Digitized by Google

4

6-15-a-14

Sum Joannis Eberhardi Riedesels a Bellerschemi [illegible]
Coloniae anno 1 5 6.0:

Immenso contendendum tibi maximo sapientium.
Vive Beatus.

13

✝

Noli altum sapere.

Quicquid agis memori mente teneto mori.

Semper recordare Dei, et coelum sit cogitatio tua. Nil.ep

Si coelum desideras, nihil tibi in terra sit negotij: non enim sinit ipsa ad coelum euolare. Nilus Episcopus.

Lata vita huius fluxa ne te oblectent hami enim sunt Animam vt pisces irretientes. Idem.

Semper audire et loqui stude ea quæ sancta sunt. Ios

Viue vt post viuas

Ioannes De [illegible].

Anno 1628.
3 maij.

XXV. 3. 10
T: 9.
C. 13. E. 32

EN LECTOR, LIBRVM DAmus uerè aureum, planeq́; ſcholaſticum, quo continentur hæc:

ΤΑ ΧΡΥΣΑ ΚΑΛΟΥΜΕΝΑ ΠΥΘΑΓΟΡΟΥ ΕΠΗ.

Φωκυλίδου ποίημα νουθετικόν.
Θεόγνιδος μεγαρέως Σικελιώτου ποιητοῦ γνῶμαι ἐλεγιακαί.
Κολούθου λυκοπολίτου Θηβαίου, ἑλένης ἁρπαγή.
Τρυφιοδώρου ποιητοῦ Αἰγυπτίου, Ἰλίου ἅλωσις.

ID EST,

PYTHAGORAE carmina aurea.
PHOCYLIDAE poema admonitorium.
THEOGNIDIS Megarenſis poetę Siculi gnomologia.
COLVTHI Lycopolitæ Thebæi Helenæ raptus.
TRYPHIODORI poetæ Aegyptij de Troiæ excidio.

Omnia græcolatina, conuerſa ſimul & expoſita à MICHAELE NEANDRO Sorauienſe.

Cum Cæſ. Maieſt. gratia & priuilegio ad annos decem.

BASILEAE, PER IOANnem Oporinum.

6 13 E 32

PRVDENTISS. VIRIS, CONSVLIBVS ET SENATORIBVS, IN DENSTADIA TVRINGIAE, SVIS DOMINIS ET PATRONIS OBSERVANDIS, S. D.

Vnde appareat, ueteres doctrinã de moribus ſemper cõſueuiſſe breuibus ſententijs includere.

AB INITIO ſemper uſitatum fuiſſe tum noſtris, tum ethnicis etiã ſcriptoribus, præcepta de pietate, uirtute & honeſtate, uitæ deniq; ac morũ honeſta gubernatione breuibus quibuſdã ſententijs, tanquam axiomatis & oraculis quibuſdã incluſa complecti, tum aliæ id oſtendunt ueterum narrationes: tum id maxime confirmant eius generis libelli, qui in Hebræa, Græca atq; Latina lingua ſapienter & erudité à pijs & ſapienbus uiris conſcripti adhuc extant, & iuuentuti diſcendi proponuntur, ut pietatis, uirtutis, uitę atque morum regendorum ſapientiſsima regula, ad quam in omni uita cogitationes, dicta & facta ſua cõforment & inſtituant.

Tales autem libelli apud Hebræos ſunt, Salomonis Prouerbia, & eiuſdem Eccleſiaſtes, qui breues quaſdã reliquias continent parabolarum & carminum Salomonis: hoc eſt, breuium illarum ſententiarum, in quibus Salomon rex ille opulentiſsimus, omniq; ſapientia cœleſti & humana luculenter à Deo ornatus, doctrinam de pietate & morum probitate, ac totius uitæ Deo placente regimine, includere uoluit.

Prouerbia & Eccleſiaſtes Salomonis quid contineant.

Eas eius ſententias, reliquias ſeu τεμάχια quædam τῶν μεγάλων δείπνων ideo nuncupauimus, quòd ex Scriptura manifeſtũ ſit, dum diſſerit ipſe de iumentis, & uolucribus, & reptilibus, & piſcibus, de lignis item à cedro quę eſt in Libano, uſq; ad hyſſopum: locutus quoq; ſit tria parabolarum millia, & quòd carminum eius fuerint quinq; & mille. quem numerum nunquam æquabunt, etiamſi exactius ſingula ad calculum reuocare quis uoluerit, quæ extant adhuc nobis ſeruatę eius autoris, regis potentiſsimi, ac docto-

3. Reg. 4.

Salomon locutus eſt tria parabolarum millia, & carminum eius fuerũt quinq; & mille.

 ris

ris ſapientiſsimi, καὶ ἠθικωτάτου Sententiæ. Ad hanc claſſem referendus etiam eſt liber Hebræus, piè ſanè & ſapienter ſcriptus, de pietatis & uirtutis ſtudio, quem Hebræi פִּרְקֵי אָבוֹת, hoc eſt, patrum capitula ſeu apophthegmata, ſua lingua (quæ aliarum alma [a] mater eſt, cognominant. quòd ſymbola ſeu ſententioſa dicta ueterũ ſaniorum Hebræorum, qui prophetas audiuerunt, ſeu horum diſcipulos, ſuo quodam ordine colligat, & proponat. Eius argumenti quoq; eſt liber, qui Ben Syræ, (quem nepotem fuiſſe Hieremiæ prophetę ueteres Hebræi prodiderunt) ſententias morales pias ſanè, ſuccinctas ac ſapientes continet. Eum, quemadmodum etiam eius generis ſimiles alios, Paulo Fagio debemus, uiro de linguæ Hebrææ ſtudio optimè merito: melius quoq; & luculentius de eadem lingua merituro, ſi modò non fata minus æqua eum uirum diutius orbi inuidiſſent.

Pirke abeth, ſeu patrum capitula, liber Hebræus.

[a] Vide Poſtellũ in lib. de Originibus, & Biblianðrũ in lib. de Ratione cõmuni omnium linguarũ, operib. eruditiſſimè ſcriptis.

Sententiæ morales Ben Syræ.

Paulus Fagius de lingua Hebræa optime meritus.

Is etiam hoc loco libellus commemorandus eſt, qui ſapientum Hebræorum ſententias quinquaginta continet, ex officina Veneta cum Philebræis communicatus: quemadmodum ille etiam, qui Catinus argenteus dicitur, quòd inde argenteæ hauriantur doctrinæ, in lucem olim prolatus à Ioanne Reuchlino [b], heroe incomparabili, iuris illo conſulto peritiſsimo, & trilingui phœnice illo admirando & unico, μυσῶν τι θρέμμ' ἄπρυτος καὶ ἀροτῆρος, eximio & indefeſſo ſtudiorum & ſtudioſorum antiſtite, & Mecænate nunquam ſatis laudato: cui quantum debeant literæ, quantum boni καὶ φιλέλληνες ἅμα καὶ φιλεβραῖοι omnes, quis eſt qui id bonus adhuc ignoret?

Quinquaginta ſententiæ Hebræorum.

Libellus Hebræus Catinus argenteus dictus.

[b] Quãtus fuerit Reuchlinus in omni doctrinarũ genere, ex libris eius qui extãt adhuc, cognoſcitur: maximè uerò ex libris trib. de Verbo mirifico, & libris tribus de Arte Cabaliſtica, operib. doctiſsimè ſcriptis.

Cæterùm apud Græcos ſimiles libelli ſunt: Salomonis ſapientia: (ſi modò nõ is liber Philoni Iudæo potius eſt tribuendus, uiro quoq; ſapientiſsimo & eruditiſsimo: quemadmodum id planum faciunt libri quadraginta tres, qui adhuc extant. & lingua græca atticè, politè, ſapienter & eloquenter ſcripti ſunt) Syracidæ quoq; ſapiens illud & admirandum πανάρετον, quo nomine id honeſtare uoluit Suidas ille multiſcius, in Philologia ſua ampla & luculenta.

Liber, Salomonis ſapientia.

Philonis Iudæi libri quadraginta tres.

Syracidæ πανάρετον.

Eam

Eam docendi breuem & ſuccinctam rationem à prophetis, & ueteris primæq; Eccleſię doctoribus acceptã, patres deinde & theologi Græci ſequuti ſunt. Hoc enim genere orationis ſcriptę ſunt, Maximi ſeu epiſcopi, ſeu confeſſoris, ſeu quicunq; tandem fuerit, de Charitate quatuor centuriæ. Thalaſſij item Cæſarienſis epiſcopi, de uita piè & Chriſtianè exigenda, Hecatondes ſententiarum quatuor. Marci etiam Heremitæ de lege ſpirituali ὑποθῆκαι, ſeu κεφάλαια. Nili præterea epiſcopi & martyris παραινέσεις de pietate & honeſtate præſcriptæ, quas nos gręcolatinas nunc etiam damus, in bibliotheca quadam uetuſtiſsima, apud barbaros planè homines, à uiro bono & erudito olim repertas, & nobis ab amico communicatas, ut publici eas uſus faceremus. Et Carpatij epiſcopi παρακλητικὰ κεφάλαια, quæ ſimiliter antiquiſsimis characteribus in membrana deſcripta apud nos ſeruamus, per occaſionem cum ſtudioſis græcè, ſimul etiam latina à nobis facta, libenter communicaturi. Eo loco habendus etiam eſt Nazianzeni, per excellentiam Theologi cognominati, liber Carminũ. qui cum cæteris eius operibus ad finem græcè impreſſus eſt: propterea quòd de pietate, uirtute & honeſtate ſcripta ſint omnia, orationis genere grauiſsimo, ſimul & eruditiſsimo: & ſimiles patrum Gręcorum libelli alij. qualis etiam is eſt, quem Baſilius Cæſarienſis epiſcopus propter eruditionem, doctrinæ puritatem & eloquentiam, meritò Magnus cognominatus, ex noui teſtamenti ſententijs confecit: & ſub titulo Moralium ſummarũ, cum reliquis eius operibus Græcis coniunctus eſt. Talis etiam Agapeti diaconi libellus eſt, qui ſententias Parænetĭcas toto numero cõtinet ſeptuaginta duas, ad Iuſtinianum Cæſarem ſcriptas. Ad quod genus pertinent etiã duo libelli Iſocratis, rhetoris illius ſuauiſsimi, ſcripti ad Nicoclem regis Cypriæ filiũ, qui tum reſpub. pręcepta breuibus ſententijs incluſa cõtinent, tum etiã de regis & ſubditorum officio præcepta ſapienter tradunt. Baſilij quoq; Imperatoris parænefes, ſiue capitula neceſſaria,

Maximi de Charitate quatuor centuriæ.

Thalaſsij Hecatondes ſententiarum quatuor.

Marci Heremitæ de lege ſpirituali κεφάλαια.

Nili epiſcopi & martyris paraneſes à Neandro edita.

Carpathij παρακλητικὰ κεφάλαια.

Nazianzeni Carminũ liber quid contineat.

Baſilii Magni moraliũ ſummarum libellus.

Sententiæ Paræneticæ LXXII Agapeti.

Iſocratis libelli de regis & ſubditorum officio.

Baſilij Imperatoris paræneſes.

ad Leonem filium ſuum, huc referenda ſunt: quę tamen hactenus edita nuſpiam uidere licuit. Nec non etiam Onoſandri Platonici de Imperatoris officio libellus, eruditus utiq;, ipſaq; breuitate commendabilis.

Onoſandri lib. de Imperatoris officio.

Apud ethnicos enim non pauciores huiuſmodi libellos inuenias, quibus breuibus dictis doctrinam de moribus proponant. Tales namq; apud eos reperiuntur Iſocratis ad Demonicum παραινέσεις, libellus uerè aureus. Epicteti quoq; ſapiétiſsimi, καὶ οὐκ αὐτοῦ τοῦ πράττειν μέχρι τοῦ λέγειν (quales pleriq; extiterunt tum ueterũ ſapientes, tum noſtræ etiam ætatis doctores) philoſophi, Enchiridion, ſæpe legendum, & manibus, omnibus uirtutis & honeſtatis amantibus tractandum. Theophraſti etiam, philoſophi eruditiſsimi & eloquentiſsimi, Ariſtotelis diſcipuli, Characterum ſeu notarum libellus, quòd in eo pręcipua notentur uitia breui ſingulorũ deſcriptione. Ariſtotelis ſimiliter, philoſophorum principis, aureiq; fluminis (ut Ciceronis uerbo utar) ac Gemiſti Plethonis, uiri item ſapientis & eloquentis: Platonis etiam diuini, ſi modò non is nothus eſt Platonis, de Virtutibus libelli. Tum etiam Xyſti philoſophi (quiſcunq; etiam is fuiſſe exiſtimãdus ſit) ſententiæ piæ & Chriſtianæ: quemadmodum etiam Theoctiſti gnomæ, quæ iuxta alphabeti ſeriem ſcriptæ ſunt, eò referendæ erunt. Extat etiam Senariorum libellus, in quo Senarij ex uarijs tum comicorum tum tragicorum ſcriptis, de uirtutibus ac uitijs, à quocunq; etiam ſecundum capita & locos digeſti, leguntur. Magnus etiam Logotheta Theodorus Metochita γνωμικὰς σημειώσεις, id eſt, ſententioſas obſeruationes ſcripſiſſe dicitur: quæ quia hactenus in publicum nondum uenerunt, latêre eas adhuc alicubi in bibliothecis Italicis exiſtimandum eſt. Sic multi alij commemorari poſſunt (iuuat enim ſemel huic rei indulgere) autores. qui ſeu uniuerſam de uirtutibus & uitijs doctrinam breuibus quibuſdam regulis tradiderunt: ſeu etiam breui libello unum aliquem locum, quemcunq; etiam, expoſuerunt. In quo genere habendi erunt, Aeneas

Iſocratis ad Demonicum Paraeneſes.
Epicteti philoſophi ſapientiſs. Enchiridion.
Theophraſti philoſophi Characterum, ſeu notarũ libellus.
Ariſtotelis, Platonis, ac Gemiſti Plethonis, de uirtutibus libelli.
Xyſti philoſophi & Theoctiſti gnomæ.
Senariorum libellus ex Comicorum ac Tragicorum ſcriptis confectus.
Sententioſæ obſeruationes Magni Logothetæ Theodori Metochitæ.

neas Platonicus philoſophus, Athenagoras quoq;, qui libellos condiderunt de animæ immortalitate, & corporum reſurrectione. ſed hi Chriſtiani fuerunt. Xenocratis quoq; philoſophi de morte, de æterna uita, de improborum ſupplicijs, de uitæ miſeria libellus: quem tamen alij Platoni adſcribere non ſunt ueriti. Noſtri etiam extant Sententiarum libelli Græcolatini, quos ſub λεισολογίας, Anthologici, γνωμολογίας, & ἀνθολογίας etiã titulo edidimus: & ſimiles alios à nobis cõfectos in aduerſarijs depoſuimus, quos ſuo tempore cum ſtudioſis adoleſcentibus communes ſumus facturi.

Aeneas Platonicus, Athenagoras, & Xenocrates philoſophi, de anima immortalitate libellos ſcripſerunt.

Sententiarum aliquot libelli Neandri editi, & poſtea ſimiles editi.

Ex poetis uerò ſententias ſcripſerunt, Heſiodus, poetarum antiquiſsimus, Muſarum ſacerdos: [a] quas apud ueteres, ſicuti etiam Aeſopi fabellas, ita ediſcebant pueri, ut noſtri certas ſolent ediſcere preculas: ut de omnib. quæ in uita honeſtè, quæ item ſecus fierent, admonerentur. quemadmodum ob eandem cauſam, tum etiam ut ad ſtudium uirtutis homines inflammarẽtur, certo tempore, maximè uerò in ſolennibus congreſsibus, ut in Olympicis, poemata [b] Homeri, poetarum principis, Tyrtæi etiam Athenienſis, uiri ſapientis, ſcripta recitabantur, ediſcebantur etiam, quemadmodum ex Xenophõte manifeſtum eſt. Theognis etiam poeta Megarenſis, qui præter eam quam ad Cyrnum ſcripſit Elegiam, quæ etiam nunc extat, & γνῶμαι inſcribitur, Paræneſes etiam uerſibus ſcripſiſſe proditur: [c] ita ut ad octingenta & duo millia carminum eius deſideremus, [d] quibus omnis de moribus doctrina comprehenſa fuit.

Ex poetis qui ſententias ſcripſerint.

a Apud ueteres pueri ediſcebant Heſiodum, & Aeſopi fabellas. Id colligitur ex Ciceronis Epiſtolis Familiaribus lib. 6. Epiſtola 8. Aeſchynis etiam rhetoris oratione illa cõtra Cteſiphontem, ubi de Heſiodo loquitur. Vide etiã prouer. Ne Aeſopum quidẽ triuiſti. item, Ollas oſtentare.

b Poemata Homeri & Tyrtæi publicè recitabãtur, & ediſcebantur etiam. Lycurgus in oratione cõtra Leocratem, Athenæus li. 14. & Xenophon in Sympoſio.

[e] Vt nihil nunc dicamus de his, quorum ſcripta temporis iniuria deperdita deſideramus: ut [f] Draconis legiſlatoris, uiri probi & grauis, & multa prudentia præditi, iuriſq; omnis diuini & humani peritiſsimi: qui trib. uerſuum millibus ὑποθήκας, hoc eſt, præcepta honeſta & utilia, de uitæ inſtitutione ſalutari, ſcripſiſſe ab autoribus fide dignis proditur. [g] Solonis quoq; Salaminij, quẽ non-

c Theognidis carmina quot deſiderentur.

d Theognidis honeſtè probeq; fit mentio à Platone, Baſilio, Iſocrate, & Aphthonio in Progymnaſmatis.

e Autores gnomologi, quorũ ſcripta tẽporis iniuria periẽrũt.

f Draconis meminere Ariſtoteles, Plutarchus, Pauſanias, & Gellius.

g Solonis uitam Plutarchus & Laertius luculenter ſcripſerunt.

nonnulli Homericæ etiam poeſeos autorem facere non dubitarunt, qui Elegias ſcripſit plurimas: quas Plato adeò celebrat, ut eas publicè recitari à pueris in Deorum celebritatibus præcipiat. [a] Vnū certè eius uerſum, quo per omnem uitam diſcere iubemur, adeò crebrò Plato uſurpat, ut appareat, feciſſe eum Solonis de morib. ſententias plurimi. [b] Chilonis Lacedæmonij laudatur Elegia ducentorum uerſuum. Thaletis quoq; Mileſij celebrant uerſus ad ducentos Græci ſcriptores, quibus quæ maximè ad philoſophiam moralem pertinent, fuerat complexus. Pittacus etiam Mitylenæus, Elegiaco carmine multa ſcripſiſſe dicitur. Inter ea uerò omnia ſexcenti eius Elegi, quibus ciuium ſuorum leges complexus eſt, probati ſunt ſapientibus uiris maximè. Ad eundem modum Periander Corinthius Hypothecas ſcripſit duobus uerſuum millibus: quemadmodum non poſtremæ notæ autores id meminere. Conſimiliter Anacharſis Scytha, qui Crœſi & Solonis temporibus floruit, leges uerſib. deſcriptas Scythis ſuis tulit, & alia permulta ſcripſit uerſibus octingentis, quæ ad humanæ uitæ cultum pertinebant. Sic & Plato, ſol ille philoſophiæ, Elegias compoſuit: quemadmodum etiam Ariſtoteles, princeps ac ueluti deus philoſophorum, uir in omni humanæ ſapientiæ doctrinæq; genere incomparabilis, librum Elegiarū ſcripſit ad Eudemum. Mimnermus etiā Smyrnæus, Ligyaſtades propter carminis ſuauitatem nominatus, Elegias non paucas ſcripſiſſe legitur. Sapientes autem eas, doctrinæ plenas ac ſuaues fuiſſe, uerſus iſti indicant, qui à Plutarcho & alijs quibuſdam non ſemel citantur. Xenophanes præterea Colophonius multa in philoſophia carmina perſcripſit, inter quæ opus duûm millium uerſuum connumeratur. Et quāuis poeta phyſicus fuerit, tamen pleraq; de Deo, de prouidētia, de mundi gubernatione, & moribus ſcripta fuiſſe, nō obſcurè conijci poteſt ex reliquijs illis, paucis quidem, ſed argutis & ſapientibus: quemadmodum apud Clementem Alexādrinum, Plutarchum, Ariſtotelem,

[a] It ſic ſe habet: Γηράσκω δ' ἀεὶ πολλὰ διδασκόμενος. Apud Plutarch. quoq;, quemadmodum Ciceronē etiā, aliquoties legitur.

[b] Chilonis, Thaletis, Pittaci, Periandri etiā, Anacharſidis præterea, Platonis ſimiliter & Ariſtotelis uita, leguntur apud Diogenem græcum ſcriptorem, luculenter deſcriptæ, in opere erudito de uita philoſophorum.

Mimnermi meminerunt Laertius, Pauſanias quoq; in Bœoticis: & Latini poetæ, Horatius in Epiſtolis, ac Propertius libro 1.

Xenophanis uitam ſcribit Laertius. Carmina eius quamplurima leguntur tum apud Athenæū, Suidam, Euſebiū & alios, tùm maximè apud Simplicium Ariſtotelis interpretem.

lem, & alios tum patres, tum philoſophos citati leguntur. Quid uerò dicam de Naumachij caſtiſsimo carmine, cuius fragmenta quædam apud Stobæum, & Arſenium Monembaſię archiepiſcopum extare nouimus: ita ut Eraſmus ille ter maximus, non dubitarit alicubi Chriſtianum ipſum poetam facere? Quid etiam de Tyrtæo Athenienſi, Elegiarũ poeta tum ſapientiſsimo, tum etiam in perſuadendis & ducendis quò uolebat auditorib. feliciſsimo? qui & Hypothecas & Elegias ſcripſit: ex[a] quibus uerſus tum ab alijs ſcriptoribus, tum maximè oratoribus græcis uſurpati ſunt. Eius poematis Spartani adeò afficiebantur,[b] ut cum hoſte cõgreſſuri, ea identidem repeterẽt: eadem etiam, cum conuiuia uel ludos celebrarent, in ſolenni omnium conuentu publicè canerent, quòd iuuenum animos ad pulchra honeſtaq́ ijs inflãmari cernerent. Et quis poſſet breui ſumma complecti ueterum poetas omnes, qui doctrinam de moribus, breuibus ſententijs & uerſib. concluſam proponere ſunt conati: quòd ueteres, uiciniores origini (ut Plato ſcribit) ideoq́ minus dediti turpitudinibus, ut nũc ſunt homines, id obnixè ſtuduerint, ut optimis præceptis, monitis atq́ exemplis ſuam iuuentutem, ſuos liberos, ſuos ciues, ad ſtudium uirtutis, à primis mox annis adſuefactos, ad actiones honeſtas & laudandas excitarent.

Naumachij carmina de puellarum inſtitutiõe.

a Vſurpat huius uerſus Lycurgus rhetor, in oratione contra Leocratem, desertorem patria.

b Autore Athenæo libro 14. ἀνανεοφισῶν.

παλαιοὶ κρείττονες ἅμα καὶ ἐγγυτέρω θεῶν ἐγίνοντο. Plato in Philebo.

Ac fuit uetus & ſapiens conſuetudo, ac prima philoſophia, breuibus eiuſmodi dictis immenſam doctrinam includere: id quod ſatis indicant Septem ſapientum ſententiæ, ut uulgò nominãt: quorum alios reges fuiſſe accepimus. Eas[c] antiquitas ſapiens & ueneranda, tanti feciſſe dicitur, ut pro foribus templorum, templi quoq́ Delphici Apollinis inſcriberentur: ſeu, ut ſemper in oculos hominum incurrerent: ſeu etiam, ut Deum ſapientum horum præceptorum, ac doctrinarum utilium in omni uita autorem conſtitueret. ac hoc etiam pacto plus autoritatis ijs ſententijs conciliaret, ad quarum monitiones uiuere ſingulos perpetuò, & uolebãt & optabant ſapientes omnes. Et de Pyttheo auo materno The-

Vetus cõſuetudo, doctrinã de moribus breuib. ſententijs includere.

c De eo meminit Plato in Charmide, tũ etiã quàm plurimis locis alijs. Xenophon lib. 4. de Dictis ac factis Socratis. Pauſanias libro 10. Plinius quoq́ lib. 7. cap. 32.

a In uita Theſei regis Athenienſium.

ſei, quòd clarus fuerit huiuſmodi doctrinis,[a] Plutarchus ex Ariſtotele retulit. Hanc autem unam ex Pytthei ſententijs fuiſſe memorant:

Reperitur inter carmina Heſiodi lib. 1. ἔργων καὶ ἡμερῶν.

Μισθὸς δ᾽ ἀνδρὶ φίλῳ εἰρημένος ἄρκιος ἔστω. Id eſt:
Eſto ſatis comiti merces promiſſa labori.

Pythagoræ ſymbola quid.

Pythagoræ etiam Symbola ecquid ſunt aliud, quàm breues & ænigmaticæ ſententiæ, de morum informatione ſcriptæ, ueluti igniculi quidam uetuſtæ ſapientiæ: quæ in peruestiganda ueritate multo fuit perſpicacior, quàm poſteriores philoſophi extitere. His enim tam breuibus dictis per inuolucrum quoddam eadem innuere contendebant, quæ philoſophiæ principes tot uoluminibus tradiderunt: quemadmodum[b] Plutarchus, ſapiens ille polyhiſtor, cum Syneſio, multiplicis item eruditionis & lectionis uiro, id ſapiẽter alicubi monuerũt.

b In commentario, Quomodo audiendi ſint poetæ.

Quid ſtudio fuerit ueteribus ſcriptorib. omnibus, Prophetis, etiam Apoſtolis, et denique ipſi etiam Chriſto.

Et quid uerbis opus eſt? cum id ſtudio fuiſſe uideamus philoſophis omnibus, hiſtoricis, poetis & oratoribus, tàm Græcis quàm Latinis, ut longioribus narrationibus breues aliquas, rotundas & ſapientes ſententias, tanquam oracula, & ſummas doctrinæ attexerent: quẽadmodum id nemini in autoribus uerſanti ſolet eſſe obſcurum. Prophetæ quoque ipſi, & Apoſtoli, CHRISTUS etiam (fons ſapientiæ omnis in cœlo & in terra) hanc docendi conſuetudinem, ut utilem & bonam, non ſunt aſpernati. quam conſtanter etiam retinuerunt ueteres ſeniores Hebræi omnes, in quorum[c] Commentarijs plurima argutè & ſapienter, ſed breuiter dicta reperiuntur: ſententiæ ſcilicet probatiſsimæ, alijs longioribus narrationibus, ut ſtellæ lucidiſsimæ, & gemmę fulgentiſsimæ inſertæ, de omnib. de quibus in uita debent moneri homines: quòd, quæ doctrinæ breui dicto comprehenduntur, facilius arripiantur, & ad ſui conſiderationem homines pertrahant: tum etiam, quòd decus & gratia eadem comitetur (quemadmodũ & in ueteri uerbo id ſignificatum eſt, χάρις βαιοῖσιν ὀπηδεῖ: ſimul etiam, ut adoleſcentes ἀπὸ στωμυλίας γλωσσαλγοῦς, quę commune malum iuuentutis eſt, ad ſermonis temperantiam & parſimoniam inuitarent, cum animaduertunt ſapientiſsimos &

c In Arba Turini lib. 3. multa ſunt ſententia de laude cõiugij: in alijs uerò libris alia reperiuntur, uulgò etiam iactata.

Quare ueteres breuibus ſententijs proliżam doctrinam incluſerunt.

& eloquentiſsimos quoſque, quæ dicenda forent, paucis uerbis eloqui & proponere conſueuiſſe. πλῖον ἥμισυ παντὸς, hemiſtichium eſt Heſiodi. Id uerò tribus uerbis complecti omnia ſcribit[a] Plutarchus, quæ Plato tum in Gorgia, tum in Politicis tam multis argumentis, libris uidelicet decem, tanta ui uerborum & copia conatur oſtendere, βέλτιον δηλαδὴ εἶναι τὸ ἀδικεῖσθαι τοῦ ἀδικεῖν: id eſt, ſatius eſſe iniuriam pati, quàm iniuriam inferre. Quod autem unquam dogma proditum eſt à philoſophis, uel ad rectè inſtituendam uitam ſalubrius, uel Chriſtianæ religioni uicinius? At rem tantam uidelicet, tantilla cõplectitur ſententia, πλῖον ἥμισυ παντὸς, Dimidiũ plus toto.

[a] In commentario, Quomodo audiendi ſint poetæ.

Ideoque optimi & ſapientiſsimi quique tum his tum alijs etiam rationibus adducti, tales poetarum & aliorum qui ſapientiæ nomine celebres fuerunt Sententias magno ſtudio conſeruare, & ad omnem poſteritatem propagare, ſimulque in uno aliquo tanquam faſce collectas proponere ſtuduerunt, ut ſupereſſent etiam, & in hominum memoria manerent, deperdito iam quocunque etiam non ſatis æquo caſu, ipſo opere, ipſoque autore iampridem ſublato: unde quæ γνωμικώτερα erant, excerpta ad uſus in uita utiles & neceſſarios, ipſi ſapientes, limatoque in ea re excuſſoque iudicio præditi deſcripſerant, & in ſuos quaſi nidos ac cellulas, ſuum ſingulis tribuentes locum, depoſuerant. Inter quos meritò primas obtinẽt, Athenæus, Plutarchus, Suidas, Stobæus, Clemens Alexandrinus, Antonius Meliſſa, & Maximus (quibus etiam adnumeramus uolumen illud amplum, & uaria eruditione refertum, Græcorum Epigrammatum:) & ex recentioribus, Auguſtinus Steuchus: omnes philologi, gnomologi, & polyhiſtores θαυμασιώτατοι ἅμα καὶ μουσικώτατοι, omnib. gemmis & margaritis potiores theſauri, & bibliothecæ quemadmodum opulentiſsimæ & precioſiſsimæ, ita quoque ipſa uetuſtate uenerandæ & ſuſpiciendæ.

Veteribus magnæ curæ fuit, colligere breues & ſapientes de moribus ſententias.

Autores, apud quos plurimæ ſimul hinc inde cõgeſtæ legũtur ueterum ſapiẽtum ſapientes ſententiæ.

Vtque deinde huiuſmodi breuia ueterum ſapientum dicta hominibus commendata redderentur, ut lex ipſa ſummi Iouis, & rectæ rationis cõcio (quã uocem, ipſius

Recta ratio quid ſit.

ſeu legis diuinæ, ſeu DEI ſapientis, æternũ & immutabile decretũ eſſe nouimus, ad quod uult uiuere pariter cũctos homines:) ab ipſis quoq; ueterum dijs, ipſo Apolline (cuius uocem, [a] cuius monita, cuius oracula, ueteres tanti fecerunt, quanti ſeipſos nunquam faciendos eſſe putarunt) uſurpata ſunt. Quemadmodum Heſiodi uerſus, quo piorum poſteritati Deũ benefacere ſcribit poeta, apud [b] Herodotum, hiſtoriæ illum parentem melliſsimum, legitur inter oraculorum uerſus, qui Glauco Spartano, ſed periuro, redditi ſunt. eſt autem uerſus iſte:

Poetarum uerſus à dijs etiam uſurpati, ut hominib. commendarẽtur.

a Patet id ex Herodoto, Thucydide, Pauſania, Xenephonte, & alijs etiam autoribus: patrum etiam ſcriptis, quib. cum gentib. manus conſeruerũt.

Ἀνδρὸς δ' εὐόρκου γενεὴ μετόπισθεν ἀμείνων.

b Lib. 6. Et apud Pauſaniam lib. 8. in Arcadicis.

Et reperitur in primo ἔργων καὶ ἡμερῶν Heſiodi: quod opus adhuc extat. Sic etiam Phocylidæ uerſiculum, quo ad labores hortatur homines, ſcribunt oraculum fuiſſe Apollinis Mileſij. Oracula autem nõ in uno tantum loco reddebantur. is uerò talis eſt:

Phocylidæ uerſus ab Apolline uſurpatus.

ἐσθλὸν αἴθυ κομάτευ πέλει αἰσθάσιν εὔπετες ἔργον.

Legitur uerò inter reliqua, quæ extant, Phocylidæ carmina. An non inter Theognidis uerſus hucuſq; extantes, reperitur ille etiam: qui in [c] ueſtibulo templi Apollinis in Delo ſcriptus fuerat, [d] de uotis bonorum, de quib. tum Plato tum alij aliter ſenſerũt, & hoc pacto refertur:

c Autore Ariſtotele lib. 1. Ethicorum ad Nicomachum.

d Plato de Legibus 2. item lib. 3 ibid. in Gorgia item, Ariſtoteles lib. 1 Moralium ad Eudemum.

Κάλλιστον τὸ δικαιότατον, λῷστον δ' ὑγιαίνειν.

An non idem quoq; indicare uidetur uerſus, qui pro foribus templi, in Epidauro, quæ ciuitas fuit Achaiæ ſupra Corinthum ſita, ſcriptus uiſebatur:

Inſcriptio templi in Epidauro, apud Clementem Alexandrinum lib. 5. στρωμάτων.

ἁγνὸν χρὴ, ναοῖο θυώδεος ἐντὸς ἰόντα,
ἔμμεναι. ——

Et ſimilia multa alia ab Apolline uerè & ſapienter ſunt edita, quibus, hominibus hanc breuem de moribus & pietate doctrinam ſtuduit commendare: qualia ſunt, (quid enim uetat, adoleſcentibus, pluribus etiam plura oſtendere: cum ea non paſsim ſint obuia, nec apud autores uulgatos, quiq; omnium terantur manibus, ſcripta legantur?) quæ oraculum Dodonæum reſpondit Athenienſibus, de ſupplicib. exulibus, hoſpitibus, & nulla ſua culpa pauperibus, amicè & reuerenter habendis:

Oraculorum aliquot uerſus ſententioſi.

Exules & pauperes amicè tractandi.

μὴ

[a] Μισθ' ἱκέτας ἀδικῶν, ἱκέται ἱροί τε καὶ ἁγνοί.

Quæ item Thulidi, regi Aegyptio potentiſsimo, cum de DEO [b] uero & ſe potentiore ſciſcitaretur, oraculum Serapidis reſpondit hoc uerſu:

[c] Πρῶτα θεός, μετέπειτα λόγος, καὶ πνεῦμα σὺν αὐτοῖς.

Et quæ Crœſo, regi Lydorum opulentiſsimo, oraculũ reſpondit Delphicum, cum quæreret, multis miſsis muneri. & donarijs, quibus Apollinis templum ornabat, quomodo [d] uitam perpetuò beatam, nõ interruptam calamitatibus exigeret:

[e] Σαυτὸν γινώσκων εὐδαίμων Κροῖσε περάσεις.

Et quæ Soloni ſapientiſsimo, [f] de ciuitate felice ab uno domino gubernata, hoc heroico reddidit:

Εὔδαιμον πολίεθρον οἷ' ὃς κήρυκος ἀκούων.

Quo item monuit, [g] malum bene conditum non eſſe denuò mouendum, idq; hoc uerſu:

[h] Μὴ κινεῖν Καμάριναν· ἀκίνητος γὰρ ἀμείνων.

Et item alter, quo [i] aliam terram alijs rebus felicem eſſe docere uoluit:

[k] Ἵπποι θρηΐκιοι, Λακεδαιμονίαι τε γυναῖκες.

Et ille, quo pecunia omnia expugnari poſſe, Philippum Macedonum regem monuit:

[l] Ἀργυρέαις λόγχαισι μάχου, καὶ πάντα νικήσεις.

Ac rurſum alter priori non diſsimilis, quòd [m] pecuniæ amor & ſtudium hominibus detrimenta & incommoda afferat, Theopompo & Alcameni regibus Spartanis è ſpecu Delphico renunciatus:

Ἁ φιλοχρηματία Σπάρταν ὀλεῖ, ἄλλο δὲ οὐδέν.

Alij quoq; eiuſdem Apollinis de eo editi, quòd improba & perfida conſilia ipſis autoribus & conſultorib. plerunque exitium & damnum [n] afferant. qui hoc pacto ſe habent:

Οἷά τ' ἀνὴρ ἔρξῃ, τοῖον τέλος αὐτὸν ἱκάνει. Et,

Ταῖς αὐταῖς τέχναις τις ἁλώσεται, αἷς ἀπὸ ἐπήξε. Item,

Ποιοῦσι κακῶς ῥέξασι δίκης τέλος οὐχὶ χρόνιον.

Quò etiam pertinere debent ij uerſus, quibus dormientibus Deus, [o] ſed facinoroſis, tyrannicis & libidinoſis, Hipparcho, Piſiſtrati Athenieñſium tyranni filio, & Pauſaniæ

a Extat apud Pauſaniam lib. 7. Deſcriptionis Græciæ.
b Deus uerus quo ſit nomine.
c Apud Suidã in Thulide.
d Quomodo uita perpetuò felix uiuenda.
e Lib. 7. Cyropædias Xenophontis, & apud Herodotum lib. 1.
f Ciuitas quomodo felix eſſe poſſit.
g Malum bene conditum nõ mouendum.
h Extat apud Stephanum in cõmentario de Vrbibus.
i Alia terra alijs reb. præſtat.
k Legitur in cõmentarijs Theocriti, et apud Stephanum etiam.
l Quòd pecunia expugnet & ſuperet omnia.
m Quòd auaritia hominib. malorum cauſa.
n Quòd malum conſilium conſultori plerunq; peſſimum.
o Verſus, quibus dormientib. Deus pœnam minatus eſt.

ſaniæ Lacedæmonum duci, in ſomno, tetra & horribili ſpecie aſsiſtere uiſus, pœnam minitatus eſt. Vt,

οὐδεὶς ἀνθρώπων ἀδικῶν, τίσιν οὐκ ἀποτίσει. Item,

Βαίνει δίκης ἄοσον, μάλα τοι κακὸν αἰσχάσιν ὕβρις.

Et alia ſimilia multa, uel ab Apolline edita uel uſurpata reperies, uel etiã aliàs à magnis uiris celebrata, ut in uulgi etiam ſermonem, quia concinna & erudita breuitate multa monebant, tandem abierint: & propter creberrimam uſurpationem, quia etiam autor tandem ignorari cœpit, tantum non uulgi exiſtimata ſint: hoc eſt, eius generis dicta, quæ omnium ætatum, omnium nationũ conſenſus, & uelut idem ſuffragium comprobaſſet: ideoq́ quod in literis interciderit, quod titulis, quod coloſsis ſeruari non potuerit, huiuſmodi dictis, uerſibus, & ſententijs ſeruatum ſit incolume. Huiuſmodi autem ſunt, quemadmodum ex ueterum monumentis eos obſeruauimus & deſcripſimus, qui ſequuntur heroici:

[a] ἕκτῃ δ' ἐν γενεῇ κόσμον καταπαύσατ' ἀοιδῆς,

qui apud [b] Platonem legitur. Videtur autẽ deſumptus eſſe ex dicto Heliæ, quod in Hebræorum [c] cõmentarijs legitur, de mundi duratione. Et,

Ζεὺς ἀρχή, Ζεὺς μέσσα, Διὸς δ' ἐκ πάντα τελεῖται.

Quem uerſum ueteres ἐπιφθεγγομένους acclamare omnibus ſemper rebus ſolitos, [d] Plutarchus alicubi meminit. monere namq́ eo uolebant, DEI in omnibus & ante omnia primam ſemper rationem habendam, ac à DEI inuocatione & cultu res omnes ſemper exordiendas. Et, quòd munera placent Deos & homines:

δῶρα θεοὺς πείθει, καὶ αἰδοίους βασιλῆας.

Et, quòd uirtus inops ſpreta ſit:

ταὶ ἀρεταὶ καὶ ταὶ σοφίαι νικᾶντι χελᾶνται.

Et, quòd fortuna leuis & inconſtans ſit:

πολλὰ μεταξὺ πέλει κύλικος καὶ χείλεος ἄκρου.

Et, nullius conſilium eſſe aſpernandum:

πολλάκι καὶ κηπωρὸς ἀνὴρ μάλα καίριον εἶπε.

Et de ſeditione, ubi etiam improbus ſæpe ad honores euehitur:

Extãt apud Herodotum lib. 6. & Plutarchum in cõmentario, Qui tardè à numine puniuntur.

Verſus prouerbiales quid ſint, & quo loco habẽdi.

a De mũdi duratione.

b In Philebo, ſeu libro de ſummo bono.

c Extat in libro Thalmudico Sanhedrin, cap. 11. & cap. Helec: libro etiam Haueda Zara.

d In libro περὶ τῶν ἐκλελοιπότων χρηστηρίων.

Eſt autẽ Orphei carmẽ, & legitur tum apud Euſebium, tum Proclum etiam Platonicum, & in cõmentarijs in Lycophronem.

Apud Platonẽ 7. Polit.

Apud Pollucẽ, de rerum uocabulis lib. 9.

Apud Athenæum lib. 11. & Gellium lib. 13.

Apud Gellium lib. 2. cap. 6.

[a] οἱ δὲ διχοστασίῃ καὶ παγκακὸς ἔμμορε τιμῆς.

Et, qui de iuuenum uirorum atq; ſenũ officio loquitur,

[b] ἔργα νέων, βουλαὶ δὲ μέσων, εὐχαὶ δὲ γερόντων.

Et qui de ijs ſcriptus eſt, qui benè poti conſultant de rebus grauiſsimis:

[c] γαστρὸς ἀπὸ πλείης βουλὴ καὶ μῆτις ἀμείνων.

Et, quòd aſsiduitas & ſtudium nihil non poſsit:

[d] πέτραν κοιλαίνει ῥανὶς ὕδατος ἐνδελεχείῃ.

Et, quòd malum conſilium conſultori peſsimum ſit:

[e] οἷ τ' αὐτῷ κακὰ τεύχει ἀνὴρ, ἄλλῳ κακὰ τεύχων.

Cui ſimilis eſt planè & iſte:

[f] ὃς ἄλλῳ κακὰ τεύχει ἀνὴρ, ἑῷ ἥπατι τεύχει.

Et iſte huic non diſsimilis eſt:

ἁπλῶς τινι κακοῦ βουλὴ πρὸς ὑπέρτατον ἄντλον.

Is quoq; quem ſubijcimus:

[g] εἴκε πάθοι τά κ' ἔρεξε, δίκη ἰθεῖα γένοιτο.

Et, quòd ſilentium amicitias dirimat:

[h] πολλὰς δὴ φιλίας ἀπροσηγορία διέλυσε.

Et, quòd principijs obſtandum:

[i] ἀρχὴν ἰᾶσθαι πολὺ λῷον, ἢ τελευτήν.

Et de improbis, mendacibus & ignauis:

[k] Κρῆτες ἀεὶ ψεῦσται, κακὰ θηρία, γαστέρες ἀργαί.

Et de hordeo & tritico, optimo pluto & theſauro:

[l] σῖτου καὶ κριθῆς, ὦ νήπιε, πλοῦτος ἄριστος.

Et, quòd alio tempore alia fieri conueniat:

[m] ὥρη ἐρᾶν, ὥρη δὲ γαμεῖν, ὥρη δὲ πεπαῦσθαι.

Et de ijs qui malunt potius multa quàm utilia diſcere:

[n] πουλυμαθημοσύνης γίνετ' οὐ κοινότερον ἄλλο.

Et, quòd iuſticia uirtutum ſumma ſit:

[o] ἐν δὲ δικαιοσύνῃ συλλήβδην πᾶσ' ἀρετ' ἐστίν.

Et quòd præſentia curanda, & quæ certa ſequẽda ſunt:

[p] νήπιος, ὃς τὰ ἕτοιμα λιπὼν ἀνέτοιμα διώκει.

Et de altera parte etiam audienda:

[q] μηδὲ δίκην δικάσῃς, πρὶν ἀμφοῖν μῦθον ἀκούσῃς.

Et pentameter ille, quòd ueritatis ſimplex ſit oratio:

ἐσθλοὶ

a Apud Plutarchum in uita Niciæ, in comparatione etiã Lyſandri & Syllæ, in Commentario item περὶ φιλαδελφίας. apud Suidam quoque reperitur, et alibi, ubi legitur aliter etiam.

b Refertur à Strabone. Hyperides orator in orationẽ cõtra Autoclem ex Heſiodo citauit.

c Apud Plutarchum libro 7. συμποσιακῶν.

d Apud Galenum medicorum principem lib. 3. περὶ κράσεων.

e Apud Ariſtotelem libro 3. Rhetoricorum.

f Apud Plutarchum tum alibi, tum in lib. de ijs qui tardè à numine puniũtur.

g Apud Ariſtotelem libro 5. Ethicorum, ſub titulo ueteris poetæ Rhadamãthi.

h Apud Ariſtotelem libro 8. Moral.

i Rerfertur à Suida.

k Epimenidis ſcribũt heroicum eſſe, repertum in opere cui titulũ fecit de Oraculis, & uſurpatur à S. Paulo in epiſt. ad Titum.

l Apud Phurnutum in libro de nat. deor. gentilium.

m Apud Athenæum lib. 7. & alibi.

n Apud eundem lib. 13.

o Ariſtot. tum alibi, tum moral. Nicom. 5.

p Apud ſcholiaſtem græcum Theocriti, qui ex Heſiodo eum adducit.

q Extat tum apud alios autores, tum apud Lucianum in lib. de Calumnia.

a Ariſtot. lib. 2. Rhetoric.

a ἐσθλοὶ μὲν γὰρ ἁπλῶς, παντοδαπῶς τε κακοί.

Et uerſiculus, quem Alexander Seuerus de furibus magnis uſurpare ſolebat:

b Refertur ab Aelio Lamprido, in uita Alexãdri Seueri Cæſaris.

b ὁ πολλὰ κλέψας, ὀλίγα δοὺς, ἐκφεύξεται.

Et innumera alia obſeruabit ſimilia, qui in ueterum philoſophorum, hiſtoricorum, oratorum, & philologorũ, patrum etiam Græcorum ſcriptis non ſegniter uerſabitur.

De Latinis Gnomologijs.

Prætereamus uerò nunc Latinos ſcriptores, qui in hoc doctrinæ genere Græcis uix ſunt inferiores: cum prius hoc conceſſerimus, pleraq; à Latinis de moribus ſcripta, ex Græcis fontibus, ſcriptis uetuſtioribus, eſſe deſumpta. quemadmodum contrà de Græcis etiã hoc teſtari poſſumus, ac pleriq; Græcorum theologorum commentarijs etiam de ea re compoſitis id oſtenderũt, quòd quæ piè & ſapienter dixerint, ab Hebræis illa quoquo etiam modo mutuò acceperint. Porrò apud Latinos in hoc genere ſapiẽter ſcriptus eſt libellus, qui Catonis nomine ſe hactenus in ſcholis uenditat: libellus puerorum ingenijs ac moribus accõmodatiſsimus, uel Vallæ etiam teſtimonio: quem dicere ſolitum fuiſſe accepimus, Catonẽ inter minutos autores eſſe latiniſsimum, quo etiam mille annis carmen nemo ſcripſerit elegantius. Huic addimus Publij etiam mimographi Mimos lepidiſsimos, ab optimis quibuſq; autoribus uſurpatos, & celebratos: quemadmodum id ex Gellio, Seneca, atq; Macrobio non difficile eſſet oſtendere. Similes libellos & nos in latina lingua parauimus: Alterũ ex poetarum omnium extantium ſententijs, tum etiam aliorum poetarum dictis, quorum monumenta iam pridem temporis iniuria deperdita ſunt, & fragmenta tantum, & uerſus aliquot, ſed pauciores, ab alijs citati, adhuc reperiuntur. Alterum uerò confecimus ex Philoſophorum Latinorum, Hiſtoricorum atq; Oratorum extantium γνώμαις ſapientibus. Si quam etiam ſententiam alterius cuiuſdam ſapientis ueteris Latini ſcriptoris, cuius libri non extarent amplius, ab alijs autoribus uſurpatam & citatam obſeruauimus, eam ſimiliter cum

Latini ſua ex Græcorum fontibus hauſerunt.

Græci ſua ex Hebræorum fontib. hauſerunt.

Diſticha latina Catonis, & Vallæ de ijſdem iudiciũ.

Publij Mimographi Mimi lepidiſsimi.

Gnomologia Neandri ex poetarũ Latinorum ſentẽtijs confecta.

Gnomologia latina, ex Philoſophorum, hiſtoricorum atq; oratorum dictis comparata.

cæteris, quamlibet ſuo loco ſedulò repoſuimus. Quæ ſuo tempore ideo publica fieri patiemur; ut & ſtudia diſcentium iuuemus: & quod quidem in nobis eſt, ad uitę ipſorum cultum conferamus. Vtrumq; enim præſtare ſolent, de quibus loquimur, axiomata: uitam & mores ornant ac excolunt: ad perſuadendum mentes hominum conducunt: decus item & gratiam orationi addũt: argumentum quoq; ſuppeditant cogitandi & dicendi, de quacunque etiam materia quis orationem inſtituere uoluerit.

Ad quid conducant ſententiæ.

Cæterùm ut eò tandem ueniamus quò tendit oratio, inter eos autores qui ueteri conſuetudine breuibus dictis immenſam ſapientiam ſunt complexi, non poſtremum locum occupant Pythagoras ac Phocylides, autores & ſapientiſsimi & uetuſtiſsimi. De ijs nunc nobis dicendum eſt.

De Pythagora philoſopho, & aureis ipſius carminibus.

Fuit uerò Pythagoras philoſophus, ex Samo inſula oriundus, Mneſarchi annulorum ſculptoris filius. Is cum diſcendi amore uehementiſsimo flagraret, in Aegyptum primò, mox Babyloniam, diſcendi cauſa profectus eſt, unde deinde regreſſus, in Cretam ac Lacedæmoniam peruenit. id quod pro ueteri conſuetudine ueterum plurimi ſequuti ſunt, quemadmodum de [a] Platone, Euripide, Solone, [b] Apollonio Tyanæo, [c] Cicerone etiam, & è patribus diuo [d] Hieronymo, ſcriptores prodiderunt: & [e] Galenus, medicorũ princeps, de ſuis profectionibus diſcendi cauſa ſuſceptis, ipſe meminit. Poſtea uerò, cum iã multa ubiq; uidiſſet, didiciſſet, ac audiuiſſet, ac cum doctiſsimis uiris de ſtudijs, ijsq; rebus de quib. dubitabat, ſeu quæ ſcire cupiebat, ſæpe cõtuliſſet, ac patriam Samum à [f] Polycrate tyrãno teneri intelligeret: ea relicta denuò, Crotone, quæ ciuitas eſt Italiæ, à [g] Milone Crotoniata & aliquot alijs præſtantibus uiris celebri conſedit: ibiq; aperta ſchola, & iuuentutem & eius loci ciues optimis præceptis ad ſtudium honeſtatis, probi-

a De Platonis peregrinatione, et Euripidis, & Solonis, uide Laertium in uitis philoſophorum, Plutarchum in Solone, Herodotum quoq; lib. 1. et Platonem in Timæo.

b De Apollonio uide libros 8 Philoſtrati de uita Apollonij. Volaterranum etiã lib. 13. Anthropologiæ, & Trithemium li. 2 Epiſtolarũ familiariũ, ubi librorũ 8 Philoſtrati Epitome leguntur.

c De Cicerone, uide Plutarchum in Cicerone.

d De Hieronymo, uide uitam Hieronymi ab Eraſmo ex eius ſcriptis confectam, quæ initio 1. Tomi cũ operibus eius impreſſa eſt. e Lib. 9. de Facultatibus medicamentorum ſimpliciũ, ubi agit de terra Lemnia. f De quo apud Herodotum lib 3. prolixa extat hiſtoria. g Cuius Panſanias, Plinius, Gellius & Valerius meminere, Galenus etiã in lib. qui ad bonas artes exhortationem continet.

probitatis ac frugalitatis, aliarumq́ue uirtutũ excitauit. Cæterùm quibus legibus ſuos auditores rexerit, ad quę etiam præſcripta tum ipſe uixerit, tum etiam ſuos omnes uiuere uoluerit, [a] pluribus expoſuerunt, Laertius, Suidas in Pythagora, Philoſtratus quoq; in ſuo Apollonio, & Iamblichus philoſophus, Porphyrij Chriſtianorum hoſtis diſcipulus: qui de Pythagoræ uita & ſecta libros tres conſcripſit, in quos Commentaria edidit Simplicius Ariſtotelis interpres. Cicero etiã, ac Plutarchus: & de Græcis ueteribus theologis, Clemens Alexandrinus, & Philo Iudæus: Eraſmus etiam in Chiliadibus, & Lilius, ubi ſymbola interpretantur Pythagoræ. Et quis ueterum Pythagoræ non meminit? ut nec Liuij, nec Iuſtini, nec Gellij, nec Macrobij, nec Luciani etiam, Virgilij & Ouidij poetarum, hoc loco mentionem faciamus. Inde enim, ſi qui his non ſunt contenti, plura de Pythagora addiſcere poſſunt. Ei autem Pythagorę quidam tribuunt poema, ὃ χρυσᾶ ἔπη καλούμενον: hoc eſt, Aurea carmina nominatum, (poema uerè aureum) quemadmodum id Suidas refert hiſce uerbis: πῶς δὲ ἀνατίθεασιν αὐτῷ καὶ τὰ χρυσᾶ ἔπη. ſeu quòd reuera ipſe, ſeu etiam tota ſchola Pythagoræ (quò Gellius inclinare uidetur) eius autor fuerit: ſeu etiam, quòd eiuſmodi breuibus ſententijs ſolitus fuerit proponere doctrinã de moribus: ſeu quòd id ſcriptum eius moribus, eiuſq́ue uitæ ſanctimoniæ maximè congruere ſapiens iudicarit antiquitas. de quo alij aliter ſentiunt: quæ nos ſub iudice ita in medio indiſcuſſa relinquimus.

a Qui autores ſcripſerint de Pythagora.

Aurea carmina Pythagoræ.

In Pythagora.

Lib. 6. cap. 2.

De Phocylide uerò Stephanus ſcriptũ reliquit, quòd Mileſius fuerit. Floruit autem eodem tempore, quo Pythagoras, Theognis etiã, Simonides & Anacreon, poetæ Lyrici: poſt Troiana uidelicet tẽpora annis plus minus 647, ut id ab Euſebio [b] annotatum eſt. Porrò conſcripſit & ipſe Gnomas, & Elegias, hexametroſq́ue nonnullos. Horum quædam quæ appellauit κεφάλαια, ex ſcriptis Sibyllarum deprompta ſunt, ut id ab Suida [c] refertur: ac pleraq́ue alia, quæ à quocunq́ue etiam ueterũ piè & rectè dicũtur, quid ea aliud ſunt, quàm ſeu lex naturæ omnium

De Phocylide.

b In Chronicis, quæ latina hactenus ſolùmodo extant, à diuo Hieronymo olim è græco conuerſa.

c In Phocylide. Vide quoq; quæ de Phocylide ſcribuntur apud Dionem Chryſoſtomum oratione 36. in Boryſthenitis.

omniũ mentib. inſculptę, ſeu Sibyllarũ uoces: quas reliquias fuiſſe patrũ Eccleſię, horũq; diſcipulos, tũ aliæ uere narratiões id indicãt: tũ ipſa Sibyllina oracula, quæ in Gręca lingua adhuc extãt, id explicitè & clarè ſignificãt.

Vide præfationem Xyſti Betuleij. Caſtalsonis etiam, & Marci Antimachi, in Sibyllina græca carmina. Quæ item in fine lib. 3. de ſe ipſa ſcribit, quòd nurus Noha fuerit, ſeruata cum ipſo in diluuio.

[a] Vtrũq; uerò poema, utriuſq; autoris, Pythagoræ & Phocylidæ, præcepta cõtinet uerè aurea: hoc eſt, ſancta, pura & abſoluta, ſed ſuccincta, rotũda & breuia: qualia ſunt ſapientum monita de pietate, de ſtudiorum & morum ac uitæ deniq; totius honeſta gubernatione.

a Carmina Pythagoræ et Phocylidæ quid doceãt.

Ea pręcepta nos latina fecimus, à bonis uiris de eo admoniti, & ut eam operã diſcentib. daremus rogati: breui quoq; expoſitione, quæ obſcuriora erant, illuſtrauimus. Speramus aũt, eam noſtram operam, in ea re præſtitam, diſcentib. nec inutilem, nec ingratam etiam futurã: cum & Latina quæ de Græcis fideliter expreſsimus, cũ Græco eregionè coniunxerimus: tum etiam ſuccincta expoſitione indicauerimus ea maximè, de quibus adoleſcentes ſollicitos futuros exiſtimaremus.

Cæterùm eam noſtrã lucubrationẽ, uiri optimi ac ſapiẽtiſsimi, uobis ac ueſtræ ſcholæ ideo inſcripſimus, ꝙ ſciremus uirtutis ac honeſtatis uos eſſe amãtiſsimos: de qua re in utroq; poemate, tũ etiã Hercule illo Xenophõtico, (quẽ ſimiliter à nobis expoſitũ addidimus, quòd ſimilis eſſet argumẽti) ꝑceptiones ſapiẽtiſsimę ꝓponunt: tũ etiã, ꝙ in ueſtra urbe à bonis uiris aliquoties, humanitatis, hoſpitalitatis ac liberalitatis officia nõ uulgaria nobis exhibita eſsẽt: & nũc quoq; ſint apud uos honeſti et prudẽtes aliquot uiri, q de nobis nõ inhonorificè ſentiãt.

Hercules Xenophonticus expoſitus.

Volumus itaq; hunc laborẽ extare apud uos, æternũ uoluntatis noſtræ erga uos & ueſtros liberos indicium. Quod ut boni cõſulatis, & me uobis commendatũ eſſe ſinatis, peto à uobis quàm officioſiſsimè. Valete ſapiẽtiſsimi Conſules & Senatores, domini ac patroni ſemper mihi obſeruandi. Anno 1559, in ipſo die S. Michaelis archangeli.

V.
deditiſſimus

Michael Neander Soranienſis.

ΤΑ [a] ΧΡΥΣΑ ΚΑΛΟΥΜΕΝΑ ΠΥΘΑΓΟΡΟΥ

ἔπη.

Ἀθανάτους μὲν πρῶτα θεοὺς νόμῳ, ὡς διάκειται,
Τίμα. καὶ σέβου ὅρκον, ἔπειθ᾽ ἥρωας ἀγαυούς.
τούς τε καταχθονίους σέβε δαίμονας, ἔννομα ῥέζων.
τούς τε γονεῖς τίμα, τούς τ᾽ ἄγχιστ᾽ [b] ἐκγεγαῶτας.
τῶν δ᾽ ἄλλων ἀρετῇ ποιοῦ φίλον ὅστις ἄριστος.
πρᾳέσι δ᾽ εἶκε λόγοις, ἔργοισί τ᾽ ἐπωφελίμοισι.
μηδ᾽ ἔχθαιρε φίλον σὸν ἁμαρτάδος εἵνεκα μικρῆς,
ὄφρα [c] δύνῃ. δύναμις γὰρ ἀνάγκης ἐγγύθι ναίει.
[d] ταῦτα μὲν οὕτως ἴσθι, κρατεῖν δ᾽ εἰθίζεο τῶνδε·
γαστρὸς μὲν πρώτιστα, καὶ ὕπνου, λαγνείης τε,
καὶ θυμοῦ. πρήξεις δ᾽ αἰσχρόν ποτε μήτε μετ᾽ ἄλλου,
μήτ᾽ ἰδίῃ. πάντων δὲ μάλιστ᾽ [e] αἰσχύνεο σαυτόν.
εἶτα δικαιοσύνην ἀσκεῖν, ἔργῳ τε λόγῳ τε.
μηδ᾽ ἀλογίστως σαυτὸν ἔχειν περὶ μηδὲν ἔθιζε.
ἀλλὰ γνῶθι μὲν ὡς [f] θανέειν [g] πέπρωται ἅπασι.
χρήματα δ᾽ ἄλλοτε μὲν κτᾶσθαι φιλεῖ, ἄλλοτ᾽ ὀλέσθαι.
[h] ὅσσα τε δαιμονίῃσι τύχαις βροτοὶ ἄλγε᾽ ἔχουσιν,
ὧν ἂν μοῖραν ἔχῃς, πρᾴως φέρε, μηδ᾽ ἀγανάκτει.
ἰᾶσθαι δὲ πρέπει, καθόσον [i] δύνῃ. ὧδε δὲ φράζευ,
οὐ πάνυ τοῖς ἀγαθοῖς τούτων πολὺ μοῖρα δίδωσι.
πολλοὶ δ᾽ ἀνθρώποισι λόγοι δειλοί τε καὶ ἐσθλοὶ
προσπίπτουσ᾽, ὧν μήτ᾽ ἐκπλήσσεο, μήτ᾽ ἂρ ἐάσῃς
εἴργεσθαι σαυτόν. ψεῦδος δ᾽ ἤν περ τι λέγηται,
πρᾴως εἶχ᾽. ὃ δέ τοι ἐρέω, ἐπὶ [k] παντὶ τελείσθω,
μηδεὶς μήτε λόγῳ σε παρείπῃ, μήτε τι ἔργῳ
πρῆξαι, μηδ᾽ εἰπεῖν, ὅ, τι τοι μὴ [l] βέλτερόν ἐστι.
βουλεύου δὲ πρὸ ἔργου, ὅπως μὴ μωρὰ πέληται.

δειλοῦ

a Aurea dicũtur, propter bonitatem doctrinæ quam continent. quicquid enim precioſum & abſolutum eſſe uolumus, aureũ id nuncupamus: ut, aureum ſeculũ à poetis, & δικαιοσύνας τὸ χρύσεον πρόσωπον. καὶ πάλιν, χρύσεον ὄμμα τὸ τᾶς δίκας, ut ſcripſit Pindarus, quẽadmodum eſt apud Athenæũ lib. 12. δειπνοσοφιστῶν. χρυσᾶ cõtractum eſt à χρύσεον χρυσοῦν. χρυσὸς autem aurum, ἀπὸ τοῦ ὠρεῖν dicitur, quod præcipuè cuſtodiatur. unde Theſaurus.

b Pro ἐκγεγονότας, Atticè, uerbi γάω. Ionicè ἐκγεγαότας, Atticè ἐκγεγῶτας, & deinde cum epentheſi α, ἐκγεγαῶτας. πρᾳέσι, à πρᾳΰς. εἵνεκα, pro ἕνεκα, cum epentheſi iota. & μικρῆς, pro μικρᾶς, Ionicè.

c Pro δύνασαι. quædam enim in μι ſecundam perſonam more barytonorum formant. de quo uide 5 partem Erotematũ noſtrorũ Græcę linguę.

d Vt aliàs dicimus, Atq; de his hactenus. Germanicè, vnd das were das. nunc trãſeamus ad reliqua. ἴσθι aũt ſyncope eſt, pro ἴσαθι, ab ἴσημι.

e Pro αἰσχύνου, dialyſi ionica.

f Pro θανεῖν, cũ epẽtheſi ε ionica propter uerſ. aor. 2. à θνήσκω.

g Præteritum eſt paſsiuum, quod ſæpe legitur apud poetas Græcos, de eo quod fatatũ ſeu fato ordinatum eſt. factum per Syncopen à πεπρωμένω termino, καὶ πείρω traho.

h Pro ὅσα, cum epentheſi σ propter uerſum. Et δαιμονίῃσι, pro δαιμονίαις, cum paragoge iota, quod Dores, Attici & Iones ſolent addere datiuis in ς terminatis: ubi Iones quoque αις in ῃς conuertunt, uocalem impropriam, pro μούσαις μούσῃσι facientes.

i Pro δύνασαι, ut ſuprà indicauimus. & φράζευ, pro φράζου Doricè. Dores enim ου diphthõgum in ευ mutant, ſed nõ ſemper, quemadmodũ in præceptionibus linguæ græcæ id docetur.

k In omni: nos aduerbialiter reddidimus, ut πάντως.

l Aduerbium, melius, commodius ſit: eſt enim comparatiuus poſitiui ἀγαθόν.

CARMINA PYTHAGORAE AVREA uocata.

PRimùm deos immortales, ut lege ſancitum eſt,
Cole. & uenerare iuſiurandum, deinde heroas inclytos.
Venerare etiam terreſtes deos, ordinata lege ſacrificans.
Et honora parentes, & propinquitate tibi [a] *iunctos.*
Ex alijs uerò amicum [b] *facito, quicunq; uirtute eſt optimus.*
Amicis uerò da locum uerbis, & factis utilibus.
Neq; oderis amicum tuum delicti cauſa exigui,
Dum potes: potentia enim prope neceſsitatem habitat.
Hæc quidẽ ſic noris. dominus uerò eſſe [c] *aſſueſce iſtorum:*
Ventris quidem primùm, & ſomni, & luxuriei,
Et iræ. Facies uerò turpe (quid) neq; cum alio,
Neq; priuatim. Omnium uerò maximè metue teipſum.
Deinde iuſtitiam [d] *exerce, & opere & uerbo.*
Neq; aſſueſce inſipienter teipſum gerere circa aliquid:
Verùm cogita, quòd mori fatatum ſit omnibus.
Opes uerò quandoq; teneri ſolent, quãdoq; (etiam) amitti.
Quæ uerò homines diuina ſorte mala ſortiuntur,
Horum ſi partem habueris, patienter ferto, neque indigneris.
Sanare uerò (ea) decet, quantũ potes. Sic uerò cogitato:
Non ualde multum Sors de iſtis dat bonis.
Multi uerò ſermones & improbi & boni hominibus
Accidunt, quibus neq; [e] *perturbare, neq; etiam ſines*
Affligi teipſum (iiſdem). Mendacium uerò ſi quod dicatur,
Placidè ferto. Quod uerò (nunc) dicam, prorſus tibi perficiatur.
Nemo neq; uerbo tibi perſuadeat, neq; opere,
Vt facias, neq; ut dicas, quod tibi non commodum ſit.
Delibera autem ante opus, ne ſtulta ſint (quæ agis.)

a Id eſt, proximè poſt parentes natos, ſeu parentibus proximos.

b ποιεῦ pro ποιοῦ, Ionica dialecto.

c Pro ἐθίζου, reſolutione diphthongi Ionica. & λαγνείης, pro λαγνείας, Ionicè. Iones enim α in η, Dores contrà η in α mutare ſolent, in omnib. partibus orationis. & πρῆξις, pro πρᾶξις. & ἰδίῃ, pro ἰδίᾳ, datiuo poſito pro aduerbio, quòd Græcis plures partes & caſus aduerbiaſcant quàm Latinis.

d Infinitiuus poſitus pro imperatiuo ἀσκεῖν, more Ionico. quod frequens eſt tum in hoc & Phocylidæ carmine, tum maximè apud Homerum & Heſiodum, poetarum & antiquiſs. & ſapientiſsimos.

e Pro ἐκπλήσσου, Ionica uocalis dialyſi. & πρῆξαι pro πρᾶξαι, Ionica dialecto, uerbi πράττω ſeu πράσσω: qua uſi ſunt tum alij ſcriptores, tum præcipuè Homerus, rex poetarũ: & Herodotus, hiſtoriæ pater melliſsimus. ὅ,τι uerò articulus eſt ſubiunctiuus generis neutri, compoſitus cum infinito τίς, cum ſubdiſtinctiuncula: ut differat ab ὅτι, quia, quoniam, coniunctione.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

[a] δειλοῦ τοι πρήσσειν τε λέγειν τ' ἀνόητα πρὸς ἀνδρός,
ἀλλὰ τάδ' ἐκτελέειν, ἅ σε μὴ μετέπειτ' ἀνιήσει.
πρῆσσε δὲ μηδὲ ἓν τῶν μὴ [b] ἐπίστασαι, ἀλλὰ διδάσκευ
ὅσσα χρεών, καὶ τερπνότατον βίον ὧδε διάξεις.
οὐδ' ὑγιείης τῆς περὶ σῶμ' ἀμέλειαν ἔχειν χρή,
ἀλλὰ ποτοῦ τε μέτρον, καὶ σίτου, γυμνασίων τε
ποιεῖσθαι. μέτρον δὲ λέγω τόδ' ὃ μή σ' ἀνιήσει.
εἰθίζου δὲ δίαιταν ἔχειν [c] καθάρειον, ἄθρυπτον.
καὶ [d] πεφύλαξό γε ταῦτα ποιεῖν, ὁπόσα φθόνον ἴσχει.
μὴ δαπανᾶν [e] παρὰ καιρὸν ὁποῖα καλῶν ἀδαήμων.
μηδ' ἀνελεύθερος ἴσθι. μέτρον δ' ἐπὶ πᾶσιν ἄριστον.
πρῆσσε δὲ ταῦθ' ἅ σε μὴ βλάψῃ, λόγισαι δὲ πρὸ ἔργου.
μηδ' ὕπνον μαλακοῖσιν ἐπ' ὄμμασι προσδέξασθαι,
πρὶν τῶν ἡμερινῶν ἔργων τρὶς ἕκαστον ἐπελθεῖν.
πῇ παρέβην; τί δ' ἔρεξα; τί μοι δέον οὐκ ἐτελέσθη;
ἀρξάμενος δ' ἀπὸ πρώτου [f] ἐπέξιθι, καὶ μετέπειτα
δειλὰ μὲν ἐκπρήξας ἐπιπλήσσεο, χρηστὰ δὲ τέρπου.
ταῦτα πόνει, ταῦτ' ἐκμελέτα, τούτων χρὴ ἐρᾶν σε.
ταῦτά σε τῆς θείης ἀρετῆς εἰς ἴχνια θήσει.
[g] ναὶ μὰ τὸν ἁμετέρᾳ ψυχᾷ παραδόντα τετρακτύν,
παγὰν ἀενάου φύσεως, ἀλλ' [*] ἔρχευ ἐπ' ἔργον.
θεοῖσιν ἐπευξάμενος τελέσαι. τούτων δὲ κρατήσας,
[h] γνώσεαι ἀθανάτων τε θεῶν, θνητῶν τ' ἀνθρώπων
σύστασιν, ᾗ τε ἕκαστα διέρχεται, ᾗ τε κρατεῖται.
γνώσῃ δ' ᾗ θέμις ἐστί, φύσιν περὶ παντὸς ὁμοίην.
ὥστε σε μήτε ἄελπτ' ἐλπίζειν, μήτε τι λήθειν.
γνώσῃ δ' ἀνθρώπους αὐθαίρετα πήματ' ἔχοντας,
τλήμονας οἵ τ' ἀγαθῶν πέλας ὄντων οὐκ ἐσορῶσιν,
οὔτε κλύουσι. λύσιν δὲ κακῶν παῦροι [i] συνιᾶσι.
τοίη [k] μοῖρα βροτῶν βλάπτει φρένας. οἱ δὲ κυλίνδροις
ἄλλοτ' ἐπ' ἄλλα φορέονται ἀπείρονα πήματ' ἔχοντες.
λυγρὴ γὰρ συνοπαδὸς ἔρις [l] βλάπτουσα λέληθε,
σύμφυτος, ἣν οὐ δεῖ προσάγειν, εἴκοντα δὲ φεύγειν.
Ζεῦ πάτερ, ἦ πολλῶν τε κακῶν [m] παύσειας ἅπαντας,
εἰ πᾶσιν δείξαις, οἵῳ τῷ δαίμονι χρῶνται.
ἀλλὰ σὺ θάρσει, ἐπεὶ θεῖον γένος ἐστὶ βροτοῖσιν,
οἷς ἱερὰ προφέρουσα φύσις δείκνυσιν ἕκαστα.
ὧν εἴ σοί τι μέτεστι, κρατήσεις ὧν σε κελεύω

ἐξα-

a δειλὸς, miſerum, timidum, ignauum ſignificat, ſtolidum & improbum. in qua ſignificatione ſæpe legitur apud Theognidem.

b Pro μὴ ἐπίστασαι. & διδάσκευ, pro διδάσκου. & ὅσσα, pro ὅσα, cum epentheſi σ, propter uerſum. χρεὼν, utile, neceſsitatem, decorum, &c. ſignificat.

c καθάρειον, cum epentheſi ι.

d Obſeruato, ſtudeto, conator.

e Præter tempus, extra opportunitatem. cum non tempus, non opportunum eſt.

f Imperatiuus uerbi ἐπέξειμι, ab ἐπὶ, ἐξ καὶ εἶμι, τὸ πορεύομαι, uado. Et ἐκπρήξας, pro ἐκπράξας, Ionicè: quemadmodum pro ἐπιπλήσσου, ἐπιπλήσσεο, Ionica dialyſi diphthongi.

g Duæ aſſeuerationes, duo aduerbia iurandi fortius affirmant.

* pro ἔρχου, Ionica dialecto.

h Pro γνώσῃ, Ionicè.

i Α᾽ συνίημι.

k Fatum, fortunam, Deum, Parcas quoq; ſignificat, uitæ diſpenſatrices, maris filias, quod rigidæ ſint atq; inexorabiles, quemadmodum monet Lycophronis interpres. id eſt, Tam ſumus miſere afflicti in hac miſera uita homines.

l Ad uerbum, latuit lædens. λέληθε autem præteritum eſt med. uerbi λανθάνω.

m Aoriſt. a. eſt optatiui Aeolicus.

Stolidi enim uiri (eſt,) & facere & dicere incõſiderata.
Cæterùm ea perſequitor, quæ te non poſtea moleſtent.
Nihil quoq; facias horũ quæ nõ nouiſti, ſed docearis (ges.
Quæcunq; cõueniẽs (eſt,) et ſuauiſsimã uitã hoc pacto exi
Neq; oportet [a] *negligẽter habere curã quæ corpori debetur:*
Verùm modum potus & cibi & exercitiorum
Teneto. Modum autem intelligo, id quod te non moleſtet.
Aſſueſce uerò diætam ſeruare mundam, minuſq; delicatã.
Et [b] *fugito ea facere, quæcunq; inuidiam continent.*
Nec ſumptus facias intempeſtiuè, ueluti bonorum inſcius.
Neq; ſis ſordidus. Modus uerò in omnibus eſt optimus.
Facito uero ea quæ te nõ læſura ſunt, & cõſulta ante opus.
‘ *Neq; ſomnum dulcibus in oculis capito,*
‘ *Priuſquam unumquodq; diurnorũ operũ animo reputaris,*
‘ *Quò trãſgreſſus ſum? quid uerò feci? quid faciũdũ mihi nõ*
‘ *Percurre aũt à primo incipiẽs: & deinde (effectum eſt?*
‘ *Iniqua operatus, perturbare: bona uerò, delectare.*
‘ *Hæc ſtude, hæc conare, horum oportet te ſectatorem eſſe.*
‘ *Hæc te ducent ad ueſtigia diuinæ uirtutis.*
‘ *Næ per quaternionem,* [c] *noſtræ animæ tradentem*
Fontem perennis naturæ. Cæterùm abi ad opus,
Deos precatus ut perficiant. Hæc namq; obſeruans,
Cognoſces immortalium deorum & mortalium hominum
Congreſſum, quo ſingula implentur & ſeruantur.
Intelliges etiam quoad fas eſt, naturam in omni ſimilem.
Vt neq; non ſperanda ſperes, neq; quid te lateat.
Cognoſces quoq; homines ſpontanea mala habere,
Qui miſeri bona propè exiſtentia non intuentur,
Neq; audiunt. Liberationem autem à malis pauci norunt.
Talis ſors hominum mentes impedit. Alij uerò [d] *rotis*
Quandoq; ad alia rapiuntur, infinita mala habentes.
‘ *Triſtis enim lis comes lædit occultè*
‘ *Congenita: quam nõ oportet accerſere, ſed cedentẽ fugere.*
Iupiter pater, aut à multis malis liberes omnes,
Aut oſtendas omnibus, quali fortuna uſuri ſint.
Veruntamen bono ſis animo, quia diuina origo hominũ eſt,
Quibus ſancta natura proferens oſtendit ſingula.
Eorum ſi quid tibi adeſt, ſeruabis quæ te iubeo

Medicatus,

a Ad uerbum, Non oportet negligẽtiam haberc curæ, ſeu ſaniratis, quę circa corpus eſt, ſeu quæ pertinet ad corpus.

b Præteritum paſs. imperat. uerbi φυλάττομαι, ſeu φυλάσσομαι. Vtroq; enim modo Attici ea uerba efferunt. & ὁποῖα, adiectiuum plurale poſitum pro aduerbio, quod Græcis uſitatiſsimum eſt, magis quàm Latinis, in utroq; numero.

c Pro ἁμετέρᾳ ψυχᾷ, Dorica dialecto, qua præcipuè uſi ſunt, Pindarus ille μελικώτατος, cum dulciſsimo Theocrito, quemadmodum in utroq; monuimus. Et παγὰν, pro πηγὴν.

d Ἀκυλινδέω, uoluo. Vtitur hac uoce Virgilius in 1. Georgicorum. ubi interpres monet, cylindrum lapidem eſſe tererem in modum columnæ, quem per aream deuoluunt, ut locus coæquetur ac conſolidetur.

[a] ἐξακέσαιο, ψυχὴν δὲ πόνων ἀπὸ τῶνδε σαώσεις.
ἀλλ' εἴργου [b] βρωτῶν, ὧν εἴπομεν, ἔν τε καθαρμοῖς,
ἔν τε λύσει ψυχῆς κρίνων, καὶ φράζευ ἕκαστα,
ἡνίοχον γνώμην στήσας [c] καθύπερθεν ἀρίστην.
ἢν δ' ἀπολείψας σῶμα, ἐς αἰθέρ' ἐλεύθερον ἔλθῃς,
[d] ἔσσεαι ἀθάνατος θεὸς, ἄμβροτος, οὐκέτι θνητός.

* * *

a Faciens, opere complens.
b Βρωτὸν, omne quod eſui eſt, uerbi βρώσκω.
c Aduerbium eſt, deſuper. id eſt, ſuper omnia ut dominam & reginam conſtitue rationē.
d Pro ἔσῃ, Ionica dialecto.

εἴ τις ἐρεῖ, θεός εἰμι, πάρεξ ἑνὸς, οὗτος ὀφείλει
κόσμον ἴσον τούτῳ στήσας εἰπεῖν, ἐμὸς οὗτος,
κοὐχὶ μόνον στήσας εἰπεῖν, ἐμὸς, ἀλλὰ κατοικεῖν
αὐτὸς ἐν ᾧ πεποίηκε, πεποίηται δ' ὑπὸ τούτου.

Leguntur apud Iuſtinum Martyrem in libro de Monarchia, & adducuntur tanquam teſtimonium de uno Deo, cōtra gentes, qui pluralitatem Deorum defendebant.

ΤΕΛΟΣ.

[e] φείδεο τῆς ζωῆς. μὴ μὶν καταθυμοβορήσῃς.

e Vide pro huius uerſus expoſitione apud Eraſmū in Chiliadibus prouerbia, Cor ne edito: item, In uia ne ſeces ligna. quæ Pythagoræ ænigmaticæ doctrinæ ſunt, eiuſdem cum hoc uerſu ſententiæ. Et Phocylidæ quoq; uerſus præcipit, μὴ μισεῖν φίλον ἢ τος. quemadmodum in Phocylide id indicabitur.

ΣΤΙΧΟΙ ΕΙΣ ΤΟΝ ΦΩκυλίδην.

Ὁ Φωκυλίδης σὺ περιττῶς ζήσας βίον,
ὡς χριστομύστης, ὡς ἀπόστολος μέγας,
ὡς ἀκροατὴς τῶν θεοῦ θεσπισμάτων,
καὶ [f] μυσταγωγὸς τῶν ἀρίστων πρακτέων,
εὐαγγελικῶς ταῦτα λαλεῖ καὶ γράφει,
εὔχρηστα τυγχάνοντα τοῖς ἐν τῷ βίῳ.

f Vt præceptor, ductor initiatorum, princeps ſacrorum: à μύστης καὶ ἄγω.

ΕΙΣ ΤΟΝ ΑΥΤΟΝ ΕΤΕΡΟΙ.

ταῦτα [g] δίκῃς ὁσίῃσι θεοῦ βουλεύματα φαίνει.
Φωκυλίδης ἀνδρῶν ὁ σοφώτατος, ὄλβια δῶρα.

g Pro δίκαις ὁσίαις, iuſtitijs ſanctis, ad uerbum.

Medicatus,& animam à malis iſtis liberabis.
Porrò tẽperato ab eſculẽtis,de quib. diximus.& in purgati (one,
Et liberatione animæ [a] *iudica,& conſidera ſingula,*
Aurigam ſtatuens rationem optimam, in ſummo loco.
Si uerò deinde derelicto corpore,ad æthera liberũ ueneris,
Eris immortalis Deus,ſemper uiuẽs, nec amplius mortalis.

* * *

Si quis dicet,Deus ſum,præter unum:is debet
Mundum huic parem condere,& dicere, Hic meus eſt.
Nec ſolum condere & dicere,Meus eſt:ſed habitare
Ipſe in eo quem fecerit. hic autem ab hoc factus eſt.

FINIS.

Parcito uitæ(tuæ,)ne ipſam curis conficias.

VERSVS IN PHOCYLIDEM.

Phocylides honeſtam uiuens uitam,
Vt † Chriſtomyſtes,ut magnus apoſtolus,
Vt auditor diuinorum oraculorum,
Et præceptor optimarum * actionum,
Euangelicè hæc loquitur & ſcribit,
Vtilia exiſtentia in uita hac (uerſantibus.)

IN EVNDEM ALII VERSVS.

Hæc ueneranda iuſticia Dei oracula monſtrat,
Diuina dona, Phocylides uirorũ ſapientiſsimus.

a Aoriſtus α. imperat. uerbi κρίνω.& ἡνίοχον, ab ἡνία καὶ ἔχω, frena ſeu habenas tenentem: hoc eſt,ita moderantẽ ſuo imperio omnia, ne quid fiat normæ ac regulæ non congruens. quod enim nobis eſt lex naturæ, hoc philoſophis eſt recta ratio: cui ſi obtemperarint affectus,iã abſoluit philoſophia id quod omnium philoſophorum ſcriptis conatur præcipuè efficere.Id enim debet eſſe ratio in homine, quod Deus in mundo. Νοῦς γὰρ ὁρῇ, καὶ νοῦς ἀκούει, τἆλλα δὲ τυφλὰ καὶ κωφὰ τυγχάνει λόγω δαίμονα, ut uerè dixit Epicharmus poeta Siculus, referente Plutarcho. Et Xenophon,rationem ad hoc datam ſcribit,ut μνημονεύοντες καταμανθάνωμεν, ὅπῃ ἕκαστα συμφέρει. quod hoc loco facere & obſeruare iubet Pythagoras.

† *De uoce* μύστης *dicemus infrà in fine,exponentes* μυστήριον.

* *Verbale eſt* τὸ πρακτέον, *formatum à tertia paſsiua præteriti* πέπρακται*: & per tria genera,* πρακτέος, έα, ον.

ΦΩΚΥΛΙΔΟΥ

ΠΟΙΗΜΑ ΝΟΥΘΕ-τικόν.

Μήτε [a] γαμοκλοπέειν, μὴ ἀσελγίᾳ κύπριν ὀρίνειν,
μήτε δόλους ῥάπτειν, μήθ' αἵματι χεῖρα μιαίνειν.
μὴ πλουτεῖν ἀδίκως, ἀλλ' ἐξ ὁσίων βιοτεύειν.
ἀρκεῖσθαι παρεοῦσι, καὶ ἀλλοτρίων ἀπέχεσθαι.
[b] ψεύδεα μὴ βάζειν, τὰ δ' ἐτήτυμα πάντ' ἀγορεύειν.
πρῶτα θεὸν τίμα, μετέπειτα δὲ σεῖο γονῆας.
πᾶσι δίκαια νέμειν, μηδὲ κρίσιν ἐς χάριν ἕλκειν.
μὴ ῥίψῃς πενίην, ἀδίκως μὴ κρῖνε πρόσωπον.
ἢν σὺ κακῶς δικάσῃς, σὲ θεὸς μετέπειτα [c] δικάσσει.
μαρτυρίην ψευδῆ φεύγειν, τὰ δίκαια ἀγορεύειν.
παρθενίην τηρεῖν, πίστιν δ' ἐν πᾶσι φυλάσσειν.
μέτρα νέμειν τὰ δίκαια. καλὸν δ' ἐπὶ μέτρον ἅπασι.
σταθμὸν μὴ κρούειν [d] ἑτερόζυγον, ἀλλ' ἴσον ἕλκειν.
μήτ' ἐπιορκήσεις, μήτ' ἀγνῶς, μήτε ἑκόντι.
ψεύδορκον στυγέει θεὸς ἄμβροτος ὅστις [e] ὀμόσσῃ.
σπέρματα μὴ κλέπτειν, ἐπαράσιμος ὅστις ἀρεῖται.
μισθὸν μοχθήσαντι δίδου, μὴ θλῖβε πένητα.
γλώσσῃ νοῦν ἐχέμεν, κρυπτὸν λόγον ἐν φρεσὶν ἴσχειν.
μήτ' ἀδικεῖν ἐθέλῃς, μήτ' οὖν ἀδικοῦντα ἐάσῃς.
πτωχῷ δ' εὐθὺ δίδου. μήτ' αὔριον ἐλθέμεν εἴπῃς.
πληρώσας σέο χεὶρ ἔλεον χρήζοντι παράσχου.
ἄστεγον εἰς οἶκον δέξαι, καὶ τυφλὸν ὁδήγει.
ναυηγοὺς [g] οἴκτειρον, ἐπεὶ πλόος ἐστὶν ἄδηλος.
χεῖρα πεσόντι δίδου, σῶσον δ' ἀπερίστατον ἄνδρα.
κοινὰ πάθη πάντων. ὁ βίος τροχός, ἄστατος ὄλβος.
πλοῦτον ἔχων σὴν χεῖρα πενητεύουσιν [h] ὄρεξον.
ὧν σοι ἔδωκε θεός, τούτων χρήζουσι παράσχου.
ἔστω κοινὸς ἅπας ὁ βίος, καὶ ὁμόφρονα πάντα.
τὸ ξίφος ἀμφιβαλοῦ μὴ πρὸς φόνον, ἀλλ' ἐς ἄμυναν.
εἴθε δὲ μὴ χρήζοις, μήτ' [i] ἔννομα, μήτ' ἀδίκως γε.
ἢν γὰρ ἀποκτείνῃς ἐχθρόν, [k] σέο χεῖρα μιαίνεις.

a Ἀγάμου, καὶ κλέπτου. Prohibet autem omnem illicitam, & lege prohibitam Venerem. Et uidentur eſſe tranſpoſiti hi uerſus, ita ut ſextus qui de Dei cultu pręcipit, à principio aliò ſit tralatus, quocunque caſu.

b Pro ψευδῆ, dialyſi cõtractionis Ionica. Ionibus enim id propriũ eſt. ἐτήτυμα, pro ἔτυμα, cum epentheſi ſyllabę τη, propter uerſum.

c Pro δικάσει, cum epentheſi σ, propter uerſum.

d Ab ἕτερος καὶ ζυγὸς, iugum, quod & librile tranſuerſum ſignificat, ex quo lances dependent, propterea quod habeat formam iugi. Iubet autem uitare omnes dolos in põderandis rebus omnibus.

e Pro ὀμόσῃ, cum epentheſi σ, uerbi ὀμόω. & ψεύδορκον, à ψευδὴς καὶ ὅρκος. ἀρεῖται, tulerit. fut. α. med. uerbi αἴρομαι.

f Ad uerbum, ſines, probabis, laudabis.

g Aoriſtus α. eſt imperatiui uerbi οἰκτείρω.

h Aoriſt. α. imperatiui, uerbi ὀρέγω.

i Legitimè, ſecundum legem.

k Pro σοῦ, Ionica dięreſi diphthongi. & ἀπέσχεο, pro ἀπέσχου, eadem dialecto. aoriſt. β. med. imperat. uerbi ἀπέχομαι. & ὑπερβῇς, aor. β. coniunct. uerbi ὑπερβαίνω.

PHOCYLIDAE POEMA ADMONITORIUM.

Nec furtiuas nuptias ſectare, neq; laſciuam Venerem exerce,
Neq; dolos necte, neq; ſanguine manum polluë.
Neq; diteſcas iniuſtè, uerùm ex iuſtè partis uiue.
Sis contentus præſentibus, & ab alienis abſtineto.
Mendacia ne dicas, uera uerò omnia loquere.
Primùm Deum cole, deinde [a] tuos parentes.
Omnibus iuſta tribue, neq; iudicium ad gratiam facias.
Ne abijcias pauperem, iniuſtè nec iudica perſonam.
Si (enim) tu malè iudicaueris, Deus te deinde iudicabit.
Teſtimonium falſum fugito, iuſta uerò loquere.
Virginitatem cuſtodi, fidem quoq; in omnibus ſerua.
Menſuras tribue iuſtas: [b] modus nāq; in omnib. bonus eſt.
Libram ne pulſes alteram, uerùm æqualiter trahe.
Neq; peierabis, neq; inſcienter neq; uolenter:
Deus (enim) immortalis odit (eum) quicūq; periuriū iurarit.
Semina nec furare, execrabilis (eſt) quicūq; furatus (ea) fuerit.
Mercedem mercenario ſolue, neq; afflige pauperem.
(In) lingua mētē [c] habe. arcanū (quoq;) uerbū in pectore cōtine.
Neq; iniuſtè agere uelis, neq; iniuriantem iuuabis.
Mendico autem da ſtatim, neq;, cras redi, dicas.
Tuam manum implens, miſericordiam egenti exhibe.
Exulem in domum recipe, & ducito cæcum.
Naufragos miſerare, quia nauigatio dubia (eſt.)
Manum lapſo porrige. Et iuua deſtitutum auxilio uirum.
Cōmunes (enim) caſus omniū (ſunt,) uita q; circulus eſt, & inſtabilis felicitas.
Diuitias tenens, manum tuam egentibus porrige.
Quæ (enim) tibi dedit Deus, de his egentibus præbeto.
Sit communis omnis uita, & concordia omnia.
Enſem accingere non ad cædem, ſed [d] protectionem.
Vtinam uerò non egeas (enſe,) neq; iuſtè neq; iniuſtè.
Si namq; interfeceris etiam hoſtem, tuam manum polluis.

a Pro σοῦ, diæreſi Ionica, & epentheſi iota. Vtuntur autem græci primitiuis pro poſſeſsiuis, etiam in proſa, σοῦ pro σὸς facientes. Et γονῆας, pro γονέας, à γονεύς. & πενίην, pro πένητα, abſtracto poſito pro cōcreto.

b Vel ut una uox ſit ἐπίμετρον, & ſignificet auctariū, ein auſsſchlag, ut mercatores loquuntur. κατὰ λόγον, δίκει Λουκᾶ, menſuram exundantem & concuſſam.

c Pro ἔχειν, uſitatiſsimū poetis, quemadmodum etiam ἐχέμεναι καὶ ἐχέμμεναι, μ geminato. & ἐάσσῃς, ſines, permittes, pro ἐάσῃς, cum epentheſi σ, ab ἐάω. καὶ ἐλθέμεν, pro ἐλθεῖν, aoriſt. 2. poſito quoq; infinitiuo pro imperatiuo: quod uſitatiſsimum eſt Ionibus.

d Vltionem, auxilium.

ἀγροῦ γείτονος ὄντος ἀπόσχεο, μηδ' ἄρ' ὑπερβῇς.
πάντων μέτρον ἄριστον, ὑπερβασίαι δ' ἀλεγειναί.
μηδὲ τιν' αὐξόμενον καρπὸν λωβήσῃ ἀρούρης.
ἔστωσαν σ' ὁμότιμοι [a] ἐπήλυδες ἐν πολιήταις.
πάντες γὰρ ξενίης πειρώμεθα τῆς πολυπλάγκτου,
χώρη δ' οὔ τι βέβαιον ἔχει πέδον ἀνθρώποισιν.
ἡ φιλοχρημοσύνη μήτηρ κακότητος ἁπάσης.
χρυσὸς ἀεὶ δόλος ἐστὶ καὶ ἄργυρος ἀνθρώποισι.
χρυσὲ κακῶν ἀρχηγὲ, [b] βιοφθόρε, πάντα χαλέπτων,
εἴθε σε μὴ θνητοῖσι γενέσθαι πῆμα ποθεινόν.
σοῦ γὰρ ἕκητι μάχαι τε, λεηλασίαι τε, φόνοι τε,
ἐχθρὰ δὲ τέκνα γονεῦσιν, ἀδελφειοί τε συναίμοις.
μηδ' ἕτερον κεύθῃς κραδίῃ νόον, ἄλλ' ἀγορεύων.
μηδ' ὡς πετροφυὴς πολύπους κατὰ χῶραν ἀμείβου.
ὅστις ἑκὼν ἀδικεῖ, κακὸς ἀνήρ· ἀλλ' ὑπ' ἀνάγκης,
οὐκ ἐρέω τὸ τέλος, βουλὴ δ' εὐθύνει ἑκάστου.
μὴ γαυροῦ σοφίῃ, μήτ' ἀλκῇ, μήτ' ἐνὶ πλούτῳ.
εἷς θεός ἐστι σοφὸς, δυνατός θ' ἅμα, καὶ πολύολβος.
μηδὲ παροιχομένοισι κακοῖσι τρύχου τεὸν ἦτορ·
οὐκέτι γὰρ δύναται τὸ [c] τετυγμένον εἶναι ἄτυκτον.
μὴ προπετὴς ἐς χεῖρα, χαλίνου δ' ἄγριον ὀργήν·
πολλάκι γὰρ πλήξας, ἀέκων φόνον ἐξετέλεσσεν.
ἔστω κοινὰ πάθη, μηδὲν μέγα, μηδ' ὑπέροπλον·
οὐκ ἀγαθὸν πλεονάζον ἔφυ θνητοῖσιν ὄνειαρ.
ἡ πολλὴ δὲ τρυφὴ πρὸς ἀμέτρους ἕλκει ἔρωτας.
ὑψαυχεῖ δ' ὁ πολὺς πλοῦτος, καὶ ἐς ὕβριν ἀέξει.
[d] θυμὸς ὑπερχόμενος μανίην ὀλοόφρονα τεύχει.
ὀργὴ δ' ἐστὶν ὄρεξις, ὑπερβαίνουσα δὲ μῆνις.
ζῆλος τῶν ἀγαθῶν ἐσθλὸς, φαύλων δ' ὑπεροργός.
τόλμα κακῶν ὀλοὴ, μέγ' ὀφέλλει δ' ἐσθλὰ πονοῦντας.
σεμνὸς ἔρως ἀρετῆς, ὁ δὲ [e] κύπριδος αἶσχος ὀφέλλει.

a Ab ἐπὶ καὶ ἐλεύθω, qualia multa ab hoc uerbo compoſita, ut συνήλυδες, &c. leguntur in Nõni Panopolitani poetæ carmine, quo Euangelium Ioannis paraphraſi erudita & graui expoſuit, à doctis omnibus uehemẽter commendata. πολιήταις, pro πολίταις, cum epẽtheſi η. & ξενίης, pro ξενίας, Ionicè. & πολυπλάγκτου, à πολὺ καὶ πλάζω ſeu πλανάω.

b A' βίος καὶ φθείρω, perdo, corrumpo. χαλέπτων, minuens. Vide prouerb. Aureis pugna haſtis, & omnia uinces. λεηλασίαι, à λεὼς populus, καὶ ἄτω noceo: ſeu à λεία præda, καὶ ἐλαύνω ago. συναίμοις, eiuſdem ſanguinis, conſanguineis, à σὺν καὶ αἷμα. & κραδίῃ, pro καρδίᾳ, metatheſi uſitata poetis. & πετροφυὴς, à πέτρα καὶ φύω.

c Præteritum paſſ. particip. uerbi τεύχομαι. & ἄτυκτον, factum à tertia præteriti τέτυκται. & ἐξετέλεσσεν, pro ἐξετέλεσεν, cum epẽtheſi σ, & paragoge ν, uerbi ἐκτελέω.

d Animum uehementẽ ſignificat. à θύομαι, cum impetu feror. Nihil eſt autem aliud inſania, quàm audacia nimia aut ſine ratione pericula ſuſcipere. ὀργὴ leuius quiddam eſt, ulciſcendi cupiditas: παρὰ τὸ ὀρέγω, appeto, concupiſco. μῆνις uerò grauius quiddam & uehementius, ubi cupiditatem comitatur factum, ita ut à μηνύω factũ eſſe uideri poſsit.

e Veneris frequens epitheton eſt, ſic dictæ, ut Theophilus contra gentes ſcribẽs ait, quòd párere faciat, ἢ τὸ κυεῖν παρέχουσα. quod idem Phurnutus probat, & qui in Homerum ſcripſerunt grammatici: hoc eſt, ueluti κυεῖν παρέχουσα. uel quòd in Cypro colebatur. uel quòd ibi genita eſſet, ut Heſiodi docet Theogonia: uel quòd ipſa in Cypro prima artẽ inſtituerit meretriciam: uel, quemadmodum Iuſtinus Trogi abbreuiator ſcribit li. 18. quòd uirgines in Cypro ſtatutis diebus ad maris littus exirent, ut proſtitutione corporis dotalem pecuniã pararent. Cæterùm tũ de alijs Veneris cognominib. tum aliorũ quoq; deorũ gentiliũ omniũ nominibus, & cauſis eorundẽ, uide quæ eruditiſsimè ex antiquiſsimis græcorum & latinorũ theſauris ſcribuntur in Opere erudito, uario & multiplici, Lilij Gyraldi de Dijs gentium.

(Ab) agro uicini tui exiſtentis, neq; tranſeas (terminos.)
Omnium modus optimus eſt, exceſſus uerò uitioſi (ſunt.)
Non lædes [a] *pullulantem fructum agri.*
Sint tibi pari honore digni ciuibus aduenæ.
Omnes experimur peregrinationem uagam:
Terra enim non habet conſtantem aliquem locum hominibus.
Auaritia mater eſt omnis iniuſticiæ.
Aurum & argentum ſemper exiſtit dolus hominibus.
Aurum dux malorum, uitæ peſtis, omnia ſuperans,
Vtinam tu non fuiſſes mortalibus malum deſiderabile.
Tui enim cauſa pugnæ, & prædæ, & cædes (fiunt:)
Liberi uerò infenſi parentibus, & fratres fratribus.
Neq; alium occultes in corde ſenſum, aliud loquens:
Neq; muteris in loco, ut polypus, petræ adhærens.
Qui uolens iniuſtè agit, malus uir (eſt:) uerùm neceſſitate (peccantem)
Non dico [b] *prorſus (malum). Voluntatem itaque examina cuiuſq;.*
Ne ſuperbias ſapientia, neq; robore, neq; in opulentia.
Vnus Deus eſt ſapiens, potens ſimul & perfectè beatus.
Neq; præteritis malis tuum cor affligito.
Non enim iterum, factum poteſt fieri infectum.
Ne præceps ſis ad manum, compeſce uerò ſæuam iram.
Sæpe enim plagis afficiens (hominem), nolens cædem commiſit.
Sint mediocres affectus: nihil magnum neque [c] *excelſum (ſpera.)*
Exceſſus enim non bona eſt commoditas mortalibus.
Nimius uerò luxus, ad inhoneſtos abripit amores.
Opulentia quoq; nimia inflat, & ad iniuriam impellit.
Audacia nimia furorem parit pernicioſum.
Ira uerò appetitus quidam eſt, modum uerò excedens fit iracundia.
Imitatio bonarum rerum bona eſt, malarum uerò uitioſa.
Conatus in malis exitioſus eſt, ualdè uerò iuuat bona [d] *conantes.*
Virtutis amor honeſtus eſt, Veneris uerò dedecus cōciliat.

a Creſcentem adhuc & immaturum. Participiū eſt præſens uerbi ἄνθομαι, facti ab ἀνθέομαι.

b τὸ τέλος. quod aliàs nomen, finem, exitum ſignificat: ſæpe aduerbialiter ponitur pro τελέως, ſeu πάνυ, cum articulo: & ſine illo, cum paragoge etiam quandoq; particulæ δὴ. quemadmodū idem obſeruauimus in particula ἀρχὴν, τὴν ἀρχὴν, καὶ ἀρχὴν ſine articulo, pro prorſus. ἀκμὴν quoq;. Exempla ſunt in Euāgelio Ioannis, & apud Pauſaniam, Theognidem quoque aliquoties: Pindarum etiam, ſi rectè memini.

c Superbum, ἄφυ ἰσχὺν, ἀλλὰ δὲ καὶ ὅπλα ὄζιν ἐπικρατέστερα. ſic ἔφυ, aoriſt. β. uerbi φῦμι, pro ἐστὶ poſito: quomodo etiam uſurpari ſolet præteritum πέφυκε uerbi φύω. & ὑψαυχῆ, ab ὕψι ſeu ὑψοῦ altè, καὶ αὐχέω glorior, iacto. & ἄιξα, ab ἀΐσσω.

d Pro πονοῦντας, Dorica dialecto: tametſi etiam Iones ea utantur, ubi ευ ex contractione proueniens, ſemper in ευ mutatur, ut hoc loco.

Vir.

ἡδὺς ἀγαθόφρων κικλήσκεται οἱ πολίταις.
μέτρῳ μὲν [a] φαγέειν καὶ πιεῖν, μυθολογεῖν τε.
πάντων μέτρον ἄριστον, ὑπερβασίη δ' ἀλεγεινή.
μὴ φθονέοις ἀγαθῶν ἑτάροις, μὴ μῶμον ἀνάψῃς·
ἄφθονοι οὐρανίδαι καὶ ἐν ἀλλήλοις τελέθουσιν.
οὐ φθονέει μήνη πολὺ κρείσσοσιν ἡλίου αὐγαῖς,
οὐ χθὼν οὐρανίοις ὑψώμασι νέρθεν ἐοῦσα,
οὐ ποταμοὶ πελάγεσσιν, ἀεὶ δ' ὁμόνοιαν ἔχουσιν.
εἰ γὰρ ἔρις μακάρεσσιν ἔην, οὐκ ἂν πόλος ἔστη.
[b] σωφροσύνην δ' ἀσκεῖν, αἰσχρῶν δ' ἔργων ἀπέχεσθαι.
μὴ μιμοῦ κακότητα, δίκῃ δ' ἀπάλειψον ἄμυναν.
πειθὼ μὲν γὰρ ὄνειαρ, ἔρις δ' ἔριν ἀντιφυτεύει.
μὴ πίστευε τάχιστα, πρὶν ἀτρεκέως πέρας [c] ὄψει.
νικᾶν εὖ ἔρδοντας ἐπὶ πλεόνεσσι καθήκει.
καλὸν ξεινίζειν ταχέως λιτοῖσι τραπέζαις,
ἢ πλείσταις δολίοισι βραδυνούσαις παρὰ καιρόν.
μηδέποτε χρήστης πικρὸς γένῃ ἀνδρὶ πένητι.
μηδέ τις ὄρνιθας [d] καλιῆς ἅμα πάντας ἑλέσθω,
μητέρα δ' ἐκπρολίπῃς, ἵν' ἔχῃς * πάλι τῆσδε νεοσσούς.
μηδέποτε κρίνειν ἀδαήμονας ἄνδρας ἐάσῃς.
τὴν σοφίην σοφὸς ἰθύνει, τέχνας δ' ὁμότεχνος.
οὐ χωρεῖ μεγάλην διδαχὴν ἀδίδακτος ἀκουή·
οὐ γὰρ δὴ νοέουσ' οἱ μηδέποτ' ἐσθλὰ [e] μαθόντες,
μηδὲ [f] τραπεζοκόρους κόλακας ποιεῖσθαι ἑταίρους.
πολλοὶ γὰρ πόσιος καὶ βρώσιός εἰσιν ἑταῖροι,
καιρὸν θωπεύοντες, ἐπὴν κορέσασθαι ἔχωσιν,
ἀχθόμενοι δ' ὀλίγοις, καὶ πολλοῖς πάντες ἄπληστοι.
λαῷ μὴ πίστευε· πολύτροπός ἐστιν ὅμιλος.
λαός τοι καὶ ὕδωρ καὶ πῦρ [g] ἀκατάσχετα πάντα.
μηδὲ μάτην ἐπὶ πῦρ καθίσας μινύθῃς φίλον ἦτορ.
μέτρα δὲ τεῦχε θεοῖσι· τὸ γὰρ μέτρον ἐστὶν ἄριστον.
γαῖαν ἐπιμοιρᾶσθαι [h] ἀταρχύτοις νεκύεσσι.
μὴ τύμβον φθιμένων ἀνορύξῃς, μηδ' ἀθέατα
δείξῃς ἠελίῳ, καὶ δαιμόνιον χόλον ὄρσῃς.
οὐ καλὸν ἁρμονίην ἀναλυέμεν ἀνθρώποιο·
καὶ τάχα δ' ἐκ γαίης ἐλπίζομεν ἐς φάος ἐλθεῖν.

a Pro φαγεῖν, cum epentheſi Ionica ι, ab inuſitato φάγω, ſeu potius φήγω. unde φηγός, fagus arbor, quòd homines olim de fructibus arboreis uictitarent ante uſum frumenti: quemadmodum id etiam indicat Athenæus libro 1, in ἀπαρτιαίῳ. & in uerſu quoq; prouerbiali, à Pauſania & græcorum quoq; poetarum interpretibus citato idem indicatur: πολλοὶ ἐν ἀρκαδίῃ φηγοφάγοι ἄνδρες ἔασι. tametſi quoq; alibi aliter legatur: quemadmodum tum de eo, tum alijs monebimus, in noſtro Archæologio.

b ὡς σώζουσα τὴν φρόνησιν, quòd conſeruet prudentiam, iuxta Ariſtotelem. Eam Cicero uocat temperãtiam, moderationem & modeſtiam. Plato uerò uirtutẽ facit, quæ moderatur uoluptati & dolori, corrumpentibus prudentiam ſeu iudiciũ de uerè utilib. & bonis. ἡδονῶν τινῶν eſt, inquit, καὶ ἐπιθυμιῶν ἐγκράτεια. 4 Politicorum.

c Secunda perſona eſt med. Attica. quatuor enim Attici in 2. perſonis formant per ει, ὄψει pro ὄψῃ faciẽtes. & πλείστοισι, pro πλείοσι, à πλείων plus formatus à genitiuo ſingulari more poetico, ut hactenus ſæpius monuimus. & ξεινίζειν, pro ξενίζειν, cum epentheſi iota.

d Pro καλιᾶς, Ionicè. & ἐάσῃς, pro ἐάῃς, cum epentheſi σ, ut ſuprà quoq;.

* Pro πάλιν, ν abiecto propter uerſum.

e Qui nunquam bona didicerunt, nunquam in bonis rebus inſtituti ſunt.

f In menſa ſatiantes ſe, à τράπεζα καὶ κόρος.

g Ab α, κατὰ, καὶ σχέω.

h Pro ἀτάρχοις, cum epentheſi ι. ab α priuatiuo καὶ ταρχύω parento, ſepelio. & νεκύεσσι, pro νέκυσι, à νέκυς, quod uirib. carentẽ ſignificat, à νε ſteretico καὶ κίκυς. ὄρσῃς, præſens eſt cõiunctiui, uerbi ὄρσω, formati à futuro Aeolico ὄρσω, uerbi ὄρω, de quo uide tertiam partem Erotematũ noſtrorũ græcorũ. ἀναλυέμεν, pro ἀναλύειν, Ionicè

Vir prudens inter ciues uoluptas uocatur,
Cum modo edito, & bibito, & loquitor.
c *Modus enim in omnib. optimus, exceſſus autē noxius eſt.*
Ne inuideas bona [a] *ſocijs, neq; momum (te) exhibeas:*
Cœlites namq; inter ſe ſine inuidia uiuunt.
Non inuidet luna multo præſtantioribus ſolis radijs,
Nec terra infrà exiſtens cœleſtibus corporibus,
Non fluuij pelagis: ſemper uerò concordiam obſeruant.
Si enim contentio dijs accideret, non cœlum ſubſiſteret.
Temperantiam quoq; exerceto, & ab operibus turpibus abſtineto.
Ne imitare iniuſticiam, iure uerò propellito iniuriam.
Perſuaſio enim utilitatē affert, lis uerò litē (alterā) generat.
Ne credas ſtatim, priuſquam uerè finem uideas. c
Vincere benefactores conuenit in pluribus.
Pulchrum eſt accipere hoſpitem ſtatim, uel frugalibus menſis,
Quàm pluribus ſuſpectis, & tardantibus intempeſtiuè.
Ne unquam fias exactor aſper uiro pauperi.
Neq; quis è nido aues ſimul omnes auferat:
Matrem uerò dimittes, ut iterum habeas eius pullos.
Neq; unquam de rebus pronunciare uiros ſines imperitos:
c *Sapientiam (enim) ſapiens iudicat, artes uerò artifex.*
Non capit imperitus magnam doctrinā, ut (eam) audiat:
Non enim ſapiunt, nunquam benè inſtituti.
Neq; facies amicos adulatores menſipetas:
Multi enim potus cibiq; ſunt amici,
[b] *Commodùm adulantes, quando ſaturari poſſunt,*
Iraſcentes paucis, & omnes multis inexplebiles.
Vulgo ne credas: mutabile enim uulgus eſt.
Vulgus enim et aqua et ignis, hæc omnia intractabilia ſunt.
Neq; fruſtra ad ignem deſidens, conſumas carum cor.
Moderata uerò ſacrifica dijs: Modus enim optimus eſt.
Terram impertire inſepultis mortuis:
Ne ſepulchrum mortuorum aperias, neq; non aſpicienda
Oſtendas ſoli, & diuinam iram concites.
Non honeſtum eſt, compagem hominis diſſoluere.
Et ſtatim (aliàs etiā) è terra ſperamus in uitam redire.
(Nos)

a Pro ἑταίροις, expuncta ſubiunctiua propter uerſum. & πελάγεσσιν, pro πελάγεσι, cū epentheſi σ, à πέλαγος, quaſi πόλαγος, ueluti πολὺ τῆς γῆς, uel τὸ μὴ πέλας τῆς γῆς. & μακάρεσσι, pro μάκαρσι. formant enim poetæ datiuos quintæ ſimplicium à genitiuo ſingulari. ut, τοῦ μάκαρος, μακάρεσσι. ἐθέλω, pro θέλω, cum proſtheſi ε. & ἀπάλειψον, aoriſt. α. imperat. uerbi ἀπαλείφω.

b Opportunè, commodùm, aduerbialiter. id eſt, tunc adulantur, quādo aliquid fructus, aliquid lucri ſperare poſſunt, uel cum eſt accumbendum.

(Nos)reliquiæ mortuorum,poſtea uerò dij erunt.
Animæ enim in mortuis manent incorruptæ:
Spiritus namq; Dei imago eſt,& uſus hominibus.
Corpus enim de terra habemus,& omnes in ipſam
Soluti puluis ſumus,æther uerò ſpiritum ſuſcipit.
Opibus ne parce:memento uerò quòd mortalis ſis.
Nõ licet apud Plutonẽ opes habere,et diuitias(eò)portare.
[a] *Oẽs mortui pares ſunt,Deus uerò animarũ gubernator ẽ.*
Cõmunia quoq;(et)æterna tecta domorũ(ſunt)& patria
Cõmunis locus omnib.eſt pauperib.et regib. (Pluto(eſt)
Non longum tempus uiuimus homines,ſed ad tempus.
Anima uerò immortalis,& ſine ſenio uiuit ſemper.
Neq; malis turbare,neq; eleuare gaudio.
Sæpe in uita etiam certis non fidendum eſt.
Tempori ſeruito,neq; repugnes uentis. (nit ſubitò.
Nocumentũ(enim affert,)nã triſtantib.mali ſolutio adue
Ne magniloquentia ſuperbiens,mente rabioſus fias:
Suauiloquentiam uerò exerceto, quæ ualdè omnes iuuabit.
Sermo armatura eſt homini,penetrantior ferro.
Scutum unicuiq; [b] *dedit Deus, naturam aera penetrantem*
Auibus quidem, magnam uerò uelocitatẽ & robur leonib.
Tauris uerò ſponte natis cornib.(dedit eſſe) aculeos apib.
Natura inditũ auxiliũ dedit.Sermo uerò munimẽtũ(eſt)ho
Cæterùm ſermò à deo inſpiratæ [c] *ſapiẽtiæ ẽ optimꝰ.(minib.*
Præſtantior eſt robuſto uir ſapiens:
Agros enim & urbes & nauem gubernat ſapientia.
Non iuſtum eſt tutari uirum improbum,ne [d] *puniatur,*
Sed decet uirum maleficum auerſari [e] *ſimpliciter.*
Sæpe enim commoriuntur improbis [f] *conſentientes.*
Hominum furum ne recipe furtiuum depoſitum.
Vtriq;(enim)fures(ſunt) & qui recipit,& qui furatur.
(Suam)partem omnibus tribue. Aequalitas aũt in omnibus
Incipiens parce omnibus,ne tandẽ indigeas. (optima eſt.
Ne [g] *iumenta capito(in)cibũ hominis,ne moderatè quidẽ.*
Iumentum uerò hoſtis tui ſi ceciderit in uia, coalleua.
Errantem quoq; hominẽ, & in mari uerſantem ne deuites.
Melius eſt pro hoſte aſſequi amicum beneuolum.
Incipiens malum reſeca,& curato ulcus.

a Ad uerbũ,omnes mortuorum,ſeu quilibet de mortuis, pares ſunt.

b Pro ἔνειμε,aoriſt.α, abiecto augmento, uerbi νέμω. ἠερόφοιτον,ab ἀὴρ καὶ φοιτάω,ambulo. αὐτοχύτοις,ex ſe fuſis,ultrò natis,ab αὐτὸς καὶ χύω. & κεράεσσι, pro κέρασι,à κέρας.

c Id eſt, oratio ſapiens, quæ Dei donum eſt, à Deoq; proficiſcitur,illa eſt optima & ſaluberrima.

d Ad uerbum, occultare impunitum.

e Ex neceſsitate,ſeu lege,ſeu metu pœnæ, ſeu neceſſariò, aduerbialiter.

f Simul cum ijs exiſtentes. ι euté interponitur per ſyncopẽ, propter uerſum,uerbi συμπάρειμι.

g Putamus hoc loco uſurpari in maſculino genere,cũ aliàs ſit neutrum τὸ κτῆνος, à κτάω poſsideo.quòd ueterum opes & poſſeſsiones fuerint iumenta,quemadmodum id docent tum ſacra Biblia,tum etiã poetarum & philologorum ſcripta.quin etiam Plinius ipſam pecuniam à pecudibus nuncupatam autumat:& locupletẽ, quaſi loci plenum,quẽadmodum in hiſtoria Augeę in Theocrito plurib. id oſtendimus. & ἐάσαι,Ionicum pro ἐᾶν, cum paragoge ſyllabæ αι.& ἐόντοιο, pro ἐόντος,reſolutione Ionica, ut ſuprà ἀνθρώποιο.

Neq;

μηδέ τι[a] θηροβόρον δαίσῃ κρέας, ἀργίποσιν δὲ
λείψανα λεῖπε κυσὶν· θηρῶν ἄπο θῆρες ἔδωνται.
φάρμακα μὴ τεύχειν, μαγικῶν βίβλων ἀπέχεσθαι.
νηπιάχοις ἀπαλοῖς μὴ μάρψῃς χεῖρα βιαίως.
φεῦγε διχοστασίην καὶ ἔριν πολέμου προσιόντος.
μὴ κακὸν εὖ ἕρξῃς· σπείρειν ἴσον ἔσθ' ἐνὶ πόντῳ.
[b] ἐργάζευ, μοχθῶν ὡς ἐξ ἰδίων βιοτεύσῃς.
πᾶς γὰρ ἀεργὸς ἀνὴρ ζώει κλοπίμων ἀπὸ χειρῶν.
μηδ' ἄλλου παρὰ δαιτὸς ἔδοις [c] σκυβάλισμα τραπέζης,
ἀλλ' ἀπὸ τῶν ἰδίων βιότων [d] φαγέοις ἀνύβριστος.
εἰ δέ τις οὐ [e] δεδάηκε τέχνην, σκάπτοιτο δικέλλῃ.
ἔστι βίῳ [f] παῖ ἔργον, ἐπὰν μοχθεῖν ἐθέλῃσθα.
ναυτίλος εἰ πλώειν ἐθέλεις, εὐρεῖα θάλασσα.
εἰ δὲ γεωπονίην μετιέπειν, μακραί τοι ἄρουραι.
οὐδὲν ἄτερ καμάτου πέλει ἀνδράσιν εὐπετὲς ἔργον,
οὐδ' αὐτοῖς μακάρεσσι. πόνος δ' ἀρετῇ μέγ' ὀφέλλει.
μύρμηκες γαίης μυχάτους προλελοιπότες οἴκους
ἔρχονται βιότοιο κεχρημένοι, ὁππότ' ἄρουραι
λήϊα κειράμεναι καρπῶν πλήθουσιν ἀλωάς.
οἱ δ' αὐτοὶ [g] πυροῖο νεοτριβὲς ἄχθος ἔχουσιν,
ἢ κριθῶν, αἰεὶ δέ φέρων φορέοντα διώκει,
ἐκ θέρεος ποτὶ χεῖμα βορὴν σφετέρην ἐπάγοντες
ἄτρυτον, φῦλον δ' ὀλίγον τελέθει πολύμοχθον.
κάμνει δ' ἠεροφοῖτος ἀρισόπονός τε [h] μέλισσα,
ἠὲ πέτρης κοίλης κατὰ χηραμὸν ἢ δονάκεσσιν,
ἢ δρυὸς [i] ὠγυγίης κατὰ κοιλάδος ἔνδοθι [k] σίμβλων
σμήνεσι [l] μυελότητα κατ' ἄνθεα κηροδομοῦσα.
μὴ μείνῃς ἄγαμος, μή πως νώνυμος [m] ὄληαι.
δός τι φύσει καὐτὸς, τίκτε δ' ἔμπαλιν ὡς ἐλοχεύθης.
μὴ προαγωγεύσῃς ἄλοχον, σὸν τέκνα μιαίνων,

a Ἀδὴν καὶ βορά, pabulum, cibus. δαίσῃ à δαίω, & diæreſi δαίω, conuiuor, diuido. Vnde δαῖς καὶ δαΐς, quòd in cõuiuio, ſingulis ſua dabatur portio, quemadmodum eſt apud Athenæum lib. 1. & patet idem quoq; ex Homero. ἀργίπους, à πούς καὶ ἀργός, quod album, tardum quoq; & ſegnem ſignificat, quaſi ἄεργον. ἀργός etiã nomen eſt canis in Odyſſ. qui ſolus Vlyſſẽ agnouit reducẽ demũ poſt annos uiginti.
b Pro ἐργάζου.
c Quod canib. obijcitũ quaſi κυσιβάλισμα, à κύων καὶ βάλλω.
d Pro φάγοις, Aor. 2 optat. cũ epentheſi ι. (tius δαίω.
e Præteritum à δαίω, ſeu po-
f Omne, ſeu uarium. ἐθέλησθα, pro ἐθέλῃς. perſonis enim huiuſmodi in ς, Aeoles per paragogen addunt θα. εἴπησθα, pro εἴπῃς, facientes. ἄρουραι, autem ab ἄρουρα, aruum, παρὰ τὸ ἀροῦν, quòd aretur & colatur. ἀροῦν autem παρὰ τὸ ἄρης, τὸ σίδηρος, quòd ferro terra dũ aratur, proſcindatur. & μακάρεσσι, pro μάκαρσι poeticẽ, à μάκαρ ſeu μάκαρς.
g Pro πυροῦ, à πυρὸς triticũ, à πῦρ facto nomine propter colorem. κριθῶν, à κριθὴ, παρὰ τὸ προκριθῆναι, quòd hordeum & reliquas fruges tandẽ prętulerint ueteres frugibus: quẽadmodum id ſæpe poetæ meminerunt, nos quoq; de eo ſuprà monuimus. Et ποτὶ, pro πρὸς, ſæpe apud Homerum, ſæpius uerò apud Pindarum, Theocritum & Lycophronem, quòd dialecto Dorica magis quàm cæteri poetæ ipſi uſi ſint. h μέλισσα, quod à μέλι aliqui, Pindari uerò interpres Græcus in Olympijs hymno 14. à ſtudio & labore, ſic dictã putat apim, rectiùs ἀπὸ τῆς μελέτης ἢ ἐπιμελείας, ὅτι ζῶον ἐπιμελέστατον: tametſi idẽ in Pythijs hymno 4, aliã cauſam nominis indicet, de quo in Pindaro noſtro grę colatino egimus. i Perantiquos, nos reddidimus: ꝙ Ogygia inſula antiquiſsima fuerit, quẽadmodũ id meminit Stephanus in Lexico geographico, in litera ω. Meminit quoq; Hom. 1. & 23. Odyſ. Vide ꝑuer. Ogygia mala. k Ἀ σίμβλον quaſi σύμβολον, ꝑ ſyncopen, à συμβάλλομαι, quod eò ſimul cõferãt apes ſuos labores, quemadmodum id indicat Theocriti Scholiaſtes. nos qnoq; pluribus in Theocrito de eo monuimus.
l Pro μύρια. Abſtractum enim pro concreto poſitũ exiſtimamus, ratione uerſus. Infinitos flores, nos, uarios reddidimus. κηροδομοῦσα, à κηρὸς cera, καὶ δέμω ędifico. m Pro ὄλῃ, cum paragoge Ionica ſyllabæ αι, aor. 2. coniunct. ab inuſitato ὄλλω. καὐτὸς, ꝑ καὶ αὐτὸς

Neq; à feris adeſam in cibo propones carnem, uelocib. uerò
Reliquas (illas) linque canibus. de feris enim feræ [a] paſcētur.
[b] *Venena ne pares. A' magicis libris abſtineto.*
Infantibus teneris non comprehendes manum uiolenter.
Fuge uerò ſeditionem & litem, bello accedente (alios)
Ne malū beneficio [c] afficias: ſer.uinare enim in ponto ſimile (eſt iſti.)
Labora ſudans, ut de proprijs uiuas:
Omnis enim piger uir uiuit furtiuis de manibus.
Neq; de alterius cœna edes reiectamentum menſæ:
Verùm de proprijs bonis edes, nulla affectus contumelia.
Si uerò quis non didicit artem, fodiat ligone.
Eſt (enim in) uita ubiq; opus (quod facias,) ſi laborare uolueris.
Nauta, ſi nauigare uolueris, (adeſt) latum mare:
Si uerò agriculturam (uis) exercere, ampli agri (adſunt.)
Nulla enim res ſine labore facilis eſt hominibus,
Neq; ipſis etiam dijs. Labor uerò uirtutem ualde auget.
Formicæ terræ relinquentes [d] domus cauas,
Abeunt uictus egentes, quando agri
Fruges detonſi, fructibus implent areas:
Ipſæ uerò tritici recens excuſſum granū habent,
Aut hordei. ſemper uerò geſtans geſtantem inſequitur,
Ex æſtate in hyemem uictum ſuum conuehentes
[e] *Sufficientem, genus uerò paruum laborioſum (exiſtit.)*
Laborat etiam aeriuada labore præſtans apis,
Aut petræ cauæ in ſpecu, aut [f] arundinibus,
Aut quercus antiquæ in cauitate, intra aluearia,
In aluearibus per flores uarios ceream domum fabricans.
Ne maneas cælebs, ne fortè inglorius pereas.
Da quid naturæ etiam ipſe: genera uerò iterum, quemadmodum genitus es.
Ne proſtituas uxorem tuam, liberos infamia afficiens:

a ἔδωνται, aoriſt. 2. med. coniunctiui, quem nos per futurum reddidimus, ut ſolent eiuſmodi aoriſti uſurpari.

b φάρμακον in utramq; partē accipitur, pro remedio, à φέρειν ἅμα καὶ ἄκος, quòd ferat remedium: ueneno uerò, à φέρειν ἄχος, quòd dolorem afferat.

c Pro ῥέξῃς, per metatheſin, quod in hoc uerbo uſitatum eſt, ut in uetere oraculo, οἷά τ' ἀνὴρ ἔρξει, τοῖον τέλος αὐτὸν ἱκάνει.

d μυχὸς, receſſus, à μύω claudo, abſcōdo: unde etiam μῦς, καὶ μυστήριον. ὀππότ', pro ὁπότε cū epentheſi π. & λήια, à λήιον, ſeges, fruges, locus conſitus frugibus, nouale quoque: in qua ſignificatione ab Heſiodo quoq; uſurpatur. κειράμενοι, aor. α. med. uerbi κείρομαι.

e ἄτρυτον, integrum, illæſum, non carioſum aut perforatū, integra & meliora grana conuehentes. à τρύω ἢ τρύπτω, perforo.

f δονάκεσσι, pro δόναξι, παρὰ τὸ δονεῖσθαι, quòd à quauis aura impellatur & moueatur. Alibi autē alia apum ſunt habitacula, quemadmodum nec omnib. in locis mella aut dulcia, quibúſue impunè hominibus ueſci liceat, reperiuntur. In Sardinia mel amarum eſt: in Ponto uerò mel mente abalienatos ac ſudore diffluentes efficit, ab eo μαινόμενον uocatum, quemadmodum ſcribit Dioſcorides lib. 2. cap. 75 hiſtoriæ herbarum. Xenophon quoq; id meminit in Cyri minoris expeditione: & id pluribus exponit ex Plinio Andreas Mathiolus, ſuis in Dioſcoridē doctiſſimis & politiſsimis commentarijs.

οὐ γὰρ ἔχει παῖδας ὁμοίους μοιχικὰ λέκτρα.
μητρυιῆς μὴ ψαῦε γε δεύτερα λέκτρα γονῆος·
μητέρα δ' ὡς τίμα, τὴν μητρὸς ἴχνια βᾶσαν.
μηδὲ κασιγνήτης ἐς ἀπόρροπον [a] ἐλθέμεν εὐνήν.
μήδ' ἔτι παλλακίδεσσι πατρὸς [b] λεχέεσσι μιγείης.
μηδὲ γυνὴ φθείρῃ βρέφος ἔμβρυον ἔνδοθι γαστρὸς,
μηδὲ τεκοῦσα κυσὶν ῥίψῃ καὶ γυψὶν ἕλωρα.
μηδέ τις ἢ ἀλόχῳ ἐγκύμονι χεῖρα [c] βάλληται,
μήδ' ὕβριζε γυναῖκα ἐπ' αἰσχυντοῖς λεχέεσσι.
μηδ' αὖ παιδογόνον ποτὲ τέμνειν ἄρσενα κοῦρον.
μήδ' ἐς ἔρωτα γυναικὸς ἅπας ῥεύσῃς [d] ἀκάθεκτον.
οὐ γὰρ ἔρως θεός ἐστι, πάθος δ' ἀΐδηλον ἁπάντων.
μηδὲ κασιγνήτην ἀλόχων ἐπὶ δέμνια βαῖνε.
στέργε τεὴν ἄλοχον· τί γὰρ ἡδύτερον καὶ ἄρειον,
ἢ ὅταν ἀνδρὶ γυνὴ φρονέῃ φίλα γήραος ἄχρι,
καὶ πόσις ᾗ ἀλόχῳ, μηδ' ἐμπέσῃ ἄνδιχα νεῖκος;
μηδέ τις ἀμνήστευτα βίῃ [e] κούρῃσι [f] μιγείη.
μηδὲ γυναῖκα κακὴν οἴκοισιν σοῖσιν ἄγεσθαι.
λατρεύεις δ' ἀλόχῳ [g] λυγρῆς χάριν εἵνεκα φερνῆς.
ἵππους δ' εὐγενέας δίζεσθαι μὲν κατ' οἶκον,
ταύρους δ' [h] ὑψιτένοντας, ἀτὰρ σκυλάκων παναγρί-
ους·
γῆμαι δ' οὐκ ἀγαθὴν ἐριδαίνομεν ἀφραίνοντες,
οὐδὲ γυνὴ κακὸν ἄνδρ' ἀπαναίνεται ἀφνειὸν ὄντα.
μηδὲ γάμῳ γάμον ἄλλον ἄγῃς, ἐπὶ πήματι πῆμα.
παισὶ δὲ μὴ χαλέπαινε τεοῖς, ἀλλ' ἤπιος ἴσθι.
ἢν δέ τι παῖς [i] ἀλίτῃ, κωλυέτω υἱέα μήτηρ,
ἢ καὶ πρεσβύτεροι γενεῆς, ἢ δημογέροντες.
μὴ μὲν ἐπ' ἄρσενι παιδὶ τρέφειν χαίτην πλοκαμῖ-
δος,
μὴ κορυφὴν πλέξαι, μηθ' * ἄμματα λοξὰ κορυμ-
βῶν.
ἄρσεσιν οὐκ ἐπέοικε κόμη, χλιδαῖς δὲ γυναιξί.
παιδὸς δ' εὐμόρφου φρουρεῖν νεοτήσιον ὥρην.

πολλοὶ

a Pro ἐλθεῖν.

b λεχέεσσι, pro λέχεσι, à λέχος. Et μιγείης, aoriſt. 2. paſſ. optat. ab inuſitato μίγω. βρέφος, hîc fœtum, non natum ſignificat, ut uideatur deductū ἀπὸ τοῦ φέρβειν, fouendo & creſcendo: quemadmodum etiā ἔμβρυον à βρύω. Vnde etiam brumam deduci puto, per antiphraſin.

c Aoriſt. 2. eſt med. coniunctiu. uerbi βάλλομαι. τεκοῦσα autem, pariēs, particip. eſt fœmin. aoriſt. 2. uerbi τίκτω.

d Aduerbialiter poſito adiectiuo, ab α, κατὰ, καὶ ἔχω. & ῥεύσῃς, à ῥέω. quædam in εω futurum in εύσω, quemadmodum quædam in αω in αύσω formāt.

e κούρῃσι, pro κούραις, cum epentheſi ι, pro κόραις.

f Aoriſt. 2. eſt optatiui, uerbi μίγνυμι.

g Pro λυγρᾶς, Ionicè. & εἵνεκα, pro ἕνεκα, cum epentheſi iota.

h Ab ὑψι, καὶ τένων collum, ceruix, ſeu τένοντες, qui nerui ſunt fortiores, à τείνομαι & γῆμαι, Aoriſt. 1. uerbi γήμω.

i Aoriſt. 2. coniunctiui, uerbi ἀλιτέω. υἱέα, ab υἱεὺς, ut βασιλεύς.

* ἅμμα uerbale eſt uerbi ἅπτομαι, ſignificās copulam, uinculum, funē. ἐπέοικε, præteritum medium, cum proſtheſi ε uerbi ἐοίκω.

Non enim pariunt ſimiles liberos adulterini lecti.
Nouercæ ne tange ſecundos lectos patris (tui uxoris:)
Vt matrem uerò cole, matris ueſtigia [a] gradientem.
Neq; ſororis in abominandum uenias lectum.
Neq; in [b] meretricijs patris lectis miſcearis.
Neq; mulier corrumpat fœtum tenerum, intra uterum.
Neq; mater abijciat (infantem) canib. & ulturib. prædã.
Neq; quis ſuæ uxori grauidæ manum inijciat,
Neq; infamia affice uxorem, in lectis turpibus.
Neq; caſtres unquam puerum marem prolificum.
Neq; in amorem mulieris ruas totus incontinenter.
Non enim amor deus eſt, ſed affectus cæcus omnium.
Neq; uxorum, fratrum (tuorum) aſcende cubilia.
(Sed) dilige tuam uxorem. quid enim dulcius ac utilius,
Quàm quando uiro uxor conſentit amicè uſque ad ſenectam,
Et maritus ſuæ uxori, neq; incidit in medio contentio?
Neq; quis ſine [c] deſponſatione uiolenter puellis miſceatur.
Neq; uxorem malam (in) ædes tuas ducito.
Seruis uerò uxori, triſtis cauſa dotis.
Equos generoſos quærere in domum,
Tauros quoque robuſtos, & catulorum ferociores (ſtudemus:)
Sed non contendimus ducere bonam, deſipientes.
Neque mulier malum uirum reſpuit, diuitem exiſtentem.
Neque nuptijs nuptias alias addas, malum ſuper malum.
Liberis uerò tuis ne ſis difficilis, ſed ſis amicus.
Si uerò quid filius peccarit, caſtiget filium mater,
Aut etiam ſeniores familiæ, aut ſeniores populi.
Ne in maſculo puero alas [d] comam obtortam:
Neque comam criſpato, neque (necte) nexus [e] obliquos funiculorum.
Viris enim non congruit coma (muliebris,) nec deliciæ mulieribus (congruunt.)
Pueri uerò formoſi cuſtodito iuuenilem formam.

a Aoriſt. 2. particip. fœminini uerbi βαίνω, ἔβην, inde βὰς βᾶσα βάν.

b παλλακίοισι, meretricijs nos reddidimus, ſed fortè impropriè: ad uerbum autem, in pellicijs, ut ſic dicamus, cum παλλακὴ ueteribus fuerit concubina ſcorto paulo fidelior. De qua re ſic ſcribit Demoſthenes in oratione in Neæram, his uerbis: τὰς μὲν γὰρ ἑταίρας ἡδονῆς ἕνεκα ἔχομεν, τὰς παλλακὰς τῆς καθ' ἡμέραν θεραπείας τοῦ σώματος: τὰς δὲ γυναῖκας τοῦ παιδοποιεῖσθαι γνησίως, καὶ τῶν ἔνδον φύλακα πιστὴν ἔχειν. Cæterùm pellicem Latini à pellendo dictam exiſtimant, quòd legitimam uxorem à marito ſuo repellar.

c Adiectiuum plurale poſitũ aduerbialiter, factũ à μνηστεύειν, deſpondere.

d Ad uerbum, comam nodi. πλοκαμὶς enim capillorum nodum ſignificat, à πλέκω facto nomine.

e κόρυμβος, quoduis ſummum cacumẽ eſt. Hederæ item racemum ſignificat. per tranſlationem uerò uiderur hoc loco poni pro flagellis crinium muliebrium, vor zeppe. ut ad uerbum huius uerſus ſenſus ſit: ne criſpes capillos, ſeu calamiſtris inuras: neq; etiã intexas, ſeu implices tuis corymbis, tuis crinibus obliquos funiculos, ἅμματα λοξὰ, ex ſerico ſiue auro contextos, quod mulierũ eſt, & quod feciſſe effœminatiores apud ueteres legimus, quemadmodum de Euphorbo Homerus prodidit Iliad. 17. & Lucianus de eodem meminit, quemadmodum nos in Gallo ſeu Menippo Dialogo lepidiſsimo expoſuimus. Plinius quoq; retulit, ex Homero deſumptum lib. 33. cap. 1. hiſtoriæ mundi, ubi de origine & iure aureorum annulorum loquitur. Vide prouerb. Meos corymbos necto.

* παρθενικὴν δὲ φύλασσε [a] πολυκλείστοις [b] θαλάμοισι,
μηδέ μιν ἄχρι γάμων πρὸ δόμων ὀφθῆμεν ἐάσῃς.
κάλλος δυστήρητον ἔφυ παίδων [c] τοκέεσι.
συγγενέσιν φιλότητα νέμοις, ὁσίην θ' ὁμόνοιαν.
αἰδεῖσθαι πολιοκροτάφους, εἴκειν δὲ γέρουσιν
ἕδρης καὶ [d] γεράων πάντων, γονεῦ ἀτάλαντον.
πρέσβυν ὁμήλικα πατρὸς ἴσαις τιμαῖσι γέραιρε.
γαστρὸς ὀφειλόμενον δασμὸν παρέχου θεράπουσι,
δούλῳ τακτὰ νέμοις, ἵνα [e] τοι καταθύμιος εἴη.
στίγματα μὴ γράψῃς ἐπονειδίζων θεράποντα.
δοῦλον μὴ βλάψῃς τι κακηγορέων πρὸς ἄνακτα.
λάμβανε καὶ βουλὴν παρὰ οἰκέτου εὖ φρονέοντος.
ἁγνεῖαι ψυχῆς σου, σώματός εἰσι καθαρμοί.
ταῦτα δικαιοσύνης [f] μυστήρια, οἷα βιοῦντες
ζωὴν ἐκτελέοιτ' ἀγαθὴν μέχρι γήραος οὐδοῦ.

ΤΕΛΟΣ ΤΩΝ ΕΚΤΕΤΥΓΩΜΕΝΩΝ

ἐν τοῖς χαλκογραφείοις ἐπῶν φωκυλίδου. σύ-ρηται ἢ καὶ τάδε.

* Pro παρθένον, poſſeſsiuo pro primitiuo poſito, παρὰ τὸ παραμένειν τῇ μητρί, quòd cum matre ſemper moretur, domi maneat, & curet res domeſticas, quemadmodum apud Homerum Andromachæ & Penelopæ præcipitur, ἀλλ' εἰς οἶκον ἰοῦσα, τὰ σαυτῆς ἔργα κόμιζε. Quin in tecta abiens tua propria munia cura. quod Hebręū עַלְמָת iuuencula ab עָלַם proprius exprimit. Et παρθένιοι κρύφα τικτόμενοι παρὰ τῆς ἔτι ἄνευ νομιζομένης παρθένου, quemadmodum ſcribit Dion oratione 7. Pindari quoque Scholia alicubi meminerunt. Et mos iſte adhuc hodiè alicubi durat, ut ante nuptias in publico non conſpiciantur. Vt rectè uirgo μένανδρος ueterib. dicta ſit, quòd domi expectet maritum, quemadmodum id refertur à θαυμασιωτάτῳ Athenæo lib.3. & ex Euripide, tum etiam Ariſtophane manifeſtum eſt, apud Athenienſes olim puellas urſas uocari ſolitas, quòd urſæ cohibeant ſe ſuapte natura, intra frutices & ſpelæa, raroq; conſpiciantur & prodeant, niſi quantum pabulationis gratia prodire coguntur. Verùm de eo aliæ gentes aliter ſtatuerunt, quemadmodum id planum fit ex Plutarcho in comparatione legum Numæ atq; Lycurgi, & apud eundem alibi quoq; in Moralibus.

a A` κλῄω καὶ κλείω, claudo, munio. b θάλαμος, propriè eſt οἶκος, inquit Pindari interpres, ἐν ᾧ κατακλείονται αἱ νυμφευόμεναι, ὅτι θάλλουσαι τῇ ἡλικίᾳ συνέρχονται γάμῳ. κάλλος, ἀ καλῶ, quòd ad ſe uocet & alliciat amatores, ut Plato putat in Cratylo, ubi de recta nominum ratione diſputat. c Pro τοκεῦσι, poeticè, à τοκεύς. d Genitiuus eſt Ionicus, pro γεράτων, à τὸ γέρας. e Pro σοί, Doricè. f Arcana. μυστήριον enim propriè rem arcanam occultamq́ue ſignificat, quamq́ue nefas ſit efferre uulgò, ἣν δεῖ μύστας τηρεῖν ἔνδον, tametſi Athenæus lib.3, quaſi μυῶν τήριον id dictum putet: id eſt, quiddam diligenter reconditum, ubi mus tutò latere poſsit. Sacra templa ſeu loca quæ nemo prophanus, non myſta, nō ſacerdos, non initiatus frequentabat, aut id cum periculo ſeu mortis ſeu alterius damni, delirij & huiuſmodi faciebat, quemadmodum apud Pauſaniam mulra in eam ſententiam leguntur exempla. Ad eundem modum ueteres philoſophi à Scholis ſuis tanquam à myſterijs abigebant illiteratos, quemadmodum Scholæ Pythagoræ inſcriptio indicat. ἀείσω συνετοῖς· θύρας δ' ἐπίθεσθε βέβηλοι. id eſt, Cantabo doctis, uos uani claudite fores. Et Platonis, ἀγεωμέτρητος, ἀθεώρητος καὶ ἄμουσος οὐδεὶς εἰσίτω. Quemadmodum conſuetudo illa inſcribēdi aliquid foribus ſcholarum ſeu templorum ſolennis fuit neteribns. Sic ſeptem ſapientum dicta foribus templi Delphici aſcripta fuerunt, quemadmodum id meminerunt Pauſanias, Xenophon, Dion, Plinius, & Plato, idq́; pluribus in locis. Sic in aditu templi in Epidauro Achaiæ urbe, ſcriptus legebatur is hexameter. ἁγνὸν χρὴ ναοῖο θυώδεος ἐντὸς ἰόντα ἔμμεναι, ut ſcribit Clemens Alexandrinus lib.5. στρωματέων.

Virginem uerò cuſtodi bene clauſis ædibus,
Neq; ipſam uſq; ad nuptias ante ædes conſpiciſinas.
Forma enim puellarum difficilis cuſtoditu eſt parenti-
bus.
Cognatis amorem tribues, & uenerandam concordiam.
Reueretor uerò [a] *canos circum tempora, cedeq; ſenibus*
Sede, & honoribus omnibus. genere præſtantem
Senem grandæuum æquis honoribus patris honorato.
Ventris debitam partem præbeto miniſtris.
Seruo debita miniſtres, ut tibi probata faciat.
Notas ne inſcribas (ipſi) opprobrijs afficiens famulum.
Seruum ne lædas, maledictis inceſſens apud dominum
(ſuum.)
Accipe conſilium etiam à ſeruo prudente.
Caſtitas animæ tuæ, & corporis ſunt purgationes.
Hæc iuſticiæ præcepta, ſic (enim) [b] *uiuentes*
Vitam exegeritis bonam uſq; ad ſenij limen.

FINIS EXCVSORVM IN OFficinis *carminum Phocylidæ.* * *Reperiuntur uerò etiam iſta:*

a πολιοκροτάφους nominat, πολιὸν κρόταφον ἔχοντας, ἀπὸ τῆς τῆς κόρσης, τουτέστι τῆς κεφαλῆς ἅπτεσθαι. Vel ὅτι κρόταφοι κηρύσσουσι τὸν τάφον, id eſt, quòd tempora caua indicant hominem ſepulchro uicinum eſſe. Vnde & tempora eas partes dicimus, quòd ſua canitie & macilentia ætatis annos prodant. Plurimùm enim inde canities exoritur, cuius cauſas tũ alij explicant, tum Alexander Aphrodiſeus in Problematis ſuis exponit.
b Adiectiuum plurale aduerbialiter poſitum, qualiter & βιεῦντες, pro βιοῦντες. οὐδῷ, ſæpe apud Homerum & Heſiodũ. Vide prouerb. Limen ſenectę.
* Leguntur apud Stobæum in oratione περὶ γυναικῶν. Ibidẽ extat benè prolixum carmen Simonidis, ueteris & ſapientis Lyrici, eiuſdem ſententiæ cum Phocylidæ, ubi de muliere nata ex ſue ſetoſa, cane, tellure, mari, cineri, aſino, muſtela, eruditè dicuntur omnia. Præſentes autem uerſus Phocylidæ laus ſunt & uituperatio mulierum parabolica. Cæterùm poeta naturam cuiuſq; ex morum ſimilitudine formare ac indicare uoluit.

Καὶ τάδε ᵃ Φωκυλίδεω. τετόρων ἄπο τῶνδε γένοντο
φῦλα γυναικείων, ἡ μὲν κυνός, ἡ δὲ μελίσσης,
ἡ δὲ συὸς βλοσυρῆς, ἡ δ' ἵππου χαιτηέσσης,
ᵇ εὔφορος ἥδε ταχεῖα, περίδρομος εἶδος ἀρίστη.
ἡ δὲ συὸς βλοσυρῆς, οὔτ' ἂρ κακή, οὐδέ μὲν ἐσθλή.
ἡ δὲ κυνὸς χαλεπή τε καὶ ἄγριος. ἡ δὲ μελίσσης,
οἰκονόμος τ' ἀγαθή, καὶ ἐπίσταται ἐργάζεσθαι,
ἧς εὔχου φίλ' ἑταῖρε λαχεῖν γάμου ἱμερόεντος.

καὶ ταῦτα.

χρήζων πλούτου, μελέτην ἔχε πίονος ἀγροῦ,
ἀγρὸν γάρ τε λέγουσιν ᶜ ἀμαλθείης κέρας εἶναι.
καὶ τόδε Φωκυλίδου, τὸ πλέον γένος εὐγενὲς εἶναι,
οἷς οὔτ' ἐν μύθοις ἕπεται χάρις, οὔτ' ἐνὶ βουλῇ.

a Pro Φωκυλίδου, poeticè. τετόρων, pro τεσσάρων, à τέτωρ τέτορες τέτορσι. uſurpat quoq; eam uocẽ Heſiodus lib.2. γένοντο, pro ἐγένοντο. poetæ enim non augent aoriſt.2. med. uerbi γίνομαι. βλοσυρῆς, pro βλοσυρᾶς, Ionicè.

b Germanicè, iſt vuol zu dulden.

c Id eſt, plurimum emolumẽti ex agro capere homines, ſuppeditante eo quippe pleraque in uita neceſſaria. Amalthea autem nomen eſt capræ, quæ Iouem lactaſſe dicitur. Huius alterum cornu Iupiter dedit nymphis nutricib. officij præmium, hanc adijciens facultatem, ut quicquid optaſſent, id illis ex eo cornu largiter ſuppullularet, quemadmodũ memorant poetæ. Apud Ciceronem ad Atticum lib.1. ἀμαλθεῖον Bibliothecæ nomen eſt inſtructiſsimæ, ab ἀμαλθέω puto facto nomine, quod augeo, dito ſignificat. Sic ἀμαλθείας κέρας licebit uocare, Plinij mundi hiſtoriam, theſaurum opulentiſsimum & rariſsimum, tamq; uarium quàm uaria eſt rerum natura, quam tractat, ex bis mille uoluminibus comparatum. Athenæi quoq;, græci Plinij, polyhiſtoris mirandi, polyſcios ſophiſtas, uolumen uarium, eruditum pariter & iucundum. Pauſaniæ doctiſsimam Græciam, & Suidæ philologium, antiquæ & politioris doctrinæ myrmecia. Plutarchi quoq; uitas & moralia, duo uolumina omnibus gemmis & margaritis potiora. Auguſtini de Ciuitate Dei libros, optimarum & antiquarum rerum doctrina inſtructiſsimos: & ex recentioribus, Cœlij Rhodigini lib.30 Antiquarum lectionum: quemadmodum & Pierij hieroglyphicõ lib.58. & Cardani de rerum Varietate lib.17. Eraſmi item, primi ſtudiorum noſtro tempore reſtauratoris, Adagiorum Chiliades: theſauros incomparabiles, bibliothecas inſtructiſsimas, ampliſsimos philologię campos, ipſas Gratias, Veneres, Atticas Muſas, & bonorum Iliades, uolumina præclariſsima, ex quibus etiam uel lactis gallinacei hauſtum ſperare poſsis, ut Plinij uerbis utar: omnibus, quibus & uera eruditio, & antiquitatis cognitio cordi eſt, habenda & legenda.

ET hæc Phocylidæ (ſunt.) ex quatuor iſtis facta ſunt
Genera mulierum: prima è cane, altera ape,
Tertia ſue torua, quarta uerò equo iubato.
(Ex equo facta) commoda eſt & uelox circumcurſans, forma præſtante:
E' ſue uerò torua, neq; ſanè mala, neq; etiam bona eſt.
E' cane uerò, moleſta, & fera (eſt). Ape autem
Domus gubernatrix (eſt) bona, & ſcit laborare,
Cuius opta, care ſocie, aſſequi coniugium deſiderabile.

Et † hæc Phocylidæ ſunt:

Indigens opibus, curam habe fertilis agri,
Agrum enim aiunt copiæ eſſe cornu.
Et illud Phocylidæ eſt: Plurimos nobiles
Quos neq; in uerbis ſequitur gratia, neq; in conſilio.

† Extát apud Stobæum ſimiliter, oratione περὶ γεωργίας, & oratione περὶ τῶν εὐγενῶν.

F I N I S.

Verſus Phocylidæ, qui cum ſuperioribus non fuere relati.

Reperiuntur & alibi Phocylidæ quidam uerſiculi elegantes, qui in hoc poemate non fuerunt relati: qualis & is eſt, qui extat apud Ariſtotelem Politicorum lib. 4. cap. 11. ubi de optima Republica, partibus ciuitatis, mediocritate, exceſſu atq; defectu diſputat. is autem talis eſt:

Mediocrium conditio optima.

πολλὰ μέσοισιν ἄριστα, μέσος θέλω ἐν πόλει εἶναι. Id eſt:
Mediocris ſtatus homines plura habent commoda, quare mediocris fortunæ homo expeto eſſe in ciuitate.

Apud Platonē etiā li. 3. de Republica, ubi hæc uerba legūtur:

Virtus poſt nummos quærenda.

οὐκ ἀκούεις πῶς Φωκυλίδην, δεῖν ὅταν τῳ ἤδη βίος ᾖ ἀρετὴν ἀσκεῖν. Id eſt:
Non audis Phocylidem dicentem, oportere uirtutē exercere, cum iam alicui ad uitam neceſſaria comparata ſunt. Ita enim ego intelligo, & ut τῳ pro τινι ponatur: & conueniat cum uerſu ueteri qui à Diogeniano refertur, δίζησθαι βιοτήν, ἀρετὴν δ' ὅταν βίος ἤδη. Eo quoq; quod Latinus poeta ſcripſit,

O' ciues ciues, quærenda pecunia primùm.
Virtus poſt nummos. —— Et,
Haud facilè emergunt, quorum uirtutibus obſtat
Res anguſta domi. ——

Athenæum præterea, ubi lib. Cœnarum ſuarum 10. hi Phocylidæ uerſus leguntur:

χρὴ δ' ἐν συμποσίῳ κυλίκων περινισσομενάων,
ἡδέα κωτίλλοντα καθήμενον οἰνοποτάζειν. id eſt:

In conuiuio quæ agenda.

Oportet in conuiuio, ubi pocula circumferuntur, Sedentem uinum bibere, loquentem dulcia: hoc eſt, grata conuiuis, & conuiuio, eiq; tempori cōgruentia. uidetur namq; uelle præcipere, ut in conuiuijs hilares, ſerias diſputationes in aliud tempus differamus.

Boni uiri in uita plurib. malis ſunt expoſiti.

Ac Plutarchum in lib. περὶ τοῦ ἀκούειν, ubi ait Phocylides: πόλλ' ἀπατηθῆναι διζήμενον ἔμμεναι ἐσθλόν. Id eſt: Quòd ſæpe decipiatur, ac multorū dolis expoſitus ſit, qui cupiat in bonorum uirorum haberi numero.

Illud etiam carmen quod apud Xenophontem legitur lib. 1. de dictis ac factis Socratis, & quod Socrates ualdè ſemper cōmendare eſt ſolitus, opinor Phocylidæ eſſe, quod tale eſt:

Quiſq; in ſua uocatione Deo ſeruiat pro uiribus.

καδδύναμιν δ' ἔρδειν ἱερ' ἀθανάτοισι θεοῖσι. Id eſt:
Pro uiribus dijs immortalib. ſacrificia offeras. Præcipit enim, ut quiſq; in ſuo genere, in ſua uocatione, pro uiribus Deo ſeruiat: quibus poteſt, & quibus ſe Deo gratum facere pro comperto habeat.

Apud Plutarchum etiam, in libro de puerorū inſtitutione:
χρὴ παῖδ' ἔτ' ἐόντα καλὰ διδάσκειν ἔργα. Id eſt:

Opor-

Oportet puerũ adhuc (aptũ regi) honeſta docere opera. Vſq; autem à teneris aſſueſcere multum eſt, ut Virgilius ſcripſit.

Et Clementem in Stromatis lib. 5.

ἀλλ' ἄρα δαίμονές εἰσιν ἐπ' ἀνδράσιν ἄλλοτε ἄλλοι,
οἱ μὲν ἐπερχομένου κακὸν ἀνέρος ἐκλύσασθαι. Id eſt:

Verùm dæmones hominib. aliàs alij ſunt: alij quidem, ut malum ab homine ingrediẽte (hanc uitam) abigant. Putat enim Clemens, hos duos Phocylidæ uerſus reſpicere eò, quòd Ethnici etiã unicuiq; naſcẽti binos tribuerũt genios, quos dęmonas uocabant: neq; hominib. modò, uerumetiã locis & ædib. quorũ alter perniciẽ nobis moliatur, alter iuuare ſtudeat. Cuius ſentẽtiæ Empedoclẽ poetam fuiſſe, ex Plutarcho cõſtat, in libello de Animi trãquillitate: ubi de ea re aliquot eius uerſus legunrur. Citat aũt Clemens hos Phocylidæ uerſus eo loco, ubi oſtẽdit, quomodo ueteres Philoſophi, & Oratores, & Poetæ ipſi, fures Hebręorũ, pleraq; quæ rectè dixerũt, ex Scriptura ſuffurati fuerint. quod ſimiliter docẽt & oſtẽdunt Iuſtinus Martyr, Euſebius, Theodoritus Cyrẽſis epiſcopus, Syneſius quoq; Cyrenes epiſcopus, Theophilus Antiochenſis eccleſię epiſcopus, Tatian⁹ quoq; Iuſtini Martyris & philoſophi auditor & diſcipulus, & Lactãtius antiquus & erudit⁹ ſcriptor, in ijs libris quib. gentiũ uanitatẽ refutarunt, & proprijs ipſorũ teſtimonijs & argumẽtis erroris & uanitatis eos cõuicerũt.

Apud Dionem etiam Chryſoſtomum in Boryſthenicis oratione 36.

** πόλις ἐν σκοπέλῳ κατὰ κόσμον οἰκεῦσα μικρή,*
κρέσσων Νίνου ἀφραινούσης. —— Id eſt:

Ciuitas parua, inq; ſcopulo poſita, & modeſtè ſe gerens, melior eſt Nini (ampliſsima ciuitate) immodeſta. Ninum aũt regem fuiſſe Aſſyriorum potentiſsimum, luxui quoq; deditũ, tum Iuſtinus meminit lib. 1. tum etiam alij ſcriptores. Apud Athenæum lib. 12. ubi agit de luxu Sardanapali, & aliorũ principum, de Nino præſentes Iambi leguntur, quorum autor fuit Phœnix Colophonius:

ἀλλ' ἕν ἄριστος ἐσθίειν τε καὶ πίνειν
κἠρᾶν, τὰ δ' ἄλλα πάντα κατὰ πετρῶν ὤθει.
† ἐγὼ δὲ εἷς ἄδην ὅτι χρυσὸν οὐδ' ἵππον,
οὔτ' ἀργυρᾶν ἅμαξαν ᾠχόμην ἕλκων,
σποδὸς δὲ πολλὴ καὶ μητροφόρος κεῖμαι.

Et id carmen Phocylidæ, quod quia aliqui Heſiodo tribuerunt, à Cicerone *ψευδησιόδειον* eſt appellatũ: quod citatur tum ab alijs multis, tum Luciano in libello de Calumnia,

Pueri adhuc, honeſta & bona docendi ſumus.

Vnicuiq; homini mox à natiuitate bini Genij adducũtur, bonus ſimul & malus.

Veteres ethnici, philoſophi, poetæ, &c. Hebræorum fures.

Qui Græci ueteres Theologi cõtra gentes ſcripſerint.

** Ciuitas parua modeſta, præferẽda ampliſsimæ, ſed luxu et alijs uitijs perditæ. Hoc carmẽ Phocylidæ Dion ibidem exponit hiſce uerbis: ἡ σμικρὰ πόλις ἐν βραχῷ σκοπέλῳ κειμένη, κρείττων ἐστὶ καὶ εὐτυχεστέρα κατὰ κόσμον οἰκοῦσα, ἢ μεγάλη ἐν λείῳ καὶ πλατεῖ πεδίῳ, ἀκόσμως καὶ ἀνόμως ὑπ' ἀνθρώπων ἀφρόνων οἰκοῦσα.*

Ede, lude, bibe, poſt mortem nulla uoluptas.

† Nemo moriens quicquam de bonis huius uitæ ſecum auferet. ſed cinis fiunt etiam diademate inſignes reges, ut hoc loco dicitur.

Altera pars in accuſationibus quoq; audienda eſt.

μήτε δίκην δικάσῃς, πρὶν ἀμφοῖν μῦθον ἀκούσῃς. Id eſt: Ne pronuncies de lite aliqua, niſi prius utriuſq; partis accuſationem audiueris. Vſurpat idem quoq; Ariſtophanes in comœdia quę Veſpę inſcribitur, & Euripides in tragœdia cuius titulus eſt Heraclidæ. Seneca uerò in Medea ſua id his uerſib. reddidiſſè uidetur:

Qui ſtatuit aliquid, parte inaudita altera,
Aequum licet ſtatuerit, aut æquus fuit.

Leguntur fortè apud alios etiam autores huius poetæ alia, quæ mihi nondum occurrerunt: quemadmodum plerorumq; Poetarum, Philoſophorum, Rhetorum & Hiſtoricorũ ſententiæ aliquæ, uerſus prouerbiales, & aliàs rari, inſignes, ipſaq; uetuſtate cõmendabiles, uel expoſiti, uel ad certas perſonas & res ſapienter accommodati: Oracula quoq;, & Sibyllarum uoces, Epigrammata, Symbola, monumentorum, templorum ac ædium inſcriptiones, Epitaphia ſententioſa, & huiuſmodi, deperdito plerumq; temporis iniuria ipſo Opere integro, leguntur apud philoſophos, Ariſtotelem, Platonem, Xenophontem, præcipuè autem in libris quatuor de dictis ac factis Socratis. In Luciani item 170 Opuſculis: & apud Latinos, Senecam & Apuleium: rhetores etiam, Demoſthenem, Ariſtidem, Dionem Chryſoſtomum: & quos in uno uolumine Aldus Venetijs olim coniunctos edidit, Lycurgum, Antiphontem, Lyſiam, &c. Ciceronem etiam, Quintilianum & Plinium, Latinos ſcriptores: Hiſtoricos præterea, Herodotũ, Thucydidem, Diodorum Siculum, Zonaram, Nicetam Choniatam, Ioſephum, Dionem Caſsium Nicæum, Pauſaniam, Philoſtratum, Strabonem, Heliodorum Aethiopicæ hiſtoriæ ſcriptorem: & qui latinè ſcripſerunt, Suetonium, & cæteros qui Cæſarum uitas condiderunt, quos Eraſmus coniunctos edidit: Medicos etiam, maximè uerò Galenum, medicorum illum admirandum ἀρχέχορον καὶ κορυφαῖον. Et apud philologos, Athenæum, Plutarchum, Suidam, Stobæum, Aelianum, Laertium, Pollucem, Stephanum, & in opere illo Epigrammatum græcorum amplo & egregio. Et Latinos, Gellium cum Macrobio: quibus addidimus qui prouerbia expoſuerunt, Zenodotum, Apoſtolium Byzantium, Diogenianum, & in his principem Eraſmum. Ex recentioribus uerò, Cœlium Rhodiginum, & Auguſtinum Steuchum: Pierium etiam, quòd ſuos theſauros non tantum ex editis authoribus, uerùm pleriſque nondum in publico uiſis, ſed adhuc in bibliothecis latentib. multa

Multi poetarum uerſus inſignes leguntur paſſim apud ueteres, ex iis operibus citati, quæ temporis iniuria perierũt.

Philoſophi græci & latini.

Rhetores græci, ſimul etiam latini.

Hiſtorici præcipui græci pariter & latini.

Medici, inter quos principatũ tenet cum Hippocrate Galenus.

Philologi, hoc eſt, autores in quorũ ſcriptis uaria reperiuntur, hiſtoria, fabulæ, uitæ perſonarum, apophthegmata, ſententioſa dicta, & carmina ſapiẽtum uirorum & poetarũ: Phyſica quoq;, & quæ ad Grãmaticã pertinent, & ſi qua ſunt alia.

multa abſtruſa, multa nõ uulgaria congeſſerint. Grãmaticos quoq;, & autorũ interpretes, Poetarum maximè: quales ſunt, Phurnutus, Maximus Tyrius, Heraclides Põticus, Procl⁹ Lycius. Ij item qui in Homerum, ut Euſtathius, cõmentaria ſcripſerunt: & qui expoſuerunt Pindarum, Theocritum, Lycophronem, Apollonium, Ariſtophanem, Aratum, Heſiodum, & Dionyſij Aphri orbis deſcriptioné: & de Latinis ſunt, Priſcianus, Chariſius Sopater, Nonius Marcellus, Feſtus Pompeius, Marcus Varro: & qui de ueteribus, commentarijs expoſuerunt Terentium, Virgilium & Horatium, Donatus, Seruius, Acron, & Porphyrion. Apud Theologos etiam gręcos nõ pauciora inuenies, præcipuè uerò Clementem Alexandrinũ, Iuſtinum, Philonem, Syneſium, Euſebium, Theodoritum & Theophilum. Baſilius enim (ſi dempſeris unam orationem) Nazianzenus quoq; & Chryſoſtomus, quamuis in omni ſeculari ſapientia diligentiſsimè fuerint inſtituti, & in Ethnicorum literis ſeduló uerſati (quemadmodum tum ipſi de ſe id teſtantur, tum quoq; alij de iiſdem ſcripto prodiderunt: ipſorumq́; id clamant, quæ extant luculenter, grauiter, eruditè & eloquenter ſcripta librorum uolumina) quamuis Ethnicorum opiniones ſæpè proferant, tamen & parcius id faciunt (cum etiam argumentum à ſuperioribus diuerſum tractent, minus ex profeſſo manũ conferentes cum gentibus) & ſi quę in medium afferunt, γνωμικὰ non illa exiſtunt, quemadmodũ mihi quidem obſeruare licuit. Cæterùm de eo commentabimur alio tempore prolixius, cum indicabimus, qui autores ſequendi & euoluendi ſint, γνωμολογίαν amplam & opulentam paraturo: qualem & nos hactenus habuimus in manibus, necdum eius nos cœpti piguit.

Grammatici & autorum interpretes, poetarum maximè.

Theologi græci, ubi ſua ſcripta referſerunt Ethnicorũ teſtimonijs.

Baſilius, Nazianzenus, & Chryſoſtomus, tres ſummi græci Theologi, quare minus ethnicorum teſtimonijs uſi.

De conſilio, qui autores euoluendi gnomologiam luculentã & abſolutã paraturo.

F I N I S.

VITA PRODICI, VETERIS
Sophiſtæ celeberrimi.

Vide Volaterranum in Anthropologia lib. 18.

PRodicus Cous (cuius quanta fuerit authoritas, ex Xenophonte Grylli filio deprehendere licet: qui in Bœotica captus, uadem pro reditu dedit, ut ad eum legentem accederet) in conſilio Athenienſium magnam eſt laudem adeptus, quanquam uoce grauiore atque abſona. Conatúsque eſt in ea ciuitate, primarios ex quaque nobili familia adoleſcentes ſibi deuincire: quorum hoſpitium uſui ſibi & uoluptati foret. Hæc è Philoſtrato. Suidas autem dicit, eum Chium patria fuiſſe, & Democriti ac Gorgiæ temporibus fuiſſe: librúmque edidiſſe, qui inſcribitur [a] ὧραι. in quo finxit, Herculem Virtuti pariter ac Voluptati congreſſum. & utraq; adhortante, tandē à Virtute perſuaſum, alteram ſpreuiſſe. Cicero quoq; in Officijs, Herculis Prodici mentionem facit.

a ὧραι βιβλίον προδίκου, ἐν ᾧ πεποίηκε τὸν ἡρακλέα τῇ ἀρετῇ καὶ τῇ κακίᾳ συντυγχάνοντα, καὶ καλούσας ἑκατέρας ὑπὸ τὰ ἤθη αὐτῶν, καὶ προσκλῖναι τῇ ἀρετῇ τὸν ἡρακλέα, καὶ τοὺς ἐκείνης ἱδρῶτας προκρῖναι τῶν προσκαίρων κακίας ὀλεθρῶν. *Hæc Suidas in Prodico.*

[b] Extemporalis facundiæ fontem quidam à Pericle primùm deriuaſſe adfirmant, ex quo magnus ille linguæ potentia putatus eſt. Aliqui uerò à Pythone Byzantio, quē Demoſthenes ſolum Athenienſium ut audacem dicendo, longeq; fluentem taxat. Nōnulli autem ab Æſchine, qui primum Rhodi Mauſoleum [c] Cariæ ſubita laude cō mendauit. Mihi autem uidetur, ait Philoſtratus, Æſchinē ipſum, & in legationibus, & in iudicijs ac concionibus, multa ſanè ex tempore dixiſſe: ac tantummodò orationes ſcriptas reliquiſſe, ut in cura ac diligentia haud multum Demoſthene inferior uideatur: attamen extemporalitatis inuentum [d] Gorgiæ trado. Hic primùm Athenis prodiens, ingenioq; fretus: Proponite, inquit. oſtentās ſe ad reſpondendum ſubitò paratum, nihilq́; penitus ignorare. Vnde poſtea Prodicus Chius excitatus, librum ſcripſit, ubi uirtus ac uitium mulie bri ſpecie Herculem circumſtetere. atq; hæc quidem uario elegantiq; cultu, ocium deliciasq; offerre: illa uerò humili figura, laborem triſticiámque polliceri: deniq; longo inter ſe ſermone con tendere

b *Vide Volaterranum de hac parte, in Philologia lib. 34.*

c *De quo uide Gellium libro 10. cap. 18.*

d *Extat huius Sophiſtæ adhuc oratio græca. quæ Helenæ continet encomium, quemadmodum quoque Iſocrates eiuſdem laudes ſcripſit oratione erudita & diſerta, quæ cum reliquis Iſocratis operibus coniuncta eſt. Meminit uerò Gorgiæ aliquoties Plato, quemadmodum etiam Prodici.*

tendere uidebantur. Idem Prodicus demonſtratiuum genus primus inſtituit, ciuitates oberrans ac demulcens, iuxta Orphei [a] ac Thamyræ conſuetudinem: ex quo apud Thebanos in magnis fuit honoribus, maioribus etiam apud Lacedæmonios, à quibus ut hæc iuuentutem doceret, magnopere rogatus eſt. A [b] Gorgia poſtea agitatus, quòd obſoleta ſæpiusq; dicta tractaret, ad extemporalitatem ab eodem inductus eſt.

XENO-

a De Thamyra citharœdo excæcato à Muſis, uide Homerum. De Orpheo uerò, quomodo cantu excitarit animalia, uide Dionem Chryſoſtomum oratione 32. Apollonium quoque Rhodium in Argonautica hiſtoria, Orphea quoque ipſum in eadem: ſi modò id carmen ueteris eſt Orphei, cum ſint etiam, qui nullum unquam Orphea, quemadmodum nullum Aeſopum, fuiſſe prodiderunt: ſicuti alij eloquentia ſua cõfiſi & ſuis quibuſdam rationibus cõmoti, Troiam nunquam captam fuiſſe, nec Helenam eõdem abductam, longiore etiam oratione ſimiliter oſtẽdere ſunt conati: inter quos ſunt tũ poeta tum hiſtorici, Herodotus, Philoſtratus, & Dion Chryſoſtomus, in oratione de Ilio non capto. ſic addidit inualida robur facundia cauſæ, ut à Poeta dicitur.

ΞΕΝΟΦΩΝΤΟΣ ΗΡΑΚΛΗΣ ΕΚ ΔΕΥΤΕΡΟΥ ΤΩΝ

ἀπομνημονευμάτων Σωκράτους.

Αἱ [a] μὲν ῥᾳδιουργίαι, καὶ ἐκ τοῦ παραχρῆμα ἡδοναὶ, οὔτε σώματι εὐεξίαν ἱκαναί εἰσιν ἐργάζεσθαι, οὔτε ψυχῇ ἐπιστήμην ἀξιόλογον οὐδεμίαν ἐμποιοῦσιν. αἱ δὲ διὰ καρτερίας ἐπιμέλειαι τῶν καλῶν τε κἀγαθῶν ἔργων ἐξικνεῖσθαι ποιοῦσιν, ὥς φασιν οἱ ἀγαθοὶ ἄνδρες. λέγει δέ που καὶ Ἡσίοδος,

[b] τὴν μὲν γὰρ κακότητα καὶ ἰλαδὸν ἔστιν ἑλέσθαι
ῥηϊδίως, λείη μὲν ὁδός, μάλα δ' ἐγγύθι ναίει.
τῆς δ' ἀρετῆς ἱδρῶτα θεοὶ προπάροιθεν ἔθηκαν
ἀθάνατοι, μακρὸς δὲ καὶ ὄρθιος οἶμος ἐπ' αὐτήν,
καὶ τρηχὺς τὸ πρῶτον. ἐπὴν δ' εἰς ἄκρον ἵκηται,
ῥηϊδίη δ' ἤπειτα πέλει, χαλεπή περ ἐοῦσα.

μαρτυρεῖ δὲ καὶ ἐπίχαρμος ἐν τῷδε· τῶν πόνων πωλοῦσιν ἡμῖν πάντα τ' ἀγαθοὶ θεοί. καὶ ἐν ἄλλῳ δὲ τόπῳ φησίν· ὦ πονηρὲ, μή τι μαλακῶς ὁ μὴ τὰ σκλήρ' ἔχεις.

καὶ πρόδικος δὲ ὁ σοφὸς, ἐν τῷ συγγράμματι τῷ περὶ τοῦ ἡρακλέους, ὅπερ δὴ καὶ πλείστοις ἐπιδείκνυται, ὡσαύτως περὶ τῆς ἀρετῆς ἀποφαίνεται, ὧδέ πως λέγων, ὅσα ἐγὼ μέμνημαι· φησὶ γὰρ, ἡρακλέα, ἐπεὶ ἐκ παίδων εἰς ἥβην ὡρμᾶτο, ἐν ᾗ οἱ νέοι ἤδη αὐτοκράτορες γιγνόμενοι δηλοῦσιν, εἴτε τὴν δι' ἀρετῆς ὁδὸν τρέψονται ἐπὶ τὸν βίον, εἴτε τὴν διὰ κακίας, ἐξελθόντα εἰς ἡσυχίαν καθῆσθαι, ἀποροῦντα ὁποτέραν τῶν ὁδῶν τράπηται. καὶ [c] φανῆναι αὐτῷ δύο γυναῖκας προσιέναι μεγάλας, τὴν μὲν ἑτέραν εὐπρεπῆ τε ἰδεῖν, καὶ ἐλευθέριον φύσει, κεκοσμημένην τὸ μὲν σῶμα καθαρότητι, τὰ δὲ ὄμματα [d] αἰδοῖ, τὸ δὲ σχῆμα σωφροσύνῃ, ἐσθῆτι δὲ λευκῇ. τὴν δ' ἑτέραν [e] τεθραμμένην μὲν εἰς πολυσαρκίαν τε καὶ ἁπαλότητα, κεκαλλωπισμένην δὲ τὸ μὲν χρῶμα, ὥστε λευκοτέραν

a. Meminit huius narrationis etiam Cicero lib. 1. Officiorum. Baſilius quoq; Magnus in oratione, Quomodo legendi Græci autores: & Iuſtinus Martyr apologia prima pro Chriſtianis. Clemēs quoque Alexandrinus lib. 2. Stromatum. Nazianzenus quoq; in lib. Carminum ſuorum id imitatus eſt.

b Primo libro ἔργων καὶ ἡμερῶν. Sunt autem notiſsimi & celebratiſsimi uerſus iſti Heſiodi, ab omnibus propè ueteribus uſurpati, Platone, Ariſtotele, Plutarcho, Dione, &c. Theologis etiā gręcis, Baſilio, Philōe Theodorito, Clemēte, Syneſio, & quāplurimis alijs: ideoq; pueris diligenter diſcēdi & cogitandi. Eos aūt reddere uoluiſſe uidetur ſeu Virgilius, ſeu quicunq; ille eſt qui ſcripſit carmen de litera Pythagoræ, quod in Epigrāmatis extat, quæ cum Virgilio expreſſa ſunt.

c Aoriſt. 2. paſs. eſt uerbi φαίνομαι. & προϊέναι procedere, infin. uerbi πρόσειμι, uerbi εἶμι, τὸ πορεύομαι uado.

d Datiuus eſt quartæ contractorum, nominatiui αἰδώς.

e Particip. fœmin. præteriti paſſ. uerbi. τρέφομαι.

XENOPHONTIS HERCVLES EX SECVNDO LIbro de dictis ac factis Socratis, continens deſcriptionem uirtutis & uoluptatis.

MOLLICIES *& uoluptates in promptu poſitæ, nec corporiſanitatem, nec animo ullam ſcientiam cuiuſcũq; exiſtimationis præſtare poſſunt. Studium uerò et patiẽtia, bonarum atq; honeſtarum artium cauſa ſunt, ut optimis uiris uidetur. Dicit autem & Heſiodus:*

Prauitatem quidem ſimul totam licet eligere
Facilè: plana enim ad hanc ducit uia, cum ualde propè habitet.
Virtuti uerò ſudorem præpoſuerunt dij
Immortales, longum enim & arduum iter ad eam:
Quod cum aſperum primum ſit, amœnum poſtea ſit,
Cum ad ultimum quis peruenerit.

[a] *Epicharmus quoq; his uerbis hoc idem teſtatur: Laboribus omnia nobis dij uendunt. Et alibi inquit: Nunquam molliter uiues, niſi dura & labores prius pertuleris.*

Nec non ſapiens Prodicus, in illo quod de Hercule edidit opere, ſimiliter diſputat de uirtute, in hunc modum, quantum ego memini dicens. Ait [b] *namq;, Herculem, cum à puerili ætate ad adoleſcentiam perueniret (cum adoleſcentes iam ſui arbitrij effecti, oſtendunt, ſiue per uiam uirtutis, ſiue uitiorum, uitam ſuam ducẽt) egreſſum à ciuitate in ſolitudinem, conſediſſe cogitationibus agitatum, utram uiam ſupra dictarum præponeret. Vbi duas ei apparuiſſe mulieres magnas: alterã honeſtã, & liberalem uiſu, ex ipſa natura corpus quidem mundicia ornatam, oculos uerò uerecundia effigiem autem totam caſtitate, alba ueſte ueſtitam: alteram uerò, ad carnoſitatem atque molliciem eſſe nutritam, ornatam uerò colore quidem, ut al-*

g bior

a Epicharmus Comicus fuit Siculus, qui comœdias tot cõſcripſit, ut eas Apollodorus in decem uolumina digeſſerit, teſte Porphyrio: ſed interierunt omnes iniuria temporis, pͤter paucas ſentẽtias inſignes, quę citanẽ ab Athenæo, Plut. Clemẽte, Stobæo, & alijs qbuſdã.

b Similis narratio eſt in uita Luciani, ad imitationem fortè huius conficta. Et apud Dionem Chryſoſtomum, oratione prima de Regno, ubi Hercules à Mercurio ducitur in montem excelſum, ibiq; ipſi puero adhuc oſtẽdit duas mulieres, diuam Baſileidã & Tyrannidem. Conſimilis argumẽti eſt tabula Cebetis philoſophi, quæ græcè & latinè extat. Hinc etiam uidentur eſſe facta, quæ recitat Nazianzen. in carminibus de ſomnio ſuo, cuius bis meminit, in quo uidit Sanctimoniã & Temperãtiam ſibi loquentes. Narratio item de trib. uiræ ordinibus, quæ ibidem extat. His prorſus quoq; ſimilia ſunt, quę Stobæus oratione 89 recitat, ex libro Teletis de comparatione diuiriarum & uirtutis, ubi uirtus & diuitiarum deus inter ſe committuntur. Et quæ apud Philoſtratum lib. 6. de uita Apollonij, ipſe Apollonius refert Aegyptijs, de philoſophia quæ ſibi apparuerat cum uniuerſis ſuis opinionib. quib. ſingulis ſuum quẽdam ornatum & ſermonem tribuerat. Quæ item apud Galenum medicorum mirandum illum legũtur principem, in lib, qui ad bonas artes cõtinet adhortationem de Mercurium & Fortunã ſequentib. Porrò etiã quæ apud Philonem Iudæum lib. 35. de duab. uxorib. quas unuſquiq; habet in ſuo cõtubernio, Voluptate & Virtute, quemadmodũ apud alios etiã authores aliæ iſtis ſimiles narrationes reperiuntur. Et eſt ſolertis & pͥbi adoleſcẽtis, ſecũ cogitare, quẽadmodũ ex Pindaro refert Plato li. 2. de Rep. τὸ πότερον δίκας τεῖχος ὕψιον ἢ σκολιαῖς ἀπάταις ἀναβὰς, καὶ ἐμαυτὸν οὕτω περιφράξας διαβιῶ. Id eſt: Illud, utrũ iuſticiæ couſcẽdam alta mœnia, an obliquas doli uias ingrediar, meq; ita circummuniens uitam exigam.

κοτέραν τε καὶ ἐρυθροτέραν τοῦ ὄντος δοκεῖν φαίνεσθαι, τὸ δὲ σχῆμα, ὥστε δοκεῖν ὀρθοτέραν τῆς φύσεως εἶναι. τὰ δὲ ὄμματα ἔχειν [a] ἀναπεπταμένα. ἐσθῆτα δὲ ἐξ ἧς ἂν μάλιστα ὥρα διαλάμποι, κατασκοπεῖσθαι δ' ἅμα ἑαυτήν. ἐπισκοπεῖν δὲ, καὶ εἴ τις ἄλλος αὐτὴν θεᾶται. πολλάκις δὲ καὶ εἰς τὴν ἑαυτῆς σκιὰν ἀποβλέπειν.

Ὡς δ' ἐγένοντο πλησιαίτερον τοῦ Ἡρακλέους, τὴν μὲν πρόσθεν [b] ῥηθεῖσαν ἰέναι τὸν αὐτὸν τρόπον. τὴν δ' ἑτέραν φθάσαι βουλομένην, προσδραμεῖν τῷ Ἡρακλεῖ, καὶ εἰπεῖν· ὁρῶ σε, ὦ Ἡράκλεις, ἀποροῦντα, ποίαν ὁδὸν ἐπὶ τὸν βίον τράπῃ. ἐὰν οὖν ἐμὲ φίλην ποιησάμενος, ἐπὶ τὴν ἡδίστην τε καὶ ῥάστην ὁδὸν ἄξω σε, καὶ τῶν μὲν τερπνῶν οὐδενὸς ἄγευστος ἔσῃ, τῶν δὲ χαλεπῶν ἄπειρος διαβιώσῃ. [c] πρῶτον μὲν γὰρ οὐ πολέμων, οὐδὲ πραγμάτων φροντιεῖς, ἀλλὰ [d] σκοπούμενος διέσῃ, τί ἂν κεχαρισμένον ἢ σιτίον ἢ ποτὸν εὕροις, ἢ τί ἂν ἰδὼν ἢ ἀκούσας τερφθείης, ἢ τίνων ὀσφραινόμενος ἢ ἁπτόμενος [e] ἡσθείης, τίσι δὲ παιδικοῖς ὁμιλῶν μάλιστ' ἂν εὐφρανθείης. καὶ πῶς ἂν μαλακώτατα καθεύδοις, καὶ πῶς ἂν ἀπονώτατα τούτων πάντων τυγχάνοις. ἐὰν δέ ποτε γένηταί τις ὑποψία σπάνεως ἀφ' ὧν ἔσται ταῦτα, οὐ φόβος, μή σε ἀγάγω ἐπὶ τὸ πονοῦντα καὶ ταλαιπωροῦντα τῷ σώματι καὶ τῇ ψυχῇ ταῦτα πορίζεσθαι· ἀλλ' οἷς ἂν οἱ ἄλλοι ἐργάζωνται, τούτοις σὺ χρήσῃ, οὐδενὸς ἀπεχόμενος, ὅθεν ἂν δυνατὸν ᾖ τι [f] κερδᾶναι. πανταχόθεν γὰρ ὠφελεῖσθαι τοῖς ἐμοῖς ξυνοῦσιν, ἐξουσίαν ἔγωγε παρέχω. καὶ ὁ Ἡρακλῆς ἀκούσας ταῦτα, ὦ γύναι, ἔφη, ὄνομα δέ σοι τί ἐστιν; ἡ δέ, οἱ μὲν ἐμοὶ φίλοι, ἔφη, καλοῦσί με Εὐδαιμονίαν· οἱ δὲ μισοῦντές με, ὑποκοριζόμενοι ὀνομάζουσί με κακίαν.

Καὶ ἐν τούτῳ ἡ ἑτέρα γυνὴ προσελθοῦσα εἶπε· καὶ ἐγὼ ἥκω πρὸς σέ, ὦ Ἡράκλεις, εἰδυῖα τοὺς γεννήσαντάς σε καὶ τὴν φύσιν τὴν σὴν ἐν τῇ παιδείᾳ καταμαθοῦσα, ἐξ ὧν ἐλπίζω, εἰ τὴν πρὸς ἐμὲ ὁδὸν [g] τράποιο, σφόδρ' ἄν σε τῶν καλῶν καὶ σεμνῶν ἐργάτην ἀγαθὸν γενέσθαι, καὶ ἐμὲ ἔτι πολὺ ἐντιμοτέραν, καὶ ἐπ' ἀγαθοῖς διαπρεπεστέραν φανῆναι. οὐκ ἐξαπατήσω δέ σε προοιμίοις ἡδονῆς, ἀλλ' ᾗπερ οἱ θεοὶ διέθεσαν, τὰ ὄντα διηγήσομαι μετ' ἀληθείας. τῶν γὰρ ὄντων ἀγαθῶν καὶ καλῶν, οὐδὲν ἄνευ πόνου καὶ ἐπιμελείας θεοὶ [h] διδόασιν ἀνθρώποις· ἀλλ' εἴτε τοὺς θεοὺς ἵλεως εἶναί σοι βούλει, θεραπευτέον τοὺς θεούς· εἴτε ὑπὸ φίλων ἐθέλεις ἀγαπᾶσθαι, τοὺς φίλους εὐεργετητέον· εἴτε ὑπό τινος πόλεως ἐπιθυμεῖς τιμᾶσθαι,

τὴν

a Particip. neut. præteri. paſs. uerbi πετάομαι, pro ἀναπεπετασμένα, per ſyncopen.

b Ad uerbum: primo loco nominatam, id eſt uirtutē, de qua primò diximus. Aoriſt. α. particip. paſſ. uerbi ῥέομαι. & ἰέναι ab εἶμι, τὸ πορεύομαι, uado. & τράπῃ, aoriſt. β. paſſ. coniunctiui uerbi τρέπομαι.

c Huc pertinent quæ à uetere Catone grauiſsimè dicuntur contra uoluptatem, ex oratione ueteri Architæ Tarentini, ſummi philoſophi. Vide Ciceronem de Seneƈtute.

d Ad uerbum, Conſiderans perſeuerabis. eſt enim futurū uerbi εἶμι, τὸ ὑπάρχω.

e Aoriſt. α. paſſ. optatiu. uerbi αἰσθέομαι, quemadmodum etiā εὐφρανθείης, uerbi εὐφραίνομαι.

f Aoriſt. α. infinit. uerbi κερδαίνω. & ξυνοῦσιν, mihi coeuntib. ſeu mecum exiſtentib. à ξυνὼν, uerbi ξύνειμι, coexiſto.

g Aoriſt. β. med. optat. uerbi τρέπομαι.

h Pro διδοῦσι, Ionica dialecto uerbi δίδωμι. & ἵλεως accuſatiuus eſt quartæ ſimplicium nominatiui ἵλαος. βούλει autē ſecunda eſt paſſ. uocis uerbi βούλομαι, Attica cōſuetudine, ubi αι in ει conuertitur in hac perſona.

bior atq; rubicundior: effigiem uerò, ut rectior quàm à natura eſſet, appareret. Oculos autem uagantes atq; apertos habentem, tali ueſte ueſtitã, ex qua pulchritudo quàm maxima coruſcaret: ſæpeq́; ſeipſam reſpicere, & attẽdere, ſi quis etiam alius eam uideret, nonnunquam autem & ad propriam umbram aſpicere.

Cum autem propius Herculem acceſſerunt, primam quidem eodem modo ire. alteram uerò præuenire uolentem, cucurriſſe ad Herculem, atque dixiſſe: Conſidero te, ô Hercules, dubitantem quam uiam eligas. [a] *Si itaq; me diligas, ad uoluptuoſiſſimam facilimamq́; te ducam uiam: & illa quidẽ quæ delectant, omnia guſtabis, laboris expers uiuens. Primùm enim neq; bellorum neq; negotiorum curam habebis: ſed potius conſiderabis, quàm tibi gratum aut cibum aut potum inuenias: quidue uiſu, aut odoratu, aut tactu uoluptuoſum percipias: quibusq́; cupiditatib. uſus, quàm maximè delectatione affectus fueris, quoq́; pacto molliſſimè dormias, & abſq; laborib. omnia iſta obtineas. Quòd ſi quãdo* [b] *deficere illa quibus hæc acquiruntur ſuſpicio ſit, non erit tibi neceſſitas laborare, corpusq́; animamq; pro inueniendis iſtis conterere. Sed illis tu uti poteris, quæ cæteri operãtur: à nulloq́; abſtinebis, unde lucrum aliquod ſuboſtendatur. Vndiq; namque utilitatem ſuam acquirere meis neceſſarijs licet. Hæc cum audiſſet Hercules, O` mulier, inquit, quod nomen eſt tibi? At illa: Mei quidem neceſſarij, ait, Felicitatẽ me appellant: qui uerò* [c] *oderunt, Prauitatem me nominant.*

Cumq́; hæc dicerentur, altera mulier acceſſit, & dixit: Ego quoq; ad te uenio Hercules, cum ſciam tuos [d] *parẽtes, naturamq; tuã: & ingenium in ſtudijs conſideraſſem è quibus non modicum ſpero, dummodo meam eligas uiam atq; doctrinam, & te uirtutis cupidum, bonorumq́; ac honeſtorum operum effici cultorem, meq; multo honorabiliorem & in bonis præclariorẽ fore. nõ decipiã aũt te, à uoluptate exordiẽdo: ſed qualẽ reb. dij cõtulerũt naturã, tibi cũ ueritate narrabo. Nihil enim eorũ quæ bona atq; honeſta ſunt, dij hominibus ſine labore & ſtudio præſtant. Sed ſiue deos eſſe tibi propitios uis, colendi ſunt ipſi dij: ſiue ab amicis diligi, amicis benefaciẽdũ: ſiue à quadã ciuitate honorari deſideras,*

a Similia ſunt iſtis, quę Venus apud Lucianũ pollicetur Paridi, ſi ſe formoſiſsimam pronunciauerit. de quo uide iudicum Paridis apud Lucianum.

b Ad uerbum: quod ſi quãdo ſuſpicio oriatur defectus, ut legat σπάνιος, non σπανίως aduerbialiter, à nominatiuo σπάνις.

c Significat ſic ſolere uſuuenire in hominum uita, ut quiſque patrocinetur ſuis uitijs, ea extenuet, & uirtutis loco ea haberi optet. quemadmodum in Mimo ueteris & ſapiẽtis Publij id indicatum eſt: Timidus uocat ſe cautum, parcum ſordidus.

d Hercules Thebanus parẽtes habuit Alcmenam matrẽ, & patrem Amphitryonem: tametſi poetæ Iouem patrem ipſius faciant, quod & Plautus peculiari Comœdia indicare uoluit: Lucianus quoq; in dialogis & alij. Cęterùm de Hercule, ipſius ortu, natiuitate, ſtudijs, ingenio, moribus, uirtutibus & uitijs, rebus quoque in uita rectè ac ſecus geſtis, plurimi ueterum meminere. Ex poetis autem græcis præcipuè Pindarus, Theocritus, Lycophron, Apollonius Rhodius, Euripides & Sophocles, & Latini pleriq; omnes: multi etiã alij, quorum ſcripta temporis iniuria perierunt, quorum teſtimonijs ſæpe utitur Athenæus. tantus enim fuit Hercules uirtutibus, tantus quoq; uitiis, ut omnibus ueteribus argumentum ſcribendi luculentiſſimè ſuppeditarit. Eraſmus quoq; in plerisq; Adagijs, pleraq; quæ de Hercule ueteres ſcripſerunt, ex ueterum monumentis repetita expoſuit, quæ cuncta de Hercule Gyraldus uir doctiſsimus, & cui tota uetus hiſtoria fuit notiſsima, peculiari libro eſt perſequutus.

τὴν πόλιν ὠφελητέον. εἴτε ὑπὸ τῆς Ἑλλάδος πάσης [a] ἀξιοῖς ἐπ' ἀρετῇ θαυμάζεσθαι, τὴν Ἑλλάδα πειρατέον εὖ ποιεῖν. εἴτε τὴν γῆν φέρειν σοι καρποὺς ἀφθόνους, τὴν γῆν θεραπευτέον. εἴτε ἀπὸ βοσκημάτων [b] οἴει δεῖν πλουτίζεσθαι, τῶν βοσκημάτων ἐπιμελητέον. εἴτε διὰ πολέμου ὁρμᾷς αὔξεσθαι, καὶ βούλει δύνασθαι τούς τε φίλους ἐλευθεροῦν, καὶ τοὺς ἐχθροὺς χειροῦσθαι, τὰς πολεμικὰς τέχνας αὐτάς τε παρὰ τῶν ἐπισταμένων μαθητέον, καὶ ὅπως αὐταῖς δεῖ χρῆσθαι ἀσκητέον. εἰ δὲ καὶ τῷ σώματι βούλει δυνατὸς εἶναι, τῇ γνώμῃ ὑπηρετεῖν ἐθιστέον τὸ σῶμα, καὶ γυμναστέον σὺν πόνοις καὶ ἱδρῶτι.

Καὶ ἡ κακία ὑπολαβοῦσα εἶπεν, ὥς φησι Πρόδικος· ἐννοεῖς ὦ Ἡράκλεις, ὡς χαλεπὴν καὶ μακρὰν ὁδὸν ἐπὶ τὰς εὐφροσύνας ἡ γυνή σοι αὕτη διηγεῖται· ἐγὼ δὲ ῥᾳδίαν καὶ βραχεῖαν ὁδὸν ἐπὶ τὴν εὐδαιμονίαν ἄξω σε.

[c] Καὶ ἡ ἀρετὴ εἶπεν· ὦ τλῆμον, τί δὲ σὺ ἀγαθὸν ἔχεις, ἢ τί ἡδὺ [d] οἶσθα, μηδὲ ταῦτα ἕνεκα πράττειν ἐθέλουσα; ἥτις οὐδὲ τὴν τῶν ἡδέων ἐπιθυμίαν ἀναμένεις, ἀλλὰ πρὶν ἐπιθυμῆσαι πάντων [e] ἐμπίπλασαι, πρὶν μὲν πεινῆν, ἐσθίουσα· πρὶν δὲ διψῆν, πίνουσα· ἵνα μὲν ἡδέως φάγοις, ὀψοποιοὺς μηχανωμένη· ἵνα δὲ ἡδέως πίνῃς, οἴνους τε πολυτελεῖς παρασκευάζῃ, καὶ τοῦ θέρους χιόνα περιθέουσα ζητεῖς· ἵνα δὲ καθυπνώσῃς ἡδέως, οὐ μόνον τὰς στρωμνὰς μαλακάς, ἀλλὰ καὶ τὰς κλίνας καὶ τὰ ὑπόβαθρα ταῖς κλίναις παρασκευάζεις. οὐ γὰρ διὰ τὸ πονεῖν, ἀλλὰ διὰ τὸ μηδὲν ἔχειν ὅ,τι ποιεῖς, ὕπνου ἐπιθυμεῖς. οὕτω γὰρ παιδεύεις τοὺς ἑαυτῆς φίλους, τῆς μὲν νυκτὸς ὑβρίζουσα, τῆς δ' ἡμέρας τὸ χρησιμώτατον κατακοιμίζουσα. ἀθάνατος δὲ οὖσα, ἐκ θεῶν μὲν [f] ἀπέρριψαι] ὑπὸ δὲ ἀνθρώπων ἀγαθῶν ἀτιμάζῃ. τοῦ δὲ πάντων ἡδίστου ἀκούσματος, ἐπαίνου ἑαυτῆς ἀνήκοος εἶ· καὶ τοῦ πάντων [g] ἡδίστου θεάματος ἀθέατος. οὐδὲν γὰρ πώποτε σεαυτῆς ἔργον καλὸν [h] τεθέασαι. τίς δ' ἄν σοι λεγούσῃ τι πιστεύσειε; τίς δ' ἂν δεομένῃ τινὸς ἐπαρκέσειεν; ἢ τίς ἂν εὖ φρονῶν τοῦ σοῦ θιάσου τολμήσειεν εἶναι; οἱ νέοι μὲν ὄντες, τοῖς σώμασιν ἀδύνατοί εἰσι. πρεσβύτεροι δὲ γενόμενοι, ταῖς ψυχαῖς ἀνόητοι. ἀπόνως μὲν λιπαροὶ διὰ νεότητος τρεφόμενοι, ἐπιπόνως δὲ αὐχμηροὶ διὰ γήρως περῶντες,

a Secunda perſona eſt uerbi ἀξιόω contracta.

b Ad uerbum: Si putas oportere, ſeu neceſſarium eſſe, diteſcere ex iumentis. οἴει autem ſecunda perſona eſt Attica, pro οἴῃ, uerbi οἴομαι: ut ſuprà βούλει, pro βούλῃ.

c Similis expoſtulatio Paupertatis cum Pluto, extat apud Ariſtophanem Comicum in πλούτῳ.

d Præteritum med. eſt Atticum, pro εἶδας, per metatheſin literarum uerbi εἴδω, ualdè ſæpè uſurpatum bonis authorib.

e Secunda perſona uerbi ἐμπίμπλαμαι.

f Secunda præteriti paſsiui, uerbi ἀποῤῥίπτομαι.

g *οὐδὲ θερμὸν ὕδωρ τοσόνδε τέγξει μαλθακὰ γυῖα, κατὰ Πίνδαρον, ὡς δόξα ποιεῖ, καὶ τὸ τιμᾶσθαι μετὰ τινὸς δυνάμεως πόνον ἡδὺν κάματόν τι εὐκάματον.* Plutarchus in libello περὶ εὐθυμίας. Et Pindar. 4. Hymno Nemæorum.

h Secunda præteriti paſsiui, uerbi θεάομαι.

ρῶντες,

ciuitati aliqua utilitas adferenda: ſiue à tota Græcia ob uirtutem admiratione dignus exiſtimari, conandum eſt toti Græciæ benefacere: ſiue tibi terram fructus producere, terra colenda: ſiue iumentis diuitias acquirere, iumentorum tibi cura habenda eſt. Siue per bellum deſideras augeri, ac uis amicos quidem à ſeruitute liberare, inimicos uerò in ſeruitutem redigere: bellicæ artes & diſcẽdæ ſunt ab illis qui ſciunt, & exercendum in eis, quomodo eis debeas uti. Si uerò uelis corpore etiam fortis eſſe, ſubijciendum eſt animo corpus, ac exercendum in laboribus atq; ſudoribus.

Prauitas uerò ſubridẽs, ut Prodicus narrat: *Intelligis ô Hercules, inqt, q̃ aſperã ac longã uiã ad delectationes hæc narrat? ego uerò pfacili ac breuiſs. uia ad felicitatẽ te ducã.*

Ad hæc Virtus reſpõdens: *O' miſera, inquit, quid boni tu habes? aut quid tibi ſuaue uideri poteſt, cum nihil horum gratia agas, nec ſuauium deſiderium expectes? ſed antequam cupias, omnium iſtorum implearis? nam antequam ameſcas, comedis: & antequam ſitias, bibis: & ut cum uoluptate comedas, exquiſitorum ciborum uteris coquis: ut uerò uoluptuoſe bibas, uina uaria precioſaq;, ac in æſtate circumiẽs hinc & illinc* [a] *quæritas niuem. Vt autem cum ſuauitate dormias, non ſolum ſtratum molle ſupponis, ſed lecticas, ac lecticis ſuſtentacula præparas. Non enim propter laborem, ſed quoniam nihil habes quod agas, ſomnum deſideras. Sic enim tuos amicos inſtruis, nocte quidem in turpitudinibus uacans: quod autem utiliſſimum diei eſt, in ſomno conſumens. Cum uerò immortalis ſis, à dijs quidem proiecta es, à bonis uerò hominibus ignominia affecta. Nunquam, quod* [b] *auditu dulciſſimum eſt, tuam audiſti laudem: nec quod ſuauiſſimum uiſu, bonum ullum tuum opus uidiſti. Quis igitur, cum loqueris aliquid, crederet tibi? aut cum indigeas, quicquam tibi præſtaret? aut quis ſuæ compos mẽtis, uoluerit inter* [c] *tuos connumerari? qui in iuuentute quidẽ torporibus debiles, in ſenio uerò amentes efficiuntur. Cum adoleſcentiã cum pigritia in delicijs peragant, in* [d] *ſenio aũt multis laboribus & infirmitatibus confringantur: quiq; uerecũdari ſuper his quæ egerũt, nõ tamẽ minus ſuper his quæ*

g 3 agunt,

a Alludit ad ueterum morem tum Græcorum tum Romanorum, qui niuem & glaciem in ſubterraneis ſcrobibus tempore hyemis recondebant, ad ui ni refrigerium tempore æſtatis, quemadmodum apud Athenæum lib. 3. id tum hiſtoricorum, tum poetarũ teſtimonijs pluribus oſtenditur. Aelium etiam Lampridium in uita Heliogabali, luxus celebrati mancipij. Ideoq; Plinius eum diuitum & potẽtum luxũ taxans: Seruatur, inquit, algor æſtib. excogitaturq; ut alienis menſibus nix algeat. Et Nero, crudelis illa hominum pernicies, cloaca Sathanę, in piſcinis niue refrigeratis ſub caniculæ æſtu lauabat, quemadmodum ſcribit Suetonius in eius uita. Plinius quoq; li. 30. cap. 3. quẽadmodum in Phocylide quoque pluribus de eodem monuimus.

b ἄκουσμα ἥδιστον πάντων ἔπαινος ἑαυτοῦ, Nihil eſt dulcius quàm ſuas audire laudes. Alibi uerò, in Tyranno ſcilicet Xenophõ, τὰς ἐπαίνους παρὰ τῶν ἐλευθερωτάτων ἡδίστους εἶναι. Id eſt, eas laudes dulciſsimas eſſe pronunciat, quæ afferuntur ab his qui quàm maximè liberi ſunt.

c Gręcè, τοῦ σοῦ θιάσου, de tuo cœtu, de turba quæ tuas partes ſectatur. θίασος autem põpam [illegible]nificat, quæ Bacchũ comitabatur, cœtum ſaltantium, crapulantium, & in uoluptate uitam exigẽtium, quãuis ſunt qui ἀπὸ τοῦ θεία ἄσαι, à celebratione diuinorum myſteriorũ, θίασον dici uelint. de quo nos pluribus in Theocriti Idyllijs egimus.

d Græcè γήρως genitiuo Attico, pro γήραος, à γῆρας, ſed Io uocales in unã longam contra nes expungunt ν in his nominib. ut deinde duas cõcurrẽtes hant Attici, γήραος γήρως.

ἐρῶντες, τοῖς τε πεπραγμένοις αἰσχυνόμενοι, τοῖς δὲ πραττομένοις βαρυνόμενοι. τὰ μὲν ἡδέα ἐν τῇ νεότητι [a] διαδραμόντες, τὰ δὲ χαλεπὰ εἰς τὸ γῆρας ἀποθέμενοι.

Ἐγὼ δὲ σύνειμι μὲν θεοῖς, σύνειμι δὲ ἀνθρώποις τοῖς ἀγαθοῖς. ἔργον δὲ καλὸν, οὔτε θεῖον, οὔτε ἀνθρώπινον, χωρὶς ἐμοῦ γίγνεται. τιμῶμαι δὲ μάλιστα πάντων, καὶ παρὰ θεοῖς καὶ παρὰ ἀνθρώποις, οἷς [b] προσήκει. ἀγαπητὴ μὲν γὰρ συνεργὸς τεχνίταις, πιστὴ δὲ φύλαξ οἴκων δεσπόταις, εὐμενὴς δὲ παραστάτις, οἰκέταις, ἀγαθὴ δὲ συλλήπτρια τῶν ἐν εἰρήνῃ πόνων, βεβαία δὲ τῶν ἐν πολέμῳ σύμμαχος ἔργων, ἀρίστη δὲ φιλίας κοινωνός. ἔστι δὲ τοῖς μὲν ἐμοῖς φίλοις ἡδεῖα μὲν καὶ ἀπράγμων σίτων καὶ ποτῶν ἀπόλαυσις· ἀνέχονται γὰρ, ἕως ἂν ἐπιθυμήσωσιν αὐτῶν· ὕπνος δ' αὐτοῖς πάρεστιν ἡδίων, ἢ τοῖς ἀμόχθοις. καὶ οὔτε ἀπολιπόντες αὐτὸν ἄχθονται, οὔτε διὰ τοῦτον [c] μεθιᾶσι τὰ δέοντα πράττειν. καὶ οἱ μὲν νέοι τοῖς τῶν πρεσβυτέρων ἐπαίνοις χαίρουσιν, οἱ δὲ γεραίτεροι ταῖς τῶν νέων τιμαῖς ἀγάλλονται· καὶ ἡδέως μὲν τῶν παλαιῶν πράξεων μέμνηνται, εὖ δὲ τὰς παρούσας ἥδονται πράττοντες· δι' ἐμὲ φίλοι μὲν θεοῖς ὄντες, ἀγαπητοὶ δὲ φίλοις, τίμιοι δὲ πατρίσιν. ὅτ' ἂν δ' ἔλθῃ τὸ [d] πεπρωμένον τέλος, οὐ μετὰ λήθης ἄτιμοι κεῖνται, ἀλλὰ μετὰ μνήμης [e] τὸν ἀεὶ χρόνον ὑμνούμενοι θάλλουσι. τοιαῦτά σοι, ὦ παῖ τοκέων ἀγαθῶν Ἡράκλεις, ἔξεστι διαπονησαμένῳ, τὴν μακαριστοτάτην εὐδαιμονίαν κεκτῆσθαι. οὕτω πως διώκει Πρόδικος, τὴν ὑπ' ἀρετῆς Ἡρακλέους παίδευσιν. ἐκόσμησε μέντοι τὰς γνώμας ἔτι μεγαλειοτέροις ῥήμασιν, ἢ ἐγὼ νῦν.

ΤΕΛΟΣ.

a Aoriſt. 2 particip. uerbi διαδρέμω.

b Ad uerbum, quibus conuenit, quos decet.

c Atticè, pro μεθιᾶσι, ex Ionico μεθιέασι, uerbi μεθίημι, intermittunt, dimittunt.

d Præteriti paſſ. participium per ſyncopen, pro πεπερατωμένον, uerbi περατόομαι, termino, καὶ ἐρύω traho.

e Pro, τὸν αἰώνιον. aduerbia enim ueſtita articulis, pro nominibus Græcis uſurpantur; quemadmodum, τῶν ἄνω, τῶν κάτω, τοῖς πλησίον, & ſimilia innumera.

agunt, grauantur: tanquam in iuuentute omnibus uoluptatibus affecti, in ſenectutem ſibi omnia moleſta ſeruarunt.

Ego uerò ſum quidem cum dijs, adſum uerò bonis hominibus: nihilq; operis boni, neq; diuini, neq; humani, ſine me fieri poteſt: magisq; alijs omnib. & apud deos, & apud homines optimos honoribus fruor. Etenim deſiderata cooperatrix artificibus ſum, fida domorum domini cuſtos, beneuola famulis patrona: operum quæ pacis ſunt, bona coadiutrix: bellicorum uerò firmiſſima ſocia, amicitiæ optima particeps. Ad hæc autem, meis neceſſarijs ſuauis atq; prompta cibi potusq; fruitio eſt: expectant enim, quouſque illa deſiderent. Somnus autem uoluptuoſior illis, quàm ocioſis euenit. & neq; excitati, moleſtè ferunt: neq; ab illo dêtēti, quæ agenda ſunt negligunt. Iuniores autem gaudent ſeniorū laudibus: ſeniores uerò lætantur iuniorum honoribus. Res quoque geſtas à priſcis, iucundiſſimè memoria repetendo, non minori cum iucunditate res eis præſentes peragunt: quas ob res dijs amati, deſiderati amicis, honorabiles patrijs efficiuntur. Cum uerò fatis datus finis peruenerit, non obliuioni traditi, ſine honoribus iacent: ſed memoria hominum commendati, in æternum florent. Hæc, O' Hercules, inquit, bonorum parentum fili, ſudoribus licet exercendo beatiſſimam felicitatem habere. In hunc itaq; modum [a] Prodicus admonitionem Virtutis ad Herculem expoſuit. Has tamen ſententias multo pulchrioribus uerbis, quàm ego nunc, ornauit.

a Prodici meminit aliquoties Plato in libro de Sapientia, qui Theages aliàs inſcribitur, ubi & quanti tū ipſe, tū etiam Gorgias Leontinus, & Polus Agrigētinus, alijq; permulti ſophiſtę apud ſui temporis iuuenes facti ſint, commemorat. In Hippia etiā Maiore Prodici meminit, quòd iuuenes erudiendo pecunias innumeras ſit lucratus. In Protagora item, ubi ſapientiſſimum eum & diuinum uirum cognominat. Eius, quod memini, nihil hodie extat, ſeu etiam legitur apud alios autores, quod quidē mihi obſeruare licuit: aut ſi qua ſunt, ualde pauca illa eſſe oportet. In Axiocho Platonis, qui totus de animæ immortalitate ſcriptus eſt, & uita alia poſt hanc miſeram meliore, extat narratio Prodici de miſeria uitæ humanæ, graphica: quam Plinius in præfatione lib. 7. hiſtoriæ ſuæ mundi imitari uoluiſſe uidetur. ibidem quoq; indicatur, quòd Prodicus gratis neminem docuerit: ſed ſemper in ore habuerit Epicharmi illud, ἁ δὲ χὴρ χᾶρα νίζει, δός τι καὶ λάβοις τι. Id eſt, manus manum fricat: da aliquid, & capies aliquid. Apud Plutarchum quoque in ſalubribus præceptis iſta Prodici ſententia legitur ὅ,τι τῶν ἡδυσμάτων ἄριστον ἐστὶ τὸ πῦρ. Id eſt, Quòd condimentorum optimum ſit ignis. id denique Plutarchus ad ſanitatem ſic accommodat, corrigens quaſi quæ Prodicus igni tribuerat, his uerbis: ἀληθέστερον γὰρ ἄν τις ἔχοι τὴν ὑγίειαν ἥδυσμα θειότατον εἶναι, καὶ προσφιλέστατον. Vide de Prodico etiam apud Eraſmum in prouerb. Prodico ſapientior. Item, Manus manum fricat. Et, Fricantem refrica.

DESCRIPTIO VOLVPTATIS ET Virtutis, ex Xenophonte ſumpta, per [a] Silium Italicum ab Hercule in Scipionem translata, libro XV.

HAs lauri reſidens iuuenis uiridante ſub umbra,
Aedibus extremis [b] uoluebat pectore curas,
Cum ſubitò aſsiſtunt dextra, læuaq; per auras,
Allapſæ, haud paulùm mortali maior imago,
Hinc Virtus, illinc uirtuti inimica Voluptas.
** Altera Achæmenium ſpirabat uertice odorem,*
Ambroſias diffuſa comas, & ueſte refulgens,
Oſtrum qua fuluo Tyrium ſuffuderat auro:
Fronte decor quæſitus acu, laſciuaq; crebras
Ancipiti motu iaciebant lumina flammas.
† Alterius diſpar habitus: frons hirta, nec unquam
Compoſita mutata coma, ſtans uultus, & ore
Inceſſuq; uiro propior, lætiq; pudoris,
Celſa humeros, niueæ fulgebant ſtamine pallæ.
Occupat inde prior promiſsis fiſa Voluptas:
Quis furor hic non digne puer conſumere bello
Florem æui? Cannæ tibi ne, grauiorq; palude
Mæonius Stygia lacus exceſſere? Paduſq;?
Quem tandem ad finem bellando fata laceſſes?
Tu ne etiam tentare paras Atlantia regna?
Sidoniaſq; domus? moneo, certare periclis
Deſine, & armiſonæ caput obiectare procellæ.
Ni fugis hos ritus, Virtus te ſæua iubebit
Per medias uolitare acies, medioſq; per ignes.
Hæc patrem patruumq; tuos, hæc prodiga Paulum,
Hæc Decios Stygias Herebi detruſit ad undas,
Dum cineri titulum memorandaq; nomina buſtis
Prætendit, nec ſenſuræ quid geſſerit umbræ.
At ſi me comitere puer, non limite duro
Iam tibi decurret conceſsi temporis ætas,
Haud unquam trepidos abrumpet buccina ſomnos:
Non glaciem Arctoam, non experiere furentis

a Silius Romæ natus & nutritus, ab Italica Pelignorum metropoli Italicus cognominatus eſt, uir eloquẽtiſsimus, ita ut ad oratoriam facultatẽ magis quàm poeticam natura raperetur. Virgilium maximè coluit, cuius monumẽtum adire ut templum ſolebat. Ciceronis quoq; manes & utriuſq; agros in ſummo cultu habuit. Romæ autem conſul fuit ter, ubi quoq; inedia uitæ tædio perijt, quòd clauo inſanabili torqueretur, anno ætatis ſuæ 75. Eius uitam in 3. Epiſtolarũ uolumine C. Plinius ad Caniniũ Rufum deſcribit. De bello Punico lib. ſcripſit 17. quib. bellorum Carthaginenſiũ ingenioſiſsima conſilia deſcribuntur, & adhuc extant: ſerius reperti, eo primùm tempore quo Chriſtianorum procerum conuentus (quod concilium noſtri, Græci σύνοδον uocant) in Germania habebãtur, in turri quapiam literis admodum obſoletis & peruetuſtis. & cum eo unà carioſos quoſdam aliorũ ſcriptorũ libros, Quintilianum ſcilicet, & alios quoſdam ſimul inuentos tunc aiunt.

b De Scipione Aphricano minore, qui Carthaginem deleuit, intelligenda ſunt. Ante eum enim in bello contra Carthaginenſes occubuerant P. Cornelius Scipio, & Scipio Aphricanus, huius filius. Voluebat ergo curas: id eſt, cogitabat, quia duo iſti Scipiones infeliciter pugnaſſent, an ſibi adoleſcenti quoque alea belli experiunda eſſet pro ſalute patriæ: quemadmodum ſcribũt cum Plutarcho Liuius.

* Voluptas.

† Virtutis.

Ardorem cancri, nec menſas ſæpe cruento
Gramine compoſitas: aberunt ſitis aſpera, & hauſtus
Sub galea puluis, partiq; timore labores:
Sed current albusq; dies, horæq; ſerenæ,
Et molli dabitur uictu ſperare ſenectam:
Quantas ipſe Deus lætos generauit in uſus
Res homini, plenaq; dedit bona gaudia dextra.
Atque idem exemplar lenis mortalibus æui,
Imperturbata placidus tenet ocia mente.
Illa ego ſum, Anchiſæ Venerem Simoentis ad undas
Quæ iunxi, generis uobis unde editus autor.
Illa ego ſum, uerti ſuperûm quæ ſæpe parentem
Nunc auis in formam, nunc torua in cornua tauri.
Huc aduerte aures: currit mortalibus æuum, “
Nec naſci bis poſſe datur: fugit hora, rapitq; “ **Tempus uolatile.**
Tartareus torrens: ac ſecum ferre ſub umbras, “
Si qua animo placuere, negat. quis luce ſuprema “
Dimiſiſſe meas ſerò non ingemit horas?
Poſtquam conticuit, finisq; eſt addita dictis,
Tunc Virtus: Quisnam iuuenem florentibus, inquit, **Virtus.**
Pellicis in fraudes annis uitæq; tenebras?
Cui ratio, & magnæ cœleſtia ſemina mentis, “
Munere ſunt conceſſa Deûm. mortalibus alti “ **Genus humanum quale**
Quantum cœlicolæ, tantundem animalibus iſti “ **ſit.**
Præcellunt cunctis. tribuit namq; ipſa minores “
Hos terris natura deos: ſed fœdere certo, “
Degeneres tenebris animas damnauit auernis. “
At queis ætherei ſeruatur ſeminis ortus, “
Cœli porta patet. Referam quid cuncta domantem “
Amphitryoniadem? quid, cui poſt Seras & Indos
Captiuo Liber cum ſigna referret ab Euro,
Caucaſeæ currum duxere per oppida tigres?
Quid ſuſpiratos magno in diſcrimine nautis
Ledæos referam fratres? ueſtrumq; Quirinum?
Nonne uides, hominum ut celſos ad ſidera uultus “
Suſtulerit Deus? ac ſublimia finxerit ora? “
Cum pecudes, uolucrumq; genus, formasq; ferarum, “
Segnem atq; obſcœnam paſſim ſtatuiſſet in aluum. “

» *Ad laudes genitum, capiat ſi munera diuûm,*
» *Fœlix ad laudes hominum genus. huc age Paulum*
Aſpice, ne longè repetam. modò Roma minanti
Impar Fidenæ, contentaq́; creſcere aſylo,
» *Quò ſeſe extulerit dextris. idem aſpice latè*
» *Florentes quondam, luxus quas uerterit, urbes.*
» *Quippe nec ira Deûm tantum, nec tela, nec hoſtes,*
» *Quantum ſola noces animis illapſa Voluptas:*
» *Ebrietas tibi fida comes, tibi Luxus, & atris*
» *Circa te ſemper uolitans Inſania pennis.*
» *Mecum Honor & Laudes, & læto Gloria uultu,*
Et Deus, & niueis Victoria concolor alis.
Me cinctus lauro perducit ad aſtra triumphus:
» *Caſta mihi domus, & celſa ſtant colle penates,*
» *Ardua ſaxoſo perducit ſemita cliuo:*
» *Aſpera principiò (nec enim mihi fallere mos eſt)*
» *Proſequitur labor: adnitendum, intrare uolenti.*
» *Nec bona conſcendunt, quæ ſors infida dediſſet,*
» *Atque eadem rapuiſſe ualet. mox celſus ab alto*
Infra te cernes hominum genus. omnia contrà
Experienda manent, quàm ſpondet blanda Voluptas.
Stramine proiectus duro, patiere ſub aſtris
Inſomnes noctes, friguſq́; fameḿq; domabis.
Idem iuſticiæ cultor, quæcunq; capeſſes,
Teſtes factorum ſtare arbitrabere diuos.
Tunc quoties patriæ rerumq́; pericula poſcent,
Arma feres primus, primus te in mœnia tolles
Hoſtica, nec ferro mentem uincere, nec auro.
Hinc tibi non Tyrio uiciatas murice ueſtes,
Nec donum deforme uiro fragrantis amomi:
Sed dabo, qui ueſtrum ſæuo nunc Marte fatigat
Imperium, ſuperare manu, laurumq́; ſuperbam
In gremio Iouis exciſis deponere Pœnis.

FINIS.

CARMINVM PYTHAGORAE AC PHOCYLIDAE EXPOSItio breuis, ex ueterum autorum plurimorum teſtimonijs, & ſapientibus narrationibus contexta,

A' MICHAELE NEANDRO Sorauienſe.

IN PYTHAGORAE AVREA CARMINA OBSERVATIONES.

A' cultu deorum res omnes ſemper exordienda ſunt.

PRIMVM *deos immortales.*) A' cultu deorum immortalium exordiendum eſſe præcipit. *ὁ μὲν δὴ θεὸς, ὥσπερ ὁ παλαιὸς λόγος, ἀρχήν τε καὶ τελευτὴν καὶ μέσα τῶν ὄντων ἁπάντων ἔχει*: ut eſt apud Platonẽ lib. 4. de Legibus. Et Orphei ſapientis & ueteris poetæ uerſus memoratu digni ſunt:

ζεὺς κεφαλή, ζεὺς μέσσα, διὸς δ' ἐκ πάντα τέτυκται.
ζεὺς βασιλεὺς, ζεὺς ἀρχὴ πάντων, ἠδὲ τελευτή. Leguntur apud Euſebium lib. 3. de præparatione Euangelica, & in commentarijs Lycophronis. citantur etiam à Proclo, & alijs quibuſdã Platonicis.

Dij culti hominũ mactationibus.

Lege ſancitum eſt.) Alibi enim aliter dij colebantur, hominum etiam mactationibus. Exempla ſunt apud Strabonem lib. 4 Geographiæ: apud Pauſaniam quoq; lib. 6. 7. 9. ubi mactato Baccho, puero formoſo, peſtis tollitur. Ibidem promittitur uictoria Thebanis contra Orchomenios, ſi manum ſibi inferat, qui generis dignitate inter ciues ſit nobiliſsimus. ibidem ſunt alia etiam exempla. Apud Homerum quoq;, & Calabrum, mactati & ſacrificati leguntur homines. Apud Euripidem etiam in Hecuba, Iphigenia Aulidẽſe, Phœniſsis, Heraclidis: & Sophoclem in Oedipo tyranno, alibi quoq;. quos diaboli ſarcaſmos & amarulenta ludibria quid opus eſt commemorare pluribus? De dijs autem gentilibus, qua religione, quibusq́; ſacrificijs quiq; culti, multa dicuutur lib. 2. cap. 22 Genialium dierum Alexandri ab Alexandro.

Dij gentiũ quomodo culti.

ἥρωας ἀγαυούς.) Id eſt, Viros uirtute præſtantes, *ὁρῶντας τῆς ἀρετῆς*, ut putant Grammatici, & propter uirtutem inter deos relatos. Veterum enim dij ex hominibus fiebant: quemadmodum eſt apud Plinium & Lactantium. Ideoq́; apud Xenophontem

Veterum dij ex hominibus bene meritis de hominum uita, fiebant.

Heroes colebãtur & inuocabantur poſt deos.

phontem in Cyropædia, Cyrus poſt deos ſemper quoq; inuocat & placat cuiuſque terræ heroas. quod & Plato iubet 4 de Legibus: & uſitatum id fuiſſe ueteribus, Pauſanias quoq; teſtatur lib. 4 Græciæ ſuæ.

Innumeri gentib. dij fuerunt.

καταχθονίους.) Varij enim & infiniti gentibus, & præcipuè Græcis, populo ſuperſtitioſiſsimo, dij fuerunt: adeò ut omnes propè angulos templis, picturis, aris, ſtatuis, atq; ſacellis repleuerint, quemadmodum id liquet ex Pauſania. Heſiodus 30 deorum facit millia lib. 1.

Triginta deorum millia Heſiodi. Trecenti Ioues Varronis. Orphei dij 360.

τρεῖς γὰρ μύριοί εἰσιν ἐπὶ χθονὶ πολυβοτείρῃ. Marcus Varro trecẽtos tantum Ioues commemorat, quemadmodum docet Auguſtinus in Ciuitate ſua. Orpheus deos 360 confeſſus eſt, quos moriens reiecit, unum eſſe Deum aſſerens: ut ſcribit Theophilus lib. 3. contra Gentes.

Ara deorum ignotorum.

Athenis, dijs ignotis etiam aræ poſitę erant, quemadmodum ſcribit Philoſtratus lib. 5 de uita Apollonij Tyanei: & docent id Acta quoq; Apoſtolica, & Pauſanias lib. 1 & 8.

πανθεῖον & ἱερόθυσιον, aræ & templa fuerunt communia omnibus dijs.

Item aræ commuues omnibus dijs, templa quoq;, quæ ipſi πάνθειον ἢ ἱεροθύσια, quemadmodum etiam Romani, nominarunt, quorum idem Pauſanias aliquoties meminit.

Quibuſdam gentibus nullus fuit deus, alijs etiam innominatus. In Calecutia diabolus pro deo adoratur. Alibi morti, & omnibus affectib. templa fuerũt dicata.

Sunt quibus nullus fuit Deus, ut Calaitis: & qui innominatũ deum coluerunt, ut Celtiberi, quemadmodũ ſcribit Strabo libro 3 Geographiæ. Alij diabolum adorarunt, ut adhuc hodie in Calecutia: & paſsim idem ſectatur mundus impius, cuius, Non eſt Deus, cogitationes ſunt omnes. Apud Lacedæmonios uerò non Timori tantum, ſed Morti etiam, & Riſui, & alijs huiuſcemodi affectibus templa fuerunt dicata, ut eſt apud Plutarchum in Cleomene. Lapides item, ſtipites & bruta pro dijs habuerunt: quemadmodum meminerunt pleriq; Gręcorum patrum, qui gentilium uanitatem literis impugnarunt: hiſtoricí itẽ, Herodotus, Diodorus Siculus, & præcipuè Pauſanias: apud quem etiam Pelopis, qui fuit pater Tantali, ſceptro diuini honores à Græcis ſunt tributi, lib. 9 in Bœoticis.

Pelopis ſceptro diuini honores à Græcis tributi. Ethnicorũ dij nõ domi ſunt, ſeu dormiunt, ſeu occupati ſunt, cum auxilio opus eſt.

Alijs etiam Ethnicorum dij non domi ſunt, ſeu dormiũt, ſeu aliàs occupati ſunt, cum auxilio opus eſt: quemadmodũ eſt apud Homerum aliquoties, & Ariſtophanẽ in Pace. Ad quod alluſit etiam Xenophon lib. 2 Rerum græcarum.

Dij ſecundum legem & uerbum ipſorum colendi. Nullus eſt labor, deos ſecundũ uerbum ipſorum colere.

Ordinata lege ſacrificans.) οὐκ ἔξεστι γὰρ, ὅν ἄν τις βούληται τρόπον τοὺς θεοὺς τιμᾶν, ἀλλὰ νόμοι εἰσὶ, καθ' οὓς δεῖ τοῦτο ποιεῖν: ut inquit Xenophõ lib. 4 de dictis ac factis Socratis. Ibidẽ Apollo rogatus, quomodo quis dijs gratum faceret? reſpondit, νόμῳ πόλεως, καὶ οὐδεὶς κάματος εὐσεβεῖν θεοὺς, deos ſecundũ legẽ & uerbũ ipſorum colere: quemadmo-

quemadmodum rectè quiſpiam poetarum id ſcripſit, ut eſt apud Plutarchũ in Moralibus. Et uenuſti ſunt Sophoclis uerſiculi, quibus utebatur Apollonius Tyanęus lib. 4. Philoſtrati, contra Neronis impia edicta,

οὐ γάρ τί μοι Ζεὺς ἦν ὁ κηρύξας τάδε,

οὐδὲ μοῦσαι καὶ ἀπόλλων λόγιος: docentes ſcilicet, Dei uerbũ, præceptum & conſtitutionem, præferenda alterius uoluntati & arbitrio.

Dei uerbum hominis arbitrio & uoluntati præferendum.

Amicis.) Id eſt, obtempera amicè & honeſtè dictis.

Delicti cauſa exigui.) Nemo enim eſt qui non aliquando quid peccet. Amici autem uitia noris, non oderis. Et, Qui uitia (id eſt, communem hominum fragilitatem) odit, homines odit. Quam uocem Thraſeæ cuiuſdam, mitiſsimi uiri, Plinius prædicat in Epiſtolis lib. 8.

Nemo eſt qui non aliquando peccet.

Prope neceßitatem habitat.) Id eſt, nihil eſt neceſſe fieri, quod non poteſt fieri.

Imperare aſſueſce.) Id eſt, ſis continens in cibo & potu, uoluptatibus quæ guſtu tactuq; percipiuntur, quarum fons eſt immodicus cibi potusq; uſus. Vide prouerb. Sine Cerere & Baccho friget Venus: itẽ, Tria ſaluberrima. Hic cõmemoranda eſt Hippocratis, medicorũ daduchi, præclara illa ſenteetia:

σιτία, ποτοὶ, ὕπνοι, καὶ ἀφροδίσια, πάντα μέτρια.

Præclara Hippocratis ſententia, de conſeruantibus ſanitatem.

πρήξεις.) *Turpe quid auſurus, te ſine teſte time*: Auſon. Vide prouerbium, Conſcientia mille teſtes.

Iuſticiam.) De qua in uerſu dicitur,

ἐν δὲ δικαιοσύνῃ συλλήβδην πᾶσ᾽ ἀρετ᾽ ἐστίν. Id eſt: Iuſticia in ſe uirtutem complectitur omnem. Refertur ab Ariſtotele tum aliàs, tum libro Moraliũ Nicomachiorum quinto, tacito autoris nomine.

Iuſticia uirtutum ſumma eſt.

ἀλογίστως.) inconſideratè, ſecutus in omnib. ducẽ rectã rationem, quę eſt ſummi Iouis lex uera, ut Cic. loquitur, cum in eo ſumma conſiſtat philoſophiæ: hoc eſt, id doceant omnes omnium ſanorum philoſophorum libri, ut affectus obtemperent rationi tanquam regi. *λόγος* autem à *λέγω*, dico, iubeo, dicto, præſcribo: quemadmodum ratio, à reor.

Recta ratio lex eſt ſummi Iouis.

Quid doceant omnes libri omnium ſaniorum philoſophorum.

Mori fatatum.) Ideo rationi in omnibus obtemperandum, quia moriendum eſt, ubi poſt hanc uitã bonis benè, malis malè erit. In qua ſententia omnes ſaniores fuere Ethnici: ideoq; in eam ſententiam multa piè dicta apud Platonẽ, Xenophontem, Pindarum, & alios ueterum leguntur. apud Plutarchum etiam, & maximè in oratione conſolatoria ad Apollonium.

Omnes ſaniores ethnici ſenſerunt, in altera uita bonis benè, malis contrà malè futurũ.

Ac extat non impia narratio apud Aelianum lib.3 de Varia hiſtoria, de uita piorum læta, & impiorum etiam miſera, poſt hanc uitam.

Querela Hecubæ reginæ Phrygiæ potentiſsimæ, de rerum humanarũ inconſtantia.

Opes uerò.) De fortunæ inconſtantia & leuitate, quæ uitrea, cum ſplendet, frangitur: ut in Mimo dicitur. Et nota eſt tragica querela Hecubæ, reginæ Phrygiæ, apud Euripidem, cum expugnata iam & proſtrata Troia ante omnium hominum faciem, ſerua ipſa & captiua abduceretur:

κἀγὼ γὰρ ἦν ποτέ, ἀλλὰ νῦν οὐκ εἰμ᾽ ἔτι·
τὸν πάντα δ᾽ ὄλβον ἦμαρ ἕν μ᾽ ἀφείλετο. Et in Phœniſsis eiuſdem dicitur:

ἓν ἦμαρ μ᾽ ὤλβισεν, ἓν δ᾽ ἀπώλεσεν.

Mala ineuitabilia patienter ferenda.

Quæ uerò homines.) Mala quæ uitari nequeunt, patienter ferenda. Crux enim eſt, ſi metuas, uincere quod nequeas. Faxis itaq; ut libeat, quod eſt neceſſe: ut in dulciſsimis & ſapientiſsimis Publij Mimis, uitæ & morum ſuauiſsimis regulis, præcipitur.

Malis malè, bonis bene eſt.

Non ualdè multum.) Conſolatio eſt, quòd bonis rarò mala accidant. Vide prouerb. Malis ter mala: item, Flagitiorum turpis exitus: item, Euenit malo malè. Et in ueteri uerſu dicitur, ἐσθλῷ γὰρ ἀνδρὶ ἐσθλὰ καὶ διδοῖ θεός. Tametſi in hac uita, ubi pij ſubiecti ſunt cruci, ſæpius accidit, quod apud Plutarchum dicitur in Moralibus: τὸ μὲν κίβδηλον εὐτυχεῖ, τὸ δ᾽ ἀγαθὸν τἀναντία πάσχει. Cuius Eccleſia cauſas indicat, quas Ethnici quia ignorarunt, meritò Arcanas uocant, ad quas paucorum potuit peruenire curioſitas, ut Gellius loquitur lib.2. cap.18 noctiũ Atticarum: cum oſtendiſſet, multos præclaros philoſophos pauperes fuiſſe, & præterea etiam ſeruos. Rectius Seneca in libro de Gubernatione mundi & prouidentia: Bonum uirum in delicijs Deus non habet, experitur, indurat, ſibi illum præparat: ut deinde uerum fiat, quod in dulciſsimo Orphei uerſiculo dicitur,

Quia eccleſia ſubiecta eſt cruci, contrarium plerunq; uerum eſt in hac uita.

Ethnici ignorarunt cauſas crucis bonorum.

Quare boni affligantur ſecundum Senecæ ſententiã.

εὐσεβέων γὰρ ἀεὶ τὸ τέλος γλυκερώτερόν ἐστι,
καὶ γάρ ῥα πέλει φάτις ἀνθρώποισιν,
ἐσθλὸν μὲν νίσεσθαι ἐς οὐρανὸν ἄφθιτον αἰεί,
ἀργαλέον δὲ ποτὶ ζόφον.—— Bonum enim in cœlũ tranſfertur, malum uerò ad tartara detrudetur: quemadmodũ monent ſuauiſsimi Calabri uerſus lib.7. Paralipomenõ Homeri.

Boni poſt hanc uitam in cœlo, mali uerò apud inferos uitam exigent.

πολλοί.) Ne perturbemur ſiniſtris hominum de nobis ſermonibus, cum arbitrij noſtri non ſit quod quiſque loquatur: ut monet Latinus ille Gnomologus. & deinde, ne quicquã turpe ſeu

pe ſeu dicamus,ſeu faciamus,ab alijs ſeu decepti,ſeu perſuaſi.

Delibera.) Prudenter omnia agenda, & præcipitantiam ac temeritatem uitandam eſſe. In prouerbiali autem uerſu dicitur, *δεινὸν βουλεύσῃ ἵν' ἔχῃ καὶ πολλὸν ἄμεινον*. Vide prouerb. Antequã incipias conſulto: item, Diu delibera: &, In arduis cunctanter agendum: &, Feſtina lentè.

Diu deliberandum.

πρήσσει.) Quodq́; (enim) parum nouit, nemo docere poteſt: ut in uerſu ſapientis poetæ dicitur.

Vitam exiges.) dum manes intra ſepta tuæ uocationis. *πολλὰ γὰρ πράττων, πολλὰ καὶ ἁμαρτάνει*: quod dum nemo conſiderat, *γλυκύπικρον πολυπραγμοσύνην* omnes ſequuntur, curioſitatem dulcem amaritudinem, ut Plutarchus id cognominat uitium.

Polypragmoſyne dulcis amaritudo

ἠδ' ὑγιείης.) pro *ὑγιείας*, Ionicè: ut ſæpe dictum eſt. Iubet autem habere rationem ualetudinis & ſanitatis: quæ quantum bonum ſit, ueteres indicare uoluerunt, dum ei inter ſolennẽ uotorum ordinem primum ſemper locum tribuerunt. Is talis eſt: *ἄριστον μὲν ὑγιαίνειν, δεύτερον δὲ κάλλος, τρίτον δὲ πλοῦτος*. cuius Plato meminit lib. 1. de Legibus, item 2. de Legibus: & alibi quoq;, ut in Gorgia, quòd popularibus etiam cantilenis celebratus fuerit. Meminit quoq; Stobæus, citans ex Sclerio quodam: & Ariſtoteles lib. 1. Moralium. ubi etiam carmen id legitur, quod in ueſtibulo templi Apollinis, quod eſt in Delo, quis aſcripſit: *κάλλιστον τὸ δικαιότατον, λῷστον δ' ὑγιαίνειν*. Quibus uerò rebus ſuſtentetur ualetudo, etiam uulgi ſermonib. olim celebratum fuit, quemadmodum ſcribit Plato lib. 1. de Republica, ſic inquiens: *ὄψων ἄριστα λέλεκται, τροφῆς αἵρεσιν, καὶ πόνων ἀοκνίην, καὶ σπέρματος ἀσίης συντήρησιν ὑγιεινότατα εἶναι*. quæ ſententia Hippocratis eſt, & extat lib. 6 Epidemiorum. Camerarij quoq; uerſiculi, quia in ijs tota ratio conſeruandæ ualetudinis incluſa eſt, uenuſti & eruditi, ſtudioſis noti eſſe debent. Sunt autem ij tales, quemadmodum in *ἀριθμολογίᾳ* ipſius referuntur:

Sanitas primũ locum inter ſumma bona obtinet.
Ordo uotorum apud ueteres quis.
Ordo uotorum popularibus etiam cantilenis celebratus.
Carmen aſcriptũ in ueſtibulo templi, in Delo.
Res conſeruantes ualetudinem, etiã uulgi ſermonibus olim celebrata ſunt.

Ἢν ὑγιὴς ἐθέλεις διάγειν, τὰ δὲ δισσὰ φυλάξαι·
ἤματι δίς, καὶ νυκτὶ δίς, ἠδὲ δὶς ἐν μηνί,
καὶ δὶς ἔτος καθ' ἕκαστον, ἅπαξ βιοτὸν δ' ἀνὰ πάντα
ἄρι τροφὴν, ἔρα, λοῦσαι, φλέβα τέμνε, γαμήσας.

Et in libello qui Regimen Salernitanum inſcribitur, in principio ſtatim tanquam ſumma libri, iſti leguntur:

Verſus Camerarij lepidiſſimi de conſeruantibus ſanitatem.

Si tibi deficiant medici, medici tibi fiant
Hæc tria: mens hilaris, requies, moderata dieta.

Quæ res medicorum loco habẽda.

Euclio ſordidus, folliū obſtruit orificia, inferius etiā guttur, ne quid auræ exeat.

Luxus Cleopatræ reginæ Aegypti.

Heliogabali luxus prodigioſus.

Luxus memorabile exemplum.

Aſſueſce uerò.) Id eſt, ſis frugalis, nec ſordidus nimium, tuum ipſius etiam defraudans genium: qualem pingit Euclionem ſuum Plautus, qui dormitū iturus, follium obſtruit orificia, inferius etiā ſuum guttur, ut ille iocatur, ne quid auræ exeat dormienti. nec prodigus luxuiq; deditus, quemadmodum apud Plinium lib.9 Mundi hiſtoriæ, de Cleopatra Aegypti regina proditum legimus, quòd ducenta & quinquaginta millia aureorum uno ferculo ſecundæ menſæ conſumpſerit: ex Budæi taxatione, ubi luxus omnem fidem excedentis plurima leguntur exempla. Et Heliogabalus, Cæſar ille impuriſsimus & luxu perditiſsimus, in piſcinis uino plenis nauales ludos exhibuit, nec unquā niſi unguēto nobili aut croco piſcinis infectis natauit, ut ſcribit Aelius Lampridius. Legitur etiam prodigioſi luxus memorabile exemplum ciuis cuiuſdam Romani, lib.4.cap.8 Animaduerſorum, ſeu omnigenæ lectionis theſauro Hadriani Iunij.

Nero in canicula ribus lauabat in piſcinis niue glacieq; refrigeratis.

Poppea Neronis uxor, abluebat corpus lacte aſinarum fœtarum.

Apitij Romani luxus.

ἄθρυπτον.)uirilem, ineffœminatam, à *τρυφᾶν* delicioſe agere, luxurioſe uiuere: ut Nero imperator crudelis, Romanę urbis pernicies, ſathanæ mancipium, in piſcinis glacie & niue refrigeratis (quæ in monte excauato, ut & hodie ſolet fieri à principibus, erat recondita) ſub caniculæ æſtu lauabat: ut meminere Plinius libro 30.cap.3. & Suetonius in eius uita. Poppea quoq; Domitij Neronis uxor, quingētas ſecum duxit & aluit aſinas fœtas, ut illarum lacte in pleno balnearum ſolio corpus erugaret, cutisq; lactis candore niteſceret. Vide prouerb. Sybaritica menſa: item, Sybaritica calamitas: &, Sybaritæ per plateas: Syracuſana quoq; mēſa. Apitij etiam Romani luxus ab Athenæo celebratur, qui deinde uitam ueneno ipſe finiuit, cum uideret ſe in priori luxu porrò uiuere non poſſe.

Tum iudicant homines, cum peccati pœnitet.

Conſulta ante opus.) Ideo repetit ſuperius præceptum, quòd contra id ſæpiſsimè peccent homines. Et uerum eſt quod in uerſiculo ueteri dicitur, *ἡ δὲ μετάνοια γίνεται ἀνθρώποις κρίσις*: id eſt, Tunc iudicant homines, cum pœnitet. Vide prouer. Stultus damno accepto ſapit: item, Piſcator ictus ſapiet: &, Factū ſtultus agnoſcit: item, Poſt acerba prudentior.

Quem uerſum uoluerit Pythagoras diſcipulis ſuis familiarem eſſe.

Omnis humanæ uitæ lapſus in tribus conſiſtit.

πῆ παρέβην.) Diogenes Laertius in Pythagora, & Suidas in eodem, ſcribūt Pythagorā iuſsiſſe ſuos auditores quotidie domum ingredientes, hunc pronunciare uerſiculū: quo Plutarchus etiam delectatus eſt, quòd omnem humanę uitę lapſum complecteretur, qui in tribus hiſce conſiſtit. Aut enim ſecus facimus quàm oportet, hoc eſt, plus minúsue quàm decet: cui

reſpondet,

reſpondet, πῆ παρέβην. Aut facimus, quod omiſſum oportuit: τί δ' ἔρεξα. Aut omittimus, quod factum oportuit: τί μοι δέον οὐκ ἐτελέσθη:

Neq; ſomnum.) Præceptum eſt, ut cogitemus ueſperi quę per diem egimus: quòd & ea ratio memoriā firmet, & ad comparandam cum eruditione uirtutem multum conferat. Quo pacto Catonem eruditionem ſibi comparaſſe legimus, quòd ueſperi repeteret quæ per diem legiſſet, audiuiſſet, ſeu etiā egiſſet. Id autem Pythagoræ præceptum in epigrammate de Bono uiro Virgilius fuſius reddidit, his uerſibus:

Cato quomodo eruditus euaſerit.

Viri boni ſedulũ officium.

> *Non prius in dulcem declinat lumina ſomnum,*
> *Omnia quàm longi reputauerit acta diei.*
> *Quæ prætergreſſus, quid geſtum in tempore, quid non:*
> *Cur iſti facto decus affuit, aut ratio illi:*
> *Quod mihi præteritum: cur hæc ſententia ſedit,*
> *Quam melius mutare fuit, &c.*

Hæc te ducent.) Epiphonema eſt, quòd hac ratione & diligentia perueniatur ad aſtra.

Ne per quaternionem.) Confirmatio eſt ſuperioris Epiphonematis, iureiurando quaternionis. Exiſtimant enim, hunc numerum uſq; adeò ad animæ perfectionem pertinere, ut eū in Arcanis uenerentur: quemadmodū meminit Macrobius lib. 1 in Somnium Scipionis. ideoq; etiam ſacræ animæ fontē hoc loco nuncupat. Cæterùm qui numeri apud ueteres maiore in honore fuerint, ſcribit Philoſtratus lib. 3 in uita Apollonij. An uerò numeri aliquid operentur per ſe, exponit Galeottus in lib. de Doctriua promiſcua, cap. 23. ubi quoq; de numeris Pythagoricis ſimul diſputatur. Porrò alij aliter iurabant. Socrates per canē, ut Plato ſcribit: Pythagoræi per τετρακτὺν ſuā, de qua plurimi autores meminere, Macrobius, Gellius, patres etiam: deinde Suidas, Diogenes, & pluribus Hierocles philoſophus in commentario ſuo in Aurea carmina Pythagoræ. De quo quid opus eſt pluribus? cum malè feriati ſit hominis, in numeris Platonicis aut Pythagoræis explicandis nimium laborare uelle. Vide apud Eraſ. prouerb. Rhadamanti iuſiurandum: item, Qui apud inferos ſunt terniones.

Qui numeri apud ueteres in maiore honore fuerint.

An numerorū aliqua ſit efficacia.

Philoſophi ueteres quomodo iurarint.

Hieroclis cōmentaria in aurea Pythagoræ carmina

ἔρχευ.) pro ἔρχου. Præceptum de religione, ut quia πάντες δὲ θεῶν χατέουσι ἄνθρωποι, ut ab Homero & Arato etiam dicitur, ante omnia Deum inuocemus: quemadmodum uidemus Homerum, Heſiodum, Theognidē, Aratum (cuius principium eſt, ἐκ Διὸς ἀρχώμεσθα, τὸν δ' οὔ ποτε ἄνδρες ἐῶμεν) Virgiliū quoq;:

Deum ante omnia inuocandum.

Arati carminis principium.

A Ioue

A' *Ioue principium Muſæ, Iouis omnia plena*: alios quoque poetas, dum Muſas & Dei auxilium in initio operis aduocant, fideliter obſeruaſſe. Apud Homerum, & cibum & ſomnum à ſacrificijs auſpicantur: apud quem, de eo ijdem uerſus ſæpè repetiti leguntur. Et μεθύειν inebriari, exhilarari, Ariſtoteles factum putat à μετὰ τὸ θύειν, poſt ſacrificandum: ut eſt apud Athenæũ lib. 2. Philonem quoq;, quòd nunquã ſe inuitarint ueteres largius, niſi prius ſacrificaſſent, deos placaſſent, ac inuocaſsēt. Et apud Xenophontē lib. 1 Cyropędias, dicit Cyrus rex potētiſs. militibus, πολλὰ γάρ μοι συνόντες ἐπίστασθε οὐ μόνον τὰ μεγάλα, ἀλλὰ τὸ καὶ μικρὰ πειρώμενον, ἀπὸ θεῶν ἄρχεσθαι ἀεί. Idē etiã diē auſpicabatur ſemper à ſacris, laudibusq; deorum: quemadmodum id idem Xenophon de eo prodidit, πάντες γὰρ ὅσοι καὶ κατὰ βραχὺ σωφροσύνης μετέχουσι, ἐπὶ πάσῃ ὁρμῇ, καὶ σμικροῦ καὶ μεγάλου πράγματος, θεὸν ἀεί που καλοῦσι: ut apud Platonem in Timæo dicitur. Vide prouerb. Prora & puppis: item, Ne à chytropode cibum nondum ſacrificatum rapias: item, Perſæpè haud ſacrificata uorat: &, Qui nimium properat, ſerius abſoluit: &, Principium medium finis: Mali item principij malus finis.

Apud Homerũ cibum ſomnumq; auſpicantur à ſacrificijs.

Veteres nũquam conuiuabãtur, nõ prius dijs placatis.

Cyrus rex in paruis & magnis diē ſemper à dijs, ipſorumq; laudibus incepit.

Omnes ſani in omnibus reb. Deũ inuocant.

Hæc namque obſeruans.) σύστασις coitionem, conuentum populi, conciliationem ſignificat, & reductionem ad concordiã. Hoc loco pro colloquio hominum cum dijs ponitur: quemadmodum Numam congreſſus agitaſſe cum Nymphis et Muſis, ſcribunt Plutarchus in Numa, & Liuius. & Socrates ex dęmonio futura, & quod facto opus fuit, edocebatur: quemadmodum aliquoties meminere Plato cum Xenophonte. Et Pythagoras in diſſertationibus cum ſuis αὐτὸς ἔφα, ipſe dixit, dicere ſolitus eſt, ac ſi ab oraculo aliquo accepiſſet: quemadmodum de eo ſcribunt Laertius, Suidas, & Cicero libro 1. de Natura deorũ. Quæ ſiue reuera ita acciderunt, ſiue non, uoluerunt ſignificare, ſine Deo nihil poſſe homines. Studuerũt etiam hac ratione, plus uenerationis & autoritatis ſibi ſuisq; apud homines conciliare.

Numa ſapiens cũ Nymphis colloquia habuit.

Socrates à dæmonio erudiebatur.

αὐτὸς ἔφα, Pythagoræ.

Quare ueteres ſapientes ſe cum dijs colloquꝰ dixerint.

περὶ παντὸς ὁμοίην.) Id eſt, eundem eſſe curſum ac tenorem rerum quæ natura fiunt, ita ut πάντα ἄνθρωπον δεῖ προσδοκᾶν ἅπαντα, quatenus homo eſt, non alius minus alio, ut eſt apud Xenophontem: propterea quòd ſimus expoſiti ſinguli omnibus fortunæ ludibrijs, πομφόλυγες, σκιᾶς ὄναρ, σκιοειδέα, ἐφημέριοι, εἰκελόνειροι, ἀδρανείας ὑπόδειγμα, καιροῦ λάφυρον, τύχης παίγνιον, φθόνου καὶ συμφορᾶς πλάστιγξ, τὸ δὲ λοιπὸν φλέγμα καὶ χολή, & ſi quæ ſunt alia quæ nobis miſeris tribuunt poetæ nomina.

Omnia oportet expectare hominem.

Epitheta hominũ miſeriã & ærumnas indicantia.

Spon-

Spontanea mala.) αὐθαίρετα, quæ ipſi eligunt, mala etiam: ab αὐτὸς καὶ αἱρέω, capio, teneo: quorum Deus non autor eſt, ipſe κακῶν ἀναίτιος, ἀγαθῶν αἴτιος, αἴτιός τε εὐπραγίας, ut à Platone prædicitur. Ideoque Pythagoras, Iamblicho philoſopho Platonico autore, affirmabat, ὅτι αὐτοὶ ἐσμὲν αὐτοῖς ἐν τύχης καὶ δαίμονος τάξει, καὶ ἡμεῖς τὸν δαίμονα αἱρούμεθα, καὶ εὐδαίμονας αὐτοὶ ἑαυτοὺς παρασκευάζομεν. Id eſt, quòd nobis ipſis fortunæ & genij loco ſimus, quòd noſmet eligamus genium, noſmet faciamus ut ſimus fortunati. quemadmodum idem quoq; indicatur in ſententia Menandri, quæ eſt apud Plutarchum: ὁ νοῦς γὰρ ἡμῶν θεός. Et Heracliti apud eundem: ἦθος ἀνθρώπου δαίμων. Et Alcman Lyricus, eodem autore, fortunam ſcripſit eſſe ſororem εὐνομίας, πειθοῦς, καὶ προμηθείας. Et aliàs fortuna ſuis cuiq; moribus fingitur, ut ex poeta quopiam refert Cicero. Quod pluribus etiam exponitur li. 10 de Perenni philoſophia Auguſtini Steuchi, cap. 17. Vide de hoc uerſu cap. 2. lib. 6 Gellij, ubi is exponitur, & de ui atq; neceſsitate fati, & in nobis tamen conſilij iudicijq; arbitrio dicitur.

Deus non eſt autor malorum.

Sui cuiq; mores fingunt fortunam.

Fortuna ſoror bona inſtitutionis, obedientiæ & prouidentiæ.

Rotis.) id eſt, alij alia habent mala ſua uulnera, cum quibus luctantur, etiamſi uita plena ſit malorum·

πλείη μὲν γὰρ γαῖα κακῶν, πλείη δὲ θάλασσα, ut eſt in uerſu Heſiodi.

Vita plena eſt malorum.

ἔρις.) Id eſt, humanę naturę prauitas, qua natura ſumus procliues ad mala, etiamſi τὰ χρηστ' ἐπιστάμεθα καὶ γιγνώσκομεν οὐκ ἐκπονοῦμεν δὲ, ut in Euripidis Hippolyto rectè dicit Phædra.

Video meliora, proboq; deteriora ſequor.

Iupiter mala.) Petit Pythagoras à Deo, aut ut liberet à malis omnibus homines, aut ſuam cuiq; fortunam depingat in tabula, ut ſciat quæ cauere, quæ ſequi debeat: quod Aſtrologi conantur indicare. quibus quantum in ea re ſit tribuendum, cùm alij monuerunt, tum maximè Ioannes Picus comes Mirandulæ & Concordiæ dominus libris 12 Diſputationum aduerſus Aſtrologos: Ioannes Franciſcus etiam Picus, huius Pici ex fratre nepos, libris 9. de rerum prænotione: maximè uerò lib. 5, qui librorum 12. Ioannis Pici compendium quaſi eſt. Vide etiam apud Eraſmum prouer. Qui benè conijciet, hunc uatem, &c.

Picorum ſcripta contra aſtrologiã.

Veruntamen.) Correctio quaſi eſt ſuperioris, & conſolatio, quòd quia homines natura duce uideant quę honeſta, quę bona, quæ mala, non perinde difficile ſit liberum ſe à malis conſeruare. Veruntamen θεῶν κεχρήμεθα ἅπαντες, ut Aratus cecinit.

Omnes homines deorum auxilio indigemus.

θείον γένος.) τοῦ γὰρ καὶ γένος ἐσμὲν, cecinit Aratus. quod hemi-

Dei genus ſumus homines.

i ſtichium

ſtichium etiam in Actis Apoſtolicis legitur. Et Virgilius de toto mundo:

Igneus eſt ollis uigor, & cœleſtis origo.

Homo exemplum Dei.

Exemplumq́; Dei quiſque eſt in imagine parua: ut in uerſu Manilij celebrato dicitur: id eſt, μίμημα δαιμόνιον, ut Euripides uocat hominem, quemadmodũ id à Plutarcho refertur. Ideoque Philo animum ſcripſit eſſe ἢ ἀπόσπασμα, ἢ ἀπαύγασμα θεοῦ, abſciſſionem aut radium à Deo.

Animus à Deo radius eſt.

Eorum ſi quid tibi.) Id eſt, ſi uideris quæ honeſta, quæ contrà turpia, uiues ad mea præcepta, & ſeruabis te à malis & periculis omnibus.

Porrò temperato.) Repetitio fortè eſt ſuperioris pręcepti, quod fuit, εἴθιζου δὲ δίαιταν ἔχειν καθάρειον ἄθρυπτον, quo ad frugalitatẽ hortatus eſt, & ad uictum facilè parabilem. niſi mauult quis referre eò, quòd Pythagoras ſuis uſum carnium & fabarũ interdixit: quòd is uictus ad uoluptatem ſpectaret, & mentis tranquillitatem quærentibus eſſet contrarius. Vnde Pythagoræis uerſus is Empedoclis ſemper fuit in ore:

Vſus carnium & fabarũ quare interdictus Pythagoræis.

Verſus de uitãdis fabis.

δειλοὶ πως δειλοὶ κυάμων ἀπὸ χεῖρας ἐχέσθαι, ut teſtatur Gellius lib. 4. cap. 11. Ille item qui apud Athenæum legitur, & Alexandrinum Clementem in στρώμασι,

ἴσόν τοι κυάμους τρώγειν, κεφαλάς τε τοκήων: cuius etiam obiter meminit Lucianus, egregius Pythagorę exagitator, in Gallo ſeu Micyllo ſuo: uerùm de eo alij autores aliter ſenſerunt, quæ nos in medio relinquimus.

οὔ τε καθαρμοῖς.) id eſt, uide & iudica quæ perturbent mentem, eaq́; uitato: ſectator uerò, quæ à perturbationibus & uitijs liberent.

Si uerò deinde.) Plurimi ſunt ſimiles loci paſsim apud ueteres tum philoſophos tum poetas, de Animæ im̃mortalitate, quam ab initio omnes ſaniores Ethnici docuerunt: ut apud Platonem in Axiocho & Phædone, Xenophontem in Cyropædia lib. 8. in oratione illa ſapiente Cyri iam morituri ad filios: Plutarchũ in uarijs locis, maximè uerò in oratione conſolatoria ad Apollonium, ubi plurimorum ueterum ſapientũ de ea re ſententias cõgerit. Quę uerò dulciſsimè ſcribãtur à uetere & ſapiente caſtoq́; uate Pindaro, de gaudio piorum in alia meliore uita, ipſorumq́; ſtudijs & pijs uoluptatibus, in Olympijs: quæ item Clemens Alexandrinus, Theophilus, Iuſtinus Martyr, Theodoritus, Euſebius, Syneſius, patres & ſcriptores Græci, & ex Ethnicorũ ſcriptis de ea re proferunt teſtimonia,

Ab initio omnes ſaniores ethnici docuerunt, animam immortalem eſſe.

monia, nota ſunt ijs qui in horum autorū lectione uerſantur: ut de Cicerone, Seneca, Homero, Calabro, & alijs poetis nihil dicamus, qui omnes dum beatas & fortunatas inſulas, campos Elyſios, Thyrſides, æternas domus, &c. beatis attribuunt, eo ipſo ſuam ſententiam teſtatam facere hominibus uoluerunt, de immortalitate animæ, quæ *πῦρ δυνάμει πατρὸς ὅσα φαεινὸν*

ἀθάνατός τι μένει, ϗ ζωῆς δεσπότις ἐςὶ: ut in uerſibus oraculi, qui ex antiquorum monumentis afferuntur, dicitur.

Oraculum Apollinis de animæ immortalitate, & quòd ea uita domina ſit.

F I N I S.

IN PHOCYLIDAE CARMINA OBSERVATIONES.

CHriſtomyſtes.) Id eſt, Chriſti diſcipulus, oraculorum de Chriſto peritus. Verùm nimis magnificum tribuit Phocylidæ præconium, quicunq; horum uerſuum eſt autor: cum Ethnici, hiſtoriæ de Chriſto planè fuerint ignari, nec uerum

Ethnici ſcriptores hiſtoria de Chriſto ac ueri Dei ignari, nec etiã legerunt Biblia.

Deum unquam agnouerint, nec Biblia habuerint, quòd ea ſerius in Græcum ſunt tranſlata: quamuis, alij prolixis etiam commentarijs ſunt conati oſtendere, quomodo ſingula poetæ & philoſophi ex ſacris Biblijs ſurripuerint. Vnde apud Clementem Alexandrinum, Iuſtinum, Theodoritum, Theophilum, Euſebium, Tatianum, & alios græcos Theologos,

Philoſophi, poetæ, &c. Scripturæ Prophetarum & Hebræorũ fures. Dictũ Numenij, ſeu Pythagoræ, quòd Plato nihil ſit quàm Atticus ſeu Græcus Moſes. Græcorũ de Philone & Platone ſententia.

qui gentium uanitatem impugnarunt, philoſophi, poetæq;, ſæpè ſcripturæ & prophetarum et Hebræorum fures appellantur. Plato quoq;, ex Hebræis philoſophus, ab iiſdem nuncupatur: ad quod ſtabiliendum, ſæpè uſurpant dictum Numenij philoſophi Pythagorici, Theodoritus præcipuè Cyrenſis epiſcopus in libris de Curatione Græcorũ affectuum. tametſi apud Clementem in 1. Stromatum id Pythagoræ adſcribatur: τί γαρ ἐςι πλάτων ἢ μωσῆς ἀττικίζων; Et de Philone Iudæo, Moſis interprete, & aliàs erudito ſcriptore, quem Hieronymus alterum Platonem nominat, quòd Græci dixerint, ἢ πλάτων φιλωνίζει, ἢ φίλων πλατωνίζει, etiam uulgo notum eſt. quam autẽ uerè utrumq; dictum ſit, patet utriuſq; ſcripta legenti & con-

Plato quare non potuerit legere libros Moſi. Galenus in ſuis libris Moſi & Chriſti meminit. Ethnici quæ bene & rectè dixerũt, unde ea deſumpſerint.

ferenti. Plato enim, etiamſi Moſen legiſſet (quod nunquam fieri potuit, niſi linguæ ſeu Hebrææ ſeu Chaldææ fuiſſet peritus) tam fuerat Moſis ſcripta non probaturus, quàm ea Galenum, etiam ethnicum, medicorum ſolem, probaſſe uidemus: ut patet ex lib. 3. de Differentijs pulſuum. Si quid uerò Græci Ethnici boni dixerunt, aut id ex Sibyllarum ſcriptis, quæ auditores & reliquiæ eccleſiæ patrum fuerunt, deſumpſerũt: ut Theophilus ſcribit de Homero, Heſiodo et Orpheo, et Suidas id oſtendit in Phocylide. Vel ex oraculis petiuerũt, quemadmodum uerſus & Theognidis & Heſiodi apud Ariſtotelẽ & Herodotum, item uoces oraculorum Apollinis leguntur. & apud Syneſium quoq; Cyrenes epiſcopum, ſcriptorem grauiſsimum & doctiſsimum, in Dione, ſeu de uitæ ſuæ ratione,

Apollo Homero ſua dictauit carmina.

uerſus oraculi legitur, quòd Apollo Homero ſua dictauerit carmina: ea fortè præcipuè, quæ de imperij Romani duratione ue-

ne uerè ſcripſit, ἄειδον μὲν ἐγώ, ὁ δ' ἀπήγγελλε θεῖος ὅμηρος. uel etiam ſi quid de morum gubernatione rectè ſcripſerunt, id rectam rationem, quæ eſt ipſa lex naturæ, ipſa uox Dei, ſequuti dixerunt. Verùm de ijs alibi dicemus pluribus. *Recta ratio quid.*

Δίκας.) Id eſt, Sis uerus, ſtudeas ueritati, agito cum hominibus apertè & candidè.

μὴ πλουτεῖν.) Malè parta etiam malè dilabuntur, ut eſt in poetæ neſcio cuius uerſiculo.

παρεῶσι.) Cum epentheſi ι, propter uerſum. Huc pertinent quæ apud Platonem ut uetera referuntur: τὸ παρὸν εὖ ποιεῖν. καὶ, τὸ παρὸν εὖ τίθεσθαι. Vide prouerbium, Spartã quam nactus es, hanc orna: item, Quod adeſt boni conſule: &, Præſentem mulge: item, Si bouem non poſsis, aſinum agas. *Præſentia curanda, ac boni conſulenda.*

Primùm Deum cole.) Iuxta præceptum Virgilij 1. Georgicorũ: *Dÿ in primis colendi.*

In primis uenerare deos. ——

Nam meritò pietas homini tutißima uirtus, ut ab eodẽ dicitur in Aetna: ſi modò id carmen eſt Virgilij. *Pietas tutißima uirtus.*

Iniuſtè nec iudica perſonam.) uel quibuſcunque adductus, uel muneribus corruptus. Nec enim tanquam ad nundinas & lucella eundũ eſt ijs, qui ſibi gubernacula Reipublicę committi uolunt. Quemadmodum Stratoclem illum, & Dromoclidẽ, accepimus ſolitos eſſe mutuò ad meſſem auream τὸ χρυσοῦν θέρος inuitare. Sic enim ioco tribunal & curiam appellitare conſueuerunt, ut eſt apud Plutarchum in Politicis. Nec nihil uidit Chryſippus, qui Iuſticiam uirginem facit, quòd ſit ἄδεια φθόγος: hoc eſt, incorrupta, oculos habentem acres, rectos atq; immotos: quòd eum qui rectè iudicaturus ſit, non oporteat huc atque illuc oculos ab honeſto deflectere: ut ſcribit Gellius lib. 14. cap. 4. & Pauſanias, apud quem lib. 4 Iuſticia uirgo ſpecioſa, multat deformes: hoc eſt, facinoroſos. Et Thebis iudicum ſtatuæ abſq; manib. ſpectabantur, ut Plutarchus ſcribit, & auerſis oculis: iuſtos eos, & à donis alienos eſſe debere, nullaque mulceri facundia oportere, ſignificantes. In Creta etiam ſimulachrum Iouis abſq; auribus fuiſſe fertur: argumento, ut qui cæteris iura daturus eſſet, neminem ullum priuatim auſcultaret, ſed omnibus publicè conſuleret: quod diligenter feciſſe Alexandrum Magnum legimus, qui alterã aurem prębebat accuſatori, alteram uerò liberam accuſato reſeruabat. *Tribunal & curia meſſis aurea.* *Imago iuſticiæ Chryſippi apud Gellium.* *Iuſticia uirgo ſpecioſa apud Pauſaniam.* *Statua iudicum Thebanorũ abſq; manibus.* *Simulachrũ Iouis in Creta abſq; auribus.* *Mos Alexandri audiendus in accuſationibus.*

παρθενίαν.) Non loquitur de monaſtica uirginitate, de qua extant diui Hieronymi & aliorum cõmentaria & orationes, *Commentaria de monaſtica uirginitate quid eſſe cerint.*

quibus mera uenena inſtillãtur hominibus,& quibus tot monachorum monialiumq; pepererunt examina, & mundũ repleruntt uniuerſum horribilibus libidinibus. Verùm pręcipit, caſtitatem & ante coniugium, & in matrimonio fidem coniugalem,in omni uita ſeruandam.

Deus benefacit piorũ poſteritati.

Exempla puniti periurij.

Periurium iurarit.) τοῦδε τ' ἀμαυροτέρη γονεὴ μετόπισθε λέλειπται, ἀνδρὸς δ' εὐόρκου γενεὴ μετόπισθεν ἀμείνων: ut in uerſib. Heſiodi dicitur. quorum poſteriorem etiam uſurpat Apollo Delphicus, tanquam ſuam uocem, apud Herodotum lib.6, contra Glaucum Spartanum periurum,quem Deus cum uniuerſa aboleuit familia: quemadmodum etiam Iuuenalis Satyra 13 & Pauſanias lib.8. meminerunt. cuius ſimile refertur apud Stobæum oratione 28,de Cydia Tenedi incola.

Venefici ſemina ex agris furantur

ἀνδρματα.)De incantatorib.& ueneficis loquitur,quę quòd ſemina quoq; ex agris auertant, quibuſcunque etiam prohibitis & impijs artibus & medijs, Virgilius quoque meminit Ecloga 8,de uenenis loquens Ponticis:

His ego ſæpe lupum fieri,& ſe condere ſyluis
Mœrin,ſæpè animas imis excire ſepulchris,
Atq; ſatas aliò uidi traducere meſſes.

Exempla quid poſſint ueneficia.

Et de ueneficijs, quid poſsint,Deo ita permittente,plurima leguntur apud ueteres, pręcipuè poetas: qualia & hæc ſunt Virgilij, ex eadẽ Ecloga:

Carmina uel cœlo poſſunt deducere lunam. Et,
Frigidus in pratis cantando rumpitur anguis.

Et Lucani illud libro 6,

Torpuit & praeceps audito carmine mundo.

Tutia uirgo Veſtalis aquam haurit cribro.

Appion grammaticus Homeri manes ab inferis accerſit in colloquiũ

Apud Plinium lib.28.cap.2,Tutia uirgo Veſtalis Romæ certa precatione aquam cribro haurit.Apud eundẽ,Appion Grammaticus Homeri manes,ut illius natale ſolum exploraret, ab inferis in colloquium accerſiuiſſe legitur,lib.30.cap.1. Apud Pauſaniam equi quoq; incantationibus in rabiem aguntur. Verùm de his,pluribus egimus in Pharmaceutria Theocriti.

Duodecim tabularũ leges, bibliotheca omniũ philoſophorum.

Execrabilis eſt.) Id eſt,ſupplicio afficiendus, propterea quòd id etiam duodecim Tabularum legibus (quas Cicero in Oratore ſuo Bibliothecas omnium philoſophorum uocat) cautum fuerit: quemadmodum Plinius ſcribit lib.28.cap.2.

Mercedem.) Secundum uerſum Heſiodi,

Gnomologia ueterum pracipua ſapientia.

μισθὸς δ' ἀνδρὶ φίλῳ εἰρημένος ἄρκιος ἔστω. quem Pittheus auus maternus Theſei, regis Athenienſium, quòd Gnomologijs, quæ tum temporis præcipua habebatur ſapiẽtia, clarus eſſet, ſemper in ore habuit.

Mendi-

Mendico.) Vide prouer. Bis dat qui citò dat: item, Bis eſt gratum, quòd opus eſt, ultrò ſi offeras: item, Panis lapidoſus. Sic enim apud Senecam appellatur beneficium, ab homine duro aſperè datum.

Beneficium aſperè datum, panis lapidoſus.

Exulem.) domo carentem, miſerum, ab *ἀ καὶ στέγη, ἀπὸ τοῦ στέγειν καὶ περιέχειν*, hoſpitem: de quibus, quemadmodum & exulib. & ſupplicibus & naufragis, multa extant ueterum præcepta, Homeri præcipuè in Odyſſea, quòd de naufragis hoſpitibus errabundis & mendicis pleraq; dicat. quale eſt illud,

Quare præcipuè in Odyſſea Homeri multa extent præcepta, de ſuiendis exulibus, hoſpitibus, &c.

ἀντὶ κασιγνήτου ξεῖνος ἱκέτης τε τέτυκται, Odyſſ. *θ*. item,

αἰδεῖσθαι ξείνων κεχρημένον, ἠδὲ ξένοιο: in Hymno Homeri *εἰς ξένους*. Et oraculorum uoces, qualis illa apud Pauſaniam lib. 7. qua reſpondit oraculum Dodonæum Athenienſibus,

μηδ' ἱκέτας ἀδικεῖν, ἱκέται ἱεροί τε καὶ ἁγνοί. Vide prouer. Hoſpitis habenda cura: item, Domus optima: item, Nemo ſibi naſcitur. iuuet ergo eos quiſq;, qui ipſius operam deſiderant. item, E terra ſpectare naufragium.

Oraculum redditum Athenienſibus, de ſupplicibus non lædendis.

Nauigatio dubia eſt.) *I nunc, & uentis animum committe, dilato*

Confiſus ligno, digitis à morte remotus

Quatuor, aut ſeptem, ſi ſit latiſſima tæda: ut eſt in uerſib. Iuuenalis Satyra 12. quibus dictum Anacharſidis philoſophi reddidit, quòd non procul diſtent à morte nauigantes.

Non procul diſtãt à morte nauigantes.

Communes caſus.) Id eſt, omnes poſſumus fieri miſeri, pauperes, exules, & aliorum opis indigentes: ideoq; tales iuuandi ſunt. eſtq; quaſi ratio ſuperiorum.

ὁ βίος τρόχος.) Docet id Polycratis Samij, tyranni opulentiſſimi & fœliciſsimi, exitus miſerabilis: quæ hiſtoria celebrata eſt ab omnibus tum ethnicis, Herodoto, Strabone, Valerio, Plinio: tum Theologis etiam. Cyri item, regis Perſarum potentiſsimi & ſapientiſsimi, mors calamitoſa: et Iuſtinus meminit lib. 1. Crœſi etiam, opulentiſsimi Lydorũ regis, in uinculis lugendus exitus: quemadmodum id ſcripſerunt cum Herodoto luculenter Plutarchus, & alij. Vt de Priami, Phrygũ regis, calamitate prætereamus omnia, quam literis prodiderunt Dictys Cretenſis, & Dares Phrygius, belli Troiani ſpectatores: Homerus quoq; fons ingeniorum, cum Quinto Calabro, & Euripide tragicorum *τραγικωτάτῳ*, & ſapientiſsimo poeta. & quis ueterum non meminit Troianæ tragœdiæ? Vide prouerbium, Dionyſius Corinthi: item, Rerum omniũ uiciſsitudo, Homo bulla: item, Vitæ finem ſpecta: &, Fortuna æſtuaria.

Polycratis Samij tyranni miſerandus exitus.

Cyri regis lugendus exitus.

Crœſi regis in uinculis exitus.

Belli Troiani ſcriptores.

ἄλλοτε

Verſus Q. Calabri factus ex uerſu Heſiodi, de fortuna inconſtantia.

ἄλλοτε γάρ τε φίλα πέλει ἠώς, ἄλλοτε δ' ἐχθρά: ut in uerſu dulciſsimi Calabri dicitur, lib. 8. Paralipomenon, facto (ut apparet) ex Heſiodi illo celebratiſsimo,

ἄλλοτε μητρυιὴ πέλει ἡμέρη, ἄλλοτε μήτηρ.

κοινωνία Platonica.

Sit communis omnis.) Id eſt, de tuo tanquam de cōmuni bono indigentibus communicato. Non loquitur autem de κοινωνίᾳ Platonica, de qua eſt apud Platonem lib. 5 de Republica, quæ uxores & liberos & denique omnia communia facit: cum rerum proprietatem Phocylides ſuperioribus præceptis approbarit & munierit.

καὶ ὁμόφρονα.) Illa poſterior pars uerſus additur propter ſequentem. præcipit autem, cōcordiæ ſtudendum eſſe ſemper & apud omnes, quòd ſine ea hominum uitæ bene eſſe nō poſſit. Pertinet huc quod eſt apud Plutarchum in Apophthegmatis, de Sciluro, & octoginta eius filijs maribus, & faſciculo uirgarum: cuius etiam fabulæ Aeſopicæ (ſi modò fuit Aeſopus unquam) meminerunt. Vide prouerb. Concordia fulciuntur opes etiam exiguæ.

Interfeceris hoſtem.) Quaſi diceret, etiam cum iuſtè occideris hominem, uim illatā depellens, quod iura permittūt: tamen ea res ut fœda & horribilis, quod extinxeris hominem, exemplum Dei, conſcientiam tuam turbabit, ut te polluiſſe, neque tibi innocens & purus à cæde uidearis.

Quiſq; in medio maneat.

πάντων μέτρον.) Idem præceptum aliquoties extat apud Homerum & Heſiodum. Vide prouerb. Ne quid nimis: item, Noſce tempus. Et monet tanquā generali præcepto, ut quiſque in medio maneat: μέτρον enim modum, menſuram, medium ſeu medietatem ſignificat. & extrema fugiat: hoc eſt, id det operam, ne contra uirtutem (quæ eſt ipſum μέτρον, & in medio conſiſtit, ſuumq́ue cuique tribuit) quicquam quoquo modo faciat.

Sint tibi pari honore.) Iuxta præceptum Homeri Odyſſ. 1.

αὐτὶ κασιγνήτου ξεῖνος δ' ἱκέτης τε τέτυκται. Extat quoque in eam ſententiam grauiſsimum pręceptum apud Platonem de Legibus 5.

Conſtantem locum.) Id eſt, nemo eſt cui non cōtingat aliquando peregrinari, quacunq; etiam de cauſa, ubi hoſpitalitatis officijs indiget.

Auaritia & ambitio multorū malorum in uita cauſa ſunt.

ἡ φιλοχρημοσύνη.) Alius, ut Bion ſophiſta, φιλαργυρίαν μητρόπολιν πάσης dixit κακίας. Alius, στοιχεῖα τῶν κακῶν ἀπληστίαν, καὶ ἅμα φιλοδοξίαν: ut Timon ille à miſanthropia celebris. Alius quoque

que,oſtium omnium ſcelerum eam fecit.

χρυσὸν ἀεί.) Queadmodũ eſt in uerſib. Propertij lib.3. Elegia 7 & 13: *Tu uitijs hominum crudelia pabula præbes,*

Semina curarum de capite orta tuo.

Ergo ſollicitæ tu cauſa pecunia uitæ es:

Per te immaturum mortis adimus iter. Item:

Auro pulſa fides, auro uenalia iura:

Aurum lex ſequitur, mox ſine lege pudor, &c.

Aurum quæ mala comitentur.

Malum deſiderabile.) Quod cupimus, expetimus, & nulla pericula propter id metuimus, *ἑὸν κακὸν ἀμφαγαπῶντες*: ut apud Heſiodum de Pandora dicitur. Simile eſt iſti, quod Euripides *χολὸν* ocium, ex quo plurima etiam mala prouenire ſolent, *τερπνὸν κακὸν* nominet.

Ocium dulce malum.

Neq; alium occultes.) Id eſt, da operam candori, ſinceritati: fuge mendacia, calliditates & dolos. Noti uerſiculi ſunt Homeri, quibus deteſtatur Achilles aliud ſentiẽtes, aliud loquẽtes:

ἐχθρὸς γάρ μοι κεῖνος ὁμῶς ἀΐδαο πύλῃσι,

ὅς χ' ἕτερον μὲν κεύθει ἐνὶ φρεσὶν, ἄλλο δὲ εἴπῃ. lib.9 Iliados. & repetuntur etiam in Odyſſea alicubi.

Verſus Homeri celebratiſſimi, de aliud ſentientibus, & aliud loquentibus.

μῆθ' ὡς πετροφυὴς.) Polypus nomen piſcis eſt, qui perſequentibus piſcatoribus petræ adhærens, colorem eius imitatur, ut lateat: autoribus Plinio lib.9.cap.29. Aeliano quoq; lib.1. Variæ hiſtoriæ. Meminit etiã huius pluribus Oppianus lib.1. *ἁλιευτικῶν*: & Theognis, *πολύποδος νόον ἴσχε*. Verùm ibi, ut prudenter & cautè agamus, præcipit (quemadmodum pluribus id perſecuti ſumus in noſtris in Theognidem Annotationibus) quod idem & facere iubet cuiuſcunque etiam poetæ ſapiens uerſiculus: *ἄλλοτε δ' ἀλλοῖον τελέθειν καὶ χώρῃ ἕπεσθαι*. Vide prouerb. Polypi mentem obtine: item, Polypi: &, Polypi caput: item, Bis ſeptem plagis polypus cõtuſus: ac, Cum exoſſis ſuum rodit pedem.

De polypo piſce.

Quomodo præſens præceptum conueniat cũ Theognidis uerſibus.

Annotationes Neandri in Theognidem.

Voluntatem itaq; examina.) Quòd tota res de uirtutibus & uitijs conſiſtat in uoluntate, quæ cogi nequit: ut ſcripſit Quintilianus, *ἐστι γὰρ ἀδέσποτον καὶ ἀνάγκης ἐλεύθερον*, ut quidã dixit.

Tota res de uirtutibus & uitijs conſiſtit in uoluntate.

μὴ γαυροῦ.) Vt agnoſcamus noſtram imbecillitatem, quòd quæcunq; noſtra bona & dona nullius ſunt momenti, ſi cum Deo & uera abſolutione uirtutis, à qua procul abſumus, conferantur. Id obſeruans Socrates, etiam Apollinis oraculo ſapientiſſimus iudicatus, ſemper in ore habuit, unum ſe id ſcire, quòd nihil ſciret: quemadmodum ſæpè Plato cum Ariſtotele meminit. Cui ſimile eſt, quòd cum rogaretur, quare nihil ede-

Socratis dictum.

Quare Socrates nihil ediderit aut ſcripſerit. hil ederet? Reſpondit, ὅτι ὁρῶ τὰ χαρτία πολὺ τῶν γεγραψομένων τιμιώτερα: quòd putaret chartam maioris precij futurã, quàm quæ ſcribenda forent. Quemadmodum etiam alius quiſpiam ueterum dixit: Quod doctiſsimus quiſq; ſciret, non eſſe minimam partem eorum quæ ignoraret. Vide prouer. Nemo omnibus horis ſapit: item, Nihil eſt ab omni parte beatum.

Vnus Deus.) Ratio eſt ſuperioris ſententiæ, quare non ſit ſuperbiendum. Vide prouerbium, Dij omnia poſſunt. Et Callimachi ſententia legitur apud Plutarchum, δαίμονι ῥέξαι πᾶν δυνατόν. καὶ, ἄτρωτοι παῖδες θεῶν, apud Pindarum in Iſthmijs hymno 3.

Factum infectũ fieri nequit. μηδὲ παροιχομένοισι.) τὸ γὰρ γεγονὸς οὐκ ἐνδέχεται μὴ γενέσθαι: ut dixit Ariſtoteles lib. Eudemiorum 5. & Nicomachiorũ 6. Vide prouerb. Quod factum eſt, infectum fieri nequit. item, Nunquam efficies ut rectà ingrediantur cancri.

De ira frenanda *Ne præceps ſis.*) De præcipitantia & temeritate cauenda, & ira refrenanda. Iuxta Horatij etiam præceptum:

—— Animum rege, qui niſi paret,
Imperat: hunc frenis, hunc tu compeſce cathena.

ἴσθι κοινὰ πάθη.) Id eſt, appete mediocria, non ſumma: quòd uita media ſit tutiſsima & tranquilliſsima, καὶ τὰ μεγάλα καὶ μεγάλα πάσχει κακά, ut queritur Hecuba apud Euripidem, ex regina opulentiſsima & potentiſsima ſubitò ſerua effecta. Vide prouerb. In nihil ſapiendo tutiſsima uita. Itaq; Antigonus rex ad uetulam quæ fœlicitatem eius extollebat: Si noſſes, dixit, ô mater, quantis malis hic panniculus eſſet plenus (oſtenſo diademate) ne in ſterquilinio quidem iacentem tolleres. Porrò in tyranno Xenophontis, & Gallo Luciani, graphicè ſummorum & mediocrium hominum cõmoda & incommoda depinguntur.

Magna magnis calamitatibus etiam ſubſunt.

Antigoni ad uetulam, felicem ſe prædicantem.

In pleno corpore regnat uenus. *Nimius uerò luxus.*) ἐν πλησμονοῦντι γὰρ ἡ κύπρις, ἐν πεινῶντι δ᾽ οὔ: ut eſt in uerſu Euripidis, apud Athenæum lib. 6. apud quem etiam libro decimo, οἶνος γάλα ἐστὶ ἀφροδίτης: Ariſtophani. Ventre enim diſtento, diſtenduntur ea quæ uentri adhærent: ut diuus Hieronymus dixit. ἐν τῇ κενῇ γὰρ γαστρὶ τῶν καλῶν ἔρως οὐκ ἔστι, πεινῶσι γὰρ ἡ κύπρις πικρά: ut apud eundem Athenæum præſentes uerſiculi referuntur, innuentes id quod dicitur,

Vinũ lac Veneris.

In male ſaginato corpore non dominatur Venus.

Laſciuit rarò non benè paſta caro.

Iniuriam impellit.) Vide prouerb. Satietas ferociam parit.

Imitatio.) Bonis & honeſtis tantum rebus, hoc eſt, uirtuti ſtudendũ: turpia uerò & Veneris ſtudia fugienda eſſe monet.

Vir

Vir prudens.) ἀγανόφρων,, ab ἄγαν καὶ φρονέω. Laus eſt uiri boni, quòd ſit communis uoluptas, & commune bonum, quem admodum ueterum quiſpiam, ἄνδρα ἀγαθὸν πόλιος καὶ παντὸς κοινὸν ἀγαθὸν dixit. Et Plato in eandem propè ſententiam præclarè dixit, ὅταν βούληται θεὸς εὖ πρᾶξαι πόλιν, ἄνδρας ἀγαθοὺς ἐμποίησεν· ὅταν δὲ μέλλῃ κακῶς πράξειν πόλις, ἐξεῖλε τοὺς ἄνδρας τοὺς ἀγαθοὺς ἐκ ταύτης τῆς πόλεως ὁ θεός. *Vir bonus commune bonum eſt. Deus uolens benefacere urbi, dat ei bonos uiros: male uerò, aufert eoſdem.*

μέτρῳ.) In omnibus modum ſeruandum: hoc eſt, id ſequendum, quod à recta ratione, quæ eſt ipſa uox Dei, præcipitur. *Modus quid.*

Momum te.) Id eſt, Noli carpere & reprehendere aliorū facta, quaſi tu ſolus ſaperes, tu ſolus quæ recta ſunt perageres. Vide prouerbium, Momo ſatisfacere: item, Carpet citius aliquis quàm imitabitur.

μὴ μιμοῦ.) Id eſt, noli repellere iniurias iniurijs: ſed magiſtratui, & quibus debetur, uindictam relinque: noli tibi ipſi eſſe iudex.

πειθῷ.) Perſuaſione uincendos homines: ut in Mimo quoque Publij id ſimiliter docetur, conſilio melius uincas quàm iracundia. Et ex ſapientibus quiſpiam ſapienter monuit, πείσας λάβε, μὴ βιασάμενος: id eſt, Perſuaſione cape, non ui. Vide prouerbium, Lis litem ſerit: item, Litem parit lis, noxa item noxam parit. *Perſuaſione capiendi homines, non ui.*

Ne credas ſtatim.) Non temerè & præcipitanter credendum omnibus: ut ſapienter ab Epicharmo Siculo dictum eſt, νᾶφε καὶ μέμνησ' ἀπιςεῖν· ταῦτα γὰρ νεῦρα τῶν φρενῶν. quod Cicero in libello de Petitione conſulatus his uerbis reddidit: Quamobrem Epicharmium illud teneto, neruos atq; artus eſſe ſapientiæ, non temerè credere. Vide prouerbium, Fiducia pecunias amiſi: item, Nemini fidas, niſi cum quo prius modium ſalis abſumpſeris. *Dictum Epicharmi celebratū, de non temerè credendo.*

Vincere benefactores.) Iuxta præceptum Heſiodi, αὐτῷ τῷ μέτρῳ καὶ λώϊον αἴκε δύνηαι. *Benefactores beneficijs uincendi:*

Pulchrum eſt accipere.) Satius eſt citò dare quodcunq;, uel mediocre beneficiū in aliquem conferre, quàm tardè: quòd munus etiam ſuſpectum facit, *Bis dat, qui citò dat.*

Gratiaq; officio, quod mora tardat, abeſt: ut in uerſu Ouidij. Et Seneca, pectus illud ſanctum & caſtum, lib.2. de Beneficijs: Ingratum eſt beneficium, quod diu inter manus dantis hæſit. Vide prouerb. Bis dat, qui citò dat: item, Bis gratum quod ultrò offertur.

μηδέποτε.) *χρήστης* propriè fœneratorem ſignificat: nos exactorem reddidimus, generaliori uocabulo, ut accommodaremus ad omnia poteſtatum genera: id eſt, omnes eos qui præſunt alijs. quos monet Phocylides, ne ſint acerbiores, dorioresq; ſuis ſubditis: cum boni paſtoris ſit, tondere pecus, non deglubere: id eſt, ita accipere à ſubditis, ut etiam relinquatur, unde & ipſi uiuant, & poſtea uſui quoque ſint magiſtratui: quemadmodum Tiberium Cæſarem reſpondiſſe ſcribit Suetonius. Cui ſimile eſt Alexandri illud Magni cognominati, cum iuberetur plus uectigalium à ciuitatibus auferre, *καὶ κηπωρὸν μισῶ*, inquit, *τὸν ἐκ ῥιζῶν ἐκτέμνοντα τὰ λάχανα.* id eſt, Et olitorem odi, qui radicitùs herbas excidat. Nec temerè ueteres, ſuos principes patres nuncuparunt, quemadmodum de Cyro ſuo ſcribit Xenophon, & Cicerone Romanorum conſule Plutarchus: (*πατρικὴ γὰρ ἀρχὴ βούλεται ἡ βασιλεία εἶναι*, ut ſcribit Ariſtoteles) *ποιμένας* item *λαῶν*, id eſt, paſtores populorũ, quo nomine Homerus ſuos principes honeſtare ſolet, quod deinde Plato & Xenophon pluribus expoſuerunt.

Boni paſtoris eſt, tondere pecus, nõ deglubere.

Alexandri reſpõſum de non deglubendis ſubditis.

Veteres ſuos principes patres & paſtores dixerunt.

Neq; quis è nido.) Pertinet ad præcedens præceptum, quod etiam in Moſe ſcriptum legitur, additam habens benedictionem diuinam: Vt benè ſit tibi, & longo uiuas tempore. Deuteronom. 22.

Neque unquam.) *Quódque parum nouit, nemo docere poteſt*: ut in uerſu celebrato Ouidij dicitur. Vide prouerb. Quam quiſq; norit artẽ, in ea ſe exerceat: item, Faber cum ſis: &, Oportet remum ducere qui didicit: ac, Illotis manibus: item, Ne ſutor ultra crepidam.

Doceat, qui didicit.

οὐ γάρ.) Ratio eſt ſuperioris præcepti. Quod enim quiſque nunquam didicit, id non poteſt ſcire, nec etiam idem rectè ac ac dextrè iudicare. *ἐπιστήμη γὰρ δεῖ κρίνεσθαι τὸ μέλλον καλῶς κριθήσεσθαι*, iuxta Platonis ſententiam.

Artifices iudicẽt de artibus.

Menſipetæ.) *τραπεζοκόρους*, à *τράπεζα καὶ κόρος*, quòd propter menſæ copiam & lautitias gratificentur, *χαριγλωττοῦντες* & *γλωσσοχάστορες* rectè dicti à Comicis ueteribus: quemadmodum ſcribit Pollux lib. 2 de Rerum uocabulis, quòd linguam habeant propter uentrem, ipſi *κνισσοκόλακες, κνισσολοχοί τε*: id eſt, ob culinæ nidorem adulantes, & eiuſdẽ nidorem ligurientes: quemadmodum à Comicis eiuſmodi homines nominatos eſſe, Athenæus ſcribit li. 3. *ἀπὸ γλώττης φίλοι, αὐτολήκυθοι καὶ τραπεζῆες, χύτρης φίλοι*, quòd uentriculi cibiq; cauſa diligant, nõ ex animo: quiq; tum præſtò ſunt, quoties audiunt *κατὰ χειρὸς ὕδωρ*. Crates

De adulatoribus, ipſorum ingenio, moribus, atq; nominibus.

tes itaq;, Cynicus philoſophus, id genus homines συγκαταινοῦ-σιφάγους, ut ſcribit Stobæus, appellitabat: quòd maximè inter epulas annuerent. de quibus et uetus illud rectè dictum eſſet, ζεῖ χύτρα, ζῇ φιλία: id eſt, Dum feruet olla, uiuit amicitia. Vide prouerbium, Muſcæ: &, Cauda blandiri: item, Doſones: ac, χυτρολόγοι: item, Mercenarium præconium. Apud Athenęum quoq; libro 6, longa eſt narratio de adulatoribus. Plutarchus quoq; opuſculum ſcripſit de diſcrimine Adulatoris & amici, ubi etiam hi uerſiculi à cancro ad paraſitum detorti legũtur:

Athenæi de adulatoribus.

Plutarchi opuſculum de Diſcrimine adulatoris & amici.

γαστὴρ ὅλον τὸ σῶμα πανταχῇ βλέπων
ὀφθαλμὸς, ἕρπει τοῖς ὀδοῦσι θηρίον.

Multi enim potus.) Vide prouerb. Felicium multi cognati: &, Ollæ amicitia: item, Ad fœlicem inflectere parietem: ac, Viri infortunati procul amici.

ἀχθόμενοι.) Vide prouerb. Tibicinis uitam uiuis. id eſt, uolunt lautè & prolixè ſemper accipi.

Vulgo ne credas.) *Mobile nam ſequitur fortunæ lumina uulgus.* Vide prouer. Ignis, mare, mulier, tria mala.

μηδὲ μάτην ἐπὶ πῦρ.) Prohibet curas nimias, & temerè ſine ulla cauſa ſuſceptas, ad ignem deſidendo. quod ſolent facere homines præcipuè tempore frigoris, quemadmodũ eſt apud Heſiodum. Id eſt, ne facias tibi ipſi curas, quæ aliàs ultrò adeſſe ſolent: quemadmodum eſt in Menandri uerſibus apud Plutarchum,

ἆρ' ἐστὶ συγγενὲς τὸ λύπη καὶ βίος
τρυφερῷ βίῳ σύνεστιν, ἐνδόξῳ βίῳ πάρεστιν,
ἀπόρῳ συγκαταγηράσκει βίῳ. Vide prouerb. Notum lippis ac tonſoribus: &, προσωποχυτρολύραιον: item, Cor ne edito.

Intercedit cognatio quæpiam uitæ ac dolori.

Moderata uerò.) Id eſt, non ſis ſuperſtitioſus in rebus diuinis, ac Deo colendo.

καδδύναμιν δ' ἔρδειν ἱέρ' ἀθανάτοισι θεοῖσι. quem uerſum, cui uſcunque etiam poetę, Socrates ualdè ſolitus eſt commendare: ut ſcribit Xenophon lib. 1. de dictis ac factis [illegible] bet inſeruire quenq; Deo & Eccleſiæ, pro ſuo modulo [illegible] no. quemadmodum & idem iubet facere Plinius in præfatione ſua in Mundi hiſtoriam cum inquit: Verùm & dijs lacte ruſtici, multæque gentes ſupplicant: & mola tantum ſalſa litant, qui thura non habent.

Quiſque Deo ſeruiat, quib. poteſt uiribus.

Terram impetire.) De mortuis ſepeliendis præceptum eſt, τὸ γὰρ γέρας ἐστὶ θανόντων: ut ſæpe apud Homerum dicitur. ubi quoq; oſtenditur, magnam ueteribus fuiſſe curã, ut mortuo-

Veteres magna cura ſepeliuerũt mortuos.

Priamus redimit ad ſepulturam cadauer Hectoris.

rum corpora honeſtè terræ mandarent. Ideoq; Priamus profectus ad Achillem in caſtra Græcorum, multis muneribus ad ſepulturam cadauer filij Hectoris redemit. Et apud Thucydidem Pericles præclara oratione celebrat mortuos, libro 2.

Oratio Periclis funebris.

Iccirco Achilles, cum iam proſtraſſet Hectorem, ſed ſpirantē adhuc, cum ipſe ægrius alio pacto ſe facere poſſe haud ſperaret, minatur ſe corpus ipſius inſepultū canibus prædam obiecturum.

Bella mota propter mortuos à ſepultura prohibitos.

Quin & bella ſæpè excitata, aliaq; plurima mala ſunt orta, propter in prælio interemptos, & à ſepultura prohibitos: quemadmodum patet ex Euripidis Supplicibus, Phœniſsis item, & Antigone Sophoclis.

Quare tāta cura ueteres coluerint ceremonias ſepulturæ.

Quin & ſepulchri uiolati actiones agebantur, quòd, ut Cicero ſcribit lib. 1. Tuſculanarū quæſtionum, ſummis ingenijs prę diti, ceremonias ſepulturę nec tanta cura coluiſſent, nec tam inexpiabili religione ſanxiſſent, niſi hæſiſſet in eorum mentibus, mortem non interitum eſſe omnia tollentem atq; delentem, ſed quandam quaſi migrationem commutationemq; uitæ, quæ in claris uiris & fœminis dux in cœlum ſoleret eſſe, in cæteris humi retineretur, & permaneret tamen.

Colchi ſuos mortuos ſuſpendūt ex arboribus.

Impiè ergo faciunt, qui defunctos ex arboribus ſuſpendunt: ut Colchi faciunt, quemadmodum ſcribit Apollonius lib. 3. carminis ſui Argonautici. Aliæ etiā gentes, apud quas uariæ, nec omnes probandæ fuerunt circa mortuos ceremoniæ: quemadmodum Lilius Gyraldus id peculiari libello eſt perſecutus.

Lilij lib. de ſepultura ueterum.

Theſauri in monumentis abſconditi.

μὴ τύμβον.) Sepulchra non aperienda. in ijs plerunq; theſauri abſcondebantur, quòd ibi tutius cuſtodirentur: ut ſcribit Philoſtratus in uita Apollonij ſui.

Exēpla aperientium monumēta, itē nefanda peragentiū cum mortuis.

Exempla aperientium monumenta ſunt apud Herodotum lib. 1. & Senecam de Xerxe, quod ipſi pœnam quoq; minatur. Cum mortuis uerò etiam nefanda peragentium, apud eundem Herodotum exempla extant lib. 2. item 5. de Periandro: Pauſaniam etiam, de Gallorum fœdiſsima turpitudine.

Non honeſtum eſt.) Ne ſeu alijs, ſeu nobis ipſis abrumpamus uitam, quibuſcunque ducti rationibus: quòd ita prohibeat uox diuina, Non occides.

Exempla ſeipſos interficientium. Clembrotus Ambraciota.

Quemadmodū exempla multa habent ueterum narrationes: ut de Cleombroto Ambraciota, qui lecto Platonis Phædone de Animæ immortalitate, è muro in mare ſe abiecit, ut quamprimùm è malis huius uitę diſcederet: quemadmodū ſcribit Cicero lib. 1. Tuſcul. quæſt. quod ſecutos legimus ijſdem rationibus motos, Cleanthem, Chryſippum, Zenonem, & Empedoclē: Catonē quoq; Vticenſem, qui

Cleanthes, Chryſippus, Zeno. Empedocles, Cato Vticenſis.

qui lecto eodem libro, ſibi ipſi manus intulit, ne ſupereſſet ui ctore Cæſare, cum ipſe partes Pompeij ſecutus fuiſſet: ut id pluribus ſcribit Plutarchus in Catone. Alijs quoq; infinitis, ut de Calano Indo apud Aelianum, Nigrino fantaſtico illo apud Lucianum: Hannibale & Demoſthene, qui ſeipſos ueneno extinxerunt, ne in manus hoſtium uenirent. Themiſto cle quoque, qui ſeipſum taurino ſanguine ſuffocauit, ne contra patriam, quamuis malè de ſe meritam, faceret: quemadmodum de his omnibus id Plutarchus prodidit. Democritus ſibijpſi eruit oculos, ut ſcribit Cicero: Origines uerò, ille à lucubrandi ſtudio Adamantius cognominatus, teſtes ſibi execuit, ut eſt apud Euſebium: uterq;, ut amputarent id quod ſuis ſtudijs & cogitationibus obſtare uideretur.

Calanus Indus, Nigrinus, Hannibal, Demoſthenes, Themiſtocles

Democritus ſibi oculos, Origenes teſtes eripuit.

Corpus enim de terra.) In hanc ſententiam extat dictum Epicharmi, apud Plutarchum in oratione conſolatoria ad Apollonium: *συνεκρίθη, καὶ διεκρίθη, καὶ ἀπῆλθεν ὅθεν ἦλθε πάλιν, γᾶ μὲν εἰς γᾶν, πνεῦμα δ᾽ ἄνω. τί τῶνδε χαλεπόν; οὐδὲ ἕν.*

Corpus in terram uertitur, ſpiritus uerò alta petit, unde uenit.

πλούτει μὴ φείδου.) Id eſt, utere tuis opibus, dũ uiuis, ad res honeſtas, neceſſarias & conceſſas: quia omnibus eſt moriendũ, quemadmodum ad tædium uſque id occinit ſapiens Pindarus, ſuis quos celebrat uictoribus, ſuis motus neceſſarijs rationibus. Et in uerſibus Propertij,

Haud ullas portabis opes Acherontis ad undas,
Nudus ad infernas ſtulte ueheris aquas.

quod etiam Lucianus, ut ſolet, uenuſtè pingit in Dialogis infernalibus.

Pindarus inculcat uſq; ad tadiũ uictoribus ſuis, quod omnibus ſit moriendum.

Omnes mortui pares ſunt.) Hoc habet inter cætera iuſticiæ ſuæ Natura præcipuum, quòd cum ad exitum uentum eſt, omnes in æquo ſumus: ut dicit Seneca. Et mors certè æquabit, quos pecunia ſeparauit: ut Plinius alicubi in Mũdi ſui hiſtoria ſcribit. ut taceatur, multos poſt mortem futuros deteriore conditione: quod Lucianus etiam, quamuis omnia rideat, indicare uoluit in Menippo ſuo, ubi facit reges ſatrapasque apud inferos mendicantes, & aut ſalſamenta uendentes, aut primas ipſas literas urgente inopia profitentes, contumelijs præterea à quouis affectos ut uiliſsima mancipia. Philippum quoque Macedonem, Alexandri Magni patrẽ, in angulo detritos calceos mercede reſarcientem commemorat.

Mors æquabit, quos pecunia ſeparauit.

Regũ atq; potentum apud inferos ſupplicium.

Philippus Macedo reſarcit apud inferos calceos.

ψυχὴ δ᾽ ἀθάνατος.) Id Ethnici ſcriptores tum claris & apertis ſententijs, qualis eſt iſta etiam, & ſuperiores Phocylidæ, ſemper ab initio docuerunt: (alij tamen alijs ſaniores fuerũt) tum

Narrationes aliquot, quæ oſtendunt uiuere animam, etiam poſt mortem.

tum quoq; indicare uoluerunt alijs narrationibus, partim fictis, partim etiam quæ accidere ſic potuerunt. quale eſt, quod Plato in 10. Politiæ narrat, de Phereo quodã Pamphilio, & Herodotus de Atheo quodam philoſopho in Proconeſo, de Hermone Clazomenio Plinius, & de Soleo longiore etiam expoſitione Plutarchus in lib. de Sera numinis uindicta.

Boni uiri eſt, utramq; fortunam rectè ferre.

Neq; malis turbare.) ut inuicti maneamus in utraque fortuna, quod boni uiri eſt, quem *δεῖ τὰ καὶ τὰ φέρειν*: id eſt, aduerſa & læta eodem ferre animo, ut iubet Pindarus cum Theognide, & Horatius:

Sperat infeſtis, metuit ſecundis,
Alteram ſortem, bene præparatum *Pectus.* id eſt, nec frangitur duris, nec attollitur lætis.

καιρῷ λατρεύειν.) id eſt, pareto neceſsitati, Faxis ut libeat quod eſt neceſſe: quemadmodum in Publij Mimo ſapienter præcipitur. Vide prouerb. Contra ſtimulum calces: item, Contra torrentem niti.

Nam triſtantibus.) Conſolatio. Non ſi malè nunc, & olim Sic erit: quemadmodum eſt apud Horatium. Vide prouerb. Iucundi acti labores: item, Iucunda malorum præteritorum memoria.

Magniloquentia.) Id eſt, Dicas grata Deo & proximo, tibi quoq; & alijs ſalutaria: non ſis dicax, non ſis maledicus, ut eius rei ſtudio in rabiem etiam propemodum agaris, nec hominibus nec dijs parcens: quemadmodum exempla ſunt apud Sophoclem in *μαστιγοφόρῳ*, de Aiace Telamonio: apud Homerum quoq; & Calabrum, de Aiace Oileo: Euripidé in Phœniſsis de Capaneo, Actæone etiam & Pentheo apud eundem in Bacchis, Ida apud Apollonium lib. 1. Argonauticæ hiſtoriæ: qui omnes, quiá in ſuis uiribus, ſuis quibuſdam donis iactanter confidebant, Deum blaſphemantes, miſerè omnes perierunt: quemadmodum dona eximia, roboris, prudentiæ, &c. multis ſæpè exitioſa fuiſſe legimus. *ἐχθρὰ γὰρ σοφία λοιδορῆσαι τὺς θεὺς, καὶ τὸ καυχᾶσθαι παρὰ καιρὸν μανίαισιν ὑποκρέκει.* Et iterum, *ἀκιβδηλεια λέλογχε θαμινὰ κακηγόρως*: ut ſcribit Pindarus, pectus honeſtum & integrum, & à conuicijs omni temperans ſtudio. Vide prouerb. Ne magna loquaris: item, Lingua bellare: &, Os infrene: & iterum, Hamaxiæa.

Exempla eorum qui dijs cõuiciati, omnes malè perierunt.

Inimica ſapiẽtia, Deo conuiciari.

Arma hominis ſermo & ſapientia, quæ Dei donum eſt.

ὅπλον τοι λόγος.) Alijs animalibus alia arma tributa eſſe: homini uerò ſermonem & ſapientiam à Deo inſpiratam, quòd Dei ea donum ſit: quemadmodũ aliæ quoq; uirtutes, quibus expugnat,

expugnat, ſuperat, & ſubigit ſibi omnia: ut Sophocles quoq; ſapiens & uetus tragicus ſcripſit, tantum futuræ morti nō inuenit remedium, ad alia omnia inuictus: ut Homerus quoq; in hymno Apollinis de hominibus cecinit,

Ad omnia alia homines inuicti, ſoli futuræ morti & ſenectuti remedium inuenire nō poſſunt.

ζώοσ' ἀμφαδέες καὶ ἀμήχανοι, ὐδὲ δύνανται
εὑρέμεναι θανάτοιο τ' ἄκος καὶ γήραος ἄλκαρ.

Confer cum hoc loco, quæ apud Plinium in præfatione lib. 7. & Platonē in Axiocho (ſi modò is Platonis eſt γνήσιος) graphicè dicuntur, & pluribus querelis exaggerantur, hominem nudum & miſerum, inermemq́; naſci, ad lachrymas, uincula & ſupplicia.

Plinij præfatio, et Platonis Axiochus, de uita humana miſeria.

Cæterùm ſermo.) Id eſt, Sapiens ſermo à Deo ueniens, ſalutaris & utilis eſt, & plurimū poteſt. Aliàs ῥῆμα παρὰ καιρὸν ῥηθὲν, ἀνατρέπει βίον, καὶ τάφῳ τοὺς ἐμπίπτοντας παραδίδωσι, ut Græci dicūt.

Verbum quod nō ſuo tempore dicitur, euertit uitam.

βέλτερος.) *Pectora ſunt potiora manu, uigor omnis in illis*: ut rectè dicitur in uerſu Ouidij, quem obijcit prædicanti ſuū robur Aiaci Telamonio Vlyſſes, Metamorphoſ. lib. 13. Vis enim conſilij expers mole ruit ſua: ut eſt apud Horatium. Et notus eſt uerſiculus Homeri ualdè celebratus, μῆτί τοι δρυτόμος μέγ' ἀμείνων, ἠὲ βίηφι. 23. Iliad. Ac, Sed in ſapientia gubernator nauim torquet, non ualentia: quod Nonius ex Titinnio citat. Vide prouerb. Amens longus: &, Nullus malus magnus piſcis: item, Pinguis uenter non gignit ſenſum tenuē.

Conſilium & prudentia præſtant robore.

Nauis torquetur non ualentia, ſed ſapientia.

Non iuſtum eſt.) Malos & facinoroſos non defendendos, non fouēdos, nec cum ijſdem conuerſandum ſeu publicè ſeu priuatim: propterea quòd, quemadmodum eſt apud Heſiodum, uatem ſapientiſsimum,

πολλάκι καὶ ξύμπασα πόλις κακοῦ ἀνδρὸς ἐπαυρεῖ,
ὅστις ἀλιτραίνει, καὶ ἀτάσθαλα μηχανάαται. ἀτάσθαλον autē, quemadmodum etiam ἀτασθαλίαν, dici putant Grammatici, ut ſcribit Athenæus lib. 1. δειπνοσοφιστῶν ſuorum illorum peritorum & multiſciorum, ὅτι ἐν ταῖς θαλίαις τὰ πρῶτα ἐξημάρτανον οἱ ἄνθρωποι εἰς ἀλλήλους: ab ἄτω, id eſt lædo, τὴν θαλίαν, conuiuiū: id eſt, quòd primi homines, & pauperes, cum primò eſſet inuentus cibus, irruerent in ædes & cōuiuia, & per uim cibū habentibus eriperent: ſeu quòd in conuiuijs plerunque peccemus, dum inuitamus nos largius.

Sæpe unius ſcelera luimus uniuerſi.

Etymologia nominis ἀτάσθαλος, ἢ ἀτασθαλία.

φωρῶν.) Expoſitio ſunt præcedentium. Et Germani dicūt, *Der håler iſt wie der ſthåler*. Et, faciens & conſentiens eadem pœna plectuntur.

μοῖραν πᾶσι νέμειν.) Id eſt, ſuum cuiq; tribue. ἴσον γὰρ πόλεμον

Aequalitas non parit bellum.
Aequale dicitur uum & ſtabile.

οὐ ποιεῖ, ut rectè ſe habet celebratũ Solonis apophthegma apud Plutarchum: Id eſt, æqualitate continetur cõcordia, ubi contrà inæqualitas diſcordiarum mater eſt. καὶ ἴσον μόνιμον ἀνθρώποις ἔφυ, ut apud eundem dicitur. Vide prouerb. ἴσον ἴσῳ.

Incipiens.) Vide prouerb. Sera in fundo parſimonia: itẽ, Poſt rem deuoratam ratio.

Pythagoras abſtinuit ab eſu carnium.
Qui autores ſcripſerint de Pythagora.

μὴ κτείνειν.) Monet fortè, non eſſe ueſcendum animalibus: quemadmodum Pythagoras tum id, tum multa alia ſimilia cum ſuis ſedulò obſeruauit & docuit: quemadmodum id ſcribunt Laertius, Suidas, Philoſtratus, Cicero, Lucianus in Gallo ſuo: & docent id ipſius ſymbola, quæ expoſuerunt Plutarchus, Clemens Alexandrinus in Stromaſi, Philo quoq;, Eraſmus in Adagijs, & Lilius Gyraldus, qui ea peculiari libello interpretatus eſt. Quis deniq; eſt ueterum, qui Pythagoræ & ſectatorum eiuſdem non meminerit? Cæterùm bouem aratorem uetat mactare etiam Heſiodus, quòd id magnum nefas fuiſſet ueteribus, quòd etiam ille agricola eſſet, & humano generi laborum ſocius. ita enim præceptum fuiſſe, lege Attica, ſcribit Aelian. lib. 5. Variæ hiſtoriæ. Quinetiam Athenis quotannis in Prytaneo ſecuris illius cauſa acta eſt, quę Erechtheo Athenis imperante bouem primùm ad aram mactaſſe dicebatur: quemadmodum Leonicus lib. 2 Variæ hiſtoriæ ex ueterum monumentis repetit.

Veteres quare bouem aratorem nõ mactauerint.
Athenis quotannis agebatur cauſa ſecuris, quæ primò bouem mactaſſet.

Iumentum hoſtis tui.) Vt inimicis etiam benefaciamus: quod præceptũ ualdè pium eſt, & à Chriſtiana etiam religione receptum, ſed longè auguſtius. Etiã hoſti eſt æquus, qui habet in conſilio fidem: Mimus eſt Publij, & rectè habet.

Etiam hoſti fides ſeruanda.

Errantem quoq;.) Seu, ut exulib. & naufragis benefaciamus: ſeu, ut peregrinantib. & uiatoribus uiam oſtendamus. Erranti autem uiam non monſtraſſe Athenis, publicis execrationibus ſancitũ fuerat: id eſt, ut publicè illi malediceretur, & optaretur pœna diuina: quemadmodum ſcribit Cicero libro tertio Officiorum.

Athenis qui erranti uiam non monſtrauerat, publicè maledicebatur.

Melius eſt.) Vt ſit quaſi ratio præcedentis præcepti. debes enim quibuſcunq; potes officijs, potius homines tibi amicos facere, quàm eoſdem inimicos habere.

ἀρχόμενον.) ut in uerſu ueteri dicitur, qui in Suidę philologia, opere ampliſsimo, & doctiſsimo theſauro bonarum rerum incomparabili, refertur, undecũq; etiã: ἀρχὴν ἰᾶσθαι πολὺ λῷον, ἠδὲ τελευτήν, quem uerſum Latinus poeta reddidit:

Suidæ philologia.
Principijs obſtandum.

Principijs obſta, ſerò medicina paratur:

Cum mala

Cum mala per longas conualuere moras.

Neq; à feris.) Docet, ne quis carnem uel putridam, uel à feris adeſam, quæ lupis & canibus debetur, ſeu uēdat, ſeu manducandam proponat: quemadmodum ſæpè ſolet fieri ab impoſtoribus. & nos exempla in eam ſententiam aliquot commemorare poſſemus.

Venena.) Id eſt, noli uenenis ſeu φίλτροις, ſeu quoquo modo paratis, uel etiam quomodocunq; porrectis uenenis, nocere hominibus. quemadmodum Mithridates rex Ponti, ut hoſtes proſequentes necaret, aquas ueneno infecit: Iugurtha quoque, quemadmodum ſcribit Saluſtius de bello Iugurthino, fontes & pabula ueneno corrupit in Aphrica: quo ſtratagemate, ſed ſcelerato, & Iuba rex Mauritaniæ à Romanis uictus (ut eſt apud Plutarchum in uita Cæſaris) fertur uſus. Nec minus culpandi ueniunt, qui de uenenis prolixa etiam condiderunt commentaria: quod & Galenus, medicorum princeps, improbauit, & imitari nunquam uoluit, quemadmodum id de ſe prædicat lib. 10. de facultatibus medicamentorum ſimplicium. Athenienſibus autem uſitatum ſupplicij genus fuit, morte cōdemnatos ueneno interimere: quemadmodū id docet Socratis mors, de qua Plato, Diogenes & alij meminerūt: Theramenes quoq;, quod ſcribūt cum Xenophonte Cicero.

Mithridates, Iugurtha, & Iuba, fontes & pabula ueneno corrupe-runt.

Galenus nunquā uoluit ſcribere de uenenis.

Veneno tollere condemnatos, uſitatū ſupplicij genus fuit Athenienſibus.

μαγικῶν βίβλων.) Prohibet abſtinere à diabolicis & impijs libris & artibus. Cæterùm Magiæ nomen olim non fuit infame, ut nunc eſt. Magi enim nō erant plebeiæ ſortis homines, ſed philoſophi & eruditi, & apud Perſas, Aethiopas, Chaldęos ac Indos ex regia ſtirpe proceres, quemadmodum id quoque ex Herodoto clarum eſt: quiq; in ſecretioribus philoſophiæ & artis Mathematicæ arcanis educati, ſagaciſsimi ſympathię rerum naturaliū & diuinarū exploratores fuerūt, ex quarum ſympathia & antipathia admiranda et uulgo incredibilia opera producebant. Et tales Magi plerique ueterū poetarum fuerunt, Orpheus, Muſæus, Heſiodus, Homerus, &c. Tales procul dubio etiam fuerunt, qui ſtella duce ad Chriſtum profecti è Perſia uenerunt. Et quæ in eā ſententiā de Salomone quoque & Moſe prodiderint ueteres, leguntur apud Euſeb. lib. 8. cap. 2 Eccleſiaſticæ hiſtoriæ. Plin. lib. 30. cap. 1. Ioſephúquoque lib. 8. ἀρχαιολογίας cap. 2. & Crinitum lib. 9. cap. 15. ex antiquorū monumētis repetita. De Magia uerò incātatrice & diabolica, ac ipſius ſpeciebus & effectibus, uide quæ luculenter ſcribunt Plinius libro 30: Peucerus in libro de Diuinationibus,

Magi quid fuerint apud Perſas, Aethiopas, Chaldæos ac Indos.

Veteres poetæ magi.

Magi, qui ſtella duce ad Chriſtum uenerunt.

Salomon magus.

De magia, eiusq; ſpeciebus, qui autores præcipuè ſcripſerint.

opere erudito, ubi omnes diuinandi formæ luculentiſsimè exponuntur: & Langius quoque,uir admiranda eruditione, plurimaq́; lectione, in Epiſtolis Medicinalibus, opere erudito,uario,iucundo ac multiplici, maximè uerò Epiſtola 32. itē 71 & 72. Et Cardanus in opere multiſcio & laborioſo de Rerũ

Incantationes quid poßint. uarietate, lib. 16. Quid uerò incãtationes poſsint, tum alij poe

Neãdri in Apollonium expoſitiones. tæ pleriq; omnes meminerũt, tum maximè Apollonius in Argonautica id docet hiſtoria: quemadmodum nos quoque in noſtris in eum autorem commentarijs oſtendemus.

Infantibus.) Per infantes, omnes eos intelligit, qui ſunt dolis & iniurijs obnoxij: quales ſunt ſimplices, pupilli, uiduę, pueruli, &c. quos non lædendos eſſe præcipit.

Fuge uerò.) Id eſt, omnia illa declinato, quibus tandem bellũ ſolet oriri: ſeu, bellum aliàs ultrò adeſſe ſolet, non opus eſt id accerſere contentionibus & diſsidijs. Vide prouerb. Mala ultrò adſunt.

Ne malum.) Mali non iuuandi beneficijs, quòd & ea pereant, bonis ea detrahantur, ipſiq́; in ocio & improbitate magis confirmentur. Vide prouerb. In aqua ſementem facis. In ſaxis ſeminas, Arare littus, Harenæ mandas ſemina, & ſimilia, quib. inane ſtudium ſignificatur.

Labora ſudans.) Labor præcipitur, addita ratione: ut propriũ acquiramus, ne furemur, aut more paraſitaſtrorum, de aliena uiuamus quadra, quòd obijcitur tollentes, contumelijs adhęc affecti. Vide prouerb. Ocium & cibus alienus: item, Viro eſu

Homines nihil agendo, malè agere diſcunt. rienti neceſſe eſt furari. Homines enim nihil agendo, malè agere diſcunt: quemadmodum rectè ſe habet ſapiens illud M. Catonis oraculum apud Columellam, lib. 11. de Re ruſtica. Et, uulgò dicitur, Ocia dant uitia: item, ἐξ ἀπραξίας πράγματα.

Eſt enim in uita.) Eò uerò miſeriæ peruentum eſt, in his rerum omnium difficultatibus, ut ſint plurimi homines boni & laborioſi, qui querantur nihil eſſe quod faciant.

Labor tranquillæ & iucundæ uitæ autor. *Nulla enim res.)* πόνοι γὰρ τοῦ ζῆν ἡδέως ἡγεμόνες, quemadmodum Cyrus apud Xenophontem id ſuis occinit militibus, ἐκ τῶν πόνων καὶ τὰ μαλακὰ γίνεσθαι affirmans. Vide prouerb. Dij facientes adiuuant: item, Cum Minerua manum quoq; moue: &, Neq; mel neq; apes: item, Tentantes ad Troiam peruenerũt Græci: ac, Exercitatio poteſt omnia. Similiter, Manum admouenti fortuna eſt imploranda: ſic, Ni purges & molas, non comedes: &, Qui uitat molam, uitat farinam.

Dij ſudorẽ poſuerunt ante uirtutem. τῆς ἀρετῆς (enim) ἱδρῶτα θεοὶ προπάροιθεν ἔθηκαν, ut Heſiodus rectè ſcripſit. & hoc

loco

loco Phocylides, πόνος δ' ἀρετὴν μέγ' ὀφέλλει: id eſt, uirtus & alia bona parantur & creſcunt laboribus.

μύρμηκες.) Duo exēpla addit de apibus & formicis, animalculis & laborioſiſsimis, quorum exemplo etiam ſacræ literæ ad laborem excitare ſolent. Cæterùm de apibus, ipſarum ſtudio, ſolertia & mirabili politia, ſcriptus eſt totus 4. lib. Georgicorum Virgilij. Ariſtoteles quoque de ijs plurima prodidit in Animalium hiſtoria: item Plinius luculenter pluribus locis, maximè tamen lib. 11. per aliquot capita: Aelianus ſimiliter in ſua animantium hiſtoria græca, præcipuè lib. 5: Columella de Re ruſtica li. 9. & Palladius de Re ruſtica, non in uno loco. Cardanus quoque de Rerum uarietate lib. 7, totam apū hiſtoriam ſuccinctè & eruditè perſtringit, ex aliorum libris re petitam. Et quis tandem ſcriptorum non apum interdum meminit? ut Xenophon in Oeconomico, Iſocrates in ſuo Demonico: dum eos quos inſtruunt, apibus conformes fieri uolunt. Quintilianus quoque ipſarum Declamatione 13, longiore etiam narratione meminit. Cum Aratum etiam Solenſem duodequadraginta annos nihil aliud egiſſe conſtet, quàm ut earum mores tum obſeruaret, tum ſcriptis mandaret: idq; eo tempore faceret, cum ſexcenti apum ſcriptores nondum deperditi adhuc extarent: quemadmodum id quoq; meminit in ſua Animalium hiſtoria, opere mirando, laborioſo, uario & philologico, Cōradus Geſnerus, polyhiſtor ille meritò ſuſpiciendus. De formicarum quoq; ingenio pleriq; horum ſcriptorum meminerunt.

Autores qui apū hiſtoriam ſcripſerint.

Aratus Solenſis duodequadraginta annos impedit apum conſiderationi.

Sexcenti apū ſcriptores numerati.

Geſneri animalium hiſtoria, opus mirandū & philologicon.

Qui authores de formicis ſcripſerint.

Nemaneas.) Sequuntur nunc præcepta de coniugio, de uxore ducenda, & uitandis omnibus libidinibus & nuptijs inceſtis, à quibus natura quoq; quiſque abhorrere debet. De coniugio autem, etiam apud Ethnicos, & eius uſu, multa reuerenter & honeſtè dicta leguntur. Plato ideo iubet ducere uxorē, ut quiſq; Deo pro ſe alium relinquat cultorem. ſic enim ſcribit de Legibus 6. χρὴ τῆς ἀειγενοῦς φύσεως ἀντέχεσθαι, τῷ παῖδας καταλείποντι, ἀεὶ τῷ θεῷ ὑπηρέτας ἀνθ' αὑτοῦ παραδιδόναι. Hierocles uerò in libro de Nuptijs ſic: ὁ μὴ πεῖραν ἐσχηκὼς γαμετῆς γυναικὸς, καὶ τῶν τέκνων, ἄγευστός ἐστι τῆς ἀληθινωτάτης καὶ γνησίου εὐνοίας. Vt prætereamus tum multas aliorum de coniugio ſobrias diſputationes, tū quæ maximè ab Ariſtotele, Xenophōte & Plutarcho ea de re ſapienter præcepta ſunt. Hebræi uerò laudes coniugij ampliſsimè proſequuntur, in Arba autem Turim libro 3 omniū copioſiſsimè. Hinc apud eos etiam uulgo iactatę ſunt

Ethnicorum de coniugio ſentētia.

Vxor quare ducenda ſecundum Platonis ſententiam.

Hieroclis de nuptijs probatiſsima ſententia.

l 3 parœ-

Laudes cõiugij apud Hebræos amplißimæ.

parœmiæ loco ſententiæ iſtæ: Nihil eſt bonum niſi mulier: item, Cuicunque non eſt uxor, is non eſt homo: & iterum, *Qui* fructum ex ſe non edit, aſsimilatur effuſori ſanguinum: &, Qui habitat ſine uxore, eſt ſinę bono, ſine benedictione, ſine cohabitatione, ſine lege & ſine pace, &c. Ac huiuſmodi multa ſimilia inuenias in Hebræorum commentarijs, quæ quemadmodum in ea lingua ſunt dulciora, ita quoq; plus feriunt lectores.

Babylonij proſtituunt ſuas uxores

Cypriæ uirgines corporis proſtitutione dotem quærunt.

μὴ προαγωγεύσῃς.) Apud gentes quaſdam turpiſsimæ & teterrimæ coniugiorum leges fuerunt, ab ipſo diabolo dictatæ: quemadmodum Babylonijs, quarum mulieribus pręceptum lege fuerat, ut ad Veneris templum deſidentes, cum externis uiris conſuetudinem haberent: ut ſcribit Herodotus lib. primo. Et Cypriç uirgines corporis publica proſtitutione ad littus maris exeuntes, dotem ante nuptias quærebant: quemadmodum ſuprà ex Iuſtino lib. 18. indicauimus.

Epicurus nec à matre abſtinere iubet.

Alcibiades, Piſiſtratus, & Nero, Epicuri præceptum ſequenti.

Cameli nõ inſcendunt matrem.

μητρυιῆς.) Epicurus nec à matre abſtinere iuſsit, ipſe præco diaboli: quemadmodũ ſcribit Theophilus lib. 2 contra gentes. Quæ item de Alcibiade Athenienſi, illo undecunq; etiã celebrato, recitant Athenæus & Xenophon: de Piſiſtrato Herodotus: Nerone quoq;, portento illo impuriſsimo, cloaca ſathanæ, Pauſanias cum Suetonio, in eandem Epicuri ſententiam, & de alijs huiuſmodi peſtibus alij: quis pius poſſet illa commemorare, ſine piarum aurium offenſione? Verùm ab his horrendis turpitudinibus etiam bruta animalia abhorrent: ut de camelis ſcribit Ariſtoteles, eos *ὀυκ ἐπιβαίνειν μητέρα*.

Coniugium cum ſorore quomodo conceſſum.

Regi ſi libeat, licet.

Ptolemæus Philadelphus uxorẽ habuit ſororem Arſinoen.

μηδὲ κασιγνήτης.) Huc pertinent, quæ Herodotus ſcribit li. 2. de Perſarum rege Cambyſe. cui roganti conſiliarij reſpondẽt, ſe nullam legem inuenire, quæ concedat coniugium cum ſorore: ſed ſe aliam legem inuenire, uidelicet *τῷ βασιλεύοντι περσέων ἐξεῖναι ποιέειν τὰ ἂν βούληται*: id eſt, Perſarum regi licere facere quæ uellet. Quemadmodum Caracallæ quoq; Cæſari, recuſanti inceſtum, nouerca dicit: Si libeat, licet. Sic ſororem duxit Arſinoen Ptolemæus Philadelphus, rex Aegypti aliàs laudatiſsimus, utpote Muſarum exulum hoſpes. Quod coniugium cum Sotades poeta hoc ęnigmate taxaſſet, *ὀυχ ὁσίην τρυμαλιὰν ὠθεῖς τὸ κέντρον*, in plumbeo uaſe concluſus, in mare demerſus eſt: authore Athenęo, Plutarcho quoq; in *παιδαγωγίᾳ*.

Neq; mulier.) Id flagitium ſceleratiſsimũ & horribiliſsimũ, etiã Iuuenalis Satyricus in ſui temporis diuitib. inſectatus eſt uerſibus, Satyra 6.

μηδ᾽ ἐτι κνῶσσ.) Quemadmodum id ueteribus uſitatiſsimum fuiſſe, etiam ex Terentio nouimus. Sic exponitur Cyrus infans, rex deinde Perſarum factus: ut ſcribit Herodotus libro primo, quamuis Xenophon de ea expoſitione nihil prodat. Sic quoque Romulus & Remus fratres expoſiti, & à lupa educati: ut ſcribit Plutarchus cum Liuio. Sic Pindarus, Lyricorum ille princeps ſuauiſsimus & caſtiſsimus, in Bœotia expoſitus, ab apibus paſcitur: ut meminit Dion oratione 65. Alios etiã expoſitos & infantes, dracones, aues, &c. pauerunt: quemadmodum apud Pauſaniam, Aelianum in Varia hiſtoria, græcos poetas, & horum interpretes innumera penè exempla leguntur. Quin ipſum quoq; Iouem in Ida monte Cretæ expoſitum ſus lactauit: quemadmodum eſt apud Athenæum lib. 9. ſeu leones educarunt, ut Oppianus ſcribit in principio lib. 3. de Venatione.

Exempla expoſitorum infantum, quod ueterib. uſitatiſsimum fuit.

Neq; quis.) Vxorem præcipuè grauidam, non inclementer tractandam: cum non ſit mariti famula ſeu mancipium, ſed bonorum ſocia: ideoque non ex pedibus ipſius, ſed latere deſumpta.

Lectis turpibus) Id eſt, dum ſequeris alienos lectos, nõ ſeruãs datam fidem. Seu *ἀσχωτοῖς*, reuerendis: quaſi diceret, in coniugio honeſtè, & in pace cum uxore uiuendũ, ſine cõtumelia.

μηδ᾽ αὖ παιδογόνον.) *παιδογόνον*, id eſt aptum ad generationem, ad coniugium. Id legibus duodecim tabularum etiam cautum fuit, his uerbis: Si puerum quis caſtrauerit, licet precioſiorem fecerit, quadruplum præſtato. Fuit uerò ea res ualdè uſitata ueteribus: & mercatores ſunt inuenti, qui caſtrandis adoleſcentibus, ijsque uendendis uictitarent. quemadmodum apud Herodotum exemplum eſt memoratu digniſsimum, de Hermotimo Sardenſi mercatore, & Pannonio eunucho Xerxis lib. 8. Aliud quoq; exemplum caſtrati adoleſcentis formoſi à rege Aſſyrio, eſt apud Xenophontẽ lib. 5. de Pædia Cyri. Ab eunuchis autem regum principumq; uxores & liberi cuſtodiebantur. quin ipſe quoq; Cyrus eos corporis ſui cuſtodes conſtituit, quemadmodum ſcribit Xenophõ: quòd (ut ſcribit Herodotus lib. 8.) eunuchi precioſiores fuerint apud barbaros, non caſtratis, in omni genere, fidei gratia.

De conſuetudine caſtrandi adoleſcentes formoſos.

Eunuchorũ quis uſus apud ueteres.

Et Nero, organum illud electum ſathanæ, eunuchum habuit Rhodogunen, muliebri ipſi quoque indito nomine, quem uxoris loco habuit, palàm excluſa priore, qui & amiciebatur ut mulier. Denique magni honores propoſiti ſunt,

Eunuchus Neronis Rhodogune.

&im-

& immenſa pecuniarum copia, ſi quis illum facere poſſet mulierem: ut ſcribit Dion Chryſoſtomus oratione 21. Meminit quoq; Philoſtratus, ſi rectè memini, in Iconibus.

Exempla præ amore decumbentium, & tabeſcentium.

Neq; in amorem.) De inſano & furioſo amore hæc dicuntur, ubi præ amore homines contabeſcunt etiam, & decumbunt: qualia ea ſunt quæ leguntur de Antiocho Seleuci regis Syriç filio: item uxore Boetij, uiri Romani & conſularis: apud Galenum lib. 1 Prognoſticon, item lib. de Prænotione: & Valerium lib. 5. Seu etiam de ſeipſis crudelius ſtatuunt: qualia apud poetas, Theocritum & alios, leguntur exempla. Quia uerò amor non Deus eſt, ſed affectus pernicioſus, & turbatio miſera animæ, coerceri facilius ille furor debebat. Nō (enim) Deus, ut perhibent, Amor eſt, ſed amaror & error: queadmodum Mantuanus alicubi ſcribit in Eclogis.

Amor non deus eſt, ſed amaror et error.

Quiſq; debet temperare ab alterius cōiuge, ſecundum Platonis etiam præceptum.

Sed dilige tuam.) Idem & Plato præcipit lib. 8. de Legibus, cū ait: *μηδένα τολμᾶν, μηδενὸς ἅπτεσθαι, πλὴν γαμετῆς ἑαυτοῦ γυναικός*: hoc eſt, Nemo debet aliam attingere, præter legitimam ſuam uxorem. Conſimilis locus eſt in Odyſſea Homeri, ubi ſimile coniugium precatur Vlyſſes Nauſicaæ, Alcinoi regis Phęacū filiæ. Et quæ ex Apollonide referuntur apud Clementem, & Stobæum, hoc loco commemoranda ſunt:

Laus ſumma coniugij amici et concordis.

οὐ χρυσός, οὐ τυραννίς, οὐ πλούτου χλιδὴ
τοσοῦτον ἔχει διαφόρους τὰς ἡδονάς,
ὡς ἀνδρὸς ἐσθλοῦ καὶ γυναικὸς εὐσεβοῦς
γνώμη δικαία, καὶ φρονοῦσα ταὐδικα.

Filiæ Scedaſi ſtuprata à duobus Spartanis adoleſcentibus.

Violenter puellis.) Quale eſt celebratū illud, quod Plutarchus ſcribit de filiabus Scedaſi in Leuctricis habitanti, & duobus Spartanis, in Amatorijs narrationibus, in uita etiá Pelopidæ, & Pauſanias in Bœoticis, ubi etiam quædam aliter narrátur.

Quid in coniugio ſpectandum.

μηδὲ γυναῖκα.) Non in coniugio dotes ſpectandas, ſed probitatem, pietatem, & ſimiles uirtutes. iuxta præceptum etiam Xenophontis in Oeconomico, *οὐ τοῦτο δεῖ λογίζεσθαι πότερος ἄρα ἀριθμῷ πλείω συμβέβληται· ἀλλ᾽ ἐκεῖνο δεῖ εὖ εἰδέναι, ὁπότερος ἂν ἡμῶν βελτίων κοινωνὸς ᾖ.* Vide prouerb. Aequalem tibi uxorem quęre. quemadmodum apud Ouidium Deianira quoq; conſulit,

Si qua uoles aptè nubere, nube pari.

Indotata potius ducenda, quàm dotata.

Seruis uerò uxori.) Quemadmodnm in Plauti Aulularia idem quoq; ſentit Megadorus diues, dum ait:

Nam quæ indotata eſt, in poteſtate eſt uiri:
Dotatæ & damno & malo mactant uiros. Quod quia pauci conſiderant, ſequuntur Satyricum illud:

Proti-

Protinus ad cenſum, de moribus ultima fiet Quæſtio. ——
Et Plautinum illud: Dum dos ſit, nullum uitium uortitur uitio. Puellæ quoq; contrà rectè ſcriptum putant, quod in uerſu uetere, qui refertur apud Pollucem lib. 9. dicitur:

Dos prius quàm mores conſiderantur.

Virtute præditus, ſed inops, à puellis ſpernitur.

ταὐ ἀρεταὐ καὶ ταὐ σοφίαν νικαῦτι χιλῶναι. id eſt, pecunia. antiquitùs enim Peloponneſiorum nomiſma inſculptam habebat teſtudinem. Et apud Homerum in Odyſſ. π. γήμαιθ' ὅσνον πλεῖςα πόροι.

Peloponneſiorum numiſma quale fuerit.

ἵππυς ἢ σὐγγνέας.) Eundem locum iiſdem propemodum uerbis Theognis quoq; in ſuis Gnomis expoſuit.

μηδὲ γάμῳ.) Polygamiam prohibet hic uerſus, quæ gentib. fuit uſitatiſsima, præcipuè regibus & principibus (quemadmodum Cicero alicubi ſcribit) quorum aliqui trecentas uxores habuiſſe leguntur, ut eſt apud Athenæum etiam lib. 13. ubi quoq; hæc Ariſtotelis uerba leguntur, de eodem negocio: οὐκ εἰκὸς ἐς χρῆσιν εἶναι τὸ πλῆθος γυναικῶν, ἀλλ' εἰς ὕβριας, ἐπεὶ οὐδὲ τὸν πολὺν οἶνον εἰς τὸ μεθύειν παρεσκευάζοντο. Fuit aũt polygamia legibus permiſſa gentibus, διὰ σπάνιν τῶν ἀνθρώπων: quemadmodum ibidem docetur. Laertius quoq; in uita Socratis, idem similiter prodidit.

Polygamia ueteribus uſitatiſsima

Veteres reges ad quid tot uxores habuerint.

Polygamia quare permiſſa gentibus.

Liberis uerò tuis.) Id eſt, non ſis ipſis tyrannus, aut càrnifex: ſed mitis, humanus, placabilis: ita tamẽ quoq;, ne nimia manſuetudine & indulgentia neruos & uires ipſorum, quemadmodum Quintilianus loquitur, enerues & frangas, & ad uitia ipſorum nimium conniueas. Hebræi patrem אב uocant, ab אבה, quod deſiderio & ſtudio amicè, honeſtè & rectè conſulendi ſuis liberis perpetuò flagret, nõ ipſorum odio ardeat.

Quid pater Hebræis ſignificet.

Caſtiget filium mater.) Quòd natura matres filiorum amantiores ſint quàm patres, leuiusq́; ira accendantur, cauſæ tum notæ ſunt, tum exponuntur etiam apud Athenæum & Quintilianum Declamatione 8.

Aut etiam ſeniores.) Seu præceptores, quòd & ij minus moueantur & turbentur, quàm ipſi parentes, quos liberorũ peccata plus irritant & commouent.

μὴ μὴν ἐπ' ἄρσεσι.) Apud Lacedæmonios non turpe fuit comam alere, ſeu capillos geſtare prolixos: nec cuilibet id licebat, niſi ingenuis: ut ſæpè apud Plutarchum id ſcribitur. Prouerbio etiam apud Suidam ex Ariſtophanis uerſiculo idẽ indicatur: Seruus cum ſis, comam geris. Vult autem poeta aliter ornari uirum, aliter fœminam: quemadmodum & Xenophon id præcipit in Oeconomico ſuo. tametſi contrariũ obſeruent

Comam alere apud quas gentes honeſtum fuerit.

Aliter ornetur uir, aliter fœmina

m ſeruent

Alicubi quæ mulierū ſunt, uiri faciunt, & cōtrà. Tibarenorū conſuetudo in puerperijs.

ſeruent tum in ornatu, tum alijs rebus multæ gentes. ut Galli quæ mulierum ſunt, mulieres uerò quæ uirorum ſunt, faciunt opera: ut Strabo indicat. Et Tibareni, qui populus ſunt Aſiæ, poſtquam peperit uxor, ipſi in lecto ubi puerperā quieſcere conueniebat poſiti, ab uxore puerpera molliſsimè cibo & balneis, puerperis conducentibus, tractantur: ut eſt apud Apollonium lib. 2 Argonauticæ hiſtoriæ.

Pueri uerò formoſi.) Præcipiunt hi quatuor uerſus parentib. ut ſollicitè liberorum ſuorum pudicitiam cuſtodiant, præcipuè formoſorum. Forma enim etiamſi præclarum Dei donū ſit, quemadmodum aliæ res bonæ, pleriſq; tamen occaſio eſt faciendi contra pudicitiam.

Cognatis.) Quòd cognati amandi, & cum eis concordia exercenda ſit. Vide prouerb. Fratrum inter ſe iræ ſunt acerbiſsimæ: item, Concordia fulciuntur etiam opes exiguæ.

Reueritor uerò canos.) De ſenibus patris loco habendis & uenerandis, quòd ſint communes & quaſi publici parentes, ij præſertim qui præſunt.

γαστρός.) De ſeruis humaniter tractandis, nō cōtumelia afficiendis, non aſpernādis, aut ruderū inſtar habēdis, hi quinq; uerſus præcipiunt. Notus eſt uerſus Heſiodi, quem Pitthea auū maternū Theſei ſemper in ore habuiſſe, & commendaſſe ſcribit Plutarchus in Theſeo: *μισθὸς δ' ἀνδρὶ φίλῳ εἰρημένος ἄρκιος ἔστω.* Da ſeruo quantum ſufficit, *τακτὰ* ordinata, dimēſum, Græci *χοίνικα* uocabāt (de quo in prouerbio, Chœnici ne inſideas) *ἵνα τοὶ κατὰ θύμιος ἔῃ*, ut tibi faciat omnia ſecundum animi tui ſententiam: ut ſeruum, non hoſtem habeas, quemadmodum in prouerb. dicitur, Totidē hoſtes quot ſeruos habemus.

Quē uerſum Heſiodi celebrarit Pittheus, auus maternus Theſei.

στίγματα.) Vult cum modo puniri ſeruū delinquentē, nō ludibrij aut contumeliæ gratia ſtigmatis uultum ipſius inuri, quod ueteribus uulgatiſsimum fuit ſeruorū ac mancipiorū ſupplicium: quemadmodū Athenienſium mancipia publica no⁻⁻ notabantur, ut ſcribit Xenophon in lib. de uectigalibus. Captiui q..oq; cauterio ſignabātur: quemadmodū Samij captiuis Athenienſibus noctuā in frontib. inuſſerunt: cum ante quoq; Athenienſes Samiorum captiuis ſamænam, hoc eſt nauim inuſsiſſent: quēadmodū id ſcribunt Plutarchus in Pericle, & Aelianus lib. 2. Variæ hiſtoriæ. Flagitioſis quoq; notæ inſcribebātur & literæ, quemadmodū Seneca cōmeminit de Philippo Macedone, qui militis naufragi, & ingrati deinde hoſpiti ruſtico, qui eum amicè exanimē & miſerū fouerat, fronti

Vulgatum ſeruorum ſuppliciū ueteribus quod? Athenienſium mancipia publica nota notabantur. Captiuorum frontibus ſigna inurebantur. Flagitioſis notæ & literæ inſculpebantur in facie.

fronti iuſsit inſcribi, HOSPES INGRATVS. lib.5. de Beneficijs. Quinetiam Thraciçq; genti nobilitatis loco cenſebatur, prętu liſſe frontẽ notatã punctis, ut autor eſt Herodotus: quæ quia literarũ formã quandoq; oſtentarẽt, nõ ſtigmatici modò, ſeu ſtigmatiæ eiuſmodi inuſti, ſed & literati dicebantur, & inſcripti. Vnde inſcriptos uultus apud Plin. lib. 18. cap. 13. Vide prouerb. Samij literati: item, Samij mores: &, Thraciæ notæ. Cęterùm de ſeruis quo loco ſint habendi, multa rectè quoq; præcipiũtur à Platone lib. 6. de Legibus. Apud Athenæũ quoq; lib. 6: Macrobiũ in Saturnal. lib. 1. cap. 11, plurima plurib. de ſeruis dicũtur. Vide etiã prouer. Nullũ ociũ ſeruis: itẽ, Omnis herus ſeruo monoſyllabus: &, Sale emptum mancipium.

Alicubi nobilitatis loco habebatur, præferre frontem notatam ſtigmatibus.

De autorib. qui monẽt, quomodo ſerui ſint habẽdi.

Maledictis inceſſans.) Vel præcipit hoc alijs, ne ſeruum, quia ſeruus eſt abiectæ & contẽptę cõditionis, ſine cauſa deferant apud eum cui ſeruit, ut plagis afficiatur. Vel, ne dominus ipſum conuicijs laceret, & accuſet apud magiſtratum, tantum ut miſerum eo magis exerceat.

Accipe conſilium.) Nullius conſilium aſpernandum. Vide prouerb. Ruſticanum oratorem ne contempſeris: item, Sæpè etiam eſt olitor ualde opportuna locutus.

Caſtitas animæ tuæ.) Id eſt, Si ad hæc præcepta uiues quæ tibi præſcripſi, & animam & corpus purum ſeruabis ab omnibus peccatis & turpibus. Is enim finis doctrinæ de moribus, ac deniq; totius philoſophiæ eſſe debet, ut homines honeſtatis & æquitatis amãtes faciat, ut honeſtis & bonis lætentur, turpibus uerò augeantur: qualem ſe puerum effecturum reſpondit, quem erudiendum ſuſceperat, Laconicus ille apud Plutarchum præceptor.

Finis doctrinæ de moribus ac totius philoſophiæ quæ.

Præcepta.) Arcana autem ea uocat, quòd non paſsim omnibus talia præcepta nota ſint, ſine præceptore ſiue myſta.

περίδρομος.) Germani dicunt, *Sie tragt das heylthum herumb, iſt haußhältig, iſt ſelbs magd.* Notæ autem ſunt uoces prouerbiales, Frons occipitio prior: apud Catonem de Re ruſtica lib. 1. cap. quarto. item Plinium, Frons domini plus prodeſt quàm occipitium: libro 18. capite 5. Et eiuſdem libri capite ſexto: Fertiliſsimum in agro oculus domini. Et Ariſtotelem libro primo Oeconomicorum, & Plutarchum in Pædagogia, Xenophontem etiam in Oeconomico, ſi non fallor: *ἵππον πιαίνει δεσπότου ὀφθαλμός*. Et iterũ ibidem: *κόπρος ἀρίστη τὰ τοῦ δεσπότου ἴχνια.* Et Germanorum uetera & uera iſta, *Selbſt iſt der man.* Et,

Veterum aliquot oracula, quòd domini præſentia plurimum ſemper proſit.

Wer nicht zůſiehet, dem nimmer keyn gůt geſchiehet. Non enim ſatis feliciter ſolent procedere, quæ oculis agas alienis: quemadmodum peruenuſtè dixit Liuius.

Agricultura aliarum artiũ mater & nutrix.

Indigens opibus.) Sunt commendatio agriculturæ, quam rectè quiſpiam (ut eſt apud Xenophontem in Oeconomico) uocauit τῶν ἄλλων τεχνῶν μητέρα καὶ τροφόν· εὖ μὲν γὰρ ἐχομένης τῆς γεωργίας, ἔρρωνται καὶ αἱ ἄλλαι τέχναι ἅπασαι, ὅπου δ' ἂν ἀναγκασθῇ ἡ γῆ χερσεύειν, ἀποσβέννυνται καὶ αἱ ἄλλαι τέχναι σχεδόν τι καὶ κατὰ γῆν καὶ κατὰ θάλασσαν. Hinc ueteres non priuatos modò, ſed reges & principes, agriculturæ ſtudioſiſsimos fuiſſe legimus: quemadmodum ibidem Xenophon ſcribit de Cyro Perſarum rege. Cicero quoq; in Officijs, de multis heroibus agricolis idẽ teſtatur: Homerus de ſene Laerte, Vlyſsis patre: & Plutarchus cum Plinio, de ſuis Romanis principibus, qui ubi de cauſa ubertatis agrorum eius temporis inquirit, ſic ſcribit: Quænã tantæ ubertatis cauſa erat? Ipſorum tunc manibus Imperatorũ colebantur agri: ut fas eſt credere, gaudente terra uomere laureato, & triumphali aratore. ſiue illi eadem cura ſemina tractabant, qua bella: eademq; diligentia arua diſponebant, qua caſtra. ſiue honeſtis manibus omnia lætius proueniunt, quoniam & curioſius fiunt. lib. 18. cap. 3.

Veterum reges & principes agricolæ

Quare olim agri fertiliores fuerint quàm nunc ſunt.

Honeſtis manib. omnia lætius proueniunt.

Plurimos nobiles.) Idem docet, quod uerſus Horatij:

Et genus & formam regina pecunia donat. Et iterum:

Et genus & uirtus, niſi cum re, uilior alga eſt.

IN PYTHAGORAE ET PHOCYLIDAE *carmina, Obſeruationum finis.*

ERRATA.

Pag. 49. *uerſ.* 33. *uerecundia*, *effigiem* 61. 21. *ſententia* 65. 27. *Doctrina* 80. 6. *ipſi.*

IN PYTHAGORAE ET PHOCYLIDAE
Carmina,& Neandri Annotationes
INDEX.

A

Abortus grauidis cauendus 37
in Accuſationibus audienda etiam altera pars 44
adulatores cauendi 31
de Adulatoribus,ipſorum ingenio, moribus atq; nominibus 78
aduenæ pari ciuibus honore digni. 29
aduerbia cum articulis,pro nominibus 54
Aeneas Platonicus 7
æquale diuturnum & ſtabile 84
æqualitas in omnibus optima 33
æqualitas non parit bellum 84
Aeſchinis facundia 46
Aeſopi fabellæ edisci à pueris ſolitę 7
Aeſopum nullum unquam fuiſſe 47
an fuerit,dubium 74
ætas fluxa 57
de Aetna carmen,an ſit Virgilij 71
affectus corrigendi 29
affectus etiá pro dijs culti 60
affectus rationi ut obtemperét,philoſophiæ ſumma 61
Agapeti parænetícæ ſententiæ 5
ager,copiæ cornu 41
agri emolumenta 40
agri quare olim fertiliores fuerint, quàm nunc ſunt 94
agricultura aliarum artium mater & nutrix 94
agriculturę commendatio. ibid.
agriculturæ ſtudioſi apud ueteres, etiam reges & principes. ibid.
Alcameni redditum oraculum quale 13
Alcibiadis inceſtus 88
Alexáder M. alteram aurem reo ſeruare ſolitus 71
Alexádri M. de non excoriádis ſubditis apophthegma 78
Alexandri Seueri dictum 16
altera etiam pars audienda 15
Amalthea capra 40
ambitio malorum cauſa 74
amicitias ſilentio dirimi 15
amici uitia noris,non oderis 61
amici qui faciendi 22
amici quidam potus cibiq; cauſa 31
Amor nó deus,ſed amaror & error. 90 cæcus affectus 37
amor turpis aut honeſtus qui 29
præ Amore decumbentium & tabeſcentium exempla 90
Anacharſidis dictum 73
ſcripta 8
Anacreon quo tempore floruerit. 18
anima immortalis 33
animæ immortalitaté principiò omnes ſaniores ethnicos docuiſſe. 68.69. & qualiter ea à ueteribus aſſerta 82
animæ in mortuis incorruptæ 32
animarum gubernator Deus 33
animus,Dei radius 68
Anthologici & ἀνθολογίας titulo editi à Neandro libelli 7
Antigoni ad uetulá, felicem ſe prædicantem,reſponſum 76
Antiochi regis amor 90
aoriſti ſecundi uſus pro futuro 35
apis induſtria & laborandi ſtudium 35
apum hiſtoria à quib.deſcripta 87
Apitij Romani luxus 64 interitus ibid.
Apollinis oraculum de animæ immortalitate, & quòd ea uitę domina ſit 69
Apollinis oracula quanti habita ueteribus 12
Apollinis templi ueſtibulo inſcriptum carmen quale 63
Apollini etiam uſurpati, Heſiodi, Phocylidæ,&c.uerſus 12
Apollinem Homero dictaſſe ſua carmina 70
Apollonius à Neandro expoſitus. 86 (17
Apollonij Tyanæi peregrinationes

Apoſtolis quid potiſs. ſtudio fuerit 10
Appion Grammaticus Homeri manes ab inferis euocat in colloquium 72
aqua intractabilis 31
aquam cribro hauſiſſe Tutiam uirg. Veſtalem 72
aquas ueneno inficientium exempla 85
Arati carminis principium 65
Aratū Solēſem XXXVIII annos impendiſſe apum conſiderationi 87
arboreis fructib. quondā homines uictitaſſe ante uſum frumenti 30
arcanum continendum 27
arcana præcepta 93
Archæologium Neandri 30
ἀργός. ἀργῆεντες 34
Argus canis Vlyſsis 34
Ariſtologiæ titulo confecti à Neandro libelli 7
Ariſtotelis de uirtutibus libellus 6
Ariſtotelis Elegia 8
Arſenius Monembaſiæ archiep. 9
Arſinoe Ptolemęo fratri nupta 88
de Artibus iudicent artifices 78
ἄρουρα. ἀρούρ. ἄρης 34
aſinini lactis balneo uſa Poppea 64
aſsiduitatem nihil non poſſe 15
aſtrologis quantum tribuendum 67
ἀτάσθαλορ. ἀτασθαλία 83
Athenagoras 7
Athenæi Dipnoſophiſtæ, cornucopiæ. 40
Athenæi locus 42
Athenieſibus captiuis noctua frontibus inuſta à Samijs 92
Atheus philoſophus Proconeſius. 82
ἄτρυπτος 64
ἄτριπτος 45
auaritia hominibus malorum cauſa 13.74 omnis iniuſticiæ mater 29
audacia nimia 29
aues non ſimul omnes è nido auferendæ 31
Auguſtinus Steuchus 11
Auguſtini librorum de ciuitate Dei præſtantia 40
aureum pro precioſo 20
Aurea carmina Pythagoræ, quale ſcriptum 18 cur ſic dicta 20
auris altera ſeruanda reo 71
aurum quæ mala comitentur 75
in Aurum inuectiua 29
aurum, malorum dux, uitæ peſtis 29
αὐθαίρετα 67
αὐτόχυτος 35
αὐτὸς ἔφα 66
Axiochus Platonis liber an γνήσιος. 83
Axiochi Platonis argumentum 55

B

Babyloniorū mulieres publicè proſtitui ſolitæ 88
Baſilius cur Magnus dictus 5
cur rarius ethnicorum teſtimonijs uſus 45
Baſilij M. Moraliū ſummarū liber 5
Baſilij imperatoris parænèſes 5.6
bellum non accerſendum 86
Ben Syræ ſententiæ 4
benefactores beneficijs uincēdi 77.31
beneficium aſperè datum, panis lapidoſus 73
beneficium non conferendū in malos 35.86
beneficium tardum ingratum 77
Biblia ſerius in Græcū translata 70
Bibliandri liber de Ratione communi omnium linguarum 4
βορβόρος 28
bis dat, qui citò dat 77
Boetij uxoris amor 90
bona omnia parari laboribus 86
bonarum rerum imitatio bona 29
boni uiri officium 65
bonum uirum quomodo Deus ſibi præparet 62
bonum uirum utramq; fortunam recte ferre 81
bonorum apud ueteres præcipua, eorumq; ordo 65
bonis rarò mala accidere 62
bonos poſt hanc uitam in cœlo uerſaturos 62

bouem aratorẽ cur ueteres non ma ctarint 84
βρέφος 36
βρωτὴρ 24
bruma unde dicta 36
bruta pro dijs culta 60

C

Cæcus ducendus 27
cædes etiam iuſta manum polluit. ibid.
Calaitis nullus deus cultus 60
Calanus Indus 81
in Calecutia diabolũ coli pro deo. 60
calumnijs ne perturbemur 62
Cambyſæ inceſtus 88
camelos ab inceſtu abhorrere. ibid.
capilli pueris non criſpandi 37
captiui cauterio ſignari ſoliti 92
Caracallæ inceſtum recuſanti, quid reſponſum à nouerca 88
caro uel putrida, uel à feris adeſa, non uendenda, nec ad edendum apponenda 85
carnium uſum cur Pythagoras prohibuerit 68
Cardani de Rerum uarietate libri. 40. 86
Carpatij epiſcopi κεφάλαια parænetica 5
caſtitas in omni uita ſeruanda 72
caſtrãdi adoleſcẽtes formoſos mos apud ueteres 89 interdictus duodecim Tabularum legibus. ibid.
Catinus argenteus liber 4
Cato quomodo eruditus euaſerit. 65
Catonis apophthegma 86
Catonis Diſticha, & Vallæ de iiſdẽ iudicium 16
cauſæ arcanæ cur ethnicis uocatæ, & quæ 62
Cebetis tabula 49
Cælij Rhodigini Antiquarũ lectionum præſtantia 40
Celtiberis innominatus deus cultus 60
quæ Certa, ſequenda 15
χαριγλωττοῦντες 78
χεὶρ χεῖρα νίζει 55
χελῶναι numiſma 91
Chilonis Lacedæmonij elegia 8
χοῖνιξ 92
χρεὼν 22
χρηστὸς 78
χρυσολόγοι 79
Chriſtomyſtes 70
Chriſtus, fons omnis ſapiẽtiæ, quali docendi ratione uſus maximè. 10
Chryſippi inſticiæ imago 71
χρυσὸς aurum unde dictum 20
Chryſoſtomus cur rarius ethnicorum teſtimonijs uſus 45
cibum apud Homerum à ſacrificijs auſpicantur 66
Ciceronis peregrinationes 17
ciuitas quomodo felix eſſe poſsit, oraculum 13
Cleombroti Ambraciotæ mors. 80
Cleopatræ luxus 64
cœlibatus inglorius 35
cognati amandi 92 honorandi 21
Colchi ſuos mortuos ab arboribus ſuſpendere ſoliti 80
comam alere apud quas gentes honeſtum fuerit 91
communio Platonica 74
conatus exitioſus qui 29
concordię ſtudendum 74
condimentorum optimum ignis. 55
coniugij amici & concordis laus ſumma 90
coniugio concordi nihil dulcius. 37
de Coniugio, ethnicorum ſententiæ 87
in Coniugio honeſtè uiuendũ 89
in Coniugio quid ſpectandum 90
à Coniuge alterius abſtinendũ 90
coniugiorum leges quædam apud gentes turpiſsimæ 88
conſcientia etiam metuenda mali quid facturo 61
conſentientes improbis ſæpe unà perire 33
conſilium malum ipſis conſultorib. plerunq; peſsimum 13. 15
conſilium nullius aſpernandum. 14. 93

conſilio

cõſilio melius uincere quàm iracundia 77
conſultandum ante opus 23
continentiæ commendatio 61
conuiuari ueteres nõ ſoliti, niſi dijs prius placatis 66
in Conuiuio quæ agenda 42
cor à lingua ne diſſentiat 29
P. Cornel. Scipio 56
corpus homioum è terra, in puluerem redire 33
corpus in terram uerti, ſpiritũ alta petere 81
Cretes ſemper mendaces 15
Crœſi in uinculis exitus 73
Crœſo redditum oraculũ quale 13
Crotone commoratus Pythagoras 17
crucis bonorũ cauſas ethnici quia ignorant, arcanas uocaut 62
curia, meſsis aurea 71
curioſitas γλυκύπικρος 63
cylindrus, κυλινδεῖν 23
Cypris cur dicta Venus 28
Cypri uirgines proſtitutione ſui dotalem pecuniam parare ſolitę 28. 88
Cyrus agriculturæ ſtudioſus 94
Cyrus diem ſemper à dijs, ipſorũq; laudibus auſpicari ſolitus 66
Cyrus infans expoſitus 89
Cyri mors calamitoſa 73

D

Dæmones ueteribus Genij 43
δαΐς, δαῒς 34
δειλός 22
deliberandum diu 63
Delphici templi forib. inſcriptæ ſeptem Sapientum ſententiæ 9.38
Democritus cur ſibiipſi oculos eruerit 81
Demoſthenes ſeipſum cur necarit. 81
demonſtratiuũ genus à quo inuentum 47
Deus ante omnia inuocandus 65
in primis colendus 27
Deus initium, finis & medium rerũ omnium 59
deus inanimatus Celtiberis cultus. 60
Deus non eſt malorum autor 67
Deus uerus quo nomine 13
Deus unus ſapiens, potens, & perfectè felix 29
Deus uolẽs benefacere urbi, dat bonos uiros: malè uerò, aufert eoſdem 77
Dei exemplum homo 68
Dei genus homines ſumus 67
Dei in omnibus & ante omnia ratio habenda. 14
à Dei inuocatione & cultu res omnes ſemper exordiendæ ibid.
Dei uerbum hominis arbitrio & uoluntati præferendum 61
Deo inſeruiendum pro uiribus 79
Deo quiſq; ſeruiat in ſua uocatione 42
de Deo uno teſtimonium Pythagoræ 24
ſine Deo nihil homines poſſe 66
dij gentiliũ, cum eorum ope eſt opus, non ſunt domi, uel dormiũt, &c. 60
dij gentium ex hominibus facti 59
innumeri, & quales 60
dij gentium uariè culti 59
dij in primis colendi 21.71
ſecundum legem & uerbum ipſorum colendi 60
deorum auxilio homines omnes egere 67
deorum gentiliũ triginta milia Heſiodo 60
deorum ignotorum aræ Athenis. 60
de Deorum cognominib. Lilij Gyraldi doctiſs. liber 28
à Deorum cultu res omnes exordiendæ 59
dijs gentiũ etiã homines mactati 59
dijs conuiciati ferè omnes malè perierunt 81 eorumque exempla ibid.
inter Deos nulla inuidia, aut cõtentio 31
cum Dijs colloqui ſe cur ueteres ſapientes finxerint 66
diabolum in Calecutia pro Deo coli 60

diem ueteres ſemper à ſacris& deorum laudibus auſpicari ſoliti 66
dimenſum 92
dimidium plus toto,quid 11
Dionis Chryſoſtomi oratio de Regno 49.
doceat,qui didicit 78
doctrinæ de moribus finis quis eſſe debeat 93
Dodonæi oraculi reſponſum Athenienſibus datum de ſupplicibus, exulibus,&c. 12
domini præſentiam plurimum prodeſſe,multis apud ueteres oraculis teſtatum 93.94
Dorica dialecto qui potiſsimum uſi 23.34
dormientibus pœnam minatus oraculo Deus 13.14
dormituro, prius opera diei reputanda 23
δός τι, καὶ λάβε τι 55
dos uirginibus proſtitutione ſui parari apud Cyprios ſolita 28.88
dotem prius quàm mores ſpectari in ducenda uxore 90.91
Doſones 79
Draconis legislatoris ſcripta, ſiue ὑποθῆκαι 7
Dromoclidis dictum 71
Duodecim tabularum leges, bibliothecæ omniũ philoſophorum 72

E

Ebrij de rebus grauiſsimis conſultantes 15
eccleſia ſubiecta cruci 62
egenti mox ſuccurrendum 27
ἔμβρυον 36
Empedoclis opinio de genijs unicuique homini attributis 43
ἂν pro ἐᾶσι 32
ἐπήλυδες 28
ἔφυ pro ἐσὶ 29
Epicharmus comicus, eiusque ſcriptorum interitus 49
Epicharmi dictum 25.55.81
de non temerè credendo 77
Epicteti enchiridion 6
Epicurus diaboli præco 88
Epidaurus,& templi ibidem Apollinis inſcriptio 12.38
Epigrammatum Græcorum liber.11
Epimenidis de Oraculis liber 15
eiuſdem uerſus à D.Paulo citatus ibid.
ἐπίμετρον 27
equi incantationibus in rabiem acti 72
Eraſmus ter maximus 9
Eraſmi Chiliadum præſtantia 40
erranti uiam non monſtrare, etiam Athenis execrabile habitum 84
errantem hominem non auerſandũ. 33
ἐπίτυμα 26
ethnici crucis bonorũ cauſas quia ignorant,arcanas appellarunt.62
ethnici ſcriptores hiſtoriæ de Chriſto & ueri Dei ignari 70
ethnici unde ſumpſerint, quæ bene & rectè dixerunt 70
Euclionis ſordities 64
eunuchorũ uſus apud ueteres quis. 89
Euphorbi mollicies 37
Euripidis peregrinatio 17
Euſebij Chronica latinè tantum hactenus extare 18
exactor 78
exceſſus noxius 31
exceſſus uitioſi, nec bona commoditas mortalibus 29
execrabilis 72
exponere infantes uſitatiſsimũ ueteribus,eiusq; exempla 89
extemporalis facundiæ exempla, & inuentores 46
exules amicè tractandi 12
recipiendi 27
de Exulib. crebra apud Homerum mentio 73

F

Fabarum eſum cur Pythagoras ſuis interdixerit 68
factum fieri infectũ non poſſe.29.76
fatum 22
felicitas humana inſtabilis 27
felicitas, prauitas 51
à Feris adeſa caro non proponenda in cibo 35

fides ſeruanda 27
etiam hoſti 84
flagitioſis notæ inuri in facie ſolitæ 92
fontes corrumpentium exempla 85
forma puellarum difficilis cuſtoditu 39
forma occaſio ſæpè lædendæ pudicitiæ 92
formicarum induſtria, & laborandi ſtudium 35
de Formicis qui authores præcipuè ſcripſerint 84
fortuna leuis & inconſtans 14.74.62
fortunæ ſorores 67
fortunam ſuos cuiq; mores fingere. 67
frontem ſtigmatibus notatam præferre, nobilitatis loco habitum Thracibus 93
frugalitatis commendatio 64
fur execrabilis 27
fures magni, tutiores 16
furtiuum depoſitum non recipiendum 33

G

Galenus cur nunquá de uenenis ſcribere uoluerit 85
Galenus medicorũ coryphæus. 44
Galeni peregrinationes 17
Galenum in ſuis lib. Moſis & Chriſti meminiſſe 70
apud Gallos, mulieres uirorum officia, & uiros mulierum obire 92
Gemiſti Plethonis de uirtutibus libellus 6
genij bini ſingulis à natiuitate attributi 43
contra Gentes qui ex ueterib. theologis ſcripſerint 43
Con. Geſneri Animalium hiſtoria, admirandum opus 87
glaciei ad æſtatem pro uini refrigerio conſeruandæ ratio & uſus 53
gladij uſus 27
Glauci Spartani periuri interitus. 72 eidem quale redditum oraculum 12
γλωσσογράφοις 78
Gnomologia Neandri ex Latinorũ poetarum ſententijs confecta 16
item philoſophorum, hiſtoricorum & oratorum ibid.
Gnomologiarum titulo inſcripti à Neandro libelli 7
Gnomologiæ latinæ 16
Gnomologiæ præcipua ueterum ſapientia 72
Gnomologiam abſolutam paraturo qui autores euoluendi 45
Gorgias Leontinus 55 eiuſdem extemporalis facundia 46
Helenæ encomium. ibid.
Græci ſcriptores ueteres Hebræorum fures 43
Græcorum ſuperſtitio 60
Græcos ſua ex Hebræorum fontib. hauſiſſe 16
grammatici, & poetarum interpretes præcipui 45
grauidis parcendum 57
Gyraldi de Hercule ſyntagma 51

H

Hadriani Iunij Animaduerſorũ theſaurus 64
Hannibal ſeipſum cur necarit 81
Hauoda Zara liber 14
Hebræi ſcriptores coniugij patroni præcipui 87.88
Hebræorum quinquaginta ſententiæ liber 4
Hebræorum ueterum docendi ratio 10
Hebraica lingua aliarum mater 4
Hectoris cadauer à Priamo ad ſepulturam redemptum 80
Hecubę querela de rerum humanarum inconſtantia 62
Helena nunquam Troiam abducta 47
Helenæ encomium Gorgię & Iſocratis 46
Helenæ dictum de mundi duratione 14
Heliogabalus luxus mancipium 53.64
Hercules Xenophonticus, à Neandro quoq; expoſitus 19
Herculis cum uirtute & uoluptate

congreſſus

congreſſus 49
Herculis parentes, & qui præcipuè de eius rebus ſcripſerint 51
Herculi apud Dionē Baſileis & Tyrannis oblata 49
Hermon Clazomenius 82
Herodotus hiſtoriæ parens 12.21
heroes colendi 21 pro dijs culti & inuocati 60 unde dicti 59
Heſiodus ſententiarius, Muſarum ſacerdos 7
Heſiodi dij triginta M. 60
Heſiodi locus 84
Heſiodi ſententiæ ediſci à pueris ſolitæ 7 uerſus inter oracula relatus 12 frequentiſs. Pytheo uſurpatus 72.92
Hieremiæ prophetæ nepotis ſententiæ 4
Hieroclis commentaria in aurea Pythagoræ carmina 65
Hieroclis de nuptijs ſententia 82
D. Hieronymi peregrinationes 17
Hippocratis, de conſeruantibus ſanitatem, ſententia 61
hiſtorici præcipui græci & latini 44
Homerus, poetarum rex 21
Homeri manes ab inferis euocati in colloquium ab Appione grammatico 72
Homeri poemata in ſolennibus congreſsibus publicè recitari atque ediſci ſolita 7
Homero carmina ſua dictaſſe Apollinem 70
Homericæ poeſeos autorem quidā Solonem Salaminium faciunt 7.8
homo Dei exemplum 68
hominis arma, ſermo & ſapientia 82
homini omnia expectanda 66
hominem ad calamitates naſci 83
homines cur inter animantia ſoli erecti 57.58
homines dijs gentilium mactati 59 exempla ibid.
homines omnes ad mala procliues. 67
hominum epitheta, miſeriā & ærumnas indicantia 66
hominum origo diuina 23
homines Dei genus eſſe 67
homines omnes deorum auxilio egere 67
homicidium, etiam licitum, horribile 74
honeſta & bona à teneris imbibenda 43
hordeum & triticum opt. Plutus 15
Horæ, Prodici liber 46
hoſpes ingratus quali ſupplicio à Philippo rege mulctatus 92
de Hoſpitibus cur tam crebra apud Homerum mentio 73
hoſpites amicè tractandi 12.31
hoſti etiam ſeruanda fides 84
hoſtem amicum reddere ſtudendū. 33
humani generis præ alijs animantibus excellentia 57.58

I

Iamblichus philoſophus 18
Ieſu Syracidæ πανάρετον 4
ignis intractabilis 31
ignis optimum condimentum 55
imbecillitas noſtra cognoſcenda 75
imitatio bona aut mala quæ 29
imperiti iudicium auerſandum 31
impiorum interitus exempla 82
improbus uir non tuendus 33
incantatione etiam fœmina ex agris auerti 72 equi in rabiem acti. ibid.
incantationes quid poſsint 86
inceſtus cauendus 37
ab Inceſtu abhorrere etiam bruta animalia, & eiuſdem exempla aliquot 88
indulgentia nimia pueros corrūpi. 91
infantes non exponendi 37 non lædendi 86
infinitiuus pro imperatiuo 21.27
inimicis etiam benefaciendum 84
iniuria iure propellenda 31
iniuriam pati quàm inferre ſatius 11
ab Iniuria abſtinendum 27
iniuriæ non repellendæ iniurijs 77
inſania quid 28
inſcripti uultus 93

interficientium ſeipſos exempla 80
inuidia abſtinendum 31 inuidia cauenda 23
Ioach. Camerarij de ratione conſeruandæ ualetudinis uerſiculi 63
Ioan. Langi Epiſtolæ Medicinales. 86
Ioan. Reuchlinus 4
ira cohercenda 29 frenanda 76
iræ dominandum 21
ira quomodo iracundiam pariat 29
Iſocratis ad Nicoclem præcepta. 5 item ad Demonicum 6
Iſocratis encomium Helenæ 46
Italica urbs 56
Iubæ regis ſceleratum ſtratagema. 85
iudicare tum demum homines, cum peccati pœnitet 64
iudicium imperitorũ non recipiendum 31
iudicium iuſtè faciendum 27
iudicum ſtatuæ apud Thebanos, quales 71
Iugurtha fontes & pabula ueneno corrumpit 85
iumentum hoſtis etiam, ſi ceciderit, alleuandum 33
iumenta, ueterum opes ibid.
Iupiter infans expoſitus, à ſue & leonibus educatus 89
Iouis in Creta ſimulachrum abſque auribus 71
Ioues trecenti Varronis 60
iurare quomodo ſoliti philoſophi ueteres 65
iuſiurandum uenerandum 21
iuſticia exercenda 21
iuſticia uirtutum ſumma 15.61
iuſticiæ imago ex Chryſippo 71
iuuenum officium 15
iuuẽtutis cõmune uitium garrulitatem quomodo coercere ueteres conati 10

K

κάλλος 38
καθύπερθεν 24
κνισοδομοῦσα 34
κνισοκόλακες 78
κνισολοιχοί 78
κόρυμβος 37
κριτὴν 34
κτῆνος iumentum unde dictum 33

L

Labor tranquillæ & iucundæ uitæ autor 86
laborare uolenti non defuturum opus 35
laboris commendatio 35
labori incumbendum ibid.
laboribus omnia nobis dij uendunt 49.51
ad Labores exhortatio, Apollinis uerſus ex Phocylide uſurpato 12
Laconici præceptoris dictum 93
lactis aſinini balneo uſa Poppea 64
Laertes Vlyſsis pater agricola 94
lapides pro dijs culti 60
lapſus humanæ uitæ omnis in tribus conſiſtit 64.65
lapſo manus porrigenda 27
Latinos ſua pleraq; ex Græcorum fontibus hauſiſſe 16
laudes ſuas audire longè dulciſsimum 55
λιναρίαι 28
lex naturæ idẽ quod recta ratio 25
lex ſummi Iouis recta ratio 61
liberorum pudicitia ſollicitè cuſtodienda 92
libidines cauendæ 27
libra in ponderando non impellenda 27
ligone fodiendum ei qui nullam artem didicit 35
Ligiaſtadis cognomen 8
Lilij Gyraldi de dijs gentium liber 28 eiuſdem ſymbola Pythagoræ 18
lis fugienda 35
lis litem gignit 31
literati, pro literis fronti inuſtis ſignati 93
locuples propriè quis 33
λόγος, ratio, unde dicta 61
Logothetæ Magni ſentẽtioſæ obſeruationes 6
de Loquentibus aliud, aliud ſentientibus, uerſiculi Homeri 75

Luciani c l x x opuſcula 44
eiuſdē Menippus à Neandro expoſitus 37
luxuriei dominandum 21
luxus nimius uitandus, eiusque exempla 29.64

M

De Magia incantatrice qui potiſſ. ſcripſerint 85.86
magiæ nomen olim non infame 85
Magi qui fuerint apud Perſas, Aethiopas, Chaldæos & Indos 85
magi, qui ſtella duce ad Chriſtū uenere, quales 85
à Magicis libris abſtinendum 35.85
magna magnis calamitatib. obnoxia 76
μαινόμενον mel 35
malefici auerſandi 33
malum bene conditum non mouendum 13
mala ineuitabilia patienter ferenda 62
malis non benefaciendum 86
malorum autorem nō eſſe Deum 67
malos poſt hanc uitam apud inferos uerſaturos 62
mancipia apud Athenienſes publica nota notari ſolita 92
manus manum fricat 35
manus infantum non comprehendendæ uiolenter 35
manus non temerè cuiuis inferenda 29
manibus honeſtis omnia prouenire lætius 94
Marci heremitæ ὑποθῆκαι 5
matris inceſtus Epicuro etiam probatus 88
matres filiorum amantiores natura, quàm patres 91
Mauſoleum Cariæ 46
Maximi de Charitate centuriæ 5
medicorum loco tria habenda 63
medicorum principes Galenus & Hippocrates 44
media uita tutiſſima 76
in Medio cuiq; manēdum, extrema fugienda 74
mediocrium conditio optima 42
mel in Sardinia amarum 35
mellis uariæ ſpecies 35
μέλισσα unde dicta 34
μένανδρος uirgo Græcis dicta cur 38
mendacia aliorum quomodo ferenda 21
mendacia cauenda 27
mendico ſtatim dandum ibid.
de Mendicis cur tam crebra apud Homerum mentio 73
μῆνις 28
mens in lingua habenda 27
menſipetæ 78
menſuræ iuſtæ tribuendæ 27
mercenario ſoluenda merces 27
μιθύνιν unde 66
μέτρον 74
Milo Crotoniata 17
Mimnermi Smyrnæi ſcripta 8
miſericordia erga inopes exhibenda 27
Mithridates aquas ueneno corrupit 85
Mneſarchus Pythagoræ pater 17
moderatio. modeſtia. σωφροσύνη 30
modus in omnibus bonus 27
in omnibus optimus 23.29.31
ſeruandus 77
modus quid ibid.
mollicies & corpori & animo noxia 49
mores cuiq; ſui fortunam fingunt. 67
de Motibus doctrinam cur ueteres breuibus ſententijs plerunq; includere ſoliti 3.9.10
moriendum omnibus 61 ſubinde Pindarum inculcare 81
morientes nihil ſecū huius uitæ auferre 43
mors uitę tantum commutatio, non interitus, etiam ueteribus exiſtimata 80
morti nullum remedium inuentum 83
Morti templa dicata 60
mortem æquare quos pecunia ſeparauit 81
poſt Mortem bonis bene, malis malè futurum, ethnicorum etiam ſapiorum

niorum ſententia 61
mortui omnes pares 33.81
mortuorum corpus in puluerẽ abire, ſpiritum æthera ſuſcipere 33
mortuorum reliquiæ non uiolandæ 32.33
cum Mortuis nefanda peragẽtium exempla 80
de Mortuis ſepeliendis præceptum 79
Moſes magnus 85
mulierum genus ex quibus factum. 41
mulierum officia alicubi à uiris obiri, & contrà 91.92
de Mundi duratione uerſus oracularis 14
munera placare & deos & homines. ibid.
μυχὸς. μύω. μῦς. μυςήριον 35
μυςαγωγὸς 24
μυςάριον 38

N

ναὶ μὰ 22
naturæ humanæ prauitas 67
nauem ſapientia agi, non ualentia. 83
naufragorum miſerandum 27
de Naufragis crebra apud Homerũ mentio 73
nauigantes quantũ à morte diſtent. ibidem
nauigatio dubia 27
Naumachij ſcripta 9
Nazianzenus per excellentiã Theologus dictus 5 eiuſdem Carminum liber. ibidem cur rarius ethnicorum teſtimonijs uſus. ibid.
Nazianzeni Sanctimoniæ & Temperantiæ colloquium 49
Neandri Archæologium 30
eiuſdẽ Gnomologia ex Latinorum poetarum ſententijs confecta 16 item ex philoſophorum Latinorum, hiſtoricorum & oratorum ſententijs. ibid.
nondum edita 17
Neandri in Apolloniũ Annotationes 86 item Pindarus græcolatinus eiuſdem 34 item in Theocritum Annotationes. 33 34.53.72 in Theognidem 75
Neandri libelli aliquot Sententiarij editi hactenus, & poſthac edendi 7
neceſsitati parendum 82
nemo eſt qui non aliquando peccet 61
Nero cloaca ſathanæ 53.88
eiuſdem organum 89
ſub canicula in piſcinis niue refrigeratis lauare ſolitus. ibid. 64
Neronis eunuchus Rhodogune. 89
Neronis inceſtus 88
nihil agendo, homines malè agere diſcunt 86
nihil neceſſe fieri, quod non poteſt fieri 61
Nili Parænesſes 5 nunc primùm à Neãdro græcolatinę editæ. ibid.
Ninus Aſſyriorum rex luxui deditus 43
niuis ad uini per æſtatem refrigeriũ conſeruandi ratio & uſus 53
nobiles plurimi gratia deſtituti. 41
Nonni paraphraſis in Ioannis euangelium 28
nouerca quatenus ut mater colenda 37
Numæ cum nymphis & Muſis colloquia & congreſſus 66
Numenij de Platone teſtimoniũ. 70
numeri Pythagorici 65
numeri qui apud ueteres maiore in honore ibidem
numerorum an aliqua efficacia. ibi.
nuptijs nuptiæ non addendæ 37
in Nuptijs contrahendis diuitiarũ magis quàm bonitatis haberi rationem 37

O

Ocium, dulce malum 75
uitiorum occaſio 86
oculis alienis quæ agas, non ſatis feliciter procedere 94
Ogygia inſ. 34
ollæ amici 79
Onoſandri de officio Imperatoris libel-

libellus 6
opibus non parcendum 33
opulentia nimia inflati 29
opulentia ueterum in iumentis po- tiſsimum 33
opus non defuturum ei qui labora- re uelit 35
Oraculorum aliquot uerſus ſenten tioſi 12.13
oratio ſapiens optima, & Dei donũ. 33
Origenes cur Adamantius dictus. 81 ſeipſum caſtrat. ibidem
ornatus alius uiri, alius fœminæ. 91
Orphei cantus & perſuadendi facul tas 47
Orphei carmen de Deo 14.59
Orphei dij CCCLX 60
Orphei ſententia de piorum fine o- ptimo futuro 62
Orphea nullum unquam fuiſſe 47

P

Pabula ueneno inficientium exem- pla 85
Pannonius eunuchus 89
Parcæ maris filiæ cur 22
parentes honorandi 27
proximè poſt Deum colendi 27
pars etiam altera audienda in accu- ſationibus 44
parſimonia non ad finem differen- da 33
παρθένος unde dicta 38
παρθένιοι ibid.
paſtoris boni, tondere pecus, non deglubere 78
paſtores populorum cur ueteribus appellati principes 78
pater quid apud Hebræos 91
patris appellatio cur principibus a- pud ueteres indita 78
Patrum capitula, liber Hebræus 4
patienter ferenda, quæ uitari ne- queunt 62
patientia & ſtudium bonarum ar- tium cauſæ 49
Paulus Fagius 4
pauper non aſperius exigendus 31
non ſpernendus 27
nec affligendus. ibid.
pauperes amicè tractandi 12
paupertatis expoſtulatio cum Plu- to 52
Pauſaniæ cornucopiæ 40
peccans ſponte aut inuitus quid dif ferant 23
pecunia à pecudibus dicta 33
pecunia omnia expugnari 53
pecunia, ſemper dolus hominibus. 29
pecuniæ ſtudium hominib. noxium 13
pecuniam quæ mala comitentur 75
non Peierandum 27
πέλαγος unde dictum 31
Pelopis ſceptro diuini honores tri- buti 60
Peloponneſiorum numiſma teſtu- do 91
πέφυκε 29
πεπρωμένον 54
peregrinationes diſcendi cauſa à ue teribus ſuſceptæ 17
Periandri Corinthij ſcripta 8
Periclis facundia extemporalis. 46
oratio funebris 80
periurium Deo exoſum 27
periurij pœna diuinitùs inflicta cu- iuſmodi 72
Perſarum regũ lex, licere regi quæ libeat 88
perſuaſio utilis 31
perſuaſione capiendi homines, non ui 77
φάρμακον pro ueneno & remedio, e- iusq; etymon 35
φηγοφάγοι 30
φάγω. φηγός ibid.
Phereus Pamphilius 82
Philippi Maced. regis apud inferos miſerrima conditio 81
eiuſdem memorabile in ingratũ militem ſupplicium 92
Philippo Maced. regi editum oracu lum quale 13
Philo Iudæus, alter Plato 70
eius libri: & eidem attributa Sa lomonis ſapientia 4
eiuſdem locus de uirtute & uo- luptate 49

philologi

philologi autores quales, & qui præcipue 44
philoſophi multi & præclari pauperes & ſerui 62
philoſophi ſcripturæ ſacræ fures. 70
philoſophi ueteres quomodo iurare ſoliti 65
philoſophis ueteribus omnib. quid maximè ſtudio fuerit 10
philoſophiæ ſumma in quo cōſiſtat. 61
philoſophię totius finis qui eſſe debeat 93
Philoſtrati librorum de uita Apollonij epitome 17
eiuſdem locus 49
Phocylides Mileſius quo tempore floruerit, deq; eius paræneſi 18
Phocylidæ κεφάλαια è Sibyllarū ſcriptis deprompta 18.19
in Phocylidæ encomium, uerſus. 25
Phocylidæ præcepta qualia 19
eius uerſiculi apud diuerſos autores citati, extra pręſens poema 42
Phocylidę uerſus Apollini in oraculo uſurpatus 12
Picorū ſcripta contra aſtrologiā. 67
Pierij Hieroglyphica 40
pietas tutiſsima uirtus 71
pigrum omnem de furto uiuere 35
Pindarus Græcolatinus Neādri 34
Pindarus infans expoſitus 89
ab apibus altus ibid.
Pindari integritas 82
pij in hac uita cruci ſubiecti 62
piorum finis optimus, Orphei ſententia 62
piorum poſteritati etiam Deum benefacere 12.72
piſcinæ in canicularibus niue refrigerari ſolitæ 64
Piſiſtrati inceſtus 88
Pittaci Mitylenæi ſcripta 8
Pitthei dictum 72 eidem uſurpatus frequēter Heſiodi uerſiculus 92
Plato an Moſis libros legerit 70
Plato Atticus Moſes ibid.
ex Hebræis philoſophus. ibid.
Platonis de Deo ſententia 59
de Virtutibus libellus 6
Elegiæ 8
Platonis locus 42
Platonis peregrinationes 17
Platonis ſcholæ inſcriptio 38
Platonica communio 74
Plinij elegans dictum, cur agri olim quàm nunc fertiliores fuerint. 94
Plinij locus ex Platone deſumptus. 55
Plinij naturalis hiſtória Amaltheæ cornu 40
Plutarchus polyhiſtor 10
eiuſdem operumq́ præſtantia 40
pœnitentia, iudicium 64
poetæ cur Muſas & Dei auxilium in Operum ſuorum initijs inuocare ſoliti 66
poetæ, ſcripturæ ſacræ fures 70
poetæ ueteres pleriq; Magi 85
poetarum uerſus à dijs etiam uſurpati, ut hominibus cōmendarentur 12
è Poetis qui ſenteutias ſcripſerint. 7
πολυκρόταφοι 39
Polus Agrigentinus 55
Polycrates Samius tyrannus 17
eiuſdem miſerabilis exitus 73
polygamia cur gentibus permiſſa. 91
polygamia ueteribus uſitata, prohibetur ibid.
πολύπλαγκτος 28
polypragmoſyne dulcis amaritudo 63
polypus piſcis 75
πολύτροπος 32
Ponti mel quale 35
Poppeæ Neronis uxoris luxus 64
Porphyrius philoſophus Chriſtianorum hoſtis 18
poſſeſsiuum pro primitiuo 38
Poſtelli liber de Originibus 4
ποτὶ pro πρὸς 34
πραπίδων 25
præcipitantia uitanda 63
præſentia curanda 15
& boni conſulenda 71
prauitas, felicitas. 51

Priamus redimit ad ſepulturam cadauer Hectoris 80
Priami calamitates 73
primitina pro poſſeſſiuis 27
principes cur ueteres patres & paſtores appellarint 78
principijs obſtandum 15.84
Prodici Hercules 49 Horæ 46
Prodici Sophiſtæ uita ibid.
Prodicum gratis docuiſſe neminem 55
prophetis quid maximè ſtudio fuerit 10
prouerbiorum ſcriptores 44
prudens uir inter ciues uoluptas 31
prudenter omnia agenda 63
prudentia robore præſtantior 83
Ptolemæus Philadelphus ſororem Arſinoem uxorem ducit 88
Publij Mimi 16
puellæ apud Athenienſes urſę appellatæ cur 38
puellarum forma difficilis cuſioditu 39
pueri adhuc, honeſta & bona docendi 43
pueri non caſtrandi 37
in pueros qualem eſſe parentem deceat 91
πυρὸς triticum unde dictum 34
Pythagoras ab eſu carminum abſtinuit 84
Pythagoras quem potiſs. uerſum diſcipulis ſuis familiarem eſſe uoluerit 64
Pythagoræ ænigmata 24
Pythagoræ de Platone teſtimoniũ. 170
Pythagoræ memoria ab omnib. ferè ſcriptoribus calebrata 18
Pythagoræ præcepta qualia 19
Pythagoræ peregrinationes, diſcendi cauſa ſuſceptæ 17
de Pythagoræ ſtudijs & diſciplina qui autores ſcripſerint 18
Pythagoræ ſymbola quid 10
de Pythagora philoſopho, & aureis ipſius carminibus 17.18
de Pythagora qui authores ſcripſerint 84
Pythagoręorum iuramentum 65
Pythagoricæ ſcholę inſcriptio 38
Pythagorici numeri 65
Python Byzantius 46
Pyttheus Theſei auus maternus 9
eius ſententiæ 10

Q

Quaterno ſacræ animæ fons 65
quaternionis iuſiurandum ibid.
Quintilianus in Germania repertus 56

R

Ratio ad quid homini data 25
ratio in homine, quod Deus in mundo 25
ratio λόγος, unde dicta 61
ratio recta quid 12 idem quod lex naturæ 25.71 ipſa uox Dei 77 ſummi Iouis lex 61
rationi affectus ut obtemperent, philoſophiæ ſumma 61
reges ueterũ cur tot uxores habuerint 91
regum & potentũ apud inferos miſerrima conditio 81
rerum humanarum inconſtantia 62
rerum proprietas approbata 74
rhetores græci & latini 44
Rhodogune eunuchus Neronis 89
Riſui templa dicata 60
Romulus & Remus expoſiti 89

S

Sacrificanda dijs moderata 31
Salomon magus 85
Salomonis prouerbia, & Eccleſiaſtes 3. parabolæ & carmina. ibid.
Salomonis ſapientia à quibuſdam Philoni tribuitur 4
Samij mores 93
Samiorum captiuis ſamęna frontib. inuſta ab Athenienſibus 92
Sanhedrin liber 14
ſanitas optimum condimentum 55
ſanitatis cura habenda 23
ſanitatis, inter ſumma bona primi, habenda ratio 63
ſanitatem conſeruantia 61

non Sapere,non bene inſtitutas 31
ſapiens oratio optima, & Dei donũ 33
ſapiens robuſto præſtantior 33
ſapientia antiqua in ueritate perue ſtiganda perſpicacior,quàm poſtera ætas 10
ſapientia omnia gubernari 33
ſapientiæ uis 83
Sardanapali luxus 43
Sardiniæ mel amarum 35
Scedaſi filiarum à Spartanis uiolatarum exemplum 90
ſceptrum pro Deo cultum 60
ſcholarum ſorib. qualia inſcribi ſolita 38
Sciluri LXXX filij 74
Scipio Africanus minor 56
ſcriptoribus ueteribus omnib.quid potiſs.ſtudio fuerit 10
ſecuris cauſa quotãnis agi ſolita Athenis in Prytaneo,eius quæ primo bouem mactaſſet 84
ſeditio fugienda 35
in Seditione etiam improbũ ad honores euehi 14.15
ſeipſos interficientium exempla 80, 81
ſemina ex agris auerti incantationibus 72
ſenariorum libellus 6
ſententiæ ad quid conducant 17
ſententię ueterum ſapientium hinc inde collectæ, apud quos potiſs. autores reperiantur 11
ſententiarum aliquot libelli à Neandro editi,& deinceps edendi 7
ſententiarum ſcriptores apud latinos 16
cur Sententijs breuioribus ueteres præcepta de morib. ac uirtutib. includere ſoliti 3.9.10
ſententias de morib.breues ex ſcriptorum libris colligere, ueteres cur tanta cura ſoliti 11
ſententiarij apud Hebræos libri 4 item apud Græcos 5.6.7
ſententias qui ſcripſerint ex poetis 7
ſenectuti nullum remedium inuentum 83
ſenes honorandi 39 patrum loco uenerandi 92
ſenum officium 35
Septem ſapientum ſententiæ 9. pro templorum foribus inſcribi ſolitæ.ibid. templi Delphici foribus inſcriptæ 38
ſepulchri uiolati actiones 80
ſepulchra mortuorum non aperienda 31.80 eadem aperientium exempla 80
in Sepulchris theſauri abſcondi ſoliti 80
ſepultura mortuis impertienda 31
ſepulturæ ceremonias quanta cura ueteres coluerint 80
ſepulturæ magna apud ueteres habita ratio 79
propter Sepulturam mortuis negatàm bella etiam mota 80
Serapidis oraculum Thulidi editũ 13
ſermo,hominis armatura 33.83
ſermo optimus quis 35
ſermo ſapiens,ſalutaris 83
ſerui humaniter tractandi 92
ſeruus delinquens, cum modo puniendus 92
ſeruorum apud ueteres ſupplicium uulgatum quale ibid.
ſeruis debitum præſtandum 39
de Seruis tractandis qui ſcripſerint 93
Sibylla nurus Nohæ,ſeruata cum ipſo in diluuio 19
Sibyllæ Eccleſiæ reliquiæ 70
Sibyllarum uoces & oracula, patrũ Eccleſiæ reliquiæ 19
ſilentium amicitias dirimit 15
Silij Italici uita paucis deſcripta 56. eius opera quando reperta. ibid.
σίμβλερ 34
Simonides Lyricus 39 quo tempore floruerit 18
Simplicij in Porphyrium de Pythagoræ uita commentarij 18
Socrates cur nihil ſcripſerit 76
Socratis dæmonium 66

Socra-

Socratis dictum 75 iuramentum 65 mors 85
Solonis elegię 7.8 à pueris in deorum celebritatibus recitari iuſſæ à Platone. ibid.
eidem quoſdam etiam Homericam poeſim adſcribere. ibid.
Solonis peregrinatio 17
Soloni editum oraculum quale 13
ſomno dominandum 21
ſomnum apud Homerum à ſacrificijs auſpicantur 66
ſordicies uitanda 64
à Sororis lecto abſtinendum 37
cum Sorore coniugium apud Perſas quatenus conceſſum 88
Sotadis in Ptolemæum ſcomma. 88
eiuſdem interitus. ibid.
Spartani, Tyrtæi poematis uti ſoliti, cum hoſte congreſſuri 9
item in conuiuijs ibid.
ſpiritus hominis, Dei imago 33
ſpiritum alta petere, corpus in terram uerti 81
ſtigmatiæ. ſtigmatici 93
ſtigmatis ſeruorũ ora ſignandi mos apud ueteres 92
ſtipites pro dijs culti 60
Stratoclis dictum 71
ſtudium & patientia bonarum artium cauſæ 49
ſtudium nihil non poſſe 15
ſuauiloquentiæ ſtudendum 33
ſubditi non deglubendi 78
ſudor ante uirtutem poſitus à dijs 86
Suidas multiſcius 4
Suidę Philologium, cornucopię 40
eiuſdem commendatio 84
ſumptus intempeſtiui cauendi 23
non Superbiendum ſapientia, robore, aut opibus 29
ſupplices amicè tractandi 12
de Supplicibus crebra apud Homerum mentio 73
de Supplicibus non lædendis oraculum 73
σύναιμοι 28
συγκαταγηροφάγοι 79
Syneſij Dion 70
σύνεσις 66

T

τακτὰ 92
Teletis comparatio uirtutis & diuitiarum 49
τέλος pro τελέως uel πάνυ 29
τὸ τέλος aduerb. 32
non Temerè credendum omnibus. 77
temeritas uitanda 63.76
temperantia exercenda 31
temperantia σωφροσύνη 30
templorum foribus qualia inſcribi ſolita 38 cur Septem Sapientum ſententiæ inſcribi ſolitę 9
tempus uolatile 57
tempori ſeruiendum 33
tempore alio alia fieri conuenit 15
tempora capitis unde dicta 39
τέρμα aduerb. 32
terra alia alijs rebus felix 13. teſtimonium falſum fugiendum 27
teſtudo Pelopóneſiorum numiſma. 91
τέτωρ 40
τετρακτὺς Pythagorica 65
θα paragoge Aeolica 34
θάλαμος 38
Thalaſsij ſententiarum Hecatontades 5
Thaletis Mileſij uerſus 8
Thamyræ citharœdi excæcati ſtudium 47
Themiſtoclis mors 81
Theoctiſti gnomæ. 6
Theodori Metochitæ Sententioſæ obſeruationes 6
theologi græci ubi ſua ſcripta referunt ethnicorũ teſtimonijs. 45
Theognis Pythagoræ contemporaneus 18 eiuſdem qui ueterum potiſsimum meminerint 7
Theognidis, præter Gnomas quæ habentur, etiam Paræneſes ſcriptæ olim extabant 7
quot eiuſdẽ carmina adhuc iam deſiderentur. ibid.
Theognidis uerſus Apollinis ueſtibulo templi inſcriptus 12

in Theognidē Annotationes Neandri 75
Theophraſti Characterum ſiue Notarum libellus 6
Theopompo redditum oraculū quale 13
Theramenis mors 85
theſaurus unde dicatur 20
theſauri in monumētis abſcondi ſoliti 80
Thraciæ notæ 93
Thracibus nobilitatis loco habitū, frontem præferre punctis notatā 93
Thraſiæ dictum 61
Thulidi redditum oraculum quale. 13
Tibarenorum conſuetudo in puerperijs 92
Tiberij Cæſ. dictum 78
tibicinis uita 79
Timori templū dicata 60
tribunal menſis aurea 71
Trithemij Epiſtolæ familiares 17
triticum & hordeum opt. Plutus 15
Troia nunquam capta 47
turpe nihil nec dicendū nec faciendum 62.63
à Turpibus operibus abſtinendum. 31
Tutia Veſtalis uirgo aquam cribro haurit 72
Tyrtæus Athenienſis poeta 9. eius ſcripta ibid.
Tyrtæi poematis Spartani cum hoſte congreſſurj, uti ſoliti 9. item in conuiuijs ibid.
Tyrtæi ſcripta in pub. congreſsibus recitari atq; ediſci ſolita 7

V

ω in ω mutari Doricè 20.29
ualetudinis habenda ratio 63
ualetudinem cōſeruantia etiam uulgi ſermonibus celebrata 63
Vallę de Catonis diſtichis iudicium 16
Varronis Ioues ccc 60
ueneno tollere condemnatos, uſitatum ſupplicij genus apud Athenienſes 85
uenena non paranda 35
à uenenis abſtinendum 85
de Venenis cur nunquā ſcribere uoluerit Galenus 85
ueneficia quantum poſsint 72
uenerius amor turpis 29
uentis non repugnandum 33
uentri imperandum 21
Venus cur Cypris dicta 28
Venus in pleno corpore 76. in malè ſaginato, non item. ibid.
Venus qualia Paridi pollicita 51
uerbum nō ſuo tempore dictum, euertere uitam 83
ueritatis ſimplex oratio 35
uerſus ueterum poetarum, &c. apud diuerſos autores citati ex operibus iam pridem deperditis 44
ueſperi cogitandum, quid per diem egerimus 65
uinum, lac Veneris 76
uirginitas cuſtodienda 27
uirgo domi cuſtodienda uſq; ad nuptias 38.39
uir bonus commune bonum 77
uiri boni ſeduliq; officium 61
uirorum officia alicubi à mulieribus obiri, & contrà 91.92
uirtus cum uoluptate expoſtulat 57
uirtus inops contempta 14
uirtus, medium 74
uirtus poſt nummos quęrenda 42
uirtutis amor honeſtus 29
uirtutis comites 58
Virtutis cum Hercule colloquiū 51
cum Voluptate expoſtulatio 53
Virtutis deæ encomion 54
Virtutis effigies 49
uirtutis & diuitiarum comparatio Teletis 49
uirtuti ſudor à dijs præpoſitus 49
uirtutem uincunt teſtudines 91
uirtutum ſumma, iuſticia 15
uita circulus 17
uita, malorum plena 67
uita media, tutiſsima & tranquilliſsima 76
uitæ ac doloris cognatio 79
uitæ humanæ breuitas 33
miſeria 83

uitæ humanæ lapſus omnis in trib. conſiſtit 64.65
uitia qui odit, homines odit 61
uitia uirtutum loco haberi ſolita. 51
uitijs nemo hominũ non obnoxius 61
unius ſcelus ſępe luere uniuerſos 83
in Vocatione quiſque ſua Deo ſeruiat 42
uoluntas cogi nequit 75
uoluntas cuiuſq; ſpectanda 29
in Voluntatem totam rem de uitijs & uirtutibus conſiſtere 75
uoluptatis comites 58
uoluptatis commendatio 57
Voluptatis deę graphica deſcriptio 53. inde ex Silio Italico 56
Voluptatis effigies 49.50
cum Hercule colloquium 50
uoluptate nihil pernicioſius 58
uoluptates & corpori & animo noxiæ 49
uotorum ordo ſolennis apud ueteres quis 63
de Votis bonorum uerſiculus Apollinis templo inſcriptus 12
urſæ cur puellæ apud Athenienſes appellatæ 38
uulgus fortunam ſequi 79
uulgus mutabile & intractabile 31
uulgo non credendum. ibid.
uxor indotata potius ducẽda quàm dotata 90
uxor infamia non afficienda 37
non proſtituenda 35
uxor, præcipuè grauida, non inclementer tractanda 89
uxor quare ducẽda, ex Platonis ſententia 87
uxoris cum marito conſenſu nihil dulcius 37
uxori non ſeruiendum dotis cauſa. ibid.
uxorum multitudo ueteribus uſitata, prohibetur 91

X

Xenocratis libellus de morte, &c. 7
Xenophontis Colophonij ſcripta. 8
Xenophontis Hercules à Neandro expoſitus 19 apud quos autores celebretur 48
Xenophontis in Prodicum, ſtudiũ. 46
Xenophontis locus 42
Xyſti philoſophi Gnomæ 6

FINIS.

BASILEAE, EX OFFICINA IOANNIS
Oporini, Anno ſalutis M. D. LIX.
menſe Auguſto.

ΘΕΟΓΝΙΔΟΣ

ΜΕΓΑΡΕΩΣ ΣΙΚΕΛΙΩΤΟΥ ΠΟΙΗ-
ΤΟῦ Γνῶμαι ἐλεγειακαὶ ἑλλη-
νικολατίνως.

THEOGNIDIS MEGA-
RENSIS POETAE SICVLI GNO-
mologia græcolatina, conuer-
ſa & expoſita à

MICHAELE NEANDRO
Sorauienſe.

Cum locuplete rerum & uerborum me-
morabilium Indice.

BASILEAE.

CLARISS. VIRIS, VIRTVTE, DOCTRINA ATQVE PRVDENTIA PRAEſtantibus, Conſulibus atq; Senatoribus in inclyta BREMA Saxoniæ, ſuis dominis atq; patronis perpetua obſeruantia colendis & obſeruandis, S. D.

Veteres in eo ſeduli fuerunt, ut mox ab initio homines rectè aſſuefierent: & quomodo id conati ſint.

VEteres, qui nihil non egerunt, ut à primis mox annis iuuentus ad ſtudium uirtutis, probitatis atque honeſtatis optimis præceptis imbuta, ac exemplis etiam melioribus excitata, aſſuefieret: aut legibus, à ſapientibus uiris ſapienter & rectè ſcriptis, quæ publicè etiam in feſtiuitatibus & ſolennibus conuentibus recitabantur, facienda monere ac contrà fugienda præcipere ſolebant: aut etiam propoſitis uirorum ſapientiſsimorum ſapientiſsimis ſcriptis, poetarum inquam, Heſiodi, Tyrtæi, Phocylidæ, & aliorum qui Gnomas, hoc eſt ſententias, ſeu conſilia de uitæ ac morum gubernatione ſcripſerunt. poſtea addiderunt aliorum etiam ampliora & prolixiora ſcripta, ut Homeri, Euripidis, Sophoclis & Aeſchyli: quæ, quia in ijs extare ſciebant doctrinas & commonefactiones de omnibus quæ in uita accidere poſſunt, ſapienter cogitatas & ſcriptas, paræneſeon ipſa uoluerunt eſſe exempla luculentiora: & quæ à Gnomologis paucioribus dicta, pluribus explicarent: ac ſic optimorum exemplorum cõmemoratione, uirtutis, probitatis ac honeſtatis amorem omnib. inſinuarent. Ideoq;, quia ipſi nec Biblia, nec alia etiam ſacra ſcripta habebant, ex quibus ſuo tempore homines docentur de Dei uoluntate, ac omnibus deniq; alijs, de quibus homines doceri neceſſe eſt: quos ſequerentur, ac imitandos ſibi proponerent, quàm eos qui ſapientiæ, uirtutis ac eruditionis opinione apud eos clari eſſe putabantur, alios non habebant. Pleraq; autem poetarum poemata commonefactiones continebant de uitæ mo-

Athenæus li. 14.

 ribus,

ribus, atq; ſtudiorum honeſta inſtitutione: ac fuerant multæ ipſorum ſententię ex ipſa lege naturæ, ſeu potius ipſius Dei, deſumptæ, quales pleræq; ſunt omnes quæ de moribus ab ipſis ſunt perſcriptæ.

Cum poetas itaq; optimos morum atq; uitæ formatores putarent, ac præceptores ſapientiſsimos, quos in omnibus quæ rectè & laudabiliter fieri ſolent, tutò etiã ſequerentur: eorum monitis ac conſilijs obtemperare decreuerunt. Quare & Agamemnon ad Troiam profecturus, domus ac familiæ cuſtodem cõſtituit poetam: qui quãdiu ipſe moderabatur omnia in ędibus, pleraq; rectius fiebant, quàm poſtea, cum eo expulſo Clytemneſtra Agamemnonis uxor, Aegiſthi impudicos amores ſectaretur: qui exitium poſtea attulere uniuerſæ Agamemnonis familię.

Homerus Odyſ. γ. Pauſan. in Atticis, ubi alia ſimilia, et huc pertinẽtia reperies.

Ideoq; ueteres ipſi ſapientiores ultima hac mundi turbulenta immundaq; amurca (κρείττονες γὰρ ἐγγύοντο ἄμας καὶ ἐγγυτέρω θεῶν) cum id ſemel ſtatuiſſent, id etiam poſtea efficere omni ſtudio ſunt conati, ut eam poetarum ſapientiam, omnibus quo poſſet fieri maximè notam familiariter facerent. Ideoq; pręceperunt, ac lege etiã decreuerunt, ut tum aliorum ſapientum uirorum ſcripta, tum poetarũ, ac Homeri pręcipuè poemata, ediſcerentur, legerentur, canerentur, ac in feſtiuitatibus mercalibus, templis, Olympijs, & omnib. alijs ſolennibus congreſsibus publicè in magna frequentia recitarentur: ut quiſq; ueluti ex concionibus, de rectè ac ſecus factis admonitus, ad ſuos poſtea melior ipſe effectus diſcederet: moribus etiam deinde & uita exprimeret, quę recta ac ſequenda eſſe didiciſſet.

Plato in Philebo.

Homeri ſcripta, Euripidis & Sophoclis, quo loco habita, & quãdo lecta fuerint. Lycurgus in oratione contra Leocratem: Plato in Hipparcho: Heraclides in Allegorijs Homericis: Athenæus libro 14.

Vt autem alio etiam pacto ad amorem carminum poetarum (quibus pręcipuam ſapientiam tribuebat antiquitas) adoleſcentes, deniq; omnes homines Gręci excitarent: ac ſignificarent etiam porrò, quo loco ipſorũ oracula ac ſapientiſsima monita haberẽt, in templis ea, aureis'que literis, in aurea etiam materia deſcribi curabant, quemadmodũ de Homeri ac Pindari ſcriptis proditum à ueteribus nouimus: ac paſsim prę templorum foribus

Dion orat. 27. Plutarchus in Craſſo, & Lyſandro.

Zonaras tom. 3. hiſtoriarũ ſuarũ. Gorgon Pindari ſcholiaſtes in 7 hymno Olympiorum.

foribus horum carmina, tanquā Deo dignas uoces, inſcribebant. quemadmodum etiam ex eadem cauſa ſparſerunt, quòd Homerus ſua poemata ex ore Apollinis ſibi dictata deſcripſerit. idq́ꝫ hoc uerſu, quem Apollinis oraculum eſſe aſſerebant, indicare uoluerunt: *Ariſtot. 1. libro Moral. ad Eudem.* *Apud Syneſium in Dione, ſeu de uitæ ſuæ ratiōe.*

ἤειδον μὲν ἐγών, ὁ δ᾽ ἀπέγραφε δῖος ὅμηρος. "

Ac fuerunt equidem multa à ueteribus ſapienter ſcripta: quod puto nemo ibit inficias unquā, niſi ipſe prorſus ſit à literis alienus, ac de ipſo planè ſcriptū etiam ſit Pindari dulciſsimi ac ſapientiſsimi uatis, illud quod νουνεχόντως ἔχει admodum. eſt autem idipſum tale: *Multa à ueteribus ſapiēter ſcripta eſſe.* *Hymno 1 Pythiorum.*

ὅσα δὲ μὴ πεφίληκε "
ζεὺς ἀτίζονται βοὰν " *Quos Iupiter nō*
πιερίδων, ἀιόντα " *charos habet, ij*
γᾶν τε καὶ πόντον καθ᾽ ἀμαι " *oderunt literas.*
μάκετον. "

Ideoq́ꝫ & barbaræ etiam gentes ſeu admiratione Homeri ductæ, de quo tam multa ſparſa per orbem audiuerant, ſeu dulcedine eius carminum commotæ, ſeu etiam optimarum rerum expoſitione impulſæ, ſcripta eius in ſuam linguā tranſtulerunt: queadmodū Indos id, aliasq́ꝫ quaſdā barbaras natiōes ſimiliter feciſſe legimus. Ac legitur etiamnū hodie Homerus in uulgari ſeu barbaro græca lingua, in latina, germanica, & fortè multis alibi alijs. *Homerus in Indica etiā lingua legitur. Dion oratione 53.*

Eum magni etiam principes aſsiduè legerunt, ac ut monitorem & conſiliarium ſapientiſsimum reuerenter habuerunt: quemadmodū de Alexandro Philippi Macedonum regis filio, ac Ptolemæis Aegypti regibus ſcriptores ueteres id ſcriptum reliquerunt. tametſi alia quoque aliorum ſapientum uirorum ſcripta interea non negligerent: quemadmodum alij alijs rationibus ducti, alios authores aſsiduè legebant. Scipio Africanus Cyropædiam Xenophontis de manibus nunquam deponebat. Demoſthenem rhetorem octies Thucydidem, Græcorum inter ſe ipſos bella ſcribentem, deſcripſiſſe, ſunt qui memorent. Sic Ioannes Chryſoſtomus Conſtantinopolitanus epiſcopus, Ariſtophanem comicum tanti feciſſe legitur, ut duodetriginta comœdias eius *Alexāder quāti fecerit Homerū.* *Plutarchus in Alexādro. libro item 1 de uirtute ac fortuna Alexandri. Plinius lib. 7. cap. 29.* *Cic. 2. lib. Tuſc. quæſt.*

 ſemper

ſemper haberet in manibus, adeò ut pro pulullo etiam dormiens uteretur. hinc itaq; & eloquentiam & ſeueritatem, quibus eſt mirabilis, didiciſſe dicitur. De Fronſbergio etiam, inſigni ac celebri exercituū Germanicorum duce, audiuimus, quòd quòcunque pergeret, Liuij Romani decadas ſecum duceret: quòd eius conſilijs in aciebus inſtruendis, in hoſtibus adoriendis, plurimùm ſe adiuuari diceret.

Theognidis Megarenſis ſcripta. Cæterùm etiam Theognis Megarenſis (cuius carmina à multis ueteribus ac magni nominis authoribus, ut oracula quædam Delphica celebrantur) ad eorum poetarū claſſem pertinet, qui ſcriptis ὑποθήκαις, hoc eſt, moralibus Sētentijs, doctrinam de moribus, hoc eſt, de ſingulis quæ in uita rectè atq; honeſtè fiunt, breuibus ſententijs uno ſeu altero uerſu concluſerunt. Quia namq; *Præcipua doctrinæ pars in quo conſiſtat.* alij, tum Plato etiam, docuerunt, præcipuam doctrinæ partem in eo conſiſtere, ut quamplurima poetarum ac ſapientum uirorum dicta habeamus in promptu: plures etiam extitere, qui ſeu de re eadem, ſeu alia diuerſa, parænеſes ſcriberent. uerba autem Platonis ſic habent: ἡγοῦ-

In Protagora, ſeu Sophiſtis.
» μαι ὦ σώκρατες ἐγὼ, ἀνδρὶ παιδείας μέγιστον μέρος εἶναι, περὶ ἐπῶν
» δεινὸν εἶναι. ἔστι δὲ τοῦτο, τὰ ὑπὸ τῶν ποιητῶν λεγόμενα, οἷόν τ' εἶναι ξυνιέ-
» ναι, ἅ τε ὀρθῶς πεποίηται, καὶ ἃ μὴ, καὶ ἐπίστασθαι διελεῖν τε, καὶ
» ἐρωτώμενον λόγον δοῦναι.

In Theognide multa obſcura. In eo Theognide multa fuerunt obſcura, intricata & perplexa: quæ quantū quidem in nobis fuit, à bonis ac eruditis uiris de eo admoniti, plana ſtuduimus facere, adoleſcentibus eam operā gratificati. Id uerò in ea re conati ſumus ſedulò, ut & uerba cum rebus ipſis ex Græco fideliter exprimeremus: & quæcunq; expoſitionem deſiderarent, unà etiam exponeremus.

Expoſitio Theognidis qua ratione ſcripta, et ex quibus authoribus confecta. Eam expoſitionem ex optimis Græcis atq; Latinis authoribus parauimus. ubi plerunq; id ſumus ſecuti, ut primò noſtris uerbis mentem autoris explicaremus. deinde uerò locum, unde expoſitio ſingulorū locupletior peti poſſet, oſtenderemus. Quæ ratio, quemadmodum nobis bona ac utilis eſſe apparuit, ita adoleſcētes etiam ad legendos ueteres authores exuſcitabit, cum non rarò mon-

rò monſtret quid maximè ex unoquoq; ſcriptore, quorum teſtimonijs utimur, ſit petendum, aut in quo argumento exponendo ipſi ſint occupati. Quod ſi cui etiam librorum bonorum copia inſtructo, libuerit ingenij ſui uires pluribus periclitari, ac exercere, ſeu prælegendo Theognidem alijs: non deficient eum occaſiones, materia etiam non deerit indicata & monſtrata, ex quibus locis illa ſit depromenda. Noſtram uerò coniecturam, tum uertendo tum exponendo authore, coacti etiam, quandoq; ſumus ſecuti: exiſtimantes licere in dubijs diuinare cuiq;: eumq; uatem meliorem, qui melius coniectet, quemadmodum in ueteri uerbo dicitur.

Speramus autem noſtram operam, quam ei authori impendimus, gratam ac utilem diſcentibus futuram. Petent autem inde adoleſcentes, tũ linguæ Græcæ cognitionem, tum maximè præcepta de moribus ſapiẽter ſcripta: admonitiones etiã ſalutares, ut & turpia fugiãt, honeſta contrà ac laudanda quanto poſſunt ſtudio omni contentione ſectentur. Quod quemadmodũ in omni uita ſedulò eſt ſtudendũ, ita adoleſcentes ſcire oportebit, eum ſtudiorum finem eſſe ſolũ & unicum, ut moratiores ſcilicet homines efficiant: & ut deinde libenter, quæ ſui ſunt muneris faciant: quod ſtudia ubi non præſtiterint, in longum illa ualere iubeamus. Quid enim emolumenti afferant hominum uitæ eruditio, prudẽtia, eloquentia, & huiuſcemodi alia, ſi ea ab improbitate, turpitudine, contumacia, crudelitate, impuritate, cædibus, luxuria, & alijs id genus uitijs ac uitæ peſtibus non quàm longiſsimè fuerint ſeparata? Quid profuit Dionyſio Syracuſano, ter ad ſe in Siciliam naui profectum ueniſſe Platonem, uirum ſapientiſsimum, philoſophorum principem, ac quaſi Homerum, & philoſophiæ lumen ampliſsimum? quid profuit audiuiſſe eiuſdem tot ſapientiſsimas orationes, de iuſtitia, regno, ac eius commoda adminiſtratione, ac multis alijs quæ regem & ſcire & perpetuò obſeruare conueniebat: cum ipſe nihil de tyrannide ſua remittens, ſibi ſimilis ad eum uſq; diẽ quo in exiliũ eſt eiectus, eſſe nõ deſtitit? cum, quemadmodum

Quæ adoleſcentibus ex Theognide ſint petenda.

Finis ſtudiorum quis.

Plutarchus in Dione, Laertius in Platone.

Plutarchus in libro περὶ τοῦ ἀκούειν. modum Ariſtonem philoſophum ferũt dicere ſolitum, οὔτε βαλανείου, οὔτε λόγου μὴ καθαίροντος ὄφελος ἐστὶν οὐδέν. hoc eſt, quòd neq; balnei ulla ſit utilitas, neq; orationis, unde non prodeas purior.

Semper itaq; ob oculos poſitum habeant adoleſcentes boni & modeſti, id quod à Latino etiam poeta ſapienter de ea re eſt ſcriptum:

Ouid. lib. 1. de Ponto.
„ *Artibus ingenuis —*
„ *Pectora molleſcunt, aſperitasq; fugit.*

Ac nota ipſis etiam debet eſſe uox Laconici præceptoris, qui cũ indicare cuperet, in qua re præcipuè conſiſteret ſtudiorum ac rectæ inſtitutionis utilitas? reſpondit: ſe effecturum, ὥστε τὸν παῖδα τοῖς καλοῖς ἥδεσθαι, καὶ ἄχθεσθαι τοῖς αἰσχροῖς. *Plutarchus in lib. περὶ ἠθικῆς ἀρετ.* Quibus planè ſimilia ſunt, quæ non diſsimiliter ueterum quiſpiam rogatus, quid fructus ex ſtudijs perciperet: reſpondit, τὸ αὐτεπιτάκτως ποιεῖν, ἅ τινες ἄλλοι διὰ τὸν ἐκ τῶν νόμων φόβον ποιοῦσιν. *Maximus in oratione περὶ φιλοσοφίας.* id eſt, ut iniuſſus ipſe faceret, quæ alij legum metu faciunt.

Collatio literarum cum Scriptura. Cæterùm quamuis adoleſcentes abundè ſatis ex alijs libris, in quibus Spiritus ſancti oracula proponuntur, inſtrui poſſent, de pietate, de fide, timore Dei, omnibus deniq; uirtutibus Chriſtiano homine dignis (in Decalogo ſumma illa & ineffabili Dei ſapientia expoſitis) ueluti ex Salomonis ſapientiſsimi regis Prouerbijs, ac ſimilibus eiuſdem libris, ex Pſalmis Dauidicis, aut etiã Prophetarum, Euangeliſtarum ac Apoſtolorum, deniq; ipſius filij Dei dictis ac concionibus (ubi multa dicuntur quæ Theognidi noſtro, alijsq; ſimilibus Ethnicorũ ſcriptoribus, ne in ſomnijs quidem ſuſpicari, uidere uerò ac audire nunquam contigit, propterea quòd arcanam illam ſapientiam ex ſinu æterni Patris per Filium ad nos allatam ipſi ignorarint) uel Syracidæ etiam ſententijs, ubi etiam plurima præcepta de pleriſq; uirtutibus piè, ſobriè & ſapienter ſcripta referuntur, ac quomodo tandem uita Deo placens ac honeſta ſit inſtituenda, adoleſcentes uitæ ac morum regulam petere poſſent: tamen quia ita à maioribus inſtitutum, legibus quoque principum, uirorum præſtantium ac ſapientum ſancitum nouimus,

uimus, ut gentilia etiam ſcripta in ſcholis exponantur, & iuuentuti diſcenda proponantur: quod ne Græcos unquam Theologos, apud quos minus errorum fuit, improbaſſe uidemus, Clementem inquam, Iuſtinum, Baſilium, Nazianzenum, Theophilum, Euſebium, Theodoritum, & Syneſium Cyrenæ in Libya epiſcopum, (Ioſephum namque & Philonem cum his non numeramus, quòd Iudæus uterque fuerit) quòd ea res utilitates complectatur infinitas, ſicuti alij iam olim etiam pluribus id oſtenderunt: non pœnitebit ſat ſcio optimos adoleſcentes, ſi in hoc etiam autore legẽdo & diſcendo aliquid ſtudij poſuerint. Intelligent namque, ex ipſo plurimũ emolumenti ad ſe uenturum, cum ſemper ſuos lectores à ſe doctiores ſoleat dimittere. Poteſt nãque id præſtare, & quidem multo etiam melius, longeque facilius, quàm Protagoras ſophiſta ille: qui, quemadmodũ Plato meminit, maiori etiam cum iactãtia id ſuis auditorib. ſolebat promitttere. Ita namque Protagorã, Hippocrati adoleſcenti à Socrate ſibi commendato loquentẽ introducit· ὦ νεανίσκε, ἔσται τοίνυν σοὶ, ἐὰν ἐμοὶ συνῇς, ᾗ ἂν ἡμέρᾳ ἐμοὶ συγγένῃ, ἀπιέναι οἴκαδε βελτίονι γεγονότι, καὶ ἐν τῇ ὑστεραίᾳ ταῦτα, ταῦτα, καὶ ἑκάστης ἡμέρας ἀεὶ ἐπὶ τὸ βέλτιον ἐπιδιδόναι.'

Græci theologi nõ improbarũt ethnicorum ſcriptorũ lectionẽ.

In Protagora, ſeu Sophiſtis.

Nec probandum eſt id quod Heraclitus dicere ſolebat, σκοτεινότατος ille philoſophus & doctrina & moribus, quemadmodum id à Plutarcho refertur: ſtupidi ingenij eſſe, ex quouis ſermone quęrere uelle quod diſcat. βλὰξ γὰρ ἔφη ἄνθρωπος ἐπὶ παντὶ λόγῳ παιδεύεσθαι φιλεῖ.

Plutarch. in lib. περὶ τοῦ ἀκούειν.

Ea quin potius accipienda ſunt, quæ à Plinio rectius dicuntur, et melius: Nullum eſſe tam malum librum, qui non aliquid boni ſimul habeat: id eſt, ex quo non diſcas aliquid quod placeat, quod iuuet, quod'ue de multis te admoneat. Quo nomine etiam proſunt monachorum libri, in ipſa quãuis barbarie ſcripti, eoque orationis genere elucubrati, ut rugitum potius ac infernalis barathri boatum te audire, quàm hominis uocem putares, quales ſunt ipſis etiam nominibus horrendi & formidabiles, Vade mecum, Rapiamus totum, & ſexcenti alij: qui tamen, ſi quibus probè erant lecti & cogniti ſuperioris

Refertur ea uox in Epiſtolis Plinij Cæcilij, qui Plinij Secundi (de quo loquimur) erat auunculus.

Vade mecũ, Rapiamus totum, libri monaſtici.

tẽporis miſerrima caligine ac miſeria, nę reddebant hos
apud omnes conſpicuos, claros, & uulgò admirandos.

Proderunt aũt ea monſtra ac portenta nunc quoque,
ſi ea conferentes cum præſentis temporis luce ac facili-
tate, maiorum noſtrorum calamitoſiſsimam miſeriam
miſerati, Deo gratias egerimus pro eo lumine, quod no
bis ex paterna ſua bonitate in hac ultima mundi ſene-
cta, reliquias adhuc ſeruare uolens, tũ in ſui uerbi doctri
na, tum quoq; honeſtis literis, extinctum prorſus mona
ſticis ac idololatricis delirijs, ſuperioris tẽporis, in quæ
uniuerſus mundus fuerat propter peccata abiectus, ite-
rum reaccenderit: id bonum reuerẽter etiam habentes,
diſcendo ac legendo aſsiduè ſcripta bona ac utilia. Id
uerò quia frigidè ac uix obiter etiam pleriq; perſequi-
mur, quiſq; in ſuo genere, quòd alij alijs rationibus mo-
ti, ſtoliditatem quandam eſſe exiſtiment, in hac luce in
bonorum ac utilium autorum lectione diligentius, aut
diutius etiam immorari: auferet id lumen, id bonum, à
nobis Deus poſtea, de quo nemini debet in dubium ue
nire quicquam: ac redditurus eſt nobis tenebras ſupe-
rioribus longè triſtiores. quandoquidem pleriq; lucem
exoſi, eas ſua ingratitudine ac ocio ſuo, quo turpiſsimè
abutuntur ad res quibus id tribuere non conueniebat,
iampridem deſiderare ac requirere, anxieq; expectare
uidentur. Nec enim Deus, nec etiam eius beneficia qui
bus hominum uitam ſuo tempore ornare ſolet, impunè
unquam ſpernuntur: ἔχει γὰρ ἔκδικον ὄμμα.

Homerus in Batrachomyomachia.

Quia uerò, clariſsimi uiri, præſtantiſsimi ac ſapientiſ-
ſimi cõſules & ſenatores, Domini atq; patroni colendi,
Theognidem à me conuerſum & expoſitum edere pro
pter adoleſcentes cupiebam, quibus in ea re placere ſtu
duimus: ac Mecænates & patronos eius meæ lucubra-
tionis, uiros bonos, eruditione, ſapientia atque iudicio
præſtantes quærerem, quòd hos optimè de hoc noſtro
labore pronunciare poſſe uiderem: uobis eum autorẽ,
ueſtræ ſcholæ ac iuuentuti, ueſtris dilectis filijs, & alijs
honeſtis adoleſcentibus, qui ſimul cum ijſdẽ ubicunq;
etiam rectè ac honeſtè in literis honeſtis erudiuntur, de-
dicare:

dicare ac inſcribere uolui. Id uerò ut faceremus, non noſtro quodam iudicio aut conſilio temerario ſumus impulſi: uerùm ab amicis, optimis uiris, ut id aliquando ſuſciperemus, iam olim perſuaſi. Commendarunt enim illi nobis aliquoties incredibilem ueſtram humanitatē, prudentiam, uirtutem, beneuolentiam & liberalitatem ſingularem, qua honeſta ſtudia & Muſarum σεμνὰς θεράποντας ornare, iuuare, omnibusq́ pietatis, honeſtatis & humanitatis & beneficentiæ ſtudijs proſequi ſemper ſoletis. quæ laus, quamuis illa multo maxima fuiſſet: tamē etiam illam inſuper ipſi addebant, quòd quia ſcholam, Eccleſiam & rempublicam ueſtram tantum doctiſsimis & præſtantiſsimis uiris committeretis, æqui poſtea iudices & cenſores eſſetis lucubrationum, quas publicæ utilitatis gratia elaboratas haud obſcurè cognouiſſetis: ipſi quoq́ iudicio, ſapientia et doctrina eximia inſignes & illuſtres.

Habet nāq́ reſpublica ueſtra, ut de ſchola et Eccleſia nunc taceam, tū alios ſapientes et præſtātes uiros, quorum autoritate, prudentia atq́ induſtria, tum Eccleſia, tum quoq́ reſpublica ueſtra optimis conſilijs ſuauiſsimè regitur ac iuuatur: tū maximè clariſsimos uiros, uirtute, prudentia, eloquentia & eruditione præſtantes, DANIELEM à Beuern, IOANNEM Hoffemannum, LVDERVM à Belmar, TETMARVM Kenckel, omnes Conſules: clariſsimū præterea uirum IOANNEM Rhędarium, utriuſq́ iuris doctorem eximium, urbis ac politiæ ueſtræ ſyndicum ſapientiſsimum.

Daniel à Beuern, Ioannes Hoffmannus, Luderus à Belmar, Tetmarus Kenckel, conſules Bremenſes. Ioānes Rhædarius utriuſq; Iuris doctor, ſyndicus Bremenſis.

Tantā fœlicitatem, Ampliſsimi uiri, uobis gratulor: ac filium Dei, unicum ac ſolum noſtrum ſufficientē ſaluatorem, μεσίτην καὶ ἱκέτην apud æternum ſuum patrem, oro, ut et ſcholam et Eccleſiam ueſtrā ita regat et gubernet, ut ſemel agnitam ueram et ſolam ſaluificam doctrinam de filio Dei noſtro IESVA, conſtanter retineat, doceat ac tueatur. Porrò etiam eundem oro, ut ueſtras quoque præſtantias, diu ſaluas et incolumes eſſe uelit: pacem etiam ueſtræ urbi perpetuam concedat. Porrò concordiā uobis retineat inter uos ipſos quoq́: quam

magno ſtudio, nec etiã ſine laude defenditis hactenus, & retinetis: rectè dictum exiſtimantes, quod Plato philoſophorum omniũ facilè princeps, ex ueteri poemate

Sentẽtia de concordia, à Platone epiſtola 1. ex ueteri poemate relata.

» his uerbis repetitum retulit: οὐ χρυσὸς ἀγλαὸς σπανιώτατος
» ἐν δὲ τῷ ἀνελπίστῳ βίῳ, οὐδ᾽ ἀδάμας, οὐδ᾽ ἀργύρου κλῖναι πρὸς ἀν-
» θρώπων δοκιμαζόμεν᾽, ἀστράπτει πρὸς ὄψεις, οὐδὲ γαίας εὐρυπέδου,
» γόνιμοι βρίθοντες αὐταρκεῖς γύαι, ὡς ἀγαθῶν ἀνδρῶν ὁμοφράδ-
μων νόησις. Id eſt: Non auri fulgor in uita miſera mortaliũ rariſsimi, non adamas, non argenteæ menſæ, quæ apud homines habẽtur in precio, ita in oculis coruſcant, neque lati fundi, aut pinguia culta, tantũ ualent ad uitam, quantum mens bonorum uirorum inter ſe conſentientium.

Sentẽtia Platonis, quomodo reſpublicæ fœlices ſint futuræ: lib. 5. de Repub.

Plato inquam ille, qui ſapienter in Republica ſua id etiã à multis autoribus grauiſsimis multum ſemper celebratum dixiſſe uiſus eſt: Niſi philoſophi ciuitatibus dominentur, uel hi qui nunc reges potentesque dicuntur, legitimè ſufficienterque philoſophentur, in idemque ciuilis potentia & philoſophia concurrant, neque (quod nunc fit) à diuerſis duo hæc tractentur ingenijs, non erit ciuitati, uel etiam hominum generi requies ulla malorũ. Græcè ſic: Ἐὰν μὴ ἢ οἱ φιλόσοφοι βασιλεύσωσιν ἐν ταῖς πόλεσιν, ἢ οἱ
» βασιλεῖς γε νῦν λεγόμενοι καὶ δυνασταὶ φιλοσοφήσωσι, γνησίως γε
» καὶ ἱκανῶς, καὶ τοῦτο εἰς ταὐτὸν ξυμπέσῃ, δύναμίς τε πολιτικὴ καὶ φι-
» λοσοφία, οὐκ ἔστι κακῶν παῦλα ταῖς πόλεσιν, οὐδὲ τῷ ἀνθρωπί-
» νῳ γένει.

Valete uiri clariſsimi ac ornatiſsimi, Domini atque patroni nobis ſemper colendi: ac noſtra ſtudia ornare, iuuare, nosque uobis commendatos habere non deſinite. Munus etiam noſtrum literarium æquo ac benigno animo accipite. Id uerò uos facturos, nõ eſt quare nobis in dubium uenire debeat. Valete iterum: 5 Martij, Anno 1559.

V. Excellent.
deditiſsimus
Michael Neander
Sorauienſis.

CLARISSIMIS VIRIS, DOCTRINA AT-
QVE VIRTVTE PRAESTANTISSIMIS, DA
NIELI à Beuern, IOANNI Hofemanno, LVDERO
à Belmar, ac TETMARO Kenckel, omnibus Conſulibus
in inclyta BREMA Saxoniæ prudentiſsimis,
ſuis dominis atque patronis perpe-
tuò obſeruandis,

MICHAEL NEANDER SORA-
uienſis εὖ πράττειν.

Πάνυ μὲν ἀνθρώπων οἱ τῶν πρόπαλαι γεγαώτων,
ἄνδρες ἔγεντο σοφοί.
οἵ κ' ἤδη ταῖς ἀρεταῖς δόξαν κτήσαντο μεγίστην
τοῖς ἐπέκεινα χρόνοις.
ὧν, περὶ βελτίστην σπουδὴν διέτριψαν ἀφειδῶς,
κάρτ' ἀγαπαζόμενοι.
οἱ λόγον ἐκ πάντων καὶ ἐποιήσαντο μέγιστον,
τῆς δὲ σωφροσύνης.
ξυμπάσῃ μελέτῃ κ' ἐπεχείρησαν διαπρᾶξαι
ἤματα πάντα μόνον.
ὅππως τὴν ζωὴν καλῶς διάγοιντο, καὶ ὀρθῶς
οἰκονομοῖντο βίον.
τοὺ καὶ ὑπισταμένως τὰ κυβερνήσαντο ἑαυτῶν
ἤθεα σεμνὰ τρόπων.
αὐτοὶ ἄρ' ἐγγυτέρω ἀρχῆς προτέρης γεγαῶτες
γείτονες ἠδὲ θεῶν.
ἦμος ἐπιχθόνιοι βίοτον διέζησαν ἀρεταὶ
ἐσθλὰ φρονοῦντες ἀεί.
καὶ κακιῶν τόσσων ἀπόρως πολὺ ἧσσον ὑπῆρχον,
ἠδὲ ἀτασθαλιῶν.
τοῦτο καθὼς φανερὸν ποιεῖν μεμάασι ποιηταὶ
ταῖς γραφαῖσι βροτῶν,
τούνεχ' οἱ ἀνθρώπους ἤδη τ' εὐσεβίην μελετῶντες
αὐτομάτως προάγειν.
τοὺς ποτὶ εὐκλειῶν ἀρετῶν ἄσκησιν ἔπαυσαν
μή ποτ' ὀτρυνέμεναι.
παιδιόθεν δὲ μάλιστ' ἀπαλῶν περὶ τῶν νεανίσκων
τοῖς ἐμέλησεν ἑῶν.

οὓς ἀεὶ ἔκ γε νέων μάλα ἀκμάζοντας ἐπῆραν,
ἄξια ὥστε ποιεῖν.
αὐτοὶ δὲ ἄσκησιν γ᾽ ἀγαθῶν περιέτρεψαν ἀλλήκτως
τὴν νεότητα ἑήν,
καὶ ἀρετῆς μελέτην μεγάλην συνέθισαν ἔχοντες
γυμνασίοισι καλοῖς.
τοῖς πρώτιστα νέοις ἐπεποίθησαν κ᾽ ἀγαπῆσαι,
καλλοσύνης γε πρόπων.
ἄς τε δικαιοσύνην μάλ᾽ ἕτοιμοι ἦσαν περαίνειν
ἐμμελέως ἔθελον,
ὥστε νέους παῖδας διάγειν ἔκτοσθεν ὀνειδῶν
τόνδε κάλλιστα βίον·
καὶ ἀγαθῆς ψυχὰς διδαχῆς, ἠθῶν καὶ ἀμέμπτων
εἴδεσι κοσμέμεναι.
ἔργμασι καὶ τὸ τέλος ταύτῃ μέγα κῦδος ἀέξειν
εὐκελάδεσιν ἑοῖς.
τοὶ ἄρα τοῖς παισὶν περιπεφρασμένα ἄεθλα ἔθηκαν
ἄνδρες οἱ τὸ πάλαι.
τοὶ θ᾽ ἅμ᾽ ἐτόλμησαν πλείστοισι τρόποισι περαίνειν
παντὶ μένει τε κράτει.
οὐδ᾽ ἐκεῖν οἱ γνώμην περὶ τούτου ἔχον ὁμοίαν,
ἀλλαχοῦ ὡς λέγεται.
οἱ μὲν γὰρ γραφθεῖσι νόμοις τὰ διδάκτ᾽ ἔφηναν,
καὶ θ᾽ ἅμ᾽ ἃ δεῖ φυγέειν.
οἱ δ᾽ αὖ δημοσίῃ ποιητῶν γράμματ᾽ ἀνέγνων
τοῖς ἰδίοισι χρόνοις.
δηλαδὴ ἐξ ἄλλων φρονιμωτάτου ἀνδρὸς ὁμήρου,
θειοτάτοιο ὁμῶς,
τοῦ ἄρα πολυδαῶν λοιπῶν βασιλῆος ἀοιδῶν
ἔξοχα λαμπροτάτου.
χρῆσθ᾽ ὁμοῖα τριῶν τραγικῶν ξυγγράμματ᾽ ἀοιδῶν
δεινοτάτων λεγέμεν,
τοῦ δῆτ᾽ εὐριπίδου, καὶ αἰσχύλου, ἠδὲ σοφόκλους,
τῶν πολὺ λαμπροτάτων.
τοῦ ἅμα τυρταίου, ἄλλων ξὺν τοῖσδε ὁμοίων
γράμμασιν ὠφελίμοις.
οὕτω δ᾽ ἤθεν παῖδας μαθέειν ἐκέλευσαν ἀρέω
καὶ τὰ ἔχοντα καλῶς.

χρήσιμα δ' ἐξ αὐτοῦ βέλτιστα θέλων νεότητα
ἀμφαγαπαζέμεναι.
τοίνυν νωλεμέως ποτὶ τὴν ἀρετὴν ἐπιτρωπᾶν
αἵρεσιν ἀκροτάτην.
οὓς κ' ἴδητε διδόντας τὰ ἀμείνω ἄνογον ἀοιδῶν
καθ' δύναμιν μαθέμεν.
καὶ ἔτι τῶν ἄλλων ὀρέγεσθαι πάνυ σοφιστῶν
ὠφελίμων διδαχῶν.
τὴν δ' αἰσχρῶν ἀμελεῖν, κακιῶν πασῶν τ' ὀλιγωρεῖν,
καί γε καταφρονέειν.
τῆς δὲ δικαιοσύνης κ' ἀρετῆς, τὰ ἐναντία φεύγειν,
τὴν κ' ἀμέλειαν ἔχειν.
ἔθνεσι γὰρ πᾶσιν διάνοια καθέστακ' ἀπ' ἀρχῆς
αὐτὴ ἐχεφρόνεσιν.
κέμπεδον ἐν ἧσιν κραδίῃσιν τοῦτο νόημα
ἔχον ἅπαντος ἀεί,
ἀνθρώπων ξυνόλον τὸ γένος πεπλασμένον ἐστὶν
τοῦδε μάλιστα χάριν,
ὥστε μετ' εὐσεβίης ἁγνῶς ξυνάπαντα διάγειν
ἤματα τοῖο βίου.
φρασσόμενοι ἀκριβῶς τάδε πάντα μετὰ φρεσὶν ἧσιν
αὖψ' ἐνόμισσαν ὁμῶς.
χρῆναι ἀεὶ θνητοὺς σπουδαῖα πονεῖσθαι ἅπαντας
τοῖς ἐνὶ πᾶσι τρόποις.
καὶ ἀδιαλλείπτως ἀρετὴν ποθεῖν κτῆσιν ἀρίστην
φροντίδα πᾶσαν ἔχειν.
τήν τε δικαιοσύνην καθαρὰν μελετῆσαι ἀπαύστως,
καὶ πολιτικῇ φιλεῖν.
πάντοτε ταῖς δόξαις κεχρημένοι αὐτοὶ ἀνέγνων.
χρήσιμα ταῦτα πέλειν.
τῶν χωρὶς κ' ἰκέλους θνητοὺς ζώοις ἀλόγοισιν
οἱ ἐνόμισαν ἔμεν.
μὴ δ' ἐκ περὶ φύσεως κτηνῶν πολὺ πλεῖστον ἀφέξειν
ἀγρομένων μερόπας.
μηδ' ἔτι δύναιον τἀνθρώπινα ἔμπεδα μέλλει
τὴν δὴ ἔσεσθαι ἄνευ.
τοῖς δὲ νόμοισι φύσιν μεγάλην δύναμίν τε ποιητῶν,
γράμματ' ὅμοιαν ἔχει.

τῶν τὰ μάλιστα σοφῶς δ' οἱ γνωμικὰ πλεῖστα ἔγραψαν
τῆς ἐν ἔπεσι βίβλοις,
ἔγεν καλλίστων πολύχρηστα διδάγματα ἀθῶν,
μειλιχίων τε τρόπων.
εἴσιν ἐνὶ πλεῖστον σοφίης κ' ἀρετῆς τε παλαιῶν
ἐστὶ σαοφροσύνης.
ὧν ἔτι δυσσεβίης καλὰ δόγματα μοῦσα ἀείδεν
ἄθεος αὐτὸς ἄρα.
πᾶς δ' ἔον δεῖ καλῶς ὁσίως καθαρῶς τε βιῶναι
πάντα τὰ φῦλα βροτῶν,
εὖ καὶ ἐπισταμένως κατὰ ὃν τρόπον οἰκονομῆσαι
χρὴ τὸν ἅπαντα χρόνον.
γνωμικὰ τοῖα πάλαι οἱ τῶν δ' ἔγραψαν ἀοιδῶν,
πολυμαθῶν τε σοφῶν.
ἡσίοδος μουσῶν δ' ἦτ' ἀμφίπολος θεοειδὴς
τῶν ἑλικωνιάδων,
φωκυλίδης λιγυρὸς, καὶ χρυσείων ὁ ποιητὴς
πυθαγόρας μελέων.
τοῖος ὁμῶς θέογνις μεγαρεὺς περίβλεπτος ἐπαίνοις
συγγραφέων πολέων.
χρήσιμ' ὃς ἀνθρώποις πλεῖστα ξυνέγραψεν ἅπασιν
καὶ πολύχρηστα νέοις.
ἃ χρὴ μανθανέμεν σπουδαίως, καὶ ἅμα χρῆσθαι
τοῖς ποτὶ τόνδε βίον.
δόγματα πλεῖστα ἔχει φρονίμως γραφθέντα καὶ ὀρθῶς,
καὶ δ' εὖ ἔχοντα σοφῶς.
περὶ φύσεώς τε νόμου γνωρίσματα θέσκελα θείου,
καὶ θεοῦ ὄντα λόγους,
ὃν μερόπας πάντας χρὴ τὰ πρώτιστα φυλάσσειν
εἰς τὸν ἅπαντα χρόνον,
ὧν ἀγαθῶν ἔργων χ' ὁσίων μιμηταὶ ἐόντες
χρής' ἐθέλουσι ποιεῖν·
εἰ καλῶς ζῆσαι καὶ σεμνῶς, ἔνδικα δρῶντες,
ζωῆς ἐνὶ τῷδε βίῳ.
τὸν πολυωφελέα καί κεν πολύχρηστον ἀοιδὸν
νῦν μετεφρασάμεθα,
σφάλματ' ἀνορθοῦντες πάμπολλ' ἅμα εὖ καὶ ἀρίστως
ἐξανεπτυξάμεθα.

νοῦν

νοῶν ἀδιοργάστων τετυχήκαμεν ὀρθὸν ὀρθοῦναι
καὶ μελετώντων ἐπῶν·
ἤγουν τῶν παίδων μάλα σπουδαζόντων ἐφέλκειν
τὴν προκοπήν τε νέων.
ἄξιον ἄρ' αὐτοὺς ἔμμεναι ποτιθεῖναι ἔδοξεν
σχόλια μικρὰ ὅμως.
χρήσιμα κἀξ ἄλλων λογάδην ξυλλεγμένα βίβλων
ἔνθα καὶ ἔνθα σοφῶν.
πλεῖστα γὰρ ἔσχηκεν ξυγγράμματα τοῖο ποιητοῦ,
δύσκολα ξυνιέμεν.
ῥηϊδίως ἃ παρὼν τὸ δυνήσατο θυμὸν ἀπείργειν
τῶν ἀναλεξαμένων.
πρὸς ἔτι τοῖς πᾶσιν φιλομούσοις ἐμποδὼν ἦν
τοῖς γε μαθοῦσιν ὅμως.
ὡς ἑρμηνείας τινὸς ἤδ' ἀναπτύξεως αὐτὰ
οὐδ' ἐνὶ ἔσκε σαφοῦς.
τὴν δ' ἄρα βουλόντους θελόμεσθα σφοῖς ἀναθεῖναι
ὑμμετέροισι βίβλον.
ταῖς γνώμαισιν ὑμῶν τε νόοισι πεπεισμένοι εὔνοις,
ὦ ἐπίσημ' ἄνδρες.
οὓς νυνὶ ὑμέτερος τ' ἀγανοῖς πάντας προσέειπεν
θυμὸς ἄνωγε λόγοις.
λαμπροτάτους ἀρεταῖς πολυιδρείῃ τε τελείας
κ' ἔξοχοι ἐστὲ ὑμεῖς.
φῶς πόλεως λαμπρὸν κ' ἅμα θαυμασιώτατον ἄνθος,
πολύφατόν τε κλέος.
ἀνθρώποις μεγάλως πάντεσσι μεταπρέπετ' ἄλλοις
ἰδμοσύνῃσι φρενῶν.
τὰς κ' ἀεὶ τῆς ἀρετῆς κορυφὰς δρέψαντες ἀρίστας
ἀγλαΐζεσθε ὅλως.
καὶ ἔτι τοι πρόφρονες, δεδαημένοι ἄνδρες ἐόντες,
δήνεα λῷστα δόμεν.
ἔχετε γοῦν δῆμον καθ' ἅπαντα μέγιστον ἔπαινον
εἵνεκα τῆς σοφίης.
ὥστε θεοὺς πάντες, μεγαλοπρεπέως τε σέβονται
οἱ πολῖται ὑμᾶς.
καί τοι ἀειμνήστου τιμῆς, πλείστου καὶ ἐπαίνου
ἄξιοι ἐστὲ ἀεί.

πάντα γὰρ εὐκλεῶς τὰ τετυγμένα οἰκονομεῖται
ξυνέσιεσιν ὑμῶν.
πράγματα κ' εὐτυχέως βουλῆσιν ἅπαντα τελεῖται
ὑμμετέρῃσι σοφαῖς.
σώματα καὶ μοῦσαι τεχνῶν κόσμησαν ἀγαυαὶ
εἴδεσι κεδνὰ καλοῖς.
καὶ μάλ' ὑμᾶς λογίους κ' ἐπισήμους ἄνδρας ἔθηκαν,
πουλυμαθεῖς κ' ἀγαθούς.
πρὸς ἔτι ἐνδόξους κλεινῆς κοσμήτορας ἀρχῆς
αἳ κατέστησαν ὑμᾶς.
οἷς κλέος ἀΐδιον παραγίνεται, ἠδὲ φαεινὴ
φήμη ὀπηδεῖ ἀεί.
οἵ γε περιφρονέως βουλεύματα χρηστὰ ὀρέξαι
οἴδατε πᾶσι βροτοῖς.
ῥηϊδίως καὶ ὁμῶς ἀγαθοῖς δώροισιν ἀέξειν
πράγματα κοινὰ ὑμῶν.
εὖ ἔτι καὶ νομίμως πολιήτους ἐμβασιλεύειν
οἴδατε, καὶ κρατέειν.
καὶ πολὺ δὴ μᾶλλον πρόσσω καὶ ὀπίσσω ἰδόντες
πλεῖον' ἄριστα λέγειν,
ἢ ἀγαθῶν ἀνδρῶν πάντως ἀδαημόνες ἔργων
ἄφρονες ἠδὲ νόου.
καί τοι ἐπισταμένως μάλ' ἀνὴρ πεπνυμένα εἰδὼς
θεῖος ὁ εἶπε Πλάτων·
» ξύμπασαι πόλιες μέλλουσ' εὐδαίμονες εἶναι
» πρακτέμεναί τε καλῶς,
» εἰ λόγιοι ἄνδρες διακοσμήσουσι τε πολήων
» πρήξιας, ἠδὲ δίκας·
» ἢ βασιλεῖς κείνων σεσοφισμένοι ἀνδρὲς ἔωσι,
» κοίρανοι ἠδὲ σοφοί,
» οἷς γνῶμαι ἀγαθαὶ καὶ δόξαι ὑπ' εἰσὶν ἄρισται
» ταῖς ἐπιφραδμοσύναις,
» χ' ὧν διασωθέμεναι βουλῆσι καλῆσι δυναίατ' ἂν
» ἡ ξυνάπασα πόλις.
εὐδαίμων τοίνυν μάλα τηλεκλυτὸς πολιτεία
τυγχάνει ἥδε ὑμῶν,
ἣ λάχεν ἡρώων πατέρας, πατέρων τε ὑμέων,
οἰκονόμων τε σοφῶν.

τῶν πολι-

τῶν πολιτῶν πάντων ἀγαθὸν δὴ κοινὸν ἐὸν τῶν
τῆς πατρίδος τε γένης,
εἴσι πόλις κατεσκευασμένη, καὶ χρωμένη αὐτοῖς
πάντοτε εὐτυχία.
ἢ θεὸς εὖ γε πόλιν βούληται πρασσέμεν, ἄνδρας “
τῇδε δίδωσι σοφούς· “
εἴσι μάλις' αὐτὸς παραγίνεται, ἠδ' ὀνίνησι “
πρήγμασι πᾶσιν ἐνί. “
τῶν γε νόον χρηστοῖς βουλήμασιν ἐπικυβερνῶν “
αὐτὸς ἅπαντα χρόνον, “
μηδὲ καν ἰθύνειν μύθους ἀπαραίνεται αὐτῶν “
πιστὸς ἀρωγὸς ἐών· “
μήδεα συμφράζεται αὐτοῖς σωτήρια, πράξεις
ὥστε κάλλιστα τελεῖν,
καὶ ἐπιχειρῆσαι μοῦνον βέλτιστα περαίνειν
λῷστα ὁμοῖα λέγειν.
καὶ νὺ μὲν ἡ σοφίη, σύνεσις, δύναμίς τε τοῦ ἄρχειν “
τοῦ θεοῦ εἰσι δόσεις. “
ὃς περιφρόνως ταύτας τοῖς κοιρανέουσιν ὀπάζει, “
καί γε φυλάσσει ὁμῶς. “
ταύτην ὀλβιοδαιμονίην τειδ' εἰκός οἱ ἄνδρες
εὔχομ' ἅπασιν ὑμῖν,
ἣ πόλιες πάσας μούνη συντηρέει αὐτάς “
καὶ διασώζει ὅλως. “
ἡ τελέθει πάντων ἀγαθῶν θησαυρὸς ἄριστος, “
καὶ ὑπερίσχει ἀεί. “
χ' ἣ δεῖ ἀεὶ πρωτεῖα νέμειν, καὶ ἐπὶ περὶ πάντων “
ἀμφαγαπαζέμενοι. “
συγχαίρω πλείστοις ἔτι καὶ ἄνδρεσσ' ἀγαθοῖσιν
νειόθεν ἐκ κραδίας.
νῦν ὅ,τι εὐτυχέως κατεσκευασμένη περ ὑπάρξει
ἡ πολιτεία ὑμῶν,
δηλαδὴ εὐδόξους ἄνδρας κεκτημένη ὕμμας,
μουσοφιλεῖς τε σοφούς,
εὐδοκίμους βουλῆς πολλῶν καὶ ἀρείονας ἄλλων
εἴδεσι τ' ἀρετῶν·
ὧν ὑπὲρ εὐρεῖαν πάντῃ πεπτωμένα αἶαν,
φῆμαι ἔασι κλυταί.

εἰμὶ δ᾽ ἐκπεμπόμενος χριστοῦ τοῦ τέκνου ἀλήκτως,
　　　　μουνογενοῦς τε θεοῦ,
ὥδ᾽ ὑμέας σώζειν σπεύσας ἐθελῆσαι ἅπαντας
　　　　εἰς μετέπειτα χρόνον.
καί γ᾽ ἅμα πουλυετῶν εὐδαίμονα ἤματα δοῦναι
　　　　τῶν ἐνὶ τῷδε βίῳ,
ὄφρα θεοῦ δόξαν τὰ μάλιστα δυνήσεθ᾽ ἀέξειν,
　　　　τῶν καὶ ἀρεστὰ ποιεῖν.
εὖ τε καλῶς γε κατασταμένας ἐκκλησίαν αὐτοῦ,
　　　　καὶ τὰ σχολεῖα ὁμῶς·
ὥστε θεοπνεύστοις ἐνὶ παιδευθῆναι ἀρίστως
　　　　φῦλα βρότεια λόγοις,
εὐσεβέως τε βίον ζῆσαι σὺν ὑμμετέρῃσιν
　　　　χερσὶν ὑποστασομένας.
ὥς κ᾽ ἔπος εἰπέμεναι, τὰ δὲ λοίσθια νυνὶ παραιτῶ
　　　　σὺν ξυνάπαντας ὑμᾶς.
τοῦτ᾽ ὄντως, ὅπως Φιλομοῦσ᾽ ἀέξησθε Νέανδρον
　　　　ἀμφαγαπαζέμεναι·
καὶ ἅμα τὴν σπουδὴν αὐτοῦ κοσμεῖτε παροῦσαν,
　　　　τοῦ γε φιλεῖτε πόνους.
κ᾽ αὐτὸς ἀεὶ ὡς ἤρξεν τ᾽ ἔργ᾽ αὐτοῦ ἔσται ἀνύσσων
　　　　ἐν τῶν ἔπειτα χρόνῳ·
μήποτε παυσάμενος κοσμήσει γράμματα μουσῶν,
　　　　Πιερίδων τε θεῶν.
χαίρετε ὦ ἀνδρῶν πολλῶν προφερέστατοι ἄλλων
　　　　λαμπρότατοί γε σοφῶν·
ζώετε συμφορέων σῶοι ἔκτοσθεν ἁπασῶν,
　　　　χ᾽ ἤματα πλεῖστα βίου.

ΘΕΟΓΝΙ-

ΘΕΟΓΝΙΔΟΣ ΤΟΥ ΜΕΓΑΡΕΩΣ
βίος ἐκ τῶν Σουίδα.

Θέογνις μεγαρεὺς, τῶν ἐν σικελίᾳ μεγάρων, γεγονὼς ἐν τῇ νθ ὀλυμπιάδι, ἔγραψεν ἐλεγείαν εἰς τοὺς σωθοῦντας τῶν συρακουσίων ἐν τῇ πολιορκίᾳ, γνώμας δι᾽ ἐλεγείας εἰς ἔπη βω, καὶ πρὸς κύρνον τὸν αὐτοῦ ἐρώμενον, γνωμολογίαν δι᾽ ἐλεγείων, καὶ ἑτέρας ὑποθήκας παραινετικὰς, τὰ πάντα ἐπικῶς. καὶ παραινέσεις μὲν ἔγραψε θέογνις· ἀλλ᾽ ἐν μέσῳ τούτων παρεσπαρμέναι εἰσὶ μιαρίαι, καὶ παιδικοὶ ἔρωτες, καὶ ἄλλα ὅσα ὁ ἐνάρετος ἀποστρέφεται βίος.

THEOGNIDIS MEGARENSIS
uita, ex Suida.

Theognis Megarenſis, ex Megaris urbe Siciliæ, natus Olympiade quinquageſimanona, ſcripſit Elegiam in eos Syracuſanos qui ex obſidione euaſerant, & ſententias Elegiaco carmine, duobus uerſuum millibus. Item ad Cyrnum, puſionem ſuum, ſententiarum ſyluam, etiam Elegiaco carmine. aliaq; argumenta admonitoria, omnia numeris aſtricta. Et admonitiones quidem ſcripſit Theognis, ſed quibus ſparſim inſerti ſunt improbi & cinædici amores, necnon alia à quibus abhorret uita uirtute prædita.

ΜΙΧΑΗΛ ΝΕΑΝΔΡΟΥ ΤΟΥ ΣΩΡΑνέως, περὶ Θεόγνιδος.

Θεόγνιδες πλείους γεγονέναι ἀναγινώσκομεν. τὸν μὲν ἱστορον, ὃς βιβλία τινὰ γεγραφέναι λέγεται περὶ τῶν θυσιῶν ἐν ῥόδῳ, νήσῳ τῇ ὑπὸ τοῦ πινδάρου καθ' ὑπερβολὴν ἐπαινεθείσῃ, ἐξ ὧντινων ἀθήναιος πολλάκις μαρτυρίοις τισὶ κεχρημένος εὑρίσκεται. ἄλλον δὲ τραγῳδοποιὸν, ἀλλὰ καταδεέστερον τὴν φύσιν, καὶ πάνυ ψυχρόν· ὅθεν χιόνα αὐτὸν, ἐσχηματισμένους δῆτα τῆς λέξεως ἀπὸ τοῦ χιόνος, ἐπωνομάσθησαν οἱ κωμικοὶ, οἱ τὸν αὐτὸν (κατὰ τὸ ἔθος ἐν τῇ παλαιᾷ κωμῳδίᾳ τότε ἐθισμένον) διὰ τὴν τῶν ποιημάτων αὐτοῦ ψυχρότητα προσέτι ἐσκωφέναι λέγονται. ἄλλου τινὸς πρὸς τούτοις μνείαν ποιεῖται σωκράτης ἐν τῇ ἐκκλησιαστικῇ ἱστορίᾳ αὐτοῦ, ἐπισκόπου δηλονότι, ὃς μιμητὴς ἐπαινέτης τε καὶ ὑπερασπιστὴς τοῦ ἀσεβοῦς τῶν ἀρειανῶν δόγματος ἐγένετο.

Ἀλλὰ μὴν περὶ τοῦ παρόντος τούτου ἡμῶν θεόγνιδος, ἄλλοι μὲν ἄλλην διάνοιαν ἔχουσι, καὶ οὐ μὴ τῶν αὐτῶν συγγραφέων γνωμῶν τετυχηκότες, ταῖς δόξαις ἀλλήλων διαφέρουσι. στέφανος γὰρ, καὶ μετὰ τοῦτον ἁρποκρατίων (ὅταν πλείω μέγαρα ἐστὶν, ἐξ δηλαδὴ ὅλον τὸν ἀριθμὸν) αὐτὸν ἐκ μεγάρων τῶν τῇ ἀττικῇ προσχωρούντων γεγονέναι εἰπεῖν ἔχουσι. πλάτων δὲ αὐτὸς θειότατον καὶ λαμπρότατον τῆς φιλοσοφίας φέγγος φησὶν, ἅμα τῷ Σουίδᾳ, ἐκ μεγάρων τῶν ἐν σικελίᾳ κειμένων· ἕκαστος οὕτως ἰδίοις τεκμηρίοις κεχρημένος, τοῖς μὲν ἐκ τῶν ἐπῶν τοῦ αὐτοῦ ποιητοῦ ἀποδεικνυμένοις καὶ προσκυνηθεῖσι, τοῖς δὲ ἐξ ἄλλων τινῶν φαινομένων ἀποδείξεων, ὥσπερ ἄλλοι καὶ διὰ πλειόνων τὸ αὐτοῖς δοκούμενον ἀποφήνασθαι ἐπιχειρήσαντες ἐσπούδασαν.

De Megaris uide prouerbia apud Eraſmum, Megaricum machinamentum, Megarẽſium lachrymæ, & Megaricæ ſphinges

Οὐδὲν δὲ ἔχομεν σαφῶς εἰπεῖν περὶ τῶν γονέων αὐτοῦ, οὐδ' ὃν κατὰ χρόνον εἰς τὸν βίον ἐπῆλθε, οὐδ' ὅπως τὸν αὐτὸν μεταλλάξας ἀπέθανε. ὅταν οὐδεὶς (ὅσπερ μὲν ἡμεῖς οἴδαμεν) τῶν πάλαι μέχρι οὗ εὑρέθη περὶ τούτων σαφηνιζόμενος, ἤ τι παραδιδόμενος. αὐτὸν δὲ ἠνθηκέναι ἱστοροῦσι τῇ ἑξηκοστῇ ὀλυμπιάδι, καὶ ἐπιτετακέναι τοῖς χρόνοις ἕως τοῦ σόλωνος τοῦ σοφωτάτου καὶ φρονιμωτάτου τῶν ἀθηναίων νομοθέτου, ἀνακρεόντος μετὰ ταῦτα καὶ σιμωνίδου ποιητῶν τῶν λυρικῶν μουσικωτάτων καὶ ἐξοχωτάτων, φερεκύδου πρὸς τούτοις τοῦ τραγῳδοῦ, ὃς ὀλίγῳ χρόνῳ ὕστερον φθειριάσει καταληφθεὶς καὶ διαφθαρεὶς τὸν βίον αὐτοῦ διετελεύτησε, ὃ ὁμοίως καὶ περὶ τοῦ πλάτωνος ἔνιοι ἱστοροῦσι. τοῦτ' ἐστὶ, ἤκμασε θέογνις ὁ μεγαρεὺς μετὰ τὴν ποίησιν τοῦ κόσμου τούτου, ἔτει τρισχιλιοστῷ τετρακοσιοστῷ εἰκοστῷ πέμπτῳ· τοῖς αὐτοῖς γὰρ χρόνοις ἑξηκοστὴ ὀλυμπιὰς ἐμπίπτειν ὑπὸ πλειόνων παραδίδοται, καὶ τὸ ἐναντίον ἄλλοι τινὲς εὑρίσκονται, οἳ δῆλον ποιεῖσθαι πειρῶσι, τὸν αὐτὸν οὐ μὴ κατὰ τὴν ἑξηκοστὴν, μᾶλλον δὲ πεντηκοστὴν καὶ ἐνάτην ὀλυμπιάδα βεβιωκέναι.

Ἔγραψε δὲ ἐλεγείαν εἰς χάριν συρακουσίων, τῶν μάλιστα ἐκ πολιορκίας συρακουσῶν διασωθέντων, αὐτῇ ἴσως τοὺς διαφυγόντας οὐ προσηγορῆσαι βουλόμενος, οὐ καὶ αὐτὸν τῆς σωτηρίας αὐτῶν, καὶ τῆς ἐκ τῶν κινδύνων ἀπαλλαγῆς τε καὶ συμφορῶν ἀποτροπῆς συγχαίρειν ἐνδεξόμενος. συνέγραψε πρὸς τούτοις καὶ παραινέσεις πλείστας ὅσας, μιαρίας τε καὶ ἀσελγεῖς καὶ ἀνάγνους

ἔρωτας

MICHAELIS NEANDRI SORAuienſis, de Theognide.

THeognides plures fuiſſe legimus. Theognidem quendam, qui de ſacrificijs in Rhodo, in inſula illa à Pindaro ualde celebrata, libros aliquot ſcripſerit, ex quibus teſtimonia petit † Athenæus. Alterum etiam tragicum, ſed * illepidum prorſus & frigidum: unde & Chiona, à niue uidelicet, eum cognominarunt Comici, qui cauillis etiam eum inſecta ti leguntur (ut fuit id ipſis in ueteri comœdia uſitatiſsimum) propter eius poematum frigiditatem, ineptias'que. Alterius etiam Theognidis Socrates meminit in Eccleſiaſtica ſua hiſtoria, epiſcopi ſcilicet, qui partes Arrianas fuerit tutatus & ſecutus.

7 Olymp. hymno.
† Lib. 8. Δειπνοσοφιστῶν.
Lib. 1. cap. 8.

Cæterùm de hoc noſtro poeta Theognide, alij aliter ſentiunt, non eaſdem eorundem ſcriptorum opiniones ſecuti. Stephanus namque & Harpocration (cum plura ſint Megara, ſex ſcilicet toto numero) Megarenſem eum faciunt, ex Attica. Plato uerò cum Suida, philoſophiæ lumen illud ampliſſimum, Megarenſem, in Sicilia quiſque ſuas rationes ſequuti, eas adepti tum ex ipſius poetæ uerſibus, tum etiam alijs occaſionibus: quas alij pluribus etiam oſtendere, conciliare atq; exponere ſunt conati.

In Lexico in decem Rhetores.
In cōmentario de Vrbibus.
1. de Legibus.

De parentibus eius, quando'ue natus, ſeu mortuus etiam fuerit, nemo eſt ueterum, quod quidem memini, qui id prodiderit. Floruiſſe uerò tradunt Olympiade ſexageſima, attingentem adhuc tempora Solonis, Athenienſium legiſlatoris ſapientiſsimi: Anacreontis præterea, & Simonidis, Lyricorum pręſtantiſsimorum: ac Pherecydę tragœdi, qui pediculari morbo poſtea interijt: quemadmodum idem de † Platone ſunt qui prodiderũt. Hoc eſt, uixit Theognis Megarēſis poſt conditum mundum, anno ter milleſimo quadringenteſimo uigeſimoquinto: in id namque tempus ſexageſima Olympias incidit. tametſi etiā ſint, † † qui non ſexageſima, ſed quinquageſimanona Olympiade eum floruiſſe tradant.

Plutarch. in Sylla. tametſi contrarium ſcribat Plinius libro 7. cap. 51.
† Diogenes in Platone. uide etiā prouerb. Pediculi Platonis.
† † Suidas in Theognide.

Scripſit uerò Elegiam, in gratiam Syracuſanorum, qui ex obſidione Syracuſana ſeruati euaſerant: qua eos fortè & conſolari, & liberationem à periculo gratulari ijſdem uoluit. Scripſit item parænefes, quas nonnunquam obſcœnis amori bus

* *Meminit eius Suidas in Theognide, & Ariſtophanes in Cereris ſacra celebrantibus. de eo loco hæc ferebantur:* αἱ μὲ κατένειφε τὴν Θρᾴκην χιόνι πολλῇ, καὶ τοὺς ποταμοὺς ἔπηξ' ὑπ' αὐτὸν τὸν χρόνον ὅταν Θέογνις ἠγωνίζετο.

ὁρῶντας παρισαρμονοὺς καὶ ἐμμιχθέντας ἐχούσας. τοιγαροῦν καὶ ὁ ἀθλύκιος αὐτὸν ἐν τούτων χώρῃ κατέθηκεν, οἱ ταῖς ἡδοναῖς σχολάζοντες αὐτῶν μόνον πᾶσαν καὶ σπουδὴν καὶ ἐπιμέλειαν ἐποίησαν, καὶ διὰ παντὸς ἐν ἡδυπαθείᾳ διαθλάσοντες τὸν βίον διετέλεσαν· ὅπερ καὶ ἐξ αὐτῶν ἐπῶν αὐτοῦ τοῦ ποιητοῦ καταφανὲς πᾶσι ποιεῖται. αὐταὶ δὲ παραινέσεις, καθάπερ καὶ ἐλεγεῖα περὶ τῶν συρακουσίων πολιορκηθεισῶν, ἀφανισθεῖσα τῷ χρόνῳ κακῶς ἀπώλετο· ὥσπερ καὶ πλεῖστα ἄλλα μνήμης ἄλλων ὠφελιμωτάτων καὶ σοφωτάτων συγγραφέων ξυγγράμματα, διὰ τῶν πολέμων ἀπόλωλε, καὶ ἢ πυρί, ἢ καὶ τῶν προγόνων ἡμῶν ἀμελείᾳ, ἀμουσίᾳ, ῥαθυμίᾳ τε καὶ ἀνοίᾳ καὶ ὁμοίοις ἄλλοις μετὰ τῶν ἐλευθερίων γραμμάτων λοιμοῖς, λοιμαῖς τε καὶ φθοραῖς πανωλεθρίᾳ οἰκτροτάτῃ οὕτως ἠφανίσθη, ὥστε μηδέτι ὀνόματα αὐτῶν καταλειφθῆναι.

Ἔγραψε πρὸς τούτοις ἐλεγείαν εἰς τὸν φίλον αὐτοῦ, ἥπερ γνωμῶν ἢ καὶ γνωμολογίας ἐπιγραφὴν ἔχει, διὰ τὸ οὕτω περιέχειν καὶ παραδιδόναι διὰ βραχειῶν γνωμῶν καὶ ὑποθηκῶν πλεῖστα ὅσα παραγγέλματα, διδάγματά τε καὶ καλλίστας διδασκαλίας, περὶ τῆς ἀρετῆς μάλιστα, καὶ παντὸς τοῦ βίου καὶ τῶν τρόπων διοικήσεως γεγραμμένας, καὶ τὸ τέλος περὶ παντοίων ἐν χρηστῶν καὶ πολυωφελῶν διδαχῶν, πάνυ νουνεχέστης καὶ σοφῶς ἐχουσῶν, ἐπισταμένως ἐκπονηθείσας. αὕτη μέχρι οὗ πρὸς ἡμᾶς ἐσώθη, πρόδηλον δέ, ἀλλὰ τὴν οὐ μὴ ὅλην οὕτως ὑπὸ τοῦ θεόγνιδος πεποιημένην, κἂν εἰς αὐτὸν ἀναφέρεται, καὶ τοῦ αὐτοῦ ποιητοῦ ἐπιγραφὴν ἔχῃ. μετρίως γὰρ μόνον πεπαιδευμένος, καὶ ὁπωσοῦν ἐμπειρίαν τινὰ περὶ τὴν τῶν παλαιῶν συγγραφέων ἀνάγνωσιν ἠσκηκώς, καταυτίκα κατανοήσει ταύτην τὴν γνωμολογίαν πλείστων ὅσων διαφόρων ποιημάτων ἅμα συναθροισμὸν ὑπάρχειν, ἅμα καὶ πάμπολλα ἄλλων τινῶν ποιητῶν ἔπη ἐμμιχθέντα ἔχειν, τοῦ σόλωνος δῆτα, τοῦ τυρταίου, τοῦ καὶ ἄλλου, ὅτι δηλαδὴ πολλοὶ στίχοι ὑπὸ τοῦ ὀνόματος αὐτῶν παρὰ τοῖς συγγραφεῦσι ἐξενήνεγνται, οἳ ἐν τοῖς θεογνιδείοις ὁμοίως ἔκκεινται. εἰ μή τις μᾶλλον ὑπολήψεσι τὸν θέογνιν τοῖς ἔπεσιν ἐκ τῶν ἄλλων γνωμολόγων περιαιρεθεῖσι αὐτόματον ἀντὶ τῶν ἰδίων κεχρῆσθαι, ὅτι μάλιστα αὐτῷ ἔδοξε τῇ πραγματείᾳ αὐτοῦ ὁμοφρονεῖν, καὶ μεγίστην τῷ ὑποκειμένῳ συγγένειαν ἔχειν. καθάπερ καὶ παρὰ τῷ ὀρφεῖ καὶ ἡσιόδῳ ἔπη τινὰ κεῖται, ἃ τοῖς αὐτοῖς ῥήμασι καὶ ταῖς αὐταῖς ἅμα συλλαβαῖς, ἐν τοῖς τοῦ ὁμήρου εὑρίσκονται, οὐδὲν ἀλλήλων διαφερόμενα. καὶ μὲν τούτῳ πάνυ ὁμοίως ἔχει τὸ αἰσχύλειον τοῦτο, ὃς ἔφη ἄνωθε, τὰς τραγῳδίας αὐτοῦ εἶναι μικρά τινα τεμάχια τῶν μεγάλων δείπνων τοῦ ὁμήρου. δηλαδὴ ἑκάστους τῶν πάλαι ἐκ τῶν ποιημάτων τοῦ ὁμήρου, ὡσανεὶ πηγῆς καὶ πρωτοπάτορος τῶν ἁπασῶν διδαχῶν καὶ ξυνόλως τῆς ἀρχαιότητος, καὶ πλείστων ὅσων καλῶν καὶ παλαιῶν πραγματειῶν γραφέως σοφωτάτου, καὶ ἀρχιτέκτονος θαυμασιωτάτης ὕλην καὶ ὑπόθεσιν τοῦ γράφειν, ὥσπερ ἐκ ταμιείου, ὡς ὅτι πλουσιωτάτου ὠκεανοῦ φημί τινος βαθίστου, λαμβάνειν, καὶ αὐτὸν ἅπασιν ἀρκούντως πανταπαρασκευάζειν, ἀλλοτρίων δὲ οὐδεμίαν χρείαν ἔχειν, μηδέ τι παρὰ ἄλλοις ἑλέσθαι, καὶ δὴ ἕως οὐ οὐδεὶς εὑρέθη, δυνάμενος τοῦτο δῆλον ποιήσασθαι, οὐ μιμητὴς αὐτὸς γενέσθαι κἂν δυνήσαιτο. μετὰ ταῦτα καὶ συνάθροισις καὶ σύνταγμα τῶν γνωμῶν καὶ

ὑποθηκῶν

bus inquinauit. unde & Athenæus ipſum inter eos connumerat, qui uoluptatibus ſe totos manciparunt. Atque eius quoſdam etiam uerſus affert, hoc idem qui comprobent. Paræneſes uerò iſtæ, quemadmodum & Elegia de Syracuſarum obſidione, temporis iniuria ſunt amiſſæ: quemadmodum infinita millia * alia optimorum autorum, bellis, incendijs, aut etiam maiorum incuria, inſcitia ac barbaria, ſimilibusque literarum peſtibus, ſimiliter malè perierunt, ut ne nomina quidem horum ſuperſint amplius.

Scripſit etiam Elegiam ad Cyrnum amicum, quæ *γνῶμαι* ſeu *γνωμολογία* inſcribitur, quòd breuibus ſententijs præcepta tradat de uirtute, de uitæ atque morum honeſta gubernatione. Ea autem adhuc extat: tametſi manifeſtum ſit, quòd ea non ſit tota Theognidis, quamuis ei tribuatur, ipſius etiam autoris inſcriptionem habeat. Mediocriter namque exercitatus, ac in ueterum authorum lectione uerſatus, mox iudicabit, quòd multæ aliorum poetarum ſententiæ ei Gnomologiæ ſunt inſertæ: ut Solonis, Tyrtæi, Eueni: quòd ſub horum nomine apud authores plerique uerſus, qui apud Theognidem reperiuntur, referantur. Niſi quis uelit, ultrò ſic à Theognide pro ſuis, ex aliorum Gnomologijs, eos uerſus eſſe uſurpatos, quòd ſuo inſtituto conuenire uiderentur. Quemadmodum & apud Orphea & Heſiodum uerſus reperias, qui ijſdē uerbis, ac etiam ſyllabis, apud Homerum legantur. Nec ab re eſt, quod Aeſchylum dicere ſolitum accepimus, ſuas tragœdias particulas eſſe quaſdam de magnis cœnis Homeri: quòd ſcilicet ab eo, tanquam primo doctrinarum ac omnis antiquitatis parente, ac ſapientiſsimo multarum bonarū rerum pictore, mirabiliq; architecto, quiſque ſcribendi materiam & argumentum ſumeret: ipſeq; omnibus ſuppeditaret, peteret uerò à nemine. quem namque ipſe imitari potuerit hactenus, nemo eſt qui id ſcripſerit. Præterea ipſe etiā cōtextus & ordo ſenten-

Apud Athenæū lib. 8 δειπνοσο-φιστῶν.

* *Alexandriæ, in bello priori Alexandrino, perierunt in una bibliotheca ſeptingenta millia uoluminum: Gellius libro 7, capite 17. Seneca libro 1 de Tranquillitate uitæ. Sic ſub Zenone Cæſare, Conſtantinopoli in una bibliotheca conflagrarunt centum uiginti librorum millia: Suidas in Malcho, & Zonaras tomo hiſtoriarum ſuarum tertio. Sic perierunt ſex librorum millia Origenis, & tria millia quingenti Didymi Grammatici, quorum Hieronymus, Quintilianus & Seneca meminerunt. Nec extant Liuij decades quatuordecim: nec etiam reperiuntur Varronis librorum ſeptuaginta heptades, quarum Gellius meminit. & alij aliorum plurimorum, malè perditorum.*

ὑποθηκῶν ἀσυναρμοστον, καὶ ἀσυντάκτως τε καὶ συγκεχυμένως ἔχον σαφῶς ἐνδείκνυσι, πλεῖστα ὅσα ἔπη ἐκ τῆς γνωμολογίας ἐκείνου ἀποβεβλῆσθαι ὁποίας γε αἰτίας ἕνεκα, ἢ διὰ τὸ πλεῖστον αἰσχρολογίας ἔχεσθαι δοκεῖν, ἢ καὶ διὰ τὰς μιαρίας παρεσπαρμένας, ἃς αἱ τῶν ἐπιεικῶν καὶ τῶν παιδίων καλῶν ἀκοαὶ ἀποστρέφονται. ἀντὶ δὲ τῶν ἄλλα τινὰ πολὺ καὶ σεμνότερα καὶ ὠφελιμώτερα ἐκ διαφόρων ἄλλων τινῶν γνωμολόγων ποιημάτων ἐμπεποιῆσθαι, ὡς ἐκ τῶν τοῦ σόλωνος, τυρταίου τοῦ ἀθηναίου, χίλωνος τοῦ λακεδαιμονίου, θάλητος μιλησίου, πιττάκου τοῦ μιτυληναίου, περιάνδρου τοῦ κορινθίου, καὶ ἀναχάρσιδος τοῦ σκύθου· οἱ γὰρ ἅμα πάντες ὑποθήκας, γνώμας, ἐλεγείας τε καὶ νόμους μέτρῳ συνέγραψαν. αὐτὰς δὴ οἱ πάλαι ἄνδρες σοφώτατοι γενόμενοι, καὶ διαπαντὸς τιμηθησόμενοι, διὰ αὐδοῦς τε καὶ ἐπαίνου πλείστου ἀεὶ ἀχθησόμενοι, περὶ τοσούτου πεποιηκέναι λέγονται, ὥστε τοῖς παισὶ αὐτῶν ἐντέλλεσθαι δημοσίᾳ αὐτὰς καὶ ἐν τοῖς ἀνθρώπων συλλόγοις καὶ πανηγύρεσιν ἀπαριθμουμένους ἀνδρείως ἕκαστα ὑμνοῦντας ᾄδειν.

Καὶ μὴν ἀθηναῖος ἱστορεῖ, τὸν θέογνιν, σόλωνα καὶ φωκυλίδην, ξὺν ἄλλοις τισὶ ποιηταῖς, γνώμας αὐτῶν μέτροις καὶ ἀριθμοῖς διὰ τοῦτο μάλιστα περιειληφηκότας, ὅτι τοῖς πάλαι ἐν ἔθει γέγονεν, δημοσίᾳ αὐ ἀπομνημονεῦσαι ᾄδοντας ποιήματα αὐτῶν, ὥσπερ διδασκαλίας τυγχάνοντα, καὶ κηρύγματα ὄντα νόμου τοῦ ὑπὸ θεοῦ ταῖς καρδίαις πάντων ἀνθρώπων ἐγγραφέντος, καὶ οἱονεὶ ἐγχαραχθέντος, μᾶλλον δὲ φωνὰς αὐτοῦ τοῦ θεοῦ αὐτὰς ἐν πάντων καρδίαις φωνούσας, περὶ ἁπάντων δηλαδὴ, ἃ χρὴ καὶ μανθάνειν καὶ σαφῶς εἰδέναι τοὺς ἀνθρώπους· καθάπερ τοῦτο ἄλλοθι που περὶ τῶν τοῦ ὁμήρου καὶ εὐριπίδου, καὶ ἄλλων τινῶν, διὰ πλειόνων διεξεληλύθαμεν, οἷον ἐκ τῶν παλαιῶν δειγμάτων καὶ βεβαίων ἐνδείξεων.

Πρὸς τούτοις ἅμα πρόδηλον ἐκ χωρίου τινὸς ξενοφῶντος, ὑπὸ τοῦ ἑλληνικοῦ γνωμολόγου προσενεχθέντος ἐκ βιβλίου τινὸς τοῦ αὐτοῦ ξενοφῶντος, ἀλλ' ἀπολωλότος, ἄλλην τινὰ πάντως τὸ πάλαι ἀρχὴν τῆς παρούσης πρὸς τὸν κύρνον ἐλεγείας ὑπὸ τοῦ ποιητοῦ πεποιημένην γεγονέναι· ὥστε καὶ ἤδη ἐκ τοῦ αὐτοῦ τεκμηρίου, καὶ τῶν ἄλλων ἀνωτέρω εἰρημένων, φανερὸν εἶναι, ἀντὶ τῶν περιαιρεθέντων ἐπῶν, ἐκ ταύτης ἐλεγείας, ἄλλα τινὰ ἐκ διαφόρων γνωμολόγων ποιημάτων ἐκλεχθέντα, καὶ αὐτὰ πάμπολλα, ὑπὸ ἄλλου τινὸς ἐμβληθέντα παρεμπεποιῆσθαι· καθάπερ ἡμεῖς ἐν τοῖς κάτω τὰ τοῦ ποιητοῦ χαλεπώτερα διασαφιζόμενοι, ἰδίοις χωρίοις σαφέστερον ἐνδείξασθαι ἐπιχειρήσαμεν.

Ἀλλὰ μὴν ποιητὴν αὐτὸν ἐν πλείστῃ ἀξίᾳ γεγονέναι παρὰ τοῖς προγόνοις καὶ τοῖς πρὸ ἡμῶν γεγενημένοις, δῆλον ἐκ τούτων μάλιστα, ὅτι πλεῖστοι ὅσοι συγγραφεῖς περιβόητοι, καὶ μεγίστην δόξαν ἐπὶ τῇ ἀρετῇ καὶ σοφίᾳ κεκτημένοι ἔχοντες, ὡς ἂν σὺν μεγίστης τιμῆς τοῖς στίχοις αὐτοῖς κέχρηνται, ὡς ἀξιώμασι καὶ χρησμοῖς ὑπ' αὐτοῦ ἀπόλλωνος παραδοθεῖσι καὶ ἐξαγορευθεῖσι· πλάτων φημὶ, καὶ ἀριστοτέλης, ξενοφῶν, καὶ πλούταρχος, ἀθηναῖός τε, δίων χρυσόστομος, καὶ φίλων ἰουδαῖος. καί γε ἐκ τῶν ἑλληνικῶν πατέρων, κλήμης ὁ ἀλεξανδρεὺς, καὶ βασίλειος τὴν ἐπίκλησιν μέγας. καὶ μὴν καὶ ὑπὸ ἀριστοτέλους παραδεδομένον ἴσμεν τῶν θεόγνιδος ἐπῶν ἐν προθύρῳ τοῦ ἱεροῦ ἀπόλλωνος τοῦ ἐν δήλῳ ἐν προσγεγραμμένον, ὅπερ αὐτὸς ἐν χάριτι καὶ τάξει τῶν εὐχῶν κα-

ταριθμεῖ-

ſententiarum, qui nullus eſt in Theognide, manifeſtè docet, multos uerſus paſsim ex tota illa Gnomologia eſſe abiectos, à quocunque etiam: quòd ſeu laſciuiores, ſeu impuriores eſſent, quàm ut coram honeſtis ac puerilibus auribus ſe probare poſſent: ac in horum locum alios eſſe ſuffectos modeſtiores, caſtigatiores, & utiliores etiam, ex aliorũ Gnomologorum libris: ut Solonis, Tyrtæi Athenienſis, Chilonis Lacedæmonij, Thaletis Mileſij, Pittaci Mitylenæi, Periandri Corinthij, Anacharſidis Scythæ. & hi enim omnes, gnomas, hypothecas, elegias, & leges uerſibus comprehenſas ſcripſiſſe leguntur: quas etiam ueneranda ac ſapiens uetuſtas tanti feciſſe legitur, ut eas publicè recitari ac cani à pueris in publicis celebritatibus præceperit.

Autoribus Laertio & Suida.

Athenæus li. 14. δειπνοσοφιστῶν.

Ideo namque Athenæus ſcribit, Solonem, Theognidem, Phocylidem, &c. præcepta & ſententias ſuas ad numeros, metrorumq; ſeriem feciſſe: quòd ipſorum uerſus recitarentur ac canerentur tanquam doctrinæ & conciones legis naturæ, ſeu potius ipſius Dei, de omnibus, de quibus docendi ſunt homines: quemadmodum id de Homeri, Euripidis, ac aliorum ſcriptis, alibi pluribus ex ueterum narrationibus retulimus.

Plato in Hipparcho, Lycurgus in oratione contra Leocratem, Plutarchus in Nicia.

Ac apparet ex Xenophontis etiam quodam loco, à Græco Gnomologo ex quocunque etiam eius autoris libro, qui perijt, adducto, aliud olim fuiſſe præſentis ad Cyrnum elegiæ initium. ut tum ex eo, tum alijs ſuprà memoratis rationibus, ſatis conſtet, ſublatis inde plurimis uerſibus, quacunque etiam de cauſa, à quocunque etiam, ſuffectos in horum locum alios, ex aliorum Gnomicorum ſcriptis decerptos: quemadmodum nos id etiam in margine textus, in aliquot locis conati ſumus oſtendere.

Cæterùm quòd eum authorem maximi fecerint ueteres, manifeſtum fit inde maximè, quòd multi magni ſcriptores, non ſine honoris præfatione, eius uerſus, ueluti axiomata & oracula ab ipſo Apolline edita, frequenter uſurparint: Plato inquam, Ariſtoteles, Xenophõ, Plutarchus, Athenæus, Dion Chryſoſtomus, Philo Iudæus: ac de patribus Græcis, Clemens Alexandrinus ac Baſilius Magnus. Quin Ariſtoteles etiam prodidit, in ueſtibulo templi Apollinis, quod eſt in Delo inſula, ſcriptum fuiſſe uerſum Theognidis, qui ab eodem

Lib. 1. Moral. ad Eudem.

παριθμούμενος τυγχάνει, περὶ ὧν καὶ πλάτων καὶ ἄλλοι τινὲς οὐ συμφωνοῦντα ταῖς τῶν ἄλλων γνώμαις γράψαντες ἔτυχον. ἔχει δὲ αὐτὸ τὸ ἔπος οὑτωσί πως· κάλλιστον τὸ δικαιότατον, λῷστον δ' ὑγιαίνειν. Καθάπερ ἀλλαχοῦ καὶ περὶ τῶν ἐπῶν ἡσιοδείων καὶ φωκυλιδείων ὁμοίως μεμνήμεθα, ὅτι καὶ ἀπόλλων ὑπ' ἀνθρώπων ἐρωτηθεὶς, τοῖς αὐτοῖς χρησμολογῶν ἀποκρίνεσθαι εἴωθε, ὥσπερ ταῖς αὐτοῦ, εἰ καὶ μᾶλλον αὐτοῦ τοῦ θεοῦ φωναῖς ὀρθῶς καὶ καλῶς ἐχούσαις· ὡς ἂν καὶ τοῦτον τὸν τρόπον τοῖς ἀνθρώποις τοῖς τότε γενομένοις, αὐτὰ καθὼς εὐσεβῶς καὶ ὠφελίμως εἰρημένα, κεχαρισμένα ἀπεργάζεσθαι, καὶ οὕτως ἐν στόμασί τε καὶ καρδίαις πάντων αὐτὰ ἀποκατατίθεσθαι.

Κύρνος δὲ, πολυπαΐδης, σιμωνίδης, ὀνομάκριτος, κλεάριστος, θεότιμος, δημοκλῆς, ἀκάδημος, τιμαγόρας, ἄργυρις, ὀνόματα τυγχάνει ὄντα κύρια, καὶ πρόσωπα, ἃ ὁ ποιητὴς πλειστάκις πρὸς αὐτὰ τὸν λόγον καταστρεφόμενος, ὥσπερ φίλους προσφωνεῖται· περὶ ὧν μνείαν ποιεῖσθαι ἐν τῷ νυνὶ ἡμῖν ἔδοξε. τὸ δὲ τῶν ὀνομάτων ἐτυμολογικὸν, μετρίως ἐν τοῖς στοιχείοις ἑλλάδος γλώττης πεπαιδευμένος, ῥαδίως κατανοήσει, καὶ ἄνευ ἄλλων τινῶν ἑρμηνείας καταμαθήσεται. κλεάριστος, χρηματίζειν ἀπὸ τοῦ κλέους τοῦ ἀρίστου, ἄνδρα εὐκλεέστατον καὶ ἐξαίρετον, καὶ λαμπροτάτην ἐπὶ τῷ ὀνόματι δόξαν κεκτημένον ἀποφαίνει. οἱ γὰρ τὸ πάλαι γενόμενοι μηδὲ εἰκῇ, μηδ' ἀβούλως, μηδὲ ἀπὸ τῆς αὐτῆς αὐτίκα γενέσεως ἡμέρας, ἄλλοι δὲ ἄλλῳ καὶ πολυχρονίῳ ὕστερον τοῖς τέκνοις αὐτῶν ὀνόματα ἐπέθηκαν. καί γε οἱ μὲν ἀπ' ἄλλων αἰτιῶν καὶ πραγματειῶν, οἱ δὲ ἀπὸ ἀρετῶν κακιῶν τε καὶ φαύλων, τρόπων τε καὶ ἐργμάτων καλῶς ἢ κακῶς πεπραγμένων, καὶ ἄλλων τούτοις ὁμοίων, ἐπωνυμίας εἶχον· καθάπερ τοῦτο ἐκ πλείστων ὅσων παραδειγμάτων δῆλόν ἐστιν, ὡς ἐκ τῶν τοῦ πινδάρου, περὶ τοῦ ἰάμου καὶ προσέτι τοῦ αἴαντος τοῦ τελαμωνίου, ὃ ὡσαύτως κεῖται παρὰ σοφοκλεῖ· καὶ μετὰ ταῦτα ἐκ τοῦ περὶ τοῦ ὀδυσσέως παρὰ ὁμήρῳ, καὶ ἐξ ἄλλων παρὰ ἄλλοις τισὶ ποιηταῖς, καὶ τῶν αὐτῶν ἑρμηνεῦσι καὶ σχολιασταῖς. αἱ δὲ θυγατέρες ὡς ἐπὶ πλεῖστον ἀπὸ τῶν πατέρων ἐπωνομασμέναι ἐπεκαλοῦντο. ὥσπερ τοῦτο σαφῶς ἐκ τῶν τοῦ πλουτάρχου καταμαθεῖν τις δύναται, σημεῖον ποιησάμενος τὴν τοῦ καίσαρος πομπηΐαν, καὶ ἰουλίαν τὴν τοῦ πομπηΐου γυναῖκα, κορνηλίαν προσέτι τοῦ σκιπίωνος, τυλλίαν τοῦ κικέρωνός τε, καὶ τὴν μετέλλην τοῦ μετέλλου.

Ὡς δὲ μὴ πόῤῥω τῆς ὑποθέσεως ἀποπλανώμεθα, συμβέβηκε ἐπὶ τούτοις τῷ θεόγνιδι, ὁμοίως μὲν πλείστοις ὅσοις ἄλλοις παλαιοῖς συγγραφεῦσι, ὥστε τύχῃ οὐ καλῇ πάνυ χρώμενον, πολὺν χρόνον πάνυ ἀδιορθώτως καὶ ἐλλειπῶς ἔχοντα, καὶ πολλοῖς ἐν χωρίοις κακῶς λελωβημένον ἐν σκότει ἀπολανθάνεσθαι, καὶ φθοραῖς καὶ εἰδεχθείᾳ προστετριμμένον, ἄνευ τῶν φιλομούσων κοινωφελείας ἀποκεκρυμμένως ἀποκεῖσθαι. αὐτὸν δὲ ὡς ἀποτεθνεῶτα καὶ πρὸ πολλοῦ ἀπολωλότα, πάλιν εἰς φῶς ἀνήγαγε, καὶ πρὸς βίον ἐπιστημόνως διορθωσάμενος αὐτὸν νόστιμον οἱονεὶ ἐκ νεκύων, χθονίους κευθμῶνας ἐάσαντα (καθάπερ παρὰ ποιητῇ τις τοιουτοτρόπως λέγων τυγχάνει) ἀναστησάμενος ἐποίησε λαμπρότατος ἀνὴρ ΙΩΑΧΕΙΜΟΣ Ο΄ ΚΑΜΕΡΑΡΙΟΣ, ὡς εὖ καὶ καλῶς πρὸς τοὺς περὶ τὰ τῶν τεχνῶν καὶ ἐλευθερίων γραμμάτων ἐπιτηδεύ-

de ordine uotorum refertur: de quo Plato ac alij aliter ſenſerunt.eſt autem is iſte:

κάλλιστον τὸ δικαιότατον, λῷστον δ' ὑγιαίνειν. Quemadmodum de Heſiodi, Phocylidæq́; uerſibus alibi ſcripſimus, quòd ab Apolline, ut ſuæ, Deiq́; uoces, inſtar oraculorum fuerint uſurpati: ut fortè hac ratione eos, eius temporis hominibus commendatos redderet.

Herodotus lib.6

Cyrnus autem, Polypædes, Simonides, Onomacritus, Clearistus, Theotimus, Democles, Academus, Timagoras, Argyris, nomina ſunt propria, & perſonæ ad quas orationem conuertit ſæpe poeta, eos ut amicos compellans: quod ſemel monere hoc loco uoluimus. Quid uerò illa nomina ſignificent, mediocriter in initijs ſaltem Græcæ linguæ uerſatus, ipſe facilè uidebit, ſine expoſitione. Clearistus, uirum præſtantem, celebri nominis gloria illuſtrem ſignificat. ueteres namque liberis ſuis non temerè nomina imponebant: nec ab ipſo mox natiuitatis die, ſed alij alio tempore, longeq́; pòſt, ac ab alijs cauſis, ſtudijs, moribus, uirtutibus, uitijs, et ſimilibus: quemadmodum apud Pindarum †ſunt exempla de Iamo: apud eundem etiam, quemadmodum & Sophoclem, de Aiace Telamonio: apud Homerum *, de Vlyſſe: apud alios poetas, horumq́ue interpretes, de alijs alia. Puellis autem plerumq; patrum nomina indebantur: quemadmodum ex Plutarcho id colligere licet, de Pompeia Cęſaris, Iuliaq́; Pompeij uxore: de Cornelia Scipionis, Tullia Ciceronis, Metellaque Metelli filia.

De eo uide Plinium li.18.cap. 3. Plutarchũ in uita Coriolani, Suidam in uoce ἀμφιδρομία, Platonem in Cratylo, & Quintilianum lib.1.ca.7.

† Hymno 6 Olymp. de Aiace uerò, 6 Iſthmiorũ, & apud Sophoclem in Aiace flagellifero.

** Odyſſ.lib.τ.*

Suo uerò quodam fato Theognidi, quod ueterum etiam pleriſque alijs, accidit, ut longo tempore mutilus, lacerus, ac pleriſque in locis perditiſsimè corruptus, in angulis abditus iaceret, ſine publico diſcentium uſu, quocunque etiam caſu miſerrimè ac deſperatiſsimè deformatus. Eum quaſi amiſſum & mortuum, luci ac uitæ tandem reſtituit clariſsimus uir IOACHIMVS CAMERARIVS, de re literaria lon-

 go tem-

ἐπιτηδεύματα φιλοσοφοῦντας διακείμενος, τὰς τέχνας πλεῖστον ἐπὶ τὸ βέλτιον ἀπέδωκε εἰς πολλὴν εὐπορίαν. οὐκ ἀνωφελῆ προσέτι καὶ ἄχρηστον σπουδὴν περὶ τὸν ποιητὴν ἐσχήκασι ἄλλοι τινὲς ἐλλογιμώτατοι καὶ σοφώτατοι ἄνδρες, ὧν ἐπιμέλεια καὶ ἡμᾶς πλεῖστον ὠφέλησε. καὶ ἡμεῖς δὴ οὐδὲν ἀποροῦντες, ἀλλὰ μεγίστην ἡμῖν ἐλπίδα περιποιούμενοι διατελοῦμεν, ἡμέτερον ἅμα πόνον καὶ σπουδὴν, τὴν περὶ τὸ μεταφράσασθαι καὶ μεθερμηνεύεσθαι τὸν θέογνιν σπουδάζοντες ἐπιμελῶς ἐποιήσαμεν, τοῖς νεανίαις φιλομούσοις προσφιλῆ ἅμα, καὶ μηδαμῶς ἀνωφέλιμον, ἀλλὰ μᾶλλον λυσιτελεστάτην γενέσθαι.

Πρὸς ταύτην δὲ ἐπιμέλειαν καὶ πόνον ἡμᾶς ἐπώτρυναν πολλοὶ ἀγαθοὶ φίλοι, ὀνομαστότατοι καὶ σοφώτατοι ἄνδρες γενόμενοι, εἰπόντες πλεῖστα ἔτι ἐν τοῖς θεογνιδείοις ἔπεσι εὑρεθῆναι ἀδιανόητα, καὶ ἀσαφέστερον πως ἔχοντα, ἃ καὶ τοῖς παισὶ ταραχὰς ἐμποιεῖσθαι δύναιτο, καὶ ἅμα τοῖς ἀναγινωσκομένοις, παντάπασι περὶ τούτων ἀμφισβητήτως ἔχουσι, ἐμποδὼν γίγνοιτο· καὶ διότι ἐξηγήσεως ἐπιμελοῦς καὶ ἑρμηνείας σαφεστέρας χρείαν ἔχοιτο, εἰς τὸ καλῶς καὶ ὀρθῶς περὶ τούτων πάντα διανοηθέντων (ὅτι καὶ ἡμῖν τὸ αὐτὸ μέχρι τούτου δεδογμένον ἐγένετο) οὐκ ἔχει μάχεσθαι ἀλόγως.

Ὅθεν δὲ ἡμεῖς σπουδὴν καὶ ἐπιμέλειαν εἰς τὰ τοῦ θεόγνιδος ἔπη καταναλίσκοντες τετυχήκαμεν, εἰ καὶ αὐτὰ ξύμπαντα ῥάδιά τε καὶ φανερὰ πεποιηκότες ὑπάρχομεν, διεξελθεῖν ἡμῶν ἔργον οὐκ ἔστι. τοῦτο γὰρ ἐπιμελέστατα ἐπιχειρήσαμεν, καὶ μόνον ἐκ πάντων περὶ ταύτην τὴν πραγματείαν κατὰ τὸ δυνατὸν παντὶ σθένει διετρίψαμεν, ὥστε τὴν νεότητα ὠφεληθῆναι, καὶ ἅμα πάντας τοῖς τῶν πάλαι σοφῶν λόγοις ἐμφιλοχωροῦντας ἐκ τούτου τοῦ συγγραφέως ἐπικαρπίας τινὰς καὶ ὠφέλειαν λαμβάνειν δύνασθαι. καθάπερ γὰρ καὶ ἄλλως τε διαπαντὸς, τοῦτο ἐπιμελῶς σπουδάζοντες τυγχάνομεν, ἵνα μόνον χρήσιμα καὶ ὠφέλιμα καὶ ἀναγκαῖα λέγωμεν· ὥσπερ περὶ ἐπιχάρμου τοῦ σικελιώτου γέγραπται ἀπὸ τοῦ ποιητοῦ, ὅτι τοῖς παισὶ χρήσιμα εἶπεν. ὁμοίως καὶ ἐνταῦθα παντὶ σθένει, οὐδενὶ πόνῳ φειδόμενοι, ἐπὶ τὸ αὐτὸ τοῦ πρὶν ὑφ' ὑμῶν ἐφιεμένου τέλους σπευσάμενοι οὔποτε ἀπεπαύσαμεν, ὅσον περ ἀπ' ἄλλων τινῶν περὶ ὧν διατριβὴν ὡσαύτως ἀσχολοῦμεν, σχολὴν ἄγειν ἡμεῖς οἷοί τε γεγέναμεν, ὅταν ἤδη πρὸ πολλοῦ τὰ πάντα ἡμῶν τῇ κοινωφελείᾳ οὐδὲν ἀπόθετον ἢ καὶ ἀταμίευτον ποιησάμενοι ἀνατεθείκαμεν.

Ταύτην δὲ ἐξήγησιν εἰς θέογνιν συγγεγραμμένην, ἐκ βελτίστων καὶ χρησιμωτάτων ἑλληνικῶν ἅμα καὶ ῥωμαϊκῶν συγγραφέων συμπαρασκευάσαμεν, καὶ προσέτι ἐξ ἑλληνικοῦ ἑρμηνέως, καὶ τῶν τοῦ Ἐράσμου χιλιάδων συνεκομίσαμεν· παρ' ὧν οὐ μὴ μόνον τοῦ παρόντος ποιητοῦ πλεῖστα ὅσα ἔπη ἐξερμηνεύονται, ἀλλά γε καὶ πλείστων ἄλλων συγγραφέων πολλοὶ ὕποπτοι ἄδηλοί τε καὶ ἀδιέργαστοι τόποι ἐντίθενται. ταύτην δὲ ἐξήγησιν οὕτω μὲν ἐξεπονήσαμεν, ὅπως μὴ μόνον νοῦν ἑκάστων ἐπῶν κατὰ τὸ δυνατὸν, ἁπλούστατα καὶ σαφέστατα ἐνδειξαίμεθα, ἀλλ' ὁμῶς ἐμφηναίμεθα καὶ τὰ βιβλία ἄλλων συγγραφέων, ἅμα τῶν χωρίων καὶ κεφαλαίων, ἐξ

ὧν

go tempore præclariſsimè meritus. Præſtiterunt etiam ea in re alij docti ac eruditi uiri, non inutilem operam, quorum opera nobis quoque profuit. Speramus autem, noſtrum etiam laborem, quem uertendo exponendoque Theognidi impendimus, non inutilem futurum prorſus diſcentibus.

Eum ut ſuſciperemus, ideo nos monuerunt amici, boni ac eruditi uiri, quòd dicerent, multa adhuc in Theognide paſſim reperiri, quæ & adoleſcentes perturbarent, lectorem remorarentur, dubium ac ſuſpenſum tenerent, ac expoſitionem deſiderarent: quorum ſententiæ, quòd idem nobis etiam hactenus uiſum eſſet, reclamare non debuimus.

Quid uerò nos in Theognide præſtiterimus, an faciliorem eum diſcentibus effecerimus, noſtrum non eſt dicere. Id certè conati ſumus ſedulò, ut noſtra quoque opera adoleſcentes, etiam in hoc autore adiutos ſe eſſe intelligerent. quemadmodum enim aliàs ſemper, id maximo ſtudio habemus, ut quæ utilia, bona atque neceſſaria ſunt dicamus: ueluti de Epicharmo Siculo ſcriptum legimus, quòd pueris utilia dixerit. Ita ut id hoc loco quoque aſſequeremur, quantum quidem per alia negocia licuit, omni ſtudio ſumus conati: cum iam pridem, quicquid eſt nobis ocij, ingenij atque induſtriç, publicæ utilitati id omne deſponderimus.

Theocritus in Epigrammatis quidem uerbis: πολλὰ γὰρ ποττὰν ζωὰν τοῖς παισὶν ἆπε χρήσιμα, μεγάλα χάρις αὐτῷ.

Expoſitionem autem, quam in Theognidem conſcripſimus, ex optimis quibuſque Græcis atque Latinis ueteribus autoribus parauimus, græco quoque interprete, ac Eraſmi adagiorum Chiliadibus: ubi non modò huius authoris plerique uerſus, uerùm aliorum etiam authorum multi loci fœliciſsimè exponuntur. Eam autem expoſitionem ſic temperauimus, ut non ſolum ſenſum ſingulorum, quantum quidem fieri à nobis potuit, indicaremus: uerumetiam unà monſtraremus aliorum authorũ libros, locos atque capita, ex qui-

bus

ὧν σαφεστέραν καὶ ἱκανωτέραν ἐκσάφησιν παρασκευασθῆναι, καὶ προταμιευθῆναι αὖ κατανοήσαιμεθα. διὰ τοῦτο καὶ ἅμα ἐκ τῶν τοῦ Ἐράσμου χιλιάδων πάσας σχεδὸν παροιμίας ὧδε προσεγράψαμεν, ἐν αἷς αἱ θεογνίδειαι ἅμα γνῶμαι ἐκτίθενται, καὶ ἅμα ἄλλα τινὰ ἐξ ἄλλων συγγραφέων προσφέρονται, τὰς γνώμας θεογνιδείας φανερὰς καὶ ῥᾳδίας ποιεῖσθαι δοκούμενα.

Αὐτὸ γὰρ ξύγγραμμα τῶν παροιμιῶν, περὶ οὗ τινος καὶ οὐδεὶς μέχρι τούτου τοὺς ἐπαίνους οἵους χρὴ ἀρκούντως ἐποίησε, καί τοι ἐγκωμιάζων πως καὶ ὑμνούμενος αὐτὸ ὑπερβαλλόντως, ὅταν ἑλληνικῆς ἅμα καὶ ῥωμαϊκῆς γλώττης ἀναριθμήτατος ἀνεξάντλητός τε καὶ πολυανθέστατος θησαυρὸς τυγχάνῃ, καὶ διηκῶν ὑπομνημονευμάτων πολυχρηστοτάτων εἰς πλείστους ὅσους ἀδήλους καὶ ἀδιανοήτους τόπους πάντων σχεδὸν τῶν ἔξω καὶ πάλαι συγγραφέων συγγεγραμμένων, καλῶς ἡμᾶς πεποιηκέναι ἡγούμεθα, εἰ τοῦτο τὸ βιβλίον τοῖς φιλομαθέσι προσφιλές τε καὶ ἐπαινετὸν ποιεῖν ἐπεράθημεν, πλειστάκις δῆτα ἐν τοῦδεν παροιμίας ὧδε ἐξενεχθέντες· εἰς ὅπερ Ἐρασμος, περίβλεπτος ἀνὴρ ἐκεῖνος, καὶ οὐ μὴ τυχούσῃ, ἀλλὰ τετελεσμένῃ καὶ πάντα ἀριθμὸν λαβούσῃ τῶν σεμνῶν καὶ ἐλευθέρων τεχνῶν ἐπιγνώσει κεκοσμημένος, καὶ πολλοῖς παντοίων ἀρετῶν τε καὶ καλῶν μαθήσεων εἴδεσι κεκαλλυμμένος, πάντα πάσῃ σπουδῇ καὶ ἐπιμελείᾳ συναγαγεῖν καὶ συναθροῖσαι ἐσπούδασε, ὅσα αὐτὸς πολυΐστωρ θαυμασιώτατος, παντοιογραφώτατος, καὶ ἅμα πολυγραφώτατος ἐκ ξυμπάσης παλαιοτάτης ἐμμαθής, καὶ ὅσ[illegible]ωτάτα, ἀξιολογώτατα, γνωμικώτατα, ἀποφθεγματικώτατά τε καὶ σοφώτα[illegible]ενεμήθη. οὐ γὰρ μόνον ἐν τῇδε τῇ βίβλῳ παροιμίας κοσμιωτέρως καλλίστῃ τάξει συντεταγμένας συνεκόμισεν, ἀλλὰ πλεῖστα ἄλλα προστίθησι, ἅπερ αὐτῷ ἐξήγησίν τινα καὶ ἐκσάφησιν παροιμιῶν τινῶν περιέχειν ἐδόκει. καθάπερ εἰσὶ στίχοι οὐκ ὀλίγοι παλαιῶν, ἑλληνικῶν ἅμα καὶ ῥωμαϊκῶν ποιητῶν, οὓς μὲν ἐξ ὄχλου τῶν ἄλλων ὡσπερανεὶ καταταχθέντας, ἐς τάξιν κατ᾽ ἀξίαν διακοσμούμενος συνήγαγεν. πρὸς τούτοις ἐν τῇ αὐτῇ βίβλῳ συμβάλλεται πολλὰ τὰ ὑπὸ τῶν ἑλληνικῶν τε καὶ ῥωμαίων σοφῶς λεχθέντα, καὶ καλῶς ἔχοντα, καὶ δοκούμενα τῆς αὐτῆς πραγματείας καὶ ὁμοίας τινός πως ὑποθέσεως, ὁμολογούμενα δῆτα καὶ σύμφωνα ὑπάρχειν. διὰ τοῦτο μὲν εὐρυχωρότατον τῆς φιλολογίας πεδίον αὐτὴ ἡ βίβλος ὑπάρχει, ἐν ᾗ τινι πολυμορφοτάτη ἐπιστήμη πεφυλαγμένη ἢ συγκεκλεισμένη διασώζεται, ἅμα μὲν τῶν ξυναπαξαπάντων μὲν καλῶν καὶ ἀγαθῶν, ἀρχαίων πάντων τε καὶ φρονίμως εἰρημένων, καὶ νουνεχόντως τε καὶ καλλίστως ἐχόντων· ὅπου δηλαδὴ καὶ πάρεισι αὐταὶ αἱ χάριτες σεμναί τε καὶ φιλανθρώπως βλέπουσαι, ἀφροδῖται γλυκισταί, καὶ ταῖς αὐταῖς ἑπόμεναι διαπαντὸς σύμπαντα τῶν ῥημάτων φέγγη, μοῦσαί τε ἀτεκεῖ, καὶ τὸ τέλος πλουσιωτάτως εὐπορώτατον τὸ τῆς καλουμένης ἀμαλθείας κέρας, καὶ μετέπειτα ὡς ἔπος εἰπεῖν αὐτόματα παντοδαπῶν ἀγαθῶν ἰλιὰς ἐκεῖ ἐπὶ τὸ αὐτὸ συνέρχεσθαι καὶ ξυνελθεῖν ἠθέλησαν, τοῖς φιλολόγοις φιλομαθέσι πάντα ἀνυπέρως χαριζόμενα.

Ἀλλὰ μὴν περὶ τούτων οὐ μὴ διὰ μακροτέρων λόγους ἐπιτεινόμενος διαλεχθείην ἄν, εἰ μὴ σαφῶς εἰδείην, ξύγγραμμα τοῦτο πολυωφελέστατον,

bus uberiorem plerorumque expoſitionem peti poſſe obſeruaueramus. Ideoque ex Eraſmi Chiliadibus pleraque adagia adſcripſimus, in quibus ſeu Theognidis ſententiæ explicantur, ſeu etiam alia ex alijs ſcriptoribus afferuntur, quæ Theognidis gnomis non parum lucis atque facilitatis afferre poſſe nobis uiſa ſunt.

Opus namque iſtud Adagiorum, nunquam ſatis laudatũ, cum utriuſque linguæ theſaurus ſit incomparabilis, ac commentariorum inſtar ampliſsimorum in pleroſque ueterum autorum obſcuros locos: rectè puto fecimus, ſi crebra prouerbiorum inde citatione, adoleſcentibus commendatum efficere ſtuduimus id opus: in quod ipſe author congerere ſtuduit, quicquid ex uniuerſa antiquitate reconditum ac memorabile, ſententioſum, breue ac ſapiens, ipſe polyhiſtor admirabilis obſeruatum eruerat. Nõ ſolum enim prouerbia in eo congeſsit, ſed multa alia, quibus prouerbia exponi poſſe ipſe mirabili ingenij acumine præditus intellexit: ut reconditos poetarum Græcorum & Latinorum uerſus, quos ex reliqua turba quaſi ſepultos, in ordinis ſui dignitatem aliunde erutos collocauit. Conferuntur præterea in eo uolumine ex plurimis utriuſque linguæ authoribus, uaria teſtimonia, quęcunque ad rem eandem et ſimile argumentum exponendum pertinere uidētur: ita ut ampliſsimus in eo opere philologiæ campus ſit, eruditiō multiplex, omnia pulchra, uetera, ſapienter dicta & elegantia, ipſæque Græcię ueneres, ioci, ſales, gemmæ, lumina, Atticæ Muſæ, denique Copiæ cornu, ipſaque bonorum Ilias ibi ſimul & ſemel conuenerint, ac lectoribus philomuſis ultrò ſe ibi offerant.

Ea non dixiſſem pluribus, niſi ſcirem à quibuſdam uolu-

στατον, καὶ ἐκ πάντων καλλίστων καὶ μηδαμῶς τυχόντων συγγραφέων συμπαρασκευασθὲν πολλῷ χρόνῳ, σπουδῇ ἀκριβεστάτῃ, ἐπιμελείᾳ τε καὶ ἀγρυπνείᾳ πλείστῃ, καὶ κρίσει τελεωτάτῃ, τοσαύτην ὅμως μόγις τιμὴν καὶ δόξαν κεκτημένην ἔχειν, ὅσην τὸ πάλαι ἔλαβον μοναστικὰ καὶ βαρβαρικά τινα λεξικά, οὐγουτίων, καθολικὸν, μαμμοθρεπτὸς, ὥσδε μέκορ, ῥαπίαμος τότον, καὶ πλεῖστα ἄλλα τούτοις ἀδελφὰ, καὶ μηδαμῶς κρείσσω, πολὺ δὲ μακρῷ χείρω, αὐτοῖς καὶ ὀνόμασι δεινὰ φοβερά τε ἀπότροπα καὶ βδελυχθησόμενα, ὧν καὶ νυνὶ πλεῖσται μοναστικαὶ βιβλιοθῆκαι σμηνῶν δίκην· μεσταί τε καὶ ἐν πορωτόρξαι ὅσαι τυγχάνουσι. ἅπερ ἐκ πάντων θαυμάζεσθαι καὶ διαπαντὸς περὶ πλείστου ποιεῖσθαι, αὐτοῖς ἀντέχεσθαί τε καὶ ἅμα χρῆσθαι εὐχόμεθα πᾶσιν, οἷς κἄπει αὐτοὶ ὀρασμικώτατοι σπουδαιότατοί τε καὶ μελετηδέστατοι τοῦ Ἐράσμου ἀπέχθονται, ᾗ ὁμοῖα τῆς ἀρχαιότητος κοσμιότητός τε καὶ παλαιῶν σοφῶν ἠδύσματα, καὶ λαμπρότατα μαργαρῖται ναυτίαν ἐμποιεῖν δοκοῦντα, καὶ τοῦ βίου δεόμεθα, ἵνα οὔποτε ἄλλως τόν τε νοῦν τά τε ὄμματα διακείμενοι τοῦτο, ἐπὶ μήκιστον χαιρόμενοι διαπράττοντες διατέλωσι.

Νεανίσκους δὲ καὶ πάντας σπουδαιότατον ἐν ταῖς τέχναις ὄντας, καὶ πᾶσαν σπουδὴν ἐν τῷδε βίῳ εἰς καλῶν γραμμάτων καὶ ἀγαθῶν μαθήσεων φιλονεικίαν ἀναλίσκοντας, παρακαλοῦμεν καὶ παρακελευόμεθα, ὥστε χιλιάδας Ἐράσμου, πόνον ὀρασμικώτατον καὶ πλείστας ὠφελείας περιλαμβανόμενον, πλειστάκις πλείστην σπουδὴν καὶ ἐπιμέλειαν περὶ τὰς αὐτὰς ποιουμένους ἐπιμελῶς ἀναγινώσκειν, καὶ τὰ χρησιμώτατα καὶ ὠφελιμώτατα ἅπερ πάμπολλα ἐκεῖ πάρεστι οὐ ῥαδίως καταμαθεῖν, καλῶς εἰδότες, ὅπερ μεταμελήσαντες μετέπειτα μεμψόμενοι γενήσονται, τῷ συμβουλεύσαντι ἀσμένως πεποιθέναι.

ΞΕΝΟΦΩΝΤΟΣ ΠΕΡΙ ΘΕΟΓΝΙΔΟΣ, ΠΑΡᾺ Στωβαίῳ ἐν λόγῳ, ὅτι δυσγενεῖς οἱ ἀπὸ χρηστῶν πατέρων, ἢ δυνατῶν ἢ ἐνδόξων γενόμενοι.

Hic locus Xenophontis de Theognide, non reperitur in ijs eius operib. et libris, qui adhuc hodie bene multi extant: ſed citatur à Stobæo ex libro quodã alio, quocunq; etiam, nobis amiſſo.

Θεόγνιδός ἐστιν ἔπη τοῦ μεγαρέως. οὗτος δὲ ὁ ποιητὴς περὶ οὐδενὸς ἄλλου λόγου πεποίηται, ἢ περὶ ἀρετῆς καὶ κακίας ἀνθρώπων. καὶ ἔστιν ἡ ποίησις σύγγραμμα περὶ ἀνθρώπων, ὥσπερ εἴ τις ἱππικὸς ὢν συγγράψειεν περὶ ἱππικῆς. ἡ οὖν ἀρχή μοι δοκεῖ τῆς ποιήσεως ὀρθῶς ἔχειν· ἄρχεται γὰρ πρῶτον ἀπὸ τοῦ εὖ γενέσθαι. ᾤετο γὰρ οὐδὲ ἄνθρωπον, οὔτε τῶν ἄλλων οὐδὲν ἂν ἀγαθὸν εἶναι, εἰ μὴ τὰ γεννήσοντα ἀγαθὰ εἴη. ἐδόκει οὖν αὐτῷ παραδείγμασι τοῖς ἄλλοις ζῴοις χρήσασθαι, ὅσα μὴ εἰκῇ τρέφεται, ἀλλὰ μετὰ τέχνης ἕκαστα θεραπεύεται, ὅπως γενναιότατα ἔσονται. δηλοῖ δὲ ἐν τοῖσδε τοῖς ἔπεσι,

Κριοὺς μὲν καὶ ὄνους διζήμεθα Κύρνε, καὶ ἵππους
εὐγενέας, καί τοι βούλεται ἐξ ἀγαθῶν
κτήσασθαι· γῆμαι δὲ κακὴν κακοῦ οὐ μελεδαίνει
ἐσθλὸς ἀνὴρ, ἤν τις χρήματα πολλὰ διδῷ.

οὐδὲ

men id præclarum, ac ex optimis quibuſque, non protritis authoribus, ab ipſo authore, humanioris literaturę primo reſtauratore, multo tempore, labore, lectione atque obſeruatione, ſingularique iudicio confectum, à quibuſdam uix eo loco, aut nondum etiam haberi, quo habuerũt ueteres ſua quædam monaſtica ac barbara dictionaria, Huguicionẽ, Exquo, Breuiloquium, Catholicum, Mammotrecum, Vade mecum, Rapiamus totum, & ſimilia, ipſis etiam nominibus portentoſa, horrenda & abominanda: in quorum complexu ut perpetuò hæreant, illisque ſe omnibus oblectent, aut etiam pluribus alijs, quibus adhuc hodie tanquam portentoſis examinibus pleræque monachorum bibliothecæ ſcatere uidentur, iſtis nihilo meliores, optamus illis, quibus horti iſti Eraſmici fragrantes, ac ſimiles antiquitatis, puritatis atque elegantię, ueterumque ſapientum deliciæ ac gemmæ lucidiſsimæ ſordere, nauſeamque creare uidentur: precamurque, ut id ipſis ſit proſperum & bonum.

Adoleſcentes autem monemus, ut id Adagiorum eruditiſſimum ac politiſsimum opus ſæpè legant: ac familiariter ſibi nota, quæ in eo inſunt, faciant: nec pœnitebit eos deinde, ſat ſcio, recta monenti obtemperaſſe.

XENOPHONTIS, DE THEOGNIDE, *apud Stobæum in oratione, Nobiles illos eſſe qui parentibus bonis aut potentibus aut claris orti ſunt.*

Extant Theognidis Megarenſis carmina, in quibus poeta ille nulla de re alia ſermonem inſtituit, quàm de uirtute & malicia hominum, ita ut rectè liber ille de uita hominum inſcriberetur: quemadmodum ſi quis bonus eques, de re equeſtri librum conſcriberet. Et rectè ſanè initium libri factum uidetur à bono genere. Iudicabat enim, nõ hominem, nõ aliud quicquam bonum futurum, niſi ex bonis parentibus prognatum. Itaque exẽpla adhibere uoluit ab alijs animalibus, quæ non temerè aut negligenter aluntur, ſed arte diligentiaq; ut maximè generoſa ſint procurantur. proponit autem rem hiſce uerſibus: †

Carmina Theognidis quid proponant.

Quale fuerit olim initium carminum Theognidis.

Arietes, aſinos, & equos ô Cyrne quærimus
Generoſos, & unuſquiſq; cupit hæc animalia ex bono genere
Parare ſibi: uxorem uerò malam, maliq; generis, ducere paruifacit
Vir bonus, ſi modò pecuniarum addatur copia.

† Iidẽ uerſus apud Stobæũ etiã in alia quadã oratiõe, & in Camerarij exẽplari, quod nos ſecuti ſumus, paulo aliter leguntur.

οὐδὲ γυνὴ κακοῦ ἀνδρὸς ἀναίνεται εἶναι ἄκοιτις
 πλουσίου, ἀλλ' ἀφνειὸν βούλεται ἀντ' ἀγαθοῦ.
χρήματα γὰρ τιμῶσι, καὶ ἐκ κακοῦ ἐσθλὸς ἔγημε,
 καὶ κακὸς ἐξ ἀγαθοῦ πλοῦτος ἔμιξε γένος.

ταῦτα τὰ ἔπη λέγει, τοὺς ἀνθρώπους ἐπίστασθαι γεννᾶν ἐξ ἀλλήλων καταγίγνεσθαι τὸ γένος τῶν ἀνθρώπων, κάκιον ἀεὶ μιγνύμενον τὸ χεῖρον τῷ βελτίονι. οἱ δὲ πολλοὶ ἐκ τούτων τῶν ἐπῶν οἴονται τὸν ποιητὴν πολυχρημοσύνην τῶν ἀνθρώπων κατηγορεῖν, καὶ ἀντὶ χρημάτων ἀγένειαν καὶ κακίαν αὐτοὺς καταλλάττεσθαι εἰδότας. ἐμοὶ δὲ δοκεῖ, ἄγνοιαν κατηγορεῖν τῶν ἀνθρώπων περὶ τὸν αὐτῶν βίον.

Ισοκράτους πρὸς Νικοκλέα.

Κἀκεῖνό μοι πρόδηλον ἦν, ὅτι τὰ συμβουλεύοντα καὶ τῶν ποιημάτων, καὶ τῶν συγγραμμάτων, χρησιμώτατα μὲν ἅπαντες νομίζουσιν, οὐ μὴν ἥδιστά γε αὐτῶν ἀκούουσιν· ἀλλὰ ταὐτὸ πεπόνθασιν, ὅπερ πρὸς τοὺς νουθετοῦντας. καὶ γὰρ ἐκείνους ἐπαινοῦσι μὲν ἅπαντες, πλησιάζειν δὲ οὐ βούλονται, ἀλλὰ μᾶλλον αἱροῦνται συνεῖναι τοῖς ἐξαμαρτάνουσιν, ἀλλ' οὐ τοῖς ἀποτρέπουσι. σημεῖον δ' ἄν τις ποιήσαιτο, τὴν ἡσιόδου καὶ θεόγνιδος καὶ φωκυλίδου ποίησιν. καὶ γὰρ τούτους φασὶ μὲν ἀρίστους συμβούλους γεγενῆσθαι τῷ βίῳ τῷ τῶν ἀνθρώπων· ταῦτα δὲ λέγοντες, αἱροῦνται συνδιατρίβειν ταῖς ἀλλήλων ἀνοίαις μᾶλλον, ἢ ταῖς ἐκείνων ὑποθήκαις. ἔτι δ' εἴ τις ἐκλέξειε, καὶ τῶν προεχόντων ποιητῶν τὰς καλουμένας γνώμας, ἐφ' αἷς ἐκεῖνοι μάλιστα ἐσπούδασαν, ὁμοίως ἂν καὶ πρὸς ταύτας διατεθεῖεν. ἥδιον γὰρ ἂν κωμῳδίας τῆς φαυλοτάτης, ἢ τῶν οὕτω τεχνικῶς πεποιημένων ἀκούσαιεν.

Ἐκ τῶν ἀφθονίου σοφιστοῦ προγυμνασμάτων.

Κατηγορεῖσθαι τὴν ποίησιν οὐκ ἀφῆκεν ὁ θέογνις, ἀντὶ μύθων ἀσκήσας παραίνεσιν. ὁρῶν γὰρ ποιητὰς τὸ μυθολογεῖν περὶ πολλοῦ ποιουμένους, τοὺς μύθους ἀφεὶς, ὑποθήκας ὡς χρὴ ζῆν ἐν τῷ μέτρῳ συνήγαγεν, ἅμα τοῦ μέτρου τὴν χάριν τηρῶν, καὶ τῆς ὑποθήκης ἐπεισφέρων τὸ κέρδος.

Δίωνος τοῦ ἐπονομαζομένου χρυσοστόμου, λόγος β. περὶ βασιλείας.

Ἤρετο ἀλέξανδρον υἱὸν ὁ φίλιππος πατὴρ, ἐν τῇ συνουσίᾳ· διὰ τί ποτε, ὦ παῖ, σφόδρα οὕτως ἐκπέπληξαι τὸν ὅμηρον, ὥστε διατρίβεις περὶ μόνον τὸν ποιητὴν τῶν ἀρχαίων, μέντοι μηδὲ τῶν ἄλλων ἀμελῶς ἔχειν, σοφοὶ γὰρ οἱ ἄνδρες. καὶ ὁ ἀλέ-

ξανδρος

Neq; mulier uiri mali recuſat nuptias,
Modò ſit diues: Bono enim præfert opulentum.
Adeò coluntur opes,ut illarum gratia bonus mali generis uxorem ducat,
Et malus bonum ſibi genus aſciſcat.

Hæc carmina reprehendunt homines, qui nulla ratione circa liberorum procreationem utantur: hinc enim genus humanum deterius ſubinde fieri, cum mali coniuges bonis admiſceãtur. Sunt qui à poeta his uerſibus nihil quàm auaritiã hominum incuſari putent, ut qui ignobilitatem ac malitiam non declinent,dummodo pecunias accumulent. At mihi potius uidetur,hominum circa uitam ſuam ac prolem ſuſcipiendam ignorantiæ aduerſari.

Iſocratis ad Nicoclem.

Illud quoque mihi ſat notum fuit, cum & poemata & alia ſcripta, quæ ſuaſione conſtant, omnes utiliſsima eſſe iudicent, ea tamen non libentiſsimè audire: ſed eodem erga illa eſſe animo,quo erga monitores:quos ut uniuerſi laudant,ſic eorum congreſſus fugiunt,& eorum conſuetudinem qui ſocij delictorum ſint,non eorum qui à uitijs dehortentur,expetunt. quod uel ex Heſiodi & Theognidis & Phocylidæ poeſi cognoſcitur. Nam hos fatentur optima conſilia reliquiſſe uitæ mortalium: ſed quamuis hoc dicant, malunt mutua ſtultitia tempus perdere, quàm in illorum præceptionibus uerſari. Præterea ſi quis è præſtantibus poetis, eas quas ſententias uocant,in quibus illi potiſsimùm elaborarunt, excerperet: illis etiam nihilo plus delectarentur. Mallent enim comœdiam aliquam nequiſsimam audire, quàm ea quæ artificioſe compoſita ſunt.

Quo animo ſint homines erga omnes ſcriptores, qui à uitijs ad uirtutem expetendã dehortantur.

Ex Aphthonij ſophiſtæ Progymnaſmatis.

Non paſſus eſt diutius accuſari poeſin Theognis: pro fabulis enim parenæſes introduxit. Videns namque poetas fictas fabulas plurimi facere,eas ipſe negligens,ſententias quomodo rectè & honeſtè uiuere oporteat, uerſu conſcripſit: cum carmine ſimul gratiam ſeruans,ac unà etiam præceptorum de uitæ gubernatione utilitatem introducens.

Dionis qui Chryſoſtomus cognominatur,in oratione ſecunda de Regno.

Rogabat Alexandrum filium Philippus pater, in congreſſu: Qui fit, ô fili, quòd ita tibi uehementer ſtupori eſt Homerus? nam illi uni ex poetis incumbis. oportebat ſiquidem neque alios negligere; ſunt enim uiri ſapientes. Et Alexan-

ξανδρος ἔφη· ὅτι δοκεῖ μοι, ὦ πάτερ, οὐ πᾶσα ποίησις βασιλεῖ πρέπειν, ὥσπερ οὐδὲ στολή. τὰ μὲν οὖν ἄλλα ποιήματα, ἔγωγε ἡγοῦμαι, τὰ μὲν συμποτικὰ αὐτῶν, τὰ δὲ ἐρωτικά, τὰ δὲ ἐγκώμια ἀθλητῶν τε καὶ ἵππων νικώντων, τὰ δ' ἐπὶ τοῖς τεθνεῶσι θρήνους, τὰ δὲ γέλωτος ἕνεκεν ἢ λοιδορίας πεποιημένα· ὥσπερ τὰ τῶν κωμῳδοδιδασκάλων, καὶ τὰ τοῦ παρίου ποιητοῦ. ἴσως δέ τινα αὐτῶν καὶ δημοτικὰ λέγοιτ' ἄν, συμβουλεύοντα καὶ παραινοῦντα τοῖς πολλοῖς καὶ ἰδιώταις· καθάπερ οἶμαι τὰ φωκυλίδου καὶ θεόγνιδος. ἀφ' ὧν τί ἂν ὠφεληθῆναι δύναιτο ἀνὴρ, ἡμῖν ὅμοιος, πάντων μὲν γὰρ κρατέειν ἐθέλων, πάντεσσι δ' ἀνάσσειν; τὴν δέ γε ὁμήρου ποίησιν, μόνην ὁρῶ τῷ ὄντι γενναίαν καὶ μεγαλοπρεπῆ καὶ βασιλικήν, ᾗ πρέπει τὸν νοῦν προσέχειν, τῶν ἀνδρῶν μάλιστα μὲν ἄρξειν μέλλοντα, τῶν ὁποποτὲ ἀνθρώπων· εἰ δὲ μή, τῶν πλείστων καὶ φανερωτάτων, ἀτεχνῶς γε ἐσόμενον κατ' ἐκεῖνον ποιμένα λαῶν. εἰ δὲ μή, πῶς οὐκ ἄτοπον, ἵππῳ μὲν μὴ ἐθέλειν ἢ τῷ ἀρίστῳ χρῆσθαι τὸν βασιλέα· τῶν δὲ ποιητῶν καὶ τοῖς ἥττοσιν ἐντυγχάνειν, ὥσπερ σχολὴν ἄγοντα; εὖ ἴσθι, ἔφη, ὦ πάτερ· ἐγὼ οὐ μόνον ποιητὴν ἕτερον, ἀλλ' οὐδὲ μέτρον ἄλλο, ἢ τὸ ὁμήρου, ἡρῷον ἀκούων ἄχθομαι. πάνυ οὖν αὐτὸν ὁ φίλιππος ἠγάσθη τῆς μεγαλοφροσύνης· ὅτι δῆλος ἦν, οὐδὲν φαῦλον, οὐδὲ ταπεινὸν ἐπινοῶν, ἀλλὰ τοῖς τε ἥρωσι καὶ τοῖς ἡμιθέοις παραβαλλόμενον.

Πλουτάρχου, ἐν τῷ βιβλίῳ περὶ τοῦ ἀκούειν τί ποιεῖν δεῖ ἐν τῷ ἀναγινώσκειν τὰς τῶν ἔξω καὶ πάλαι σοφῶν ἀνδρῶν βίβλους.

Διὸ δεῖ τὸ πολὺ καὶ κενὸν ἀφαιροῦντα τῆς λέξεως, αὐτὸν διώκειν τὸν καρπόν, καὶ μιμεῖσθαι, μὴ τὰς στεφανηπλόκους, ἀλλὰ τὰς μελίσσας. αἱ μὲν γὰρ ἐπινοοῦσαι τὰ ἀνθηρὰ καὶ εὐώδη τῶν φύλλων, συνείρουσι καὶ διαπλέκουσιν ἡδὺ μέν, ἐφήμερον δὲ καὶ ἄκαρπον ἔργον· αἱ δὲ πολλάκις ἴων καὶ ῥόδων καὶ ὑακίνθων διαπετόμεναι λειμῶνας, ἐπὶ τὸν τραχύτατον καὶ δριμύτατον θύμον καταίρουσι, καὶ τούτῳ προσκάθηνται, ξανθὸν μέλι μηδόμεναι, καὶ λαβοῦσαί τι τῶν χρησίμων, ἀποπέτονται πρὸς τὸ οἰκεῖον ἔργον, οὕτω

δὴ

der reſpondit: Ideo pater, quòd non quæuis poeſis regem decere mihi uidetur, ſicut neque quoduis ueſtimentum. Cætera quidem poemata ego arbitror partim eſſe conuiuatoria, partim amatoria, partim autem laudatoria athletarum & equorum, qui uictoriam ſunt adepti. alia etiam continent lamentationes ſuper defunctis, alia autem riſus aut conuiciorum & ſalium facta ſunt gratia: ut ſunt poetarum comicorũ, & ea quæ Parius poeta fecit. Nonnulla forſan etiam popularia dici poſſent, conſilia & admonitiones uulgò adeoque priuatis hominibus præſcribentia: quemadmodum ſunt (opinor) Phocylidis & Theognidis. Ex quibus quid utilitatis capere poſſet uir, qui nobis ſimilis ſit, cunctiſque præſtare uelit, atque omnibus imperare? Homeri autem poeſin ſolam uideo ingenuam eſſe, & magnificam, & uerè regiam: cui animum aduertere decet eum uirum, qui maximè quidem imperaturus ſit omnibus qui ubique ſunt hominibus: quod ſi autem fieri non poſſit, quamplurimis, & maximè illuſtribus: uerè futurus (ut ille ait) paſtor populorum. Sin minus, quomodo tamen non abſurdum fuerit, quòd rex quidem equo non niſi optimo uti uelit, ex poetis autem & infimis adhærere, quaſi ocioſo illi eſſe liceat? Hoc ſcias uelim (inquit) ô pater, me nón ſolum alium poetam, ſed etiam aliud carmen quàm Homeri heroicum audientem, dolore affici. Valde igitur illum Philippus admiratus eſt, propter animi magnitudinem: quoniam perſpicuum erat, nihil eum friuolum aut abiectum in animo cogitare: ſed tale, quod Heroum aut Semideûm factis poſſet comparari.

Collatio aliorũ poetarũ, cũ Homero, poetarum principe ac rege

Theognidis ac Phocylidæ carmina qualia ſint poemata.

Homeri poeſis quare maximè legenda regibus & monarchis.

Alexander Magnus nullum poema prætulit Homerico.

PLVTARCHI, IN LIBRO DE AVDItoris officio, *quomodo ſint legendi & audiendi uetereres ſcriptores, ac quæ maximè obſeruanda.*

Vnde copiam ipſam immodicam ac uanitatem dicendi prętereas uelim, ac ſummo ſtudio fructum orationis ſectari coneris: neque ea in re puellas imiteris, quæ ad ſerta concinnanda fragrantiſsimos quoſque flores deligunt (opus ſanè iucundum ac uolupe, quis neſciat? cæterùm nullius frugis, ac duntaxat diurnum.) Sed apum potius te moueat exemplum, quæ plerunque in prata uolant, uiolis, roſis & hyacintho conferta: atque illis tamen neglectis, thymum accedunt, florem aſperrimum atque amariſsimum, illiqúe inſidunt, flauum mel conficientes.. Inde ubi acceperint quæ uiſa fuerint commoda, auolantes, ad domeſtica negotia reuertuntur. Ad hunc

Quòd adoleſcentes non oporteat imitari exemplũ puellarum, ſerta de floribus fragrantib. cõcinnantiũ: ſed apum, ex aſperis etiã herbis ſuccũ dulcem & utilem exugentium.

δὴ δεῖ τὸν φιλότεχνον καὶ καθαρὸν ἀκροατὴν, τὰ μὲν ἀνθηρὰ καὶ τρυφερὰ τῶν ὀνομάτων, καὶ τῶν πραγμάτων τὰ δραματικὰ καὶ πανηγυρικὰ, κηφήνων βοτάνην σοφιστιώντων ἡγούμενον, ἐᾶν· αὐτὸν δὲ τῇ προσοχῇ καταδυόμενον εἰς τὸν νοῦν τοῦ λόγου, καὶ τὴν διάθεσιν τοῦ λέγοντος, ἕλκειν ἀπ' αὐτῆς τὸ χρήσιμον καὶ ὠφέλιμον, μεμνημένον ὡς οὐκ εἰς θέατρον, οὐδὲ ᾠδεῖον, ἀλλ' εἰς σχολὴν καὶ διδασκαλεῖον ἀφῖκται, τῷ λόγῳ τὸν βίον ἐπανορθωσόμενος. ὅθεν δὴ καὶ ποιητέον ἐπίσκεψιν, καὶ κρίσιν τῆς ἀκροάσεως ἐξ αὐτοῦ, καὶ τῆς περὶ αὐτὸν διαθέσεως, ἀναλογιζόμενον εἴ τι τῶν παθῶν γέγονε μαλακώτερον, εἴ τι τῶν ἀνιαρῶν κουφότερον, εἰ θάρσος, εἰ φρόνημα βέβαιον, εἰ πρὸς ἀρετὴν καὶ τὸ καλὸν ἐνθουσιασμός. οὐ γὰρ ἐκ κουρείου μὲν ἀναστάντα δεῖ τῷ κατόπτρῳ παραστῆναι, καὶ τῆς κεφαλῆς ἅψασθαι, τὴν περικοπὴν τῶν τριχῶν ἐπισκοποῦντα, καὶ τῆς κουρᾶς τὴν διαφοράν· ἐκ δὲ ἀκροάσεως ἀπιόντα καὶ σχολῆς, οὐκ εὐθὺς ἀφορᾶν χρὴ πρὸς ἑαυτὸν, καταμανθάνοντα τὴν ψυχὴν, εἴ τι τῶν ὀχληρῶν ἀποτεθειμένη, καὶ περιττῶν ἐλαφροτέρα γέγονε καὶ ἡδίων. ὅτε γὰρ βαλανείου, φησὶν ὁ ἀρίστων, ὅτε λόγου μὴ καθαίροντος, ὄφελός ἐστιν.

Ἰσοκράτους πρὸς Δημόνικον, περὶ τοῦ αὐτοῦ.

Χρὴ παραδείγμασι χρωμένους ὀρέγεσθαι τῆς καλοκαγαθίας, καὶ τῶν ποιητῶν τὰ βέλτιστα μανθάνειν, καὶ τῶν ἄλλων σοφιστῶν εἴ τι χρήσιμον εἰρήκασιν, ἀναγινώσκειν. ὥσπερ γὰρ τὴν μέλιτταν ὁρῶμεν, ἐφ' ἅπαντα μὲν τὰ βλαστήματα καθιζάνουσαν, ἀφ' ἑκάστου δὲ τὰ χρήσιμα λαμβάνουσαν· οὕτω χρὴ καὶ τοὺς παιδείας ὀρεγομένους, μηδενὸς μὲν ἀπείρως ἔχειν, πανταχόθεν δὲ τὰ χρήσιμα συλλέγειν. μόλις γὰρ ἄν τις ἐκ ταύτης τῆς ἐπιμελείας, τὰς τῆς φύσεως ἁμαρτίας ἐπικρατήσειεν.

Βασιλείου τοῦ ἐπονομαζομένου μεγάλου, ἐν λόγῳ πρὸς νέους, ὅπως ἂν ἐξ ἑλληνικῶν ὠφελοῖντο λόγων.

Κατὰ πᾶσαν δὴ οὖν τῶν μελιττῶν τὴν εἰκόνα τῶν λόγων ὑμῖν μεθεκτέον. ἐκεῖναί τε γὰρ οὔτε ἅπασι τοῖς ἄνθεσι παραπλησίως ἐπέρχονται, οὔτε μὴν οἷς ἂν ἐπιπτῶσιν ὅλα φέρειν ἐπιχειροῦσιν, ἀλλ' ὅσον αὐτῶν ἐπιτήδειον πρὸς τὴν ἐργασίαν λαβοῦσαι, τὸ λοιπὸν χαίρειν ἀφῆκαν, ἡμεῖς τε ἢν σωφρονῶμεν, ὅσον οἰκεῖον ἡμῖν, καὶ συγγενὲς τῇ ἀληθείᾳ, παρ' αὐτῶν κομισάμενοι, ὑπερβησόμεθα τὸ λειπόμενον. καὶ καθάπερ τῆς

ῥοδωνίας

hunc ſanè modũ, auditorem caſtum & ſtudioſum decet, delicata & florida ornamenta uerborum, rerumque applauſibilem quandam uim, nil aliud quàm oratorũ herbam, unde nihil mellis conficiatur, putare, miſſamque facere: atque ſua ipſius attentione, in mentem ſermonis, & dicentis affectum irrepere, unde ad ſe trahat quod bonum ſit ac conducibile. Proinde meminiſſe, quòd non in theatrum, neque ad cantionem, ſed ad ſcholas uenerit, ut ex ſermone uitam emendet. Neceſſaria autem eſt apprimè cautio, certumque in hoc adhibendum iudicium, quoad ſeſe, ſuique ipſius affectum quiſq; probet, aut damnet quod audierit, dum uidelicet ad rationem uocat, exploratq;, num in affectib. magis redditus ſit effœminatus, aut leuari ſentiat ſe triſtitia, firmari certa fiducia, animique conſtantia, aut certè ad uirtutem & honeſti amorem ceu numine quodam afflatum incitari. Quis enim ferat, te in tonſtrina ſurgentem, mox aſsiſtere ſpeculo, & contactu capitis cæſariem contueri, num probè ſis tonſus: & à ſcholis, ubi ſermonem audiſti, non protinus teipſum contemplari, & ex animo tuo diſcere, quid miſeriæ, implacabilitatis, aut immodeſtiæ deceſſerit, quanto'ue factus ſis tranquillior atque iucundior? Quando non tam uerè quàm eleganter dixit Ariſton: Neque balnei ullam eſſe utilitatem, neque orationis, «
unde non prodeas purior. «

Iſocratis ad Demonicum, de eodem.

Decet in exempla intuentes, uirtutis & honeſtatis flagrare deſiderio, & poetarum optimas ſententias diſcere: & quæ alij uiri ſapientes utiliter præceperunt, legere. Nam ut apes omnibus quidem inſidere floſculis, de ſingulis autem utilia carpere uidemus: ſic eruditionis comparandæ ſtudioſos, nihil inexploratum relinquere, ſed profutura quæ ſint, undiq; colligere decet. Tametſi enim hæc omnia diligenter præſtiterimus, etiã ſic naturæ noſtræ prauitatẽ ægrè ſuperabimus.

In bonorum autorum ſcriptis, ad apum ſimilitudinem eſſe uerſandum.

Baſilij cognominati Magni, in oratione ad adoleſcentes, de utilitate ex Græcis authoribus capienda.

Quapropter iuxta totam apum ſimilitudinem, orationum participes nos fieri conuenit. Illæ enim neque ad omnes flores conſimiliter accedunt: neque etiam eos ad quos aduolant, totos auferre tentant: ſed quantum ipſis ad mellis opificium commodum eſt accipientes, reliquum ualere ſinunt. Et nos ſanè ſi ſapiamus, quantum ſincerum eſt, & ueritati cognatum, ab ipſis adepti, quod reliquum eſt tranſiliemus. Et

Apum exemplũ & ſedulitas in ethnicorũ autorũ lectione quomodo ſit imitanda.

F quemad-

ῥοδωνίας τοῦ ἄνθους δρεψάμενοι, τὰς ἀκάνθας ἐκκλίνομεν· οὕτω καὶ ἐπὶ τῶν τοιούτων λόγων, ὅσον χρήσιμον καρπωσάμενοι, τὸ βλαβερὸν φυλαξόμεθα.

καὶ πάλιν.

Ὅσῳ ψυχὴ τοῖς πᾶσι τιμιωτέρα σώματος, τοσοῦτον καὶ τῶν βίων ἑκατέρων ἐστὶ τὸ διάφορον. εἰς δὴ τοῦτον ἄγουσι μὲν ἱεροὶ λόγοι, δι' ἀπορρήτων ἡμᾶς ἐκπαιδεύοντες. ἕως γε μὴν ὑπὸ τῆς ἡλικίας ἐπακούειν τοῦ βάθους τῆς διανοίας αὐτῶν οὐχ οἷόν τε, ἐν ἑτέροις οὐ πάντη διεστηκόσιν, ὥσπερ ἐν σκιαῖς τισι καὶ κατόπτροις τῷ τῆς ψυχῆς ὄμματι τέως προγυμναζόμεθα, τοὺς ἐν τοῖς τακτικοῖς τὰς μελέτας ποιουμένους μιμούμενοι· οἵ γε ἐν χειρονομίαις καὶ ὀρχήσεσι τὴν ἐμπειρίαν κτησάμενοι, ἐπὶ τῶν ἀγώνων τοῦ ἐκ τῆς παιδιᾶς ἀπολαύουσι κέρδους. καὶ ἡμῖν δὴ οὖν ἀγῶνα προκεῖσθαι πάντων ἀγώνων μέγιστον νομίζειν χρεὼν, ὑπὲρ οὗ πάντα ποιητέον ἡμῖν καὶ πονητέον εἰς δύναμιν. ἐπὶ τὴν τούτου παρασκευὴν καὶ ποιηταῖς καὶ λογοποιοῖς καὶ ῥήτορσι καὶ πᾶσιν ἀνθρώποις ὁμιλητέον, ὅθεν ἂν μέλλει πρὸς τὴν τῆς ψυχῆς ἐπιμέλειαν ὠφέλειά τις ἔσεσθαι. ὥσπερ οὖν οἱ δευσοποιοὶ, παρασκευάσαντες πρότερον θεραπείαις τισὶν ὅτι ποτ' ἂν ᾖ τὸ δεξόμενον τὴν βαφὴν, οὕτω τὸ ἄνθος ἐπάγουσιν, ἄν τε ἁλουργὸν, ἄν τέ τι ἕτερον ᾖ· τὸν αὐτὸν δὴ καὶ ἡμεῖς τρόπον, εἰ μέλλοι ἀνέκπλυτος ἡμῖν ἡ τοῦ καλοῦ παραμένειν δόξα, τοῖς ἔξω δὴ τούτοις προτελεσθέντες, τηνικαῦτα τῶν ἱερῶν καὶ ἀπορρήτων ἐπακουσόμεθα παιδευμάτων, καὶ οἷον ἐν ὕδατι τὸν ἥλιον ὁρᾷν ἐθισθέντες, οὕτως αὐτῷ προσβαλοῦμεν τῷ φωτὶ τὰς ὄψεις. εἰ μὲν οὖν ἐστί τις οἰκειότης πρὸς ἀλλήλους τοῖς λόγοις, προὔργου ἂν ἡμῖν αὐτῶν ἡ γνῶσις γένοιτο· εἰ δὲ μὴ, ἀλλὰ τό γε παράλληλα θέντας καταμαθεῖν τὸ διάφορον, οὐ μικρὸν εἰς βεβαίωσιν τοῦ βελτίωνος. τίνι μέντοι καὶ παρεικάσας τῶν παιδεύσεων ἑκατέραν τῆς εἰκόνος ἂν τύχοις. ἦ που καθάπερ φυτοῦ οἰκεία μὲν ἀρετὴ τῷ καρπῷ βρύειν ὡραίῳ, φέρει δέ τινα κόσμον καὶ φύλλα τοῖς κλάδοις περισειόμενα· οὕτω δὴ καὶ ψυχῇ προηγουμένως μὲν καρπὸς ἡ ἀλήθεια, οὐκ ἄχαρί γε μὴν οὐδὲ τὴν θύραθεν σοφίαν περιβεβλῆσθαι, οἷόν τινα φύλλα, σκέπην τε τῷ καρπῷ καὶ ὄψιν οὐκ ἄωρον παρεχόμενα. λέγεται τοίνυν καὶ μοϋσῆς ἐκεῖνος ὁ πάνυ, οὗ μέγιστόν ἐστιν ἐπὶ σοφίᾳ παρὰ πᾶσιν ἀνθρώποις ὄνομα, τοῖς αἰγυπτίων μαθήμασιν ἐγγυμνασάμενος τὴν διάνοιαν, οὕτω προσελθεῖν τῇ θεωρίᾳ τοῦ ὄντος. παραπλησίως δὲ τούτῳ κἀν τοῖς κάτω χρόνοις τὸν σοφὸν δανιὴλ ἐπὶ βαβυλῶνος φασὶ

τὴν

quemadmodum ubi roſeti florem decerpimus, ſpinas deuitamus: ſic etiam in huiuſmodi orationibus, quantum utile eſt adepti, noxium uitabimus.

Et iterum.

Quanto anima in omnibus præſtantior eſt corpore, tanta eſt & utriuſq; † uitæ differentia. Et ad hanc ſanè ducunt ſacri ſermones, per arcana nos erudiētes. Quàm diu tamē præ ætate profunditatē intelligentiæ ipſorum audire ac aſſequi poſſibile non eſt, in alijs non penitus diſtantibus, uelut in umbris quibuſdam & ſpeculis, interim animæ oculis præexerceamur, eos qui in militaribus præexercitamenta faciunt imitantes: qui ſanè in manuum agitationibus ac ſaltationibus experientiam adepti, in certaminibus lucro ex ludo ac uſu fruuntur.

† mundanæ ſcilicet, et æternæ.

Et nobis utique certamen omnium certaminum maximum propoſitum eſſe, putare oportet: pro quo omnia nobis pro uiribus & facienda & toleranda ſunt. Ad huius prę parationem, & cum poetis & hiſtoricis & rhetoribus, & omnibus hominibus conſuetudo habenda eſt, unde aliqua ſaltem utilitas ad animæ curam acceſſura eſt.

Chriſtianis omnia diſcenda & legenda, ex quibus meliores ipſi fieri poſſunt.

Quemadmodum igitur tinctores, ubi præparauerunt prius curationibus quibuſdam, quodcunque tandem fuerit quod tincturam excipiet, ita tandem florem inducunt, ſiue purpura, ſiue aliud quid ſit: eodem ſanè modo etiam nos, ſi ineluibilis nobis permanere debet honeſti gloria, externis utique his præinitiati, deinde ſacras & arcanas doctrinas audiemus ac aſſequemur: & uelut in aqua ſolem uidere aſſueti, ſic ipſi luci oculos admonebimus. Siquidem igitur eſt quædam familiaritas doctrinis inter ſe, ualde utilis fuerit nobis ipſarum cognitio: ſin minus, tamen inter ſe comparare, & diſcere diuerſitatem, non parum confert ad confirmationem potioris. Sed & ſi utranq; doctrinam alicuius rei aſſimilaueris, imaginem aſſequêris.

Ethnicorū ſcripta quare legenda.

Certè quemadmodum plantæ uirtus propria eſt, maturo fructu turgere, addunt autem aliquid ornatus etiam folia, dum circū ramos concutiūtur: ſic profectò etiam animæ præcipuè quidem fructus eſt ueritas ipſa, non ingratū tamen eſt etiā externam ſapientiam circundatam eſſe, uelut folia quædam & tegumentum fructui, et aſpectum non iniucundum exhibentia. Dicitur itaq; etiam Moyſes ille magnus, cuius maximum eſt in ſapientia apud omnes homines nomen, in Aegyptiorū diſciplinis mentem exercitaſſe, atq; ita ad ueritatis ſpeculationem acceſsiſſe. Conſimiliter aūt huic, etiam in poſterioribus temporibus ſapientem Danielem, in Babylone Chaldęo

Moſes ac Daniel in omni Aegyptiorum ac Chaldæorum ſapiētia inſtituuntur.

τὴν σοφίας χαλδαίων καταμαθόντα, τότε τῶν θείων ἅψασθαι παιδευμάτων. ἀλλ᾽ ὅτι μὲν οὐκ ἄχρηστον ψυχαῖς μαθήματα τὰ ἔξωθεν δὴ ταῦτα, ἱκανῶς εἴρηται.

καὶ πάλιν.

Τοῦτο μὲν οὖν αὐτὸ καὶ ξυμβουλεύσων ἥκω, τὸ μὴ δεῖν εἰς ἅπαξ τοῖς ἀνδράσι τούτοις, ὥσπερ πλοίου, τὰ πηδάλια τῆς διανοίας ὑμῶν παραδόντας, ᾗπερ ἂν ἄγωσι, ταύτῃ συνέπεσθαι· ἀλλ᾽ ὅσον ἐστὶ χρήσιμον αὐτῶν δεχομένους, εἰδέναι τι χρὴ καὶ παριδεῖν.

Γρηγορίου τοῦ ἐπικαλουμένου Ναζιανζηνοῦ, καὶ θεολόγου κατ᾽ ἐξοχήν.

Quòd non oporteat pluris facere mundi ac ethnicorum ſapientiã, uerbo Dei: in quo ſolo, tanquã fundamento, & columna ueritatis, ac in æternum manente, eſt acquieſcendum.

Μοῦνον ἐμοὶ φίλον ἔσκε λόγων κλέος, ὃς συνάγειραν
ἀντολίη, δύσις τε, καὶ Ἑλλάδος εὖχος Ἀθῆναι,
τοῖς ἔπι πολλ᾽ ἐμόγησα, πολὺν χρόνον· ἀλλὰ καὶ αὐτοὺς
πρηνέας ἐν δαπέδῳ, Χριστοῦ προπάροιθεν ἔθηκα,
εἴξαντας μεγάλοιο θεοῦ λόγῳ, ὅς ῥα καλύπτει
πάντα φρενὸς βροτέης στρεπτὸν πολυειδέα μῦθον.

ΘΕΟΓΝΙ.

rum ſapientiam addidiciſſe, & tunc ſacras doctrinas attigiſſe tradunt. Cæterùm quòd quidem non inutiles ſunt animis externæ hæ diſciplinæ, ſufficienter dictum eſt.

Et iterum:

Hoc quidem igitur ipſum etiã conſulturus uobis adſum, nimirum non oportere in totum uiris his, uelut nauigij, ita animi ueſtri gubernacula concredere: et quàcunq; duxerint, hàc ſequi: ſed quantum utile eſt ex ipſis aſſumere, & noſſe quid oporteat contemnere. *Ethnicorũ ſcripta cautè legenda, nec in omnibus ſequenda.*

Gregorij cognominati Nazianzeni, & Theologi etiam, per excellentiam:

Sola mihi (*Gregorio*) cordi fuit (*olim*) philoſophicorum ſtudiorum gloria, quæ * tenuerunt
Oriens & occidens, & Græciæ gloria Athenæ.
In his namq; multum ſudaui, multo tempore. uerùm etiã iſta
Prona in ſolo, ante Chriſtum abieci:
Quòd magni Dei uerbo ipſa debeant cedere, quod eius uerbum † obſcurat
Omnem humanæ mentis uerſatilem ac multiformem ſapientiam.

** id eſt, totus ei rei incubui, ut omne id quod ab hominib. ſapienter eſſet dictum, ubicunq; etiã locorũ, ſcirem ac diſcerem.*

† id eſt, cum quo uerbo Dei omnis humana ſapientia collata, denſiſſima eſt caligo, nox, ac tenebræ triſtiſſimæ.

ΘΕΟΓΝΙΔΟΣ ΜΕΓΑΡΕΩΣ ΣΙΚΕΛΙΩΤΟΥ ΠΟΙΗΤΟΥ Γνῶμαι ἐλεγειακαί.

Ω ἄνα[a], λητοῦς υἱὲ, διὸς τέκος, οὔποτε σεῖο
λήσομαι ἀρχόμενος, οὐδ' ἀναπαυόμενος.
ἀλλ' αἰεὶ πρῶτόν τε, καὶ ὕστατον, ἔν τε μέσοισι
ἀείσω. σὺ δέ μοι κλῦθι, καὶ ἐσθλὰ δίδου.
φοῖβε ἄναξ, ὅτε μέν σε θεὰ [b]τέκε πότνια λητὼ
φοίνικος ῥαδινῆς χερσὶν ἐφαψαμένη·
ἀθανάτων κάλλιστον, ἐπὶ τροχοειδέϊ λίμνῃ,
πᾶσα μὲν [c]ἐπλήσθη δῆλος ἀπειρεσίη
ὀδμῆς ἀμβροσίης, ἐγέλασσε δὲ γαῖα πελώρη,
γήθησεν δὲ βαθὺς πόντος ἁλὸς πολιῆς.
ἄρτεμι θηροφόνη, θύγατερ διὸς, ἣν ἀγαμέμνων
εἵσαθ', ὅτ' ἐς τροίην ἔπλεε ναυσὶ θοαῖς,
εὐχομένῳ μοι κλῦθι, κακὰς δ' ἀπὸ κῆρας ἄλαλκε.
σοὶ μὲν τοῦτο, θεὰ, σμικρὸν, ἐμοὶ δὲ μέγα.
μοῦσαι καὶ χάριτες, κοῦραι διὸς, αἵ ποτε κάδμου
ἐς γάμον ἐλθοῦσαι, καλὸν ἀείσατ' ἔπος.
[d]ὅττι καλὸν φίλον ἐστὶ, τὸ δ' οὐ καλὸν οὐ φίλον ἐστί.
τοῦτ' ἔπος ἀθανάτων ἦλθε διὰ στομάτων.
κύρνε, [e]σοφιζομένῳ μὲν ἐμοὶ σφρηγὶς ἐπικείσθω
τοῖσδ' ἔπεσιν, λήσει δ' οὔποτε κλεπτόμενα.

a Vocatiuus eſt nominatiui ἄναξ. λητοῦς, genitiuus contractus quartæ contractorũ, nominatiui λητώ. σεῖο, pro σοῦ, diæreſi Ionica, & interpoſito deinde iota. λήσομαι, Futurum α. Mediũ uerbi λανθάνομαι, ſeu inuſitati λήθομαι. μευ, pro μοῦ, Doricè et Ionicè. κλῦθι, à κλῦμι.

b τέκε, pro ἔτεκε, aoriſt. 2. uerbi τίκτω. poetæ namq; augmenta abijciũt. φοίνικος. Ab hoc nomine dictã uolunt Phœniciam, quòd abundaret ea regio palmis. τροχοειδέϊ, à τρόχος, ὁ τροχὸς, rota ſeu circulo: καὶ εἶδος forma, ſpecies. eſt enim Delus inſula Cycladum præſtantiſſima in mari Ionio: quæ ſic nuncupatæ feruntur, quòd in orbẽ, in cycli formã ſitæ ſint ac diſponantur: quemadmodũ id ſcribit Plin. li. 4. ca. 12 Hiſtoriæ mundi, Pomponius etiã Mela li. 2.

c ἐπλήσθη, uerbi πλήθομαι. δῆλος, à δῆλον forte facto nomine, quòd inter reliquas Cycladas ipſa maximè cõſpicua ac illuſtris ſit: tametſi multæ aliæ poſſent excogitari nominis rationes, à uero non prorſus abludentes, quæ ex hiſtorijs fabulisq; peti poſſent: quæ uniuſcuiuſq; propriæ cogitationi relinquimus. ἐγέλασσεν, pro ἐγέλασεν, cum epentheſi σ, uerbi γελάω. γήθησεν, pro ἐγήθησεν, abiecto augmẽto, & ν adiecto ad finẽ, per paragogen: quod perſonis in ε & iota exeuntib. familiare eſt. πολιῆς, pro πολιᾶς, Ionicè. Iones enim ſemper α in η, quemadmodũ contrà Dores η in α, mutare conſueuerunt. θηροφόνη, à θὴρ καὶ φόνος, ſeu φονεύω. d ὅττι, pro ὅτι, cum epentheſi τ. καλὸν, pulchrũ, bonũ, laudabile ſignificat, quòd ad ſe uocet homines: à καλέω, unde et κάλλος forma, quemadmodũ id Platoni placere uidemus.

e σοφιζομένῳ, id eſt, quia ſapiẽter hæc ſcripſi. id enim σοφίζεσθαι ueterib. ſignificabat, quòd ij σοφοὶ eſſent ſapientiæ profeſſores: hoc eſt, philoſophi, deinde rhetores. Poſtea uerò fictam quandã ſapientiæ ſpeciẽ iactitantes, hoc nomine appellari conſueuerũt, οἱ περὶ ἐν τοῖς ὀνόμασι σοφιζόμενοι, καὶ ἐν τοῖς νοήμασι quẽadmodũ Xenophon in lib. de Venatione, de id genus hominibus prodidit. Cæterum uitas Sophiſtarum ſcripſit Philoſtratus, cõtra quos apud Platonẽ etiam & Iſocratem orationes & diſputationes extant, ut iuuentutis corruptores. λήσει, ab inuſitato λήθω. τοὐπὶ, pro τὸ ἐπὶ, per craſin, propter uerſum. & σφρηγὶς, pro σφραγὶς, Ionicè.

THEOGNIDIS MEGARENSIS SICVLI POETÆ gnomæ Elegiacæ.

O Rex (*Apollo*) Latonæ fili, Iouis ſoboles, non unquam tui
Obliuiſcar incipiens, neq; deſinens.
Sed † ſemper primumq; & poſtremum, & in medio
Celebrabo. Tu uerò me audi, & bona largire.
Phœbe rex, quandoquidem te dea peperit ueneranda Latona,
Palmam teneris manibus attingens:
(*Te inquam*) immortalium pulcherrimum, in circulari palude,
Tota quidem ampla Delus impleta eſt
Odore diuino, riſit uerò terra immenſa,
Lætatus etiam eſt profundus pontus cani maris.
O' Diana fericida, Iouis filia, quã Agamẽnon
*Poſuit, quando ad Troiam nauigabat nauibus uelocibus:
Precantem me audi, mala etiam fata abige,
Tibi enim ô dea (*Diana*) id paruum (*eſt*) mihi uerò magnum.
Muſæ & Charites Iouis filiæ, quę olim Cadmi
Ad nuptias uenientes, pulchrum ceciniſtis carmen.
Quod honeſtum (*eſt*) gratum eſt: quod uerò non honeſtum eſt, non eſt gratum. "
Is ſermo immortalium uenit per ora.
Cyrne, ſapienter mihi docenti, ſigillum imponatur
His carminibus (*meis*): latebit autem nunquam (*ſigillum*) ſurreptum:

† Ex hoc diſticho factum eſt illud Theocriti in Encomio Ptolemæi, regis illius Aegypti nunquam ſatis laudati: ἀνδρῶν δ᾽ αὖ Πτολεμαῖος ἐνὶ πρώτοισι λεγέσθω ϗ πύματος ϗ μέσσος, ὁ γὰρ προφερέστατος ἀνδρῶν. Vide prouerbiũ, Prora & puppis.

** εἵσατο, uerbi ἵζω, id eſt placauit, poſita ſtatua.*

Neq;

οὐδέ τις ἀλλάξει κάκιον τοὐσθλοῦ παρεόντος.
ὧδε δὲ πᾶς ἐρέει, [a] Θεύγνιδός ἐστιν ἔπη
τοῦ μεγαρέως, πάντας δὲ κατ' ἀνθρώπους ὀνομαστοῦ,
[b] ἀστοῖσιν δ' οὔπω πᾶσιν ἁδεῖν δύναμαι.
οὐδὲν θαυμαστὸν πολυπαΐδη. οὐδὲ γὰρ ὁ Ζεὺς
οὔθ' ὕων πάντως ἁνδάνει, οὔτ' ἀνέχων.
Σοὶ δ' ἐγὼ εὖ φρονέων ὑποθήσομαι, οἷά περ αὐτὸς,
κύρν', ἀπὸ τῶν ἀγαθῶν, παῖς ἔτ' ἐὼν, ἔμαθον.
[c] πέπνυσο, μηδ' αἰσχροῖσιν ἐπ' ἔργμασι, μηδ' ἀδίκοισι
τιμὰς, μηδ' ἀρετὰς ἕλκεο, μηδ' ἄφενος.
ταῦτα μὲν οὕτως ἴσθι, κακοῖσι δὲ μὴ προσομίλει
ἀνδράσιν, ἀλλ' αἰεὶ τῶν ἀγαθῶν ἔχεο,
καὶ μετὰ τοῖσιν πῖνε, καὶ ἔσθιε, καὶ μετὰ τοῖσιν
ἵζε, καὶ ἅνδανε τοῖς, ὧν μεγάλη δύναμις.
ἐσθλῶν μὲν γὰρ ἄπ' ἐσθλὰ μαθήσεαι· ἢν δὲ κακοῖσι
συμμιχθῇς, ἀπολεῖς καὶ τὸν ἐόντα νόον.
ταῦτα μαθὼν ἀγαθοῖσιν ὁμίλεε, καί ποτε φήσεις
εὖ συμβουλεύειν τοῖσι φίλοισιν ἐμέ.
κύρνε κύει πόλις ἥδε. [d] δέδοικα δὲ, μὴ τέκῃ ἄνδρα
εὐθυντῆρα κακῆς ὕβριος ἡμετέρης.
ἀστοὶ μὲν γὰρ ἔθ' οἵδε σαόφρονες, ἡγεμόνες δὲ
τετράφαται πολλὴν εἰς κακότητα πεσεῖν.
οὐδεμίαν πω κύρν' [e] ἀγαθοὶ πόλιν ὤλεσαν ἄνδρες.
ἀλλ' ὅταν ὑβρίζειν τοῖσι κακοῖσι δοκῇ,

δῆμόν τε

a θεύγνιδος, pro θεόγνιδος, Doricè. ſic enim Dores Iones que in huiuſmodi agere ſolent, πλεῦνες pro πλέονες facientes: ut in uerſu apud Stobæū, ἐν μηλίταις πλεῦνες ὁ φύσιος ἀγαθοί: pro πλέονες. & ibidem in Euſebij philoſophi ſententia de Auaritia, ὁ πλεῦνος ἐπιθυμῶν, καὶ εἰς τὸ πλεῦνος τὴν ἐπιθυμίαν ἐξάπτει μαστεύει. pro, τοῦ πλέονος. & ſimilia alia inuenire licet in autoribus Græcis uerſanti.

b ἀστοῖσιν. Ab hoc nomine ἄστυ, ſeu ἄστυ, ſunt qui aſtutos dictos putant: quòd qui degunt in urbibus, propter cōtagia negociorum et hominum credātur aſtutiores euadere. Vide prouerb. Vrbanus nihil æqui cogitat. ἁδεῖν, aoriſt. 2 uerbi ἅδω, aliquoties à Pindaro etiam uſurpati. πάντως: prorſus, omnino non.

c πέπνυσο, præſens imperatiui paſſ. uerbi πέπνυμαι. ἴσθι, per ſyncopen, pro ἴσαθι, uerbi ἴσημι. id eſt, Atq; hæc de hoc præcepto ſcire et meminiſſe debes. ἔχεο, pro ἔχου, diæreſi Ionica diphthongi in ſuas uocales, ex quibus conſlatur. τοῖσιν, pro τοῖς, cum paragoge ſyllabæ ιν. μαθήσεαι, pro μαθήσῃ, Ionicè, uerbi μανθάνομαι, ſeu μαθήσομαι inuſitato. συμμιχθῇς, aoriſt. 1 paſſ. coniunct.

d δέδοικα, præteritum eſt uerbi δείδω. τετράφαται, pro τετραμμένοι εἰσί, uerbi τρέπομαι: ſic enim Iones formare ſolent tertias plurales præteriti paſſiui. exempla ſunt ſæpe obuia tum apud alios poetas, tum maximè Homerū: ut in uerſibus illis celebratiſſimis ac laudatiſſimis à tot præclaris ſcriptoribus, οὐ χρὴ παννύχιον εὕδειν βουληφόρον ἄνδρα, ᾧ λαοί τ' ἐπιτετράφαται, καὶ τόσσα μέμηλε. Iliad. 2. pro ἐπιτετραμμένοι εἰσί. πεσεῖν, aoriſt. 2. uerbi πίπτω.

e ἀγαθοὶ. ἀγαθοὺς καὶ ἐσθλοὺς, poeta plerunque fortitudine, prudentia & opibus præſtantes nominat: quemadmodum contrà δειλοὺς καὶ κακοὺς, contemptos, pauperes & ignobiles, quòd hi plerunq; ſint improbi. Ideoq; Ariſtot. Polit. 2. cap. 9 probat Carthaginenſium inſtitutum, qui non ſolum optimos, uerùm etiam ditiſſimos cenſebant in magiſtratibus eſſe ponendos: quaſi impoſſibile ſit, eum qui egenus ſit, bene magiſtratum gerere, aut quietē optare, ſed potius de opibus congerendis quomodocunq; etiam cogitare. quapropter opificibus ſordidis apud Athenienſes nullum ius gerendi magiſtratus permittebatur. Vnde libro 4 etiam idem ſcribit, ferè apud plurimos, illos qui diuitijs pollent, bonorum ac honeſtorum locum obtinere.

Neq; quis mutabit peius (*pro bono*) bono præ-
ſente.
Sic uerò quilibet dicet, Theognidis ſunt
carmina,
Megarenſis illius, omnes apud homines ce-
lebrati.
Ciuibus uerò (*meis Megarenſibus*) nondum o-
mnibus placere poſſum.
Nihil mirum (*eſt*) Polypæda: neque enim Iu- ‹‹
piter,
Neq; pluens ſemper placet, uel temperans ‹‹
(*à pluuia*)
Tibi uerò benè uolens, ſuggeram (*facienda*)
qualia quidem ipſe
O' Cyrne, à bonis, cum puer adhuc eſſem,
didici.
Sapiens ſis, neque turpibus operibus, neque
iniuſtis
Honores, nec gloriã attrahe, neq; diuitias.
Hæc quidẽ ſic ſcito. malis uerò non cõuerſare ‹‹
Viris, ſed ſemper bonis adhære. ‹‹
Et cum illis bibe, & comede, & cum illis ‹‹
Morare, & placeas illis quorum magna po ‹‹
tentia (*eſt.*)
A' bonis namq; bona diſces: ſi uerò malis ‹‹
Coniungaris, perdes etiam quem habes ani ‹‹
mum (*bonum*).
Hæc diſcens bonis conuerſare: & olim dices,
Rectè conſulere me amicis.
Cyrne grauida eſt hæc ciuitas (*Megara*): metuo
ne pariat uirum
Caſtigatorem prauæ petulantiæ noſtræ.
Ciues quidem iſti (*Megarenſes*) adhuc modeſti
(*ſunt*): præfecti uerò
Verſi ſunt, magnam in malitiã, ut labantur.
Nullam unquam, Cyrne, boni uiri, perdide- ‹‹
runt urbem:
Sed quando iniuſtè agere malis placuerit, ‹‹

δῆμόν τε φθείρωσι, δίκας τ' ἀδίκοισι διδῶσιν,
οἰκείων κερδῶν [a] εἵνεκα, καὶ κράτεος,
ἔλπεο μὴ δηρὸν κείνην πόλιν ἀτρεμέεσθαι,
μηδ' εἰ νῦν κεῖται πολλῇ ἐν ἡσυχίῃ.
εὖτ' ἂν τοῖσι κακοῖσι φίλ' ἀνδράσι ταῦτα γένηται,
κέρδεα δημοσίῳ σὺν κακῷ ἐρχόμενα.
ἐκ τῶν γὰρ στάσις ἐστὶ, καὶ ἔμφυλοι φόνοι ἀνδρῶν,
[b] μύναρχος δὲ πόλει μήποτε τῇδε ἅδοι.
Κύρνε πόλις μὲν ἔθ' ἥδε πόλις, λαοὶ δὲ δὴ ἄλλοι,
[c] οἱ πρόσθ' οὔτε δίκας [d] ἤδεσαν, οὔτε νόμους.
ἀλλ' ἀμφὶ [e] πλευρῇσι [f] δορὰς αἰγῶν κατέτριβον,
[g] ἔξω δ' ὥστ' ἔλαφοι τήνδ' ἐνέμοντο πόλιν.
καὶ νῦν εἰσ' ἀγαθοὶ Πολυπαΐδη. οἱ δὲ πρὶν ἐσθλοὶ,
νῦν δειλοί. τίς κεν ταῦτ' ἀνέχοιτ' ἐσορῶν;
ἀλλήλους δ' ἀπατῶσιν ἐπ' ἀλλήλοισι γελῶντες,
οὔτε κακῶν γνώμας εἰδότες, οὔτ' ἀγαθῶν.
μηδένα τῶνδε φίλον [h] ποιεῦ Πολυπαΐδη ἀστῶν
ἐκ θυμοῦ, [i] χρείης εἵνεκα μηδεμιῆς.
ἀλλὰ δόκει μὲν πᾶσιν ἀπὸ γλώσσης φίλος εἶναι,
χρῆμα δὲ συμμίξῃς μηδενὶ [k] μηδοτιοῦν
σπουδαῖον. γνώσῃ γὰρ ὀϊζυρῶν φρένας ἀνδρῶν,
ὥς σφιν ἐπ' ἔργοισιν πίστις ἔπ' οὐδεμία,
ἀλλὰ δόλους, ἀπάτας τε, πολυπλοκίας τ' ἐφίλησαν
οὕτως, ὡς ἄνδρες μηκέτι σωζόμενοι.
μή ποτε Κύρνε κακῷ πίσυνος βούλευε σὺν ἀνδρί,
εὖτ' ἂν σπουδαῖον [l] πρῆγμ' ἐθέλῃς τελέσαι.
ἀλλὰ μετ' ἐσθλὸν [m] ἰὼν βουλεύεο, πολλὰ μογήσας,
καὶ [n] μακρὴν [o] ποσσὶν Κύρν' ὁδὸν ἐκτελέσας.
[p] πρῆξιν μηδὲ φίλοισιν ὅλως [q] ἀνακοίνεο πᾶσι,
παῦροί τοι πολλῶν πιστὸν ἔχουσι νόον.
παύροισιν πίσυνος μεγάλ' ἀνδράσιν ἔργ' ἐπιχείρει,
μή ποτ' [r] ἀνήκεστον Κύρνε λάβῃς ἀνίην.

a εἵνεκα, pro ἕνεκα, cum epenthesi ι. κείνην, pro ἐκείνην, ablato ε.
b μούναρχος, pro μόναρχος, cum epenthesi υ.
c οἱ πρόσθ', pro οἱ πρότεροι, seu πρῶτοι, quòd ad uerbia adminiculo articulorum fiant nomina.
d ἤδεσαν, Plusquamperfectum Atticum, pro ᾔδεισαν. ipsi enim ει in η mutant in priori, & ει in ε in tertia plurali, ἐτετύφεσαν pro ἐτετύφεισαν facientes.
e πλευρῇσι, pro πλευραῖς, Ionicè.
f δορὰς, à δέρω excorio.
g ἔξω, id est, in pagis, quæ propagatio quædam sunt domus eorum quos dicimus coalitos & natos esse natorum, quemadmodum ſcribit Ariſtot. libro Politic. 1. cap. 1. facto nomine à πάγῳ seu πηγνύω, seu etiam πηγῇ, Doricè παγᾷ. b ποιεῦ, pro ποιοῦ, Ionicè & Doricè. i χρείης pro χρείας. & μηδεμιῆς, pro μηδεμιᾶς Ionicè. k μηδοτιοῦν, compoſitum à μηδὲν, et ὅτι articulo ſubiunctiuo compoſito cum τι, & quòd ſignificante, & particula οὖν. l πρῆγμα, pro πρᾶγμα, Ionicè. Exempla plurima ſunt apud Herodotum, qui autor Ionica dialecto utitur. m ἰὼν, participium præſens uerbi εἶμι, τὸ πορεύω, quod acuitur, quemadmodum etiam ἰὼν καὶ κιών. n μακρὴν, pro μακράν. o ποσσὶν, pro ποσί. p πρῆξιν, pro πρᾶξιν. q ἀνακοίνεο, pro ἀνακοινοῦ. r ἀνήκεστον, ab ἀκέω, καὶ ἀκέομαι, medeor, ſano, curo. & ἀνίην, pro ἀνίαν.

πιστὸς

(*Et quando*) populum corrumpunt, & iuſta iniuſtis tribuunt,
Priuatorum commodorum & potentiæ cauſa,
Puta non diu illam urbem inconcuſſam fore,
Neq; ſi nunc eſt magna in tranquillitate:
Quando malis uiris hæc grata fuerint,
Lucra (*inquam*) publico cum malo uenientia.
Ex ijs enim ſeditio oritur, & ciuiles cædes uirorum:
Monarcha uerò huic urbi, utinam nunquam placeat.
Cyrne ciuitas quidem, hæc adhuc ciuitas (*eſt*) populi uerò alij (*ſunt*) „
Priores (*homines*) neq; iura nouerunt, neq; leges.
Sed circum latera pelles caprarum conterebant,
Foris uerò ut cerui hanc colebant urbem.
Et nunc ſunt nobiles Polypæda: qui uerò prius boni ſeu nobiles (*fuerunt*)
Nunc contempti (*ſunt*): quis hæc ferre poſſet intuẽs?
Se inuicem uerò decipiunt, mutuò ridentes (*ſe*) „
Neq; malorum ſententias ſcientes, neq; bonorum.
Nullum horum ciuium, amicum fac Polypæda,
Ex animo, utilitatis cauſa nullius. „
Sed uideare omnibus lingua amicus eſſe:
Negocium uerò commiſceas nulli, quodcunque etiam, „
Serium. cognoſces enim improborum mentes hominũ, „
Quòd ipſis in factis fides amplius nulla ſit: „
Verùm dolos, deceptiones, perplexitatesq; amant, „
Sic ut uiri (*qui*) non amplius ſalui ſunt. „
Ne unquam Cyrne malo fidens, delibera cum uiro, „
Quando ſerium negocium uis perficere. „
Sed ad bonos abiens delibera, multum laborans, „
Et longum pedibus (*ô*) Cyrne iter conficiens. „
Negocium (*tuum*) nec omnibus amicis prorſus communica: „
Pauci namq; de multis fidum habent animum. „
Paucis fidens uiris, magna opera aggredere: „
Ne aliquando incurabilem Cyrne accipias calamitatem. „

πιστὸς ἀνὴρ χρυσοῦ τε καὶ ἀργύρου ἀντερύσασθαι
ἄξιος, ἐν χαλεπῇ Κύρνε διχοστασίῃ.
παύρους εὑρήσεις πολυπαίδνη ἄνδρας ἑταίρους,
πιστοὺς ἐν χαλεποῖς πρήγμασι γινομένους,
οἵτινες ἂν [a] τολμῷεν, ὁμόφρονα θυμὸν ἔχοντες
ἶσον τῶν ἀγαθῶν τῶν τε κακῶν μετέχειν.
τοὺς δ' οὐχ εὑρήσεις διζήμενος, οὐδ' ἐπὶ πάντας
ἀνθρώπους, οὓς ναῦς μὴ μία πάντας ἄγοι.
οἷσιν ἐπὶ γλώσσῃ τε, καὶ ὀφθαλμοῖσιν ἔπεστιν
αἰδὼς, οὐδ' αἰσχρὸν χρῆμ' ἐπὶ κέρδος ἄγει.
μή μ' ἔπεσιν μὲν στέργε, νόον δ' ἔχε καὶ φρένας ἄλλῃ,
εἴ με φιλεῖς, καί σοι πιστὸς ἔνεστι νόος.
ἤ με φίλει, καθαρὸν θέμενος νόον, ἤ μ' ἀποειπὼν
ἔχθαιρ', ἀμφαδίην νεῖκος ἀειράμενος.
ὃς δὲ μιῇ γλώσσῃ [b] δίχ' ἔχει νόον, οὗτος ἑταῖρος
δεινὸς Κύρν' ἐχθρὸς βέλτερος ἢ φίλος ὤν.
εἴ τις [c] ἐπαινήσειε σε τόσον χρόνον, [d] ὅσσον ὁρῴης,
νοσφισθεὶς δ' ἄλλην γλῶσσαν ἱῇσι κακήν·
τοιοῦτός τοι ἑταῖρος ἀνὴρ φίλος, οὔτι μάλ' ἐσθλός,
ὅς κ' εἴπῃ γλώσσῃ λῷστα, φρονῇ δ' ἕτερα.
ἀλλ' εἴη τοιοῦτος ἐμοὶ φίλος, ὃς τὸν ἑταῖρον
γινώσκων, [e] ὀργὴν καὶ βαρὺν ὄντα φέρει,
ἀντὶ κασιγνήτου. [f] σὺ δέ μοι φίλε ταῦτ' ἐνὶ θυμῷ
φράζεο, καί ποτέ μου [g] μνήσεαι ἐξοπίσω·
μηδείς σ' ἀνθρώπων πείσῃ κακὸν ἄνδρα φιλῆσαι
Κύρνε, τί δ' ἔστ' ὄφελος δειλὸς ἀνὴρ φίλος ὤν;
οὔτ' ἄν σ' ἐκ χαλεποῖο πόνου ῥύσαιτο καὶ ἄτης,
οὔτε κεν ἐσθλὸν ἔχων, τοῦ μεταδοῦν ἐθέλει.
δειλοὺς δ' εὖ ἔρδοντι ματαιοτάτη χάρις ἐστὶν,
ἶσον καὶ σπείρειν πόντον ἁλὸς πολιῆς.
οὔτε γὰρ ἂν πόντον σπείρων βαθὺ [h] λήιον ἀμῷς·
οὔτε κακοὺς εὖ δρῶν, εὖ πάλιν ἀντιλάβοις.

a τολμῷεν, opt. præſens, uerbi τολμάω.

b δίχα, ſeorſim, diuiſim.

c ἐπαινήσει, pro ἐπαινέσει, cum epentheſi σ.

d ὅσσον, pro ὅσον, cum epentheſi σ.

e ὀργὴν. ὀργὴ ſæpe eſt apud Pindarū pro humanitate, uirtute, natura, ingenio, moribus. Vide prouerb. Mores amici noueris, non oderis.

f Facta illa ſunt ad imitationem uerſus, qui apud Homerum et Heſiodū ſæpius repetitus legitur, & Orphea aliquoties, σὺ δὲ ταῦτα μετὰ φρεσὶ βάλλεο σῇσι. Item: σὺ δὲ ταῦτα τεῷ ἐνὶ κάτθεο θυμῷ.

g μνήσεαι, pro μνήσῃ, Ionicè, uerbi μνάομαι.

h λήιον, fruges, ſegetem, campum ſignificat: nouale, in qua ſignificatione uſurpatur ab Heſiodo & Theocrito. ἀμῷς, Opt. uerbi ἀμάω.

Fidus uir præ auro & argento cuſtodiri "
Dignus (eſt) Cyrne in difficili diſſenſione. "
Paucos (namq;) inuenias Polypęda uiros ſocios, "
Fidos exiſtentes in aſperis rebus: "
Qui ſuſtineant, conſentientem animum habentes, "
Iuxtà bonorum & malorum participes fieri. "
Eos uerò non inuenies quærens neq; apud omnes
Homines, quos non nauis una omnes uehat.
Quibus (inquam) in lingua & oculis adeſt
Pudor, neq; turpis quęſtus ad lucrum ducat.
Non me uerbis dilige, animum uerò & mentem habeto alibi:
Si me amas, & tibi fidus ineſt animus. "
Aut ama me ſyncerum animum ferens, aut me recuſans (amicum) "
Odi, manifeſtè litem tollens. "
Qui uerò una lingua duplicem habet animum, is ſocius "
Pernicioſus (eſt) Cyrne, hoſtis uerò melior (eſſet ipſe) quàm amicus (falſus) exiſtens. "
Si quis te laudabit tanto tempore, quanto uiderit (te) "
Seiunctus uerò (à te) alibi linguam mittit malam: "
Talis utiq; uir ſocius, amicus non ſanè bonus (eſt) "
Qui dixerit lingua optima, ſentit uerò alia. "
Cæterùm ſit mihi talis amicus, qui ſocium
Cognoſcens, ingenium (eius) & ipſum (ſocium) aſperum exiſtentem ferat
Loco fratris. tu uerò mihi amice hæc in animo
Reputa, & aliquando mei recordaberis poſtea.
Nullus tibi hominum perſuadeat, malum uirum amicum facere, "
Cyrne: quæ (enim) eſt utilitas ille uir amicus exiſtens? "
Neq; te ex graui labore, neq; calamitate eripere uolet: "
Neq; etiam bonum (quoddam) habens, illius participē (te) facere uult. "
Improbis benè facienti uaniſsima gratia eſt: "
Aequale (iſti) etiam, ſeminare pontum cani maris. "
Neq; enim mare ſeminans, altam ſegetem metas:
Neq; malis benefaciens, beneficium rurſum recipias.

ἄπληστον γὰρ ἔχουσι κακοὶ νόον, ἢν δ' ἓν ἁμάρτῃς,
τῶν πρόσθεν πάντων ἐκκέχυται φιλότης.
οἱ δ' ἀγαθοὶ τὸ μέγιστον ἐπαυρίσκουσι παθόντες,
μνῆμα δ' ἔχουσ' ἀγαθῶν, καὶ χάριν ἐξοπίσω.
μήποτε τὸν κακὸν ἄνδρα φίλον [a] ποιεῖσθαι ἑταῖρον,
ἀλλ' αἰεὶ φεύγειν, ὥστε κακὸν λιμένα.
πολλοί τοι πόσιος καὶ βρώσιος εἰσὶν ἑταῖροι,
ἐν δὲ σπουδαίῳ πράγματι παυρότεροι.
[b] κιβδήλου δ' ἀνδρὸς γνῶναι χαλεπώτερον οὐδὲν
Κύρν', οὐδ' εὐλαβίης ἐστὶ περὶ πλέονος.
χρυσοῦ κιβδήλοιο καὶ ἀργύρου [c] ἄνσχετος ἄτη
Κύρνε, καὶ ἐξευρεῖν ῥᾴδιον ἀνδρὶ σοφῷ.
εἰ δὲ φίλου νόος ἀνδρὸς ἐνὶ [d] στήθεσσι [e] λέληθε,
ψυδρὸς ἐών, δόλιον δ' ἐν φρεσὶν ἦτορ ἔχει,
τοῦτο θεὸς κιβδηλότατον [f] ποίησε βροτοῖσι,
καὶ γνῶναι πάντων τοῦτ' ἀνιηρότατον.
οὐ γὰρ ἂν [g] εἰδείης ἀνδρὸς νόον, οὔτε γυναικός,
πρὶν πειραθείης ὥσπερ ὑποζυγίου.
οὐδέ κεν [h] εἰκάσαις, ὥσπερ ποτ' ἐς ὥριον ἐλθών·
πολλάκι γὰρ γνώμην ἐξαπατῶσ' ἰδέαι.
μήτ' ἀρετὴν εὔχου Πολυπαΐδη ἔξοχος εἶναι,
μήτ' ἄφνος, [i] μοῦνον δ' ἀνδρὶ γένοιτο τύχη.
οὐδὲν ἐν ἀνθρώποισι πατρὸς καὶ μητρὸς ἄμεινον
[k] ἔπλετο, οἷς ὁσίη Κύρνε, [l] μέμηλε δίκη.
οὐδεὶς Κύρν' ἄτης καὶ κέρδεος αἴτιος αὐτός,
ἀλλὰ θεοὶ τούτων δώτορες ἀμφοτέρων.
οὐδέ τις ἀνθρώπων ἐργάζεται, ἐν φρεσὶν εἰδώς,
ἐς τέλος εἴτ' ἀγαθὸν γίγνεται, εἴτε κακόν.
πολλάκι γὰρ δοκέων θήσειν κακόν, ἐσθλὸν ἔθηκε·
καί τε δοκῶν θήσειν ἐσθλόν, ἔθηκε κακόν.
οὐδέ [m] τῳ ἀνθρώπων παραγίνεται, [n] ὅσσ' [o] ἐθέλῃσι·
ἴσχει γὰρ χαλεπῆς [p] πείρατ' ἀμηχανίης.
ἄνθρωποι δὲ μάταια νομίζομεν, εἰδότες οὐδέν,
θεοὶ δὲ κατὰ σφέτερον πάντα τελοῦσι νόον.

a ποιεῖσθαι, καὶ φεύγειν infinitiui, positi pro imperatiuis, consuetudine Ionica: quod poetis, Homero præcipuè et Hesiodo, longè est familiarissimū.
b κιβδήλου. Vide de hac uoce Eraſ. in adagijs, in κίβδηλος, κιβδηλεύειν, κιβδηλία.
c ἄνσχετος, pro ἀνάσχετος, ab ἀνὰ καὶ σχέω.
d στήθεσσι, pro στήθεσι, cū epenthesi σ.
e λέληθε, præterit. med. uerbi λανθάνομαι.
f ποίησε, pro ἐποίησε, ablato augmento.
g εἰδείης, aoriſt. 1. paſſ. opt. uerbi εἴδομαι.
h εἰκάσαις, pro εἰκάσειας, aoriſt. a opt.
i μοῦνον, pro μόνον, cum epenthesi υ.

k ἔπλετο, per ſyncopen, pro ἐπέλετο, uerbi πέλομαι: imperfecto quoq; poſito pro præſenti, quod ita ſæpe ſolet uſuuenire in præteritis etiā & aoriſtis. l μέμηλε, præteritū med. uerbi μέλομαι. m τῳ, pro τινί. n ὅσσ', pro ὅσα, cum epenthesi σ. o ἐθέλῃσι, pro ἐθέλῃ, Ionicè. ſic enim Iones formare ſolent tertiam ſubiunctiui. p πείρατ', pro πέρατα, cum epenthesi iota.

Inſatiabilem enim mali habent animum: ſi uerò (*in*) uno peccaris, “
Priorum omnium effuſa eſt gratia. “
Boni uerò quod maximum (*eſt*) fruuntur beneficio affecti, “
Memoriã etiam habent bonorũ, & gratiam poſtea. “
Ne unquam malum uirum amicum fac ſocium, “
Sed ſemper fuge ut malum portum. “
Multi ſanè potus & cibi ſunt ſocij, “
In ſerio uerò negotio pauciores. “
† Fucati uiri (*animum*) cognoſcere difficilius nihil eſt “
Cyrne, neq; cautionis eſt maioris:
Auri adulterati & argenti tolerabile damnum (*eſt*)
Cyrne, & deprehendere facile (*eſt*) uiro ſapienti:
Quia uerò animus uiri in pectoribus abſconſus eſt,
Obſcurus exiſtens, & doloſum in præcordijs cor habet,
Id Deus fucatiſsimum fecit (*eſſe*) hominibus:
Et id cognoſcere omnium eſt moleſtiſsimum.
Non enim poſsis ſcire uiri animum, neq; mulieris, “
Priuſquam expertus fueris, ut iumenti: “
Neq; diuinaueris, tanquam aliquando ad ueritatem ueniens: “
Sæpe enim mentem fallunt ſpecies. “
Ne * potentia opta Polypæda eximius eſſe,
Neq; opulẽtia: tantũ uerò homini ſit fortuna (*propitia*)
Nihil inter homines patre & matre melius
Eſt, quibus ſancta Cyrne curæ eſt iuſticia.
Nullus Cyrne calamitatis et cõmodi autor ipſe (*ſibi eſt*)
Sed dei horum utrorumq; datores (*ſunt*)
Neq; quis hominum operatur in mente ſciens, “
In fine ſeu bonum fiat, ſiue malum. “
Sæpè enim exiſtimans poſiturum (*ſe*) malũ, bonũ poſuit. “
Et exiſtimans poſiturum bonum, fecit malum. “
Neq; alicui hominum eueniunt, quæ uult: “
Retinent enim difficilis termini impoſsibilitatis. “
Homines uerò ſtulta iudicamus, ſcientes nihil (*de futuris*) “
Dij uerò iuxta ſuam omnia perficiunt mentem. “

Mor-

† Vide de his ſex uerſib. Clementem Alexandrinum lib. 7. ςρωμάτ. ubi conferuntur cum aliorum poetarũ dictis ſimilibus.

** ἀρετὴν ſic reddidimus, ut hoc loco dignitatẽ, honorẽ, decus, ſplendorem & imperium ſignificaret.*

οὐδείς πω a ξεῖνον πολυπαίδνη ἐξαπατήσας,
οὐδ' ἱκέτην θνητῶν, ἀθανάτους ἔλαθε.
Βούλεο δ' εὐσεβέων ὀλίγοις σὺν χρήμασιν οἰκεῖν,
ἢ πλουτεῖν, ἀδίκως χρήματα b πασάμενος.
ἐν δὲ δικαιοσύνῃ c συλλήβδην πᾶσ' d ἀρετή 'στι·
πᾶς δέ τ' ἀνὴρ ἀγαθὸς κύρνε δίκαιος ἐών.
χρήματα μὲν δαίμων καὶ παγκάκῳ ἀνδρὶ δίδωσιν,
ἡ δ' ἀρετὴ ὀλίγοις ἀνδράσι κύρν' ἕπεται.
ὕβριν κύρνε θεὸς πρῶτον κακὸν ὤπασεν ἀνδρὶ,
οὗ μέλλει e χώρην μηδεμίαν f θέμεναι.
τίκτει τοι κόρος ὕβριν, ὅταν κακῷ ὄλβος ἕπηται
ἀνθρώπῳ, καὶ g ὅτῳ μὴ νόος ἄρτιος ᾖ.
μή ποτέ τοι πενίην h θυμοφθόρον ἀνδρὶ χολωθεὶς,
μηδ' ἀχρημοσύνην i οὐλομένην πρόφερε.
Ζεὺς γάρ τοι τὸ k τάλαντον ἐπιρρέπει ἄλλοτε ἄλλως,
ἄλλοτε μὲν πλουτεῖν, ἄλλοτε δ' οὐδὲν ἔχειν.
μή ποτε κύρν' ἀγορᾶσθαι ἔπος μέγα· οἶδε γὰρ οὐδεὶς
ἀνθρώπων, ὅ, τι νὺξ χ' ἡμέρα ἀνδρὶ τελεῖ.
πολλοί τοι χρῶνται δειλαῖς φρεσὶ, δαίμονι δ' ἐσθλῷ,
οἷς τὸ κακὸν δοκέον γίνεται εἰς ἀγαθόν.
εἰσὶν δ' οἳ βουλῇ τ' ἀγαθῇ, καὶ δαίμονι φαύλῳ
μοχθίζουσι, τέλος δ' ἔργμασιν οὐχ ἕπεται.
οὐδεὶς ἀνθρώπων οὔτ' ὄλβιος, οὔτε πενιχρὸς,
οὔτε κακὸς, νόσφιν δαίμονος, οὔτ' ἀγαθός.
ἀλλ' ἄλλῳ κακόν ἐστι. l τὸ δ' ἀτρεκὲς, ὄλβιος οὐδεὶς
ἀνθρώπων, ὁπόσους ἠέλιος καθορᾷ.
ὃν δὲ θεοὶ τιμῶσιν, ὁ καὶ m μωμεύμενος αἰνεῖ,
ἀνδρὸς δ' ἡ σπουδὴ γίνεται οὐδεμία.
θεοῖς εὔχου, οἷς ἐστι μέγα κράτος, οὔτι ἄτερ θεῶν
γίνεται ἀνθρώποις, οὔτ' ἀγαθ' οὔτε κακά.
ἄνδρ' ἀγαθὸν πενίη πάντων δάμνησι μάλιστα,
καὶ n γήρως πολιοῦ, κύρνε, καὶ o ἠπιάλου.
ἣν δὴ χρὴ φεύγοντα καὶ ἐς p μεγακήτεα q πόντον
ῥιπτεῖν, καὶ πετρῶν κύρνε κατ' ἠλιβάτων.

a ξεῖνον, pro ξένον, cum epenthesi iota. b πασάμενος, pro πασάμενος, quemadmodum ſæpe apud Pindarū reperitur, uerbi πάομαι. c συλλήβδην, uide de hac uoce Eraſmum in adag. συλλήβδην. d ἀρετή 'στι, pro ἀρετή ἐστι. e χώρην, pro χώραν. f θέμεναι, pro θεῖναι, aoriſt. 2, uerbi τίθημι, Doricè & Atticè. g ὅτῳ, pro ὅτινι. h θυμοφθόρον, ἀ θυμὸς καὶ φθείρω. i οὐλομένην, pro ὀλομένην, cum epentheſi υ. k τάλαντον, trutinā, librāq; ſignificat, παρὰ τὸ τλῆναι τὸ βάρος. l τὸ δ' ἀτρεκὲς, adiectiuum cum articulo aduerbialiter poſito, pro ἀτρεκέως: quemadmodum τὸ τελευταῖον, τὰ πρῶτα, & eius generis alia, quæ Attici ſic facere & uſurpare ſolent. m μωμεύμενος, pro μωμούμενος, Ionicè, Doriceq;. n γήρως, pro γήραος γήρατος, Atticè, ἀ γῆρας. o ἠπιάλου. ἠπίαλον medici uocant febrim lentam & phlegmaticam, παρὰ τὸ ἠπίως ἀλεαίνειν, ἤγουν ἠπίως θερμαίνειν, quòd blandè & leniter calefaciat, ῥιγοπυρετὸς etiā dicta, cum πυρετὸς contrà uehementer inflammet. p μεγακήτεα, ἀ μέγα καὶ κῆτος, quòd magna cete mare habeat. q πόντον, ἀ πόνος, ſeu ποντίζειν, à mergendo facto nomine, ut putant Grammatici: non à ponte, quòd ponte careat, cum dictio ſit Græca uerbi ποντίω.

Nullus unquam hoſpitem Polypæda decipiens
  Mortalium, neq; ſupplicem, immortales latuit.
Velis uerò piè agens, modicis cũ opib. habitare potius,
  Quàm diteſcere, iniuſtas opes poſsidens.
In iuſticia uerò ſimul omnis uirtus eſt:
  Omnis uerò uir bonus (*eſt*) Cyrne, iuſtus exiſtens.
Opes quidem Deus & prorſus malo uiro dat,
  Virtus uerò paucos uiros Cyrne comitatur.
Iniuſticiã Cyrne Deus primum malum dedit homini,
  Cuius uolet (*Deus*) locum nullum ponere.
[a] Parit autem ſaturitas iniuſticiam, quando malum fœlicitas comitatur
  Hominem, & cui mens non eſt integra.
[b] Non unquam paupertatem anxiam homini iratus,
  Neq; inopiam pernicioſam exprobra:
Iupiter enim libram inclinat quandoq; alteri,
  Quandoq; quidem diteſcere, quandoque uerò nihil habere.
Ne unquam Cyrne dicas uerbum ſuperbum: nouit enim nullus
  Hominum (*id*) quod nox & dies homini perficit.
Multi enim utuntur ſtulta mẽte, numine uerò propitio:
  Quibus aliquid malum uidetur, uergit in bonum.
Sunt uerò, qui conſilio bono, & fato maligno
  Laborant, exitus uerò labores non comitatur.
Nemo hominum neq; diues, neq; pauper,
  Neq; miſer, ſine Deo, neq; fortunatus.
[c] Aliud alij malum eſt: uerè autem beatus nullus (*eſt*)
  Hominum, quotquot ſol aſpicit.
Quem uerò dij honorant, etiam inuidus (*illum*) laudat:
  Viri uerò diligentia nulla eſt.
Dijs ſupplica, quibus eſt magna potentia: neq; (*enim*) ſine dijs
  Eueniunt hominibus neq; bona, neq; mala.
Virum bonum paupertas omnium maximè domat,
  Et (*præ*) ſenio cano, Cyrne, & febri.
Eam oportet fugientem in immenſum mare
  Proijcere, & de petris Cyrne excelſis.

a Interpres Pindari hunc uerſum Homero tribuit. apud Clementem aũt 6. στρωμάτ. non Homero tribuitur, ſed ex Solonis uerſu factus fuiſſe oſtenditur, ſolo fine mutato.

b Facti eſſe uidentur ex Heſiodi illis: μηδέ ποτ' οὐλομένην πενίην θυμοφθόρον ἀνδρὶ τέτλαθ' ὀνειδίζειν μακάρων δόσιν αἰὲν ἐόντων.

c Hoc diſtichõ apud Plutarchũ in uita Solonis, non Theognidi, ſed Soloni tribuitur.

καὶ γὰρ ἀνὴρ πενίῃ [a] δεδμημένος οὔτε τι εἰπεῖν,
οὔτ' [b] ἔρξαι δύναται, γλῶσσα δέ οἱ [c] δέδεται.
χρὴ γὰρ ὁμῶς ἐπὶ γῆν τε καὶ εὐρέα νῶτα θαλάσσης,
δίζεσθαι χαλεπῆς κύρνε λύσιν πενίης.
[d] τεθνάναι φίλε κύρνε πενιχρῷ βέλτερον ἀνδρὶ,
ἢ ζώειν, χαλεπῇ τειρόμενον πενίῃ.
κριοὺς μὲν καὶ ὄνους διζήμεθα κύρνε, καὶ ἵππους
εὐγενέας, καί τις βούλεται ἐξ ἀγαθῶν
[e] βήσεσθαι, [f] γῆμαι δὲ κακὴν κακοῦ οὐ μελεδαίνει
ἐσθλὸς ἀνὴρ, ἤν οἱ χρήματα πολλὰ διδῷ.
οὐδεμία κακοῦ ἀνδρὸς ἀναίνεται εἶν' ἄκοιτις
πλουσίου, ἀλλ' ἀφνεὸν βούλεται ἀντ' ἀγαθοῦ.
χρήματα μὲν τιμῶσι, καὶ ἐκ κακοῦ ἐσθλὸς ἔγημε,
καὶ κακὸς ἐξ ἀγαθοῦ πλοῦτος [g] ἔμιξε γένος.
οὕτω μὴ θαύμαζε γένος πολυπαΐδη ἀστῶν
μαυροῦσθαι, σὺν γὰρ μίσγεται ἐσθλὰ κακοῖς.
αὐτός τοι ταύτην εἰδὼς κακόπατριν ἐοῦσαν
εἰς οἴκους ἄγεται, χρήμασι πειθόμενος,
εὔδοξος κακόδοξον· ἐπεὶ κρατερή μιν ἀνάγκη
ἐντύνει, ἥτ' ἀνδρὸς τλήμονα [h] θῆκε νόον.
χρήματα δ' ᾧ Διόθεν καὶ σὺν δίκῃ ἀνδρὶ γένηται,
καὶ καθαρῶς, αἰεὶ [i] παρμόνιμον τελέθει.
εἰ δ' ἀδίκως [k] παρὰ καιρὸν ἀνὴρ φιλοκερδέϊ θυμῷ
κτήσεται, εἴθ' ὅρκῳ πὰρ τὸ δίκαιον ἑλὼν,
αὐτίκα μέν τι φέρειν κέρδος δοκεῖ, ἐς δὲ τελευτὴν
αὖθις [l] ἔγεντο κακὸν, θεῶν δ' [m] ὑπερέσχε νόος.
ἀλλὰ τάδ' ἀνθρώπων ἀπατᾷ νόον, οὐ γὰρ ἐπ' αὐτοῦ
τίνονται μάκαρες πρήγματος ἀμπλακίης.
ἀλλ' ὁ μὲν αὐτὸς [n] τῖσε κακὸν χρέος, ὃς δὲ φίλοισιν
ἄτην ἐξοπίσω παισὶν ἐπεκρέμασεν.
αὐτὸν δ' οὐ κατέμαρψε δίκη, θάνατος γὰρ [o] ἀναιδὴς
πρόσθεν ἐπὶ βλεφάροις ἕζετο, κῆρα φέρων.

οὐδεὶς

a δεδμημένος, præteritum participium paſſ. uerbi δάμνημι.
b ἔρξαι, pro ῥέξαι, uerbi ῥέζω, per metatheſin.
c δέδεται, præteritũ paſſ. uerbi δέομαι, charaſteriſtica breui retenta, & præterito poſito pro præſenti, ut ſuprà quoq; monuimus.
d τεθνάναι, infinitiuus præſens uerbi τέθνημι, ε pro iota poſito, reduplicatione Ionica.
e βήσεσθαι, pro ἐπιβήσεσθαι, quod admittere ſeu inſcēdere ſignificat: pro quo, quædam exemplaria etiã legunt κτήσασθαι.
f γῆμαι, aoriſt. α. uerbi γαμέω.
g ἔμιξε, ab inuſitato μίγω.
h θῆκε, pro ἔθηκε, aoriſt. α. uerbi τίθημι.
i παρμόνιμον, pro παραμόνιμον, per ſyncopen. k παρὰ καιρὸν, importunè, aduerbialiter, iniuſtè, malis artibus. l ἔγεντο pro ἐγένετο, aoriſt. β. med. uerbi γίνομαι. m ὑπερέσχε, Behelt recht, behelt das feld. aoriſt. β. uerbi ὑπερέχω. n τῖσε, pro ἔτισε, uerbi τίω. o ἀναιδὴς, quòd neminem reuereatur. ut in uerſibus poetæ dicitur: Scilicet omne ſacrum mors importuna profanat,
Omnibus obſcuras inijcit illa manus.

Vir enim paupertate domitus, neq; quid dicere, "
Neq; facere poteſt: lingua verò ipſi ligatur. "
Oportet itaq; ſimul in terra, & per lata dorſa maris,
Quærere Cyrne moleſtæ ſolutionem paupertatis.
Mori dilecte Cyrne pauperi uiro melius (*eſt*) "
Quàm uiuere moleſta conſumptum paupertate. "
Arietes quidem & aſinos, Cyrne, & equos "
Generoſos, unuſquiſq; uult ex bonis (*equabus*) "
Habere: uxorem uerò ducere malam, mali (*uiri filiam*) non curat "
Bonus uir, ſi ipſi opes multas donet. "
Nulla ignobilis uiri recuſat eſſe coniunx "
Diuitis, ſed diuitem uult præ bono: "
Opes enim honorant, & ex malo (*natam*) bonus duxit uxorem,
Et malus cum bono (*propter*) opes miſcuit genus.
Sic ne mirare genus Polypęda ciuium
Deterius fieri: commiſcentur enim bona malis.
Ipſe aliquam ſciens mali patris filiam exiſtentem
In ædes ducit (*tamen*) opibus perſuaſus,
Nobilis ignobilem: quia fortis ipſum neceſsitas
Vrget, quæ uiri miſerum poſuit animum.
Opes uerò cui uiro diuinitus cum iuſticia ſunt, "
Et iuſtè, ſemper (*id*) ſtabile eſt. "
Si uerò iniuſtè præterquam oportet uir lucri cupido animo
Poſsidebit, ſiue iuramento contra iuſticiam capiens,
Tunc quidem lucrum auferre uidetur: in fine uerò
Iterum fuit (*opes*) malum, deorum uerò uicit mens.
Verùm hæc hominum decipiunt mentem: non enim mox ipſos (*peccantes*)
Puniunt dij (*propter*) peccatum negocij (*cuiuſdam*).
Cæterùm alius quidem ipſe ſoluit malum debitum, alius uerò caris "
Pœnam pòſtea liberis appendit. "
Ipſum uerò (*pœnam commeritum*) non comprædendit iuſticia: mors enim impudens
Prius in palpebris ſedit, fatum afferens.

οὐδείς τοι φεύγοντι φίλος, καὶ πιστὸς ἑταῖρος,
τῆς δὲ φυγῆς ἐστὶν τοῦτ᾽ ἀνιηρότερον.
οἶνόν τοι πίνειν [a] πουλὺν, κακόν· ἢν δέ τις αὐτὸν
πίνῃ ἐπισταμένως, οὐ κακὸς, ἀλλ᾽ ἀγαθός.
Κύρνε, φίλους κατὰ πάντας ἐπίστρεφε ποικίλον ἦθος,
ὀργὴν συμμίσγων, ἥν τιν᾽ ἕκαστος ἔχει.
[b] πουλύπου ὀργὴν ἴσχε πολυπλόκου, ὃς ποτὶ πέτρῃ
τῇ προσομιλήσει τοῖος ἰδεῖν ἐφάνη.
νῦν μὲν τῇδ᾽ ἐφέπου, τοτὲ δ᾽ ἀλλοῖος χρόα γίνου,
κραιπνόν τοι σοφίη γίνεται εὐτροπίης.
μηδὲν ἄγαν γ᾽ ἄσχαλλε ταρασσομένων [c] πολιητῶν,
Κύρνε, μέσην δ᾽ ἔρχου τὴν ὁδὸν, ὥσπερ ἐγώ.
ὅστις τοι δοκέει τὸν πλησίον [d] ἴδμεναι οὐδὲν,
ἀλλ᾽ αὐτὸς [e] μοῦνος ποικίλα [f] δήνε᾽ ἔχειν·
κεῖνός γ᾽ ἄφρων ἐστὶ νόου [g] βεβλαμμένος ἐσθλοῦ,
ἴσως γὰρ πάντες ποικίλ᾽ ἐπιστάμεθα.
ἀλλ᾽ ὁ μὲν οὐκ ἐθέλει κακοκερδείῃσιν ἕπεσθαι,
τῷ δὲ δολοπλοκίαι μᾶλλον ἄπιστοι [h] ἅδον.
[i] πλούτου δ᾽ οὐδὲν τέρμα πεφασμένον ἀνδράσι κεῖται·
οἳ γὰρ νῦν ἡμῶν πλεῖστον ἔχουσι βίον,
διπλάσιον σπεύδουσι. τίς ἂν [k] κορέσειεν ἅπαντας;
[l] χρήματά τοι θνητοῖς γίνεται ἀφροσύνη.
[m] ἄτη δ᾽ ἐξ αὐτῶν ἀναφαίνεται, ἣν ὁπότ᾽ ἂν Ζεὺς
πέμψει τειρομένοις, ἄλλοτε ἄλλος ἔχει.
ἀκρόπολις καὶ πύργος ἐὼν κενεόφρονι δήμῳ,
Κύρν᾽ ὀλίγης τιμῆς [n] ἔμμορεν ἐσθλὸς ἀνήρ.
οὐδέ τι γε πρέπει ἡμῖν, ἅτ᾽ ἀνδράσι σωζομένοισι
λύειν, ὡς πόλεως τείχη [o] ἁλωσομένης.
σοὶ μὲν ἐγὼ πτέρ᾽ ἔδωκα, σὺν οἷς ἐπ᾽ ἀπείρονα πόντον
πωτήσῃ, κατὰ γῆν πᾶσαν ἀειρόμενος.

ῥηϊδίως

a πουλὺν, pro πολὺν, cũ epenthesi υ.
b πουλύπου, genitiuus à πούλυπος, tertiæ ſimplicium.
c πολιητῶν, pro πολιτῶν, cum epenthesi ι.
d ἴδμεναι, pro ἰδέμεναι, facto ex ἰδεῖν aoriſt. 2 uerbi εἴδω: quẽadmodũ dicimus τυπέμεναι, pro τυπεῖν.
e μοῦνος, pro μόνος.
f δήνε᾽, à τὸ δῆνος, ſæpe obuio apud Ariſtophanẽ, παρὰ τὸ δήν, diu, quòd bona cõſilia tempore et deliberatione indigeant.
g βεβλαμμένος, à βλάπτομαι.
h ἅδον, aoriſt. 2, abiecto augmento.
i Hunc uerſum Ariſtoteles lib. 1 Politicorum Soloni tribuit. Baſilius etiam Magnus in oratione ad adoleſcentes, quomodo ex authoribus ethnicis utilitas capienda ſit: Stobæus ſimiliter in oratione de iuſticia, quemadmodum Plutarchus etiam in commentario περὶ φιλοπλουτίας idem ſic obſeruauit. quod & Eraſmus deinde ſecutus eſt in adagijs, opere illo ſuo mirando, philologico & erudito, ac à nullo unquam doctorum hactenus ſatis laudato. k κορέσειεν, aoriſt. 1. Aeolic. opt. uerbi κορέω. l Heſiodus ſic, χρήματα δὲ ψυχὴ πέλεται δειλοῖσι βροτοῖσι. m ἄτη. De hac uoce uide apud Eraſmum in prouerb. Ira tardiſſimè omnium ſeneſcit: ubi uerſus Homerici de Litis & Ate exponuntur. n ἔμμορε, pro μέμορε, præteritum medium, per metathesin, uerbi μείρομαι. o ἁλωσομένης, uerbi ἁλώσομαι obſoleti.

Nemo exulanti amicus & fidus ſocius(*eſt*): "
Exilio uerò id eſt intolerabilius. "
Vinum bibere multum, noxium (*eſt*): ſi uerò quis ip- "
ſum
Bibat ſcienter, non noxium, ſed utile eſt. "
Cyrne amicos ad omnes applica uarium morem(*tuum*),
Animum commiſcens, quem quidem quiſq; habet.
Polypi ingenium obtine uerſuti, qui petræ
Cui adhæſerit, talis apparet uideri.
Nunc quidem huc inſequere, tunc uerò mutatus fias co
lore:
Sapientia namq; bonæ imitationis, expeditum (*quid-* "
dam eſt).
Ne nimis turberis motis ciuibus,
Cyrne: mediam uerò ambula uiam, quemadmodum "
ego (*Theognis*)
Qui ſibi uidetur, proximum(*ſuum*) nihil ſcire, "
Sed ſe ſolum uaria conſilia habere: "
Ille quidem ſtultus eſt, mente priuatus bona: "
Pariter enim omnes uaria ſcimus. "
Verùm hic quidem non uult mala lucra ſequi, "
Illi uerò machinationes perfidioſæ magis placuerũt.
Diuitiarum autem nullus terminus conſtitutus eſt ho- "
minibus: "
Qui enim nunc ex nobis plurimam habent opulen- "
tiam, "
Duplum appetunt. quis autem poſſet ſatiare omnes? "
Opes ſanè mortalibus fiunt ſtultitia. "
Calamitas uerò ex ipſis (*opibus*) oritur, quam quum Iu- "
piter
Miſerit miſeris (*hominibus*) aliàs alius habet.
Arx & turris exiſtens ſtolido populo,
Cyrne, exiguum honorem ſortitur bonus uir. "
Neq; uerò decet nos, ut uiros ſaniores,
Soluere muros, ut urbis capiendæ.
Tibi quidem ego alas dedi, cum quibus ſupra immen-
ſum pontum
Volabis, per omnem terram eleuans(*te*).

ᵃῥηϊδίως, ᵇθοίναις δὲ καὶ εἰλαπίναισι ᶜπαρέσσῃ
ἐν πάσαις, πολλῶν κείμενος ἐν στόμασι.
καί σε σὺν αὐλίσκοισι ᵈλιγυφθόγγοις νέοι ἄνδρες
ἐν κόσμῳ ἐρατοὶ ᵉκαλά τε καὶ λιγέα
ᶠᾄσονται. καὶ ὅταν δνοφεροῖς ὑπὸ κεύθμασι γαίης
ᵍβῇς, ʰπολυκωκύτους εἰς ⁱἀΐδαο δόμους,
οὐδέ ποτ' οὐδὲ θανὼν ἀπολεῖς κλέος, οὐδέ γε ᵏλήσεις,
ἄφθιτον ἀνθρώποις αἰὲν ἔχων ὄνομα,
Κύρνε, καθ' Ἑλλάδα γῆν ˡστρωφώμενος, ἠδ' ἀνὰ νήσους,
ἰχθυόεντα περῶν πόντον ἐπ' ἀτρύγετον,
οὐχ ἵππων νώτοισιν ᵐἐφήμενος, ἀλλά σε πέμψει
ἀγλαὰ Μουσάων δῶρα ⁿἰοστεφάνων.
πᾶσι γὰρ, οἷσι μέμηλε καὶ ᵒἐσσομένοισιν ἀοιδή,
ᵖἔσσῃ ὁμῶς, ὄφρ' ἂν γῆ τε καὶ ἠέλιος.
αὐτὰρ ἐγὼν ὀλίγης παρὰ σεῦ οὐ τυγχάνω αἰδοῦς,
ἀλλ' ὥσπερ μικρὸν παῖδα λόγοις μ' ἀπατᾷς.
κάλλιστον τὸ δικαιότατον, λῷστον δ' ὑγιαίνειν,
πρᾶγμα δὲ τερπνότατον, οὗ τις ἐρᾷ, τὸ τυχεῖν.
ἵππος ἐγὼ καλὴ καὶ ἀεθλίη, ἀλλὰ κάκιστον
ἄνδρα φέρω, καί μοι τοῦτ' ἀνιηρότατον.
πολλάκι δὴ ᵠμέλλησα ʳδιαρρήξασα χαλινὸν
φεύγειν, ˢὠσαμένη τὸν κακὸν ᵗἡνίοχον.
οὔ μοι πίνεται οἶνος, ἐπεὶ παρὰ παιδὶ ᵘτερείνῃ
ἄλλος ἀνὴρ κατέχει ˣπολλὸν ἐμοῦ κακίων.
ψυχρόν μοι παρὰ τῇδε φίλοι πίνουσι ʸτοκῆες,
ὥστ' ἅμα θ' ὑδρεύει, καί με γοῶσα φέρει.
ἔνθα μέσην παρὰ παῖδα λαβὼν ἀγκῶν' ἐφίλησα
δειρήν, ἡ δὲ τέρεν φθέγγετ' ἀπὸ στόματος.
γνωτή τοι πενίη, καὶ ἀλλοτρίη περ ἐοῦσα,
οὔτε γὰρ εἰς ἀγορὰς ἔρχεται, οὔτε δίκας.

πάντῃ

a ῥηϊδίως, pro ῥᾳδίως, poeticè. b θοίναις, à θεὺς καὶ οἶνος, ut θοίνη ſit quaſi θεοίνη, quòd in deorum feſtis largius ſoleant homines uino & compotationib. indulgere, quemadmodũ id ſcribit Athenæus libro primo. Seu quòd primò dij ſint colendi, placandiq́;, deinde uerò bibendum: quod ab initio gentes ſaniores ſic obſeruare cõſueuiſſe, plurib. patet tũ ex Homero, tum Heſiodo, tum uniuerſa antiqua Græca hiſtoria. Ac μέθην Ariſtoteles dictam exiſtimat à μετὰ τὸ θύειν, quòd poſt ſacrificia ſcilicet, poſtquã dijs præſtitiſſet prius debitũ obſequiũ, ſoliti ſint ſe inuitare largius. θοίνη autem conuiuium, epulum, dapes, cœnamq́; ſignificat. c παρέσσῃ, pro παρέσῃ, cũ epentheſi σ. d λιγυφθόγγοις, à λιγὺ καὶ φθέγγομαι. e καλὰ & λιγέα, adiectiua pluralia, uſurpata aduerbialiter. f ᾄσονται, ab ᾄδομαι. g βῇς, aoriſt. 2. cõiunct. uerbi βῶμι. h πολυκωκύτους, à πολὺ καὶ κωκύω. i ἀΐδαο, pro ἀΐδου, Aeolicè. k λήσεις, à λανθάνω, ſeu obſoleto λήθω. l στρωφώμενος, à στρωφάομαι. m ἐφήμενος, ab ἐπὶ καὶ ἧμαι ſedeo. n ἰοστεφάνων, uiolacea ſerta geſtantiũ, ab ἴον καὶ στέφανος. o ἐσσομένοισιν, pro ἐσομένοις. p ἔσσῃ, pro ἔσῃ. q μέλλησα, pro ἐμέλλησα, abiecto augmento. r διαρρήξασα, uerbi ῥήγνυμι. s ὠσαμένη, ab ὤθομαι. t ἡνίοχον, ab ἡνίον frenum, habena, καὶ ἔχω. u τερείνῃ, pro τερένῃ. x πολλὸν, pro πολλῷ, poeticè. y τοκῆες, pro τοκεῖς, Ionicè, à τοκεύς.

Facilè ſacris & † conuiuijs aderis
In omnibus, multorum poſitus in ore.
Et te cum tibijs ſonoribus iuuenes uiri
Decenter amabiles, pulchrè & canorè
Cantabunt: & quando atris ſub ſpecubus terræ
Iueris in ædes luctuoſas Plutonis,
Non unquam neq; mortuus perdis gloriam, neq; etiam latebis,
Immarceſsibile ſemper hominibus habens nomen,
Cyrne, per Græcam terram uerſans, & per inſulas,
Piſcoſum (*&*) ſterilem tranſiens pontum,
Non equorum dorſis inſidens, uerùm te mittent
Splendida dona * muſarum pulcherrimarum.
Omnibus enim quibus curæ eſt, etiam poſteris, carmen,
Simul eris, donec terra (*eſt*) & ſol.
Verùm ego exiguam à te aſſequor reuerentiam:
Sed ut paruum puerum uerbis decipis.
Pulcherrimum (*eſt*, *quod*) iuſtiſsimum: optimum uerò, ſanum eſſe:
Res quoq; dulciſsima, aſſequi quod quis deſiderat.
Equa ego pulchra (*ſum*) & certatrix, uerùm peſsimum
Virum fero: & id mihi acerbiſsimum (*eſt*).
Sæpè ſanè uolui diſrumpens frenum
Fugere, excutiens malum gubernatorem.
Non mihi bibitur uinum, quoniam apud puellam teneram
Alius uir obtinet (*primas*) longè me deterior.
Frigidam mihi apud eam cari bibunt parentes:
Ideo ſimul aquatum abit, & me fert indignans.
Vbi mediam apprehendens famulam cubito, oſculatus ſum
Collum (*eius*) ipſa uerò tenerum (*quid*) edebat ex ore.
Nota eſt paupertas, & aliena quamuis exiſtens:
Neq; enim in forum uenit, neq; iudicia.

† ἀλαπίναι. Memini me legere alicubi, apud Græcum poetarum interpretē, dici ἀλαπίνας ab ἄλις καὶ πίνειν, quòd in conuiuijs abundanter & ſufficienter potus miniſtraretur conuiuis, qui plerunq; bibebāt ἶσον ἤθελε θυμὸς, quemadmodum apud Homerū ea uerba ſæpè repetita leguntur. Verùm alij alias huius nominis expoſitiones afferunt, quas non improbamus: quòd in hiſce, quemadmodum multis id genus alijs, nec admodū ſit operæprecium ſcrupuloſius immorari: & uates ſit optimus, qui benè conijciet, quemadmodum prouerbio dicitur

Vbiq;

* *μαστάων, pro μαστῶν, Aeolicè, à μαστεύω inquiro: quòd eruditio labore & inquiſitione comparetur. dij na nq; bona ſua uendunt laboribus.*

πάντῃ γὰρ [a] τοὔλαιον ἔχει, πάντῃ δ' ἐπίμικτος,
πάντῃ δ' ἐχθρὰ ὁμῶς γίνεται, ἐνθάπερ ᾖ.
ἴσως τοι τὰ μὲν ἄλλα θεοὶ θνητοῖς ἀνθρώποις,
γῆράς τ' [b] οὐλόμενον καὶ νεότητ' ἔδοσαν·
τῶν πάντων δὲ κάκιστον ἐν ἀνθρώποις, θανάτου τε,
καὶ [c] πασέων νούσων ἐστὶ [d] πονηρότατον,
παῖδας ἐπεὶ θρέψαιο, καὶ ἄρμενα πάντα [e] παράσχοις,
χρήματα δ' [f] ἐγκαταθῇς, πόλλ' ἀνιηρὰ παθὼν,
τὸν πατέρ' ἐχθαίρουσι, καταρῶνται δ' ἀπολέσθαι,
καὶ συγέουσ' ὥσπερ πτωχὸν ἐπερχόμενον.
[g] εἰκὸς τὸν κακὸν ἄνδρα κακῶς τὰ δίκαια νομίζειν,
μηδεμίαν [h] κατόπιν ἀζόμενον [i] νέμεσιν.
δειλῷ γάρ τ' [k] ἀπάλαμνα βροτῷ παρὰ πόλλ' ἀνελέσθαι
[l] πὰρ ποδὸς, ἡγεῖσθαι δ' ὡς καλὰ πάντα τιθεῖ.
ἀστῶν μηδενὶ πιστὸς ἐὼν, [m] πόδα τόνδε πρόβαινε,
μήθ' ὅρκῳ πίσυνος, μήτε συνημοσύνῃ.
μηδ' εἰ [n] Ζῆν' ἐθέλει παρέχειν βασιλῆα μέγιστον
ἔγγυον ἀθανάτων, [o] πιστὰ τιθεῖν ἐθέλων.
ἐν γὰρ τῇ πόλει ὧδε κακοψόγῳ ἁνδάνει οὐδὲν,
ὡς δὲ τὸ σῶσαι οἱ πολλοὶ ἀνολβότεροι.
νῦν δὲ τὰ τῶν ἀγαθῶν κακὰ γίνεται ἐσθλὰ κακοῖσιν
ἀνδρῶν, γίνονται δ' ἐκτραπέλοισι νόμος.
αἰδὼς μὲν γὰρ ὄλωλεν, ἀναιδείη δὲ καὶ ὕβρις
νικήσασα δίκην, γῆν κατὰ πᾶσαν ἔχει.
οὐδὲ λέων αἰεὶ [p] κρέα δαίνυται, ἀλλά μιν ἔμπης
καὶ κρατερόν περ ἐόνθ' αἱρεῖ ἀμηχανίη.
κωτίλῳ ἀνθρώπῳ σιγᾶν χαλεπώτατον ἄχθος,
φθεγγόμενος δ' ἀδαὴς, οἷσι πάρῃ, πέλεται.
ἐχθαίρουσι δ' ἅπαντες, ἀναγκαίη δ' ἐπίμιξις
ἀνδρὸς τοιούτου συμποσίῳ τελέθει.
οὐδ' ἐθέλει φίλος εἶναι, ἐπὴν κακὸν ἀνδρὶ γένηται,
οὐδ' ἣν ἐκ γαστρὸς Κύρνε μιᾶς [q] γεγόνει.
πικρὸς καὶ γλυκὺς ἴσθι, καὶ ἀργαλέος καὶ ἀπηνὴς
λάτρισι καὶ δμωσὶν, γείτοσί τ' ἀγχιθύροις.

εὐχρὴ

a τοὔλαιον, pro τὸ ἔλαιον. b οὐλόμενον, pro ὀλόμενον. c πασέων, pro πασῶν, Ionicè: & νούσων, pro νόσων. d πονηρότατον, pro πονηρότερον, ſuperlatiuo poſito pro comparatiuo, Attica conſuetudine, ſeu etiam licẽtia poetica. e παράσχοις, aoriſt. 2. opt. uerbi παρασχεῖν. f ἐγκαταθῇς, aoriſt. 2 cõiunct. uerbi τίθημι. g εἰκὸς, particip. med. neut. uerbi ἔικω, ſimilis ſum, deceo. h κατόπιν, pòſt, retrò, à tergo, quaſi poſt faciem. i νέμεσιν. Vide de Nemeſi dea, delicta ulciſcẽte, prouer. Adraſtia Nemeſis. k ἀπάλαμνα, imbellia, manu carentia: ab α καὶ παλάμη. ſeu, nõ manibus, quemadmodum conueniebat, peracta. l πὰρ ποδὸς, ad pedem: id eſt, ad amuſsim. uide prouerb. Ad pedes. τιθεῖ, ponat, faciat. m πόδα προβαίνειν, id eſt, ne minimum quidem. n Ζῆν', pro Ζῆνα, abiecto α per apoſtrophon. o πιστὰ τιθεῖν, fideliter uolens ſtare promiſsis: adiectiuo plurali aduerbialiter poſito. p κρέα, pro κρέατα, à κρέας, per apocopen, ſeu Attica dialecto. q γεγόνει, pro ἐγεγόνει, pluſquamperfect. medio uerbi γίνομαι.

Vbique enim quod inferius(*eſt*) habet, ubique uerò abiecta,
Vbiq; etiam odioſa ſimul eſt, ubicunq; etiam ſit.
Aequaliter alia quidem dij mortalibus hominibus,
Seniumq; pernicioſum, & iuuentam, dederunt.
Horum uerò omnium peſsimum hominibus, morteq; (*ipſa*)
Et omnibus morbis eſt miſerius:
Liberos poſtquam educaris, & idonea omnia præbueris,
Opesq; repoſueris, multa triſtia paſſus:
Patrem oderunt, deuouentq; ut pereat:
Et oderunt, ut mendicum aduenientem.
Conueniens(*eſt*) malum uirum malè iuſta iudicare,
Nullam poſtea reuerentem ultionem.
Improbo enim homini iniuſta multa adeſt ſuſcipere
Ad pedem, putareq; quòd pulchrè omnia ponat.
Ciuium nulli fidus exiſtens, pedem iſtum profer:
Neq; iuramento fidens, neq; pacto.
Neq; ſi Iouem uult præbere maximum regem,
Immortalium uadem, fideliter ponere uolens.
In hac enim ciuitate adeò obtrectatrice, placet nihil:
Ideoq; ſeruare(*ſe*) pleriq;(*ſunt*) imbecilliores.
Nunc uerò fiunt bona malis, calamitates bonorum
Virorum, fiunt uerò improbis lex.
Pudor ~~enim periit: impudentia uerò & iniuſticia~~
Vincens, per terram omnem ius obtinet.
Neq; leo ſemper carnes comedit: uerùm ipſum tamen,
Et robuſtum quamuis exiſtentem, cepit indigentia.
Garrulo homini tacere grauiſsimum onus(*eſt*):
Loquens autem ingratus eſt, quibus adeſt.
Oderunt autem(*eum*) omnes: moleſta uerò admixtio
Viri huiuſmodi eſt(*in*) ſympoſio.
Neq; uult(*quiſpiam*) amicus eſſe, poſtquam malum homini acciderit:
Neq; ſi ex aluo una, Cyrne, natus fuerit.
Acerbus & dulcis eſto, & difficilis, & immitis,
Famulis & ſeruis, uicinisq; propinquis.

I Non

οὐ χρὴ [a] κιγκλίζειν ἀγαθὸν βίον, ἀλλ' ἀτρεμίζειν,
τὸν δὲ κακὸν κινεῖν, ἔστ' ἂν ἐς ὀρθὰ λάβῃς.
οἱ κακοὶ οὐ πάντως κακοὶ ἐκ γαστρὸς [b] γεγόνασιν,
ἀλλ' [c] ἄνδρεσι κακοῖς συνθέμενοι φιλίην,
ἔργα τε δείλ' ἔμαθον, καὶ ἔπη δύσφημα, καὶ ὕβριν,
ἐλπόμενοι [d] κείνους πάντα λέγειν ἔτυμα.
ἐν μὲν [e] συσσίτοισιν ἀνὴρ [f] πεπνυμένος ἴσθι,
πάντα δ' ὁμιλήθειν ὡς ἀπεόντα δόκει.
εἰς δὲ φέρειν τὰ γελοῖα· θύρηφι δὲ καρτερὸς εἴης,
γιγνώσκων ὀργὴν ἥν τιν' ἕκαστος ἔχει.
ἐν μὲν μαινομένοις μάλα μαίνομαι, ἐν δὲ δικαίοις
πάντων ἀνθρώπων εἰμὶ δικαιότατος.
πολλοί τοι πλουτοῦσι κακοί, ἀγαθοὶ δὲ πένονται,
ἀλλ' ἡμεῖς τούτοις οὐ διαμειψόμεθα
τῆς ἀρετῆς τὸν πλοῦτον, ἐπεὶ τὸ μὲν ἔμπεδον αἰεί,
χρήματα δ' ἀνθρώπων ἄλλοτε ἄλλος ἔχει.
κύρν' ἀγαθὸς μὲν ἀνὴρ γνώμην ἔχει ἔμπεδον αἰεί,
[g] τολμᾷ δ' ἔν τ' ἀγαθοῖς κείμενος, ἔν τε κακοῖς.
εἰ δὲ θεὸς κακῷ ἀνδρὶ βίον καὶ πλοῦτον † ὀπάσσῃ,
ἀφραίνων κακίην οὐ δύναται κατέχειν.
μή ποτ' ἐπὶ σμικρᾷ προφάσει φίλον ἄνδρ' [h] ἀπολέσσῃς,
πειθόμενος χαλεπῇ κύρνε διαβολίῃ.
εἴ τις [i] ἁμαρτωλῇσι φίλων ἐπὶ παντὶ [k] χολῷτο,
οὔποτ' ἂν ἀλλήλοις ἄρθμιοι, οὐδὲ φίλοι
[l] εἶεν. ἁμαρτωλαὶ γὰρ ἐν ἀνθρώποισιν ἕπονται
θνητοῖς κύρνε, θεοὶ δ' οὐκ ἐθέλουσι φέρειν.
καὶ βραδὺς εὔβουλος εἷλεν ταχὺν ἄνδρα διώκων
κύρνε, σὺν εὐθείῃ θεῶν δίκῃ ἀθανάτων.
ἥσυχος ὥσπερ ἐγὼ [m] μέσσην ὁδὸν ἔρχεο [n] ποσσί,
μηδ' ἑτέροισι διδοὺς κύρνε τὰ τῶν ἑτέρων.
μή ποτε φεύγοντ' ἄνδρα ἐπ' ἐλπίδι κύρνε φιλήσῃς,
οὐδὲ γὰρ οἴκαδε [o] βὰς γίγνεται αὐτὸς ἔτι.
μηδὲν ἄγαν σπεύδειν, πάντων μέσ' ἄριστα. καὶ οὕτως
κύρν' ἕξεις ἀρετήν, ἥντε λαβεῖν χαλεπόν.

a κιγκλίζειν, à κίγκλος auis, quæ aliàs σεισοπυγὶς quoq; dicitur, et ἴυγξ Theocrito ac Pindaro. uide prouerbiū Cinclus. item, Iynge trahor.

b γεγόνασιν, præteritū med. uerbi γείνομαι, pro γεγόνασι, cū epentheſi σ.

c ἄνδρεσι, pro ἀνδράσι, poetarū cōſuetudine, qui hos caſus à genitiuo ſingulari ſolent formare, à σώματος σωμάτεσι facientes, pro σώμασι.

d κείνους, pro ἐκείνους, ablato ε.

e συσσίτοισιν, à σὺν καὶ σιτίομαι, ſeu σιτίζομαι.

f πεπνυμένος, uerbi πνέομαι.

g τολμᾷ. uerbū τολμᾷ multa ſignificat: animoſum, cōſtantem, patientē, ac eundem eſſe perpetuò in omni fortuna: qualem Socratem, qualem Phocionem, utrūq; Athenienſes, celebrāt ſcriptores. ſuſtinere etiam, pati ac ferre: in qua ſignificatione legitur apud Euripidē, in querela Hecubæ, reginæ olim Phrygiæ, ſed tunc captiuæ atq; ſeruæ, αἲ αἲ τὸ δοῦλον ὡς κακὸν πεφυκέναι, τολμᾷ δ' ἃ μὴ χρὴ τῇ βίᾳ νικώμενον. id eſt, perferūt, ſuſtinēt captiui multa iniqua. † ὀπάσσει, pro ὀπάσει. h ἀπολέσσῃς, pro ἀπολέσῃς. i ἁμαρτωλῇσι, pro λαῖς. k χολῷτο, tertia opt. paſſ. uerbi χολόομαι. l εἶεν, per ſyncopen, opt. pro εἴησαν. m μέσσην, pro μέσην. n ποσσί, pro ποσί. o βάς, aoriſt. 2. particip. uerbi βῶμι.

Non oportet mouere bonam fortunam,ſed quieſcere: "
Malam uerò mouere,donec in recta collocaueris. "
Mali non prorſus mali ex utero nati ſunt: "
Sed uiris malis iungentes amicitiam, "
Operaq́ improba didicerunt, & uerba atrocia, & iniu- "
ſticiam,
Sperantes illos(*improbos*)omnia uera dicere. "
Inter comeſſatores quidem uir ſapiens eſto,
Omnem uerò conuiuam ut abſentem putato. "
* Scias ferre ſcommata: foris autem fortis ſis,
Conſiderans ingenium quod unuſquiſq́ habet.
Inter inſanientes quidē maximè inſanio,inter iuſtos aūt
Omnium hominum ſum iuſtiſsimus.
† Multi ſanè diteſcunt mali,boni uerò pauperes ſunt:
Verùm nos iſtis non permutabimus
(Pro)uirtute diuitias,illa enim(*uirtus*)æterna(*eſt*) ſemper,
Opes uerò hominum aliàs alius habet.
Cyrne, bonus quidem uir mentem habet conſtantem
ſemper:
Animoſus eſt,in bonis poſitus,& in aduerſis.
Si uerò Deus malo uiro uictum & opes præbuerit,
Stultè agens,malitiam non poteſt continere.
Ne unquam propter paruam occaſionem amicum ui-
rum perdas,
Obtemperans difficili Cyrne calumniæ.
Si(*enim*)quis peccatis amicorū in omni(*re*) ſuccenſuerit,
Non unquam ſanè inter ſe concordes neq́ amici "
Sunt.peccata enim homines inſequuntur "
Mortales,Cyrne: dij uerò non uolunt ferre(*peccata*) "
Et tardus bono conſilio cœpit uelocem uirū perſequēs, "
Cyrne, cum recta iuſticia deorum immortalium. "
Quietus,quemadmodum ego,mediā uiam ito pedibus: "
Neq́ alijs dans Cyrne,quæ aliorum(*ſunt.*)
Ne unquam exulantem uirum propter ſpem(*retributionis*) "
Cyrne iuuabis:
Neq́ enim domum rediens,eſt idem deinde. "
Nihil nimium appetas, mediocria omniū optima: & ſic "
Cyrne habebis uirtutem,quam aſſequi difficile(*eſt*) "

** Quædā exemplaria pro δὲ δαὶ, legunt ἴδαι, ſcito, ab ἴδω.*

† Hi quatuor uerſus tribuuntur Soloni, à Plutarcho in Solone, & lib. Quomodo quis ſentiat ſe ab inimicis iuuari: Baſilio quoque Magno in oratione de Legendis ethnicis ſcriptorib.

Ζεύς μοι τῶν τε φίλων [a] δοίη τίσιν, οἵ με [b] φιλοῦσι,
τῶν τ' ἐχθρῶν μεῖζον, Κύρνε, δυνησόμενον.
χ' οὕτως ἂν δοκέοιμι μετ' ἀνθρώπων [c] θεὸς εἶν',
ἤν [d] ἀποτισάμενον μοῖρα κίχοι θανάτου.
ἀλλὰ Ζεῦ τέλεσόν μοι Ὀλύμπιε καίριον εὐχήν,
[e] δὸς δέ μοι ἀντὶ κακῶν καί τι παθεῖν ἀγαθόν.
[f] τεθναίην δ' εἰ μή τι κακῶν [g] ἄμπαυμα μεριμνῶν
εὑροίμην, δοίην τ' ἀντ' ἀνιῶν ἀνίας.
αἶσα γὰρ οὕτως ἐστί, τίσις δ' οὐ φαίνεται ἡμῖν
ἀνδρῶν, οἳ [h] τἀμὰ χρήματ' ἔχουσι βίῃ
συλήσαντες, ἐγὼ δὲ κύων ἐπέρησα χαράδρην,
χειμάρρῳ ποταμῷ πάντ' ἀποσεισάμενος.
τῶν εἴη μέλαν αἷμα πιεῖν, † ἐπί τ' ἐσθλὸς ὄροιτο
δαίμων, ὃς κατ' ἐμὸν νοῦν [i] τελέσειε τάδε.
ὦ δειλὴ πενίη, τί μένεις; προλιποῦσα παρ' ἄλλον
ἄνδρ' [k] ἰέναι; τί δὲ δή μ' οὐκ ἐθέλοντα φιλεῖς;
ἀλλ' ἴθι, καὶ δόμον ἄλλον ἐποίχεο, μηδὲ μεθ' ἡμῶν
αἰεὶ δυστήνου τοῦδε βίου μέτεχε.
τόλμα Κύρνε κακοῖσιν, ἐπεὶ [l] κἀσθλοῖσιν ἔχαιρες,
εὖτέ σε καὶ τούτων μοῖρ' ἐπέβαλλεν ἔχειν.
ὡς δέ περ ἐξ ἀγαθῶν ἔλαβες κακόν, ὣς δὲ καὶ αὖθις
[m] ἐκδῦναι [n] πειρῶ, θεοῖσιν ἐπευχόμενος.
μηδὲ [o] λίην ἐπίφαινε, κακὸν δέ τι Κύρν' ἀποφαίνειν,
παύρους κηδεμόνας σῆς κακότητος ἔχεις.
ἀνδρός τοι κραδίη μινύθει, μέγα πῆμα παθόντος,
Κύρν', ἀποτιννυμένου δ' αὔξεται ἐξοπίσω.
εὖ κώτιλλε τὸν ἐχθρόν· ὅταν δ' ὑποχείριος ἔλθῃ,
τῖσαί νιν, πρόφασιν μηδεμίαν θέμενος.
ἴσχε νόον, γλώσσῃ δὲ τὸ μείλιχον αἰὲν ἐπέστω.
δειλῶν τοι τελέθει καρδίη [p] ὀξυτόρη.

οὐ μὴ

a δοίη, aoriſt. β. opt. uerbi δίδωμι. b φιλοῦσι, pro φιλέουσι. diphthongus enim ου ex contractione proueniens, Ionibus atq; Doribus hoc pacto mutatur. c θεὸς εἶναι, id eſt, beatiſsimus, non ſimilis homini mortali. phraſis eſt uſitata Pindaro, quando uictores faſtigium felicitatis aſſequutos canit. d ἀποτισάμενον, cum epentheſi ο, uerbi τίομαι. e δὸς, aoriſt. β. imperat. uerbi δίδωμι. f τεθναίην, opt. uerbi τέθνημι, cum reduplicatione Ionica, ε pro iota poſito. g ἄμπαυμα, per ſyncopē, pro ἀνάπαυμα. h τἀμὰ, pro τὰ ἐμά. † ἐπόροιτο, aoriſt. β. uerbi ὄρνυμαι. i τελέσειε, aoriſt. α. opt. Aeolicus. k ἰέναι, ab εἶμι, τὸ πορεύω, uado. l κἀσθλοῖσιν, pro καὶ ἐσθλοῖσιν. m ἐκδῦναι, aoriſt. β. uerbi δῦμι. n πειρῶ, imp. praeſens uocis mediae, uerbi πειράομαι. o λίην, pro λίαν. p ὀξυτόρη, pro ὀξυτόρα.

Iupiter mihi amicorumq; det compenſationem, qui me amant,
Inimiciſq; Cyrne ut plus poſsim:
Et ſic uideri poſsim inter homines deus eſſe,
Si ulciſcentem (*me*) ſors mortis apprehendat.
Cæterùm Iupiter perfice mihi Olympie opportunum uotum:
Da uerò mihi pro malis etiam aſſequi bonũ aliquod.
Moriar autem, niſi quietem quandam malarum curarũ
Inueniam, dederoq; pro curis (*alias*) curas.
Fatũ enim (*meum*) ſic eſt: ultio aũt non conſpicitur nobis
Virorum, qui meas facultates tenent uiolentia,
Prædantes: ego uerò canis tranſiui uoraginem,
(*In*) torrente fluuio omnia abijciens.
Horum (*prædonum*) liceat mihi nigrum ſanguinem bibere, adiuuetq; bonus
Deus, qui iuxta meam mentẽ perficiat hæc (*quæ opto*).
O miſera paupertas, quid moraris relinquẽs (*me*) ad aliũ
Virum ire? quid uerò me non uolentem amas?
Sed ito, & domum aliam accede, neq; cum nobis
Semper infœlicis huius uitæ particeps ſis.
Animoſus ſis Cyrne (*in*) aduerſis, poſtquam etiam (*in*) bonis lætabaris,
Quando te & his fatum uolebat adhærere.
Quemadmodum uerò ex bonis nactus es malum, ſic uerò etiam rurſum
Euadere coneris dijs ſupplicans.
Neq; nimium manifeſta (*mala tua:*) noxium namq; Cyrne (*eſt*) manifeſtare,
Paucos enim triſtes (*cauſa*) tuæ calamitatis habes.
Viri cor minuitur, magno malo affecti, "
Cyrne: ulciſcentis uerò ſe, augetur poſtea. "
Humaniter compella hoſtem: cum uerò ſub manus tuas uenerit,
Puni ipſum, excuſationem nullam recipiens.
Coherce mentem, linguam uerò blandities ſemper ſequatur:
Improborum enim cor eſt uerſutius. "

οὐ δύναμαι γνῶναι νόον ἀστῶν, ὅν τιν' ἔχουσιν,
    οὔτε γὰρ εὖ ἔρδων ἁνδάνω, οὔτε κακῶς.
[a] μωμεῦνται δέ με πολλοί, ὁμῶς κακοὶ, ἠδὲ καὶ ἐσθλοί,
    μιμεῖσθαι δ' οὐδεὶς τῶν ἀσόφων δύναται.
μή μ' ἀέκοντα βίῃ κεντῶν ὑφ' ἅμαξαν ἔλαυνε,
    εἰς φιλότητα λίην Κύρνε προσελκόμενος.
Ζεῦ φίλε, θαυμάζω σε. σὺ γὰρ [b] πάντεσιν ἀνάσσεις,
    τιμὴν αὐτὸς ἔχων, καὶ μεγάλην δύναμιν·
ἀνθρώπων δ' εὖ οἶσθα νόον, καὶ θυμὸν ἑκάστου,
    σὸν δὲ κράτος πάντων [c] ἔσθ' ὕπατον βασιλεῦ·
πῶς δή [d] σεο Κρονίδη τολμᾷ νόος ἄνδρας ἀλιτροὺς
    ἐν ταύτῃ μοίρᾳ, τόν τε δίκαιον ἔχειν;
ἤν τ' ἐπὶ σωφροσύνην [e] τρεφθῇ νόος, ἤν τε πρὸς ὕβριν
    ἀνθρώπων ἀδίκοις ἔργμασι πειθομένων,
οὐδέ τι κεκριμένον πρὸς δαίμονός ἐστι βροτοῖσιν,
    οὐδ' ὁδὸς, ἣν τιν' ἰὼν ἀθανάτοισιν ἅδοι.
ἔμπης δ' ὄλβον ἔχουσιν ἀπήμονα, τοὶ δ' ἀπὸ δειλῶν
    ἔργων ἴσχονται θυμόν, ὁμῶς πενίης
μητέρ' ἀμηχανίην ἔλαβον, τὰ δίκαια φιλεῦντες,
    ἥτ' ἀνδρῶν παράγει θυμὸν ἐς ἀμπλακίην,
βλάπτουσ' ἐν [f] στήθεσι φρένας κρατερῆς ὑπ' ἀνάγκης,
    τολμᾷ δ' οὐκ ἐθέλων αἴσχεα πολλὰ φέρειν,
χρημοσύνῃ εἴκων, ἣ δὴ κακὰ πολλὰ διδάσκει,
    ψεύδεά τ' ἐξαπάτας τ', [g] οὐλομένας τ' ἔριδας,
ἄνδρα καὶ οὐκ ἐθέλοντα, κακὸν δέ οἱ οὐδὲν [h] ἔοικεν,
    ἡ γὰρ καὶ χαλεπὴν τίκτει ἀμηχανίην.
ἐν πενίῃ δ' ὅ, τε δειλὸς ἀνὴρ, ὅ, τε [i] πολλὸν ἀμείνων
    φαίνεται, ἐς τ' ἂν δὴ χρημοσύνη κατέχῃ.
[k] τοῦ μὲν γὰρ [l] τἄδικα φρονεῖ νόος, οὔ τε περ αἰεὶ
    ἰθεῖα γνώμη στήθεσιν [m] ἐμπεφύῃ.
τοῦ δ' αὖ οὔτε κακοῖς ἕπεται νόος, οὔτ' ἀγαθοῖσι,
    τὸν δ' ἀγαθὸν τολμᾶν χρὴ [n] τά τε καὶ τὰ φέρειν.
αἰδεῖσθαι δὲ φίλους, φεύγειν τ' [o] ὀλεσιήνορας ὅρκους,
    ἐντρέπεσθ' ἀθανάτων μῆνιν ἀλευάμενος.

μηδ' ἐν

a μωμεῦνται, pro μωμοῦνται, Ionicè.

b πάντεσιν, pro πᾶσιν.

c ἔσθ' pro ἐστί, uocali abiecta per apostrophũ, & tenui cõmutata in aſpiratã, propter ſequentem uocẽ ab aſpirata incipientem.

d σέο, pro σοῦ, dialyſi diphthõgi Ionica.

e τρεφθῇ, aoriſt. 1. paſſ. coniunct. uerbi τρέπομαι.

f στήθεσι, pro στήθεσι, à στῆθος.

g οὐλομένας, pro ὀλομένας.

h ἔοικεν, praeteritum med. cũ proſtheſi ε, uerbi εἴκω.

i πολλὸν, pro πολλῷ.

k τοῦ, pro τούτου, articulo poſito pro demonſtratiuo.

l τἄδικα, pro τὰ ἄδικα.

m ἐμπεφύῃ, pro ἐμφύῃ, Ionicè, cũ proſtheſi ſyllabæ πε.

n τά τε καὶ τὰ, hæc & illa. phraſi familiariſsima Pindaro, pro lætis & triſtibus. ut 5 Pythiorum, πόνων δ' οὔ τις ἀπόκλαρος ἐστιν, ὅς ἐστι τὰ καὶ τὰ νέμων. Obſeruauimus quoque eam apud Athenæum alicubi.

o ὀλεσιήνορας, ab ὀλέω καὶ ἀνήρ.

Non poſſum ſcire mentem ciuium, quam habeant:
Neque enim rectè faciens placeo, neque malè. "
Reprehendũt uerò me multi, mali ſimul, ac etiam boni, "
Imitari uerò nullus imperitorum poteſt. "
Ne me uiolenter fodiens ad currum age
In amicitiam Cyrne nimium protrahens.
Iupiter dilecte, miror te: tu enim omnibus imperas,
Honorem ipſe habens, & magnam potentiam:
Hominum uerò benè noſti & mentem & cogitationem cuiuſque,
Tua uerò potentia omnium eſt ſumma (ô) rex.
Quomodo uerò ô Saturnide tua mẽs patitur uiros peccatores
In eodem loco, & iuſtum habere?
Siue uerò ad iuſticiã uerſa fuerit mẽs, ſiue etiã ad iniuſtitiam
Hominum iniuſtis factis obtemperantium.
Neque enim patefactum eſt à Deo mortalib. quicquam, "
Neque uia quam quis uadens immortalibus placeat: "
Nihilominus diuitias tenent illæſas (*mali*): qui uerò ab improbis
Factis arcent animum, tamen paupertatis
Matrem impoſsibilitatem acceperunt iuſta amantes, "
Quæ (*paupertas*) hominum animum adducit in errorẽ, "
Lædens in pectore (*ipſorum*) mentes forti neceſsitate, "
Cogit uerò non uolens probra multa ferre, "
Paupertati cedens: quæ ſanè mala multa docet, "
Mendaciaque, deceptiones, & exitioſas contentiones "
Virum etiam nolentẽ: malũ uerò ipſi nihil uidetur (*eſſe*.) "
Ipſa enim etiã triſtem parit perplexitatem. (*probo*) "
In paupertate uerò & improbus uir, & longè melior (*im* "
Apparet, dum paupertas occupat (*utrumque*.) "
Eius eñ (*mali*) iniuſta cogitat animus: neque quidẽ ſemper "
Recta ſententia pectoribus (*eius*) adeſt.
Illius uerò (*probi*) contra neque aduerſis flectitur animus, neque lętis: "
Bonum uerò oportet poſſe læta & aduerſa ferre. "
Reuerere autem amicos, fuge uerò exitioſa iuramenta: "
Reuerere autem, uitans iram immortalium. "

Nihil

μηδὲν ἄγαν σπεύδειν, καιρὸς δ᾽ ἐπὶ πᾶσιν ἄριστος
    ἔργμασιν ἀνθρώπων, πολλάκι δ᾽ εἰς ἀρετὴν
σπεύδει ἀνὴρ κέρδος διζήμενος, ὅν τινα δαίμων
    πρόφρων εἰς μεγάλην ἀμπλακίην παράγει,
καί οἱ ἔθηκε δοκεῖν ἃ μὲν ἦ κακὰ, ταῦτ᾽ ἀγαθ᾽ εἶναι
    εὐμαρέως, ἃ δ᾽ ἂν ἦ χρήσιμα, ταῦτα κακά.
φίλτατος ὢν ἥμαρτον, ἐγὼ δέ τοι αἴτιος οὐδεὶς,
    ἀλλ᾽ αὐτὸς γνώμης οὐκ ἀγαθῆς ἔτυχον.
οὐδένα θησαυρὸν παισὶν καταθήσει ἀμείνω
    αἰδοῦς, ἥτ᾽ ἀγαθοῖς ἀνδράσι κύρν᾽ ἕπεται.
μηδενὸς ἀνθρώπων κακίων δοκεῖ εἶναι ἑταῖρος,
    ᾧ γνώμη θ᾽ ἕπεται κύρνε, καὶ ᾗ δύναμις.
πίνων δ᾽ οὐχ οὕτως θωρήξομαι, οὐδέ με οἶνος
    ἐξάγει, ὥστ᾽ εἰπεῖν δεινὸν ἔπος περὶ σοῦ.
οὐδέν᾽ ὁμοῖον ἐμοὶ δύναμαι διζήμενος εὑρεῖν
    πιστὸν ἑταῖρον, [a] ὅτῳ μή τις ἔνεστι δόλος.
ἐς βάσανον δ᾽ ἐλθὼν παρατρίβομαι, ὥστε μολίβδῳ
    χρυσὸς, [b] ὑπερτερίης δ᾽ [c] ἄμμιν ἔνεστι νόος.
πολλά με καὶ [d] συνιέντα παρέρχεται, ἀλλ᾽ ὑπ᾽ ἀνάγκης
    σιγῶ, γιγνώσκων ἡμετέρην δύναμιν.
πολλοῖς ἀνθρώποις γλώσσῃ θύραι οὐκ ἐπίκεινται
    ἁρμόδιαι, καί σφιν πόλλ᾽ ἀμέλητα μέλει.
πολλάκι γὰρ τὸ κακὸν κατακείμενον ἔνδον, ἄμεινον·
    ἐσθλὸν δ᾽ ἐξελθὸν λώϊον ἢ τὸ κακόν.
πάντων μὲν μὴ φῦναι ἐπιχθονίοισιν ἄριστον,
    μηδ᾽ ἐσιδεῖν αὐγὰς ὀξέος ἠελίου.
[e] φύντα δ᾽ ὅπως ὤκιστα πύλας ἀΐδαο περῆσαι,
    καὶ κεῖσθαι πολλὴν γῆν [f] ἐπαμησάμενον.
φῦσαι καὶ θρέψαι ῥᾷον βροτὸν, ἢ φρένας ἐσθλὰς
    [g] ἐνθέμεν, οὐδείς πω τοῦτό γ᾽ ἐπεφράσατο,
ὅστις σώφρον᾽ ἔθηκε τὸν ἄφρονα, καὶ κακὸν ἐσθλόν,
    εἰ δ᾽ ἀσκληπιάδαις τοῦτ᾽ ἔδωκε θεός.
ἰᾶσθαι κακότητα καὶ ἀτηρὰς φρένας ἀνδρῶν,
    πολλοὺς ἂν μισθοὺς καὶ μεγάλους ἔφερον.

εἰ δ᾽

a ὅτῳ, pro ᾧ τινι. b ὑπερτερίης, pro ίας, Ionicè. ſignificat autem ὑπερτερία, præſtantiam, excellentiam, præualentiam, primasq; partes. c ἄμμιν, pro ἡμῖν, Doricè. d συνιέντα, uerbi συνίημι. e φύντα, à φῦμι. f ἐπαμησάμενον, uerbi ἀμάομαι. g ἐνθέμεν, pro ἐνθεῖναι.

Nihil nimium feſtina, occaſio autem optima (*eſt*) in om- «
nibus
Rebus hominum: ſæpe enim ad potentiam «
Properat uir (*quiſpiam*) lucrum quærens, quem Deus
Præſciens in magnum errorem adducit.
Et ipſi fecit uidere quæ quidem erãt mala, illa bona eſſe
Facile: quæ uerò erant utilia, hæc mala (*eſſe*).
Chariſsimus exiſtẽs (*mihi Theognidi*) peccaſti, ego uerò tibi
cauſa (*in*) nullo,
Sed ipſe mentem non bonam nactus es.
Nullum theſaurum liberis relinques meliorem «
Pudore: qui bonos uiros, Cyrne, comitatur. «
Nullo hominum peior uidetur eſſe ſocius,
Quem ſapientia ſequitur Cyrne, & quem potentia.
Bibens autem non ſic inebrior, neq; me uinum
Superat, ut dicam durum uerbum de te (*amice*).
Nullum ſimilem mihi poſſum quærens inuenire «
Fidum ſocium, cui non aliquis ineſt dolus. «
Ad probam uerò ueniens atteror, ut plumbo
Aurum: (*ſic*) melior nobis adeſt mens.
Multa me etiam prudentem prætereunt: ſed præ ne-
ceſsitate
Taceo, conſiderans noſtram imbecillitatem.
Multis hominibus linguæ fores non incumbunt. «
Congruæ, & ipſis multa non curanda curæ ſunt. «
Sæpe enim malum repoſitum intus, melius (*eſt*,) «
Bonum uerò prolatum melius quàm (*ipſum*) malum. «
Omnium quidem optimum non naſci hominibus, «
Neq; intueri radios uehementis ſolis: «
Natum uerò quàm celerrimè portas Plutonis tranſire, «
Et iacere multam terram accumulantem. «
Generare & educare facilius (*eſt*) hominem, quàm men- «
tes bonas
Imponere: nemo adhuc hoc conſiderauit, «
Qui nam ſapientem feciſſet inſipientẽ, & malũ bonum. «
Si uerò Aeſculapiadis hoc conceſsiſſet Deus,
Sanare defectum, & noxias naturas hominum,
Multas ſanè & magnas mercedes tuliſſent.

εἰ δ' ἦν ποιητόν τε καὶ ἔνθετον ἀνδρὶ νόημα,
οὔ ποτ' ἂν ἐξ ἀγαθοῦ πατρὸς [a]ἐγεντο κακός,
πειθόμενος μύθοισι σαόφροσιν, ἀλλὰ διδάσκων
οὔποτε ποιήσεις τὸν κακὸν ἄνδρ' ἀγαθόν.
νήπιος, ὃς τὸν ἐμὸν μὲν ἔχει νόον ἐν φυλακῇσι,
τὸν δ' αὐτοῦ ἴδιον οὐδὲν ἐπιστρέφεται.
οὐδείς τοι πάντ' ἐστὶ πανόλβιος, ἀλλ' ὁ μὲν ἐσθλὸς
τολμᾷ ἔχειν τὸ κακόν, κοὐκ ἐπίδηλος ὅμως.
δειλὸς δ' οὔτε κακοῖσιν ἐπίσταται, οὔτ' ἀγαθοῖσι
θυμὸν ἔχειν μίμνειν. ἀθανάτων δὲ δόσεις
παντοῖαι θνητοῖσιν ἐπέρχοντ', ἀλλ' ἐπιτολμᾶν
χρὴ δῶρ' ἀθανάτων οἷα διδοῦσιν ἔχειν.
εἴ μ' ἐθέλεις πλύνειν, κεφαλῆς ἀμίαντον ἀπ' ἄκρης
αἰεὶ λευκὸν ὕδωρ ῥεύσεται ἡμετέρης.
εὑρήσεις δέ με πᾶσιν ἐπ' ἔργμασιν ὥσπερ ἄπεφθον
χρυσόν, ἐρυθρὸν ἰδεῖν τριβόμενον βασάνῳ.
τοῦ χροιῆς καθύπερθε μέλας οὐχ ἅπτεται ἰός,
οὐδ' εὐρώς, αἰεὶ δ' ἄνθος ἔχει καθαρόν.
ἄνθρωπ' εἰ γνώμης ἔλαχες μέρος ὥσπερ ἀνοίης,
καὶ σώφρων οὕτως ὥσπερ ἄφρων ἐγένου,
πολλοῖς ἂν ζηλωτὸς ἐφαίνεο τῶνδε πολιτῶν
οὕτως, ὥσπερ νῦν οὐδενὸς ἄξιος εἶ.
οὔτι σύμφορόν ἐστι γυνὴ νέα ἀνδρὶ γέροντι,
οὐ γὰρ πηδαλίῳ πείθεται ὡς ἄκατος,
οὐδ' [b]ἄγκυρ' αὖ ἔχουσιν, ἀπορρήξασα δὲ δεσμὰ
πολλάκις ἐκ νυκτῶν ἄλλον ἔχει λιμένα.
μή ποτ' ἐπ' [c]ἀπρήκτοισι νόον γ' ἔχε, μηδὲ μενοίνα
χρήμασι, τῶν ἄνυσις γίνεται οὐδεμία.
εὐμαρέως τοι χρῆμα θεοὶ δόσαν, οὔτι τι δειλόν,
οὔτ' ἀγαθόν, χαλεπῷ δ' ἔργματι κῦδος ἔχει.
ἀμφ' ἀρετῇ τρίβου, καί σοι τὰ δίκαια φίλ' ἔστω,
μηδέ σε νικάτω κέρδος ὅτ' αἰσχρὸν [d]ἔοι.
μηδένα τῶν δ' ἀέκοντα μένειν κατέρυκε παρ' ἡμῖν,
μηδὲ θύραζε [e]κέλευ' οὐκ ἐθέλοντ' ἰέναι.

μηδ'

a ἐγεντο. pro ἐγίνετο, per syncopē. b ἄγκυρ'. De hac uoce uide apud Erasmũ prouerb. Ancora domus. item, Sacram ancoram soluere, Non uulgari ancora nititur, Bonum est duabus niti ancoris. item, Ancora rupta, Ancoras tollere: ac, Praeuertit ancora iactum Deus. c ἀπρήκτοισιν, pro ἀπράκτοις, Ionicè. d ἔοι, optatiuus ab ἔω, sum. e κέλευ', pro κέλευε, abiecta uocali per apostrophon.

Si uerò liceret facere & imponere homini mentem,
 * Nunquam facies peruerſum uirum bonum.
Stolidus (*eſt*) qui meam mentem habet in obſeruationibus,
 Suam uerò ipſius propriam negligit.
Nullus prorſus eſt in omnib beatus: ſed bonus quidē
 Poteſt ferre malum, & non manifeſtus tamen (*eſt*): “
Improbus uerò neq; (*in*) malis ſcit, neq; bonis “
 Animum retinere (*ut*) ſufferat. immortaliū uerò dona “
Varia mortalibus accedunt: ſed boni conſulere “
 Oportet dona immortalium, ut teneant (*homines*) qualia (*dij*) dederint. “
Si me uelis lauare purum, à ſummo capite
 Noſtro, ſemper pura aqua fluet:
Inuenies uerò me omnibus in rebus ut purum
 Aurum (*ut*) rubrum appareat, examinatum cote.
Cuius colorem deſuper non attingit rubigo,
 Neq; caries: ſemper uerò colorem retinet purum.
O'homo, ſi mentis nactus eſſes partem, quemadmodum ſtultitiæ:
 Et ſic ſapiens, quemadmodum ſtolidus, eſſes:
Multis ſuſpiciendus appareres horum ciuium
 Sic, quemadmodum nunc nullius precij es.
Non conueniens eſt *iuuenis* uxor ſeni uiro: “
 Non enim gubernaculo paret, ut nauis. “
Neq; enim anchoram habent (*iuuenculæ*) abrumpens uerò uincula “
 Sæpè per noctes alium tenet portum. “
Ne unquam impoſsibilibus animum adhibe: neque incumbe “
 Rebus, quarum utilitas nulla eſt. “
Sine labore dij dederint aliquid neq; paruum “
 Neq; magnum, difficili uerò labore gloriam comparat (*ſibi homo*). “
Circa uirtutem uerſare, & iuſta tibi ſint amica: “
 Neq; te uincat lucrum, quando turpe (*id*) ſit. “
Nullum conuiuarum inuitum manere coge apud nos, “
 Neq; forâs iube non uolentem ire, “

** Nunquam ex bono patre natus fuiſſet malus, Obtemperās præceptis prudentibus, uerum docens.*

μηδ' εὕδοντ' ἐπέγειρε σιμωνίδη, ὅν τινα ἡμῶν
θωρηχθέντ' οἴνῳ μαλθακὸς ὕπνος ἕλοι.
μηδὲ τὸν ἀγρυπνέοντα κέλευ' ἀέκοντα καθεύδειν·
πᾶν γὰρ ἀναγκαῖον χρῆμ' ἀνιηρὸν ἔφυ.
τῷ πίνειν δ' ἐθέλοντι παρασταδὸν οἰνοχοείτω,
οὐ πάσας νύκτας γίγνεται ἁβρὰ παθεῖν.
αὐτὰρ ἐγώ, μέτρον γὰρ ἔχω [a] μελιηδέος οἴνου,
ὕπνου [b] λυσικάκου μνήσομαι οἴκαδ' ἰών.
δείξω δ' ὡς οἶνος χαριέστατος ἀνδρὶ [c] πεπόσθαι,
οὔτε τι γὰρ νήφω, οὔτε λίην μεθύω.
ὃς δ' ἂν ὑπερβάλλῃ πόσιος μέτρον, οὐκέτι [d] κῆνος
τῆς αὐτοῦ γλώσσης καρτερὸς, οὔτε νόου.
μυθεῖται δ' ἀπάλαμνα τὰ νήφοσ' αἴδεται αἰσχρά,
αἰδεῖται δ' ἕρδων οὐδὲν ὅταν μεθύῃ,
τὸ πρὶν ἐὼν σώφρων, τότε νήπιος. ἀλλὰ σὺ ταῦτα
γινώσκων μὴ πῖν' οἶνον ὑπερβολάδην.
ἀλλ' ἢ πρὶν μεθύειν ὑπανίστασο, μή σε βιάσθω
γαστὴρ, ὥστε κακὸν λάτριν ἐφημέριον.
ἢ παρεὼν μὴ πῖνε. σὺ δ' ἔγχεε τοῦτο μάταιον
κωτίλλεις αἰεὶ τοὔνεκά τοι μεθύεις.
ἡ μὲν γὰρ φέρεται φιλοτήσιος, ἡ δὲ πρόκειται,
τὴν δὲ θεοῖς σπένδεις, τὴν δ' ἐπὶ χειρὸς ἔχεις.
ἀρνεῖσθαι δ' οὐκ οἶδας, ἀνίκητος δὲ τοι οὗτος,
ὃς πολλὰς πίνων μή τι μάταιον ἐρεῖ.
ὑμεῖς δ' εὖ μυθεῖσθε παρὰ κρητῆρι μένοντες
ἀλλήλων ἔριδος δὴν ἀπερυκόμενοι.
ἐς τὸ μέσον [e] φωνεῦντες ὁμῶς ἑνὶ καὶ συνάπασι,
χ' οὕτως συμπόσιον γίνεται οὐκ ἄχαρι.
ἄφρονος ἀνδρὸς ὁμῶς καὶ σώφρονος οἶνος, ὅταν δὴ
πίνῃ ὑπὲρ τὸ μέτρον, κοῦφον ἔθηκε νόον.
ἐν πυρὶ μὲν χρυσόν τε καὶ ἄργυρον ἴδριες ἄνδρες
γινώσκουσ', ἀνδρὸς δ' οἶνος ἔδειξε νόον.

καὶ

a μελιηδέος, ἀπὸ μέλι καὶ ἡδύς. b λυσικάκου, ἀπὸ λύω καὶ κακόν. apud Homerum Odyſſ. ψ uocatur λυσιμελὴς, καὶ λύων μελεδήματα θυμοῦ. unde Ouidius 11. Metamorph. hæc de eo fecit: Somne quies rerum, placidiſsime ſomne deorum, Pax animi, quẽ cura fugit, qui corpora duris Feſſa miniſterijs mulces, repar. usq; labori. c πεπόσθαι, præteritum paſſ. infinit. uerbi πόομαι obſoleti. d κῆνος, pro ἐκεῖνος. e φωνεῦντες, pro φωνοῦντες. ου enim diphthongum ex cõtractione in ευ ſolent mutare Dores, quod Iones etiam ſequuntur quandoq;.

Neq; dormientẽ ſuſcita Simonide, quemcũq; noſtrũm
 Oppreſſum uino dulcis ſomnus ceperit.
Neq; uigilantem iube inuitum dormire:
 † Omne enim coactum opus, moleſtum eſt.
Bibere uerò uolenti aſtanter uinum fundat (*famulus.*)
 Non omnes noctes contingit delicatẽ uiuere.
Cæterùm ego, (modum enim teneo melliſuauis uini)
 Somni maliſolui recordabor domum abiens.
Oſtendam uerò, quòd uinum gratiſsimum eſt homini, ut bibatur:
 Neq; enim ſum ſobrius, neq; ualdẽ inebrior.
Qui uerò exceſſerit potus modum, neq; ille
 Suæ linguæ compos (*eſt*), neq; mentis. «
Loquitur uerò imbellia, quæ ſobrijs uidentur (*eſſe*) turpia: «
 Veretur uerò faciens nihil, quando ebrius fuerit. «
Prius exiſtens prudens, tunc puer (*eſt*). uerùm tu hæc «
 Reputans, ne bibe uinum immodicẽ.
Verùm aut priuſquam inebriaris ſurge, ne te uiolenter lædat
 Venter, ut malum ſeruum mercede conductum:
Aut præſens non bibe. tu uerò habebis hoc (*meum præceptum*) deriſui,
 Garrisq; ſemper, propterea (*etiam*) inebriaris.
Alter quidem beneuolentiæ calix fertur, alter uerò proponitur:
 Alterum namque dijs libas, alterum uerò in manu tenes. «
Recuſare uerò non nouiſti: inuictus autem talis (*eſt*) «
 Qui multa (*pocula*) ſiccans, non leue aliquid dicit.
Vos uerò rectẽ loquamini, apud poculum manentes, «
 A' uobis lites procul abigentes: «
In medium loquentes ſimul cum uno & omnibus, «
 Et ſic conuiuium non ingratum eſt. «
Inſipientis uiri, ſimul & ſapientis, uinum quando ſanẽ «
 Bibitur ſupra modum, leuem fecit animum. «
In igne quidem aurum & argentum periti uiri «
 Probant, uiri uerò ingenium uinum prodidit:

† Ariſtoteles citat hunc uerſiculum, ut prouerbialem, 1. Rhetor. iiſdem uerbis: pro ſolo χρῆμα, πρᾶγμα poſito. Ibidem eum non Theognidi, ſed Eueno tribuit.

καὶ μάλα περ πινυτόν, τὸν ὑπὲρ μέτρον [a] ἤρατο πίνων,
ὥστε καταισχῦναι καὶ πρὶν ἐόντα σοφόν.
οἰνοβαρῶ κεφαλὴν Ὀνομάκριτε, καί με βιᾶται
οἶνος, ἀτὰρ γνώμης οὐκ ἔτ' ἐγὼ [b] ταμίης
ἡμετέρης. τὸ δὲ δῶμα περιτρέχει, ἀλλά γ' ἀναστὰς
[c] πειρηθῶ, μή πως καὶ πόδας οἶνος ἔχει,
καὶ νόον ἐν στήθεσι. δέδοικα δὲ μή τι μάταιον
[d] ἔρξω θωρηχθεὶς καὶ μέγ' ὄνειδος ἔχω.
οἶνος πινόμενος πουλὺς κακός· ἢν δέ τις αὐτὸν
πίνῃ ἐπισταμένως, οὐ κακόν, ἀλλ' ἀγαθόν.
ἦλθες δὴ Κλεάριστε βαθὺν διὰ πόντον [e] ἀνύσσας
ἐνθάδ', ἐπ' οὐδὲν ἔχοντ' ὦ [f] τάλαν οὐδὲν ἔχων.
νηός τοι [g] πλευρῇσιν ὑπὸ ζυγὰ θήσομεν ἡμεῖς,
Κλεάριστ', οἷ' ἔχομεν χ' οἷα διδοῦσι θεοί.
τῶν δ' ὄντων τὰ ἄριστα παρέξομεν, ἢν δέ τις ἔλθῃ
† σεῦ φίλος ὤν, κατάκεισ' ὡς φιλότητος ἔχεις.
οὔτε τι τῶν ὄντων ἀποθήσομαι, οὔτε τι μεῖζον
σῆς ἕνεκα ξενίης ἄλλοθεν [h] οἰσόμεθα.
ἢν δέ τις [i] εἰρωτᾷ τὸν ἐμὸν βίον, ὧδέ οἱ εἰπεῖν,
ὡς εὖ μέν, χαλεπῶς· ὡς χαλεπῶς δέ, μάλ' εὖ·
ὥσθ' ἕνα μὲν [k] ξεῖνον πατρώϊον οὐκ ἀπολείπειν,
ξείνια δὲ πλέον' εἰς οὐ δυνατὸς παρέχειν.
οὔ σε μάτην, ὦ Πλοῦτε, βροτοὶ τιμῶσι μάλιστα,
ἦ γὰρ ῥηϊδίως τὴν κακότητα φέρεις.
καὶ γάρ τοι πλοῦτον μὲν ἔχειν ἀγαθοῖσιν ἔοικεν,
ἡ πενίη δὲ κακῷ σύμφορος ἀνδρὶ φέρειν.
οἴμοι ἐγὼν ἥβης καὶ γήραος οὐλομένοιο,
τοῦ μὲν ἐπερχομένου, τῆς δ' ἀπανισαμένης.
οὔτε τινὰ [l] προὔδωκα φίλον καὶ πιστὸν ἑταῖρον,
οὔτ' ἐν ἐμῇ ψυχῇ [m] δούλιον οὐδὲν [n] ἔνι.
αἰεί μοι φίλον ἦτορ ἰαίνεται, [o] ὁππότ' ἀκούσω
αὐλῶν φθεγγομένων ἱμερόεσσαν ὄπα.

a ἤρατο, uerbi ἄρομαι aoriſt. a med.
b ταμίης, pro ταμίας.
c πειρηθῶ, aoriſt. a. paß. coniunct. uerbi πειράομαι.
d ἔρξω, pro ῥέξω, per metatheſin uerbi ῥέζω.
e ἀνύσσας, pro ἀνύσας, cum epentheſi σ.
f τάλαν, uocatiuus à τάλας.
g πλευρῇσιν, pro πλευραῖς.
† σεῦ, pro σοῦ, Ionicè.
h οἰσόμεθα, uerbi φέρομαι, ſeu οἴσομαι obſoleti.
i εἰρωτᾷ, pro ἐρωτᾷ, cũ epentheſi iota, propter uerſum.
k ξεῖνον, pro ξένον. & ξείνια, pro ξένια.
l προὔδωκα, pro προέδωκα.
m δούλιον, pro δοῦλον, cũ epentheſi ι. ſeu δούλιον ſeruile, facto nomine δοῦλος à δόλος, ut uolunt Grammatici: quòd ſerui plerunq; ſint doloſi ac fraudulenti. quemadmodum poſtea etiam dicet: Nunquam rectũ ſeruile caput. uide prouerbium, Quot ſeruos habemus, totidem habemus hoſtes.
n ἔνι, pro ἔνεστι. præpoſitiones namq;, translato in ultimã accentu, pro uerbis uſurpantur. ut πάρα, pro πάρεστι: ἄνα, pro ἀνάστηθι.
o ὁππότ' pro ὁπότε, cum epentheſi π.

χαίρω

Et ualde etiam ſapientis, quod ſupra modum hauſit bibens,
Vt confundat (*uinum*) etiam prius exiſtentē ſapientē,
Onero uino caput Onomacrite, & me lædit
Vinum: uerùm mentis non amplius ego dominus
Noſtræ (*ſum*): domus uerò circumagitur. ſed ſurgens
Periclitabor, ne fortè etiam pedes uinum occupet,
Et mentem in pectoribus. metuo uerò, ne quid futile
Faciam inebriatus, & magnum dedecus acquiram.
Vinum multum potum, malum (*eſt*:) ſi uerò quis ipſum
Bibat ſobriè, non malum, ſed bonum (*eſt*).
Veniſti ſanè Cleariſte, per profundum mare profectus,
Huc ad nihil habentem (*me*) ô miſer, nihil habens (*ipſe quoq;*).
Nauis (*in*) lateribus ſub ſcamna ponemus nos
Cleariſte, quæ habemus, & quæ dij dant:
Facultatum uerò optima exhibebimus. ſi uerò quis uenerit,
Tuus amicus exiſtens, facito accumbere, ſicut eum diligis.
Neq; quidquam facultatum occultabo, neq; quid maius
Propter te hoſpitem aliunde mutuabimur.
Si uerò quis quærit meum uitæ ſtatum, ſic ipſi dicito:
Quòd benè quidem difficulter, quòd uerò difficulter ualde benè (*uiuam*):
Quòd unum quidem hoſpitē paternum non relinquat (*Theognis*),
Hoſpitalia uerò munera plura nō potens ſit prębere.
Non te temerè ô Plute mortales colunt maximè,
Enimuerò facilè fers calamitatem.
Etenim diuitias poſsidere, bonis congruit:
Paupertas autem congrua (*eſt*) malo uiro, ut ferat (*eā*).
Me miſerum (*propter*) iuuentam & ſenium pernicioſum,
Altero quidem accedente, altera uerò recedente.
Neq; quenquam prodidi amicum, & fidum ſocium,
Neq; in mea anima quicquam doloſum ineſt.
Semper mihi carum cor lætatur, quando audiero
Tibiarum ſonantium gratam uocem.

Gaudeo

χαίρω δ' εὖ πίνων, καὶ ὑπ' αὐλητῆρος ἀκούων,
    χαίρω δ' εὔφθογγον χερσὶ λύρην ὀχέων.
οὔποτε δουλείη κεφαλὴ, ἰθεῖα [a] πέφυκεν,
    ἀλλ' αἰεὶ σκολιὴ [+] καὐχένα λοξὸν ἔχει.
οὔτε γὰρ ἐκ σκίλλης ῥόδα [b] φύεται, οὐδ' ὑάκινθος,
    οὐδέ ποτ' ἐκ δούλης τέκνον ἐλευθέριον.
οὗτος ἀνὴρ φίλε Κύρνε πέδας χαλκεύεται αὐτῷ,
    εἰ μὴ ἐμὴν γνώμην ἐξαπατῶσι θεοί.
δειμαίνω μὴ τήνδε πόλιν πολυπαΐδη ὕβρις,
    ἥπερ κενταύρους [c] ὠμοφάγους ὀλέσῃ.
χρή με παρὰ στάθμην καὶ γνώμην, τήνδε [d] δικάσσαι
    κύρνε δίκην, ἶσόν τ' ἀμφοτέροισι [e] δόμεν
μάντεσιν, οἰωνοῖς τε καὶ αἰθομένοις ἱεροῖσιν,
    ὄφρα μὴ ἀμπλακίης αἰσχρὸν ὄνειδος ἔχω.
μηδένα πω κακότητι βιάζεο, τῷ δὲ δικαίῳ
    τῆς εὐεργεσίης οὐδὲν ἀρεστότερον.
ἄγγελος ἄφθογγος πόλεμον πολύδακρυν ἐγείρει,
    κύρν' ἀπὸ [f] τηλαυγέος φαινόμενος [g] σκοπιῆς.
ἀλλ' ἵπποις ἔμβαλλε [h] τανυπτερύγεσσι χαλινοὺς,
    δηίων γάρ σφ' ἀνδρῶν ἀντιάσειν δοκέω.
οὐ πολλὸν τὸ μεσηγὺ [i] διαπρήξουσι κέλευθον,
    εἰ μὴ ἐμὴν γνώμην ἐξαπατῶσι θεοί.
χρὴ τολμᾶν χαλεποῖσιν ἐν ἄλγεσι κείμενον ἄνδρα,
    πρός τε θεῶν αἰτεῖν ἔκλυσιν ἀθανάτων.
φράζεο, κίνδυνός τοι ἐπὶ ξυροῦ ἵσταται ἀκμῆς,
    ἄλλοτε πόλλ' ἕξεις, ἄλλοτε παυρότερα.
ὥστε σὲ μήτε λίην ἀφνειὸν [k] κτεάτεσσι γενέσθαι,
    μήτε σέ γ' ἐς πολλὴν χρημοσύνην ἐλάσαι.
εἴη μοι τὰ μὲν αὐτὸν ἔχειν, τὰ δὲ πόλλ' ἐπιδοῦναι
    χρήματα τῶν ἐχθρῶν τοῖσι φίλοισιν ἔχειν.
[l] κεκλῆσθαι δ' ἐς δαῖτα, παρέζεσθαι δὲ παρ' ἐσθλὸν
    ἄνδρα χρεὼν σοφίην πᾶσαν ἐπιστάμενον.
τοῦ συνιεῖν ὁπότ' ἄν τι λέγῃ σοφὸν, ὄφρα διδαχθῇς,
    καὶ τοῦτ' εἰς οἶκον κέρδος ἔχων [m] ἀπίῃς.

ἥβῃ

a πέφυκεν, præterito poſito pro præſenti: quod maximè in hoc uerbo φύω pro ſum poſito, ſic ſolet uſuuenire.
+ καὐχένα, pro καὶ αὐχένα.
b φύεται, uerbum ſingulare iungitur apud Græcos nomini plurali, ut hoc loco ῥόδα, pro φύονται ῥόδα.
c ὠμοφάγους, tyrannicos, crudeles, ab ὠμὸν καὶ φάγω obſoleto. unde φηγὸς fagus, quòd de glandibus ueteres uictitarint: quemadmodum in Archæologia noſtro ex uerſu oraculi monuimus.
d δικάσσαι, pro δικάσαι.
e δόμεν, pro δοῦναι.
f τηλαυγὲς, ἀπὸ τῆλε procul, καὶ αὐγὴ ſplendor.
g σκοπιῆς, pro σκοπιᾶς, Ionicè.
h τανυπτερύγεσσι, pro τανυπτερύγοις, uolantibus, alas pandentibus, ἀπὸ τανύω καὶ πτέρυξ.
i διαπρήξουσι, pro διαπράξουσι, Ionicè.
k κτεάτεσσι, pro κτέασι, ἀπὸ κτέαρ.
l κεκλῆσθαι, præteritum paſſ. infinitiui uerbi κα[illegible].
m ἀπίῃς, uerbi ἴω.

Gaudeo uerò benè bibens, & auſcultans tibicinem.
  Gaudeo uerò ſonoram manibus lyram tractans.
Non unquam ſeruile caput rectum eſt,
  Sed ſemper obliquum, & collum obliquum habet.
Neq; enim ex ſcilla roſæ naſcuntur, neq; hyacinthus:
  Neq; unquam è ſerua, ſoboles ingenua.
Nullus uir amice Cyrne pedicas fabricat ſibi ipſi,
  Niſi meam mentem decipiant dij.
Metuo ne hanc ciuitatem, Polypęda, iniuſticia perdat,
  Quæ etiam centauros crudiuoros perdidit.
Oportet me ad pondus & rationem hanc iudicare,
  Cyrne, litem, & æquale utriſq; dare:
Vatibus augurijsq;, & ardentibus hoſtijs,
  Ne erroris turpe probrum acquiram.
Neminem unquam (*ex*) malitia iniuria affice, ſed iuſticiæ (*ſtude*)
  Beneficentia (*enim*) nihil melius (*eſt*).
Nuncius mutus bellum lachrymoſum excitat,
  Cyrne, à procul uiſibili conſpectus ſpecula.
Verùm equis inijce uolucribus frena,
  Hoſtilibus enim ipſos (*equos*) uiris occurſuros puto.
Non diu medium uiæ conficient,
  Niſi meam mentem fallunt dij.
Oportet patientem eſſe grauibus in doloribus poſitum uirum,
  Et à dijs petere immortalibus ſolutionem.
Conſidera, periculum ſtat in nouaculę acie:
  Aliàs multa habebis, aliàs uerò pauciora.
Vt tu neq; ualde diues facultatibus fias,
  Neq; te in magnam paupertatem redigas.
Liceat mihi alia quidem me ipſum habere, alia uerò multa diſtribuere,
  Opes hoſtium amicis ad habendum,
Vocari uerò ad conuiuiũ, accumbere autem apud bonũ
  Virum, utile (*eſt*) ſapientiam omnem ſcientem.
* Vt ſapiens fias, quando aliquid dixerit ſapiens ut erudiaris,
  Et hoc lucrum habens in domum abeas.

L (*In*)iu-

ἥβῃ τερπόμενος παίζω, δηρὸν γὰρ ἔνερθεν
γῆς, ὀλέσας ψυχὴν κείσομαι, ὥστε λίθος
ἄφθογγος, λείψω δ᾽ ἐρατὸν φάος ἠελίοιο,
ἔμπης δ᾽ ἐσθλὸς ἐὼν ὄψομαι οὐδὲν ἔτι.
δόξα μὲν ἀνθρώποισι κακὸν μέγα, πεῖρα δ᾽ ἄριστον.
πολλοὶ ἀπείρητοι δόξαν ἔχουσ᾽ ἀγαθῶν.
εὖ ἔρδων, εὖ πάσχε. τί κ᾽ ἄγγελον ἄλλον ἰάλλοις,
τοῦ δ᾽ εὐεργεσίης ῥηιδίη ἀγγελίη.
οἵ με φίλοι προδιδοῦσιν, ἐπεὶ τόν γ᾽ ἐχθρὸν [a] ἀλεῦμαι,
ὥστε κυβερνήτης [b] χειράδας [c] εἰναλίας.
ῥήιδιον ἐξ ἀγαθοῦ θεῖναι κακόν, [d] ἢ 'κ κακοῦ ἐσθλόν.
μή με δίδασκ᾽, οὔ τοι τηλίκος εἰμὶ μαθεῖν.
ἐχθαίρω κακὸν ἄνδρα, καλυψαμένη δὲ πάρειμι
[e] μικρῆς ὄρνιθος κοῦφον ἔχουσα νόον.
ἐχθαίρω δὲ γυναῖκα περίδρομον, ἄνδρα τε [f] μάργον,
ὃς τὴν ἀλλοτρίην βούλετ᾽ ἄρουραν ἀροῦν.
ἀλλὰ τὰ μὲν προβέβηκ᾽, ἀμήχανόν ἐστ᾽ οὐ γενέσθαι
ἔργα, τὰ δ᾽ ἐξοπίσω τῇ φυλακῇ μελέτω.
πᾶσίν τοι κίνδυνος ἐπ᾽ ἔργμασιν, οὐδέ τις οἶδε
ποῖ σχήσειν μέλλει πρήγματος ἀρχομένου.
ἀλλ᾽ ὁ μὲν εὐδοκιμεῖν πειρώμενος, οὐ προνοήσας
εἰς μεγάλην ἄτην καὶ χαλεπὴν ἔπεσε.
τῷ δὲ καλῶς [g] ποιεῦντι θεὸς περὶ πάντα τίθησι
συντυχίην ἀγαθήν, ἔκλυσιν ἀφροσύνης.
τολμᾶν χρὴ τὰ διδοῦσι θεοὶ θνητοῖσι βροτοῖσι,
ῥηιδίως δὲ φέρειν ἀμφοτέρων τὸ λάχος.
μήτε κακοῖσι νοσῶν λυποῦ φρένα, μήτ᾽ ἀγαθοῖσι
τερφθῇς ἐξαπίνης πρὶν τέλος ἄκρον ἰδεῖν.
ἄνθρωπ᾽, ἀλλήλοισιν ἀπόπροθεν ὦμεν ἑταῖροι·
πλὴν πλούτου, παντὸς χρήματός ἐστι κόρος.
δὴν δὴ καὶ φίλοι ὦμεν, ἀτὰρ ἄλλοισιν ὁμίλει
ἀνδράσιν, οἳ τὸν σὸν μᾶλλον ἴσασι νόον.
οὔ μ᾽ ἔλαθες φοιτῶν κατ᾽ ἀμαξιτόν, ἣν ἄρα καὶ πρὶν
ἠλάστρεις, κλέπτων ἡμετέρην φιλίην.

a ἀλεῦμαι, pro ἀλέομαι, uerbi ἀλέομαι. b χειράδας. χειράδες ſaxa ſunt ſub mari nigra, aliquantulum eminentia, ut porco natanti ſimilia uideantur, unde & nomen factũ; χοῖρος namq; porcũ ſignificat. uerũm de eo plurib. in Pindaro noſtro diximus. c εἰναλίας. pro ἐναλίας, cũ epentheſi iota. d ἢ 'κ, pro ἢ ἐκ. e μικρῆς, pro μικρᾶς. f μάργον, edacem, ſtolidũ & ignauũ ſignificat, ἀεργὸν facto nomine, ut apparet, ἀ μὴ ἔργον. g ποιεῦντι, pro ποιοῦντι.

(*In*)iuuenta delectans(*me*)ludo:diu enim infra
Terram,perdens animam iacebo ut lapis
Mutus,relinquam uerò amabile lumen ſolis.
Quamuis uerò bonus exiſtens,uidebo nihil amplius.
Perſuaſio quidem(*falſa*)hominibus magnum malum(*eſt*) "
experientia uerò optimum.
Multi enim imperiti perſuaſionem habent magnam. "
Benè faciens rectè fac,quare præconem alium requiris: "
Beneficentiæ(*enim*)facilis præco eſt. "
Ipſi me deſerunt amici,quoniam hoſtem fugio
Vt gubernator ſcopulos marinos.
Facile(*eſt*)ex bono facere malum, (*magis*) quàm ex malo "
bonum.
Ne me doce:non enim aptus(*ſum*)ad diſcendum.
Odi malum uirum: tegens uerò (*me*)adſum,
Paruæ auiculæ leuem habens animum.
Odi uerò mulierem circumcurſantem, uirum'que hel-
luonem,
Qui alienum uult arare agrum.
Sed quæ quidem præceſſerũt,impoſsibile eſt iterũ fieri, "
Opera:uentura uerò cautioni curæ ſint. "
Omnibus in rebus periculum (*eſt*)neq; quis nouit "
Quò proceſſurum ſit negocio incipiente. "
Verùm alter quidem inclareſcere ſtudens,nõ prouidẽs, "
In magnam & grauem calamitatem incidit. "
* Alteri uerò infœliciter agenti Deus in omnib. ponit *
Succeſſum bonum,ſolutionem(*ſcilicet*)ſtultitiæ.
Patienter ferre oportet quæ dant dij mortalibus homi-
nibus,
Facile uerò ferre utrorumq; ſortem.
Neq;(*in*)malis dolens afflige mentem, neq; bonis "
Eleueris ſubitò, priuſquam finem ſummum uideas. "
O' homo, inter nos ſeiunctè ſimus amici. "
Præter opes,omnis rei eſt ſatietas. "
Diu ſanè amici ſimus:uerùm alijs conuerſare "
Viris,qui tuum melius norunt ingenium. "
Non me latuiſti ambulans per uiam,quã utiq; etiã prius
Ambulabas,fallens noſtram amicitiam.

Et hi uerſus inter Solonis reperiuntur

ᵃἔρρε θεοῖσίν τ' ἐχθρὲ, καὶ ἀνθρώποισιν ἄπιστε,
ψυχρὸν ὃς ἐν κόλπῳ ποικίλον εἶχες ὄφιν.
τοιάδε καὶ Μάγνητας ἀπώλεσεν ἔργα καὶ ὕβρις,
οἷα τὰ νῦν ἱερὴν τήνδε πόλιν κατέχει.
πολλῷ τοι πλέονας λιμοῦ κόρος ὤλεσεν ἤδη,
ἄνδρας, ὅσοι μοίρης πλεῖον ἔχειν ἔθελον.
ἀρχὴ ἐπὶ ψεύδους μικρὴ χάρις, ἐν δὲ τελευτῇ
αἰσχρὸν δὴ κέρδος, καὶ κακὸν ᵇἀμφότερον
γίνεται, οὐδέ τι καλὸν ᶜὅτῳ ψεῦδος προσομαρτεῖ
ἀνδρὶ, ᵈκἂν ἐξέλθῃ πρῶτον ἀπὸ στόματος.
οὐ χαλεπὸν ψέξαι τὸν πλησίον, οὐδ' ἐμὲν αὐτὸν
αἰνῆσαι, δειλοῖς ἀνδράσι ταῦτα μέλει.
σιγᾷν δ' οὐκ ἐθέλουσι κακοὶ, κακὰ ᵉλεσχάζοντες,
οἱ δ' ἀγαθοὶ πάντων μέτρον ἴσασιν ἔχειν.
οὐδένα παμπήδην ἀγαθὸν καὶ μέτριον ἄνδρα
τῶν νῦν ἀνθρώπων ἠέλιος καθορᾷ.
οὔ τι μάλ' ἀνθρώποις κατὰ θύμια πάντα τελεῖται·
πολλῷ γὰρ θνητῶν ᶠκρέσσονες ἀθάνατοι.
πόλλ' ἐν ἀμηχανίῃσι κυλίνδομαι ἀχνύμενος κῆρ,
ἀκρὴν γὰρ πενίην οὐχ ᵍὑπερεδράμομεν.
πᾶς τις πλούσιον ἄνδρα τίει, ἀτίει δὲ πενιχρόν·
πᾶσιν δ' ἀνθρώποις αὐτὸς ἔνεστι νόος.
παντοῖαι κακότητες ἐν ἀνθρώποισιν ʰἔασι, ἔνε.
παντοῖαι δ' ἀρεταὶ, καὶ βιότου παλάμαι.
ἀργαλέον φρονέοντα παρ' ἄφροσι πόλλ' ἀγορεύειν,
καὶ σιγᾷν αἰεί. τοῦτο γὰρ οὐ δυνατόν.
αἰσχρόν τοι μεθύοντα παρ' ἀνδράσι νήφοσιν εἶναι,
αἰσχρὸν δ' εἰ νήφων πὰρ μεθύουσι μένει.
ἥβη καὶ νεότης ἐπικουφίζει νόον ἀνδρὸς,
πολλῶν δ' ἐξαίρει θυμὸν ἐς ἀμπλακίην.
ᾧ τινι μὴ θυμοῦ κρέσσων νόος, αἰὲν ἐν ἄταις
κύρνε, * καὶ μεγάλαις κεῖται ἐν ἀμπλακίαις.
βουλεύου δὶς καὶ τρὶς, ὅ τοι κ' ἐπὶ τὸν νόον ἔλθοι·
ἀτηρὸς γάρ τοι λάβρος ἀνὴρ τελέθει.

ἀνδράσι

a ἔρρε. Sæpe apud Ariſtophanẽ, ab ἔρρω, pro ἔρω Aeolicè. b ἀμφότερον, aduerbialiter, pro ἅμα. quemadmodum reperitur etiã apud Homerum in eo uerſu quem Alexander Magnus ſemper uſurpare, reliquisq; Homericis præferre ſolebat, quod eo Homerũ uirtutẽ Agamemnonis cõmendaſſe, de ſe autem uaticinatum fuiſſe diceret, quemadmodum Plutarchus aliquoties meminit. Eſt autem iſte: ἀμφότερον βασιλεύς, ἀγαθός, κρατερός τ' αἰχμητής. c ὅτῳ, pro ὅτινι. d κἄν, pro καὶ ἄν. e λεσχάζοντες. De hoc uerbo uide prouerbium λέσχη. f κρέσσονες, pro κρείσσονες. g ὑπερεδράμομεν, aoriſt. 2. uerbi δρέμω. unde δρόμος curſus: & Dromo ſeruus apud Terentium, quòd ſeruorum ſit currere, ac domini iuſſa ocyus capeſſere. h ἔασι, pro εἰσί, Ionicè: a enim in ea reſoluere ſolent Iones, pro πειρᾶσθαι, πειράασθαι facientes: quemadmodum exemplum eſt apud Heſiodum in uerſu,

ἔσται ὅτε πού ἐστι Διὸς νόον ἐξαλέασθαι, pro ἐξαλᾶσθαι.

Pereas, dijſq; infenſe, & hominibus infide,
Frigidum qui in ſinu, & uarium habebas ſerpentem.
Talia opera, & iniuſticia, etiam Magnetas perdiderunt,
Qualia nunc ſacram hanc urbem detinent.
Multo plures fame, ſatietas perdidit iam «
Viros, qui plus parte (*ſua*) habere uolebant. «
In principio mendacij aliqua gratia (*eſt*), in fine uerò «
Turpe ſanè lucrum, et malum ſimul «
Eſt. neque quicquam pulchrum (*eſt*) cui medacium comes eſt «
Viro, etiamſi exiuerit primùm ex ore.
Non difficile (*eſt*) uituperare proximum, neque quidem ipſum «
Laudare: improbis uiris hęc curæ (*ſunt.*) «
Tacere uerò nō uolunt mali mala nugantes, «
Boni uerò omnium modum norunt habere. «
Neminem prorſus bonum & modeſtum uirum, «
Præſentium hominum ſol aſpicit. «
Non utiq; hominibus grata omnia perficiuntur: «
Multò enim mortalibus præſtantiores (*ſunt*) immortales. «
Multum in difficultatibus uoluor, mœrens corde: «
Summam enim paupertatem non ſuperauimus.
Quiſq; diuitem uirum colit, negligit autem pauperem, «
Omnibusq; hominibus eadem eſt mens (*in iſto.*) «
Variæ improbitates inter homines ſunt, «
Variæ uirtutes & uitæ artes. «
Moleſtum (*eſt*) ſapientem apud inſipientes multa loqui, «
Et tacere ſemper: id enim impoſsibile eſt. «
Turpe (*eſt*) ebrium eſſe apud uiros ſobrios «
Turpe uerò (*eſt*) ſi ſobrius apud ebrios maneat. «
Pubertas & iuuentus leuem facit mentem hominis, «
Multorumq; attrahit animum in errorem. «
Cui non ira animus firmior (*eſt*) ſemper in damnis, «
Cyrne, & magnis iacet erroribus. «
Delibera bis & ter, quod tibi in mentem uenerit: «
Calamitoſus enim uir præceps eſt. «

ἀνδράσι τοῖς ἀγαθοῖς ἕπεται γνώμη τε καὶ αἰδώς,
[a] οὐ νῦν μὲν πολλοῖς, ἀτρεκέως δ' ὀλίγοις.
ἐλπὶς καὶ κίνδυνος ἐν ἀνθρώποισιν ὁμοῖοι,
οὗτοι γὰρ χαλεποὶ δαίμονες ἀμφότεροι.
πολλάκι πὰρ δόξαν τε καὶ ἐλπίδα γίνεται εὖ ῥεῖν
ἔργ' ἀνδρῶν, βουλαῖς δ' οὐκ [b] ἐπέγεντο τέλος.
οὔτοι [c] κήδει ὁ εἷς, οὔτ' εὔνουν, οὔτε τὸν ἐχθρόν,
εἰ μὴ σπουδαίου πρήγματος ἀντιτύχοις.
πολλοὶ πὰρ κρητῆρι φίλοι γίνονται ἑταῖροι,
ἐν δὲ σπουδαίῳ πρήγματι παυρότεροι.
παύρους κηδεμόνας πιστοὺς εὕροις κεν ἑταίρους,
κείμενος ἐν μεγάλῃ θυμοῦ ἀμηχανίῃ.
ἤδη νῦν αἰδὼς μὲν ἐν ἀνθρώποισιν ὄλωλεν,
αὐτὰρ ἀναιδείη γαῖαν ἐπιστρέφεται.
ἆ δειλὴ πενίη, τί ἐμοῖσι καθημένη ὤμοις
σῶμα καταισχύνεις, καὶ νόον ἡμέτερον;
αἰσχρὰ δέ μ' οὐκ ἐθέλοντα βίῃ, καὶ πολλὰ διδάσκεις,
ἐσθλὰ μετ' ἀνθρώπων καὶ καλ' ἐπιστάμενον;
εὐδαίμων εἴην, καὶ θεοῖς φίλος ἀθανάτοισι,
κύρν', ἀρετῆς δ' ἄλλης οὐδεμιῆς ἔραμαι.
σὺν σοὶ κύρνε παθόντι κακῶς ἀνιώμεθα πάντες,
ἀλλά τοι ἀλλότριον κῆδος ἐφημέριον.
μηδὲν ἄγαν χαλεποῖσιν [d] ἀσῶ φρένα, μηδ' ἀγαθοῖσι
χαῖρ', ἐπεὶ ἔστ' ἀνδρὸς πάντα φέρειν ἀγαθοῦ.
οὐδ' ὀμόσαι χρὴ τοῦθ', ὅτι μή ποτε χρῆμα τόδ' ἔσται,
θεοὶ καὶ γὰρ νεμεσῶσ', οἷσιν ἔπεστι τέλος.
καὶ πρῆξαι μέν τοι τί, καὶ ἐκ κακοῦ ἐσθλὸν ἐγένετο,
καὶ κακὸν ἐξ ἀγαθοῦ. καί τε πενιχρὸς ἀνὴρ
αἶψα μάλ' ἐπλούτησε· καὶ ὃς μάλα πολλὰ [e] πέπαται,
[f] ἐξαπίνης, πάντ' οὖν ὤλεσε νυκτὶ μιᾷ.
καὶ σώφρων ἥμαρτε, καὶ ἄφρονι πολλάκι δόξα
ἕσπετο, καὶ τιμῆς καὶ κακὸς ὢν ἔλαχεν.
εἰ μὲν χρήματ' ἔχοιμι σιμωνίδη, οἷά περ [g] ᾔδειν,
οὐκ ἂν [h] ἀνιῴμην τοῖς ἀγαθοῖσι συνών.

a οὐ νῦν. Nos legimus pro οὐ, οἱ, & ὀλίγοις ὀλίγοι. Verùm etiam ſic ſenſus conſtabit, ut ſit: Nunc quidem, id eſt, hoc tempore non multos comitatur pudor, ſed uerè paucos.
b ἐπέγεντο, pro ἐπεγίνετο, per ſyncopē. c κήδει, ſollicitus eſt de eo, cura eius tangitur. d ἀσῶ, imperat. eſt uocis med. uerbi ἀσάομαι. e πέπαται, præteritum paſſ. uerbi πάομαι. f ἐξαπίνης, pro ἐξαπίνας, Ionicē. g ᾔδειν, pluſquamperfect. med. Atticē, pro ᾔδεα, uerbi εἴδω. h ἀνιῴμην, optat. uerbi ἀνιάομαι.

Viros bonos ſequitur ſapientia & pudor,
Qui nunc inter multos uerè pauci (*ſunt.*)
Spes, & in periculo metus, inter homines ſimiles (*ſunt*):
Ii enim difficiles dij utriq; (*ſunt*).
Sæpè præter opinionem & ſpem contingit inuenire «
Res hominum, conſilijs uerò non affuit euentus. «
Non curat neq; unus, neq; bonum neq; malum (*uirum*) «
Niſi rem gratam contrà aſſequaris. «
Multi apud poculum ſunt amici ſocij, «
In negotio uerò ſerio pauciores (*ſunt.*) «
Paucos propinquos inuenias fidos ſocios, «
Poſitus in magna animi anguſtia. «
Nunc iam pudor quidem inter homines perijt, «
Verùm impudentia uerſatur in terra. «
Proh improba paupertas, quid meis inſidens humeris
Corpus deformas & animum noſtrum?
Turpia uerò me non uolentē uiolenter, & multa doces,
Bona apud homines & honeſta ſcientem?
Beatus ſim, & dijs carus immortalibus,
Cyrne, uirtutem uerò aliam nullam expeto. «
Tecum Cyrne affecto malè triſtamur omnes, «
Verùm aliena cura diurna eſt.
Nihil nimium aduerſis moleſtes mentem, neq; lætis «
Gaude: quoniam eſt uiri boni omnia ferre. «
Neq; aſſeuerare decet hoc, quod non unquam res ali- «
qua eueniet,
Dij etenim iraſcuntur quibus adeſt finis. «
Et conficere quidem alicui aliquid contingit, & ex ma- «
lo bonum factum eſt,
Et malum ex bono: & uir pauper «
Subitò ualde diues factus eſt: & qui ualde multa poſ- «
ſedit,
Repentè omnia perdidit nocte una. «
Et ſapiens errauit, & inſipientem ſæpè gloria «
Secuta eſt. & honorē etiam malus exiſtēs ſortitus eſt. «
Si quidem diuitias haberem, Simonides, qualia quidem
ſcio,
Non ſanè triſtarer bonis congrediens.

Nunc

νῦν δὲ με γινώσκοντα παρέρχεται, εἰμὶ δ' ἄφωνος
χρημοσύνῃ, πολλῶν γνοὺς ἂν ἄμεινον ἔτι.
οὕνεκα νῦν φερόμεσθα καθ' ἱστία λευκὰ βαλόντες,
μηλίου ἐκ πόντου, νύκτα διὰ δνοφερήν.
ἀντλεῖν οὐκ ἐθέλουσιν, ὑπερβάλλει δὲ θάλασσα
ἀμφοτέρων τοίχων, ἦ μάλα τις χαλεπῶς
σώζεται. οἱ δ' εὕδουσι, κυβερνήτην μὲν ἔπαυσαν
ἐσθλόν γ', ὅς φυλακὴν εἶχεν ἐπισταμένως.
χρήματα δ' ἁρπάζουσι βίῃ, κόσμος δ' ἀπόλωλε.
δασμὸς δ' οὐκέτ' ἴσως γίνεται εἰς τὸ μέσον.
φορτηγοὶ δ' ἄρχουσι, κακοὶ δ' ἀγαθῶν καθύπερθε,
δειμαίνω μή πως ναῦν κατὰ κῦμα πίῃ.
ταῦτά μοι [a] ἠνίχθω κεκρυμμένα τοῖς ἀγαθοῖσι,
γινώσκοι δ' ἄν τις καὶ κακόν, ἂν σοφὸς ᾖ.
πολλοὶ πλοῦτον ἔχουσιν ἀΐδριες, οἱ δὲ τὰ καλὰ
ζητοῦσιν χαλεπῇ τειρόμενοι πενίῃ.
ἔρδειν δ' ἀμφοτέροισιν ἀμηχανίη παράκειται.
εἴργει γὰρ τοὺς μὲν χρήματα, τοὺς δὲ νόος.
οὐκ ἔστι θνητοῖσι πρὸς ἀθανάτους μαχέσασθαι,
οὐδὲ δίκην εἰπεῖν· οὐδενὶ τοῦτο θέμις.
οὐ χρὴ πημαίνειν, ὅ, τι μὴ πημαντέον εἴη·
οὐδ' ἔρδειν ὅ, τι μὴ λώϊον ᾖ τελέσαι.
χαίρων εὖ [b] τελέσειας ὁδὸν μεγάλου διὰ πόντου,
καί σε Ποσειδάων χάρμα φίλοις ἀγάγοι.
πολλούς τοι κόρος ἄνδρας ἀπώλεσεν ἀφραίνοντας·
γνῶναι γὰρ χαλεπὸν μέτρον, ὅτ' ἐσθλὰ παρῇ.
οὐ δύναμαί σοι θυμὲ παρασχεῖν ἄρμενα πάντα·
τέτλαθι, τῶν δὲ καλῶν οὔ τι σὺ [c] μοῦνος ἐρᾷς.
εὖ μὲν ἔχοντος ἐμοῦ, πολλοὶ φίλοι. ἢν δέ τι δεινὸν
[d] ἐγκύρσῃ, παῦροι πιστὸν ἔχουσι νόον.
πλήθει δ' ἀνθρώπων ἀρετὴ μία γίνεται ἥδε,
πλουτεῖν· τῶν δ' ἄλλων οὐδὲν ἄρ' ἦν ὄφελος.
οὐδ' εἰ σωφροσύνην μὲν ἔχοις Ῥαδαμάνθυος αὐτοῦ,
πλείονα δ' εἰδείης αἰολίδου [e] σισύφου

[a] ἠνίχθω, præterit. paſſ. imperat. uerbi αἰνίττομαι.
[b] τελέσειας, aoriſt. 1. Aeolic. opt. τέτλαθι, reduplicatione Ionica, ι pro iota poſito, à τλῆμι, ut apud Homerum etiã in uerſu quo Vlyſſes ſe ipſum ſolans cõpellat, τέτλαθι κραδίη καὶ κύντερον ἄλλο ποτ' ἔτλης.
[c] μοῦνος, pro μόνος.
[d] ἐγκύρσῃ, pro ἐγκύρῃ, aoriſt. 1. coniunct. Aeolicè, uerbi κύρω.
[e] σισύφου, quaſi θεοσόφου, quod Aeoles σιὸς θεὸς, & σόφος σίφος nominent. unde & Sibyllã dici ſcribit Lactantius, quaſi θεοβούλην, tametſi alij rectius id nomen ab Hebræo קבל factum exiſtiment, quod ex traditione maiorum aliquid accipere ſignificat: quemadmodum id pluribus exponitur à Petro Galatino in opere de Arcanis catholicæ ueritatis, lib. 1. cap. 6. Reuchlinũ etiã lib. 1 de Cabala, opere doctiſſimo ac uario. Fuerũt namq; Sibyllæ auditores patrũ et diſcipulæ, et reliquiæ eccleſiæ eorundẽ, ut alibi plurib. diximus.

ἐστι

Nunc uerò me ſapientem prætereunt, ſum uerò quaſi mutus
Paupertate, eruditus longè melius alijs.
Propterea nunc ferimur deijcientes uela candida,
Melio in ponto, per noctem tenebricoſam.
Sentinam uerò haurire non uolunt, ſuperat uerò mare
Vtraq; latera (*nauis*) ubi ſanè quis difficulter
Seruatur. Ipſi uerò dormiunt: gubernatorẽ quidem depoſuerunt
Bonum, qui cuſtodiam habuit ſcienter.
Opes uerò rapiunt uiolenter, ordo uerò perijt,
Diſtributio etiam nõ amplius æqualiter fit in mediũ.
Baiuli uerò imperant, mali uerò (*ſunt*) ſupra bonos: «
Metuo ne fortè nauim abſorbeat fluctus.
Hæc mihi figuratè dicta ſint, abſcondita bonis:
Cognoſcat uerò quis etiã (*quod*) malũ (*eſt*) ſi ſapiẽs ſit.
Multi diuitias habent, imperiti: qui uerò pulchra «
Quærunt, graui impediuntur paupertate. «
Facere uerò (*aliquid*) utriſq; impoſsibilitas adiacet: «
Retinent enim illos quidem diuitiæ, hos uerò mens. «
Non licet mortalibus contra immortales pugnare, «
Neq; litem intendere, nulli hoc fas (*eſt*). «
Non oportet paſcere, quod non paſcendum ſit: «
Neq; facere, quod non melius quàm perficere. «
Gaudens bene perficias uiam per magnum mare,
Et te Neptunus gaudium amicis reducat.
Multos ſaturitas uiros perdidit inſipientes, «
Tenere enim difficile eſt modum, quando bona affuerint. «
Non poſſum tibi anime præbere congruentia omnia: «
Suffer, pulchra enim non tu ſolus amas. «
Bene quidem habtẽe me, multi amici (*ſunt*): ſi uerò quid aduerſum «
Incidat, pauci fidum habent animum. «
Multitudini hominum ſola uirtus hæc eſt «
Diteſcere, reliquorum uerò nulla fuerit utilitas. «
Neq; ſi probitatem haberes Rhadamanti ipſius
Plura uerò ſcires Aeolida Siſypho:

ἔστι καὶ ἐξ Ἀΐδαο πολυϊδρείῃσιν ἀνῆλθεν,
πείσας [a] Περσεφόνην αἱμυλίοισι λόγοις.
ἥτε βροτοῖς παρέχει λήθην, βλάπτουσα νόημα,
ἄλλος δ' οὔπω τις τοῦτό γ' ἐπεφράσατο.
ὅν τινα δὴ θανάτοιο μέλαν νέφος [b] ἀμφικαλύψῃ,
ἔλθῃ δ' ἐς σκιερὸν χῶρον ἀποφθιμένων,
κυανέας τε πύλας παραμείψεται, αἵ τε θανόντων
ψυχὰς εἴργουσιν, καίπερ ἀναινομένας.
ἀλλ' ἄρα κἀκεῖθεν Σίσυφος πάλιν ἤλυθεν ἥρως
ἐς φάος ἠελίου σφῇσι πολυφροσύναις.
οὐδ' εἰ ψεύδεα μὲν ποιῇς ἐτύμοισιν ὁμοῖα,
γλῶσσαν ἔχων ἀγαθὴν Νέστορος ἀντιθέου,
ὠκύτερος δ' [c] ἔησθα πόδας [d] ταχεῶν ἀρπυιῶν,
καὶ παίδων Βορέω, τῶν ἄφαρ [e] εἰσὶ πόδες.
ἀλλά γε χρὴ πάντας γνώμην ταύτην καταθέσθαι,
ὡς πλοῦτος πλείστην πᾶσιν ἔχει δύναμιν.
ἶσόν τοι πλουτοῦσιν, ὅσοις πολὺς ἄργυρός ἐστι,
καὶ χρυσός, καὶ γῆς [f] πυροφόρου πεδία,
ἵπποι θ', ἡμίονοί τε, καὶ ᾧ τὰ δέοντα πάρεστι,
γαστρί τε, καὶ πλευραῖς, καὶ ποσὶν ἁβρὰ παθεῖν.
παιδός τ' ἠδὲ γυναικός, ὅταν δέ κε τῶν ἀφίκηται
[g] ὥρη, σὺν δ' [h] ἥβη γίνεται ἁρμόδιος,
ταῦτ' ἄφενος θνητοῖσι. τὰ γὰρ περιώσια πάντα
χρήματ' ἔχων οὐδεὶς ἔρχεται εἰς Ἀΐδην.
οὐδ' ἂν ἄποινα διδοὺς θάνατον φύγοι, οὐδὲ βαρείας
[i] νούσους, οὐδὲ κακὸν γῆρας ἐπερχόμενον.
Ζεῦ πάτερ, εἴθε γένοιτο θεοῖς φίλα, τοῖς μὲν ἀλιτροῖς
ὕβριν ἁδεῖν, καί σφιν τοῦτο γένοιτο φίλον,
θυμῷ σχέτλια ἔργα, μετὰ φρεσὶν ὅστις ἀπηνὴς
ἐργάζοιτο, θεῶν μηδὲν ὀπιζόμενος,
αὐτὸν ἔπειτα πάλιν [k] τίσαι κακά, μηδ' ἔτ' ὀπίσσω
πατρὸς ἀτασθαλίαι παισὶ γένοιτο κακόν.

a περσεφόνην, *quaſi* φέρουσαν τὸ ἄφενος, *iuxta Heſychij ſententiam, hoc eſt, ferentem diuitias, quòd diuitiæ è terra plerumque petantur, aurum ac argentum, frumenta, & cætera unde uictitant animantia. Ideo namque ipſa Cereris filia, Plutonis ſub terra morantis dei uxor fingitur. Pluto enim rapit filiam Cereris, hoc eſt, frumenta à Cerere in terram proiecta, abditaque ad tempus.*

b ἀμφικαλύψῃ, *mortis periphraſis, quales ſunt multæ ſimiles apud Homerum.*

c ἔησθα, *pro* ἔης *Aeolicè, ubi perſonis in* ης, θα *adijcitur.*

d ταχεῶν, *pro* ταχειῶν, *à* ταχύς, ταχεῖα, ταχύ.

e εἰσὶ, *ab* εἶμι, τὸ πορεύομαι.

f πυροφόρου, *à* πυρὸς *triticum,* καὶ φέρω. *facto fortè nomine à* πῦρ, *propter colorem, ad quem accedit propemodum.*

g ὥρη, *pro* ὥρα, *quod pulchritudinem, decorem, & uenuſtatem, & formam ſignificat: &* ὡραῖος *ſpecioſum iuuenem, maturum, & in uigore conſtitutum.* *h* ἥβη, *pubertatem & ætatis florem ſignificat, deam quoque iuuentutis, Iunonis filiam, nuptam cum Hercule in cœlo, apud Pindarum.*

i νούσους, *pro* νόσους. *k* τίσαι, *pro* τῖσαι, *uerbi* τίω. *&* ὀπίσσω, *pro* ὀπίσω.

παῖδας

Qui etiam ex Plutonis (*ædibus*) uerſutijs rediјt,
Perſuadens Proſerpinam blandis ſermonibus,
Quæ quidem mortalibus præbet obliuionem, lædens memoriam.
Alius uerò quiſpiam nondum hoc excogitauit,
Quemcunque mortis obſcura nubes circumtexerit,
Venerit uerò in horridum locum mortuorum,
Cæruleasque portas tranſibit, quæ quidem mortuorum
Animas retinent, quamuis recuſantes.
Verumetiam inde Siſyphus iterum uenit heros
In lucem ſolis, ſuis aſtutijs.
Neque ſiquidem mendacia facias ueris ſimilia,
Linguam habens diſertam Neſtoris diuini,
Velocior uerò eſſes pedibus uelocibus harpyis,
Et filijs Boreæ, quorum celeriter eunt pedes.
Verùm oportet omnes ſententiam hanc deponere, “
Quòd Plutus maximam (*apud*) omnes habeat potentiam. “
Atque diuites ſunt, quibus multum argentum eſt,
Et aurum, & terræ fertilis agri,
Equique muli que: & cui mediocria adſunt,
Ventri'que & lateribus & pedibus molliter affici (*adeſt*)
Filijque & mulieris, quando quidem horum uenerit
Hora, cumque pubertate eſt conueniens.
Hæ opes ſunt mortalibus. ſuperuacuas enim omnes “
Opes ferens, nemo uenit ad Plutonem. “
Neque ſi præmia dans mortem effugiat, neque graues “
Morbos, neque malum ſenium accedens. †
Iupiter pater, utinam fierent dijs grata, iniuſtis quidem
Iniuſticiam placere, & ipſis (*dijs*) hoc fieret gratum,
Animo iniuſta opera, mente quicunque crudelis,
Faceret, deos nihil curans.
Ipſum poſtea etiam luere mala, neque poſtea
Patris iniquitas liberis fiat malum.

† Interpres Græcus hoc loco dicit eſſe inferendum iſtud Theognidis diſtichõ, quod ab ipſo pagina 154 refertur hoc pacto: φροντίδες ἀνθρώπων ἔλαχεν πτερὰ ποικίλ' ἔχουσαι, μύρονται ψυχῆς ἄντια καὶ βιότου. quo ſignificari ait, homines tum maximè mœrere & cruciari, cum intelligunt ſe de uita periclitari, re omnium cariſſima & precioſiſſima.

παῖδας δ' οἵ τ' ἀδίκου πατρὸς τὰ δίκαια [a] νοεῦντες
  ποιῶσι, Κρονίδη, σὸν χόλον ἁζόμενοι,
ἐξ ἀρχῆς τὰ δίκαια μετ' ἀστοῖσιν φιλέοντες,
  μή τιν' ὑπερβασίην ἀντιτίνειν πατέρων.
ταῦτ' εἴη [b] μακάρεσσι θεοῖς φίλα. νῦν δ' ὁ μὲν ἔρδων
  ἐκφεύγει, τὸ κακὸν δ' ἄλλος ἔπειτα φέρει.
καὶ τοῦτ', ἀθανάτων βασιλεῦ, πῶς ἐστὶ δίκαιον;
  ἔργων ὅστις ἀνὴρ ἐκτὸς ἐὼν ἀδίκων,
μή τιν' ὑπερβασίην κατέχων, μηδ' ὅρκον ἀλιτρόν,
  ἀλλὰ δίκαιος ἐών, μὴ τὰ δίκαια πάθῃ;
τίς δή κε βροτὸς ἄλλος ὁρῶν πρὸς τοῦτον, ἔπειτα
  ἅζοιτ' ἀθανάτους; καὶ τίνα θυμὸν ἔχων,
ὁππότ' ἀνὴρ ἄδικος, καὶ ἀτάσθαλος, οὔτε τευ ἀνδρὸς,
  οὔτε τευ ἀθανάτων μῆνιν ἀλευόμενος,
ὑβρίζῃ πλούτῳ κεκορημένος, οἱ δὲ δίκαιοι
  τρύχονται, χαλεπῇ τειρόμενοι πενίῃ;
ταῦτα μαθὼν φίλ' ἑταῖρε, δικαίως χρήματα ποιοῦ,
  σώφρονα θυμὸν ἔχων ἐκτὸς ἀτασθαλίης·
αἰεὶ τῶνδ' ἐπέων μεμνημένος, ἐς δὲ τελευτὴν
  αἰνήσεις, μύθῳ σώφρονι πειθόμενος.
Ζεὺς μὲν τῆσδε [c] πόληος ὑπειρέχοι αἰθέρι ναίων
  αἰεὶ δεξιτερὴν χεῖρ' ἐπ' ἀπημοσύνῃ,
ἄλλοι τ' ἀθάνατοι μάκαρες θεοί, αὐτὰρ Ἀπόλλων
  ὀρθώσαι γλῶσσαν, καὶ νόον ἡμέτερον·
φόρμιγξ δ' αὖ φθέγγοιθ' ἱερὸν μέλος, ἠδὲ καὶ αὐλός·
  ἡμεῖς δὲ σπονδὰς θεοῖσιν [d] ἀρεσσάμενοι,
πίνωμεν, χαρίεντα μετ' ἀλλήλοισι λέγοντες,
  μηδὲν τὸν Μήδων [e] δειδιότες πόλεμον.
ὧδ' εἶναι καὶ ἄμεινον ἐΰφρονα θυμὸν ἔχοντας,
  νόσφι [f] μεριμνάων [g] εὐφροσύνως διάγειν
τερπομένους, τῆλε δὲ κακὰς ἀπὸ κῆρας ἀμῦναι,
  γῆράς τ' οὐλόμενον, καὶ θανάτοιο τέλος.
χρὴ Μουσῶν θεράποντα καὶ ἄγγελον, εἴ τι περισσὸν
  εἰδείη σοφίης, μὴ φθονερὸν τελέθειν·

a νοεῦντες, pro νοοῦντες. b μακάρεσσι, pro μάκαρσι, à μάκαρ. c πόληος, pro πόλεως, Ionicè. & ὑπειρέχοι, pro ὑπερέχοι, cū epenthesi iota. d ἀρεσσάμενοι, pro ἀρεσάμενοι id est, grata libantes, offerentes, uerbi ἀρέσκω, quod placere, rem gratā facere significat. e δειδιότες, pro δεδιότες, præterit. med. cum epenthesi iota, uerbi δείδω. f μεριμνάων, pro μεριμνῶν, Aeolicè. g εὐφροσύνως, pro εὐφροσύναις. ad uerbum, in hilaritatibus.

Liberos uerò iniuſti patris,qui iuſta conſiderantes
Faciunt, Saturnida, tuam iram metuentes,
A' principio iuſta inter ciues amantes,
Non aliquam tranſgreſsionem perſoluere parentum.
Hæc utinam ſint beatis dijs placita: nunc uerò peccans
Effugit,pœnam uerò alius poſtea fert.
Et hoc,ô rex immortalium,quomodo eſt iuſtum?
Opera quicunq; uir extra exiſtens iniuſta,
Nullam præuaricationem continens, neq; iuramentum iniuſtum,
Sed iuſtus exiſtens, non iuſta patiatur?
Quis uerò etiam mortalis alius, reſpicens ad illum poſtea,
Reuereatur immortales? & quem animum habens,
Quando uir iniuſtus, & temerarius,neq; homines,
Neq; immortalium iram reueritus,
Iniuria afficit,opulentia ſaturatus: iuſti uerò
Affliguntur, graui conſumpti paupertate?
Hæc conſiderans care amice,iuſtè opes acquire,
Modeſtum animum habens,extra iniquitatem:
Semper horum ſermonum memor.in fine uerò
Laudabis (*me*) ſermoni prudenti obtemperans.
Iupiter quidem (*in*) æthere habitans, (*ſuper*) hanc ciuitatẽ teneat
Semper dexteram manum,ut ſit illæſa,
Alijq; immortales beati dij:uerùm Apollo
Dirigat linguam & mentem noſtram.
Cithara rurſus ſonetis ſacrum carmen,atq; etiam tibia:
Nos uerò libamina dijs offerentes
Bibamus,grata inter nos loquentes,
Nihil Medorum metuentes bellum.
Sic liceat & meliorem lætum animum ſemper habere,
Sine curis hilariter uiuere,
Oblectantes (*nos*): procul uerò mala fata depellere,
Seniumq; perniciosum, & mortis formidinem.
Oportet Muſarum famulum & nuncium, ſi quid eximium «
Nouerit ſapientiæ,non timidum exiſtere: «

ἀλλὰ τὰ μὲν μῶσθαι, τὰ δὲ δεικνύναι, ἄλλα δὲ [a] ποιεῖν·
τί σφιν χρήσηται μοῦνος ἐπιστάμενος;
φοῖβε ἄναξ, αὐτὸς μὲν ἐπύργωσας πόλιν ἄκρην,
ἀλκαθόῳ πέλοπος παιδὶ χαριζόμενος.
αὐτὸς δὲ στρατὸν ὑβριστὴν μήδων ἀπέρυκε
τῆσδε [b] πόληος, ἵνα σοι λαοὶ ἐν εὐφροσύνῃ
ἦρος ἐπερχομένου κλειτὰς πέμπωσ' ἑκατόμβας,
τερπόμενοι κιθάρῃ, καὶ ἐρατῇ θαλίῃ,
[c] παιάνων τε χοροῖς, ἰαχαῖσί τε σὸν περὶ βωμόν.
ἦ γὰρ ἔγωγε δέδοικ' ἀφραδίην ἐσορῶν,
καὶ στάσιν ἑλλήνων [d] λαοφθόρον. ἀλλὰ σὺ φοῖβε
ἵλαος ἡμετέρην τήνδε φύλασσε πόλιν.
ἦλθον μὲν γὰρ ἔγωγε καὶ εἰς σικελήν ποτε γαῖαν,
ἦλθον δ' εὐβοίης ἀμπελόεν πεδίον,
σπάρτην τ' [e] εὐρώτα [f] δονακοτρόφου ἀγλαὸν ἄστυ,
καί μ' [g] ἐφίλευν προφρόνως πάντες ἐπερχόμενον.
ἀλλ' οὔτις μοι τέρψις ἐπὶ φρένας ἦλθεν ἐκείνων·
οὕτως οὐδὲν ἄρ' ἦν φίλτερον ἄλλο πάτρης.
μή ποτέ μοι μελέδημα νεώτερον ἄλλο [h] φανείη
ἀντ' ἀρετῆς σοφίης. ἀλλὰ τόδ' αἰὲν ἔχων,
τερποίμην φόρμιγγι, καὶ ὀρχηθμῷ, καὶ ἀοιδῇ,
καὶ μετὰ τῶν ἀγαθῶν ἐσθλὸν ἔχοιμι νόον.
μήτε τινὰ ξείνων [i] δηλεύμενος ἔργμασι λυγροῖς,
μήτε τιν' ἐνδήμων· ἀλλὰ δίκαιος ἐών,
τὴν σαυτοῦ φρένα τέρπε. δυσηλεγέων δὲ πολιτῶν
ἄλλος τίς σε κακῶς, ἄλλος ἄμεινον ἐρεῖ.
τοὺς ἀγαθοὺς ἄλλος μάλα μέμφεται, ἄλλος ἐπαινεῖ·
τῶν δὲ κακῶν μνήμη γίγνεται οὐδεμία.
ἀνθρώπων δ' ἄψεκτος ἐπὶ χθονὶ γίνεται οὐδείς,
ἀλλ' ὡς λῷον, ὃ μὴ [k] πλεόνεσσι μέλει.
οὐδεὶς ἀνθρώπων οὔτ' [l] ἔσσεται, οὔτε πέφυκεν,
ὅστις πᾶσιν ἁδὼν [m] δύσεται [n] εἰς ἀΐδου.
οὐδὲ γὰρ, ὃς θνητοῖσι καὶ ἀθανάτοισιν ἀνάσσει,
ζεὺς κρονίδης, θνητοῖς πᾶσιν ἁδεῖν δύναται.

a ποιῶν, pro ποιεῖν.
b πόληος, pro πόλεως, Doricè.
c παιάνων, id eſt, carminũ quibus te celebramus. Apollinem namque Pæana uocabant, ἀπὸ τοῦ παύειν τὰς ἀνίας, à ſedando curas & moleſtias, de quo pluribus Lilius in Apollinis hiſtoria. unde etiã prouerbiũ, ἰὴ παιάν.
d λαοφθόρον, ἀ λαὸς καὶ φθείρω.
e εὐρώτα, pro εὐρώτου Doricè: ſic enim Dores hos caſus faciũt.
f δονακοτρόφου, ἀ δόναξ τοῦ δονεῖσθαι ῥᾳδίως ἀπὸ τῶν ἀνέμων, καὶ τρέφω.
g ἐφίλευν, pro ἐφίλουν.
h φανείη, aoriſt. 2. paſs. opt. uerbi φαίνομαι.
i δηλεύμενος, pro δηλούμενος.
k πλεόνεσσι, pro πλέοσι, ἀ πλέων.
l ἔσσεται, pro ἔσεται, cum epentheſi σ. m δύσσεται, pro δύσεται, ἀ δύομαι. n εἰς ἀΐδου, in Plutonis, ſcilicet domum, ſeu ædes, omiſſo obliquo: quod & Latini imitati ſunt, quemadmodum apud Terentium ſunt exempla.

τόρνου

Sed alia quidem inquirere, alia uerò oſtendere, alia etiã «
componere:
Quomodo (*enim*)ipſis utetur ſolus(*ea*)ſciens. «
Apollo rex ipſe quidem turribus inſtruxiſti acropolin
Alcatheo Pelopis filio gratificatus.
Ipſe quoq; exercitum iniuſtum Medorum abige
(Ab)hac urbe,ut tibi populi in lætitia
Vere adueniente inclytas offerant hecatombas,
Oblectantes(*ſe*)cithara,& amabili conuiuio,
Pæanumq; choris,hymniſq; tuam circa aram.
Etenim ego quidem metuo periculum intuens,
Seditionem etiam exitioſam Græcorum. Verùm tu A-
pollo
Propitius noſtram hanc cuſtodi urbem.
Veni namq; ego etiam in Siculam olim terram,
Veni etiam Eubœæ(*ad*)uitiferum ſolum,
Spartamq; Eurotæ arundiniferi inclytam urbem,
Et me accipiebant liberaliter omnes aduenientem.
Verùm nõ mihi aliqua uoluptas horum uenit in animũ,
Sic nihil ſanè erat aliud dulcius patria.
Ne mihi unquam cura recentior alia oſtendatur «
Pro amabili ſapientia,ſed eam ſemper habens
Oblecter cithara,& ſaltatione,& cantu,
Et cum bonis bonam mentem habeam.
Neq; hoſpitem aliquem lædens triſtibus operibus, «
Neq; quenquam popularium. uerùm iuſtus exiſtens «
Tuam mentem delecta:maledicorum uerò ciuium «
Alius quiſpiam tibi malè,alius uerò melius dicet. «
Bonos alius utiq; culpat,alius(*uerò*)laudat, «
Malorum uerò mentio fit nulla. «
Hominum irreprehenſibilis in terra eſt nullus. «
Verùm cui melius(*eſt*):cuius(*res*)non pluribus curæ «
ſunt.
Nullus hominum neq; erit,neq; natus fuit, «
Qui omnibus placens deſcendit in Plutonis(*domum*). «
Neq; enim qui mortalibus & immortalibus imperat «
Iupiter Saturnides,mortalibus omnibus placere po- «
teſt.

Torno

τόρνου, καὶ στάθμης, καὶ γνώμονος ἄνδρα θεωρὸν
εὐθύτερον χρὴ μὶν Κύρνε [a] φυλασσέμεναι,
ᾧ τινί κεν Πυθῶνι θεὸς χρήσας' ἱέρεια,
ὀμφὴν [b] σημήνῃ πίονος ἐξ [c] ἀδύτου.
οὔτε τι γὰρ προσθεὶς, οὐδέν κε τι φάρμακον εὕροις,
οὔτ' ἀφελὼν πρὸς θεῶν ἀμπλακίην προφύγοις.
χρῆμ' ἔπαθον θανάτου μὲν [d] ἀεικέος οὔτι κάκιον,
τῶν δ' ἄλλων πάντων Κύρν' ἀνιηρότατον.
οἵ με φίλοι προὔδωκαν, ἐγὼ δ' ἐχθροῖσι πελασθεὶς
εἰδήσω καὶ τῶν, ὅν τιν' ἔχουσι, νόον.
Βοῦς μοι ἐπὶ γλώσσης κρατερῷ ποδὶ [e] λὰξ ἐπιβαίνων
ἴσχει κωτύλλειν, καί περ ἐπιστάμενον.
Κύρν' ἔμπης δ' ὅ,τι μοῖρα παθεῖν. οὐκ ἔσθ' [f] ὑπαλύξαι·
[g] ὅττι δὲ μοῖρα παθεῖν, οὔτι [h] δέδοικα παθεῖν.
Ἐς πολὺ ἄρρηκτον κακὸν ἥκομεν, ἔνθα μάλιστα
Κύρνε συναμφοτέρους μοῖρα λάβοι θανάτου.
Οἳ δ' ἀπογηράσκοντας ἀτιμάζουσι τοκῆας,
τούτων τοι χώρη Κύρν' ὀλίγη πέλεται.
Μήτε τιν' αὖξε τύραννον ἐπ' ἐλπίσι κέρδεσιν εἴκων.
μήτε κτεῖνε, θεῶν ὅρκια συνθέμενος.
Πῶς ὑμῖν [i] τέτληκεν ὑπ' αὐλητῆρος ἀείδειν
θυμός; γῆς δ' [k] οὖρος φαίνεται ἐξ ἀγορῆς,
ἥ τε τρέφει καρποῖσιν ἐν εἰλαπίναις φορέοντας,
ξανθῇσί τε κόμαις πορφυρέους στεφάνους.
ἀλλ' ἄγε δὴ Σκύθα, κεῖρε κόμην, ἀπόπαυε δὲ κῶμον,
πένθει δ' εὐώδη χῶρον ἀπολλύμενον.
Πίστει χρήματ' [l] ὄλεσσα, ἀπιστίῃ δ' ἐσάωσα.
γνώμη δ' ἀργαλέη γίνεται ἀμφοτέρων.
Πάντα τάδ' ἐν [m] κοράκεσσι καὶ ἐν φθορᾷ, οὐδέ τις ἡμῖν
αἴτιος ἀθανάτων, Κύρνε, θεῶν μακάρων·
ἀλλ' ἀνδρῶν τε βίη καὶ κέρδεα πολλὰ καὶ ὕβρις,
πολλῶν ἐξ ἀγαθῶν εἰς κακότητ' ἔβαλον.
Δισσαί τοι πόσιος κῆρες δειλοῖσι βροτοῖσι,
δίψα τε λυσιμελὴς καὶ μέθυσις χαλεπή,

τούτων

a φυλασσέμεναι, pro φυλάσσειν.

b σημήνῃ, præterit. med. coniunct. uerbi σημαίνομαι.

c ἄδυτον, ſacrariū, locus in templis arcanus, quē non temerè, non ſine periculo adire cuiuis licebat: ab α καὶ δύω.

d ἀεικής, facto nomine à μὴ εἴκω, quòd nemini cedat, nemini parcat. unde & uinbo uictoriā, ſunt qui factā autument, quòd cōtra grauia arduaq; tendat in morē palmæ.

e λὰξ aduerbium, ſæpe apud Homerum, ſignificans calce, cū calcibus.

f ὑπαλύξαι, uerbi ὑπαλύσκω.

g ὅττι, pro ὅτι, cum epētheſi τ.

h δέδοικα, præteritum uerbi δείδω.

i τέτληκεν, uerbi τλάω.

k οὖρος, pro ὅρος, cum epentheſi υ.

l ὄλεσσα, pro ὤλεσα, ablato augmento, & geminato σ, propter uerſum.

m κοράκεσσι, pro κόραξι.

Torno & libra & gnomone uirum oracula ſciſcitantem,
Rectius oportet ipſum Cyrne obſeruare.
Cuicunq; (*in*) Pythone Deus uaticinatus (*per*) ſacerdotiſſam,
Oraculum reddiderit ex pingui adyto.
Neq; enim quid addens ullum remedium inueneris, "
Neq; auferens, à dijs (*impendens*) malum effugeris. "
Quiddam paſſus ſum morte ineuitabili non deterius,
Aliorum uerò omninm Cyrne grauiſsimum:
Amici me prodiderunt. Ego uerò hoſtibus iunctus
Experiar & hos, quemcunq; habeant animum.
Bos mihi in lingua ualido pede calce incedens,
Cohibet loqui, quamuis ſcientem.
Tamen, Cyrne, quod factum (*eſt*) pati, non licet ſubterfugere: "
Quod uerò fatale (*eſt*) pati, non metuo pati.
In ualde ineuitabile malum uenimus, quando maximè
Cyrne utroſq; comprehendat tempus mortis.
Qui uerò ſeneſcentes non honorant parentes, "
Horum equidem locus Cyrne exiguus eſt. "
Neq; aliquem iuua tyrannum in ſpe (*ut*) ſis lucri,
Neq; interfice deorum fœdera paciſcens.
Quomodo nobis audet ad tibicinis (*ſonum*) cantare
Animus, terræ uerò (*noſtræ*) limes conſpicitur ex foro,
Qui nutrit fructibus, in conuiuijs ferentes
(*In*) flauis comis purpureas coronas.
Verùm age Scytha, rade comam, finias uerò luxum:
Luge uerò odoratum locum pereuntem.
Fidendo opes perdidi, diffidendo uerò ſeruaui, "
Diſcretio uerò difficilis eſt utrorumq;. "
Omnia hæc (*noſtra bona*) inter coruos (*ſunt*) & in corruptione: neq; quis nobis
Autor Cyrne immortalium deorum beatorum, "
Sed hominum uiolentia, & lucra multa, & iniuſticia, "
Multis ex bonis in calamitatem nos coniecerunt. "
Duo potionis extrema ſunt miſeris mortalibus, "
Sitis membriſolua, & ebrietas grauis: "

τούτῳ δ' αὖ τὸ μέσον στρωφήσομαι, οὐδέ με πάμπαν
 ὥστε τι μὴ πίνειν, οὔτε λίην μεθύειν.
οἶνος ἐμοὶ τὰ μὲν ἄλλα χαρίζεται, ἓν δ' ἀχάριστος,
 εὖτ' ἂν θωρήξας μ' ἄνδρα πρὸς ἐχθρὸν ἄγει.
ἀλλ' ὁπόταν καθύπερθεν ἐὼν ὑπένερθε γένηται,
 τουτάκις οἴκαδ' [a] ἴμεν παυσάμενοι πόσιος.
εὖ μὲν κείμενον ἄνδρα, κακῶς [b] θέμεν, εὐμαρές ἐστιν·
 εὖ δὲ θέμεν τὸ κακῶς κείμενον ἀργαλέον.
λὰξ [c] ἐπίβα δήμῳ κενεόφρονι, τύπτε δὲ κέντρῳ
 ὀξέι, καὶ ζεύγλην δύσλοφον ἀμφιτίθει.
οὐ γὰρ ἔθ' εὑρήσεις δῆμον φιλοδέσποτον ὧδε
 ἀνθρώπων ὁπόσους ἠέλιος καθορᾷ.
ζεὺς ἄνδρ' ἐξολέσειεν ὀλύμπιος, ὃς τὸν ἑταῖρον
 μαλθακὰ κωτίλλων ἐξαπατᾶν ἐθέλει.
[d] ἤδεα μὲν καὶ πρόσθεν ἀτὰρ πολὺ [e] λώονα δὴ νῦν,
 οὕνεκα τοῖς [f] δειλοῖς οὐδεμί' ἐστὶ χάρις.
πολλάκις ἡ πόλις ἥδε δι' ἡγεμόνων κακότητα,
 ὥσπερ κεκλιμένη ναῦς παρὰ γῆν [g] ἔδραμε.
τῶν δὲ φίλων εἰ μέν τις ὁρᾷ μέ τι δειλὸν ἔχοντα,
 αὐχέν' ἀποστρέψας οὐδ' ἐσορᾶν ἐθέλει.
ἣν δέ τί μ' ἢ πόθεν ἐσθλὸν, [h] ἃ πολλάκι γίνεται ἀνδρὶ,
 πολλοὺς ἀσπασμοὺς καὶ φιλότητας ἔχω.
οἵ με φίλοι προδιδοῦσι, καὶ οὐκ ἐθέλουσί τι δοῦναι
 ἀνδρῶν φαινομένων, ἀλλ' ἐγὼ αὐτομάτη
ἑσπερίη τ' ἔξειμι, καὶ ὀρθρίη αὖθις ἔσειμι
 ἦμος ἀλεκτρυόνων φθόγγος ἐγειρομένων.
πολλοῖς ἀχρήστοισι θεὸς διδοῖ ἀνδράσιν ὄλβον
 ἐσθλὸν, ὃς οὔτ' αὐτῷ βέλτερος οὐδὲν ἐὼν,
οὔτε φίλοις, ἀρετῆς δὲ μέγα κλέος οὔποτ' ὀλεῖται,
 αἰχμητὴς γὰρ ἀνὴρ γῆν τε καὶ ἄστυ [i] σάοι.
ἔν μοι ἔπειτα πέσοι μέγας οὐρανὸς εὐρὺς ὕπερθε
 χάλκεος, ἀνθρώπων δεῖμα παλαιγενέων,

a ἴμεν, pro ἰέναι, uerbi εἶμι, τὸ πορεύομαι. b θέμεν, pro θεῖναι, uerbi τίθημι, aoriſt. 2. c ἐπίβα, pro ἐπίβαθι, per aphæreſin ſyllabæ θι. d ᾔδεα, pro ᾔδειν, reſolutione Ionica, pluſquamperfect. med. quemadmodum ἐπεπύθεα pro ἐπεπύθειν, & ἐῴκεα pro ἐῴκειν ſæpe apud Herodotū. e λώονα, pro λωΐονα, expuncto iota propter uerſum. f δειλὸς pauperem etiam ſignificat, & miſerum: quare poterit etiam indicari hiſce, pauperes non curari, nec gratum eſſe quicquam quod ab ipſis proficiſcatur. g ἔδραμε, aoriſt. 2. uerbi δρέμω. h ἃ, articuli ſæpe aduerbialiter uſurpantur. i σάοι, optat. uerbi σάω.

Per horum medium uerſabor, neq; me perſuadebis
Neq; nihil bibere, neq; ualde inebriari (*me*)
Vinum mihi quidem reliqua grata facit. (*in*) uno uerò
ingratum eſt,
Quãdo inebriãs me, contra uirũ inimicũ (*me*) cõcitat.
Verùm quando ſuperius exiſtens (*ego*) inferiusq; fuerit "
(*uinum*)
Tunc domum ire (*conuenit*) finientes potum. "
Benè quidem poſitum uirum malè ponere facile eſt: "
Benè uerò ponere malè poſitum, difficile (*eſt*) "
Calce incede (*in*) populo ſtulto, percute uerò aculeo
Acuto, & iugum moleſtum circumpone:
Non enim amplius inuenies populum ſic amantem do-
minorum
Hominum quoſcunq; ſol aſpicit.
Iupiter cœleſtis uirum (*illum*) diſperdat, qui ſocium
Molliter garriens decipere cupit.
Cognoueram quidem etiam antea, uerùm longè melius "
nunc ſanè,
Quòd improbis nulla adeſt fides.
Sæpè ciuitas hæc per gubernatorem ignauum,
Quemadmodum deuians nauis, ad terram impegit.
Amicorum uerò ſiquidem quis uidet me aliquid malum
habentem,
Faciem auertens, neq; aſpicere uult.
Si uerò mihi alicunde bonum (*uenerit*), ut ſæpè euenit ho
minibus,
Multas ſalutes & amicitias habeo.
Amici me deſerunt, & non uolunt aliquid dare
Virorum clarorum: uerùm ego ſponte
Veſperi exeo, & manè iterum ingredior:
Quando gallorum cantus excitatorum (*auditur*).
Multis inutilibus uiris Deus dat opulentiam "
Bonam, quæ mala neq; ipſi utilis eſt, (bit. "
Neq; amicis: uirtutis uerò magna gloria nõ unquã peri- "
Bellator enim uir terramq; & urbem ſeruauerit. "
In me deinde cadat magnum cœlum, & latum deſuper
Aeneum, hominum metus antiquigenarum:

εἰ μὴ 'γὼ τοῖσιν μὲν [a] ἐπαρκέσω, οἵ με [b] φιλεῦσι,
　τοῖς δ' ἐχθροῖς ἀνίη καὶ μέγα πῆμ' ἔσομαι.
οἶνε [c] τὰ μέν σ' αἰνῶ, τὰ δὲ μέμφομαι, οὐδέ σε πάμπαν
　οὔτε ποτ' ἐχθαίρειν, οὔτε φιλεῖν δύναμαι.
ἐσθλὸς καὶ κακός [d] ἐσσι, τίς ἄν σέ γε μωμήσαιτο;
　τίς δ' ἂν ἐπαινήσῃ μέτρον ἔχων σοφίης;
πῖν' οἶνον, τὸν ἐμῆς κορυφῆς ἄπο Τηϋγέτοιο
　ἄμπελοι ἤνεγκαν, τὰς ἐφύτευσ' ὁ γέρων
[e] οὔρεος ἐν [f] βήσσῃσι θεοῖσι φίλος Θεότιμος,
　ἐκ [g] Πλατανιστοῦντος ψυχρὸν ὕδωρ ἐπάγων.
τοῦ πίνων ἀπὸ μὲν χαλεπὰς σκεδάσεις μελεδῶνας,
　θωρηχθεὶς δ' [h] ἔσεαι [i] πολλὸν ἐλαφρότερος.
εἰρήνη καὶ πλοῦτος ἔχοι πόλιν, ὄφρα μετ' ἄλλων
　κωμάζοιμι, κακοῦ δ' οὐκ ἔραμαι πολέμου.
μηδὲ λίην κήρυκος ἀν' οὖς ἔχε μακρὰ βοῶντος·
　οὐ γὰρ πατρῴας γῆς πέρι μαρνάμεθα.
ἀλλ' αἰσχρὸν παρεόντα καὶ ὠκυπόδων ἐπιβάντα
　ἵππων, μὴ πόλεμον δακρυόεντ' ἐσιδεῖν.
οἴμοι ἀναλκίης, ἀπὸ μὲν Κήρινθος ὄλωλε,
　Ληλάντου δ' ἀγαθὸν κείρεται οἰνόπεδον·
οἱ δ' ἀγαθοὶ φεύγουσι, πόλιν δὲ κακοὶ διέπουσιν,
　ὡς Κυψελλίζον Ζεὺς [k] ὀλέσειε γένος.
γνώμης δ' οὐδὲν ἄμεινον ἀνὴρ ἔχει, ἐν γε ἑαυτῷ,
　οὐδ' ἀγνωμοσύνης κύρν' ἀνιηρότερον.
κύρνε μὴ ἀνδράσι πάντα καταθνητοῖς χαλεπαίνειν,
　γινώσκων ὡς νοῦν οἷον ἕκαστος ἔχει
αὐτὸς ἐνὶ στήθεσι καὶ ἔργματα τῶν τε δικαίων,
　τῶν δ' ἀδίκων, μέγα κεν πῆμα βροτοῖσιν ἐπῆ.
ἔστι τὸ μὲν χεῖρον, τὸ δ' ἄμεινον γ' ἔργον ἑκάστου,
　οὐδεὶς δ' ἀνθρώπων αὐτὸς ἅπαντα σοφός.
ὅστις ἀνάλωσιν τηρεῖ κατὰ χρήματα θηρῶν,
　κυδίστην ἀρετὴν τοῖς συνιεῖσιν ἔχει.

εἰ μ[…]

a ἐπαρκέσω, *pro fuero.* *b* φιλεῦσι, *pro* φιλοῦσι. *c* τὰ μὲν, τὰ δὲ, […] *diſtributionibus locũ habent, & diuiſionibus, & aduerbialiter ponuntur.* […] *pro* εἶ, *uerbi* εἰμί. *e* οὔρεος, *pro* ὄρεος, *cum epentheſi* υ. *f* βήσσῃσι, *pro* β[…] *Atticè.* *g* Πλατανιστοῦντος, *comprehenſiuum eſt, ut Grãmatici uocant, que[m] admodum &* πλατανών: *utroq; locum ſignificante platanis conſitum.* *h* ἔσεαι, […] *pro* ἔσῃ, *Ionicè.* *i* πολλὸν, *pro* πολλῷ. *k* ὀλέσαι, *aoriſt. a. Aeolic. optat.*

Si ego non his quidem ſuppeditauero qui me amant,
Hoſtibus uerò dolor & magnum malum ero.
Vinum partim quidem te laudo, partim uerò culpo: ne- "
que te prorſus
Neq; unquam odiſſe, neq; amare poſſum. "
Bonum & malum es. quis quidem te culpauerit, "
Quis uerò laudauerit, partem habens ſapientiæ? "
Bibe uinum, quod meæ uineæ ex Taygeto
Vites tulerunt, quas plantauit ſenex
Montis in ſummitatibus, dijs carus Theotimus,
Ex plataneto frigidam aquam adducens.
Illud bibens, abiges graues curas: "
Ebrius uerò eris multo hilarior. "
Pax & opulentia teneant urbem, ut cum alijs
Conuiuer: malum uerò non amo bellum.
Neq; uerò ualde præconibus aurem adhibeto, ualde cla
mantibus;
Non enim pro patria terra pugnamus.
Cæterùm turpe (*eſt*) præſentem (*in acie*) & uelocipedes
inſcendentem
Equos, non bellum lachrymoſum aſpicere.
O ignauiam, perijt quidem Cerinthus,
Lelanti uerò bonum uinetum uaſtatur,
Boni uerò fugiunt, urbem uerò mali gubernant:
Vtinam tyrannicum Iupiter perdat genus. "
Prudentia uerò nihil melius uir habet in ſeipſo quidem, "
Neq; imprudentia Cyrne nocentius. "
Cyrne, ne uiris mortalibus in omnibus ſuccenſeas, "
Cognoſcens quòd mentem habes (*eandem*) qualem u- "
nuſquiſq;
Ipſe (*quoq;*) in pectoribus & opera (*eadem*), iuſto uerò "
Et iniuſto (*inter*) mortales magnum malum adeſt. "
Eſt alterum quidem peius, alterum uerò melius opus u-
niuſcuiuſq;:
Nemo uerò hominum ipſe (*per*) omnia ſapiens eſt. "
Quicunque expenſas ſeruat, iuxta facultates expen- "
dens
Glorioſiſsimam uirtutem intelligentibus habet. "

εἰ μὲν γὰρ κατιδεῖν βιότου τέλος ἦν ὁπόσον τις
ἤμελλ' [a] ἐκτελέσας εἰς Ἀΐδαο περᾶν,
εἰκὸς ἂν ἦν, ὃς μὲν [b] πλέω χρόνον αἶσαν ἔμιμνε,
φείδεσθαι μᾶλλον τοῦτον ὃν εἶχε βίον.
νῦν δ' οὐκ ἔστιν, ὃ δὴ καὶ ἐμοὶ μέγα πένθος [c] ὄρωρε,
καὶ δάκνομαι ψυχήν, καὶ δίχα θυμὸν ἔχω.
ἐν τριόδῳ δ' ἕστηκα, δύ' εἰσὶ δὲ πρόσθεν ὁδοί μοι,
φροντίζω τούτων ἥντιν' ἴω προτέρην.
ἢ μηδὲν δαπανῶν τρύχω βίον ἐν κακότητι,
ἢ ζώω τερπνῶς ἔργα τελῶν ὀλίγα.
εἶδον μὲν γὰρ ἔγωγ' ὃς ἐφείδετο, [d] κοὔποτε γαστρὶ
σῖτον ἐλευθέριον πλούσιος ὢν ἐδίδου.
ἀλλὰ πρὶν ἐκτελέσαι, κατέβη δόμον Ἄϊδος εἴσω,
χρήματα δ' ἀνθρώπων οὑ [e] πιτυχὼν ἔλαβεν.
ὥστ' ἐς ἄκαιρα πονεῖν, καὶ μὴ [f] δόμεν ᾧ κ' ἐθέλοι τις.
εἶδον δ' ἄλλον ὃς ἦν γαστρὶ χαριζόμενος,
χρήματα μὲν διέτριψεν, ἔφη δ' ὑπάγω φρένα τέρψας,
πτωχεύει δὲ φίλους πάντας ὅπου τιν' ἴδῃ.
οὕτω Δημόκλεις, κατὰ χρήματ' ἄριστον ἁπάντων
τὴν δαπάνην θέσθαι, καὶ μελέτην [g] ἐχέμεν.
οὔτε γὰρ ἂν [h] προκαμὼν, ἄλλῳ καμάτου μεταδοίης·
οὔτ' ἂν πτωχεύων δουλοσύνην τελέοις.
οὐδ' εἰ γῆρας ἵκοιτο τὰ χρήματα πάντ' [i] ἀποδραίη,
ἐν δὲ τοιῷδε γένει χρήματ' ἄριστον ἔχειν.
ἢν μὲν γὰρ πλουτῇς, πολλοὶ φίλοι, ἢν δὲ [k] πένηαι,
παῦροι, [l] κοὐκέθ' ὁμῶς αὐτὸς ἀνὴρ ἀγαθός.
φείδεσθαι μὲν ἄμεινον, ἐπεὶ οὐδὲ θανόντ' ἀποκλαίει
οὐδείς, ἢν μὴ ὁρᾷ χρήματα λειπόμενα.
παύροις ἀνθρώπων ἀρετὴ καὶ κάλλος ὀπηδεῖ·
ὄλβιος, ὃς τούτων ἀμφοτέρων ἔλαχεν.

πάντων

a ἐκτελέσας, uiuens, ſeu uiuendo abſoluens. b πλέω, pro πλέονα, Atticè. c ὄρωρε, pro ὦρε, Atticè, uerbi ὄρω. d κοὔποτε, pro καὶ οὔποτε. e οὑπιτυχὼν, pro ὁ ἐπιτυχών. f δόμεν, pro δοῦναι. g ἐχέμεν, pro ἔχειν. h προκαμὼν, aoriſt. 2. uerbi κάμνω. i ἀποδραίη, aoriſt. 2. optat. uerbi ἀπόδρημι. k πένηαι, pro πένῃ, Ionicè. l κοὐκέθ', pro καὶ οὐκ ἔτι.

Siquidem proſpicere uitæ finem liceret, quantum (*tempus*) quis
Perficiens, futurus eſſet in Plutonis (*domum*) tranſire,
Conueniens eſſet, qui quidem longius tempus fatum expectaret,
Parcere magis iſtum uictui, quem haberet.
Nũc uerò nõ licet, quod etiã mihi magnũ luctũ mouet,
Et triſtor animo & diuiſim animum habeo.
In triuio uerò ſto, duæ ſunt uerò ante (*me*) uiæ mihi,
Cogito harum quam nam eam priorem.
An nihil inſumens perdam uitam in labore,
An uiuam ſuauiter, labores faciens paucos.
Vidi equidem ego (*eum*) qui parcè uiuebat, & non unquam uentri
Cibum liberaliter diues exiſtens dabat.
Verùm priuſquã perficeret (*quod uolebat*), deſcendit in domum Plutonis,
Opes uerò (*eius*) hominum ignauus quiſpiã accepit, "
Vt inutiliter laboraret, & non daret quemadmodũ uellet quis.
Vidi uerò alium, qui erat uentri gratificans,
Opes uerò perdidit: dixit namq;, diſcedo (*hinc*) mentem oblectans: (derit.
Mẽdicat uerò (*nunc*) amicos (*apud*) omnes, ubi aliquẽ ui
Sic Democles iuxta facultates optimum (*eſt*) omnium
Sumptus inſtituere, et curam habere (*partorum bonorum*)
Neque enim prius laborans, alij moleſtiam præbueris (*mendicando*)
Neq; mendicans ſeruitutem incurras.
Neq; ſi ſenectus uenerit, opes omnes aufugerint. "
In tali enim genere (*ætatis*) opes optimum (*eſt*) habere. "
Siquidem enim diues es, multi amici (*adſunt*): ſi uerò pauper fueris, "
Pauci, & non amplius ſimiliter idem bonus uir (*eſt*). "
Parcere quidẽ melius (*eſt*) quoniã neq; mortuũ deplorat "
Quiſquam, ſi non uidet opes relictas. "
Paucos hominum uirtus & forma comitatur: "
Beatus eſt, qui hæc utraq; ſortitus eſt. "

πάντων μὲν τιμῶσιν ὁμῶς ἴσοι, οἵ τε κατ' αὐτὸν
εἴκουσι χώρους, οἵ τε παλαιότεροι.
οὐ δύναμαι φωνῇ λιγὺ [a] ἀδέμεν, ὥσπερ ἀηδών,
καὶ γὰρ τὴν προτέραν νύκτ' ἐπὶ κῶμον ἔβην.
οὐδὲ τὸν αὐλητὴν προφασίζομαι, ἀλλά μ' ἑταῖρος
ἐκλείπει σοφίης οὐκ ἐπιδευόμενος.
ἐγγύθεν αὐλητῆρος ἀείσομαι ὧδε καταστὰς
δεξιὸς, ἀθανάτοις θεοῖσιν ἐπευχόμενος.
εἶμι παρὰ στάθμην ὀρθὴν ὁδὸν, οὐδετέρωσε
κλινόμενος, χρὴ γάρ μ' ἄρτια πάντα νοεῖν.
πατρίδα κοσμήσω λιπαρὴν πόλιν, οὔτ' ἐπὶ δήμῳ
τρέψας, οὔτ' ἀδίκοις ἀνδράσι πειθόμενος.
νεβρὸν ὑπ' ἐξ ἐλάφοιο λέων ὣς [b] ἀλκὶ [c] πεποιθὼς,
[d] ποσσὶ καταμάρψας, αἵματος οὐκ ἔπιον.
τειχέων δ' ὑψηλῶν ἐπιβὰς πόλιν οὐκ ἀλάπαξα,
ζευξάμενος δ' ἵππους ἅρματος οὐκ ἐπέβην.
[e] πρήξας δ' οὐκ ἔπρηξα, καὶ οὐκ ἐτέλεσα τελέσας,
[f] δρήσας δ' οὐκ ἔδρησ', ἤνυσα δ' οὐκ ἀνύσας.
δειλοὺς δ' εὖ ἔρδοντι δύω κακά· τῶν τε γὰρ αὐτοῦ
χηρώσει πολλῶν, καὶ χάρις οὐδεμία.
εἴ τι παθὼν ἀπ' [g] ἐμεῦ ἀγαθὸν μέγα, μὴ χάριν οἶδας,
χρῄζων ἡμετέρους αὖθις ἵκοιο δόμους.
ἔστε μὲν αὐτὸς ἔπινον ἀπὸ κρήνης μελανύδρου,
ἡδύ τί μοι ἐδόκει καὶ καλὸν [h] ἔμεν ὕδωρ.
νῦν δ' ἤδη [i] τεθόλωται, ὕδωρ δ' ἀναμίσγεται [k] ὕδει,
ἄλλης δὴ κρήνης πίομαι ἢ ποταμοῦ.
μή ποτ' [l] ἐπαινέσσῃς, πρὶν ἂν [m] εἰδῇς ἄνδρα σαφηνῶς,
ὀργὴν καὶ ῥυθμὸν καὶ τρόπον ὅστις ἂν ᾖ.
πολλοί τοι [n] κίβδηλον ἐπίκλοπον ἦθος ἔχοντες,
κρύπτουσ' ἐνθέμενοι θυμὸν ἐφημέριον.
τούτων δ' ἐκφαίνει πάντων χρόνος ἦθος ἑκάστου,
καὶ γὰρ ἐγὼ γνώμης πολλὸν ἄρ' ἐκτὸς ἔβην.

ἔφθην

a ἀδέμεν, pro ᾄδειν. & λιγύ, adiectiuo plurali aduerbialiter poſito.

b ἀλκί, per metaplaſmum, pro ἀλκῇ.

c πεποιθώς, præteritũ med. particip. uerbi πείθομαι.

d ποσσί, pro ποσί, geminato σ, à πούς.

e πρήξας, faciens ſeu admittens turpe quiddam. pro πράξας, Ionicè.

f δρήσας, pro δράσας, Ionicè, uerbi δράω, quod characteriſticã breuem immutatam retinet, ut τελέω τελέσας.

g ἐμεῦ, pro ἐμοῦ.

h ἔμεν, pro εἶναι.

i τεθόλωται, præterit. paſſ. uerbi θολόομαι. *k* ὕδει, ὕδος Aeolicè, pro ὕδωρ poſito, quod hoc loco cœnum, lutum turbulentum, humidum & aquoſum ſignificat, quemadmodum apud Heſiodum etiam uſurpatur. *l* ἐπαινέσσῃς, pro ἐπαινέσῃς, σ geminato. *m* εἰδῇς. aoriſt. 2. paſſ. coniunct. *n* κίβδηλον. uide de hac uoce prouerb. κίβδηλος. item, Mali commatis.

Omnes quidem (*ipſum*) colunt æquales, & coætanei
  Cedunt loco, ipſiq; ſeniores.†
Non poſſum uoce ſuauiter canere ut luſcinia:
  Nam q; priori nocte ad conuiuium abij.
Neq; tibicinem accuſo (*abſentem*) uerùm me ſodalis
  Deſerit, ſapientiæ non indigus.
Propè tibicinem cantabo hic ſtans
  Dexter, immortalibus dijs ſupplicans.
Vado ad libram ueram uiam, ad neutram partem
  Inclinans (*me*), oportet enim me integra omnia conſiderare.
Patriam ornabo ſplendidam urbem, neq; ad populum
  Conuerſus, neq; iniuſtis uiris obtemperans.
Hinnulum ſub ceruo, ut leo robore confiſus
  Pedibus comprehendens, non bibi ſanguinem,
Muros uerò altos aſcendens, urbem nõ populatus ſum:
  Iungens uerò equos, currum non conſcendi.
Faciens uerò non feci, & non perfeci perficiens:
  Perpetrans uerò non perpetraui, perfeci non perficiens.
Improbis benè facienti duo mala (*eueniunt*): ſuis enim (*rebus*)
  Priuabit ſe multis, & gratia nulla (*ſequetur*).
Si quod accipiens à me beneficium magnum, non gratiam noueris,
  Egens (*ad*) noſtras iterum uenias ædes.
Donec quidem ipſe bibi de fonte limpido,
  Dulcis mihi uidebatur, & pulchra eſſe aqua:
Nunc uerò iam turbata eſt, aqua uerò cõmiſcetur cœno:
  Alium uerò fontem bibam, aut fluuium.
Ne unquam laudaueris (*aliquem*) priuſquam cognoris uirum exactè, «
  Ingenio, animo & natura qualis ſit. «
Multi namq; adulteratũ inſidioſum ingenium habẽtes «
  Occultant, induentes animum diurnum. «
Horum profert omnium tempus ingenium uniuſcuiuſque. «
  Atqui enim ego prudentiam ſæpè extra abij:

O Præoccu-

† Hoc etiam loco interpres monet interponendum id diſtichõ, quod ſub Tyrtæi etiam poetæ Athenienſis nomine citatũ ab autorib. reperitur, cum præcedentib. quatuor uerſibus, ut cohærens ipſis coniungendum. Eſt aũt id tale: γηράσκων δ' ἀστοῖσι μεταπρέπει, οὐδέ τις αὐτὸν βλάπτειν οὔτ' αἰδοῦς οὐδὲ δίκης ἐθέλει. Monet uerò, quòd formoſi ſimul, & uirtute præditi, etiam ſenes iam habeantur ab omnibus in precio, cũ aliàs ætas illa ſoleat eſſe deſpicatui omnibus.

[a] ἔφθην δ' αὐήσας πρίν σε κατὰ πάντας [b] δαῆναι
ἤθεα, νῦν δ' ἤδη ναῦς ἅθ' ἑκὰς δίεχω.
τίς δ' ἀρετὴ πίνοντ' ἐπιοίνιον ἆθλον ἑλέσθαι;
πολλάκι τοι νικᾷ καὶ κακὸς ἄνδρ' ἀγαθόν.
οὐδεὶς ἀνθρώπων ὃν ἐπεί ποτε γαῖα καλύψει,
εἰς τ' ἔρεβος καταβῇ δώματά τε περσεφόνης,
τέρπεται οὔτε λύρης, οὔτ' αὐλητῆρος ἀκούων,
οὔτε [c] διωνύσου δῶρ' ἐσαειράμενος.
ταῦτ' ἐσορῶν, κραδίην εὖ [d] πείσομαι, ὄφρα τ' ἐλαφρὰ
[e] γούνατα, κεφαλὴν ἀτρεμέων προφέρω.
μή μοι ἀνὴρ εἴη γλώσσῃ φίλος, ἀλλὰ καὶ ἔργῳ,
χερσίν τε σπεύδοι, χρήμασί τ' [f] ἀμφότερα.
μηδὲ παρὰ κρητῆρι λόγοισιν ἐμὴν φρένα τέρπει,
ἀλλ' ἔρδων φαίνοιτ' εἴ τι δύναιτ' ἀγαθόν.
ἡμεῖς δ' ἐν θαλίῃσι φίλον [g] κατατεθώμεθα θυμόν,
ὄφρ' ἔτι τερπωλῆς ἔργ' ἐρατεινὰ φέρῃ.
αἶψα γὰρ ὥστε νόημα παρέρχεται ἀγλαὸς ἥβη·
οὐδ' ἵππων ὁρμὴ γίνεται ὠκυτέρη,
αἵ τε τὸν ἄνδρα φέρουσι [h] δορυσσόον ἐς πόνον ἀνδρῶν
λάβρως [i] πυροφόρῳ τερπόμεναι πεδίῳ.
πῖν' ὁπόταν πίνωσιν, ὅταν τοι θυμὸν [k] ἀσηθῇς,
μηδεὶς ἀνθρώπων γνῷ σε βαρυνόμενον.
ἄλλοτέ τοι πάσχων [l] ἀνιήσεαι, ἄλλοτε δ' [m] ἔρδων
χαιρήσειν δύνασαι, ἄλλοτε ἄλλος ἀνήρ.
εἴθ' εἴη σ' ἀκάδημε ἐφήμερον ὕμνον ἀείδειν,
ἆθλον δ' ἐν [n] μέσσῳ παῖς καλὸν ἄνθος ἔχων,
σοί τ' εἴη καὶ ἐμοὶ σοφίης πέρι [o] δηρισάντοιν,
γνοίης χ' [p] ὅσσον ὄνων κρέσσονες ἡμίονοι.
ἦμος δ' ἠέλιος μὲν ἐν αἰθέρι [q] μώνυχας ἵππους
ἄρτι παραγγέλλοι [r] μέσσατον ἦμαρ ἔχων,

a ἔφθην, aoriſt. b. uerbi φθάνω. b δαῆναι, aoriſt. b. paſs. ab obſoleto δαίομαι. c διωνύσου, pro διονύσου, ω geminato: ſic dicti, παρὰ τὸ διαίνειν ἡμᾶς. ὑδαίνει, quòd nos iucunde ac ſuauiter irriget, ut Phurnutus exiſtimat, ſeu ut alij, quaſi διὰ λύσει quiſpiam exiſtẽs, quòd curas ſoluat. Vnde & Lyæus Latinis etiam poetis ſæpe dicitur. uel quòd fuerit primus uitiũ ferendarum mõſtrator in Græcia, παρὰ τὸ διδόναι τὸν οἶνον, ut Plato prodidit. d πάσομαι, uerbi πάσχομαι. e γούνατα, pro γόνατα, cum epentheſi υ. f ἀμφότερα, adiectiuo plurali pro aduerbio poſito.

g κατατεθώμεθα, aoriſt. b. med. uerbi κατατίθεμαι. h δορυσσόον, geminato σ. propter uerſum, à δόρυ haſta, καὶ σεύω ruo, moueor, inuado: id eſt, in bellum, ubi uibrantur, quatiuntur haſtæ. i πυροφόρῳ, triticum ferente, à πυρὸς καὶ φέρω. k ἀσηθῇς, aoriſt. a. paſs. ſubiunct. uerbi ἀσάομαι. l ἀνιήσεαι, pro ἀνιήσῃ, Ionicè, uerbi ἀνιάομαι. m ἔρδων, faciens, ſcilicet malè hoſti, ſeu ulciſcens. n μέσσῳ, pro μέσῳ, cum epentheſi alterius σ. o δηρισάντοιν, genitiuus dualis eſt participij δηρίσας. p ὅσσον, pro ὅσον. q μώνυχας, ſolidam ungulam habentes Virgilius ſolidum cornu nominat in Georgicis, quòd pedem non fiſſum, ſed integrum equi habeant. tametſi contrarium prodiderit Suetonius de Iulij Cæſaris equo, qui præter eum nullum ſeſſorem alium ferebat. quod idem de Alexandri Bucephalo Plutarchus ſcriptum reliquit: à μόνος καὶ ὄνυξ, ſolungulus. r μέσσατον, pro μέσατον, geminato σ.

Præoccupaui uerò laudans (*te*) priuſquam tuos in omni-
bus ſcirem
Mores. nũc uerò iam ut nauis (*à ſcopulo*) procul recedo.
Quæ uerò uirtus (*eſt*) bibentem potatiuum prēmium cæ
piſſe? "
Sæpe enim uincit etiam malus bonum uirum. "
Nemo hominum quem poſtquam tandem terra abſcon
derit,
Inq; tenebras deſcenderit, domumq; Proſerpinæ.
Delectatur, neq; lyram neq; tibicinem audiens,
Neq; Bacchi dona attollens.
Hæc aſpiciens cordi rectè obſequar,[a] donec leuia (*ſunt*)
Genua, & caput non tremens fero.
Ne mihi uir ſit lingua amicus, uerumetiam opere
Manibusq; iuuet, opibusq; ſimul.
Neq; apud [b] pocula uerbis meam mentem demulceat:
Verùm faciendo oſtendat, ſi quod poteſt beneficium
(*præſtare*).
Nos uerò in conuiuijs carum deponemus animum,
Dum adhuc delectationis amabilia opera ferat.
Citò enim, ut cogitatio, tranſit clara iuuenta,
Neq; equorum curſus eſt celerior.
Qui quidem uirum ferunt bellicoſum in laborem uiro-
rum,
Celeriter, fructifero oblectantes (*ſe in*) campo.
Bibe, quando biberint: cum uerò ſaturatus fueris,
Nemo hominum noſcat quòd graueris.
Quandoq; quidem patiens dolebis, quandoque uerò fa
ciens
Gaudere potes, quandoq; alius uir (*exiſtens*).
Vtinam poſſes Academe amabilem hymnum canere,
Præmium uerò in medio (*poſitum eſſet*) puer pulchrã co
ronam habens,
Tibiq; contingeret & mihi de ſapientia certantibus:
Cognoris etiam, quantum aſinis præſtantiores ſint
muli.
Quandoquidem ſol in cœlo ungulatos equos
Iam denunciat mediam uiam tenens,

a Ad uerbum, Corde benè patiar: ſeu, bene afficiam cor, faciã ipſi grata, bona ac placentia.

b κερτῦζοι, *pro* κερατῦζοι, *Ionicè, à* κερατίν *cápio, ut quidam exiſtimãt, ſeu etiã à* κέρας, *quòd ueterũ pocula eſſent cornua, ut ſcribit Athena°s ſeu, ut alij, à* κεράσαι, *miſceo, quòd ueteres merum nõ biberẽt, ſed aqua temperatum. Vnde & Nymphas Bacchi nutrices fuiſſe à poetis non temerè excogitatũ eſt. Et Plato rectè præcepit, dũ iubet inſanum Bacchum altero Deo ſobrio (aqua ſcilicet affuſa) ſanare, ut id ſcribit in Moralibus Plutarchus. Et uetus illud notũ eſt, quòd Bacchũ æquore mergendum eſſe monet.*

δείπνου δὴ [a] λήγοιμεν ὅπου τινὰ θυμὸς ἀνώγοι,
 παντοίων ἀγαθῶν γαστρὶ χαριζόμενοι.
[b] χέρνιβα δ' αἶψα θύραζε φέροι, στεφανώματα δ' εἴσω
 εὐειδὴς ῥαδιναῖς χερσὶ λάκαινα κόρη.
† ἥδ' ἀρετὴ τόδ' ἄεθλον ἐν ἀνθρώποισιν ἄριστον,
 κάλλιστόν τε φέρειν γίνεται ἀνδρὶ σοφῷ.
ξυνὸν δ' ἐσθλὸν τοῦτο [c] πόληΐ τε, παντί τε δήμῳ,
 ὅστις ἀνὴρ διαβὰς ἐν προμάχοισι μένῃ.
ξυνὸν δ' ἀνθρώποις ὑποθήσομαι, ὄφρα τις ἥβης
 ἀγλαὸν ἄνθος ἔχων, καὶ φρεσὶν ἐσθλὰ νοῇ,
τῶν αὐτοῦ κτεάνων εὖ [d] πασχέμεν· οὐ γὰρ ἀνηβᾶν
 δὶς πέλεται πρὸς θεῶν, οὐδὲ λύσις θανάτου
θνητοῖς ἀνθρώποισι, κακὸν δ' ἐπὶ γῆρας ἐλέγχει
 οὐλόμενον, κεφαλῆς δ' ἅπτεται ἀκροτάτης.
ὡς μάκαρ εὐδαίμων τε καὶ ὄλβιος, ὅστις ἄπειρος
 ἄθλων, εἰς ἀΐδου δῶμα μέλαν κατέβη.
πρίν τ' ἐχθροὺς πτῆξαι καὶ ὑπερβῆναί περ ἀνάγκῃ,
 ἐξετάσαι τε φίλους ὅν τιν' ἔχουσι νόον.
αὐτίκα μοι κατὰ μὲν χροιὴν ῥέει ἄσπετος ἱδρὼς
 πτοιοῦμαι δ' ἐσορῶν ἄνθος ὁμηλικίης.
τερπνὸν ὁμῶς καὶ καλὸν, ἐπεὶ πλέον ὄφελεν εἶναι,
 ἀλλ' ὀλιγοχρόνιον γίνεται ὥσπερ ὄναρ
ἥβη τιμήεσσα· τὸ δ' οὐλόμενον καὶ ἄμορφον,
 αὐτίχ' ὑπὲρ κεφαλῆς γῆρας ὑπερκρέμαται.*
οὔ ποτε τοῖς ἐχθροῖσιν ὑπὸ ζυγὸν αὐχένα θήσω
 δύσλοφον, οὐδ' εἴ μοι Τμῶλος ἔπεστι κάρῃ.
δειλοῖς τοι κακότητι ματαιότεροι νόοι εἰσί,
 τῶν δ' ἀγαθῶν αἰεὶ [e] πρήξιες ἰθύτεραι.
[f] ῥηϊδίη τοι [g] πρῆξις ἐν ἀνθρώποις κακότητος,
 τοῦ δ' ἀγαθοῦ χαλεπὴ κύρνε πέλει παλάμη.
τολμᾷ θυμὲ κακοῖσιν, ὅμως ἄτλητα [h] πεπονθὼς,
 δειλῶν τοι [i] κραδίη γίνεται ὀξυτέρη.

a λήγοιμεν. Interpres Græcum legit θίγωμεν, à θιγγάνω, aoriſt. 2. optat. quod et nos ſic ſecuti ſumus.

b χέρνιβα, à χὲρ νίπ7ω, ſignificante u.u., aquam, ipſamq́; manuum ablutionem. facto nomine à χεὶρ manus, καὶ νίπ7ω frico. quēadmodū in uerſu Epicharmi dicitur, quē Prodico ſophiſtæ Socrates in Platonis Axiocho dicit in ore ſemper fuiſſe, propterea quòd gratis neminem doceret, ἁ δὲ χεὶρ τὰν χεῖρα νίπ7ει, δός τι καὶ λάβοις τι.

† Tetraſtichon iſtud apud Stobæum & Lycurgum in oratione contra Leocratem deſertorem patriæ, tribuitur Tyrtæo Athenienſi, ſapientiſſimo poetæ.

c πόληι, pro πόλι, cū epēthesi η.

μηδ

d πασχέμεν, pro πάσχειν. * Hoc loco interſerendos eſſe putat interpres etiam hos Theognidis uerſiculos, qui ſunt ſenectutis moleſtæ & difficilis reprehenſio,

ἐχθρὸν ὁμῶς καὶ ἄτιμον ὅτ' ἄγνωστον τιθεῖ ἄνδρα, βλάπ7ει δ' ὀφθαλμοὺς καὶ νόον ἀμφιχυθέν.

e πρήξιες, pro πράξεις, Ionicè. f ῥηΐδιη, pro ῥᾳδία. g πρῆξις, pro πρᾶξις. h πεπονθὼς, præterit. particip. ab inuſitato πενθω. i κραδίη, pro καρδία, per metatheſin.

Cœnam tunc attingamus, ubi unumquemq; animus iubet,
(De) uarijs bonis uentri gratificantes.
Aquam uerò ſtatim foras ferat, coronasq; intus
Manibus teneris, formoſa Spartana puella.
Virtus uerò (*bellica*) decus eſt inter homines optimum, «
Pulcherrimumq; eſt ad ferendum uiro ſapienti. «
Commune uerò bonum id (*eſt*) urbiq; omniq; populo,
Quicunq; uir progreſſus inter præliantes in prima acie maneat.
Commune uerò (*dictum*) hominib. ſuggeram, donec quis iuuentæ
Splendidum florem habens, & mente uerè ſapit, «
(De) ſuis bonis bene affici: non enim repubeſcere «
Bis licet, à dijs neq; liberatio mortis (*eſt*) «
Hominibus mortalibus: malum uerò ſenectus oſtendit
Perniciosa, caput uerò tangit ſummum.
Quàm felix, beatus & fortunatus (*eſt*) quiſquis ignarus «
Certaminum, in Plutonis domum obſcuram deſcenderit. «
Priuſquam hoſtes metuat, & ſuperare neceſſe (*ſit*)
Explorareq; amicos, quem habeant animum.
Mox mihi per corpus fluit in membris ſudor,
Cohorreſco uerò intuens florem iuuentæ,
Delectabilem ſimul & pulchrum, poſtquam lõgius (*ſpacium*) debebat eſſe.
Verùm paruo tempore durat, quemadmodum ſomnium, «
Iuuenta honoranda: pernicioſum uerò & deforme «
Statim ſupra caput ſenium ſuſpenditur. «
Non unquam hoſtibus ceruicem ponam ſub iugum
Intolerabile, neq; ſi mihi Tmolus ſit in capite.
Improbis (*in*) calamitate uaniores mentes ſunt: «
Bonorum uerò ſemper actiones rectiores ſunt. «
Facilis eſt actio malitiæ inter homines: «
Boni uerò, Cyrne, difficilis eſt effectio. «
Fortis ſis Cyrne (*in*) aduerſis, quãuis intolerabilia paſſus, «
Afflictorum ſanè cor fit prudentius.

μηδὲ σύ γ' ἀπρήκτοισιν ἐπ' ἔργμασιν ἄλγος ἀέξων
  ἔχθε', μήδ' ἄχθου, μηδὲ φίλους ἀνία,
μήδ' ἐχθροὺς εὔφραινε. θεῶν δ' [a] αἱμαρμένα δῶρα,
  οὐκ ἂν [b] ῥηϊδίως θνητὸς ἀνὴρ προφύγοι,
οὔτ' ἂν πορφυρέης καταδὺς ἐς πυθμένα λίμνης,
  οὔθ' ὅταν αὐτὸν ἔχῃ τάρταρος ἠερόεις.
ἄνδρα τοι ἐστ' ἀγαθὸν χαλεπώτατον ἐξαπατῆσαι,
  ὡς ἐν ἐμοὶ γνώμη κύρνε πάλαι κέκειται.
ἦλθα μὲν καὶ πρόσθεν ἀτὰρ πολὺ λώιον ἤδη,
  οὕνεκα τοῖς δειλοῖς οὐδεμί' ἔστι χάρις.
ἄφρονες ἄνθρωποι καὶ νήπιοι, οἵ τινες οἶνον
  μὴ πίνουσ' ἄστρου καὶ κυνὸς ἀρχομένου.
δεῦρο σὺν αὐλητῆρι παρὰ κλαίοντι γελῶντες
  πίνωμεν, [c] κείνου κήδεσι τερπόμενοι.
εὕδωμεν· φυλακὴ δὲ [d] πόλευς [e] φυλάκεσσι μελήσει
  ἀστυφελῆς, ἐρατῆς, πατρίδος ἡμετέρης.
ναὶ μὰ Δί' εἴ τις τῶνδε καὶ [f] ἐγκεκαλυμμένος εὕδει,
  ἡμέτερον κῶμον δέξεται ἁρπαλέως.
νῦν μὲν πίνοντες τερπώμεθα, καλὰ λέγοντες,
  [g] ἄσσα δ' ἔπειτ' [h] ἔσαι ταῦτα θεοῖσι μέλει.
σοὶ δ' αὖ οἷά τε παιδὶ φίλῳ ὑποθήσομαι αὐτὸς
  ἐσθλά, σὺ δ' ἐν θυμῷ καὶ φρεσὶ ταῦτα βάλε.
μή ποτ' ἐπειγόμενος [i] πρήξῃς κακόν, ἀλλὰ [k] βαθείῃ
  σῇ φρενὶ βούλευσαι, σῷ ἀγαθῷ τε νόῳ.
τῶν γὰρ μαρναμένων μάχεται θυμός τε, νόος τε,
  βουλὴ δ' ἐς ἀγαθὸν καὶ νόον ἐσθλὸν ἄγει.
ἀλλὰ λόγον μὲν τοῦτον ἐάσομεν. αὐτὰρ ἐμοὶ σὺ
  αὔλει, καὶ μουσῶν μνησόμεθ' ἀμφότεροι.
αὗται γὰρ τάδ' ἔδωκαν ἔχειν κεχαρισμένα δῶρα
  σοὶ καὶ ἐμοὶ τιμὴν ἀμφιπερικτίοσι.
τιμαγόρα πολλῶν ὀργὴν ἀπάτερθεν ὁρῶντι
  γινώσκειν χαλεπόν, καίπερ ἐόντι σοφῷ.
οἱ μὲν γὰρ κακότητα καταχρύψαντες ἔχουσι
  πλούτῳ, τοὶ δ' ἀρετὴν οὐλομένῃ πενίῃ.

a αἱμαρμένα, pro μεμαρμένα Atticè, temporali augmēto pro ſyllabico poſito, uerbi μάρομαι. b ῥηϊδίως, pro ῥαδίως, α in η mutato, & interpoſito iota, propter uerſum. c κείνου, pro ἐκείνου. d πόλευς, pro πόλεως. e φυλάκεσσι, pro φύλαξι. f ἐγκεκαλυμμένος, uerbi καλύπτομαι. g ἄσσα, pro ἅτινα. h ἔσαι, pro ἔσεται. i πρήξῃς, pro πράξῃς. k βαθείῃ, pro βαθείᾳ.

Nec tu quidẽ impoſsibiles propter res dolorẽ augens «
Odi(*quenquã*)nec indignare, nec amicos moleſta (*im* «
patientia),
Nec hoſtes exhilara: deorum uerò fatata dona «
Non facilè mortalis uir effugerit, «
Nec etiam turbidæ deſcendens in fundum paludis(*A-*
cheruſiæ)
Nec quando ipſum habeat tartarus caliginoſus.
Virum quidem bonum periculoſiſsimum eſt fallere,
Vt in mea mente Cyrne iam olim decretum eſt.
Cognoueram quidem etiam antea, uerùm multo me- «
lius iam,
Quòd improbis nulla ſit fides. «
Inſipientes homines & ſtulti(*ſunt*) quicunq uinum «
Non bibunt aſtro (*Orione*) & cane oriente.
Huc cum tibicine apud plorantem ridentes
Bibamus, illius curis delectati.
Dormiamus, cuſtodia uerò urbis cuſtodibus curæ erit,
Fructuoſæ(*&*)amabilis patriæ noſtræ.
Certè per Iouem ſi quis horum inuolutus dormit,
Noſtram cautionem accipiet libenter.
Nunc quidem bibentes oblectemur, honeſta loquẽtes: «
Quæ uerò pòſt erunt, hæc dijs curæ erunt.
Tibi uerò iterum tanquam filio caro, ſuggeram ipſe
Bona: tu uerò in animo & mente ea pone.
Ne unquam properans facies malum, ſed profunda «
Tua mente delibera, tuoq animo ſapiente. «
Properantium enim pugnat impetus & mens, «
Deliberatio uerò ad bonũ & conſilium bonũ ducit. «
Cæterùm ſermonem quidem huc mittemus: uerùm mi-
hi tu
Tibia cane, & Muſarum recordabimur utriq.
Ipſæ enim hæc dederunt temerè grata dona «
Tibi & mihi honorem uicinis. «
O Timagora, multorum ingenium à longè aſpicienti «
Cognoſcere difficile, quamuis exiſtenti ſapienti. «
Alij namq improbitatem occultantes habent «
Opulentia: alij uerò uirtutem exitioſa paupertate. «

In iuuen-

ἐν δ' ἥβῃ πάρα μὲν ξυνομήλικι κάλλιον εὕδειν,
  ἱμερτῶν ἔργων ἵμερον ἱέμενον.
ἔστι δὲ κωμάζοντα μετ' αὐλητῆρος ἀείδειν,
  τοῦ τῶν οὐδέν τοι ἄλλ' ἐπιτερπνότερον
ἀνδράσιν ἠδὲ γυναιξί. τί μοι πλοῦτός τε καὶ αἰδώς;
  τερπωλὴ νικᾷ πάντα σὺν εὐφροσύνῃ.
ἄφρονες ἄνθρωποι καὶ νήπιοι, οἵ τε θανόντας
  κλαίουσ', οὐδ' ἥβης ἄνθος ἀπολλύμενον.
τέρπεό μοι φίλε θυμέ, τάχ' ἄν τινες ἄλλοι ἔσονται
  ἄνδρες, ἐγὼ δὲ θανὼν γαῖα μέλαιν' ἔσομαι.
κύρνε φίλους πρὸς πάντας ἐπίστρεφε ποικίλον ἦθος,
  συμμίσγων ὀργὴν, οἷος ἕκαστος ἔφη.
νῦν μὲν τῷδ' ἐφέπου, ποτὲ δ' ἀλλοῖος πέλευ ὀργὴν,
  κρεῖσσόν τοι σοφίη καὶ μεγάλης ἀρετῆς.
[a] πρήγματος ἀπρήκτου χαλεπώτατόν ἐστι τελευτὴν
  γνῶναι, ὅπως μέλλει τοῦτο θεὸς τελέσαι.
ὄρφνη γὰρ [b] τέτατου, πρὸ δὲ τοῦ μέλλοντος ἔσεσθαι,
  οὐ ξυνετὰ θνητοῖς [c] πείρατ' ἀμηχανίης.
οὐδένα τῶν ἐχθρῶν μωμήσομαι ἐσθλὸν ἐόντα,
  οὐδὲ μὲν αἰνήσω δειλὸν ἐόντα φίλον.
οὕτω χρὴ τόν γ' ἐσθλὸν ἐπιστρέψαντα νόημα
  ἔμπεδον αἰὲν ἔχειν ἐς τέλος ἀνδρὶ φίλῳ,
δῆμον δὲ * πολλὰ φέρειν βαρύς· οὐ γὰρ [d] ἐπίσῃ
  τοῦθ' ἕρδειν, ὅ, τι σοι μὴ καταθύμιον ᾖ.
κάστορ καὶ πολύδευκες, οἳ ἐν λακεδαίμονι δίῃ
  ναίετ' ἐπ' εὐρώτα καλλιρόῳ ποταμῷ,
εἴ ποτε βουλεύσαιμι φίλῳ κακὸν, αὐτὸς ἔχοιμι·
  εἰ δέ τι κεῖνος ἐμοὶ, δὶς τόσον αὐτὸς ἔχοι.
ἀργαλέως μοι θυμὸς ἔχει περὶ σῆς φιλότητος·
  οὔτε γὰρ ἐχθαίρειν, οὔτε φιλεῖν δύναμαι,

γινώσκων

a πρήγματος, pro πράγματος. & ἀπρήκτου, pro ἀπράκτου. *b* τέτατου, præterit. paſſ. uerbi τάνυμαι. *c* πέιρατα, pro πέρατα, cum epentheſi iota.
* Quòd ſi ibi legatur δῆμον δὲ ἄνε, uerſus integer iam erit. *d* ἐπίσῃ, pro ἐπίστασαι, quòd quædam à uerbis in μι deſinant in η, more barytonorum: ut δύνῃ, pro δύνασαι. Quemadmodum etiam contrà certa barytona & circumflexa ſecundam perſonam paſſiuæ uocis formant ut uerba in μι, in σαι, pro φάγῃ φάγεσαι, uerbi φάγομαι.

In iuuentute quidem apud coæqualem puellam pul- «
chrius eſt dormire
Iucundorum operum deſiderium ſatiantem. «
(*Tunc quoq;*) licet conuiuantem cum tibicine canere,
Horum nihil aliud delectabilius(*eſt*)
Viris & mulieribus. quid mihi opulentia & uirtus? «
Voluptas uincit omnia cum lætitia. «
Inſipientes homines & ſtulti(*ſunt*) qui℞ mortuos
Plorant, neq; iuuentæ florem pereuntem.
Delectare mihi care anime: mox alij quidam erunt
Homines, ego uerò mortuus terra nigra ero.
Cyrne, ad omnes amicos accommoda uarium inge-
nium,
Obſeruans naturam, quali quiſq; eſt.
Nunc quidem hunc inſequere: quandoque uerò alius ſis «
ingenio.
Præſtantius quiddam(*eſt*)ſapientia, etiam magna uir- «
tute.
Negocij nondum perfecti difficilimum eſt finem «
Noſcere, quomodo uelit Deus perficere. «
Caligo enim expanſa eſt ante id, quod futurum eſt «
fieri:
Non ſciuntur termini mortalis infortunij. «
Nullum hoſtium culpabo, bonum exiſtentem: «
Neq; quidem laudabo amicum, improbum exiſten- «
tem.
Sic decet bonum quidem conſiderantem, mentem
Firmam ſemper habere uiro amico ad finem.
Vulgus ſis * ſæpè ad ferendum firmus: non enim ſcis
Hoc facere, quod tibi non gratum ſit.
Caſtor & Pollux, qui in Lacedæmone diuina
Habitatis, ad Eurotam pulchrifluum flumen,
Si unquam inſidiatus fuero amico, malum ipſe ha-
beam,
Si uerò quid ipſe mihi(*inſidiatus fuerit*)bis tantū(*mali*)ip-
ſe habeat.
Difficulter mihi animus habet circa tuam amicitiam: «
Neq; enim odiſſe neq; amare poſſum: «

γινώσκων χαλεπὸν μὲν, ὅταν φίλος ἀνδρὶ γένηται,
ἐχθαίρειν, χαλεπὸν δ' οὐκ ἐθέλοντα φιλεῖν.
σκέπτεο δὴ νῦν ἄλλον. ἐμοὶ γε μὲν οὔτις ἀνάγκη,
τοῦτ' ἔρδειν, τῶν μοι πρόσθε χάριν τίθεσο.
ἤδη καὶ [a] πτερύγεσσιν ἐπαίρομαι, ὥστε πετεινὸν,
ἐκ λίμνης μεγάλης ἄνδρα κακὸν προφυγὼν,
βρόγχον ἀπορρήξας· σὺ δ' ἐμῆς φιλότητος ἁμαρτὼν,
ὕστερον ἡμετέρην γνώσῃ ἐπιφροσύνην.
ὅστις σοι [b] βούλευσεν ἐμεῦ πέρι, καί σ' ἐκέλευσεν
οἴχεσθαι, προλιπόνθ' ἡμετέρην φιλίην.
ὕβρις καὶ μάγνητας ἀπώλεσε, καὶ κολοφῶνα,
καὶ σμύρνην, πάντως κύρνε καὶ [c] ὔμμας ὀλεῖ.
εἰς βάσανον δ' ἐλθὼν, παρατριβόμενός τε μολίβδῳ,
χρυσὸς ἄπεφθος ἐὼν, καλὸς ἅπασιν ἔσῃ.
οἴμοι ἐγὼ δειλὸς, καὶ δὴ κατάχαρμα μὲν ἐχθροῖς,
τοῖς δὲ φίλοισι πόνος, δεινὰ παθὼν [d] γενόμην.
κύρν' [e] οἱ πρόσθ' ἀγαθοὶ, νῦν αὖ κακοί· οἱ δὲ κακοὶ πρὶν,
νῦν ἀγαθοί. τίς κεν ταῦτ' ἀνέχοιτ' ἐσορῶν;
τοὺς ἀγαθοὺς μὲν ἀτιμοτέρους, [f] κακίους δὲ λαχόντας
τιμῆς; μνηστεύει δ' ἐκ κακοῦ ἐσθλὸς ἀνήρ.
ἀλλήλους δ' ἀπατῶντες ἐπ' ἀλλήλοισι γελῶσιν,
οὔτ' ἀγαθῶν μνήμην εἰδότες, οὔτε κακῶν.
χρήματ' ἔχων πενίην μ' ὠνείδισας· ἀλλὰ τὰ μέν μοι
ἔστι, τὰ δ' ἐργάσομαι θεοῖσιν ἐπευξάμενος.
πλοῦτε θεῶν κάλλιστε καὶ ἱμεροέστατε πάντων,
σὺν σοὶ, καὶ κακὸς ὢν, γίνομαι ἐσθλὸς ἀνήρ.
ἥβης μέτρον ἔχοιμι, φιλοῖ δέ με φοῖβος ἀπόλλων
λητοΐδης, καὶ ζεὺς ἀθανάτων βασιλεύς·
ὄφρα βίον [g] ζώοιμι κακῶν ἔκτοσθεν ἁπάντων,
ἥβῃ καὶ πλούτῳ θυμὸν ἰαινόμενος.
μή με κακῶν [h] μέμνησθε, [i] πέπονθά τι οἷά τ' ὀδυσσεὺς,
ὅς' ἀΐδου μέγα δῶμ' ἤλυθεν ἐξαναδύς.

ὅς

a πτερύγεσσιν, pro πτέρυξι, à πτέρυξ. b βούλευσεν, pro ἐβούλευσε, abiecto augmento. c ὔμμας, pro ὑμᾶς, geminato μ, Dorice. d γενόμην, pro ἐγενόμην, abiecto augmento. e οἱ πρόσθ', pro οἱ πρότεροι: aduerbia namq; articulorum adminiculo fiunt nomina. f κακίους, pro κακίονας, à κακίων. g ζώοιμι, optat. uerbi ζώω. h μέμνησθε, præterit. plurale paſſ. imperat. uerbi μνάομαι. i πέπονθα, præterit. med. uerbi πένω, pro πέπονα, interpoſita θ.

Cognoſcens difficile quidem (*eſſe*) quando amicus uiro
(*aliquis*) fuerit,
Odiſſe, difficile uerò (*etiam eſt*) non uolentem amare. „
Circumſpice nunc alium (*amicum*), mihi quidem nulla ne
ceſsitas (*eſt*)
Hoc facere. tu mihi priorum (*beneficiorum*) gratiam po-
nito.
Iam alis efferor, quemadmodum uolucris
Ex palude magna, malum uirum effugiens,
Collum ſubtrahens: tu uerò mea amicitia orbatus,
Poſterius noſtram cognoſces beneuolentiam.
(*Pereat*) qui (*tibi*) conſuluit de me, & te iuſsit
Abire, deſerentem noſtram amicitiam.
Iniuſticia etiam Magnetas perdidit, & Colophonem,
Et Smyrnam: omnino Cyrne etiam nos perdet.
Ad probationem uerò ueniens attritus plumbo,
Aurum purum exiſtens, pulcher omnibus eris.
Heu mihi, me miſerum: etenim gaudium quidē hoſtib,
Amicis uerò moleſtia, aduerſa paſſus, fui.
Cyrne, qui prius boni (*uiſi ſunt,*) nunc iterū mali (*uidentur:*)
qui uerò mali prius,
Nunc boni. quis hæc ſuſtineret intuens?
Bonos quidem inhonoratiores, peiores uerò ſortitos
Honorem? ambit uerò ex malo (*natam*) bonus uir.
Se inuicem autem decipientes, ſe inuicem rident: „
Neq; bonorum memoriam ſcientes, neq; malorum.
Opes habēs (*tu*) paupertatem mihi exprobraſti. uerùm
quædam etiam mihi
Sunt: alia uerò labore acquiram, dijs ſupplicans.
Plute deorum pulcherrime & deſideratiſsime omnium, „
Tecum, etiam malus exiſtens, fio clarus uir. „
Iuuentæ tempus habeā, amet uerò me Phœbus Apollo
Latoides, & Iupiter immortalium rex,
Vt uitam uiuam extra mala omnia,
Iuuenta & opulentia animum exhilarans.
Ne me malorum meminiſſe facite: paſſus ſum enim qua
lia Vlyſſes,
Qui Plutonis magnam domū acceſsit (*inde*) regreſſus.

ὅς δὴ καὶ μνηστῆρας ἀνείλετο νηλέϊ χαλκῷ,
　Πηνελόπης ἔμφρων κουριδίης ἀλόχου.
ὃ μὲν δηθ' ὑπέμεινε, φίλον πρὸς παιδὶ μένοντα,
　ὄφρα τε γῆς ἐπέβη, δειμαλέους γε μυχούς.
εὖ πίομαι, πενίης θυμοφθόρου οὐ μελεδαίνω,
　οὐδ' ἀνδρῶν ἐχθρῶν, οἵ με λέγουσι κακῶς.
ἀλλ' ἥβην ἐρατὴν ὀλοφύρομαι, ἥ μ' ἐπιλείπει·
　κλαίω δ' ἀργαλέον γῆρας ἐπερχόμενον·
κύρνε παρεοῦσι φίλοισι κακοῦ καταπαύσομεν ἀρχὴν,
　ζητῶμεν δ' ἕλκει φάρμακα φυομένῳ.
ἐλπὶς ἐν ἀνθρώποισι μόνη θεὸς ἐσθλὴ ἔνεστιν,
　ἄλλοι δ' [a] οὔλυμπον δ' ἐκπρολιπόντες [b] ἔβαν.
ᾤχετο μὲν πίστις μεγάλη θεός, ᾤχετο δ' ἀνδρῶν
　σωφροσύνη, χάριτές τ', ὦ φίλε, γῆν ἔλιπον.
ὅρκοι δ' οὐκέτι πιστοὶ ἐν ἀνθρώποισι δίκαιοι,
　οὐδὲ θεοὺς οὐδεὶς ἅζεται ἀθανάτους.
εὐσεβέων δ' ἀνδρῶν γένος ἔφθιτο, οὐδὲ θέμιστας
　οὐκέτι γινώσκουσ', οὐδὲ μὲν εὐσεβίας.
ἀλλ' ὄφρα τις [c] ζώῃ, καὶ ὁρᾷ φάος ἠελίοιο
　εὐσεβέων περὶ θεοὺς ἐλπίδα προσμενέτω.
εὐχέσθω δὲ θεοῖσι, καὶ ἀγλαὰ μηρία καίων,
　ἐλπίδι τε πρώτῃ καὶ πυμάτῃ θυέτω.
φραζέσθω δ' ἀδίκων ἀνδρῶν σκολιὸν λόγον αἰεὶ,
　οἳ θεῶν ἀθανάτων μηδὲν ὀπιζόμενοι,
αἰὲν ἐπ' ἀλλοτρίοις κτεάνοις ἐπέχουσι νόημα,
　αἰσχρὰ κακοῖς ἔργοις σύμβολα [d] θηκάμενοι.
μή ποτε τὸν παρεόντα [e] μεθεὶς φίλον, ἄλλον ἐρεύνα,
　δειλῶν ἀνθρώπων ῥήμασι πειθόμενος.
εἴη μοι πλουτοῦντι κακῶν ἀπάτερθε μεριμνῶν
　ζώειν ἀβλαβέως, μηδὲν ἔχοντι κακόν.
οὔτ' ἔραμαι πλουτεῖν, οὔτ' εὔχομαι, ἀλλά μοι εἴη
　ζῆν ἀπὸ τῶν ὀλίγων, μηδὲν ἔχοντι κακόν.
πλοῦτος καὶ σοφίη θνητοῖς ἀμαχώτατον αἰεί·
　οὔτε γὰρ ἂν πλούτου θυμὸν ὑπερκορέσαις.

ὡς δ'

a οὔλυμπον, pro ὄλυμπον, quaſi ὁλόλαμπον, quòd totum ſit lucidum. b ἔβαν, pro ἔβησαν, per ſyncopen, aoriſt. 2. uerbi βῆμι. c ζώῃ, optat. Doricè, uerbi ζάω. d θηκάμενοι, aoriſt. 1. med. particip. uerbi τίθημι. e μεθεὶς, aoriſt. 2. particip. uerbi μεθίημι.

Qui etiam ſuſtulit immiſericordi ferro procos
(Ipſe) prudens, Penelopes iuuenculæ uxoris,
Quæ quidem diu ſuſtinuit carum apud filium (*Telemachũ*)
manens,
Donec adijt terræ horribiles angulos.
Si bibero, paupertatis animæ perdę non curam habeo: «
Neqꝫ uirorum hoſtium, qui mihi malè dicunt. «
Verùm iuuentam amabilem lamentor, quæ me deſerit:
Lugeo uerò (*etiam*) moleſtam ſenectutem aduenien-
tem.
Cyrne præſentibus amicis, mali compeſcemus initium: «
Quæramus uerò pharmaca hulceri naſcenti. «
Spes inter homines ſola bona dea adeſt, «
Reliqui uerò (*dij*) ad cœlũ ierunt relinquentes (*terrã*).
Abijt quidem fides magna dea, abijt etiam uirorum
Modeſtia: Charites etiam, ô amice, terram reliquerũt.
Iuramenta uerò non amplius fida (*&*) iuſta inter homi- «
nes (*ſunt*)
Neqꝫ deos aliquis uereretur immortales.
Piorum uerò uirorum genus perijt, neqꝫ iura
Amplius agnoſcunt, neqꝫ pietatem.
Verùm dum quis uiuit & uidet lumen ſolis, «
Piè agens circa deos, ſpem (*bonam*) retineat. «
Supplicet uerò dijs & ſplendida ſacrificia accendens,
Speiqꝫ primæ & ultimæ ſacrificet.
Caueat uerò iniuſtorum uirorum improbum ſermonẽ
ſemper,
Qui deos immortales nihil reuerentes,
Semper in alienas facultates intendunt animum,
Turpes malis operibus notas ponentes.
Ne unquam præſentem relinquens uirum, aliũ require,
Improborum hominum uerbis obtemperans.
Vtinam contingat mihi diteſcenti ſine malis curis
Viuere innocuè, nullum tenenti malum.
Neqꝫ cupio diteſcere, neqꝫ opto: uerùm mihi liceat «
Nullum habenti malum, de paucis uiuere. «
Opulentia & ſapientia mortalibus inexplebile ſemper, «
Neqꝫ enim opulentia animum exaturaueris. «

ὡς δ' αὔτως σοφίην ὁ σοφώτατος οὐκ ἀποφεύγει,
  ἀλλ' ἔραται, θυμὸν δ' οὐ δύναται τελέσαι.
οὐδένα θησαυρὸν καταθήσειν παισὶν ἄμεινον.
  αἰτοῦσι δ' ἀγαθοῖς ἀνδράσι κύρνε δίδου.
οὐδεὶς γὰρ πάντ' ἐστὶ πανόλβιος, ἀλλ' ὁ μὲν ἐσθλὸς
  τολμᾷ ἔχων τὸ κακόν, οὐκ ἐπίδηλος ὅμως.
δειλὸς δ' οὔτ' ἀγαθοῖσιν ἐπίσταται, οὔτε κακοῖσι
  θυμὸν ὁμῶς μίσγειν. ἀθανάτων δὲ δόσεις
παντοῖαι θνητοῖσιν ἐπέρχοντ', ἀλλ' ἐπιτολμᾷν
  χρὴ δῶρ' ἀθανάτων, οἷα διδοῦσιν, ἔχειν.
ὀφθαλμοὶ, καὶ γλῶσσα, καὶ [a] οὔατα, καὶ νόος ἀνδρῶν,
  ἐν [b] μέσσῳ στηθῶν ἐν συνετοῖς φύεται.
τοῖς ἀγαθοῖς σύμμισγε, κακοῖσι δὲ μή ποθ' ὁμάρτει,
  εὖτ' ἂν ὁδοῦ τελέῃς τέρματα τ' ἐμπορίης.
τῶν ἀγαθῶν ἐσθλὴ μὲν ἀπόκρισις, ἐσθλὰ δὲ τ' ἔργα·
  τῶν δὲ κακῶν ἄνεμοι δειλὰ φέρουσιν ἔπη.
ἐκ [c] καχεταιρείης κακὰ γίνεται· εὖ δὲ καὶ αὐτὸς
  γνώσῃ, ἐπεὶ μεγάλους [d] ἤλιτες ἀθανάτους.
γνώμην, κύρνε, θεοὶ θνητοῖσι διδοῦσιν ἀρίστην,
  ἀνθρώποις γνώμη [e] πείρατα παντὸς ἔχει.
ὦ μάκαρ, ὅς τις δή μιν ἔχει φρεσίν, ἦ πολὺ κρείσσων
  ὕβριος οὐλομένης, λευγαλέου τε κόρου.
ἔστι κακὸν δὲ βροτοῖσι κόρος, τῶν οὔτι κάκιον,
  πᾶσα γὰρ ἐκ τούτου κύρνε πέλει κακότης.
εἴθ' εἴης ἔργων αἰσχρῶν ἀπαθὴς καὶ ἀεργός,
  κύρνε μεγίστην κεν πεῖραν ἔχοις ἀρετῆς.
κύρνε θεοὺς αἰδοῦ, καὶ [f] δείδιθι· τοῦτο γὰρ ἄνδρα
  εἴργει, μήθ' ἕρδειν, μήτε λέγειν ἀσεβῆ.
δημοφάγον δὲ τύραννον, ὅπως ἐθέλεις, κατακλῖναι
  οὐ νέμεσις πρὸς θεῶν γίνεται οὐδεμία.
νοῦς ἀγαθὸς, καὶ γλῶσσα, τά τ' ἐν παύροισι πέφυκεν
  ἀνδράσιν, οἳ τούτων ἀμφοτέρων ταμίαι.
οὔ τις ἄποινα διδοὺς θάνατον φύγοι, οὔτε βαρεῖαν
  δυστυχίαν, εἰ μὴ μοῖρ' ἐπὶ τέρμα βάλοι.

οὐδ'

a οὔατα, pro ὦτα, ab οὖς. b μέσσῳ, pro μέσῳ, cum epenthesi σ. c καχεταιρείης, à κακὸν καὶ ἑταιρεία. d ἤλιτες, aorist. 2. uerbi ἀλιταίνω peccando, male, inique agendo offendisti. e πείρατα, pro πέρατα. f δείδιθι, per syncopen, pro δεδίεσθι, aorist. 2. uerbi δεδίττομαι.

Sic contra ſapientiam ſapientiſsimus non recuſat, “
Verùm amat, animum uerò explere non poteſt. “
Nullum theſaurum reponere liberis melius (*eſt*). “
Indigentibus uerò bonis uiris Cyrne largire.
Nullus enim in (*omnibus*) prorſus beatus (*eſt*). cæterùm alter quidem bonus “
Patienter fert habens malum, non manifeſtus tamen. “
Improbus uerò, neq; (*in*) proſperis nouit, neq; aduerſis “
Animum pariter temperare. immortalium uerò dona “
Varia mortalibus obueniunt, ſed fortiter ferre “
Decet dona immortalium, qualia (*ipſi*) dant habere. “
Oculi & lingua & aures & mens uirorum, “
In medio pectorum in prudentibus ſunt. “
Bonis adhæreto, malos uerò non unquam ſequere, “
Cum uiæ perfeceris fines (*&*) negotiationis. “
Bonorum bona reſponſio (*eſt*), bonaq; opera: “
Malorum uerò uenti improbos auferunt ſermones. “
Ex malo conſortio, mala proueniunt: benè uerò etiam ipſe “
Cognoſces, quoniam ualde læſiſti immortales.
Mentem, Cyrne, dij mortalibus donant optimam:
Hominis mens metas cuiuſq; (*rei*) habet. “
O' beatum, quicũq; ipſam (*mentem*) habet in pectoribus: “
certè longè (*ea*) melior (*eſt*)
Iniuſticia pernicioſa, triſtiq; iniuria.
Eſt uerò malum mortalibus ſatietas, quibus nihil peius:
Omnis enim ex ea Cyrne prouenit iniquitas.
Vtinam ſis turpium operũ expers & ocioſus (*ab ijſdem*)
Cyrne, maximum ſic haberes experimentum uirtutis.
Cyrne deos uenerare & metue. id enim uirum
Coercet, neq; facere, neq; dicere impia.
Populi uorũ uerò tyrannum quomodo uelis interficere
Vltio à dijs contingit nulla. †
Mens bona & lingua, ea in paucis ſunt
Viris, qui horum utrorumq; domini (*ſunt*)
Nemo præmia dans mortem effugerit, neq; grauem
Infelicitatem, niſi fatum finem impoſuerit.

† Hoc loco etiam hoc diſtichon Theognidis interpres inſerere iubet, quod docet, neminem in hac uita eſſe qui ſine crimine uiuat, in quo nihil ſit quod poſsit culpari.
οὐδένα κύρν᾽ αὐγαὶ φαεσιμβρότου ἠελίοιο ἄνδρ᾽ ἐφορῶσ᾽ ᾧ μὴ μῶμος ἐπικρέμαται.

οὐδ' ἂν δυσφροσύνας, ὅτε δὴ θεὸς ἄλγεα πέμπῃ,
θνητὸς ἀνὴρ δώροις βουλόμενος προφύγοι.
οὐκ ἔραμαι κλισμῷ βασιληΐῳ ἐγκατακεῖσθαι
[a] τεθνεώς, ἀλλά τί μοι ζῶντι γένοιτ' ἀγαθόν.
ἀσπάλαθοι τάπησιν ὅμοιον στρῶμα θανόντι
τὸ ξύλον, ἢ σκληρὸν γίνεται, ἢ μαλακόν.
μήτε θεοὺς ἐπίορκον [b] ἐπόμνυθι· οὐ γὰρ ἀνεκτὸν
ἀθανάτους κρύψαι [c] χρεῖος ὀφειλόμενον.
ὄρνιθος φωνὴν πολυπαΐδη, ὀξὺ βοώσης
ἤκουσ', ἥτε βροτοῖς ἄγγελος ἐσ' ἀρότου
ὡραίου, καί μοι [d] κραδίην ἐπάταξε μέλαιναν,
[e] ὅττι μοι εὐανθεῖς ἄλλοι ἔχουσιν ἀγρούς.
οὐδέ μοι ἡμίονοι κύφων' ἕλκουσιν ἀρότρου.
τῆς ἄλλης μνηστῆς [f] εἵνεκα ναυτιλίης.
οὐκ εἶμ' οὐδ' ὑπ' ἐμοῦ [g] κεκλήσεται, οὐδ' ἐπὶ τύμβον
οἰμωχθεὶς, ὑπὸ γῆν εἶσι τύραννος ἀνήρ.
οὐδ' ἂν ἐκεῖνος ἐμοῦ [h] τεθνειότος οὔτ' [i] ἀνιῷτο,
οὔτε κατὰ βλεφάρων θερμὰ βάλοι δάκρυα.
οὔτε σε κωμάζειν ἀπερύκομαι, οὔτε καλοῦμαι
ἀργαλέος παρεών, καὶ φίλος, εὖτ' ἂν ἀπῇς.
αἴθων μὲν γένος εἰμί, πόλιν δ' εὐτείχεα Θήβην
οἰκῶ, πατρῴας γῆς ἀπερυκόμενος.
μή μ' ἀφελῶς παίζουσα, φίλους [k] δίνναζε [l] τοκῆας,
ἄργυρι, σοὶ μὲν γὰρ δούλιον ἦμαρ [m] ἔπι.
ἡμῖν δ' ἄλλα μέν ἐστι [n] γύναι κακὰ πόλλ', ἐπεὶ ἐκ γῆς
φεύγομεν, ἀργαλέη δ' οὐκ ἔπι δουλοσύνη,
οὔθ' ἡμᾶς περνᾶσι· πόλις γε μέν ἐστι καὶ ἡμῖν
καλή, ληθαίῳ κεκλιμένη πεδίῳ.
μή ποτε πὰρ κλαίουσι καθεζόμενοι γελάσωμεν,
τοῖς αὐτῶν ἀγαθοῖς κύρν' ἐπιτερπόμενοι.
ἐχθρὸν μὲν χαλεπὸν καὶ δυσμενῆ ἐξαπατῆσαι
κύρνε, φίλον δὲ φίλῳ ῥᾴδιον ἐξαπατᾶν.

ΤΕΛΟΣ ΤΩΝ ΕΚΤΕΤΥΠΩΜΕΝΩΝ ἐπῶν Θεόγνιδος.

a τεθνεώς, praeterit. med. particip. uerbi obsoleti θνέω.
b ἐπόμνυθι, imperat. uerbi ἐπόμνυμι.
c χρεῖος, pro χρέος, cum epenthesi iota.
d κραδίην, pro καρδίαν, per metathesin.
e ὅττι, pro ὅτι, geminato τ.
f εἵνεκα, pro ἕνεκα, cum epenthesi iota.
g κεκλήσεται, paulo pòst fut. uerbi καλέομαι.
h τεθνειότος, pro τεθνεῶτος, cũ epenthesi iota. praeterit. mediũ particip. uerbi obsoleti θνέω, ut iam monuimus.
i ἀνιῷτο, optat. uerbi ἀνιάομαι.
k δίνναζε. Apud Lycophronem id uerbũ legitur aliquoties. Habet namq; is autor multa antiqua uocabula ex Lyricorũ & Tragicorum ueterũ ſcriptis, ut apparet, magno ſtudio obſeruata.
l τοκῆας, pro τοκέας, Ionicè.
m ἔπι, pro ἔπεστι: praepoſitiones namq; pro uerbis, tralato accentu, uſurpantur.
n γύναι, uocatiuus eſt, nominis γυνή.

Neq; triſtitias, quando Deus dolores mittit, "
Mortalis uir donis fugiens effugerit. "
Non cupio in throno regio cubare
Mortuus, uerùm uiuenti mihi eueniat boni aliquid.
Tribuli(*ſunt*)tapetibus ſimile ſtratum mortuo:
Lignum aut durum eſt, aut molle.
Neq; Deos periurio iurato: non enim ferendum(*eſt*)
Immortales occultare rem debitam.
Gruis uocem Polypæda, acutè clangentis
Audiui, quæ mortalibus nuncia eſt arationis
Tempeſtiuæ: & mihi animum perculit commotum,
Quod mihi floridos alij habent agros.
Neq; mihi muli iugum trahunt,
Alterius cauſſa promiſſæ nauigationis.
Non eo (*ad tyrannum*) neq; à me uocabitur: neq; apud ſepulchrum "
Deploratus, ſub terram abit tyrannus uir. "
Neq; ipſe me mortuo neq; doleat,
Neq; de palpebris calidas iecerit lachrymas.
Neq; te conuiuari prohibeo, neq; uoco,
Difficilis præſens & gratus quando abfueris. "
Theſſalus quidem genere ſum, urbem uerò munitam Theben
Habito, patria terra expulſus.
Ne me ſtultè ludens, charos obijce parentes
Argyri, tibi enim ſeruilis dies adeſt.
Nobis uerò alia quidem ſunt, ô mulier, mala multa: poſtquam è terra
Fugimus, moleſta uerò non adeſt ſeruitus.
Neq; uos uendunt(*domini:*)urbs uerò eſt etiam nobis
Pulchra, Leteo ſita(*in*)campo.
Ne unquam apud plorantes ſedentes rideamus,
Proprijs bonis Cyrne oblectantes(*nos*).
Hoſtem quidem difficile, & inimicum decipere, "
Cyrne: amicum uerò amico decipere, facile(*eſt*). "

FINIS EXCVSORVM
carminum Theognidis.

ΕΠΗ ΘΕΟΓΝΙΔΟΣ ΣΠΟΡΑΔΗΝ

παρ᾽ ἄλλοις τισὶ φερόμενα.

Οὐδὲν κύρν᾽ ἀγαθῆς γλυκερώτερόν ἐστι γυναικός·
μάρτυς ἐγώ, σὺ δ᾽ ἐμοὶ γίνου ἀληθοσύνης.
οὐδὲν κύρν᾽ ὀργῆς ἀδικώτερον, ἣ τὸν ἔχοντα
πημαίνει, θυμῷ δειλὰ χαριζομένη.
πολλὰ φέρειν [a] εἴωθε λόγος θνητοῖσι βροτοῖσι
πταίσματα, τῆς γνώμης κύρνε ταρασσομένης.
* ἤδη γάρ με κέκληκε θαλάττιος οἴκαδε νεκρός,
τεθνηκὼς ζωῷ φθεγγόμενος στόματι.

a εἴωθε, præteritũ med. Attic. uerbi ἔθομαι, pro ἔθει.

* Extant hi duo ænigmatici uerſus apud Athenæum lib. δειπνοσοφιστῶν 10.

Τ Ε Λ Ο Σ.

CARMINA THEOGNIDIS SPARSIM
apud alios quoſdam extantia.

* Nihil Cyrne aliud dulcius bona uxore:
  Teſtis ego ſum, tu uerò mihi fies (*teſtis*) ueritatis.
Nihil Cyrne ira iniuſtius (*eſt*) quæ habentem
  Lædit, animo improba gratificans. “
Multa afferre conſueuit ſermo mortalibus hominibus “
  Errata, mente Cyrne turbata. “
Me uerò iam domum uocat marina concha “
  Mortua, uiuo tamen ore locuta.

* *Reperiuntur ſex ſequẽtes uerſus in Stobæi Anthologio.*

FINIS.

EXPOSITIO SVCCINCTA ET VTILIS, OMNIVM EORVM QVAE *in Theognidis Gnomologia difficiliora ac obſcuriora eſſe uiſa ſunt: ex optimis quibuſq; Græcis atq; Latinis autoribus conſcripta, cum autorum etiam & locorum citatione, ex quibus expoſitio luculentior petitur: à*

MICHAELE NEANDRO SORAVIENSE.

Ὦ ἄνα.) Exorditur ab inuocatione Apollinis, qui ſtudijs cum Muſis præſidet: quemadmodum alij poetæ ab alijs dijs. de quo in Pythagora & Phocylide pluribus monuimus.

ἀλλ' αἰεὶ πρῶτόν τε.) A' dijs enim exordiendum eſt in omnibus precationibus: quòd nihil ritè, nihilq; prouidenter homines ſine deorum immortalium ope, conſilio, honore, auſpicentur. quemadmodum piè ſcripſit Plinius Secundus, in principio Panegyrici quē Traiano Cæſari dixit. Vide prouerbium, Prora & puppis: item, Principium, mediū, finis.

φοῖβε ἄναξ.) De Apollinis natiuitate in Delo inſula, quē Latona mater peperit, palmæ arbori innixa: de quo plurib. meminerunt Homerus Odyſſ.2. item, in hymno in Apollinem: Callimachus quoq; in Hymnis in Apollinem, Dianā, & Delum inſulam: Lycophron in Caſſandra, & Ouid. lib.6. Metamorphoſeon. Cæterùm Apollonij Rhodij interpres ſcribit, ideo tangi palmam à parturientibus, quòd partus dolores leuare credatur. De eius arboris uiribus plura ſcribit Gellius noctium Atticarum lib.3. cap.6. Plinius lib.16. cap.42. & Plutarchus li bro octauo Sympoſiacῶν. Vide etiam prouerbium, Palmam ferre.

Apollinis natiuitas in Delo.

Quare tangatur palma à parturientibus.

ἄρτεμι.) Apoſtrophe ad ſororem Apollinis Dianam, uenatricem: quam ſimiliter nunc inuocat, propter fratrem. In eam extat Hymnus, ab Homero ſcriptus.

ἀγαμέμνων.) Alludit breuibus ad fabulam, quomodo Agamemnon profecturus cum Græcis ad Troiæ expugnationem propter Helenæ raptum, in Aulide Bœotiæ ceruam Dianæ ſacram, & circa eius lucum ſe paſcentem interfecerit: & quòd deinde deæ iram, qua in exercitum ſæuiebat, immolata filia Iphigenia placarit. De quo uide Dictyn Cretenſem lib.1. hiſtoriæ belli Troiani, cui ipſe interfuit: Euripidem in tragœdia quæ inſcribitur Iphigenia (de qua Sophoclem quoq; tra-

Agamemnon in Aulide interficit ceruā Dianæ, & immolat filiā Iphigeniam.

gœdiam ſcripſiſſe, Athenæus ſæpius meminit.) item, Iphigeniam in Tauris, eiuſdem: Ouidiú etiam lib. 12. Metamorphoſ. & 2. Aeneid. Virg. Porrò de ſacerdote Dianæ, quæ uirgo erat, quòd ueheretur in feſto Dianæ in curru, quem ceruæ trahebant, ſcribit Pauſanias lib. 7 ſuæ Græciæ. De bello auté exorto inter Troianos & Tyrrhenos, propter ceruá, Virgilius meminit Aeneid. li. 7. Quæ item à Plutarcho prodita ſunt de Luculli cerua, notatu non ſunt indigna.

Ceruæ trahebant currum ſacerdotis Dianæ.

Bellum exortum propter ceruam.

Luculli cerua.

μοῦσαι καὶ χάριτες.) Apoſtrophe ad Muſas & Gratias, quas ſimiliter inuocat. Eas coniungit, quòd ſine Muſis iucundum gratioſumq; nihil ſit: quemadmodum etiam contrà ſine Gratijs moroſæ ſunt Muſæ: hoc eſt, abeſt hilaritas & amabilitas omnis: quarum uirtutum, quemadmodum & beneficentiæ, uetuſtas Gratias præſides eſſe uoluit. Porrò de Muſis uide libellum Gyraldi eruditiſs. ſcriptum. De Gratijs item, libelloa eiuſdem ad ingratum. Item, Quomodo ingrati crimen ſit effugiendum, ubi omnis gratiarum allegoria eruditè exprimitur: quemadmodum etiam apud Senecam lib. de Beneficijs. Cæterùm de Gratijs hæc ſcribuntur à ſapientiſsimo Pindaro, 14 Olympiorum,

Gratiæ cum Muſis quare iungantur.

Libri ſcripti de Muſis & Gratijs.

σὺν γὰρ ὑμῖν τὰ τερπνὰ καὶ τὰ γλυκέα
γίνεται πάντα βροτοῖς,
εἰ σοφὸς, εἰ καλὸς, εἴ τις ἀγλαὸς
ἀνήρ. οὔτε γὰρ θεοὶ
σεμνᾶν χαρίτων ἄτερ
κοιρανέοντι χορούς,
οὔτε δαῖτας, ἀλλὰ πάντων
ταμίαι ἔργων ἐν οὐρανῷ,
χρυσότοξον θέμεναι
παρὰ πύθιον ἀπόλλωνα θρόνους,
ἀενάον σέβοντι πατρὸς
ὀλυμπίοιο τιμάν. Vide etiam prouerbium, Nudæ Gratiæ.

κάδμου.) Alludit ad fabulam de Cadmo, qui Thebas condidit in Bœotia: cuius nuptijs (quas celebrabat cú Harmiona, Martis Venerisq; filia) dij cum Muſis interfuerunt: quemadmodum Pelei etiam, patris Achillis, nuptijs cum Thetide. De his meminit Pindarus 3 hymno Pythiorum. Pauſanias etiam in Bœotia: ubi ſcribit, ſuo tempore oſtenſum ſibi fuiſſe locú, ubi in nuptijs Cadmi Muſæ cecinerint. Homerus item 24 Iliados. Sic Apollonius hiſtoriæ Argonauticæ lib. 4. Quintus etiam

Dij cum Muſis interfuerunt nuptijs Cadmi Thebani, & Pelei Theſſali.

etiam Calaber, qui Paralipomena Homeri ſcripſit, in aliquot libris de eo meminit. Xenophon præterea, Plato & alij quidam.

ὅττι καλόν.) Fuit autem is uerſus carmen ſeu cantio, qua ornabant Muſæ Cadmi nuptias, undecunque etiam poeta eum acceperit. Vide prouerb. Quod pulchrum, amicum eſt.

κύρνε.) Poſt inuocationem Apollinis, Dianæ, Muſarum, & Gratiarum, conuertit nunc orationem ad Cyrnum amicum, præcepta iam traditurus de uitæ inſtitutione: quæ docet ita obſignata eſſe ſapientia ſua tanquam ſigillo, ut nemo ea poſſit, ut aliena, pro ſuis facilè uſurpare (quod uſitatum ſic fuiſſe, ex Herodoto in Homeri uita patet) nec quiſquam etiã ſit futurus, qui ea ſapienter ſcripta, uelit poſthabere aliorum ſcriptis longè deterioribus. *Etiam ueteribus uſitatum fuit, aliena ſcripta ſibi uendicare.*

ἀστοῖσιν.) De patria queritur, quòd in ea nemo propheta ſit acceptus, Euripidis etiam teſtimonio in Hercule furente:

—— ἐγὼ γὰρ ἐδ᾽ ἄπαν

ἐσθλὸν τοῖς ἀρῴσας μάρτυρ᾽ αὖ λάβοις πάτραν, Et porrò, quòd difficile ſit placere ſimul omnibus: uide prouerb. Ne Iupiter quidem omnibus placet.

σοὶ δ᾽ ἐγώ.) Propoſitio eſt: Tradam tibi ueterum ſapientum præcepta, de uitæ & morum gubernatione.

πέπνυσο.) Primum præceptum eſt, de ſtudio iuſticiæ, de opibus non iniuſtè quærendis.

κακοῖσι δὲ μή.) Alterum præceptum, de uitando prauorum conſortio: quod uerſus octo continet, inter quos antepenultimi duo apud bonos authores ſunt celebratiſsimi. leguntur namq; apud Ariſtotelem lib. 9 Ethicorum, Clementem Alexandrinum li. 5. στρωμάτων, Platonem in Menone, Xenophontem in Sympoſio, & lib. 1. eiuſdem De dictis ac factis memorabilibus Socratis. qui rogatus quid deceret olere ſenes, reſpondit, probitatem. Cum uerò porrò rogaretur, ubi id unguenti uenderetur? hoc diſticho Theognidis reſpõdit: *ἐσθλῶν μὲν γὰρ*, &c. quo indicatum uoluit, multum poſſe cum bonis conſuetudinem. *Socrates rogatus, quid deceat olere ſenes.*

ὧν μεγάλη δύναμις.) Id eſt, qui plurimum poſſũnt in emendanda, iuuanda, uita tua: ſeu, da operam ut concilies tibi fauorem & beneuolentiam potentum & magiſtratus.

κύρνε κύει.) Querela, quòd res humanæ ſemper in peius commutentur, quod & poetæ ſuis ætatib. indicare uoluerunt: & docet, quòd iniuſticia euertat urbes. *Quid poetæ ætatibus ſuis indicarint.*

ὀλεμίαν ἀγαθοὶ πόλιν.) ἀνὴρ γὰρ ἀγαθὸς πόλεως, καὶ παντὸς κοινὸν ἀγαθόν: quemadmodum in uerſu Menandri dicitur. Ideoque, quemadmodum Plato dixit, ὅταν μέλλῃ κακῶς πράξειν πόλις, ἐξεῖλε τοὺς ἄνδρας τοὺς ἀγαθοὺς ἐκ ταύτης τῆς πόλεως ὁ θεός. Bonus namque uir tanquam deus in hominibus cenſendus, quemadmodum id docet Ariſtoteles Politicorum 3.

De bono uiro.

σὺν κακῷ ἐρχόμενα.) Id eſt, publicam perniciem afferentia.

De monarchia ſententia.

μούναρχος.) Contra celebratum illum Homeri uerſiculum, 2 Iliados à multis uſurpatum, ab Ariſtotele etiam lib. 4 Ethicorum diſcuſſum & examinatum,

οὐκ ἀγαθὸν πολυκοιρανίη, εἷς κοίρανος ἔστω.

Et oraculum Soloni redditum,

εὐδαίμον πτολίεθρον ἑνὸς κήρυκος ἄκουον.

Et Alexandri Magni uox, qua reſpondit Dario regi Perſarum, nota eſt: Neque mundum poſſe duobus ſolibus regi, neq; orbem ſumma duo regna ſaluo ſtatu terrarum habere. Iuſtinus lib. 11. Cæterùm extat Plutarchi liber, de unius & populi & paucorum dominatu eruditè ſcriptus: Platonis quoq; libri 12. de republica: Ariſtotelis deinde Politicorum octo, & aliorum autorum de uarijs rerumpublicarum formis doctæ diſputationes: ut Herodoti, Xenophontis, Iſocratis, Dionis Chryſoſtomi, &c. quò ſtudioſos adoleſcentes ablegamus. Vide etiam prouerbium, Multitudo imperatorum Cariam perdidit.

Libri de reipub. atq; imperij formis ſcripti.

Κύρνε πόλις μὲν.) De prioris ſeu mundi ſeu Megarorũ ſimplicitate, in qua homines ſine ſcriptis legib. uixerunt, & ueſtitu & cibo uſi ſunt ſimplici, nec ſimul in ciuitatib. uixerunt, ſed diſperſi foris ferarum more uitam egerunt in pagis, quemadmodum id docet pluribus Ariſtoteles libro Politicorum primo. Ac ſcribit Strabo, ſcriptos fuiſſe commentarios à Babylonijs & Indis, de ueterum ſimplicitate: Aegyptijs etiam libro ſeptimo.

De prioris mundi ſimplicitate.

ἀλλήλοισι γελῶντες.) Id eſt, iniuſticia ea, decipere homines, nõ amplius habetur pro peccato, ſed ioco, ab hominibus qui neſciunt diſcernere inter uera & falſa bona: ut κακὸς nunc ſit, ὁ μή τι δρῶν κακόν. quod Hecuba etiam Phrygiæ regina, Priami uxor, queritur apud Euripidem.

μηδενα.) De fugienda ſocietate improborum: & quòd nõ temerè ſit cuiuis fidendum, quòd nuſquam ſit tuta fides. Vide prouerb. Lingua amicus: item, Verbotenus amicus: &, Ne cuiuis dextram inieceris: ac, Nemini fidas, niſi cum quo prius modium ſalis abſumpſeris.

σωζόμενοι.)

σωζόμενοι.) id eſt, ut *ἀπηλγηκότες*, qui dedoluerunt, de quorũ ſalute actum eſt.

πάνθ᾽ ἐγγὺς.) Vide prouerb. Fiducia pecunias perdidi: item, Nuſquam tuta fides: &, Memento diffidere.

πιστὸς ἀνήρ.) Extat hoc diſtichon apud Platonem etiam 1. lib. de Legibus. Vide prouerb. Nihil homine amico eſt opportuno amicius.

πάντες εὐτυχέσι.) Vide prouerbium, Ad felicem inflectere parietem: item, Viri infortunati procul amici: &, Mendico ne parentes quidem amici ſunt: item, Amicus certus in re incerta cernitur: ac, Plures adorare ſolem orientem, quàm occidentem.

μή μ᾽ ἔπεσιν.) Qualem requirat amicum: non ſimulatorem, ſed apertum & ſincerum: qui ſeu apertè amet, ſeu ex profeſſo odio proſequatur: quòd talis hoſtis caueri poſsit. Vide prouerbium, Præſtat habere acerbos: item, Ex eodem ore calidum & frigidum efflare: item, Toto pectore: &, Altera manu fert lapidem, altera panẽ oſtentat: ac, Melle litus gladius: & iterum, Altera manu fert aquam, altera ignem.

ναῦς μὴ μία πάντας ἄγει.) id eſt, ualde pauci fidi amici reperientur. uide prouer. Vna nauis non uehit.

ἐπὶ κέρδος ἄγει.) Id eſt, qui non ſui lucri & commodi gratia ament. Vide prouerb. Ollæ amicitia: item, *αὐτολήκυθοι.*

μή μ᾽ ἔπεσιν.) Vide prouerb. Lingua amicus.

τετλάτω.) Huc pertinent uerſus qui apud Homerum in Iliade Achilli tribuuntur, à Platone etiam celebrati in Hippia Minore:

ἐχθρὸς γάρ μοι κεῖνος ὁμῶς ἀΐδαο πύλῃσιν,
ὅς χ᾽ ἕτερον μὲν κεύθει ἐνὶ φρεσίν, ἄλλο δὲ εἴπῃ. Leguntur quoque in Odyſſea, ſed parum mutatis uerbis.

μηδεὶς ἀνθρώπων.) Mali fugiendi, boni uerò amici habendi ſunt.

ἴσον καὶ σπείρειν.) Prouerbialis parabole eſt, de inani opera, quales ſimiles annotauit plurimas in Chiliadibus ſuis Eraſmus: ut, Aquam in mortario tundere, Arenam metiri, Vndas numerare, Laterẽ lauare, Arare littus, Harenæ mandare ſemina, Cribro aquam haurire, Oleum & operam perdere, &c. Vide de hoc Theognidis uerſu prouerb. In aqua ſementem facis: item, Qui canem alit externum.

ἄπληστον γὰρ ἔχουσι.) Id eſt, nulla agnoſcunt quantumuis magna beneficia. Huc autem pertinent dulciſsimi D. Philippi

Melanchthonis uerſiculi, qui tales ſunt:

Sunt homines, humeris quos ſi quis portet ad urbem
Auſoniam, domiti quæ caput orbis erat,
Nec tamen ad portam placidè deponat eoſdem,
Gratia præteriti nulla laboris erit.

Cuius generis etiam ſunt Plautini illi, niſi quòd de diuitibus ſpeciatim ipſi dicuntur:

Verùm ita ſunt omnes noſtri diuites,
Si quid benefacias, leuior pluma eſt gratia:
Si quid peccatum eſt, plumbeas iras gerunt. In Pœnulo. uide prouerb. Simul ut miſertum eſt, interijt gratia.

κίβδηλον.) De fucatis amicis admonitio: & ne temerè credamus cuiquam, niſi ipſius animum probè prius explorauerimus. Vide de his ſex uerſibus Clementē Alexandrinum lib. 7 στρωματέων, ubi conferuntur cum aliorum poetarum dictis ſimilibus.

οὐ γὰρ ἂν εἰδείης.) Libro 7 Eudemiorum Ariſtotelis refertur hoc hemiſtichium heroicum, οὐδ' ἄνευ χρόνου φίλος. Vide prouerbium, Nemini fidas, niſi cum quo prius modium ſalis abſumpſeris.

ἐξαπατῶσ' ἰδέαι.) πολλοῖσι γὰρ θνητῶν ἡ μὲν ὄψις εὐγενής,
ὁ νοῦς δ' οὐκ αὐτῇ δυσγενὴς εὑρίσκεται: ut in uerſibus ueteris poetæ apud Stobæum dicitur. Quare Aeſopus quoque apud Planudem, Samios εἰς τὸν νοῦν ἀφορᾶν iubet, καὶ μὴ εἰς τὴν ὄψιν. fallaces enim ſunt rerum ſpecies, quibus credimus: quemadmodum Seneca ſcripſit lib. 5. de Beneficijs.

Mens aſpicienda.

μέτ' ἀρετὴν.) De mediocritate præceptū, in qua optimè uiuitur, ſine tragicis calamitatibus fortuna aſpirante: hoc eſt, Deo propitio.

οὐδὲν ἐν ἀνθρώποισι.) De parentibus piè & reuerenter habendis, ὅτι οὐ ταῖς πρὸς τοὺς θεοὺς τιμαῖς, καὶ γονεῦς, οὐδεὶς τὴν ἀξίαν ποτ' ἂν ἀποδοίη: quemadmodum uerè ſcripſit Ariſtoteles lib. 8 Ethicorum Nicomachiorum. apud quem etiam refertur memorabile exemplum patris, tracti capillis à ſuo quodam filio, quòd ipſe olim ſuum quoq; patrem ſimiliter accepiſſet: libro ſeptimo Ethicorum.

Pater à filio capillis trahitur apud Ariſtotelem.

οὐδεὶς κύριος.) Quòd ſine Deo nihil poſſimus, quòd ipſe ſit dator bonorum: malorum quoque, quibus corripit et punit hominum peccata: quorum non autor eſt, ſed ea odit, & aliunde profecta ſeuerè caſtigat. Benè enim merēti benè profuerit, malè merenti par erit. Plautus in Capt.

οὐδ

δ᾽ αἰ τῶν ἀνθρώπων.) οὐ γάρ ζεὺς ἄνδρεσσι νοήματα πάντα τελευτᾷ. lib. Iliados 6.

ἀμηχανίης.) Id eſt, Impoſsibile eſt hominem omnia aſſequi quæ uelit.

εἰδότες οὐδέν.) De futuris, quæ ἄφαντα καὶ ἄδηλα exiſtunt.

οἱ (γάρ) θνατοὶ πελόμεσθα, τὸ δ᾽ αὔριον οὐκ ἐσορῶμες: ut in uerſu Theocriti ſapienter dicitur.

οὐδέ τιν ξεῖνον.) De hoſpitibus, exulibus, ſupplicibus, peregrinis, pluribus monuimus in Phocylide. De ijs plurima etiã extant præcepta in Odyſſea Homeri: quòd pleriq; libri de naufragis, hoſpitibus et afflictis loquantur. Heſiodum etiam, & alios. *Odyſſea Homeri multa dicit de exulibus, naufragijs, atq; hoſpitib.*

βούλεο.) μᾶλλον ἀποδέχου πενίαν δικαίαν, ἢ πλοῦτον ἄδικον: Iſocrates, in oratiõe ad Demonicũ. Et Pindarus hymno 7 Iſthmior. τὸ δὲ παρὰ δίκαν γλυκὺ, πικροτάτα μένει τελευτά. Et, τὸ δ᾽ εὐσεβές, τῆς δυσσεβείας αὔξιμον, πολλοῖσι γὰρ κέρδη πονηρὰ ζημίαν ἠμείψατο: quemadmodum Vlyſſes apud Euripidem concionatur Cyclopi.

ἐν δὲ δικαιοσύνῃ.) De iuſticia, quæ eſt ſumma uirtutum. οὐδὲν γὰρ ἀγαθὸν αὐτῶν δικαιοσύνης καὶ ἀρετῆς ἁπάσης: Plato 2 de Legibus. Refertur is uerſus ab Ariſtotele 5. Ethicorum. Vide prouerbium: Iuſticia in ſe uirtutem complectitur omnem.

ὕβριν κόρος.) De iniuſticia, quæ euertit funditus homines, terras & imperia. Docent id hiſtoriæ, & ſingulorũ experiẽtia.

τίκτει τοι κόρος.) οὐ γὰρ παντὸς ἀνδρὸς, φέρειν εὐτυχίαν: Ariſtoteles lib. 5. Politicorum. Cæterùm κόρος apud Herodotum in oraculo uocatur ὕβριος υἱός: à Nazianzeno in carmine quodam, ὕβριος ἀρχή: à Pindaro uerò, ὕβρις uocatur κόρου μητήρ. *κόρος ſeu ſaturitas quid generet.*

ζεὺς γάρ τοι.) Per Iouis talentum, rerum humanarum inconſtantiam denotat. Alludit ad locũ Homeri, ubi Iupiter in lancibus examinat fata Græcorum & Troianorum: Iliad. θ & χ. Eius meminit etiam Virgilius lib. 12. Aeneid. de Turno & Aenea agens. Vide prouerb. Omnium rerum uicißitudo: item, Ipſa dies quandoque parens, quandoque nouerca: item, Diuitiæ non ſemper optimo contingunt. *De talentis Iouis apud Homerũ & Virgilium, quib. hominum fata examinantur.*

μή ποτε κύρει.) Ne ſuperbè nos geramus in rebus ſecundis, ſed ſemper memores ſimus humanę fragilitatis. Vide prouer. Multa cadunt inter, &c. itẽ, Inter os & offam. Et, Neſcis quid ſerus ueſper uehat: ac, Inter manũ & mentum: & iterũ, Multa in medio: itẽ, Ne magna loquaris. Seu etiã ſuperbiloquentiam prohibet, qualis eſt Aiacis Telamonij apud Sophoclem, & Oilei

& Oilei apud Homerũ. De eo hæc ſapientiſsimè & piè præcepta leguntur à ueteribus, τὸ καυχᾶσθαι παρὰ καιρὸν μανίαισιν ὑποκρέκει: Pind.9. Olymp. Et, ζεὺς γὰρ μεγάλης γλώσσης κόμπους ὑπερεχθαίρει: Sophoclis in Antigone. Ac, ἴσχε τὸ στόμα, ὡς μὴ μέγα λέγων μεῖζον τὶ πάθῃς: Theſei ad Herculem, apud Euripidem. Ac Homeri illud, quod Iliados ρ legitur:

De mediocritate ſententiæ.

οὐ μὲν καλὸν ὑπέρβιον εὐχετάασθαι. De mediocritate autem, apud ueteres hæc ſcripta leguntur: ἀλλ' ἐμοὶ μέτρια, μὴ λυπουμένῳ. Et rurſum, φιλτάτη χολὴ, ὄχλος τι μέτριος. Et iterum, λυπηρὰ γὰρ τὰ κρείσσονα: Euripides in Ione. quemadmodum enim

ὅστι μέγιστος ἐστὶ, μεγίστης τ' ἔμμορε τιμῆς,
οὕτω καὶ μείζονος κακοῦ, ut eſt apud Homerum.

πολλοί τοι χρῶνται.) ζεὺς (γὰρ) δ' ἀρετὴν ἄνδρεσσιν ὀφέλλει τε μινύθει τε,
ὅππως κεν ἐθέλῃσιν, ὁ γὰρ κάρτιστος ἁπάντων: Homer. Iliad.5.

Vide prouerb. Cum Deo quiſq; gaudet & flet: item, Dij omnia poſsunt: &, Felicitas à Deo: ac, Athenienſium inconſulta temeritas: &, Sine ope diuina nihil ualemus: &, Dormientis rete trahit: ac, Romanus ſedendo uincit.

ὄλβιος οὐδείς.) Vide prouerb. Finem uitæ expecta.

ἀλλ' ἄλλῳ.) Vide prouerb. Nihil eſt ab omni parte beatum: item, Mala bonis mixta ſunt: item, Trabs in omnibus: ac, Oportet omnibus corydalis.

σπουδῇ γίγνεται οὐδεμία.) Vide prouerb. Citra puluerem, Citra arationem, Citra ſementem.

θεοῖς εὔχου.) οὐ τοῖς γὰρ τέλος ἐστὶν ὁμοῦ ἀγαθῶν τε κακῶν τε. Heſiodus.

ἀνδρ' ἀγαθόν.) De paupertatis incommodis: & quòd eam fugere oporteat omni ſtudio, laborando, ſuum officiũ faciendo, & ſimilibus honeſtis exercitijs, quibus illa fugari ſolet. Vide prouerb. Abijciendum procul: item, Terra mariq;.

Qualis uxor ducenda.

κριὸς μὲν.) De coniugijs, quę iubet fieri cum æqualibus, non improbis, ſed honeſtis, & uirtute præditis. Vide prouerb. Malè coniugati. Caſcus caſcam ducit, Aequalẽ tibi uxorem quære, Formica camelus. Archidamum mulctarunt Spartani, quòd ducta parua uxore, pro regibus regũculos ipſis procreare uellet: quemadmodum aliquoties id meminit Plutarchus in Vitis & Moralibus: Athenæus quoq;. Iidem Anaxandridem, cum ſterilem duxiſſet, fœcundam ducere coegerunt: teſte Herodoto lib.5. Apud Spartanos namq; non tantùm mali matrimonij actiones fiebant, ſed etiã ſerotini nimis, quemadmodum ocij, autore Plutarcho in Lyſandro. Porrò ex quibus liberi

Archidamus multatus à Spartanis, quòd paruam: Anaxandrides, quòd ſterilem uxorem duxiſſet.

Apud Spartanos actiones mali & ſerotini etiam matrimonij.

bus liberi procreandi, à Plutarcho pluribus diſputatur in Pædagogia: & in connubialibus etiam præceptis.

ἀνάγκη.)) Id eſt, impellunt ipſum opes, quæ ipſi cauſa ſunt omnis mali, dũ propter eas mala ſibi accerſit, ducta mala uxore: ſeu ipſa indigentia, ipſa paupertas, quæ miſerè afficit hominum mentes.

χρήματα) Præceptũ de iuſticia: opes iuſtè quęrendas, quòd iniuſticiam puniat Deus, uel in nobis ipſis, uel in liberis.

χρήματα δ' οὐχ ἁρπακτά, θεόσδοτα πολλὸν ἀμείνω: Heſiod. lib. 1 *ἡμερῶν καὶ ἔργων.* Et Solon apud Stobęum in Elegia de Muſis,

πλοῦτον δ' ὃν μὲν διδῶσι θεοί, παραγίγνεται ἀνδρὶ
ἔμπεδος ἐκ νεάτου πυθμένος εἰς κορυφήν.

ἐς δὲ τελευτήν.) Vide prouerb. Vindicta tarda, ſed grauis: itẽ, Serò molunt deorum molæ: item, Serò Iupiter diphtherã inſpexit: item, Dij laneos habent pedes: item, Mali bibunt improbitatis fecem: &, Flagitiorum turpis exitus. Vide etiam libellum Plutarchi cui titulus eſt, de ijs qui à Deo ſerò puniuntur: ubi etiam hic Euripidis uerſiculus commendatur, *τὰ τῶν θεῶν χρόνια, εἰς τέλος δ' οὐκ ἀσθενῆ.* Extat autem in Ione: quemadmodum is quoq;, *μέλλει τὸ θεῖον, τοιοῦτον γὰρ φύσει*, apud eundem in Oreſte reperitur.

ἀλλὰ τάδ' ἀνθρώπων.) Quòd pœnæ dilatio, qua impunitatem ſibi pollicentur homines, prouocet ad peccandum eoſdem.

ἀλλ' ὁ μὲν αὐτός.) Punit enim Deus peccatũ regulariter, etiãſi differat: quemadmodum in uerſibus oraculi indicatum eſt,

τοῖς δὲ κακῶς ῥέξασι δίκης τέλος οὐχὶ χρονιστόν,
οὐδὲ παραίτητον, καὶ εἰ Διὸς ἔκγονοι εἶεν.

οὐδείς τοι φεύγοντι.) Tempora (enim) ſi fuerint nubila, ſolus eris: ut in uerſu Ouidij dicitur. Citatur à Clemente etiam 6 *στρωμάτων.*

οἶνόν τοι πίνειν.) In ueteri uerſu dicitur,

πάσας δ' ἐκ κραδίας ἀνίας ἀνδρῶν ἀλαπάζει
πινόμενος κατὰ μέτρον. Ideoq; à Simonide apud Athenæum lib. 10. *δειπνοσοφιστῶν, οἶνος ἀμυντὴρ δυσφροσυνάων* nuncupatur. Idem, autor boni & mali: de quo in uerſu Heſiodi, qui in ſcuto Herculis extat, dicitur,

οἷα Διώνυσος δῶκ' ἀνδράσι χάρμα καὶ ἄχθος.

κύρνε φίλως.) De accommodando ſe hominum uarijs moribus atque ingenijs præceptum. Vide prouerb. Aliter cum alijs agendum: item, Lex & regio: item, Seruire ſcenę, Seruire foro; &, Eodẽ collyrio mederi omnibus. Cæterùm de po-

lypo piſce,uide prouer.Polypi mentem obtine: item, Polypi caput: item, Polypi: &, Bis ſeptem plagis polypus contuſus: ac,Cum exoſsis ſuum rodit pedem. De polypo uide etiá quæ ſcribuntur à Plinio lib.9 cap.24 & 30. Athenæum in Dipnoſophiſtis lib.7.item lib.12.ubi etiam uerſus iſti Theognidis cum aliorum, Pindari,Sophoclis, Sotadis de polypo ſimilibus leguntur.

De polypo loci apud autores.

μηδὲν.) In factionibus quieſcere iubet, nec ſe addicere ſeditioſis, ſeu metu perculſum, ſeu quibuſcunque alijs commotum.

Diuerſa dona ac ſtudia.

ἔστι τοι δωρέα.) Non ſuperbiendum propter quæcunq; dona,cum quiſq; ſua quędam dona habeat,nemoq; ſolus ſapiat, & ſint diuerſa ſtudia. Vide prouer.Suum cuiq; pulchrum: item,*φίλαυτοι*.item,Multi oderint,ſi teipſum amas: &,Faſtuoſus Maximus: item,Alius alijs in rebus præſtantior: ac.Fortis in alium fortiorem incidit.Et Plauti uerſiculus rectè ſe habet in Trinummo: Qui ſe omnia ſcire ſimulant, nequicquam ſciunt. Et rurſus ibidem: Qui ſeipſum contemnit, in illo eſt indoles induſtriæ.

πλούτῳ δ' ὐδεὶ.) Quòd auaritia ſit inexplebile quiddam, & quòd opes inſtabiles ſint.

γίγνεται ἀφροσύνη.)id eſt,ſtultos cæcosq; efficiunt homines. Vide prouerb. Dolium inexplebile.

ἀκρόπολις.) De ingratitudine uulgi erga uiros principes,duces,&c.benè meritos.Exẽpla eius rei plurima ſuppeditat Romana præcipuè hiſtoria: quemadmodum patet legenti Plutarchum,Dionem,&alios.

οὐδ' ἔτι γε πρέπει.) Id eſt,ſaniores,ſollicitos de ſalute urbis,& patriæ ſuæ,non decet eſſe ſimiles ingratis & improbis, qui ſibi ipſis & patriæ afferunt exitium.

Poetæ multum poſſunt ad laudẽ & uituperium.

σοὶ μὲν ἐγὼ.) Quòd poetæ multum poſsint in utranq; partẽ ſuis carminibus,ad gloriam & infamiam. quemadmodum etiam Plato id monuit in Minoe. his uerbis: *οἱ ποιηταὶ μέγα δύνανται εἰς δόξαν, ἐφ' ὁπότερ' ἂν ποιῶσιν εἰς τὺς ἀνθρώπυς εὐλογῦντες ἢ κατηγορῦντες* Vide prouer. Cicadam ala corripuiſti: item, Vati nõ conuiciandum.

οὐδέ ποτ'.)*Scindentur* (enim)*ueſtes,gemmæ frangentur & aurum:*

Carmina quam tribuent fama perennis erit. Ouid. *ῥῆμα γὰρ ἐργμάτων χρονιώτερον βιοτεύει*: ut Pindarus ſcripſit Hymno quarto Nemeorum.

ἐχ ἵππων.) A'poetis celębrati, ſeu quomodocunque celebres,

bres, etiam trans mare apud eos homines noti ſunt ubique, ad quos penetrare nequeunt. quemadmodum id quoque Dionyſius poeta in Orbis deſcriptione, de ſe ipſo ſcripſit his uerſibus:

O ſacer & magnus uatũ labor: omnia fato Eripis, & donas populis mortalib. annum. Lucanus.

οὐδὲ μὲν ὀρκανίοις ἐπιμίσγομαι, οὐδ' ὀρεείνω,
ἀλλά με μουσάων φορέει νόος, αἵ τε δυύνανται
νόσφιν ἀλημοσύνης πολλὴν ἅλα μετρήσασθαι,
οὔρεα, ἤπειρόν τε καὶ αἰθερίην ὁδὸν ἄστρων.

Plura ſimilia ſunt in Pindari hymnis, maximè uerò Nemeorum quinto.

Carmina poetarum, Homeri, Euripidis, &c. in quibus locis apud ueteres fuerint recitata.

αὐλίσκοισι.) Alludit ad ueterum morem, quo carmina in conuiuijs, & publicis ſolennibusque congreſsibus, mercatibus item, & certaminibus recitabantur: & in tibijs, lyra, alijsque inſtrumentis canebantur præclara facta præſtantium uirorũ: quemadmodum de Homeri, Sophoclis, Euripidis, &c. ſcriptis memoriæ prodiderunt, Plato, Lycurgus, Athenæus, Plutarchus in Vitis, in Moralibus: Dion quoque, & aliquot alij, ſicuti ſuo loco monebimus. Quod ideo præcipuè factum eſt, ut optimorum exemplorum recitatione ad meliora homines accenderentur.

ἀντ᾽ ἀχάρις ἐγώ.) Id eſt, ingratus mihi es pro hoc tanto beneficio, quo te immortalitati conſecro, ut uiuas etiam poſt obitum.

De ordine uotorum, ſeu in quib. poſuerint ſummũ bonum ueteres.

κάλλιστον τὸ δικαιότατον.) Ariſtoteles Moralium Eudęmiorũ lib. 1 narrat, hunc hexametrum in ueſtibulo templi Apollinis, quod eſt in Delo, ſcriptum fuiſſe. Videtur id diſtichon totum alluſio eſſe ad ordinem uotorum, ſeu ſummi boni, popularibus etiam cantilenis celebrati: cuius meminit Plato libro de Legibus 1. libro item 2. tum in Gorgia etiã & alibi: Stobæus quoque ex Sclerij cuiuſdam ſententia, Athenæus ſimiliter libro decimoquinto: Clemens porrò Alexandrinus ex Simonidis Lyrici poetę & Ariſtotelis philoſophi ſentẽtia, quæ extat apud eundẽ primo Moraliũ. Cælius etiã Calcagninus, in commentario de ſalute ac recta ualetudine, ex Philemone aliter commemorat: uidelicet, ὑγιαίνειν πρῶτον, εἶτ᾽ εὐπραξίαν, τρίτον δ᾽ χαίρειν, εἶτ᾽ ὀφείλειν μηδενί. Vbi multa dicuntur alia huc pertinentia. Cæterùm de ſanitate quantum ſit bonum, ac quomodo ea tuenda, pluribus diſputatur à Galeno in libris ſex de Tuenda ſanitate, tum aliquot alijs ſuis libris ad Hygienen ſpectantibus, tum Plutarchum etiam in præceptis ſanitatis tuendæ. Vide prouerb. Tria ſaluberrima: item, Primum rectè ualere, proxima forma, tertio loco diuitiæ.

De ſanitate tuenda libri.

ἵππος ἐγώ.) Querela allegorica, de amico improbo & ingrato, cui nulla fidelis amici placent officia.

ὅ μοι πίνεται.) Quòd infelix ſit in amore, & nullo loco habeatur apud amicam: quodq; à famula amicæ, cuius miniſterio ipſa utitur, uix curetur.

ἡ δέ τ' ὄβρον.) Id eſt, mala mihi imprecatur, indignè ferens oſculum meum.

γνωτή.) De paupertate, quòd ſpreta ſit, & abiecta inter homines: de quo plura dicuntur in Pluto Ariſtophanis. Et in uerſibus dicitur,

In precio precium nunc eſt, dat cenſus honores,
Cenſus amicitias, pauper ubiq; iacet. Vide prouer. Pecuniç uir: item, Generoſus ex crumena: item, Veſtis uirum facit.

γνωτή τοι πενίη.) Id eſt, pauperes, quamuis ſint hoſpites, peregrini, ſeu nihil ad nos pertinentes, tamen facilè ex miſero habitu agnoſcuntur.

ἐπίμικτος.) turbæ promiſcuæ adnumeratur: non admittitur ad honores, dignitates & officia.

ἴσως τοι.) Querela eſt, quæ eò ſpectare debet, ut parentes ſenes reuerenter habere diſcamus. Nec temerè prædicatur Aeneæ pietas, humeris geſtantis ſenem patrem ex belli Troiani incendio, à Calabro Paralipomenon Homeri lib. 13. Aeliano uariæ hiſtoriæ lib. 3 cap. 23. Virgil. 2 Aeneid. Ouid. 13 Metamorphoſ. & libro 1 de Ponto. Ac quæ de Calliæ ac Philonomi Cataneorum pietate in parentes produntur ab Aeliano, Pauſania, Seneca, Strabone, & Virgilio in Epigrãmatis, & aliquot alijs, notatu non ſunt indigna. Apud Oppianum in Halieuticis hic uerſiculus legitur,

Aeneæ pietas, geſtantis ſenem patrem ex incendio Troiano. Calliæ ac Philonomi Cataneorũ pietas in parẽtes.

πατρὶ δὲ γηράσκοντι νέον δεινός υἱὸς ἀεί. Vide prouerb. *ἀντιπελαργεῖν*, & *γηροβοσκεῖν*. Vide etiam Senecam lib. 3 de Beneficijs, ubi hæc quæſtio excutitur, An liberi poſsint parentibus reddere gratiam.

εἰκὸς τέρ.) Quòd mali uiri mala & ſtulta ſint opera, etiamſi ipſi rectè & ſapienter ſuſcepta eſſe uideantur. Vide prouer. Inanium inania cõſilia: item, Stultus ſtulta loquitur: ac, Effœminatorum oratio etiam effœminata: &, Ab impijs egreſſa eſt iniquitas.

ἀστῶν μηδενὶ πιστός.) Vide prouerb. Memento diffidere: item, Nuſquam tuta fides: ac, Sponde noxa præſto.

οὐδὲ τὸ τυτθὸν.) id eſt, ne minimum quidem.

ἐν γὰρ τῇδε.) Vt ſit quaſi ratio ſuperioris: & ut accipiatur

ſeu

ſeu de poetæ patria, ſeu in genere de quibuſcunque non fidis.

ἀνολβώτεροι.) infeliciores, magis inopes, neſcientes quo pacto ſuis rebus poſsint cõſulere. Niſi locus eſt corruptus & ſuſpectus, quales in hac Gnomologia ſunt plurimi.

νῦν δὲ τά.) Quòd improbi ex aliorum incommodis ſua comparent commoda, & quòd ſæpè emergant in publicis calamitatibus: quemadmodum in uerſu dicitur,

ἐν δὲ διχοστασίῃ καὶ πάγκακος ἔμμορε τιμῆς. apud Plutarchum.

νόμος.) id eſt, putant ſemper ſic agendum improbi, tanquam lege.

ὀλβιέων.) Contra potentes & tyrannos, de fortunæ inconſtantia. Vide prouerb. Artem quæuis alit tellus: item, Fortuna æſtuaria: item, Dionyſius Corinthi. Huc pertinet hiſtoria de miſerabili exitu Polycratis, Samiorum regis opulentiſsimi & feliciſsimi, quæ luculenter deſcribitur apud Herodotũ in Thalia. Meminit quoq; Strabo lib. 14, Cicero lib. 5 de Finibus bonorum & malorum, Valerius lib. 6. Plinius etiam in aliquot libris aliquoties.

κωτίλῳ.) Contra immodicè garrulos. *κωτίλη* hirundinem ſignificat: *κωτίλοι* autem blaterones, *λάλοι*, de rebus non neceſſarijs, non utilibus garrientes, *ἀμετροεπεῖς, πολύμυθοι*, locutulei, linguaces, *ἀχάλινον, ἀπύλωτόν τι καὶ ἀθυρόγλωττον στόμα ἔχοντες*. de quo uide Gellium lib. 1. cap. 15. Vide etiam prouerb. Archytæ crepitaculum: item, Os infrene, loquax talpa: ac, Loqui neſcit, tacere non poteſt. Epitheta garrulorum.

ἀναγκαίη.) coacta: omnia autem coacta moleſta ſunt. Vide prouerb. Neceſsitas moleſta: item, Volentem bouem ducito.

οὐδ' ἐθέλει.) Vide prouerb. Viri infortunati procul amici: item, Mendico ne parentes quidem amici ſunt.

μικρὸς καί.) Vt pro temporum, rerum & perſonarum conditione, alij quandoq; ſimus.

ὁ χρή.) Mediocrem ſtatum & fortunam boni conſulendam. Vide prouerb. Quod adeſt, boni conſule: item, Præſentẽ fortunam boni conſule: &, Præſentem mulge, &c. ac, Spartam nactus es, hanc orna.

οἱ κακοὶ οὐ πάντως. Homines mali ſunt ex prauo cõſortio. Vide prouerb. Si iuxta claudum habites, ſubclaudicare diſcas: item, Sapientes tyranni ſapientum congreſſu. &, A' bonis bona diſces.

ἐν μὲν συσσιτίοισιν.) Qualem ſe oporteat gerere in conuiuio, ne quid ſtultum dicamus, ſeu faciamus.

ὡς ἀπεόντα.) id eſt, Et abſentis loco habito, nihil impruden ter agas, ne minimum quidem. Quod ſi deinde quædam de te ex conuiuio foràs ſparſerint, ferto illa fortiter: ſimul hinc adiſcens, quo quiſq; ſit ingenio.

ἐν μὲν μαινομένοις.) *ἐν θυμέαις δὲ καὶ πεθύκοις ὄντα, δεῖ εἶναι πίθηκον· μετὰ μαινομένων φασὶ χρῆναι μαίνεσθαι πάντας*: Calliæ comici apud Clementem 6. lib. *στρωματέων*. Et, *ὁ πανταχοῦ τὸ φρόνιμον ἀρμόττει πικρόν*, ut aït ibidem Menander comicus. Sunt apud Athenæum aliquoties ſimilia. Et Plautina illa quę in Bacchidibus leguntur, hoc loco referenda ſunt: Nullus, inquiens, frugi eſſe poteſt homo, niſi qui benè & malè facere tenet. Improbus cum improbis ſit, harpaget, furibus furetur quod queat. Verſipellem frugi conuenit eſſe hominem, pectus cui ſapit: bonis ſit bonus, malus ſit malis: Vtcunque res ſit, ita animum habeat. Vide etiam prouerbium, Inſanire cum inſanientibus.

κύρν' ἀγαθός.) Quod uir bonus utramq; fortunam rectè ferat, malus uerò non item: quod probat ſapienti diſticho. Vide prouerb. Homines frugi omnia rectè faciunt: item, Omnia bonos uiros decent: &, Inçus maxima non metuit ſtrepitus: ac, Quadratus homo.

κατέχειν.) Id eſt, Eſt malus, abutitur proſpera fortuna.

τὸ μὲν ἔμπεδον αἰεί.) Id eſt, Eſt æterna, & in animo poſita, in quam nullum ius habet fortuna. Ac rectè præcipit apud Stobæum Phocion, *πέπεισο μὴ εἶναι σὸν κτῆμα, ὅπερ μὴ ἐντὸς διανοίας ἔχεις.* Expugnatis itaq; Megaris, cum rogaretur Stilbon philoſophus à Demetrio, an aliquis ſibi aliquid eripuiſſet? reſpondit, Nemo. *πόλεμος γὰρ οὐ λαφυραγωγεῖ ἀρετήν.* Id eſt, Bellum non deprædatur uirtutem, eruditionem & ſcientiam, autore Plutarcho in Pędagogia, & in uita Demetrij. Vide prouer. Virtus æterna: item, Res mortalium circulus: item, Sapiens ſua bona ſecum fert.

ἄλλοτε ἄλλως ἔχει.) Vt in Mimo dicitur: Fortuna leuis eſt, citò repoſcit quę dedit. Vide etiam prouerb. Hodie nullus, cras maximus.

μή ποτ' ἐπὶ σμικρῷ.) Iubet ignoſcere amicorum uitijs, quòd nemo uiuat ſine crimine, ſine uitio, ſine peccatis: præter ſolos deos, qui peccata nec admittunt, nec ferunt. Vide prouer. Mores amici noueris, non oderis: item, Nihil eſt ab omni parte beatum: ac, Nemo omnibus horis ſapit. item, Plutarchi libellum de Non temerè credendo calumniæ.

καὶ

καὶ βραδύς.) Quòd dij patrocinentur iuſtæ cauſæ. *ὁ γὰρ ἀρετᾷ κακὰ ἔργα, κιχάνει καὶ βραδὺς ὠκύν*: quemadmodum Homerus ſcripſit de Marte in adulterio comprehenſo, & cõfuſo coram dijs omnibus.

σὺν εὐθείῃ δίκῃ.) id eſt, dijs cooperantibus, iuuantib. bona conſilia, bonam cauſam. Vide prouerbium, Velocem tardus aſſequitur.

ἥσυχος ὥσπερ.) Præceptum de iuſticia, quæ in medio conſiſtit, *δίκαιον* quaſi *δίχαιον* quoddam exiſtens, ſecundum Ariſtotelem, quæ ſuum cuiq; tribuit.

αὐτὸς ἔτι.) id eſt, ſeu non eſt prioris æſtimationis & autoritatis apud ſuos, ſeu fortuna in melius cõmutata obliuiſcitur exilij, & quòd in eum beneficus extiteris. Vide prouer. Simul & miſertum eſt, interijt gratia.

μηδὲν ἄγαν.) Laus mediocritatis, & modi: quem obſeruare, quemadmodum eſt optimum, ita quoq; non eſt cuiuſuis, ſed rectè inſtituti & aſſuefacti. Vide prouerb. Ne quid nimis, Dimidium plus toto: item, Feſtina lentè

ζεύς μοι.) Votum, ut poſsit facere benè amicis, malè uerò inimicis: quemadmodum Hecuba apud Euripidem, *τοὺς κακοὺς τιμωρουμένη αἰῶνα τὸν σύμπαντα δουλεύειν ἐθέλω.*

δοίη.) id eſt, Sim ipſis moleſtus, quemadmodum ipſi mihi ægrè fecerunt.

ἐγὼ δὲ κύων.) Alluſio eſt ad fabulam Aeſopicã (ſi modò quiſquam unquam fuit Aeſopus) de cane cum fruſto carnis flumẽ tranante. ut ſit fortè ſenſus: Dum à prædonibus & alijs improbis uexor, amitto mea bona: ut canis carnẽ, flumen traijciẽs.

ὦ δειλή.) Petit ſe liberari tandem à paupertate improba, difficili & moleſta.

τόλμα κύρνε.) Aduerſam fortunam patienter ferendam: ſimul etiam cogitandum, quomodo eam tandem à nobis abigamus.

μηδὲ φίλῳ ἐπίδειξ.) Iubet quemq; ſuum celare infortunium: quòd pauci alienis, ut proprijs, afficiantur. *τὸ οἰκεῖον γὰρ πιέζει, ἀλλοτρίων δ' οὐ μέλει*: ut eſt apud Pindarum. Vide prouerb. Suam quiſq; homo rem meminit.

ἀλγός τοι κραδίη.) Quòd nihil dulcius ſit, quàm ulciſci malè de nobis meritos. quemadmodum in Publij Mimo dicitur: Inimicum ulciſci, uitam eſt accipere alteram: &, Quòd uolentem ulciſci hoſtes, oporteat id clàm habere, ne præmoniti ſibi caueant.

ἐξυτόρι.

ὀξύτροφα.) Id eſt, omnia obſeruant, omnia metuunt, ne fortè inſidiæ ipſis ponantur. Vide prouerbium, in occipitio oculos gerit.

οὐ δύναμαι.) Multi hoc ingenio ſunt præditi, ut quodcunq; facias, tamen nullam apud eos ineas gratiam.

μωμεῦνται.) Vide prouerb. Momo ſatisfacere: item, Carpet citius aliquis quàm imitabitur. & Vitiligator.

μή μ' ἀέκοντα.) Neminem cogendum, ut ſeu inuitus amicus ſit, ſeu nobiſcum maneat. Vide prouerb. Intēpeſtiua beneuolentia nihil à ſimultate differt: item, Noſce tempus: item, Inuitis canibus uenari: ac, Inuitos boues plauſtro inducis.

Ζεῦ φίλε.) Querela eſt uſitata Ethnicis, (neſcientibus cauſas ex uerbo Dei, quare pij præcipuè ſint ſubiecti cruci) quòd ſine prouidentia omnia geri uideantur, cum malis plerunq; melius ſit quàm pijs, qui paupertate & alijs incommodis ut plurimùm premantur. de qua re uide quæ in eam ſententiam diſputantur à Gellio libro 2 cap. 18. Apud Senecam etiam in libro de Gubernatione mundi & prouidentia: Ciceronem etiam libro tertio de Natura deorum, ubi plurimis exemplis oſtendit, quòd bonis ſæpius mala quàm improbis eueniant. Plutarchum etiam in Vitis illuſtrium Græcorum & Romanorum: ac Diogenem in philoſophorum uitis, ubi plerique optimi uiri, de uita optimè meriti, miſerrimum uitæ exitum ſortiti leguntur.

Malis plerunque eſt melius quam bonis.

Multi boni uiri miſeri periiſſe leguntur.

οὐδὲ κεκριμένον.) Id eſt, Quia malis benè eſt, bonis uerò malè, non poſsis dicere, quid agendo placeas dijs. Vide prouerb. Diuitiæ non ſemper optimis contingunt: item, Liba Coalemo: item, Corui luſcinijs honoratiores: item, Paupertas ſapientiam ſortita eſt.

πενίης μητρόπα.) Vituperatio paupertatis, & incommodorū eiuſdem. ἀμηχανίην autem uocat conſilij & mentis inopiam, deſperationem, ac ſummam rerum penuriā. eam Alcæus Lyricus πενίας ἀδελφὴν nuncupauit, quòd eam comitari ſoleat.

ἐς ἀμπλακίην.) Vt ſe conuertant ad ſtudia, arteſque minimè honeſtas. Vide prouerb. Viro eſurienti neceſſe eſt furari: item, Miſerrimum fame mori: ac, Multa docet fames.

ἐν πενίῃ.) Quòd mali paupertatem & alia uitæ incommoda non rectè ferant, boni uerò in utraq; fortuna ijdem appareant: quemadmodum de Socrate, Plato, Xenophon, Diogenes & alij ſcriptum reliquerunt:

ὁ μὲν (γὰρ) πονηρὸς οὐδὲν ἄλλο πλὴν κακός·

ὁ δ' ἐσθλὸς, ἐσθλός. οὐδὲ συμφορᾶς ὕπο
φύσιν διέφθειρ', ἀλλὰ χρηστός ἐστ' ἀεί: quemadmodum rectè ſic ſentit apud Euripidem Hecuba. uide prouer. In beato omnia beata: item, Sapientibus omnia facilia.

αἰδεῖσθαι ἧ.) De humanitate ac pietate erga amicos & deos, quos periurio contra ſe irritare prohibet.

μηδὲν ἄγαν.) Quòd iniuſticiam & mala lucra ſectari, exitiũ fferat, cuius initium eſt mentis peruerſio, qua τὸ κακὸν δοκεῖ ποτ' ἐσθλὸν εἶναι τῷδ' ὅτῳ θεὸς φρένας ἄγει πρὸς ἄτην, quemadmodũ à uetere Tragico ſcriptum eſt. Vide prouerb. Ne quid nimis: item, Feſtina lentè.

φίλτατος ὤν.) Ad amicum peccantem in amicitiam, ſine cauſa, ex propria malitia.

οὐδὲν χ θησαυρόν.) Commendatio uerecundiæ & pudoris: de quo in uerſu Heſiodi dicitur,

αἰδὼς ἥτ' ἄνδρας μέγα σίνεται, ἠδ' ὀνίνησι. & quæ à turpi. maximè auertit homines, & formæ quoq; ingens decus conciliat, ipſa ornamentum faciei exiſtens eximium: quemadmodum Clearchus lib. 1. rerum amatoriarum his uerbis indicat ex Lycophronidis ſententia, apud Athenæum lib. 13. ὅτι παιδὸς ἄῤῥενος, ὅτι παρθένων τῶν χρυσοφόρων, οὐδὲ γυναικῶν βαθυκόλπων, καλὸν τὸ πρόσωπον, ἀλλὰ κόσμιον πεφύκει. ἡ γὰρ αἰδὼς ἄνθος ἐπισπείρει. Vide etiam prouerb. Pudor & metus.

μηδενός.) Gnome eſt, quòd ſapiens & potens facilè id aſſequatur, ut nullo hominum uideatur eſſe deterior, ſeu etiam inferior, Cum benè nummatum decoret Suadela Venusq;: ut in Latini poetæ uerſu id indicatum eſt. Vide prouer. Pecuniæ uir: item, Virtutem & ſapientiam uincunt teſtudines.

πίνων δ' οὐχ.) Ita bibendum, ne inebriati maledictis inceſſamus amicos. οἴνου κατιόντος εἰς τὸ σῶμα, ἐπαναπλέει κακὰ ἔπεα καὶ τὰ μαινόμενα, autore Herodoto apud Athenæum lib. 13.

οὐδὲν ὅμοιον.) Prędicat amico candorem & ſinceritatẽ ſuam, & quòd neminem in ea re ſimilem ſibi inueniat. hoc eſt, queritur de paucis fidis amicis.

ἐς βάσανον.) Per βάσανον lapidem indicem intelligit, cuius attritu fabri aurum uel argentum explorant. Vide prouerb. Lydius lapis: item, Inexploratus homo: item, Aperto pectore: item, Fidus amicus: ac, Aurum igni probatum. Extat etiã Plutarchi libellus, de laudando ſeipſum citra inuidiam. Vide prouerb. Teipſum laudas.

πολλὰ μή.) Correctio ſui ipſius, quòd quamuis habeat ſtu-

dium rectè agendi, tamen ſæpè labatur tum in amicitia, tum in alijs rebus: quòd nemo ſit ab omni parte beatus, nemo excellat in omnibus, cũ πάμπαν ſit ἄμωμος οὔ τις οὐδ' ἀκήριος, quemadmodum ſapiens dixit Simonides. Vide prouerb. Mala bonis mixta ſunt.

πολλοῖς ἀνθρώποις.) Cõtra immodicè loquaces, οἷς ἡ γλῶττα προτρέχει τῆς διανοίας: ut Iſocrates dixit. Et quòd bona tantum & neceſſaria dicenda, cætera uerò ſinenda ſint: quemadmodum præcipit apud Stobæum Pythagoras:

ἢ χρὴ σιγᾶν, ἢ κρέσσονα σιγῆς λαλεῖν.

οὐ γὰρ τὰ πολλὰ ἔπη φρονίμην ἀπεφήνατο δόξαν. ut de ſapientibus quidam monere eſt ſolitus.

πάντων μὲν μή.) Multi extitere, qui non naſci optimum cenſerent, aut quàm ocyſsimè aboleri. Extat autem ea ſententia apud Plinium in præfatione lib.7 Mundi hiſtoriæ: Ciceronẽ etiam lib.1. Tuſculanarum quæſtionum, & Plutarchum in oratione conſolatoria. Apud Platonem quoq; in Axiocho non diſsimilis legitur. Et τὸ μὴ γενέσθαι ἄριστον, τὸ δὲ γενέσθαι πόνος, fertur dicere conſueuiſſe Apollonius. Vide etiam prouerb. Non naſci optimum. Hoc loco commemoranda fuerant, quæ de Trophonio & Agamede, quorum Homerus etiam meminit: de Cleobi item & Tello, à pluribus autoribus memoriæ prodita ſunt: Platone, Pauſania, & Plutarcho, ubi ſæpius etiam ea repetita leguntur.

De Trophonio & Agamede, Cleobi & Tello, beatis.

ἐνθέμεν.) Ideoq; rectè dixit Alexander, ſe non minus obligatum Ariſtoteli præceptori, quàm patri Philippo: quòd ab hoc uiuendi, ab illo autem bene uiuendi rationem & cauſam eſſet aſſecutus. Plutarchus in Alexandro.

Alexander Magnus quantum di xerit debere ſe præceptori Ariſtoteli.

Ἀσκληπιάδαις.) Patronymicum: id eſt, Podalirio & Machaoni, filijs Aeſculapij, filij Apollinis, uſqueadeò periti & felicis medici, ut mortuos etiam uitę reſtituiſſe ipſum ſcribat Pindarus 3 Pythior. hymno. Ouid. 2 Met. Xenophon quoq;, ubi de Chironis diſcipulis loquitur, omnibus præſtantibus uiris, in lib. de Venatione. Apuleius etiam lib.4 Floridorum. Extant & Ariſtidæ Adrianæi orationes aliquot, in laudem Aeſculapij, templi et filiorum eius ſcriptę, de quibus Homerus quoq; meminit Iliad. β. itẽ λ. & in hymno Aeſculapij, his quidẽ uerbis: ἰητρὸς γὰρ ἀνὴρ πολλῶν ἀντάξιος ἄλλων,

ἰούς τ' ἐκτάμνειν, ἐπί τ' ἤπια φάρμακα πάσσειν.

Aeſculapius Apollinis filius, medicus peritus.

Et rurſum apud eundem de Aeſculapio in Hymnis,

χάρμα μέγ' ἀνθρώποισι κακῶν, θελκτῆρ' ὀδυνάων.

εἰ δὲ

εἰ δ' ἦν ποιητόν.) Quòd uirtutes non inſerantur liberis ex tra duce, ut loquũtur. Eius rei ſuppeditãt nobis plurima exẽpla tũ ueteres hiſtoriæ, tũ etiã uita præſens. Pericles uir eloquentiſsimus & ſapientiſs. filios reliquit duos ſtupidos, & tertium Cliniam furioſum etiam. Sic Ariſtides filium habuit nullius rei. Thucydidis quoque duo filij paternæ uirtuti non reſponderunt: quemadmodum id docet Socrates apud Platonem. Cicero etiam, fons ille eloquentiæ, & dono quodã prouidentiæ genitus, reliquit filium illaudatum: Cyrus ſimiliter ſuũ Cambyſem: utrumq; à patrijs uirtutibus longiſsimè degenerantes, quemadmodum id ſcribunt Plutarchus in Cicerone, & Herodotus lib. 3 in hiſtoria Cambyſæ. Vnde tot exemplis motus Demoſthenes dixit, *τῶν ἀνδρῶν ἀγαθῶν ὥσπερ εἱμαρμένη ἐκ φαύλους ἀποβαίνειν υἱούς*, quemadmodũ ſcribit id Ariſtides rhetor in Cimone. Et apud nos uir quidam bonus & facetus, in eandem ſententiam hanc ſuam uocem ſæpè (occaſione ita ferente) uſurpare ſolebat: Laudate laudate, *Daß io kein zweiſer man eynen klůgen ſon late.* Extat hic locus Theognidis apud Platonem in Menone, ubi Socrates conatur oſtẽdere, uirtutem doceri non poſſe. Cuius contrarium oſtendit Plutarchus in commentario, Quòd uirtus doctrina poſsit acquiri. Vide prouer. Aut regem aut fatuum naſci oportere: item, Filius degenerãs: ac, Nunquam ex malo patre bonus filius: &, Matrem ſequimini porci: ac, Haud canit paternas cantiones.

Exempla filiorũ degenerantium à patrijs uirtutibus

ἀλλὰ διδάσκων.) De tardis & lentis & monſtroſis naturis illa accipienda ſunt, quæ nullo artificio, nulla inſtitutione, nulla diſciplina molleſcũt: qualis fuit Nero Cæſar, cloaca ſathanæ, doctiſsimi & caſtigatiſs. Senecæ diſcipulus. quales etiam plurimi de Platonis diſcipulis fuerunt peſsimi, crudeles & tyrannici, quemadmodum id prodidit Athenæus libro undecimo *δειπνοσοφιστῶν*.

Quales fuerint pleriq; Platonis diſcipuli.

νήπιος ὅς.) Vide prouer. Non uidemus manticæ quod in tergo eſt: item, Ab ipſo lare: item, Propria uineta cedere: ac, Aedibus in noſtris. Quæ item de duabus Aeſopi peris à Plutarcho & alijs referuntur, notiora ſunt.

οὐδείς τοι πάντ'.) Quòd nemo ſit ab omni parte beatus, & quòd bonus uir utranque fortunam rectè ferat.

Sperat (enim) *infeſtis, metuit ſecundis*
Alteram ſortem, bene preparatum *Pectus.* Horat. lib. 2, Oda 10.

χ' οὐκ ἐπίδηλος.) id eſt, Celat ſuum infortunium, *Macht nicht viel geſchrey darvon.*

εἰ μ' ἐθέλεις.) Prædicàt amico ſuam conſtantiam, fidẽ & candorem. metaphora ſumpta ab auro examinato & puro. Vide prouer. Aurum igni probatum: item, Aurum indice exploratum: &, Aurum Colophonium: ac, Inexploratus homo: item, A' puro pura defluit aqua: item, Vera fronte.

ἄνθρωπ' εἰ.) Contra eos qui ſibi ſapere uidentur, cum ſint ſtultiſsimi. Vide prouerb. Noſce teipſum.

Homerici quidã uerſus apud Platonem & Syneſiũ aliter leguntur, quàm apud Homerum.

οὔ τοι σύμφορον.) Apud Clementem 6. *στρωμάτων* paulo aliter legitur, quemadmodum Homerici etiam aliquot apud Syneſium: ab ipſis fortè ſcriptoribus, à quibus citantur, pro ſuo arbitrio ſic mutati. Leguntur quoq; apud Athenæum lib. 13, cũ ſimilibus. Sunt autem præceptum de ducenda æquali uxore. Vide prouerb. Aequalem tibi uxorem quære: item, Formica camelus: &, Parit puella etiamſi malè adſit uiro: ac, Semper ſeni iuuenculam ſubijce: &, Vinum caret clauo.

μή ποτ' ἐπ' ἀπρήκτοισιν.) Impoſsibilia non affectanda, ſed utilibus ac neceſſarijs ſtudendum. Vide prouerb. Impoſsibilia captas: item, Quod fieri non poteſt, nec incipiendum quidem.

εὐμαρέως τοι.) Vide prouerb. Dij facientes adiuuant, Cum Minerua manum quoq; moue, Manum admonenti fortuna imploranda: item, Induſtriã adiuuat Deus: ac, Difficilia quæ pulchra.

ἀμφ' ἀρετῇ.) De ſtudio iuſticiæ, de qua pluribus diſputatur ab Ariſtotele in Ethicis. Vide prouerb. Lucrum malum æquale diſpendio.

μηδένα.) Præceptum in ſympoſijs obſeruandũ, de quo Menelaus etiam in Odyſſea præcipere uoluit hoc uerſu,

χρὴ ξεῖνον παρεόντα φιλεῖν, ἐθέλοντα δὲ πέμπειν: Odyſſ. ο. Vide prouer. Temulentus dormiens nõ eſt excitandus: ac, Volentem bouem ducito: item, Neceſsitas moleſta: item, Cogi ad bibendum inhumanum.

ὃ πάσας νύκτας.) Id eſt, ſinas eum bibere, dum bibendi copia datur, quæ ipſi non ſemper ita ſuppeditabitur. Vide prouerb. Saturnalia non ſemper erunt.

αὐτὰρ ἐγώ.) Maturius è conuiuio diſcedendũ: & uinum bonum eſſe. cum modicè bibitur. tunc enim,

ἀνδρὶ δὲ κεκμηῶτι μένος μέγα οἶνος ἀέξει: quemadmodum id de eo prædicat in Iliad. ζ. Hecuba, Hectori à prælio redeunti.

ὃς δ' ἂν ὑπερβάλλῃ.) De incommodis ebrietatis.

μυθεῖται.) Referuntur ab Athenæo etiam lib. 10. ubi multa ſimilia ex alijs poetis afferuntur. Vide prouer. Quod in animo ſobrij, id in lingua ebrij.

ἑρμί-

ἰσημέραν.) Id eſt, ne fias uentris mancipium, ipſeq; tibi dominetur quemadmodum dominus ſeruis, quibus quotidie imperat.

ἢ παρμένων.) Id eſt, ſi non uis tempeſtiuè decedere, ſaltem hoc effice manens, ne bibas largius.

κωτίλλεις.) Multa promiſcuè loqueris, garris in morem hirundinis: ut ſolent fœcundi calices facere diſertos, iuxta Horatium.

ἢ μὴν γάρ.) Taxat bibacitatem amici, quòd nullum recuſet poculum, ſed ex omnibus oblatis bibat. *φιλοτήσιος* autem crater, amoris & amicitiæ ergò porrigebatur.

σπονδάς.) Libatio erat inuocatio deorũ, ſeu preces antequã biberent. quod ueteres ita, quamuis ethnicos, conſtanter obſeruare ſolitos fuiſſe, ex multis locis Homeri demõſtrari poſſet. Cæterùm de ueterum crateribus uide prouerb. Superis impari numero, inferis pari ſacrificandum: ac, Bonæ fortunę, ſiue Boni genij: item, Philoteſius crater.

Veteres nec edebãt nec bibebant, niſi inuocatis prius ſuperis.

ὑμεῖς δ' εὖ.) Iubet procul remouere lites è cõuiuio, & in commune de communibus diſputare, & uulgaribus: quæ ſimul omnibus & grata ſint, & ab omnibus intelligantur. Id uidetur uoluiſſe etiã præcipere Phocylides his uerſibus, apud Athenæum lib. 10.

De quib. in conuiuio diſputandũ

χρὴ δ' ἐν συμποσίῳ κυλίκων περινισσομενάων,

ἡδέα κωτίλλοντα καθήμενον οἰνοποτάζειν. quemadmodum ſimilia leguntur conuiualia præcepta apud Athenæum multa. Quãuis ex Dipnoſophiſtis, eiuſdem libris, item *ϑ συμποσιακῶν* Plutarchi, & eiuſdem Septem ſapientũ ſympoſio, Platonis etiam, Xenophontis, Macrobijq; Saturnalibus, ſatis apparet, quòd de ualdè etiam ſerijs interdum in conuiuijs ueteres diſputare conſueuerint. quemadmodum Perſas etiam ebrios de maximis rebus conſultare ſolitos fuiſſe, multi ſcriptores memoriæ prodiderunt. Vide prouerbium, Interſecta muſica.

Veteres de ſerijs diſputabant in conuiuijs.

Perſæ ebrij de maximis rebus conſultare ſoliti.

ἄφρονος ἀνδρός.) Quòd uinum immodicè ſumptum prodat cuiuſq; mores & ingenium. Ideoq;, ut ſcripſit Horatius in Arte poetica,

Reges dicuntur multis urgere cucullis,

Et torquere mero, quem perſpexiſſe laborant,

An ſit amicitia dignus.——Vide prouer. In uino ueritas: itẽ, Vinum & ueritas, Vinum animi ſpeculum: item, Vinum ſenem etiam uel nolentem ſaltare compellit.

οἰνοβαρῶ.) De incommodis uini immodicè ſumpti.

περιτρέχειν.) Apud Euripidem Cyclopi ebrio *οὐρανὸς συμπεφορημένος δοκεῖ τῇ γῇ φέρεσθαι*. Et apud Athenæum lib.21 non eſt illepida hiſtoria ex Timæi Taurominitani ſcriptis relata, de adoleſcentibus uino calefactis,& dementib. propterea, ut putarent ſe naui uehi in mari tempeſtuoſiſsimo,&c.

Exemplum adoleſcentum furentium præ uino.

ματαίων.) Vide prouerb. Vinum caret clauo: item, Vino repueraſcere.

οἶνος πινόμενος.) Hoc diſtichon ſuprà expoſuimus.

ἄλλος δή.) Ad amicum, quòd ſe pauperem, aliunde ad ſe uenientem pauperem, & ſi quem porrò unà adducat amicum, ſit accepturus: xenion quoq; daturus, pro ædium ſuarum facultate, nulloſq; propterea maiores ſumptus facturus, accepta aliũde pecunia mutuò. Deinde petit, ut amicis de fortuna ſua ſciſcitantibus, reſpõdeat: quòd ea ſit mediocris. Vide prouerb. Munerũ animus optimus: itẽ, Si nõ adſunt carnes, taricho cõtentos eſſe oportet: itẽ, Pręſentẽ fortunã boni conſule.

εἰς εὖ μέν.) Id eſt, Si cum felicitate quis nos conferat, miſerè uiuo: ſi uerò cum infelicitate, nihil eſt quod queror. nõ enim ſum infeliciſsimus. Vide prouerb. Vt poſſumus, quando ut uolumus non licet: itẽ, Quæ dantur: &, Quod adeſt boni conſule. Hoc loco referendum eſt, quod de Athenienſibus ſcribitur, quomodo ſint habiti à Spartanis, *ὡς ἐλλέβοροι* ſcilicet *ὑβριστικῶς, ὡς δῆλοι ἦ καὶ ἐκπλυθέντες μετρίως.*

οὐ σὲ μάτην.) De diuitijs, quòd facilè ferant calamitatem: & quòd ratio iudicet congruum eſſe, ut bonis benè, malis uerò ſit malè. Huc pertinent, quæ de ea re diſputantur in Ariſtophanis Pluto. Vide prouerb. Diuitiæ non ſemper optimis contingunt, qui plerunq; ſub cruce ſunt. Homerus cæcus eſt, & mendicus, & poſtea fame extinguitur: ut ſcripſit de ea re Sotades Iambographus.

εἴμοι ἐγών.) Querela, quòd quæ in uita iucunda, citò tranſeant. quemadmodum poeta etiam Latinus idẽ queſtus eſt:

Optima quæq; dies miſeris mortalibus æui
Prima fugit, ſubeunt curæ, triſtiſq; ſenectus,

οὔτέ τινα.) Prædicat amico fidem & candorem ſuum, quòd ſit talis, qualis in uerſu uerus amicus deſcribitur:

γνήσιος εἰμὶ φίλος, καὶ τὸν φίλον ὡς φίλον οἶδα. Vide prouerb. Aperto pectore: item, Vera fronte.

φιλεῖ.) Quòd delectetur ijs quæ palato & auribus grata ſunt, iuxta Epicuri ſcilicet doctrinã. ſic enim ſcribit in lib.1. de fine, referente

referente Athenæo lib. 12. οὐ γὰρ ἐγώ γε δύναμαι νοῆσαι τ᾽ ἀγαθὸν, ἀφαιρῶν μὲν τὰς διὰ τῶν χυλῶν ἡδονὰς, ἀφαιρῶν δὲ τὰς δι᾽ ἀφροδισίων, ἀφαιρῶν δὲ τὰς δι᾽ ἀκροαμάτων, ἀφαιρῶν δὲ καὶ τὰς διὰ μορφῆς κατ᾽ ὄψιν ἡδείας κινήσεις. τίς γὰρ ἡδονᾶς ἄτερ θνητῶν βίος ποθεινὸς, ἢ ποία τυραννὶς τᾶς δ᾽ ἄτερ οὔτε θεῶν ζηλωτὸς αἰών: quemadmodum ibidē apud eundem autorem ex Pindaro refertur. Et Mimnermi illi uerſiculi à Plutarcho celebrati idem innuunt:

τίς ὁ βίος; τί δ᾽ τερπνὸν, ἄτερ χρυσῆς ἀφροδίτης;

τεθναίην, ὅτε μοι μηκέτι ταῦτα μέλει. Eam opinionē hauſiſſe Epicurū ſcribit Athenæus, ex loco quodā Homerico, qui extat in Odyſſea lib. 1. quemadmodū pleroſq; alios tùm philoſophos tū poetas, materiā ſuorū ſcriptorū & diuerſarū opinionū quę philoſophorū ſectas pepererūt, quēadmodū tū alij autores id oſtēdere ſunt conati, tū Plutarch. maximè in Homero ſuo.

Epicurus in quibus rebus ſummū bonum poſuerit.

Plerique philoſophorum materiā ſcribendi ex Homero ſumpſerunt.

ὁππότε δειλήν.) Exponūtur hi duo uerſus à Philone Iudæo in oratione, Quòd omnis probus liber ſit. Dicetur aūt cōmodè de naturis improbis & fucatis. De ſeruis nāq; id uniuerſaliter dici nō poterit, cum conſtet multos pręſtantes uiros, & eruditionis & probitatis nomine inſignes, ſeruos fuiſſe: de quo plu ribus uide Gelliū lib. 2 cap. 18: quæ item lib. 3. de Beneficijs à doctiſsimo Seneca contra hanc Theognidis de ſeruis ſententiam rectius diſputantur. Vide prouerb. Serui dimidio mentis carent: &, Seruus ſeruo præſtat, &c.

Multi præſtantes uiri ſerui fuerunt

οὔτε γὰρ ἐκ σκίλλης.) Prouerbiales ſunt formulæ, quòd ex improbis improbi naſcātur. Vide prouer. Quot ſeruos habemus, totidē habemus hoſtes: ac, Quæ ſemel ancilla, nunquā hera: item, E ſquilla non naſcitur roſa. Eſt aūt ſquilla cępæ ſpecies, quemadmodum id apud Plinium pluribus agitur. Vide etiā prouerb. Squillas à ſepulchro uellas.

Squilla.

ὑάκινθος.) Flos eſt hyacinthus, noſtri uocant Breünling, alij aliter nominant. de eo plura uide apud Dioſcor. lib. 4. cap. 58. de Re medica: & Mathioli, quemadmodū etiā Amati, in eundē autorē, utriuſq; doctiſsima cōmentaria. Quæ itē Fuchſius ex optimis autorib. de Dioſcoridis hyacintho, & poetico fabuloſo illo ex ſanguine Aiacis orto, in ſuis Stirpiū cōmentarijs diſputet: quę etiā Tragus nō ineruditè, de utroq; hyacintho in ſua ſimplicium hiſtoria colligit & ratiocinatur, Reperitur aūt is flos ſponte natus circa Hetſtadiā, in monte qui uocatur Der Scheüberg. ad Rhenū etiā ſupra Bonnā, quēadmodū nobis narrauit clariſs. uir, Georgius Aemylius, S. Theologię doctor, ac inſpector eccleſiarū in comitatu Stolbergenſi, amicus noſter colendus.

ὅτι

ὅ τις αὐτὸς.) Quòd nemo libens ſeipſum in mala conijciat. Quæ uerò leguntur in hiſtorijs & tragædijs plurima hominũ ſibi manus inferentium exempla, aliò fortè pertinebunt. Vide prouerb. Faber compedes quos fecit ipſe geſtat: item, Sibi quiſq; amicus eſt.

Centaurorum fabula.

Δαιμαίνω.) De iniuſticia, quæ ſolet afferre exitium hominibus: quod exemplo demonſtrat centaurorũ, qui populi Theſſaliæ, *ἱππευτικῆς* autores finguntur: unde & nominati, *ἀπὸ κεντῶν τοὺς ταύρους*, teſte Plinio lib. 7 cap. 56. Fabula uerò, quomodo perierint propter iniuriam, exponitur apud Diodorum Siculum lib. 5. Homerum Odyſſeæ φ. Ouid. lib. 12 Metamorphoſ. Horat. ode 12 lib. 1. Meminerunt eorundem Iſocrates, Lucianus: tametſi Lucretius eos nunquam fuiſſe affirmet. Vide etiam prouerb. Centauricῶs uiuere: item, Lapitharum conuiuium: &, Mens non ineſt Centauris. Sympoſium item, ſeu Lapithas Luciani.

χρὴ μι.) Monent fortè, ut lites iuſtè rectéq; componamus, adhibitis uatibus, & cõſulto uerbo Dei: uel, ut unicuiq; ſuũ tribuamus, ſacerdotes ueneremur, & de ſacris piè & reuerenter ſentiamus.

μηδενα.) De ſtudio iuſticiæ & beneficentiæ.

Quid ueteres πυρσείας ſignificarint.

Pharo turris Alexandrina altiſſima, ac nocturnis ignib. coruſca.

ἄγγελος.) Quòd, neceſsitate id exigente, oporteat bonum uirum pugnare pro patria, *εἷς γὰρ οἰωνὸς ἄριστος ἀμύνεσθαι περὶ πάτρης*, ut Hector loquitur apud Homerum. Per *ἄγγελον* autẽ mutum intelligit *πυρσείας*, ſeu *φρυκτωρίας*, hoc eſt, ſpeculas, è quibus igne ſublato aduentus hoſtium, ſeu alia etiam ſignificabantur. De ijs meminit Aeſchylus in Agamemnone, Strabo etiam lib. 3. & Solinus cap. 41. Statius lib. 3. Syluarum, Lucan. lib. 9. Egeſippus li. 4. cap. 2. ubi de Pharo, turri illa excelſa in portu Alexandrino loquuntur, quæ nocturnis coruſca facibus nautas ducebat.

Δια πρόσσω.) id eſt, Non procul abſunt à nobis: para itaque te, ut ipſis pro patria occurras. è ſpecula namq; ignis accẽſus, hoſtes aduentare nobis ſignificat.

χρὴ τολμᾶν.) Præceptum de patientia in rebus aduerſis.

φράζευ.) Quòd in mediocritate, ne nimis diuites, pauperéſque ſimus, conſiſtat felicitas: & quòd modum obſeruare difficile ſit.

ἐπὶ ξυροῦ.) Prouerbiale, pro ſummo periculo. quaſi diceret: in eo, in medio conſiſtit felicitas, à quo non niſi cũ periculo diſceditur. Vide prouerb. In acie nouaculæ.

ἔχοι μοι.) Votum, ut poſsideat opes hoſtiũ, easq́; diſtribuat amicis.

κεκλῆσθαι.) Bonorum conſortio utendum. Vide prouerb. A' bonis diſcendum.

ἥβῃ τερπόμενος.) Sententia eſt prorſus Epicurea, quæ tollit animæ immortalitatem: de qua plurimorum ſaniorum philoſophorum, Platonis, Ariſtotelis, Xenophontis, Plutarchi, Pindari, Phocylidę, &c. piæ extãt ſententiæ & diſputationes, quæ huic loco opponendæ ſunt. *Philoſophorũ ſententia de animæ immortalitate.*

οὐδὲν ἔτι.) Rectius Phocylides, *ψυχὴ δ' ἀθάνατος καὶ ἀγήρως ζῇ διὰ παντός.*

δόξα μοι.) De falſa perſuaſione ſeu eruditiõis, ſeu cuiuſcunque rei, quæ plurima mala ſecum affert: audaciam, temeritatem, arrogantiam, & huiuſmodi. Vide prouerb. Inſcitia parit confidentiam: ubi leguntur multa ſimilia, huc pertinẽtia. Timonis etiam uerſiculus refertur, *Timonis uerſiculus.*

ἄνθρωποι κενεῆς οἰήσιος ἔμπλειοι ἀσκοί.

εὖ ἔρδων.) Quòd rectè facta ſibijpſis ſint præconium. *τεκμαίρει γὰρ χρῆμ' ἕκαστον:* Pindar. 6. Olympior. Nõ itaq; alienam laudẽ admodum debent expectare. Et rectè monuit de ſapientibus Hebræis Schemaiah, in libro qui Pirke Abboth inſcribitur, id eſt Capitula patrum: אֱהוֹב אֶת הַמְּלָאכָה וּשְׂנָא אֶת הָרַבָּנוּת id eſt, Dilige opus, & odi magiſterium. *Nobilitat quemq; ſuum opus.*

οἵ με φίλει.) De amicis queritur, uolentibus ut uel odio habeat, uel amet, quos ipſi uolunt.

φάλων ἐξ ἀγαθῶ.) Vide prouer. Difficilia quæ pulchra: item, Mala ultrò adſunt: item, Lædere facile, mederi difficile.

μή με δίδασκ'.) id eſt, noli à me petere, ut quos uelis, ſeu amem, ſeu odio habeam. Niſi generaliter accipi uelimus, cum nos ad rem quandam diſcendam ineptos eſſe dicimus.

ἐχθαίρω.) Vxoris de uiro quærentis, quòd non ſe amet ex animo ſolam, ſed ſectetur alias mulieres: quare & ipſa eum à ſe negligendum eſſe cenſet.

κοῦφον.) Id eſt, deferens eum, quemadmodum auicula non ſemper eundem locum obtinet.

ἀρουῦ.) Id eſt, qui ſectatur aliorum uxores. Vide prouer. Alienum arare fundum, Alienam metere meſſem: item, Complura maſculi canis cubilia: ac, Agrum alienum irrigas, tuis ſitientibus: &, Alieno thoro pedem infers.

ἀλλὰ τὰ μὲν.) Quòd præterita nõ amplius ſint in noſtra poteſtate, & quòd futura mala diligentia præcaueri poſsint. *τὸ δὲ*

 γεγονὸς

γεγονὸς ὂν οὐδέχεται μὴ γενέσθαι, ut eſt apud Ariſtotelem lib. Eudemior.5. Vide prouerbium: Quod factum eſt, infectum fieri non poteſt.

πᾶσι.) Quòd futura ſint incerta, ut in uerſu Nazianzeni dicitur: —*τὸ δ' ἄνευθεν ὃ σάφα οἶδα,*

ἢ κακὸν ἠὲ καλὸν αὐτελέσει τέλος. *τὸ μέλλον γὰρ ἀόρατον*: Iſocrat. Et quòd multa accidant præter ſpem hominibus, læta & aduerſa. Vide prouerb. Non omnia eueniunt quæ in animo ſtatueris, Euentus propter expectationem: item, Non quiduis contingit quod optaris.

πενιῶντι.) id eſt, contempto, afflicto, infelici.

ἀφροσύνης.) Id eſt, ne amplius habeatur pro ſtulto, ſed ſapiente. felicibus enim uulgus ſapientiam & eloquentiam tribuere ſolet: quemadmodũ id aliquot uerſib. Horatij oſtenditur.

τολμᾶν χρή.) Quòd oporteat ſapienter & rectè ferre utramq; fortunam, & ſe ſolari in aduerſis, expectatione meliorũ. Idq; ſapienter monent uerſus ſeu Baſilij, ſeu cuiuſcunq;:

ὡς ἐθέλει τὸ φέρον σε φέρειν, φέρου· ἢν δ' ἐπιθύσεις,
καὶ σαυτὸν βλάψεις, καὶ τὸ φέρον σε φέρει. Vide prouer. Omnium rerum uiciſsitudo: item, Finem uitæ ſpecta.

ἄνθρωπ'.) Dicetur de homine, ſeu amico, cuius mores noſtris non congruunt. Vide prouer. Amicitia æqualitas: item, Amicus alter ipſe: item, Aequalis æqualem delectat.

πλὴν πλούτου παντός.) Quemadmodum à Satyrico dicitur:

Interea pleno dum turget ſacculus ore,
Creſcit amor nummi, quantum ipſa pecunia creſcit. Et ab alio dicitur: *Quo plus ſunt potæ, plus ſitiuntur aquæ.*

πλούτου γὰρ οὐδὲν τέρμα πεφασμένον ἀνδράσι κεῖται, ut ſuprà dixit poeta.

ἴσασι.) id eſt, quibus tui mores congruant.

ὅ μ' ἔλαθες.) Ad amicum malè fidum, qui poſtquam ſemel fefellit, iterum tamen conatur apud nos irrepere. Vide prouerb. Piſcator ictus ſapit, Poſt mala prudentior: item, Vulpes non bis capitur laqueo: &, Decipienti ſemel.

ψυχρόν.) id eſt, Lædebas me, quemadmodum ſerpens in ſinu fotus. Vide prouerb. Colubrum in ſinu fouere.

μάγνητας.) De iniuſticia, quæ in mala conijcit homines. Per Magnetas autem centauros intelligit, incolentes olim Magneſiam, uicinam Theſſaliæ: de quibus ſuprà. Vide prouerb. Magnetũ mala. Meminit Magnetũ etiã, quomodo ſint captiui facti Epheſiorũ, Athenæus lib.12, qui totus eſt conſcriptus de ueterum delicijs.

Liber duodecimus Athenæi de qua materia ſcripius.

πολλῷ.

πολλῷ.) Quòd pleonexia, hoc eſt, plura habendi cupiditas, auaritiæ & iniuſticiæ ſtudium (quæ duo plerunq; coniuncta eſſe ſolent) perdant homines. quemadmodũ de Tantalo ſcribit Pindarus Olymp. 1. *ὅτι κόρῳ ἕλεν ἄταν ὑπέροπλον*: ſicut apud Athenæum lib. 12, qui totus propemodũ de ea re ſcriptus eſt, exempla ſimilia plura reperiuntur. Vide prouerb. Diues aut iniquus, aut iniqui hæres.

ἀρχῇ ἐπὶ ψεύδεσ.) Mendacium non dicendum: quòd ſemper id ſit turpe & noxium, quandocunq; dicatur. Rectè autẽ hoc loco refertur ſententia Tryphiodori, poetæ & grammatici: *ψευδῆ λόγον μὴ ποιέισθαι, τὸ γὰρ ψεῦδος ἐν τοῖς ἐσχάτοις μορίοις μελαίνεται καὶ ἀμαυροῦται.* Vide prouerb. Ne guſtes illa quibus nigra eſt cauda.

καὶ ἐξέλθῃ.) id eſt, quandocuuq; dicatur. ſeu, etiamſi id primum eius ſit mendacium. qui enim ſemel malus, &c.

ὁ χαλεπὸν.) Quòd eundem laudare & uituperare, pro occaſione temporum & perſonarum, non boni uiri ſit. Vide prouerb. Ex eodem ore calidum & frigidum efflare.

σιγᾶν ᾗ ὄκ.) Quòd boni uiri, quemadmodum rectè ferunt utramque fortunam, ita etiam modum ſeruare poſſunt in alijs rebus, dicendo, &c. quod mali nequeunt. Vide prouerb. Homines frugi omnia rectè faciunt: item, Sapientibus omnia facilia.

οὐδ' ὁλόκα παμπόδλιν.) Hyperbolica ſententia, qua ſignificare uoluit, bonos in uita eſſe pauciſsimos. quod & Virgilius in ſuo de uiro bono epigrammate indicauit.

ἠέλιος καθορᾷ.) id eſt, quotquot uiuunt. ſecundum Solonis etiam iſta,

> *οὐδὲ μάκαρ οὐδεὶς πέλεται βροτὸς, ἀλλὰ πονηροὶ*
> *πάντες, ὅσους θνητοὺς ἠέλιος καθορᾷ.*

ὅ τι μάλ'.) *πολλὰ γὰρ ἀνθρώποις παρὰ γνώμαν ἔπεσον*, ut eſt in Pindari Olympijs. Ac bene cogitatum ſurripi ſæpiſsimè, Plautus dixit. Vide prouerb. Captantes capti ſumus: item, Arcadiam me poſtulas. *κατὰ θύμια*, iuxta animi ſcutentiam.

κρέοσοντες.) id eſt, dij omnia faciunt pro ſuo, nõ ſemper hominum, arbitrio.

πόλλ' ἐν.) Querela de paupertate, & quòd illa deſpecta ſit, diuites uerò in precio habeantur: quemadmodum Latinus etiam poeta monuit. Et Alcæus apud Suidam & Laertium: *χρήματ' ἀνὴρ πενιχρὸς δ' οὐδεὶς πέλετ' ἐσθλὸς, οὐδὲ τίμιος.*

παντοῖαι.) Quòd in hominum uita multa ſint mala, multa

 bona,

bona, uariæ artes, diuerſaq; ſtudia. ἄλλων γὰρ ἄλλαι ἐπιτεχνήσιες. Quod ab interprete Pindari citatur, ut prouerb. Atticum. Vide prouerb. Suo quiſq; ſtudio gaudet, Inſania non omnibus eadem.

ἀργαλέον.) Vide prouer. Moleſtum ſapientem apud ſtultos loqui: item, Canent cygni, cum tacebunt graculi.

αἰσχρὸν τό.) Vitandos eſſe congreſſus intempeſtiuos, qui fiũt à ſobrijs cum ebrijs, & contrà. Vide quæ in eam ſententiá pluribus diſputátur à Cornario, in præfatione in Sympoſion Platonis & Xenophontis, à ſe conuerſa.

ἥβη καί.) κραιπνότερος μὲν γάρ τε νόος, λεπτὴ δέ τε μῆτις: quemadmodum de iuuenib. ſcripſit Homerus Iliad. Ψ. & Herodot. in Thalia. ὅτι αὐξανομένῳ τῷ σώματι συναύξονται καὶ αἱ φρένες, γηράσκοντι δὲ συγγηράσκουσι.

ὧπερ.) De iræ incommodis in uerſibus Horatij quoq; dicitur: ——*Qui non moderabitur iræ,*

Infectum uolet eſſe, dolor quod ſuaſerit, & mens.

Extat autem Plutarchi cõmentarius de cohibenda iracundia eruditè ſcriptus.

βουλεύ.) τὸ εὖ γὰρ βουλευθέντι πρήγματι, τελευτὴ ὡς τὸ ἐπίπαν χρηστὴ ἐθέλει ἐπιγίνεσθαι: ut eſt apud Herodotum lib 7. Vide prouerb. Antequam incipias, cõſulto: item, Diu delibera: ac, In arduis cunctanter agendum: item, Citò ſapientes non tutò ſapiunt: item, Properans nimium ſerius abſoluit.

ἀνδράσι τοῖς.) Quòd uiri boni, quorum nunc non multi, ſed pauci, in omnibus ſe rectè gerant. Vide prouerb. Homines frugi omnia rectè faciunt.

ἐλπὶς καί.) Quòd metus & ſpes ſimiliter afficiát & turbent homines. De Spe, in uerſu Statij id indicatum eſt:

Et qua non maior mortalibus addita cura,

Ethnici templa aras q; poſuerunt uitijs & affectib.

Spes ubi longa uenit.—— Deos autem Spem cum Metu facit, more ethnicorum, qui uirtutibus, uitijs atq; affectibus; ignotis quoq; dijs, ſua templa dicabant, cum ſuis quibuſdam cultibus: ut pluribus id demonſtrant, Pauſanias, Plutarchus, & alij.

πολλάκι.) Quòd multa accidant præter ſpem hominibus. Vide prouerb. Euentus præter expectationem.

οὔ τοι κήδει.) Quòd ament pleriq; commodi ſui gratia, ipſi ollæ amici. *Vulgus* (namq;) *amicitias utilitate probat.* Ouid.

πολλοὶ πάρ.) Quòd infelicium pauci ſint amici, ἄφιλον γὰρ τὸ δυστυχές. Vide prouerb. Amicus certus in re incerta cernitur.

κινδυνε-

κηδεμόνας.) curatores beneficos. Vide prouer. Amicos multos habet felicitas.

ὧδε νῦν.) Vt ſit ſeu noua querela de malicia impudente, ſeu ratio ſuperioris. ideo deſerũtur in malis amici, quia perijt pudor. ἐς ἄνδρας μέγα σίνεται, ἠδ᾽ ὀνίνησι: ut in uerſu Heſiodi, ſimul & Homeri dicitur. apud utrunque enim autorem reperitur, quemadmodum præterea aliquot etiam alij.

Aliquot uerſus Heſiodi apud Homerum etiam leguntur, iyſdem plane uerbis.

ἁ δειλή.) De paupertatis malis & incommodis. Eam malorum doctorem tùm Plato, tùm Xenophon, tùm Plutarchus quoq; dixerunt: tametſi etiam ſæpè uirtutis ſit occaſio, ὅτι μόνα τὰς τέχνας ἐγείρει, αὐτὰ τῶ μόχθοιο διδάσκαλος: quemadmodum in Piſcatoribus Theocriti dicitur. Vide prouerb. Paupertas ſapientiã ſortita eſt: item, Viro eſurienti neceſſe eſt furari.

κατεαχυῖας.) id eſt, Etiam ſapiens in nullo habetur precio, ſeu quibuſcunq; uirtutibus præditus, ſi pauper fuerit. Nam,

Et genus & uirtus, niſi cum re, uilior alga eſt. Horat.

εὐδαίμων.) Votum eſt uulgare pro adipiſcenda beatitudine, & beneuolentia Dei, quæ ſine uirtute non paratur. dij enim bonorum amici ſunt, ac facientes adiuuant, malosque odio habent.

σύν σοι.) Quòd aliena mala minus feriant proprijs, iuxta Pindari ſententiam, quæ eſt in 1. Hymno Nemeorum: quam Pauſanias lib. 10. his uerbis exponit, καί μοι φαίνεται Πίνδαρος ἀληθῆ καὶ σὺ τῷδε εἰπεῖν, ὃς πάντα τινὰ ὑπὸ κακῶν οἰκείων ἔφη πιέζεσθαι, ἐπὶ δὲ ἀλλοτρίοις κήδεσιν εὐπήμαντον εἶναι. Citò namq; areſcit lachryma, præſertim in malis alienis: ut dixit Cicero. Vide prouer. Non eſt meum negocium, multum ualeat.

Pindari ſentẽtia à Pauſania uſurpata.

μηδὲν ἄγαν.) Boni uiri eſt, modũ ſeruare in lætis & aduerſis. Vide prouerb. Suſtine & abſtine.

ὡδ᾽ ὁμέσαι χρή.) Quòd omnia oporteat expectare hóminem, quemadmodum Xenophon monuit: quum nihil ſit quod in uita non poſsit accidere, cum κύκλος ſint τὰ ἀνθρώπινα, ut dicitur. Et, ἄλλοτε δ᾽ ἀλλοῖαι πνοαὶ ὑψιπετᾶν ἀνέμων: ut eſt apud Pindar. Hymno 3. Pythiorum. Vide prouerb. Omnium rerum uiciſsitudo.

καὶ ὃς μάλα πολλά.) Quare finis ſemper expectandus, nec ante obitum quiſquam beatus prædicandus: quemadmodum de eo monent præclara ſententia Euripides in Andromacha, in Troadibus, in Heraclidis etiã; Sophocles præterea in Oedipo, & in Trachinijs: & Ouidius, qui eam in 3. Metamorphoſ. reddidit:

Sententia Euripidis, Sophoclis atq; Ouidij ſæpè repetita, de eo quòd ante obitũ nemo poſsit eſſe beatus.

——Sed ſcilicet ultima ſemper
Expectanda dies homini eſt, diciq́; beatus
Ante obitum nemo, ſupremaq́; funera debet.

καὶ σώφρων.) Vide prouerb. Nemo mortalium omnibus horis ſapit: item, Sæpè etiam eſt olitor, &c.

αἰσχύν.) Quòd uirtus inops, ſpreta & contempta ſit: & oratio ſapientis, ſed pauperis, nihil ualeat:

Sed bene nummatum decoret Suadela, Venusq́;. Vide prouerb. Virtutem & ſapientiam uincunt teſtudines.

χρημοσύνη.) id eſt, Paupertas me timidum facit, ſpretum pręterea: ne promam in medium quæ habeo, quàm alij, meliora conſilia.

οὕνεκα νῦν.) Allegorica ratio eſt ſuperioris querelæ: Quia boni & ſapientes contemnuntur propter paupertatem, mali uerò inſipientes rerum potiuntur propter diuitias, quibus & uirtus & ſapientia uulgo tribuitur: malè adminiſtratur reſpublica, & in periculo uerſatur, propter improbos, ignauos & imperitos gubernatores.

μηλοῖο.) *μῆλος* inſularum de Cycladibus eſt una, iuxta Stephanum in commentario de Vrbibus: id eſt, reſpublica uerſatur in periculo.

αὐτλεῖν.) id eſt, gubernatores ſunt negligentes, non uolũt ferre onera & moleſtias gubernationis.

ὑποβρύχια.) Quaſi diceret: Ideoque proxima eſt ruinæ reſpublica.

εὕδουσι.) id eſt, ſunt ſecuri & negligentes in officio.

βίῃ.) id eſt, ſunt tyrannici, iniuſti, non ſuum cuique tribuentes.

κῦμα πίῃ.) id eſt, Ne abſorbeatur, ne concidat prorſus talis reſpublica.

ἠνιχθῶ.) id eſt, per ænigmata hæc dixi: quibus quid uelim, boni facile intelligent: quòd uidelicet ſtatus reipublicæ noſtræ ſit malus.

φορτηγοί.) Contra Platonis ſententiam illam celebratiſsimã, à Cicerone & Seneca uſurpatam & redditam, quæ extat lib. 5 de Repub. his uerbis: *ἐὰν μὴ ἢ οἱ φιλόσοφοι βασιλεύσωσιν ἐν ταῖς πόλεσιν, ἢ οἱ βασιλεῖς τε νῦν λεγόμενοι, καὶ δυνάσται φιλοσοφήσωσι, γνησίως τε καὶ ἱκανῶς, καὶ τοῦτο εἰς ταυτὸν ξυμπέσῃ, δύναμίς τε πολιτικὴ καὶ φιλοσοφία, οὐκ ἐστὶ κακῶν παῦλα ταῖς πόλεσιν, οὐδὲ τῷ ἀνθρωπίνῳ γένει.*

Platonis ſententia, ut ſeu philoſophi præſint, ſeu reges philoſophentur.

Cæterùm qualem principem eſſe cõueniat, docere uoluit Xenophon in ſua Cyropædia: quam ideo aſsiduè in manib. habuit

Xenophontis Cyropædia quid doceat.

habuit Scipio Aphricanus, Cicerone teſte. Plutarchus etiam commentarium ad principem ſcripſit indoctum: item alium, Requiri in principe doctrinam. Ac nota eſt Alphonſi uox, regis Arragonum ſapientiſsimi, quòd dixerit, Nō hominis, ſed bouis uocem eſſe, eius qui dixerat, non decere principem tenere literas. Ideoq́; Demetrius Phalereus, Theophraſti auditor, Ptolemæum regem monebat, ut de regno imperioq́; libros ſibi compararet, atq; perlegeret: quæ enim amici non audent monere reges, hæc in libris ſcripta eſſe: referente id Plutarcho.

Plutarchi libri ad principes.

Alphonſi regis Arragonū, uox memorabilis.

Ptolemæus rex iubetur legere libros ſcriptos de regno.

πολλοί.) Quòd diuitiæ plerunq; indignis in hac uita obueniant: & quòd diuites freti opibus, honeſtis rebus non ſtudeant: pauperes uerò, propter inopiā non poſsint. ut dicitur,

Haud facilè emergunt, quorum uirtutibus obſtat
Res anguſta domi. Et in uerſu Callimachi:
οὔτ' ἀρετῆς ἄτερ ὄλβος ἐπίσταται ἄνδρας ἀέξειν,
οὔτ' ἀρετὴ ἀφενοῖο.—— quemadmodum à Pindari ſcholiaſte referuntur. Et, *ὁ πλοῦτος ἄνευ ἀρετῆς οὐκ ἀσινὴς παροικος,*
ἡ δ' ἐξ ἀμφοτέρων κρᾶσις εὐδαιμονίας ἔχει τὸ ἄκρον: ſecundum Sapphus ſententiam, quæ apud eundem Pindari ſcholiaſtē reperitur. Ac rectè ſe habet quod à Demoſthene ſcriptum eſt Olynthiaca 2. *δεῖ δὴ χρημάτων, καὶ ἄνευ τούτων οὐδέν ἐστι γενέσθαι τῶν δεόντων.*

οὐκ ἔστι.) Vide prouerb. Cum dijs pugnare: item, Deo nemo poteſt nocere: item, Cum dijs non pugnandum.

οὐ χρή.) Inutilia nec alenda, nec facienda, nec inquirenda: quemadmodum ſapiens Aeſchylus ſapienter monuit· *τὰ μηδὲν ὠφελοῦντα μὴ ζήτει μάτην.*

χαίρων.) Propempticū eſt, quo amico felicem nauigationē precatur.

πολλοὺς.) De ſaturitate, quam *ὕβριν*, hoc eſt iniuſticiam párerere, ſuprà quoq; monuit. Nec facile enim eſt æqua commoda mente pati. Vide prouerb. Satietas ferociam parit.

οὐ δυνάμαι.) Vt uiuamus non ut uolumus, ſed ut poſsumus: quemadmodum prouerbio etiam dicitur.

μοῦνος.) id eſt, Tu non ſolus ſeu primus es, cui non omnia eueniunt ex animo.

οὐ μεν.) Multis exemplis oſtēdit poeta, quòd nihil poſsint, nulloq́; loco habeantur, neq; iuſticia, neq; ſapientia, neq; eloquentia, neque robur, neque uelocitas, neq; quæcunq; uirtutes, ſine diuitijs. quòd *χρήματα ἀνήρ* ſint, hoc eſt, diuitiæ uirum faciant,

Pecunia uirum facians.

faciant, ipſique nomen, decus atque autoritatem concilient: quemadmodum dicit apud Pindarū Spartiata Ariſtodemus, hymno 2. Iſthmiorum.

Rhadamantus inferorum iudex.

ῥαδαμάνθυος.) Rhadamantus filius Iouis fuit, frater Minois & Aeaci, qui propter iuſticiam à poetis inferorū iudices conſtituuntur. De ijs meminerunt Virgil. 6. Aeneid. Pindar. 1 Olymp. Plato quoq; ſępius, Plutarchus & alij. Euripides quoq; peculiarem tragœdiam de Rhadamanto conſcripſit, authore Strabone libro 8 Geographiæ ſuæ. Vide prouerb. Rhadamanteum iudicium: item, Rhadamanti iuſiurandum.

Siſyphus rex Corinthi.

σισύφου.) Qui fuit Aeoli filius, & rex Corinthi, uir aſtutiſsimus & ſapiens. Porrò de Siſyphi ſapiētia, & apud inferos ſupplicio, plura uide apud Ouidium 13 lib. Metamorphoſ. Lycophronem etiam, & græca in eundem commentaria, ubi pluribus eius fabula exponitur. Meminerunt eiuſdem Homerus 6. Iliad. Pindarus 13. Olympior. Virgil. lib. 6. Aeneid. & Pauſanias in Corinthiacis. Vide etiam prouerb. Siſyphi artes. Cælium item Rhodiginum libro 42 Antiquarum lectionum, capite quinto.

Qui ueterum deſcenderint ad inferos, & inde etiā redierint.

ἐπεφράσατο.) id eſt, nemo alius hoc efficere potuit, ut ab inferis rediret in lucem. Verùm de Hercule quoq;, Orpheo Eurydicen reducente, Theſeo Pirithooq;, Vlyſſe, Aeneaq;: Homerus, Euripides, Apollonius, Virgilius, & alij poetæ ſimiliter id prodiderunt.

ψύχας ἄργυσιν.) Quemadmodum à Virgilio quoq; id indicatum eſt his uerſibus in 6. Aeneid.

Noctes atq; dies patet atri ianua Ditis:
Sed reuocare gradum, ſuperasq; euadere ad auras,
Hoc opus, hic labor eſt. pauci, quos æquus amauit
Iuppiter, aut ardens euexit ad æthera uirtus
Dijs geniti, potuere.—— Et alius quidam ſcripſit:
Panditur ad nullas ianua nigra preces.

Vlyſſes ex Siſypho genitus.

ἐτύμοισιν ὁμοῖα.) Alluſio eſt ad uerſum Homeri de Vlyſſe *πολυτρόπῳ* illo, utpote ex Siſypho genito, quemadmodum Plutarchus meminit in Problematis:

ἴσκε ψεύδεα πολλὰ λέγων ἐτύμοισιν ὁμοῖα. Odyſſ. 7. Vide prouerb. Veriſimiliter mentiens.

γλῶσσαν.) De quo meminit pluribus Homerus tùm alibi, tùm in 1. lib. Iliad. hoc uerſu:

τοῦ καὶ ἀπὸ γλώσσης μέλιτος γλυκίων ῥέεν αὐδή. Vide prouerb. Neſtorea eloquentia: item, Neſtorea ſenecta.

Neſtoris mellita eloquentia.

ἀνύτορος.)

ἀνήτορες.)De Harpyis,monſtris uolucribus,uide 3. Aeneid. Virgil.1.lib. Apollonij Rhodij, Orphea in Argonauticis: ubi tamen aliter Harpyiarum & Phinei fabula,quàm apud Apollonium,narratur.Ouid.7.Metamorphoſ.Oppianum de uenatione lib.2.Aeſchylum etiam in Eumenidibus. *De Harpyis.*

βορέα.) De Boreadis,hoc eſt,Boreæ filijs,Zete & Calai, ipſorumq; pernicitate qua pellebant Harpyias à Phineo, lõga eſt narratio in 1 Apollonij.Meminit quoq; ipſorum Pindarus 4. Pythiorum, hymno illo luculentiſsimè de Argonautarũ profectione ſcripto.

ἰσόρροπα.) Correctio eſt,quòd diuitiæ ſint, habere in uita neceſſaria, &c. liberos habere formoſos, & honeſtè inſtitutos: uxorem quoq; ſpecioſam,& honeſtam.

τὰ γὰρ περιώσια.) Vide prouerb. Vt ex bulga matris: item, Omnia idem puluis. item quæ pluribus in eam ſententiam à Luciano narrantur in νεκρομαντείᾳ dialogo lepidiſsimo,& pleriſq; alijs inferorum dialogis.

οὐδ᾽ αὖ ἄποινα.) μόνος γὰρ θεῶν θάνατος, δώρων οὐκ ἐρᾷ, ut dixit Aeſchylus. Vide prouerb. Mors omnibus communis: item, Ne ſi ad Iouis quidem aulam.

ζεῦ πάτερ.)Locus eſt,qui docet,quomodo ratio humana offendatur malorum proſperitàte, & cruce bonorum: cùm itẽ puniuntur poſteri ſeu liberi probi & innocentes,propter peccata maiorum & parentum ſuorum.ubi, ut ipſa exiſtimat ratio,contrarium accidere conueniebat: nihil habens quod ſtatuat aliud ſine uerbo Dei: ubi cauſæ indicantur, quare boni & pij magis ſint ſub cruce,quàm improbi.

ἄζοντ᾽.) Eo namq; perducuntur tandem in huiuſmodi homines, ut & de Deo & prouidentia dubitent:quamuis de ea multorum ethnicorum etiam piæ ſcriptę legantur ſententię.

λιπαρημένος.) Satietas namque ferociam parit,ut in prouerbio dicitur.

ταῦτα μαθών.) Si cohæret cum ſuperiori, iubet iuſtè agere, etiamſi malis plerumq; bene ſit. ὅτι δίκη ὑπὲρ ὕβριος ἴσχει εἰς τέλος ἐξελθοῦσα: ut eſt apud Heſiodum. Et, εἰς τέλος γὰρ οἱ μὲν ἐσθλοὶ τυγχάνουσιν ἀξίων. Eurip. in Ione. Et, ἦλθε γὰρ ἢ πρόσθ᾽ ἢ μετόπισθεν εὐσεβείας χάρις ἐσθλή: Sophocl. apud Stobæum. Quod ſi nouum præceptum eſt, iubet operã dare iuſticiæ, mala lucra cauere,& quemadmodum decet opes acquirere.

ζεὺς μὲν.) A Ioue & cæteris dijs pacem & protectionem petit,& in pace lætitiã,in qua poſsint colere Deos: grata quoq;

 & iucunda

&iucunda in conuiuijs canere carmina, quorum Apollo præſes eſt. ex ipſo namque, ut ſcripſit Heſiodus,

ἄνδρες ἀοιδοὶ ἔασιν ἐπὶ χθονὶ, καὶ κιθαρισταί.

ἀρεσάμενοι.) id eſt, grata libantes, offerentes. uerbi *ἀρέομαι*; quod placere, rem gratam facere ſignificat.

μήδων.) id eſt, in pace uiuentes, ſine metu, ſine expectatione hoſtium, ſeu Medorum, qui tunc ſummas rerum tenebant, uictis Aſsyrijs in prima monarchia: quemadmodum eſt apud Herodotum & Iuſtinum. Thucydides quoq; Medorum meminit.

κακὰς κῆρας.) Id eſt, Omnia aduerſa, triſtiaq;, quæ pacem & gaudium hominum interturbare ſolent: qualia etiam ſunt, cum ipſa morte ſenium.

Senij incõmoda.

γῆρας τ' οὐλόμενον.) *πρὸς γάρ τὸ γῆρας, ὥσπερ ἐργαστήριον, ἅπαντα ἀνθρώπινα προσφοιτᾷ κακά*: ut ait Antiphanes apud Athenæũ. Homerus uocat *χαλεπὸν γῆρας*, Plautus pondus & onus, Ariſtoteles *νόσον φυσικὴν*, Seneca uerò morbum inſanabilem. Vide prouerbium, Sepulchrum uiuum: item, Viuum cadauer: item, *Τυμβογέροντες.*

Poetæ Muſarum famuli, deorum filij, & prophetæ.

Μουσῶν.) Vide prouerbium, Expertes inuidentiæ Muſarum fores: item, Apertæ Muſarum ianuæ: ac, Occultæ muſices nullùs reſpectus. Cæterùm poetæ & eruditi ab Heſiodo etiam *μουσῶν θεράποντες*, & Pindaro *τῶν αὐτῶν ἀροτῆρες* nuncupantur: quemadmodum à Platone deorum filij & prophetæ. Apud Philonem etiam refertur fabella lepidiſsima, & antiquiſsima etiam, ut ipſe Philo id affirmat: quòd Deus, cum cõdidiſſet omnia, rogauerit prophetam quendam, an aliquid nondum creatum deſideraret? Reſpondiſſe autem, *τέλεια μὲν καὶ πλήρη πάντα διὰ πάντων εἶναι, ἓν δὲ μόνον ζητεῖν τὸν ἐπαινέτην αὐτῶν*. hoc eſt, Præconem ſeu laudatorem operum diuinorum deſiderari adhuc: ideoq; paulo pòſt genus poetarum ac uatũ exortum eſſe.

Genus poetarum quomodo exortũ.

φοῖβε ἄναξ.) Precatio pro defenſione urbis Megarorum, patriæ Theognidis, extructæ ab Alcathoo Pelopis filio, ex Tantalo genito: quemadmodum eſt apud Pindarum & Pauſaniam. Pelopis quoq; hiſtoria bis refertur in Iconibus ſenioris Philoſtrati, & ſemel in iunioris.

ἀκρόπολιν.) id eſt, arcem, ædificium ſeu ſplendidum ſeu magnificũ, ſeu in quo extruendo Alcothous te adiutorẽ habuit.

ἑκατόμβας.) id eſt, Centum boum ſacrificia, ab *ἑκατὸν καὶ βοῦς*, quæ uox ſæpè apud Homerum legitur: quemadmodum etiam

tiam apud Pauſaniam, Athenæum, Suidam, Plutarchum, & apud hiſtoriæ Romanæ ſcriptores exempla reperiuntur pompoſiſsimorum & ſumptuoſiſsimorum ſacrificiorum.

Veterū ſacrificia ſumptuoſiſsima.

ἤ γὰρ ἔγωγε.) Ratio precationis pro patria, quòd omnia inclinent ad ſeditionem & interitum.

ἤλθομ.) Quòd patria nihil ſit dulcius· *ὡς οὐδὲν γλύκιον ἧς πατρίδος, οὐδὲ τοκήων*: quemadmodum id prædicat Vlyſſes Odyſſ. 9. Vide prouerbium, Patrię fumus igne alieno lucul ētior. Extat quoq; Luciani, Encomion patriæ. Cæterùm ita tamen plerunque uſuuenit, ut optimi quique non in patria, ſed alibi & uiuant & moriantur: quemadmodum id Plutarchus multis docet exemplis, in commentario de Exilio, ut rectè dictum eſſe uideatur, Quæuis terra patria: itē, Patria ibi eſt, ubi benè.

Optimi quiq; nō in patria, ſed alibi, & uiuunt & moriuntur.

σικελίν.) id eſt, Siciliam, inſulam in mari Tyrrheno: cuius eſt elegantiſsima deſcriptio apud Claudianum lib. 1. de raptu Proſerpinæ, Diodorum Siculum lib. 6. & 16. & Polybium lib. 1. belli Punici.

Sicilia deſcriptio.

εὐβοίης.) Eubœa inſula, auulſa modicum à Bœotia: de qua uide Solinum cap. 18.

σπάρτην.) Vrbs Laconiæ bellicoſiſsima, inſtituta optimis legibus Lycurgi: quemadmodum eſt in Lycurgo apud Plutarchum. De Sparta uide prouerb. Spartana diſciplina, Spartæ ſerui maximè ſerui, Sparta generoſior: item, Spartā nactus es, hanc orna: item, In ſola Sparta expedit ſeneſcere.

εὐρώτα.) Fluuius præterlabens Spartam.

μήποτέ μοι.) Aliorum alia uota ſunt, quorum finis eſt ſumma felicitas, reddiq; Deo ſimilem: quemadmodum Philonis de ijs reperitur ſententia. Pindari quoq; multa dicta id comprobant. Philoxenus poeta gruis collū optabat, ut diutius uoluptatem ſentiret è cibo potuq; perceptā: teſte Athenæo lib. 8. Ariſtotele etiā 3 Ethic. cap. 10. Caligula Cęſar, cloaca ſathanæ, optauit populū Rom. unā habere ceruicē, quo facilius uno ictu abſcindi poſſet: autore Suetonio in Caligula. Modeſtius Cyrus, laudatus ille Perſarū rex, qui longā uitam optauit, ut poſſet benefacere bonis, & punire improbos: quod optimi principis eſt officium. Suidas in *ἀλεξέμβροτος*. Sic aliorū uota honeſtiora ſunt & modeſtiora.

Philoxenus quare optauerit gruis collum.
Votum ſceleratū Caligulæ Cæſaris.
Votum modeſtius Cyri regis Perſarum laudatiſsimi

μή τέ τινα.) Rectè faciendum propter conſcientiam, etiamſi opinio & ſermo hominum de nobis, operibus iuſtis & honeſtis non reſpondeat: propterea quòd impoſsibile ſit omnib. placere, cum quot homines, tot ſint ſententię: uti prouerbio dicitur.

τρέπε.) id eſt, da operam ut habeas bonam conſcientiam, quicquid etiam dicant de te maledici.

μνήμη.) *ὁ φθόνος γὰρ πρὸς τὸν ἔχοντα ἕρπει*: Sophocles.

μέλα.) Id eſt, mediocris conditionis homo res ſuas curans, optimè agit, effugit uaria hominum improborum iudicia.

τόρνου καὶ.) Præceptum eſt, quo monentur *θεωροὶ* (hoc eſt, rerum diuinarum curatores, qui ad oracula cõſulenda mitti ſolebant) ut uoces oraculorũ diligenter obſeruent, ne falſa pro ueris, ijs à quibus miſsi fuerint, referant: cum ex eorum reſponſis, ut uocib. ipſius Dei, tametſi pleraq; *λοξὰ* dubia & obliqua eſſent, pependerit uetuſtas. quemadmodum patet ex pleriſq; ueterum tùm hiſtoricorum tùm poetarum ſcriptis.

Ex oraculorũ reſpõſis pependit uetuſtas.

πυθῶνι.) Per Pythonem Delphos urbem intelligit Bœotię, iuxta Parnaſſum montem, quæ & Python & Pytho dicta eſt: ipſeq; Apollo Pythius, *ἀπὸ τοῦ πυνθάνεσθαι*, à ſciſcitando rogandoq; ſcilicet, ut putat Phurnutus. Ipſaq; uates quæ reſponſa reddebat, Pythia dicta. ubi fuit templum, & celeberrimum Apollinis oraculum, Delphicum nuncupatum: quam hiſtoriã tum alij ſcripſerunt, tum omnium luculentiſs. Diodorus Siculus lib. 16. bibliotheces ſuæ. Lilius quoq; plurimis 7. Syntagmate ſuper his meminit. Vide quoq; quæ de oraculis doctiſsimè ſcribuntur à Peucero in Diuinationibus.

Templum & oraculum Delphicũ celeberrimum.

ἱερείας.) Pythiam mulierem ſacerdotiſſam Apollinis intelligit, quę Phœbas etiam dicta eſt: de qua ex Iamblicho, Origene & Chryſoſtomo, ſunt qui hæc ſcribant. Traditur Pythia fœmina fuiſſe, quæ in tripode ſedens expanſa, malignum ſpiritum per inferna emiſſum, & per genitales partes ſubeuntẽ excipiens, furore repleretur, ipſaq; reſolutis crinibus debaccharetur, ex ore ſpumas emittens, & ſic furoris uerba loquebatur. Cęterùm furentem eam inducit Virgilius 6. Aeneidos. Extat Plutarchi etiam liber, de eo quòd Pythia non dat nunc oracula carminibus: ubi tum hiſce contraria docentur, tum alia etiam quæ huc pertinere uidentur.

Pythia uates quomodo ſpiritu uatidico repleatur.

πίονος.) Seu propter ſacrificia, quæ plurima pro placando Apolline ibi fiebant: ſeu opulento, propter donaria & theſauros ingentes ibi depoſitos: quemadmodum id conſtat ex Pauſania, Plutarcho, Diodoro, Herodoto, & alijs ſcriptoribus.

In templo Delphico fuerunt ingentes theſauri repoſiti.

ἔστι τι γάρ.) Fatalia ineuitabilia eſſe. Vide prouerb. Quæ diuinitùs contingunt.

χρῆμ'.) Quod nihil ſit triſtius, nihilq; affligat magis, quàm falli ab ijs quos amicorum loco habueris. hos enim quatuor uerſus nobis coniungere libuit.

ὅττ

βοῦς μοι.) Prouerbiale eſt, cum quis ſeu metu, ſeu pudore, ſeu paupertate prohibitus, ſeu pecunia corruptus, non audet loqui quod ſentit. Vetus autem Athenienſium numiſma, bouis figuram obtinuit. Vide prouer. Bos in lingua: item, Bouẽ faucibus portat: item, Noctuas Athenas.

Vetus Athenienſium numiſma quale fuerit.

κύρ'.) Quod quæ aliter fieri & uitari nequeunt, æquo animo ſint ferenda. Crux (enim) eſt, ſi metuas uiſicere quod nequeas: ut in Publij Mimo dicitur. Vide prouerb. Fatum ineuitabile, Fato non repugnandum: item, Ineuitabile fatum.

ἐς πολύ.) Quòd ineuitabilis ſit hora mortis. Vide prouerb. Ne dij quidem à morte liberant: item, Ne ſi ad Iouis quidem aulam.

οἱ δ' ἀπὸ γηράσκοντας.) Quemadmodum eſt apud Homerum bis de Simoiſio & Hippotheo, Iliad. *δ*. & *ρ*. ——*οὐδὲ τοκεῦσι θρεπτὰ φίλοις ἀπέδωκε, μινυνθάδιος δέ οἱ αἰών.* Et Calabrum etiam de Hippaſone lib. II. quòd breui tempore uixerint, interfecti ad Troiam, quòd parentibus ſenio confectis *θρεπτήρια* non perſoluiſſent, cum *πατρὶ δ' ἢ γηράσκοντι νέον ἀντίος υἱὸς ἐστί*: ut in Halieuticis Oppiani dicitur. Et apud Aeſchylum in ſeptẽ ad Thebas, laudatur Parthenopæus Arcas, quòd patriæ pulchra rependat *θρεπτήρια*.

Exempla eorum quos Deus punijt, quòd parentibus non perſoluerint θρεπτήρια.

μήτέ τινα.) De iuſticia præceptum, non iuuandum hominẽ ſpe lucri, ut ſeu tyrannidem inuadat, ſeu quæcunque alia iniqua perpetret: nec quoque contra eundem inſurgendum, pactis deorum fœderibus: hoc eſt, conſœderatione ſeu coniuratione quadam. Vide prouerbium, Abſtinenda uis à regibus.

πῶς ἡμῖν.) Reprehenſio eſt luxus & ſecuritatis & negligentiæ, quibus termini imperij non prorogantur, ſed minuuntur. quaſi diceret, nos uiuimus in ocio & luxu: interea eò redigimur, ut amiſſo imperio ampliſsimo & opulentiſsimo, fines quibus nunc imperium noſtrum continetur, è foro conſpici omnes poſsint.

σκύθα.) Scytharum proprium fuit, radere capillos. Vide prouerb. *ἀποσκυθίσαι*: id eſt, Luge raſa coma. quod ueteres in luctu feciſſe, tum aliunde, tum ex Homero & Euripide patet. De eo uide plura in commentario de Coma, Hadriani Iunij.

Veteres radebant comam in luctu.

γνώμη δ' ἀργαλέη.) id eſt, nõ cuiuſq; eſt ſcire, cui & quando fidendum, & quãdo nõ. Vide prouerb. Fiducia pecunias amiſi.

πάντα τάδ'.) Quòd homines ſibi ipſi ſint cauſa calamitatum, quas attrahunt ultrò malitia & improbitate, non uerò Deus, Verùm

σφῇσιν ἀτασθαλίῃσιν ὑπὲρ μόρον ἄλγε᾽ ἔχουσιν: ut dicit Homericus Iupiter de hominibus, deos in aduerſis accuſantibus, Odyſſeæ *α*.

κοράκεσσι.) Id eſt, amiſimus noſtra bona, uerſamur in malis propter peccata. id enim parœmiodῶς innuit, quòd cadauera à coruis diſtrahantur. Vide prouerb. Ad coruos.

Διοσσὰ.) De uino modicè bibẽdo, ut ſitim reſtinguas, & recreeris, non autem inebrieris. Sors uerò, quam *κῆρες* uocat, utraq; grauis eſt, & nimium bibere, & ſiti cruciari: propter quam fuiſſe legimus Athenienſes, Niciæ exercitum, Plutarch. autore in Nicia. Lyſimachus quoq; ſiti coactus, in hoſtium Getarum uenit poteſtatem: quemadmodum idẽ autor prodidit in lib. de Sera numinis uindicta. Nec abre fuit quòd Pſametichus Aegypti rex, cum Libyæ deſerta perquirere uellet, educauit quoſdam, ut ſine potu uiuere aſſueſcerent: quemadmodum eſt apud Athenæum lib. 8.

Athenienſium exercitus ſuit præ ſiti.

Quidam homines educati ut ſine potu uiuerent.

λυσιμελής.) Quòd omnium paſsionum ſit uehementiſsima.

καθύπερθεν.) Id eſt, Cum adhuc cõpos mentis fuero, nondũ inebriatus, aut ſuperatus uino.

εὖ μὲν κείμενον.) Quòd facilius ſit in mala cõijcere, quàm inde eripere, ſecundum Pindari etiam illud: *ῥάδιον γὰρ μὲν πόλιν σεῖσαι καὶ φαυροτέροις· ἀλλ᾽ ἐπὶ χώρας αὖθις ἔσσαι, δυσπαλὲς δὴ γίνεται ἐξαπίνας, εἰ μὴ θεὸς ἀγεμόνεσσι κυβερνατὴρ γένηται.* 4 Pythiorum. Quam ſententiam Saluſtius etiam reddidit in hiſtoria belli Iugurthini: Dion etiam in oratione quadam expreſsit. Vide prouerb. Malum bene conditum non mouendum: item, Mouere Camarinam: ac, Anagyrim commoues: &, Non mouenda moues: item, Non mouenda loqui: ac, Lædere facile, mederi difficile.

λὰξ ἐπίβα.) Monet magiſtratum, ut fortiter utatur ſuo imperio in improbos: & coercendo eos, exiſtimationẽ ſuam tueatur, cum facile ſit populum illum (quemcunq; etiam intelligit) obſequentem habiturus.

Ζεύς.) Precatur mala fucatis amicis. Vide prouer. Nuſquam tuta fides.

πολλάκις.) Quòd ab ignauis & imperitis gubernatoribus, malè & perículoſe adminiſtretur reſpublica.

ἔδραμε.) id eſt, Fuit in periculo: quemadmodum nauis alliſa terræ, uado, ſeu ſcopulis, extra curſum delata.

τῷ γὰρ.) Quòd felicium multi ſint amici, infelicium uerò nulli.

οἱ φίλοι.)Mulieris corpore quęſtũ facientis uerba ſunt, quòd negligatur ab amicis & cognatis, quòd conſpiciatur corpus proſtituere publicè. Ideoq; ait, ſe clam noctu amatores ſectari, ne conſpiciatur.

ἀνδρῶν φαινομένων.)Id eſt, Cognati mei, illuſtres uiri, ſeu amici illuſtrium uirorum. ſeu, cum conſpiciuntur apud me illi, cum quibus ſoleo conſueſcere.

πολλοῖς.)Quòd opes plerũq; indignis cõtingant, qui nec ſibi nec alijs utiles exiſtunt: & quòd uir uirtute & fortitudine bellica præſtans, parta ſibi æterna gloria, & ſibi proſit, & patriæ: ſine qua, patria ſeu ciuitas aliqua, quemadmodum & iuſticia, ſtare non poteſt: ut id docet plurib. Ariſtoteles Politicorũ 3.

οὐδὲν ἐών.) nullius precij, perinde ac ſi non exiſteret.

ὄλλυται.)Vide prouerb. Virtus æterna.

σύ μοι.) Execratione etiam ſui confirmat, quòd bonis benè, malis malè ſit facturus: cœliq; in ſe caſum ſibi precatur, ſi aliter fecerit. quæ ſententia non tota probanda eſt, quemadmodũ plurimæ in hac Gnomologia ſimiles.

δεῖμα παλαιγενέων.)Alludit ad id quod priſcis & rudib. mortalibus perſuaſum fuit: Cœlum caſurum, ſi Atlas defeſſus humeros ſubduxiſſet, quibus id ſuſtinere credebatur: authore Ariſtotele in libro Metaphyſicorum, & Plutarcho in libello de Facie quæ apparet in orbe lunæ. Ac Strabo libro ſeptimo refert ex Ptolemæi Lagi ſcriptis, de Alexandro, eum Gallos Adriæ uicinos percontatum, quid'nam eſſet quod ipſi maximè pertimeſcerent? illos ratus, ſeſe ipſum, reſponſuros. At eos reſpondiſſe, *οὐδένα, εἰ μὴ ἄρα ὁ οὐρανὸς αὐτοῖς ἐπιπέσοι.*

Veteres ſemper metuebant cœli ruinam.

Galli quid reſpõderint Alexandro, ſe maximè pertimeſcere.

οἶνε τὰ μέν.)Quòd uinum modicè ſumptum, bonum: immodicè uerò, malum ſit. Vide prouerb. Vinum malorum metropolis: item, Polypi caput.

πίν' οἶνον.) Inuitat amicum ad potationem uini, quod in propria uinea ſibi prouenerat: uult eum largum eſſe de proprio. Eam uineam plantaſſe dicit Theotimum (quicunq; etiam ille fuit) in Taygeto Lacedęmonię monte, deriuata aqua pro riganda uinea ex plataneto, quocunq: etiam: tametſi Pauſanias Plataneti, ut loci cuiuſdam certi in Lacedæmone, meminit lib.4. & alibi etiam. Strabo pręterea agri cuiuſdam *πλατανιστοῦντος* nuncupati, meminit lib 8. Platanus autem, cuius Diſcorides, meminit lib. primo, capite 108. à latitudine foliorum ſic dicitur. ſunt qui *Ahorn* uocitét. de quo Tragus pluribus, lib.3 cap.10 Stirpium ſuæ hiſtoriæ.

ſωγε

θωρηχθεὶς.) Iuxta uerſum, *πάντας δ' ἐν κραδίαις αἰὲν ἀλλήλων ἀλαπάξαι.*

εἰρήνη.) Quòd pax potius optanda, quæ comitē habet conuiuia cum hilaritate, quàm bellum. idq; ne ſequatur, niſi neceſſarium, ſi pro patria fortè dimicandum, ſimiliter monet amicum.

κήρυκος.) Rectius legetur fortè *κήρυκας*: id eſt, Nòli attēdere præconibus ad bellum inuitantibus, & exercitum undecunque mercede conducentibus.

ἀλλ'.) Quòd turpe ſit fugere inſtructum iſtn, & contra hoſtes in acie ſtantem: quum uiri ſit fortis, aut uincere, aut fortiter cadere.

οἴ μοι ἀναλκίης.) Quòd bonis uiris pulſis, mali & tyrannici, cum tenent rerum habenas, exitium afferant Rebuspublicis. Cerinthus autem oppidum eſt Eubœæ inſulæ. Plin. libro 4, cap. 12. quemadmodum etiam Lelantum.

κυψελίζων.) id eſt, moribus & tyrannide referens Cypſelum Corynthiorum tyrannum, cuius hiſtoria pluribus ſcribitur à Pauſania lib. 5. Meminit quoq; eius Cicero lib. 5 quæſtionū Tuſculanarum, & lib. de Fato. Herodotus quoq; lib. 1 & 5. De eo in Epigrammate hic fertur pentameter,

ἐξώλης εἴη, κυψελιδῶν γενεή. De inſigni opulentia Cypſeli, Strabo meminit in Corinthi deſcriptione, lib. 8. Et Ariſtoteles Cypſelidarū meminit in Politicis, tum alibi, tum lib. 5, quòd tyrannis ipſorum durauerit annis ſeptuaginta tribus, menſibus ſex. Cypſelum autem à ciſtula nomē accepiſſe, ſcribit Pauſanias in Eliacis, ſuperius memorato libro, quam Græci cypſelon uocāt, in qua delituit occultatus à matre, cum ad perniciem ueſtigaretur. Veteribus namq; nulla nomina temerè imponebantur: quemadmodū tum alibi monuimus, tum etiam poſteaerimonituri ſumus.

De Cypſelo Corinthiorum tyranno.

Cypſeli nomen unde.

Veteribus nomina non temerè imponebantur.

κύρνε.) Quòd oporteat patienter ferre quædam hominū & amicorum errata, cum nemo in omnibus ſapiat, aut eodem modo omnia ſemper quemadmodum conueniebat peragat. Vide prouerb. Nemo mortalium omnibus horis ſapit: item, Nihil eſt ab omni parte beatum: item, Trabs in omnibus. Bonus enim quādoq; dormitat Homer⁹, ut ab Horatio dicitur.

ἔστιν ἀνάλωσιν.) Primùm probat ſententiam, quòd pro modo facultatum ſumptus faciendi ſint, nec parcè nec profuſè nimium, ut ſemper ſuppetat unde uiuamus, quoad uixerimus: ne pauperes facti ſumptibus profuſioribus, contempti egeamus, &

mus, & mendicando hominibus negocium faciamus moleſti. Iubet itaq; fugere paupertatem (in quam, profundendo opes, incurrimus) omni ſtudio, tum in uita, tum poſt obitū: quòd & mortuos nemo lugeat, ſi pauper ipſe deceſſerit.

νοῦ δ' ἐκ ἐστίν.) prænoſſe uidelicet horam mortis, ut Pindarus ait 6 Nemeorum, ἐφαμερίαν οὐκ εἰδότες, οὐδὲ μετὰ νύκτας, ἄμμε πότμος ἄντιν' ἔγραψε δραμέμεν ποτὶ στάθμαν. Et Plinij ſententia non diſsimilis reperitur.

καὶ δίχα.) id eſt, nunc huc nunc illuc inclinat. Vide prouer. Cor ne edito: itē, In triuio ſum. quo ſignificatur, dubitare nos quò potiſsimum eundum, quid ue ſequendum.

πρὶν ἐκτελέσαι.) Vt ſolet plerunq; fieri, quòd πᾶς τις ἡμῶν ἀχθεδόμενος ἀποθνήσκει, ſecundum Euripidem. & Senecam lib. 7 de Beneficijs, ubi ait, neminem inueniri, qui nō uitam in aliqua ulterius procedendi cogitatione finierit. Hinc illæ morientium lamentationes & indignationes, quòd natura hominibus uitam breuiorē, beſtijs uerò longiorē conceſſerit: quemadmodum de Theophraſto apud Senecam legimus. Marius quoq;, ut autor eſt Plutarchus in Mario, quamuis ſepties conſul, cum ſeptuagenarius iam uita excederet, fortunā tamen ut crudelem accuſare nō eſt ueritus, quòd ante tempus uita fungi cogeretur. Nulla enim uita eſt non breuis, ut Seneca alicubi in epiſtolis id poſuit. Ac neſcio, an non hoc loco referri debeat quod à Plutarcho cōmemoratur in cōmentario de Tuenda bona ualetudine, de Epaminunda Thebano: qui, cum uir quiſpiā bonus tempore Leuctrici belli morbo periſſet, ioco dixit, ὦ Ἡράκλεις, πῶς ἐσχόλαζεν ἀνὴρ, ἀποθανεῖν ἐν τοσούτοις πράγμασιν. id eſt: Papæ, quo pacto fuit ocium moriendi homini, in tā multis negocijs? Illud item Tiberij Cæſaris, dicentis: ὅς ἀνὴρ ὑπὲρ ἑξήκοντα γεγονὼς ἔτη, καὶ προτείνων ἰατρῷ χεῖρα, καταγέλαστός ἐστι.

Querela hominū quòd plerunq; inter negocia moriantur.

Marius accuſauit naturam crudelem, quòd cogeretur ante tēpus, ut ipſe putabat, mori.

Epaminundas ridet quendam morientem inter ipſa negocia.

Tiberius Cæſar dixit, ridiculos eſſe homines, qui ſexagenarij iam, tamen utantur medico.

χρήματα.) Iuxta uerſum Theocriti, χρήματα γὰρ ζώοντες ἀμαλδύνουσι θανόντων: in Charitibus.

οὐκ ἐθέλοι τίς.) id eſt, non relinqueret ſua bona, quomodo, & quibus ea relicta uolebat.

ὅτω Δημόκλεας.) Vide prouerb. Noſce te ipſum, Ne quid nimis, Intra tuam pelliculā te contine: item, Efficimus pro noſtris opibus mœnia: ac, Manu ferendum, non thylaco: Tuoque te pede metire, Horatij non malè ſapiens pręceptum eſt.

προκαμών.) Vide prouerb. Alij ſementē faciunt, alij metent.

ἀνὴρ ἀγαθός.) Vide prouerb. Pecuniæ uir: item, Generoſus ex crumena: ac, Quantum habet.

X οὐ δὲ

οὐ ᾗ τοίῳδε γονᾷ.) Vide prouerbium, Exacta uita uiaticum quærere.

παύροις ἀνθρώπων.) Quòd rariſsimè multa bona ſoleant in uno homine concurrere, ut uirtus & forma, & huiuſmodi.

Aeſopus ſapiens, ſed deformis.

Aeſopum ſapientiſsimum fuiſſe proditum eſt: uerùm adeò deformem, ut monſtro potius & portento ſimilior fuerit, quàm homini. de quo pluribus in eius uita Planudes. Vide prouerb. Non omnia poſſumus omnes: item, Prudentia coniuncta cum uiribus.

εἰκοῦσιν χάρις.) *πρὸς γὰρ τὴν ὁμοίαν θέαν καὶ ἀπρόσφιλος ἐφελκόμενος ἱμείρεται.* Heliodor. lib. 5 Aethiopicæ hiſtoriæ. Vide prouerb. Aequalis æqualem delectat.

οὐ δύναμαι.) Quòd ſit ineptus ad canendum, & inuitandum ſe hilarius, quòd pridiè largius bibiſſet: deinde etiam, quia abeſt amicus ipſius, uir bonus & ſapiens, ſine quo ſibi dicit ingrata eſſe omnia. frigent namq; ſtudia & exercitia, citra ſolum eius deniq; Muſæ æmulum.

Muſica uſus apud ueteres.

ἐγγύθεν αὐλητῆρος.) Quòd placatis dijs, uelit ſe in conuiuio, adhibito tibicine, hilarem præbere. Veteres enim, apud quos multum ſtudij Muſicæ impendebatur, carminibus, tibijs, & alijs huius generis muſicis organis utebantur, in lætitia, conuiuijs, ludis, & certaminibus ſolennibus, in bello, & ſacris etiam, ut nunc quoque fieri ſolet. ideoq; tibicines, & aliorum inſtrumentorum artifices, magnis apud eos fruebantur honoribus: ut & plurimi reperti fuerint de ueteribus, qui uolumina multa & magna, de in organis peritis artificibus, omnis quoque generis inſtrumentis, conderent: quemadmodum id ex pluribus locis tum Athenæi, tum Plutarchi etiam, planum fieri poteſt.

Muſici magnis fruebantur honoribus apud ueteres.

Libri ſcripti de muſica, ac de organis muſicis.

δεξιός.) Id eſt, ſtans ad dexteram tibicinis.

εἰμί.) Prędicat ſuam fidem, & quòd nemini ad gratiam quicquam ſeu iniuſtè faciat, ſeu de eo aliter quàm conuenit pronunciet. Vide prouerb. Ad amuſsim.

πάντα νοεῖν.) Id eſt, hoc efficere, ut rectè iudicem de rebus.

πατρίδα.) Quòd ita ornemus patriam, ita grati ſimus eidé, ſi non cum uulgo (quod plerũq; ſuccenſet optimis) & improbis contra eam conſpirauerimus.

νεβρόν.) Prædicat fortè his ſex uerſibus poeta innocentiam ſuam ænigmaticè, quòd crudeliter & tyrannicè nunquam egerit, ſiue in bello, ubi abſtrahuntur à complexu parentum hinnuli, hoc eſt, liberi chariſsimi; quòd nullius urbem uaſtauerit:

uerit: nec quamcunque turpitudinem ſeu ipſe admiſerit, ſeu adiuuerit etiã in ea alios. Cæterùm de ænigmatis dicetur in fine libri.

δειλός.) Videndum quibus benefaciamus. Vide prouerbiũ, Simul & miſertum eſt interijt gratia: item, Qui canẽ alit externum.

εἴ τι παθών.) Quid lucrentur ingrati, indicat: idem nimirum quod mendaces, quibus etiam uera dicentibus nemo credit amplius, quemadmodum de ijs dixit alicubi Ariſtoteles.

ἐστὶ μὲν αὐτός.) Allegoricῶs ſignificat, amicum deſijſſe eſſe ſincerum & apertum: ideoq; alium ſinceriorem quęrendum.

μήποτε.) Suo malo edoctus monet poeta, ne ſimus præcipites & temerarij in laudandis hominibus, quorum mores nõ penitus perſpexerimus. *πολλάκι γὰρ ψυχὴν ἐξαπατῶσ' ἰδίαι*: quemadmodum ſuprà pluribus monuit. Vide prouerbium, Ne cuiuis dexteram inieceris: item, Nemini fidas, niſi cum quo prius modium ſalis abſumpſeris: item, Amicos ne citò pares.

ἐφημέριον.) id eſt, ſunt inconſtantes, accommodantes ſe fortunæ & tempori.

χρόνος.) Vide prouerbiũ, Tempus reuelat omnia: item, Tempus amicum arguit: &, Tempus index morum: ac, Tempus omnium pater: &, Tempus omnium ſapientiſsimum: ac, Veritatem aperit dies.

ἠλεὸς ἔθην.)) Id eſt, ego quoque inſipienter in eo egi.

τίς δ' ἀρετή.) Etiam ueteres bibaces fuiſſe, & uoraces, ex Athenæo, Pauſania, Aeliano, Plinio demonſtratur: quòd potationum certamina inſtituerint, propoſitis præmijs polyphagias ſimiliter, quemadmodum pulchriorum natium etiam, & mamillarum, ignauiæ & deliciarum, et aliarum rerum ſimilium, quæ ne audienda quidem ſunt Chriſtianis auribus. In uno uinariæ potationis certamine, quod Alexander Magnus inſtituit, unus & quadraginta uino potando perierunt: uictor uerò in eo polypoſias conflictu, accepta corona, triduum tantum ſuperuixit: authore Plutarcho in Alexandro. Diotimus Athenienſis, propterea quòd infundibulo in ore poſito, uinum infuſum abſque interuallo bibebat, Infundibulum dictus fuit. Et Darius Perſarum rex inſcriptum ſepulchro id habebat epitaphium, *ἠδυνάμην οἶνον πίνειν πολλὸν, καὶ τοῦτον φέρειν καλῶς*: quemadmodum de utroque meminit Athenæus libro decimo *δειπνοσοφιστῶν*.

Etiam ueteres uoraces & bibaces fuerunt.

Certamina pulchriorum natiũ, mammillarum, luxus, ignauia, &c.

Certamen polypoſias quale Alexãder inſtituerit.

Diotimus Athenienſis quare infundibulum ſit dictus.

Epitaphiũ Darij regis Perſarum.

Cæterùm in commentarijs Euſthatij in Dionyſij orbis deſcriptionem, epitaphiũ Darij, ſeu alterius, ſeu eiuſdem, diuerſis etiam uerbis legitur, hoc pacto, *φίλος ἦν τοῖς φίλοις, ἱππεὺς καὶ τοξότης ἄριστος ἐγενόμην, κυνηγῶν ἐκράτουν, πάντα ποιεῖν ἠδυνάμην.*

Doctrina Epicuri qualis.

ἡδέως.) Sententia eſt ex doctrina Epicuri ſumpta, quæ ſummum bonum in huius uitæ uoluptate & delicijs poſuit, & animæ immortalitatem & uitæ melioris expectationem unà tollens. Quem ſecutus Sardanapalus rex, luxus & libidinum mancipium, poſt obitum ſtatuæ ſuæ inſcribi præcepit hoc carmen,

Sardanapali epitaphium.

κεῖν' ἔχω ὅσ' ἔφαγον, καὶ ὑφύβρισα, καὶ μετ' ἔρωτος
τέρπν' ἔπαθον· τὰ δὲ πολλὰ καὶ ὄλβια πάντα λέλειπται: quemadmodum id refertur ab Athenæo, Plutarcho, Laertio, Stephano, Dione & Suida: Cicerone quoq;, ubi lib. 5. Tuſculanarũ quæſtionum ſic latinè leguntur,

Hæc habeo quæ edi, quæq; exaturata libido
Hauſit: at illa iacent multa & præclara relicta.

Epitaphium Sardanapali, quale ſolet eſſe bouis.

Quid aliud, inquit Ariſtoteles, in bouis, non in regis ſepulchro inſcriberes?

περσεφόνης.) filiæ Cereris, uxoris Plutonis, ab eo uidelicet raptæ: de quo extant 3. libri à Claudiano ſcripti.

μή μοι ἀν.) De fucatis amicis, de quibus dictum eſt, *ζῇ χύτρα, ζῇ φιλία*: id eſt, Dum feruet olla, uiuit amicitia. ipſi *αὐτολήκυθοι*

Epitheta amicorum fucatorum.

καὶ τραπεζεῖς. hoc eſt, cibi cauſa, non ex animo diligentes, ollæ amici: quiq; tum præſtò ſunt, quoties audiũr *κατὰ χειρὸς ὕδωρ*, *συγκατανυσιφάγοι*, quemadmodum Crates id genus hominũ nuncupabat, *γλωσσογάστορές τε*. Vide prouerb. Lingua amicus: item, Amicus ſalute tenus.

ἡμεῖς.) Iubet frui ætate, & rebus bonis, dum cõceditur. Punctum enim temporis eſt quod uiuimus, & adhuc puncto minus: ut Seneca rectè ſcripſit alicubi in Epiſtolis.

ὠκυτέρη.) celerior uitæ breuitate. Vide prouerb. Homo bulla: item, Temporis punctum.

πίνε.) Ita bibendum in conuiuio, ne ſeu turpe faciendo, ſeu dicendo etiam quid, homines intelligant, nos bibiſſe nimiũ.

ἄλλοτέ τοι.) Quòd doleamus, iniurijs affecti: lætemur uerò, & alij quaſi homines ſiamus, hoſtes, à quibus affecti malis ſumus, ulciſcentes: ut in Mimo dicitur, Inimicum ulciſci, uitã accipere eſt alteram.

εὖ δ' ἄνω.) Commendat ſe à pueritia & excellentia in Muſica, qua ſe non præferre dubitat maiori etiam cum iactantia amico

mico Academo. Fuit autem uſitatum ueteribus principibus, conuocatis hinc inde doctis poetis, muſicis, oratoribus, & propoſitis præmijs, inſtituere muſica certamina: quemadmodum id patet ex Heſiodo, Pindaro, Athenæo, Plutarcho, Pauſania, Aeliano, Gellio, & quàmpluribus alijs. Ad eam conſuetudinem uidetur hic uelle alludere poeta.

De certaminibus muſicis apud ueteres.

κρέσσονες.) pro *κρείσσονες*: id eſt, quantum ego mulus, te aſino eſſem præſtantior. Vide prouerb. Muli aſinis quanto præſtantiores: item, Turpis iactantia.

ἦμος δ' ἠέλιος.) Docet, quãdo cibus ſumendus cum ſol in medio cœli fuerit: id eſt, tempore meridiei, cum quiſq; iam abſoluerit maiorem partem negotiorum, ad quæ mane peragenda ſolet eſſe quiſq; expeditior. Soli autem, quemadmodum & Lunæ & auroræ, poetæ currus & equos attribuunt: propter motum, ortum & occaſum.

Quare poetæ ſoli, lunæ, & auroræ currum & equos tribuant.

χέρνιβα.) qua manus uidelicet abluerũt conuiuæ, & in qua flores odorati erant diſſeminati. Solebant namque & ante & poſt cœnam lauare manus: quinimò etiam ſemper loti toto corpore, & uncti, ad conuiuia accedere. *ἀπρεπὲς γάρ ἐστιν, ὥσπερ εἰς τὸ συμπόσιον σὺν ἱδρῶτι πολλῷ, καὶ κονιορτῷ*: ut Ariſtoteles ait. & quia ſciebant etiam *λουτρὰ εἶναι ἄκη πόνων παντοῖα*, ut Athenæus ait, qui & pluribus de his ſcribit, quemadmodum Plutarchus etiam aliquoties de eodem meminit.

Veteres quare ſæpius lauerint.

Λάκαινα.) id eſt, Ex Laconia, ſeu Lacedæmonia, Peloponneſi prouincia, oriunda. Theſſalis & Siculis, gentibus luxu perditis, famulæ nudæ etiam miniſtrabant: quemadmodum Athenæus aliquoties meminit.

Nudæ famulæ cõuiuiis miniſtrãtes.

ἡ δ' ἀρετή.) Quòd uir bonus fortisq́;, prælians contra hoſtes pro patria, commune bonum ſit: & quòd præmium eius uirtutis poſsideat decus & gloriam ſempiternam. de Hectore fratre, cæſo iam ab Achille, Caſſandra ait,

Laus Hectoris.

—— *μέγα χάρμα πόλει τ' ἦν, παντί τε δήμῳ*: 24. lib. Iliad. Et Hecuba mater de eodem:

—— *μοι νύκτας τε καὶ ἦμαρ*
εὐχωλὴ κατὰ ἄστυ πελέσκεο πᾶσί τ' ὄνειαρ. lib. Iliad. 22.

ξυνὸν δ' ἀνθρώποις.) Vtendum ætate, ac fruendum rebus bonis, dum datur: quòd uita breuis ſit (dum namq; creſcit, decreſcit, ut Seneca monet) optimaq́; manibus rapiantur auaris, ut à poeta dicitur.

ἐλέγχει.) id eſt, Senectus oſtendit, quòd miſeri imbecillesq́; ſint ſenes, & afflicti, ſeu affert mala. Vide prouerbiũ, Bis pueri

ſenes: item, Sexagenarios de ponte deijcere: item, Senectus per ſe morbus: &, Senectus non ſola uenit.

Tempora capitis unde ſic dicta.

κεφαλῆς.) id eſt, ex facie, capite, computantur anni cuiuſq; ac de ætate fit iudicium ex canis, ex temporibus (quæ ſunt capitis latera) quæ tempora dicta exiſtimantur, quòd ſua canicie & macilentia annos prodant. Vnde & ab Homero, Heſiodo, Theocrito, &c. ſenes nõ temerè *πολιοκρόταφοι* appellãtur.

ὡς μάκαρ.) Laus eſt uitæ priuatæ, quæ à Phocylide etiam hoc uerſu apud Ariſtotelem commendatur:

πολλὰ μέσοισιν ἄριστα, μέσος θέλω ἐν πόλει εἶναι. Et, *εἴη ἐμοὶ μέτρια μὴ λυπουμένῳ.* Et iterum, *φίλτατα χολὴ ὄχλος τε μέτριος.* Et rurſum, *λυπρὰ γὰρ τὰ κρείσσονα*: Euripides in Ione, *μεγάλα γὰρ καὶ μεγάλα πάσχει κακά*: ut in Euripidis Hecuba dicitur. Ac, *μεγάλα τὰ πρήγματα μεγάλοισι κινδύνοισι ἐθέλει καταιρέεσθαι*: ut eſt apud Herodot. lib. 7. Et, *τὰ μέγιστα καλὰ ἄνευ μεγάλων κακῶν οὐκ ἔστι*: ut dicit Antigonus rex apud Stobæum. Minor (namq;) in paruis fortuna furit, Quatiunt alta ſæpe procellæ: Seneca in Tragœd. Vide prouer. Moriendum priuſquam.

ἐξετάσαι.) Magni enim uiri & potentes omnia ſuſpecta coguntur habere, amicos etiam metuere habent neceſſe: quemadmodum id in Xenophontis Hierone & Luciani Gallo pluribus exponitur.

αὐτίκα μοι.) Quòd iuuentus, & omnia quæ in uita iucunda exiſtunt, tranſeant, ut ſomnium: & quòd uſus horũ in arcto ſit, ut à poeta dicitur, accelerante ſenio, ſtipato morborum agmine. Vide prouerbium, Vita mortalium breuis: item, Vita hominis peregrinatio: item, Senectus ipſa morbus eſt.

ὅπποτε τοῖς.) Fugiendam ſeruitutem, quantum poteſt fieri: quòd ea nihil ſit miſerius. Omni malo, omni exitio peior ſeruitus. &, Quem Iupiter odit, ſeruũ hunc primùm facit: quemadmodum apud Plautum à ſeruo id dicitur. &,

Nec bene pro toto libertas uenditur auro.

τμῶλος.) Mons eſt Lydiæ, croco florentiſsimus, & uitibus conſitus: ut ſcribit Plinius lib. 5 hiſtoriæ mundi.

ἔπιστι.) Id eſt, renitar contra ſeruitutem omni contentione, ut eam effugiam, ac nunquam in eam ueniam.

δειλοῖς.) Quòd boni quamcunq; fortunam rectè ferant, mali uerò nullam. De his dicitur in prouerb. Vbi non ſis qui fueris, nõ eſt cur uelis uiuere. Vide prouerbium, Lucus maxima non metuit ſtrepitus: item, Quadratus homo.

ῥηϊδίη.)

ῥηϊδίη.) Quòd difficilia ſint quæ pulchra : mala uerò facilia, & in promptu ſemper poſita. *τὴν γὰρ δὴ κακότητα καὶ ἰλαδὸν ἐςὶν ἑλέσθαι*, Heſiodus libro primo. Vide prouerbium, Mala ultrò adſunt: item, Compendiaria res improbitas. Et in Mimo dicitur, Mala naturę non opus habent doctrina. *τὸ κακὸν γὰρ ῥᾴδιον ποιῆσαι*, ut dicitur.

τόλμα.) Patienter ferenda eſſe aduerſa, paupertatem ſeu quæcunque mala : propterea quòd res minus proſperæ erudiant de multis homines. ut dicitur, *τὰ παθήματα μαθήματα*: item, *ἐξ ὧν ἔπαθον, ἔμαθον.* Vide prouerbium, Malo accepto ſtultus ſapit, Piſcator ictus ſapiet: item, Factum ſtultus cognoſcit: ac, Poſt acerba prudentior : &, Tunc benè nauigaui, cum naufragium feci : ac, Paupertas ſapientiam ſortita eſt : & iterum, Multa docet fames : &, Neceſsitas magiſtra : ac, Quæ nocent, docent.

μηδέ σύ γ' ἀπρήκτοισιν.) Quòd quę aliter ſe habere nequeunt, patienter & æquo animo ſint ferenda. quemadmodum dicitur, Faxis ut libeat quod eſt neceſſe : item,

Crux eſt, ſi metuas, uincere quod nequeas.

εὔφραινε.) id eſt, cela tuum infortunium, ne hoſtibus ridendi & gaudendi materiam miniſtres. *καλῶν μὲν (γὰρ) οὖν*

μοῖράν τε τερπνῶν εἰς μέσον χρὴ

παντὶ λαῷ δεικνύναι: quemadmodum apud Stobæum à *μεγαλοφωνοτάτῳ* Pindaro dicitur.

ἀμετρεσία.) Vide prouerbium, Fatum immutabile : item, Quæ diuinitùs contingunt : ac, Fato non repugnandum.

λίμνης.) Mortis eſt periphraſis. Per paludem autem, Acherontem fluuium infernalem intelligit, de quo frequens eſt poetis mentio. facto fortè nomine à dolorum & cruciatuum apud inferos agmine, ab *ἄχος καὶ ῥέω.*

ἄνδρα τοι.) Quòd uirum bonum decipere non facile ſit, ſeu quòd Deus puniat id conantes: & quòd ab hominibus etiam id genus homines odio habeantur: quòd uir bonus commune bonum ſit, quemadmodum ſuprà monuimus.

ἄδικα.) Hoc diſtichon etiam ſuprà expoſitum eſt, de eo quòd beneficium malè locet, qui id in improbũ (quem plerunque ingratitudo comitari ſolet) contulerit. Vide prouerb. Qui canem alit externum.

ἄρχόμενος.) Docet, quando uinum ſit optimum. dicta autem eſſe ea uidẽtur, iuxta oraculum, de tempore uinum bibendi, quod tale eſt: *De uino, quando id ſit bibendum.*

ἄκοσι τοῖς πρὸ κεινὸς, καὶ ἄκοσι τοῖς μετόπισθε

εἶναι οὐ σπισβρῷ λυεῖσαι χαλᾶσαι ἰατρῷ. —— Et Alcæi ueteris Lyrici uerſus prouerbialis idem monet,

οἴνῳ πλεύμονα τέγγε, τὸ γὰρ πυρὶ τέλλεται ἄστρον. id eſt,

Aeſtuat igne aſtrum, iam pulmo rigandus Iaccho: ut eſt apud Athenæum lib.1.& 10: Plutarchum quoq; decade ſeptima Conuiualium ſermonum, problemate primo: Gellium libro 17. cap.11, ubi poeta Alcæus erroris inſimulatur à medicis, qđ ſcripſit, potum defluere ad pulmonem. Macrobium quoq; lib.7. Saturnalium, cap.15, ubi ea quæſtio diſcutitur. Per *ἄστρον* autē Orionem intelligit, *κατ' ἐξοχὴν*: per *κύνα* uerò, canem maiorē, quæ & canicula, ardentiſsimo æſtatis tempore exoriēs, in Iulio (quemadmodum & Orion) uehementiſsimum ſidus *σείριος* nuncupatum, quòd nimio calore inflammet, exiccet & arefaciat, à uerbo *σειριάω*. Porrò ueteres totius anni tempora diſcernebant: & quæ fieri, quæ uerò non conuenirent, præcipiebant & monebant, per ſiderum ortus & occaſus. quemadmodum nos tempora ſeu per menſes, ſeu ſingulos horū dies indicamus: ut patet ex Plinio, Rei ruſticæ ſcriptoribus, & poetis pleriſq; Græcis & Latinis.

Alcæus poeta quare à medicis erroris accuſatus.

De ortu caniculæ

Stella canicularis quare Sirius.

Quomodo ueteres diſcreuerint tempora.

δεῦρο σὺν αὐλητῆρι.) Reprehenſio illorum, quibus aliorum calamitas uoluptati eſt: quemadmodū eius generis reperiuntur in mundo homines. ut de Nerone, mancipio ſathanæ: de Timone Athenienſe miſanthropo illo, Archilocho, Hipponacte, Theone, & ſimilibus peſtibus, Pauſanias, Plutarchus, Lucianus, Suetonius, alijq; innumeri ſcriptores prodiderūt: qui tum demum lætari uidebantur, cum ſtrages ingentes miſerorum, ſeu cataclyſmi, ſeu terræmotus, ſeu huius generis alia horrenda triſtiaq; nunciabantur. Vide prouerb. Dente Theonino rodi, Hipponactæum præconium, Archilochia edicta: item, Archilochi patria t ac, Genuino mordere.

Timon & alij quidam nulla re lætati ſunt in uita, niſi hominum calamitatibus.

εὕδωμεν.) Quòd ſub bono ſeduloque magiſtratu in pace uiuat & quieſcat dormiens populus, eò excubias pro ſubditorum ſalute aſsiduè habente. quemadmodum Epaminundas, dux ille Thebanus nunquam ſatis laudatus, cæteris potantibus & dormientibus, cum rogaretur à quopiam, Qui fieret quòd ipſe ſolus ſobrius & uigilans perſiſteret? reſpondiſſe fertur, *σὲ νήφειν καὶ ἀγρυπνεῖν, ὅπως ἐξῇ τοῖς ἄλλοις μεθύειν καὶ καθεύδειν*: Plutarchus aduerſus ducem imperitū. Et, *ἐγρηγορότες ἄρχοντες ἐν πόλεσιν νύκτωρ, φοβεροὶ μὲν κακοῖς, πολεμίοις τε ἅμα καὶ πολίταις*: ut Plato ſcripſit libro ſeptimo de Legibus. Vide prouerb. Non

Epaminundæ ducis Thebani uox laudanda.

decet

decet principẽ ſolidã dormire noctem : item, *παννύχιον εὕδειν.*

ναὶ μὰ Δί'.) Commendat ſuauitatem Muſices ſuæ, qua etiã dormiẽtes mortuosq; in uitam reſuſcitari poſſe : quemadmodum de ui Muſices multa ab Atheneo, Plutarcho, Herodoto, Gellio : plura à poetis Apollonio, Orpheo, Virgilio, Ouidio, de Amphione, Lino, Orpheo, Zeto & alijs quibuſdam prodita leguntur, qui uocis ſuauitate, dulci muſica, mira quædam & ſtupenda ediderunt. Et Plutarchus in libro de fortuna Alexandri uerſiculum recitat talem, *ἕρπει γὰρ αὐτὰ τῷ σιδήρῳ τὸ καλῶς κιθαρίζειν* : Vergit ad lethale ferrum, lepidè cithara canere. Quo ſignificabant, certis citharæ modis ſedari motus animorum, alijs addi uigorem ad prælium. Cum Alexander audiſſet Antigenidam, tibia modos incinentem, qui uocantur Harmatij, adeò inflammatus eſt, ut ſimul cum armis exurgẽs, manus iniecerit in proximè aſsidentes. Lacedæmonios aliquando diſsidentes inter ſe, ex oraculo accerſitus ex Lesbo Terpander, muſica & cantus ſuauitate deliniuit, eorumq; diſcordias ſedauit : authore Zenodoto in prouer. Collectaneis. Boetius quoque in Muſica teſtatur, Lesbios ac Iones à pleriſque morbis fuiſſe liberatos, cantus dulcedine, ac Terpandri præſidio. Et apud Athenæum in laudem muſices, ex citharœdi cuiuſdam ſententia hæc uerba leguntur : *μέγας θησαυρὸς ἐστι, καὶ βέβαιος, ἡ μουσικὴ, ἅπασι τοῖς μαθοῦσι, παιδευθεῖσί τε. καὶ γὰρ ἤθη παιδεύει, καὶ τοὺς θυμοειδεῖς, καὶ τὰς γνώμας διαφόρους καταπραΰνει.* lib. 14.

De ui atq; efficacia muſicæ exempla.

Muſica curantur morbi.

νῦν μὲν.) Vt quiſq; ſuum faciat officium, rebus utatur præſentibus honeſtè, cum gratiarum actione & euentum & futura Deo committat, quòd illa non ſint in noſtra manu poſita, ſed Dei ſolius, *τὸ μέλλον γὰρ ἀόρατον* : Iſocrat. ad Demonicum. *καὶ τὸ ἀφανὲς ἀτέκμαρτον*, ut dixit Thucydides.

οὐ δ' οἶα.) Præceptum eſt, ut meditatè & cum deliberatione omnia faciamus : propterea quòd impetus & ratio ſimul una in ſede morari nequeant. hoc eſt, ut Apuleius dicit : Non poſſunt eadem eſſe feſtinata ſimul, & examinata. Vide prouerb. Feſtina lentè : item, Pedetentim : &, Canis feſtinans cæcos parit catulos : itẽ, Diu delibera : ac, Antequã incipias cõſulto.

ἀλλὰ λόγον μὲν.) Inuitatio amici eſt ad cõuiuium muſicum : qualis quoq; eſt illa Bacchylidæ Lyrici apud Athenæum lib. 11, inuitantis Dioſcuros, hoc eſt, Caſtorem & Pollucem, Iouis filios, Helenæ fratres, his quidem uerbis : *οὐ βοῶν πάρεστι σώματα, οὔτε χρυσὸς, οὔτε πορφύρεοι τάπητες, ἀλλὰ θυμὸς εὐμενὴς, μοῦσά τε γλυκεῖα, καὶ βοιωτίοισιν ἐν σκύφοισιν οἶνος ἡδύς.*

Bacchylides ad quale conuiuium inuitet Dioſcuros

αὐτάι γάρ.) Sic & Heſiodus lib.2 ἔργων καὶ ἡμερῶν, & in Theogonia de ſeipſo,

μοῦσαι γάρ μ' ἐδίδαξαν ἀθέσφατον ὕμνον ἀείδειν. quod & Calaber in Homeri Paralipomenis lib. 12 ſibi etiam tribuit, his quidem uerſibus, cõmemoraturus qui Græcorũ equum Troianum conſcenderint, aduocatis in auxilium Muſis:

Heſiodũ & Quintum Calabrum ipſa Muſa carmen docuerunt.

ὑμεῖς γάρ πᾶσάν μοι ἐνὶ φρεσὶ θῆκατ' ἀοιδὴν,

πρίν μοι ἀμφὶ παρειὰ κατασκίδνασθαι ἴουλον

σμύρνης ἐν δαπέδοισι περικλυτὰ μῆλα νέμοντι. Nec temerè etiam ſcripta ſunt, quæ de Minoe Iouis diſcipulo prodidit antiquitas: Socratis etiam dæmonio, de quo meminerunt tum Plato cum Xenophonte & Ariſtotele: tum etiam Plutarchus cum Apuleio peculiares commentarios de ea recondiderunt. & quæ Aelianus in Varia hiſtoria ſcripſit de Platone, quòd Iouem à conſilijs habuerit. & alij de Homero prodiderunt, quòd uerſus ſibi ab Apolline dictatos ipſe deinde deſcripſerit. Quid docent illa aliud, quàm magnos uiros non eſſe ſine afflatu diuino, ſine particula quadã diuinę mẽtis, quemadmodum Cicero quoq; eloquentiæ parens id iam olim prędicare non dubitauit, his uerbis pro Archia poeta ſcribens: Atqui ſic à ſummis hominibus eruditiſsimisq; accepimus, cęterarum rerum ſtudia, & doctrina & præceptis & arte conſtare: poetam natura ipſa ualere, & arte conſtare, & mentis uiribus excitari, & quaſi diuino quodãm ſpiritu afflari. Quare ſuo iure noſter ille Ennius ſanctos appellat poetas:

Quare uetuſtas addiderit Socrati dæmoniũ, ac Minoem Iouis fecerit diſcipulum.

Plato Iouẽ à conſilijs habuit, Homero etiã Apollo poemata deſcribenda dictauit.

Nullus magnus uir ſine afflatu extitit diuino.

ἐκ γάρ μουσάων καὶ ἑκηβόλου ἀπόλλωνος

ἄνδρες ἀοιδοὶ ἔασιν ἐπὶ χθονί, καὶ κιθαρισταί: quemadmodum cecinit id nobis Homerus in ſuo Apolline, Heſiodus quoq; in θεογονίας ſuæ principio.

τιμὴν.) id eſt, propter quæ Muſarum dona conſpicui ſumus & honoramur à ciuibus. τιμῶντες γάρ ἀρετὰς, ἐς φανερὰν ὁδὸν ἔρχονται: Pindarus 6. Olympior. Seu ut ſit ſenſus: Quæ ideo nobis contigerunt, ut & nobis & alijs ſint ornamento, & emolumento.

τιμαγόρα.) Non à facie, ſed à mẽte, moribus & ingenio conſiderandos homines: quòd ſæpe ſub ſordido palliolo ſapientia & probitas, aliæq; uirtutes lateant: cubante interim ſub ſplendido amictu, ac opulentia inſigni, tanquã tegmine ſplendido, improbitate, inſcitia, &c. Quare rectè ab Euripide præceptum eſt, νοῦν χρὴ θεάσασθαι, οὐδέν τι τῆς εὐμορφίας ὄφελος, ὅταν τις μὴ φρένας καλὰς ἔχῃ: apud Stobæũ in oratione contra pulchritudinem.

ἐν δ'

οὐ δ' ἥβη.)Præceptum eſt uoluptuoſum, è ſchola ipſius Epicuri philoſophi Athenienſis depromptum, quo iubet præferre uoluptatem (in qua Epicurus ſummum bonum poſuit) omnibus rebus, quocunque etiam nomine ſpecioſis ſeu expetendis. De Sardanapalo Epicuri ſocio, apud Athenæum libro duodecimo ſcribit Amyntas, Chaldaicis literis eius ſtatuæ fuiſſe hæc inſcripta & addita, *ἐγὼ ἐβασίλευσα, καὶ ἄχρι ἑώρων τοῦ ἡλίου φῶς, ἔπιον, ἔφαγον, ἠφροδίσιασα, εἰδὼς τὸν τε χρόνον βραχὺν, ὃν ζῶσιν οἱ ἄνθρωποι*, &c. quæ ibi ſequuntur. Ariſtobulus quoque apud eundem autorem ait, in alia eiuſdem ſtatua ſcriptum fuiſſe: *ἔσθιε, πῖνε, παῖζε, τἄλλα δὲ οὐκ ἄξια ἐπικροτήματος.* Refertur etiam alia forma ab Apollodoro in Ariſtophanis commentarijs, & ruſum alia à Calliſthene apud Suidam. Sunt apud Athenæum plurima alia eius generis. quale & illud eſt, quod Bachidæ cuiuſdam ſepulchro inſcriptum fuit, *πῖεν, φάγεν, καὶ πάντα τᾷ ψυχᾷ δίδων.*

Epicurus prætulit uoluptatē omnib. mundi bonis.

Epitaphiū Sardanapali Chaldaicis literis eius ſtatuæ inſcriptum.

Epitaphium Bachidæ.

ἄφρονες ἄνθρωποι.) Quòd optima quæque & gratiſsima in uita, citò abeant, & euaneſcant.

τέρπεό μοι.) Ad ſuperius præceptum Epicuri referendum, cui tantum hæc uita, uita habetur: futura, nulla. tametſi de eodem grege fuerint, qui docuerunt, Eos qui benè honeſteq́; uixiſſent, apud inferos præmium manere crapulam ſempiternam: quemadmodum Plutarchus id retulit ex Platone repetitum, in Cimonis Luculliq́ue comparatione. Non diuerſam ab hac ſibi Mahometiſtæ ſomniant uitam æternam, ſeu cœleſtem: niſi quòd præterea etiam ſperant, pulchrioribus ſe cum mulieribus rem habituros: quemadmodum id ipſorum libri Alcoranici demonſtrant.

κύρνε.) De accommodando ſe aliorum moribus, atque ingenio, præceptum eſt, aliquoties hactenus repetitum. Vide prouerbium, Lex & regio: item, Aliter cum alijs agendum.

σοφίη.)id eſt, poſſe ſe ſic accōmodare hominum nutibus, moribus, & ingenijs.

Epicurus docuit, bonos uiros in uita æterna manere crapulam ſempiternam, Das ſollte wol eyn frölicher vnd luſtiger himel ſein, da vff den morgen eynem der kopf wehe thete, ex quotidie repetita crapula.

πρήγματος.)Quòd de futuris nemo poſsit certi quid pronunciare. *τῶν μελλόντων γὰρ τετύφλωνται φραδαί*; Pindarus duodecimo Olympiorum.

ὄρφνη.) id eſt, futura obſcura ſunt & incerta, inuoluta caligini, & cerni nequeunt.

πείρατα.) id eſt, quando uentura ſit calamitas aliqua, homines inuaſura, uel etiam deſitura.

ὑλούατῶν.) Quòd uirtutes etiam in hoſte laudandæ, uitia uerò etiam in amicis culpanda ſint. Etiam hoſti eſt ęquus, qui habet in conſilio fidem: Publius in Mimis. Et Aeſchines rhetor, etiamſi propter Demoſthenem exularet, tamen cum in Rhodo inſula eius contra ſe ſcriptam orationem legiſſet Rhodienſibus, & admirantibus tantam dicendi uim & copiã, non dubitauit ipſi, quamuis hoſti, eloquentiæ mirandæ tribuere teſtimonium, hiſce uerbis, *τί δ' εἰ τοῦ θηρίου αὐτοῦ ἀκηκόατε*; id eſt, Quid autem ſi ipſam audiſſetis beluam? quemadmodum Plinius meminit in Epiſtolis lib. 2. Plinius etiam Secundus lib. 7 Mundi hiſtoriæ, cap. 30. Plutarchus item in Aeſchine. Vide etiam prouerb. Viua uox.

Aeſchines tametſi hoſtis, tamẽ laudat eum eloquentia Demoſthenis. Rhodienſibus.

ἔτω χρή.) Quòd boni uiri ſit, conſtanter diligere amicum. Vide prouerb. Amicitia ſtabilium.

δῆμον.) Hortatur amicum, ut uulgus, etiamſi non ſemper grata ſibi ab eo fiant, tamen patienter ferre diſcat.

οὐ γαρ ἐπίσῃ.) id eſt, etiamſi id tibi non ſit gratum, ſed aduerſetur tuo animo quàm maximè. Si quis meliorem ſenſum inde elicere poteſt, faciat.

κάστορ.) Caſtorem & Pollucem Dioſcuros, Helenæ fratres, Iouis atq; Ledæ filios, quibus Græci diuinos tribuerunt honores, inuocat, ut ſe puniant, ſi amicum fefellerit: contrà etiã amico malè faciant, ſi contra ſe falſi quicquam uſurpauerit. De Dioſcuris, ipſorumq; rebus geſtis, ac amore fraterno, pluribus meminerunt, Pindarus, Theocritus, Lycophron, & Apollonius Rhodius in Argonauticis. Lacedęmon autem urbs fuit Laconiæ in Græcia, in qua imperitauerat olim Tyndarus Dioſcurorum pater. Eurotas etiam fluuius eſt non procul à Lacedæmone, ſeu Sparta. Eius poetæ Græci & Latini ſæpè meminerunt.

Dioſcuri.

Lacedæmon.

Eurotas fluuius.

ἀργαλέως.) De homine quem nec amare nec odiſſe poſſumus, ſeu prorſus non congruente noſtris moribus: ideoque eius conſuetudinem negligimus. Cõueniunt propemodum cum hoc diſticho Martialis illi,

Non amo te Sabidi, nec poſſum dicere quare:
Hoc tantum poſſum dicere, Non amo te.

Vide prouer. Malè coniugati: item, Aequalis æqualem delectat: &, Auribus lupum teneo: item, Neceſſarium malum: &, Neq; cum malis, neq; ſine malis: ac, Volens nolente animo: item, Nolens uolens: &, Queruli in amicitia.

γινώσκειν.) Quòd utrumq; graue & culpandum ſit, quem amicum

amicum habueris odiſſe: ac deinde inuitum, tuamq́; amicitiá repudiantem, amare. Vide prouerb. Volentē bouem ducito.

σκέπτεο.) Valedicit amico improbo & ingrato.

τῶν ἔρδειν.) id eſt, ingratum & malum amici loco habere.

ἐπαίρομαι.) id eſt, Deleram amicitiam tuam quàmprimum: quemadmodum auis paludem, ſeu quemcunque locum, ubi moratur inuita.

ὕστερον.) Vt ſolet fieri plerunq;. *ἡ μετάνοια γὰρ γίνεται ἀνθρώποις κρίσις*: id eſt, Tunc iudicant homines cum pœnitet, ut in uerſu uetere dicitur. Vide prouerbium, Poſt rem deuoratam ratio: item, Prometheus poſt factum.

ὄργις) Aegrè fert poeta, amicum, dum calumnijs præbet aures, à ſe diſtrahi. Cæterùm de non temerè credēdo calumnijs, extat libellus Luciani.

ὕβρις.) Exemplis oſtendit, quòd iniuſticia ſit exitioſa terris & urbibus, magnis & paruis. Per Magnetas autem centauros intelligit, qui populi fuerunt Theſſaliæ, annexæ Magneſiæ, quæ regio eſt Macedoniæ. De centauris ſuprà pluribus monuimus. Vide tamen 16 epiſtolam Ouidij, Calabrum item libro 6. Paralipomenon Homeri, ac prouerb. Ambrones. *Centauri.*

κολοφῶνα.) Colophon urbs fuit Ioniæ clariſsima, de qua pluribus Strabo lib. 14. Vide etiam prouer. Colophonium ſuffragium, Colophonium calciamentum, Colophonia ferocitas, Aurum Colophonium: item, Colophonem addidit. *Colophon urbs Ioniæ.*

σμύρνην.) Smyrna urbs fuit Ioniæ ſimiliter, patria Homeri, ut quidam exiſtimarunt. de qua pluribus Strabo lib. 14. Ariſtides quoq; ſophiſta eius urbis laudationem ſcripſit, quæ adhuc extat: quemadmodum etiam monodiam ſiue luctum ob Smyrnam dirutam igne & terræmotibus, & alia etiam de eadem urbe, quæ cum cæteris eius orationibus cōiuncta leguntur. Porrò de Smyrnæ nominis ratione, quemadmodum & Chiæ inſulæ, in quarum altera natum ſcribunt Homerum, in altera uerò deceſsiſſe, Plutarchus meminit in Settorio. *Smyrna, & orationes Ariſtidæ de ea ſcriptæ.*

ἐς βάσανον.) De integritate & candore præceptum: quo ſimul indicat, quales conueniat eſſe amicos. Vide prouerbiū, Quod index auro, id aurum homini: item, Aurum igni probatum: item, Vera fronte: item, Inexploratus homo.

καλός.) id eſt, ſi cōſtans fueris, & fidus, tūc ꝓbabis te ꝓ amico.

εἴμοι.) Querela, quòd calamitate ſua afflixerit condolentes amicos, gaudio uerò affecerit hoſtes lætantes, utrūq; enim in aduerſis ſic ſolet uſu euenire.

κύρν' οἱ πρὸσθ'.) Querela eſt, qualis ſolet eſſe ſenum (laudantium præterita, & culpantium præſentia) de animorum mutabilitate, & quòd omnia deferantur in peius. Vide prouerb. Annus ſuperior ſemper melior. *ἀγαθοί.*) id eſt, habentur pro bonis: eum ſortiuntur honorem, qui bonis debetur.

ἐσθλός.) propter opes aut dignitates. Virtutem enim & ſapientiam uincunt teſtudines: quemadmodum in prouerbio dicitur. Vide prouerb. Candidum linum lucri cauſa ducis.

γελῶσιν.) id eſt, deceptiones, fraudes, non amplius uitiorum loco habentur: ſed ut iocus & induſtria quædam probantur.

εἰδότες.) id eſt, neſciũt diſcernere inter uerè bona & uerè mala.

χρήματ'.) Ad obijcientem ſibi paupertatem, diuitem: quòd extrema paupertate nõ prematur, ſed habeat neceſſaria, plura acquiſiturus dijs uolentibus. Significat ſcilicet, oraturum ſe, & laboraturum. Dij enim facientes adiuuant, ut dicitur.

πλοῦτ.) Encomium eſt diuitiarum, quòd quantum quiſque habeat, tanti etiã habeatur: ut in uerſu Iuuenalis Satyra 3. dicitur: *Quantum quiſq; ſua nummorum ſeruat in arca,*
Tantum habet & fidei. Vide prouerb. Quantum habet.

ἥβης μέτρον.) Votum eſt poetæ, ut in ætatis flore ſanus ac bene habens, fauentib. ſibi Apolline, ipſoq; Ioue, uitã exigat ſine curis, cũ Muſis, in opulentia. Eius generis legũtur uota ſimilia tum apud Pindarũ, Theocritũ & Plutarchũ, tum quoq; in magno Græcorũ epigrammatũ uolumine. Alij nãq; alijs reb. & ſtudijs afficiũtur, ut dicitur, Inſania non omnib. eadẽ. item, Quot homines, tot ſententię: ac, Suo ſtudio quiſq; gaudet: &, Suũ cuique pulchrum: item, Suus cuique crepitus bene olet.

Diuerſa ſtudia ac uota.

μή με.) Obſcurè indicat poeta, ſe magnũ quid, ac dolore plenum, paſſum fuiſſe: quod tamẽ quale fuerit, nõ indicat. Fortè queritur de calamitate aliqua, quæ ipſius coniugiũ corripuit: quemadmodũ Vlyſſes, dũ annis uiginti abeſt, Penelopẽ uxorẽ multi proci ambierunt, eius bona abſumentes: quos interfecit ipſe omnes reuerſus, ut eſt in Odyſſ. 22. De deſcẽſu quoq; eiuſdẽ ad inferos lib. 11. quẽ Virgilius totum reddidit in 6. Aeneidos. Deniq; de Vlyſſe, ipſius moribus, ingenio, prudẽtia, eloquẽtia, errorib. & periculis, uxore Penelope, et filio Telemacho, patre Laerte, & procis, tota Odyſſea Homeri ſcripta eſt. unde & Odyſſea, id eſt, Vlyſſea, id uolumẽ. quod lib. 24 continetur, inſcriptum fuit. *Ὀδυσσεύς* enim Vlyſſem ſignificat.

Penelope à multis procis expetita, abſente Vlyſſe.

Vlyſſes deſcendit ad inferos.

εἰ πίομαι.) Quòd bibere largius abigat curas, faciat obliuiſci paupertatis & aliorũ uitę incõmodorũ: & q. ipſe ebrius etiã lamentetur,

mẽtetur, cõſiderans q; quæ in uita ſunt iucũda, prima abeant. quã querelã hactenus ſępius etiã uſurpauit. uide ꝓuerb. Mors optima rapit, deteriora relinquit: itẽ, Malũ uas nõ frangitur.

κύρει παρῶσι.) Iubet mox principijs obſtare: quemadmodũ id ab Quidio aliquoties pręcipitur, uerſib. ualdè elegãter et ſapienter ſcriptis, qui notiores ſunt adoleſcentibus, q̃ ut hoc loco referri debeant. Vide prouer. Satius initio mederi quàm fini, Minutula pluuia imbrẽ parit, Mortuũ unguẽto perungis, Iñ tẽpore cauenda pœna mali: item, Poſt rem deuoratã ratio: ac, Sera in fundo parſimonia: &, Tollẽda mali occaſio. Ariſtoteles lib. 4. cap. 5 Politicorũ, multis exemplis probat, mutationes rerumpub. periculoſas eſſe. Ingentia itẽ bella ex paruis initijs eſſe orta. itaq; principijs obſtare iubet omni ſtudio. *Mutationes in rebuſpub. periculoſa*

ἐλπίς.) Bonũ & piũ præceptũ eſt, quòd etiãſi premamur malis plurimis, tamẽ ſemper eſſe ſperanda meliora, & ſtudendũ pietati, deos colendo, et rectè faciẽdo: q; ea tandẽ ſequatur *σὺν δίκας χάρις ἐσθλή*: quemadmodum à Sophocle ſapiente Tragico dicitur, —— *δίκη τ' ὑπὲρ ὕβριος ἴσχει εἰς τέλος ἐξελθοῦσα*: —— ſicuti non minus piè ſcripſit Heſiodus.

ἴδαν.) Reſpicit ad ætates poetarum, de quibus meminerũt Aratus, Orpheus, Apollonius, Plato, & Latini etiã ſcriptores: & Heſiodus, apud quem in ferrea ætate, iuſticia, probitas, pudor, & ſimiles dij deq́; terra relicta in cœlũ cõmigrarunt: hoc eſt, deſierunt tunc homines ſtudere iuſticiæ, probitati, innocentiæ, & alijs uirtutibus. in ea ætate nos quoq; hactenus uiuimus. Cæterùm de ætatibus ſimul, & mundi duratione, legitur Orphei uerſiculus apud Platonem in Philebo, *Poetarum ætates*

ἕκτῃ δ' ἐν γενεῇ κόσμον καταπαύσατ' ἀοιδῆς. qui proculdubio ex doctrina patrum, ſeu Eliæ prophetæ dicto deſumptus eſt, quod reperitur in libris Hebræorum Thalmudicis. *Orphei uerſus de mundi duratione*

χάρις τις.) id eſt, nemo amplius gratus eſt ꝓ beneficijs. Gratię enim deæ fuerunt beneficentiæ, gratitudinis atq; humanitatis ſymbola: quæ pluribus perſequitur Seneca lib. 1 de Beneficijs, mox in initio. *Gratiæ cuius rei ſymbola.*

σύμβολα ἐκκείμενοι.) hoc eſt, oſtendunt omnibus in rebus, doloſe ac perfidè ac iniuſtè ſe agere. mali enim uiri mala opera.

ἐλπίδι πρώτῃ.) id eſt, Semper ſperet rectè agens, & optimè ſibi conſcius. talem enim uirum, *ὃς ἂν δικαίως καὶ ὁσίως τὸν βίον διαγάγοι, γλυκεῖά οἱ καρδίαν ἀτάλλοισα ἡ γηροτρόφος συναορεῖ ἐλπίς, ἃ μάλιστα θνατῶν πολύστροφον γνώμαν κυβερνᾷ*: ueluti id ex Pindaro, dulciſsimo poeta, refert Plato ſuauiſsimus, lib. 1 de Republica. *Quid comitetur uirum bonum, ac rectè ſibi conſciũ: ſpes bona, dulcis ſenectæ nutricula*

μή πο-

μή ποτε.) Ne calumniatoribus aurẽ præbentes, deſeramus amicos. Vide prouerb. Amicitia ſtabilium, felicitas temperantium: item, Mores amici noueris, non oderis.

εἴ μοι.) Votum eſt poetæ: qualia, ſeu ſimilia, ſeu non planè ab hoc diuerſa, etiam ſuprà in hoc libello expoſuimus. Verùm quia nulla felicitas unquam fuit abſoluta, nemo ſperet euentura ſibi omnia quæ maximè optarit. Vide prouerb. Nihil eſt ab omni parte beatum: item, Mala bonis mixta ſunt.

Duo genij Empedoclis. Et quæ de duobus genijs, altero bono, altero malo, Empedocles ſcripſerit, referente Plutarcho, iam monuimus: quæ item *Duo dolia in Iouis limine.* de duob. dolijs in Iouis limine poſitis, ab Homero facta ſunt Iliad. ω, à Platone etiam exagitata lib. 2 de Republica, notiora puto adoleſcentibus ſunt, quàm ut hoc loco adſcribi debeāt. Vide prouerb. Dolia Iouis: item, Dolia duo.

Mediocris status optimus. οὐκ ἔραμαι.) Votum ſuperiori contrarium, quòd mediocris ſtatus ſit optimus: quòd minus habeat curarum & periculi, plus uerò ocij. πάντα (γὰρ) μέσσοισιν ἄριστα, ut in Phocylidæ uerſu apud Ariſtotelem dicitur. τὰ δὲ μέγιστα καλὰ ἄνευ μεγάλων κακῶν οὐκ ἔστι, quemadmodum id expertus loquitur rex Antigonus apud Stobæum. Vide prouerbium, Porrò à Ioue atque à fulmine.

Duo inexplebilia. πλοῦτος.) Duo inquit poeta inexplebilia eſſe: Plutum, id eſt, diuitias congerendi ſtudium, & ſapientiam. Quo (enim) plus ſunt potæ, plus ſitiuntur aquæ. quod de utroq; poeta uerum eſſe uoluit. Doctiſsimi enim quiq; quo plura legerint & didicerint, eo ſemper plura legere ac addiſcere ſatagũt, animũ ſuũ nunquã explentes. οὐδὲν, γὰρ, γλυκύτερον ἐστιν ἢ πάντα εἰδέναι, quẽ admodum in uetere ſenario dicitur, qui à Cicerone undecunque etiam refertur lib. 4. Epiſt. ad Atticum: Philone etiam Iudæo in lib. de Sacrificijs Abelis & Caini. Hinc factum eſt, *Origenes ſex librorum millia ſcripſit.* referente diuo Hieronymo, ut Origenes, ab aſsiduo lucubrandi ſtudio Adamantius cognominatus, ſex librorum milia ſcripſerit: Didymus uerò Alexandrinus, Chalcénterus propterea *Didymus librorũ ſcripſit tria millia & quingentos.* dictus, cuius Seneca & Quintilianus meminerunt: Atheneus quoq; (cui βιβλιολάθας dicitur, ab ingenti librorum à ſe conſcriptorum numero) ter mille cum quingentis conſcriberet: Li- *Numerus librorũ Liuij, ac Varronis* uius, Romanæ hiſtoriæ ſcriptor, decades librorum quatuordecim: & Varro ſeptuaginta hebdomadas librorum ſimiliter ederet, autore Gellio lib. 3. ca. 10. Plura ſcripturi, ſi uita lõgior ſuppeditata fuiſſet. Vide prouerb. Nihil eſt uanius quàm omnia ſcire: item, Nihil eſt dulcius quàm omnia ſcire: ac, Honeſti nulla ſatietas.

ὑπερηφανίαις,

ὑπερηφορίῃσιν.) Quemadmodum ſuprà dixit, πλὴν πλοῦτε παντὸς χρήματός ἐστι κόρος.

ἐλεύθ.) Fortè id uult, ne liberis congeramus multas opes: ne poſt parentum obitum, dum ipſi non habẽt quod faciant, freti theſauris ingentibus, ad mala ſe conuertant ſtudia, uitã malè perdentes: opes quoque ipſas, multo parentum ſudore partas, turpiſsimè profundant. ut in Theocriti uerſu dicitur,

χρήματα δ᾽ ζώοντες ἀμαλδύνουσι θανόντων: in Charit. Ac diuitum & magnorum uirorum liberi, aliàs plerunq; ſolent eſſe noxæ: quemadmodum dicitur, τῶν ἡρώων τέκνα πήματα.

αὐτοῖσι.) Pentameter ille uidetur eſſe nouum præceptum, de beneficentia cũ delectu: hoc eſt, de benefaciendo bonis. quòd de malis in ueteri uerbo ferè dicatur: Simul & miſertũ eſt, interijt gratia.

ὄλβιος.) Hi ſex uerſus hoc loco repetiti, paucis quibuſdã immutatis, etiam ſuprà expoſiti ſunt, de eo quòd nemo ab omni parte ſit beatus: & quòd uir bonus etiam aduerſam fortunam rectè ferat, malus uerò neutram: & quòd oporteat patienter ferre quamcunq; fortunam.

ἐν ἐπιδήλοις.) Id eſt, celat infortunium ſuum, fert patiẽter, ne moleſtia amicos, gaudio uerò inimicos afficiat. Homines namq; boni & frugi omnia rectè faciunt, quemadmodum in prouerbio dicitur.

ὀφθαλμοῖσι.) Quòd ſapientes nihil ſtultum, nihilq; inconſideratumque ommittant: neq; oculis, neq; ſermone, neq; auribus. quòd, quicquid ſapiẽs agit, id ex uirtute proficiſcatur: quemadmodum id ita docuerũt Stoici, ut autor eſt Plutarchus lib. 1 de Fortuna & uirtute Alexandri.

τοῖς ἀγαθοῖς.) Præceptum ſæpè repetitum, de uitando prauo conſortio, & adhærendo bonis: quòd ἀνάγκη ſit ὁμοιοῦσθαι τὸν χαίροντα, ὁποτέροις ἂν χαίρει. quemadmodum à Platone dicitur lib. de Legib. 2. Aeſchyli quoq; ueteris Tragici uerſiculus memoratu dignus eſt,

ἐν παντὶ πράγει δ᾽ ὁμιλίας κακῆς κάκιον οὐδέν: in tragœdia quæ inſcribitur, Septem duces ad Thebas.

ἀπολεῖς.) id eſt, à bonis bona diſces, quæ & durant & ſemper proſunt in omni uita, non pereunt, non auferuntur à uentis euaneſcentia, quemadmodum improborum dicta factaq;.

κακὰ γίνεται.) id eſt, Deus punit eos qui improborũ utuntur conſuetudine, quòd ipſe huiuſmodi congreſsib. offendatur: mens quoq; bona amittatur, quæ deinde peccata & pœnæ comitari ſolent.

γνώμην.) Commendat prudentiam, quam ut utiliorem præfert ſaturitati, quæ mater eſt iniuſticiæ, tyrannidis, ſuperbiæ, &c. quemadmodum id ſuprà pluribus eſt expoſitum.

πείρατα ἔχει.) id eſt, ſapientia omnia perficiuntur & gubernantur. De eo uide prouer. Sapientia gubernator nauis: itẽ, Mens cœli terræq; regina. *ὀλλυμένους.*) Id eſt, perdente homines. ueluti ſuprà Centaurorũ Lapitharumq; exempla produxit, qualia horũ ſimilia multa ſuppeditat hiſtoricorum & poetarum lectio, uita quoq; præſens, & ſingulorum experientia.

ἅτ' ἄνε.) Ad Cyrnum amicum, quòd qui uirtutis amore ac ſtudio tenentur, à uitijs tanquam uirtutis extremis ſibi temperent: quòd uirtus iubeat uiuere ad rectæ rationis regulam, quæ eſt ipſa lex naturæ, à Deo ſingulorum animis inſcripta. *Recta ratio.*

κύρνε.) Præceptum eſt ualde pium, ſi de cultu ueri Dei, & non deorum gentilium pluralitate ageret: quorum puto tot fuerunt, quot à gentibus, Græcis præcipuè, populo omnium quos ſol uidit ſuperſtitioſiſsimo, excogitari potuerunt: ita ut ignotos etiã quoſdam deos colerent, quemadmodũ ſuprà & in Pythagora id plurib. expoſuimus. Pręcipit aũt de pietate & timore Dei, quẽ *σοφίας ἀρχὴν* etiã ſcriptura cõſtituit: q, eum deinde ſequatur uita ab omnib. peccatis & turpitudinib. aliena. *Deorum gentiliũ turba infinita.*

δημοφάγον.) Quòd tyrannum impunè interficere liceat. Tyrannus autem olim commune nomẽ erat regum & principũ, quemadmodum id oſtendit Xenophon in Hierone, ſeu Tyranno: Strabo etiam id uelle oſtendere uidetur lib. 7. Nunc uerò accipitur pro imperatore ſæuo, crudeli & uiolento: quales fuerunt, Nero Cæſar, cloaca ſathanæ: Phalaris etiam Agrigentinorum tyrannus, quem Clearchus in libris Vitarũ apud Athenæum lib. 9, eò uſq; crudelitatis proceſsiſſe narrat, ut infantes lactentes comederit. Cæterùm de nominis origine, uide Stephanum in uoce *τυῤῥηνία.* An uerò tyrannum interficere liceat, Ciceronem lib. 3 de Officijs. Ariſtoteles lib. Politicor. 2. cap. 5 ſcribit, honorem maximum haberi non ei qui furem, ſed qui tyrannum occiderit. Vide prouer. Abſtinẽda uis à regibus: item, Cum principe non pugnandum. Atqui iſtud præceptũ Theognidis ſequuti Locrenſes, qui Locrim Siciliæ metropolim incolebant, non ſolum Dionyſium tyrannũ expulerunt, qui matris deûm tympana geſtans, ac ſtipẽ cogens, miſerrimè demũ uitã permutauit: ſed etiam illius uxorem ac filios capiẽtes, captiuosq; in uia cõſtituentes, in eos atrociter egerũt: & ubi iniuriæ pleni eſſent, acub. ſub manuũ unguib. pungen-

Tyrannus quid olim, quid nunc ſignificet.

Phalaris tyrannus infantes lactentes comedit.

An tyrannũ interficere liceat.

Dionyſius pulſus regno miſerè uixit.

pungentes,ipſos interfecerunt:mortuorūq; oſſa in mortarijs cōtuderunt,atq; carnes reliquas cum diſtribuiſſent diris imprecationib. eorū caput obligarunt qui ex ijs non guſtaſſent: reliquas uerò demerſerunt. quòd ipſe Dionyſius paulo antè in ampliſsima quadam Locrorum domo,quā ſerpillis roſisq; ſtrauerat,eò accerſitis Locrorum uirginibus,nudus cum nudis,nulla pudoris ratione habita,ſuper ſtratis ſe conuoluiſſet, referente id ad hunc modū Athenęo lib.12 Dipnoſoph.ſuorū. Vide prouer. Ne catulus quidē relinquēdus ex genere malo,

Locrenſes quo genere ſupplicij necarint filios Dionyſij tyranni. Dionyſij incontinentia & luxuria.

νῦς ἀγαθὸς.) Prudentiam & facundiā rarò coniungi docet. & alioqui in omnib. diſciplinis & artib. plures extitere admirabiles,quàm in dicendo: quemadmodum id meminit alicubi Cicero,ipſe dono quodam prouidētię genitus,in quo omnes uires eloquentia experiretur: quemadmodum id ipſi tribuere Quintilianus non dubitauit.

ὅ τις.) Quòd omnibus ſit moriendū,& quòd fatalē neceſsitatem nemo hominū poſsit effugere: alia item, quæ in hominum uita minus grata nobis ſolent uſuuenire, quòd ea nulla curent ſeu munera,ſeu potentiā,ſeu opulentiā,ſeu quodcūq; tandē mundus ſolet admirari. Vide prouerb.Mors omnibus communis: item,Ne dij quidem à morte liberant.

τέρμα βάλοι.) id eſt, niſi Deus ipſe finierit calamitatem.

ἐν τοῖς γὰρ τέλος ἐςὶν ὅμως ἀγαθῶν τι κακῶν τε: Heſiod.

οὐκ ὄραμαι.) Non admodū pia eſt hæc ſententia,& nequaquā probanda, quòd ſpem uideatur ponere in bonis tantū huius uitæ,ſublata ſpe & expectatiōe uitæ æternæ & melioris, quā Cicero ſubinde æternā illam domū nominat, Pindarusq; cū Homero fortunatas & beatorū inſulas,campū Elyſiū. Plato quoq; & alij multa ſimilia ſcripſerunt,quib.ſententiā ſuā de animorū immortalitate ad omnē poſteritatē teſtatā facere uoluerunt. Vbi maximè memoranda ſunt Ciceronis illa,ubi Socratem 1.Tuſc.quęſt.iniuſtè damnatū, ex Platonis Apologia, quæ adhuc cum Platonis operibus coniuncta reperitur,ſic loquentē ad iudices inducit: Quis me beatior, ſi uera ſunt quæ dicūtur, migrationē eſſe mortē in eas oras,quas qui è uita exceſſerunt,incolunt? Id multo iam beatius eſt, te, cū ab ijs qui ſe iudicū numero haberi uolūt,euaſeris,ad eos uenire qui uerè iudices appellētur, Minoē,Rhadamanthū,Aeacū,Triptolemū: cōuenireq; eos q iuſtè & cū fide uixerint. Hæc peregrinatio mediocris nobis uideri poteſt. Vt uerò colloq cū Orpheo, Muſęo,Homero, Heſiodo liceat,quanti tandem exiſtimatis?

Veteres quomodo nominarint uitā æternam.

Socratis morituri ac cōſolantis ſe ſpe alterius cuiuſdam uitæ, oratio.

In uita altera boni uiri inter ſe colloquentur.

Equidem ſæpè mori, ſi fieri poſſet, uellem: ut ea quæ dico, mihi liceret inuenire. Quanta delectione autē afficerer, cum Palamedem, cum Aiacem, cum alios iniquorū iudicio circumuentos conuenirem? Tentarem etiam ſummi regis, qui maximas copias duxit ad Troiam, et Vlyſsis, Siſyphiq; prudentiā: nec ob eam rem, cum hæc exquirerem, ſicut hic faciebam, capite damnarer. Senſus autem Theognidis eſt: Quomodocunq; poſt mortem accipiar, modò dum uiuo bona grataque mihi contingant.

ξυλὸν.) Id eſt, mortui non ſentiunt: quare eodem loco ab ipſis habetur, ſeu molliter, ſeu duriter tractentur. mollia namq; & dura eodem modo eos afficiunt. Vide prouerb. Mortui nō dolent. Videtur autem hic locus factus ex uerſibus Homeri Odyſſeę λ. quem Plato totum improbat lib. 3. de Republica.

μήτε θεὺς.) Deos non periurio offendendos, & cōtra ſe prouocandos: & depoſitū, id eſt, id quod proximo debetur, non celandum, non periurio retinendum, ſed reddendū eſſe monet, ἀνδρὸς γὰρ εὐόρκου γενεὴ μετόπισθεν ἀμείνων: quēadmodū oraculum hoc uerſu Heſiodi reſpōdit Glauco Spartano, & periuro, apud Herodotum lib. 6.

ὄρνιθος.) Dolet poeta, ſeu quicunq; alius, cum uidet inſtare iam tempus arationis, redeuntibus gruibus: quòd poſthabita agricultura, ſtudio dulciſsimo & innocentiſsimo & honeſtiſsimo (in quo commendando ueteres ſcriptores ſunt plurimi, Virgilius, Varro, Plinius, &c.) alia ſtudia periculoſiora ſectetur. Cæterùm de gruibus arationis tempus indicantibus, Heſiodus quoq; meminit lib. 2. quò poeta hoc loco reſpicere uidetur.

ἔχουσιν.) Id eſt, Quòd alijs ſeu uendiderim, ſeu colendos permiſerim, nec ipſe potius in ijs me exerceam, propter nauigationem quandam, quò adiunxi animum.

Magna fuit calamitas apud ueteres, non defleri mortuum.

οὐκ εἰμί.) Vitandam eſſe amicitiam tyranni, cuius uita omnibus ſit exoſa: & quia ipſe nullius calamitate, nullius morte afficitur: quòd nemo quoq; ſit qui eundem mortuum lachrymis proſequendum eſſe cenſeat. quod adeò magnam calamitatem exiſtimauit antiquitas, ut Solon id de ea re diſtichon conſcripſerit:

μηδέ μοι ἄκλαυστος θάνατος μόλοι, ἀλλὰ φίλοισι
καλλείποιμι θανὼν ἄλγεα καὶ στοναχάς. autore Plutarcho in Solone, Cicerone quoq; in lib. de Senectute: ubi magis probat uerſum Ennij, *Nemo me lachrymis decoret, nec funera fletu Faxit.*

Non

Non enim lugendam mortem arbitratur, quam animæ immortalitas conſequatur. Vide prouerb. Senex bos non lugetur: item, Porrò à Ioue atq; à fulmine.

ὅτι σί.) Ad amicum tetricum & graué, moleſtumq; in congreſsibus: quem abeſſe potius à nobis longiſsimè, quàm propè adeſſe, optamus.

αὔθων.) Ad famulam quandam Argyrin hæc dicuntur, quibus docetur, aduerſam fortunam nemini exprobrádam eſſe: quòd nemo ſit, qui non poſsit miſer fieri: ipſaq; iam maiori malo, ſeruitute uidelicet, prematur (quæ domino ius in eam permittat uitæ necisq;, & uendendi ſeu permittendi quibuſcunq;) quàm exules illi, quibus exilium exprobrare non dubitabat.

αἴθων.) Fortè familiæ nomen eſt.

θήβην.) Stephanus in commentario de Vrbibus, in *θήβη*, Thebas nouem commemorat, & *λήτην* Macedoniæ urbem conſtituit. Quòd ſi hoc loco Theben Ioniæ in Aſia poetam uelle intellexerimus (Strabonem ſecuti, qui ibidem Lethæũ quoq; fluuium ex Pactio monte ortum habere affirmat, lib. 14 Geographiæ ſuæ) plana iam erunt omnia.

δουλοσύνη.) quemadmodum ſcilicet tibi. Quæ autem ſemel ancilla, nunquam hera: ut in prouerbio dicitur. Exulibus uerò ſpes adhuc ſupereſt, redeundi iterum ad ſuos, à quib. ſunt pulſi. ut dicitur, Spes alunt exules: item, Spes ſeruat afflictos.

μήποτε.) Vt quæ ſuo tempore ſuoq; loco fieri conueniebat, illa faciamus: non lætemur alijs dolentibus, cum ijs condolere ſit æquum. Seu, ne aliorum calamitates rideamus, non ſimus *ἐπιχαιρέκακοι*, cum hominis ſit affici miſera miſerorũ ſorte, & *προσδοκᾶν ἅπαντα* (iuxta Xenophonté, Muſam illam Atticam) quòd *κύκλος* ſint *τὰ ἀνθρώπινα*, ut dicitur.

ἐχθρόν.) Quòd amicos decipere facilius ſit, quàm inimicos: quòd amici nihil horũ metuant: inimici uerò omnia metuát, ac cuncta ſuſpecta habeant. ut ſuprà ipſe monuit,

δειλῶν γὰρ κραδίη γίγνεται ὀξυτέρη. De priori apud Plautũ dicitur: Facis, quod eſt facilimum, amico iniuriam.

ὀργὴν κόρει.) Secundum Heſiodium etiam illud,

ὀ μὲν γάρ τοι γυναικὸς ἀνὴρ λῄζετ' ἄμεινον,
τῆς ἀγαθῆς, τῆς δ' αὖ τε κακῆς ὀ ῥίγιον ἄλλο.

ὀργὴν κόρει.) Reprehenſio eſt iræ, quòd uel maximè eum etiã damno mulctet, à quo fouetur, inſtigans eum ad peragenda quæ habet in animo improba, ac contra rationem ſuſcepta.

ideoq; κτῆμα uocat ἀδικώτατον, hoſpitē iniuſtiſsimum. de quo in Mimo dicitur: Maior hoſtis qui latet ſub pectore. Et alioqui πᾶν πάθος τῆς ψυχῆς εἰς σωτηρίαν αὐτῆς ἐναντιώτατον, quemadmodum à Platone dicitur.

πολλὰ φρέσιν.) Quòd homines turbati, & ab affectibus occupati, ratione de ſede ſua deturbata, multa dicant minus probanda, quorum ipſos deinde pœnitet. Extat autē Plutarchi liber de Cohibenda iracundia, ubi tum hæc, tum id genus alia fuſius exponuntur, quæ huc referenda ſunt.

ἥδη γὰρ.) Aenigma eſt, quo teſta ſeu concha ſeu tuba ſignificatur, qua receptui canebatur: hoc eſt, indicabatur, ut quiſq; à prælio ad ſuos ſeu domum rediret. Cæterùm fuit uſitatum ueteribus, ludere huiuſmodi ænigmatibus & quæſtionib. in conuiuijs: recitatione etiā uerſuum, in quibus ſeu ſigma nullum, ſeu alia quæcunq; litera ab ipſo nominata, non ineſſet: ſeu, ut in quam literam uerſus deſijſſet, ab eadem incipiens alius uerſus, recitaretur. quē morem etiā hodie à maximis doctiſsimisq; uiris obſeruari quandoq; nouimus, in deambulationibus aut peregrinationibus, ne ullum tempus malè ipſis pereat. Exercebantur quoq; magni reges huiuſmodi ænigmaticis quęſtionibus, quas inter ſe inuicem mittebant alius ſoluendas alij, propoſitis præmijs: mulcta quoq;, ſi qui nō ſoluiſſet: quemadmodum id patet ex 10 Athenæi, ubi de Aenigmatis, horumq; ſcriptoribus plura dicuntur: Heſychio quoque, in dictione Griphi: Theophilo etiam lib. 3 cōtra Gentes, ubi (quemadmodum ex ſacris etiam libris id patet) ſcribit, quòd Iram rex Tyri Salomonem frequentibus quæſtionibus exercuerit. Ioſephus quoq; Iudæus idem confirmat ex Beroſo, Chaldæo ſcriptore, & Menandro hiſtorico Epheſio, de regina Saba (cuius & ſacra meminit hiſtoria) quomodo ſapientiam Salomonis ambagioſis quæſtionibus excuſſerit: ſcribēs de Antiquitate Iudæorum contra Appionem grammaticum. Facit idem li. 8 ἀρχαιολογίας. Meminit & Planudes præterea in uita Aeſopi, & Plutarchus in lib. qui Septem ſapientum conuiuium inſcribitur. Porrò extat etiam liber Aenigmatum Gyraldi, in quo tum pleraq; ueterum Græcorum ænigmata à ſe expoſita referuntur, tum alia etiā ab ijs quæ retulimus non diuerſa commemorantur.

Fuit etiam ueteribus uſitatum exercere ſe recitatione uerſuū, incipientium ab ea litera, in qua prior exierat.

Reges exercebant ſeipſos ænigmaticis quæſtionibus.

Gyraldi liber Aenigmatum.

FINIS EXPOSITIONIS CARminum Theognidis.

RERVM AC VERBORVM IN THEO-
gnide, & Neandri ad eundem Annotationibus memorabilium INDEX.

a in ε uertere ſoliti Iones 46
Acheron fl. infernalis 171
ἀερίζουσι 158
Adagiorum Eraſmi opus longè utiliſs. utriuſq; linguæ theſaurus. 33. 35. 60
Adamantij cognomen Origeni inditum cur 180
adoleſcentibus quomodo imitandę apes 39. 41
aduerſa patienter ferenda 171
de Adultero prouerbia 149
ἄδυτον 96
Aeacus inferorum iudex 156
ἀυαὶε 96
Aeneæ in patrem ſenem pietas 136
Aenigmatum liber Gyraldi 186
ænigmatibus ludere, ueterib. uſurpatum 185 etiam regibus 186
Aeſchinis de Demoſthene, etiã hoſte, teſtimonium 176
Aeſchyli de Homeri ſcriptis à ſe quoq; uſurpatis teſtimonium 25
Aeſculapius Apollinis F. Aſclepiadæ 142
Aeſopus an quis fuerit, incertũ 139
Aeſopus ſapiens, ſed deformis 166
Aeſopi dictum 130
Aeſopi duæ peræ 143
ætatis noſtræ lux ad ſuperiorũ temporum tenebras collata 10
ætate ferrea deos è terris in cœlum migraſſe 179
ætate fruendum, dum licet 168. 169
ætates poetarum 402. 179
quid innuant potiſs. 127
affectibus turbatos multa dicere, quorum dein pœniteat 185
affectus etiam pro dijs habiti apud ethnicos 152
Agamedes 142
Agamemnon domus & familiæ cuſtodem reliquit poetam 4
Agamemnon in Aulide interfecta Dianæ cerua, filiam Iphigeniam immolat 125
ἀγαθοὶ 48
ἄγκυρα 74
agriculturæ ſtudium honeſtiſs. & innocentiſsimum 184
Aiacis Telamonij & Oilei ſuperbiloquentia 131. 132
Alcæus poeta cur erroris accuſatus à medicis 172
Alcathous Pelopis F. 95. 158
Alexander M. quanti Homerum fecerit 5. 37. 39
quantum ſe præceptori Ariſtoteli debere dixerit 142
Alexandri Mag. uox de monarchia 128
Alexandro quid reſponſum, Gallos quid maximè metuerent percontanti 163
ab Alexandro M. inſtitutum potationis certamen 167
Alexandrinæ bibliothecæ interitus 25
Alphonſi regis Aragonum apophthegma 155
amare multum difficile 115
amicitia tyranni uitanda 184
amicus conſtanter diligendus 176
ob calumniam non negligendus 67
qualis eſſe debeat 177
qualis requirendus 129
amicum decipere facile 128
odiſſe graue 177
amico homine opportuno nihil amicius 129
amici fidi pauci 129
amici fucati 162. 168
eorundem epitheta ibid.
amici ueri, pauci 87. 89
amicorum uitijs ignoſcendum 138
amicos decipere facilius quàm inimicos 185
ab Amicis falli, moleſtiſsimum 160
Anacreon & Simonides contemporanei 23
Anaxandrides multatus quòd ſterilem uxorem duxiſſet 132

animus

animus à lingua diſſentiens 53
deprehenſu difficilis 55
animorum immortalitas etiam uete
ribus aſſerta 183.184
ἄνοχιτος 54
Antigonidas tibicen 173
ἀπέλαμψα 64
ἀπαλγηκότες 129
apes imitandæ adoleſcentib. 39.41
Aphthonij de Theognide ſententia
37
Apollo cur Pythius 160 La
tonæ & Iouis F. 47 ſtu-
diorum præſes 125
Apollinis in Delo inſula natiuitas.
125
arationis tempus, gruum reditus
184
Archidamas multatus, quòd paruā
uxorem duxiſſet 132
Archilochus aliorum calamitatib.
delectatus 172
ἀρίομαι 92.158
ἀρετὴ 55
Argyris 185
Ariſtidis filius inutilis 143
Ariſtodemi dictum 156
Ariſtonis philoſophi dictum 8.41
Ariſtophanē quanti fecerit D.Chry
ſoſtomus 5.6
ἀστεῖ. ἄστυ 48
aſtuti unde dicti ibid.
ἄγρον pro Orione 172
ἄτη 60
Athenienſes quomodo à Spartanis
habiti 146
Athenienſium numiſma bos & no-
ctua 161
Atlas cœlū ſuſtinere cur fictus 163
auaritia exitioſa 151
inexplebilis 134.180
auditorem caſtū & ſtudioſum quid
maximè deceat 41
auroræ currus & equi 169
αὐτολήκυθοι 168
in Autorum bonorum ſcriptis ad a-
pum ſimilitudinem eſſe uerſan-
dum 39.41.43
autorum interitus 25

B

Bachidæ epitaphium 175
Bacchus æquore mergendus 107
cur Διόνυσος & Lyæus dictus 106
Bacchus inſanus deus, altero ſo-
brio deo ſanādus: Platonis dictū
107
Bacchi nutrices cur fingātur Nym
phæ ibid.
Bacchylides ad quale conuiuium
inuitet Dioſcuros 173
βάναυσος 141
nec Balnei nec orationis ulla eſt u-
tilitas, unde non prodeas purior
8.41
barbariem priſtinā nobis Deum ob
ingratitudinem rurſum immiſſu
rum 10
Baſilij præclarum conſilium, quali-
ter in ethnicorum ſcriptorum le
ctione uerſandum ſit 41.43
beatus uerè nemo 57.119 ne-
mo ante obitum iudicandus 153
benefacere improbis, nulla gratia.
53.171
benefacientem improbis duo mala
ſequi 105
beneficentia cum delectu pręſtan-
da 181
beneficentiæ facilis præco 83
beneficentia nihil melius 81
beneficium in quales conferendum
53.55
beneficium re ipſa potius quàm lin
gua præſtandum 107
bibaces fuiſſe etiam ueteres 67
bibere largius, miſeriarum remediū
178.179
βιβλιολάθης cognomen Didymi 180
bibliothecarum aliquot interitus,
25
bona nō multa in uno homine con-
currere 166
boni affectio difficilis 109
bonum uirum utramq; fortunā re-
ctè ferre 143
è bono malum facere facilius, quàm
contrà 83
boni cruci ſubiecti 157
boni

boni in uita paucißimi 151
bonorum bona & dicta & opera 119
bonis ſæpius mala quàm improbis euenire 140
bonos non niſi ex bonis naſci 35
bonos omnium rerum modum tenere 85
bonos quãuis fortunam rectè ferre 151.153.170
bonos uiros pleroſq; miſerè perijſſe 140
cum Bonis conuerſandum 49.51
Boreadum pernicitas 157
bos Athenienſium numiſma 161
Bremeuſis Reip. in bonarum literarum ſtudia liberalitas 11
eiuſdem præſtantes aliquot uiri. ibid.
Breuiloquium dictionarium 35
Bucephalus Alexandri equus 106

C

Cadmus Thebarum conditor 126
Cadmi nuptijs deos cum Muſis interfuiſſe 126
Calais & Zetes Boreadæ 157
calamitate aliorum non ridendum. 185
calamitatum cauſa ipſi ſibi homines 161
calamitatibus aliorũ oblectati qui 172
Caligulæ Cæſ. uotum tyrannicum 159
Calliæ in parentes pietas 136
calumniatoribus non credendum contrà amicos 180
Cambyſes Cyri F. degener 143
canis Aeſopici fabula 139
canis maior. canicula 172
carmina poetarum in pub. conuentibus recitari ſolita 135
Carthaginum mos, non ſolum optimos, ſed etiam ditißimos in magiſtratibus ponendi 48
Caſtor & Pollux Helenæ filij, Dioſcuri 176
Catholicum dictionarium 35
centauri Magnetes 150.177
Cenraurorum & Lapitharum exemplum 182
Centaurorum fabula 148
Cerinthus opp. 164
propter Ceruã ab Agamẽnone cæſam, exercitus à Diana afflictus. 125 bellum exortum 126
ceruæ currum Dianæ trahere ſolitę 126
Chalcenteri cognomen unde Didymo inditum 180
Charites Iouis filiæ 47
Charites terram reliquerunt 117
Chia inſ. 117
Chiliadum Eraſmi præſtantia & uſus 33 commendatio 35
Chionia 23
Chriſtanis omnia diſcẽda & legenda, ex quibus meliores ipſi fieri poßint 43
D. Chryſoſtomus quãti fecerit Ariſtophanem 5.6
cibi ſumendi tempus meridies 169
Cicero dono prouidentiæ genitus. 183
Ciceronis filius illaudatus 143
Cleariſtus 29
Cleobis & Tellus 142
Clinias Periclis F. 143
coactum omne moleſtum 77
cœli ruinam ſemper metuiſſe ueteres 163
Colophon, deq; ea prouerbia 177
Colophonis interitus 115
comam radere ſoliti ueteres in luctu 161
concordiæ commendatio 12
conditio mediocris optima 160
congreſſus intẽpeſtiui uitandi 152
coniugia cum æqualib. ineunda 132
conſcientiæ gratia rectè faciendum 159.160
conſortium malorum uitandũ 181
Conſtantinopolitanæ bibliothecæ interitus 25
cõnſuetudo cum bonis quanti momenti 127
in Conuiuio quæ uitanda 145
cor minui iniurijs, ultione rurſum augeſcere 68
crater φιλοτήσιος 145
Cyclades unde dictæ 46

Cypſelus tyrannus. κυψελίζειν 164
Cypſelidæ. cypſelon ibid.
Cyri filius Cambyſes degener 143
Cyri regis pium uotum 159
Cyropędiam Xenophontis quanti fecerit Scipio Africanus 5

D

δαῦται 106
Daniel à Beuern 11.13
Daniel in Chaldæorum ſapientia inſtitutus 43
Darij regis epitaphium 167.168
decipere alios, pro ioco haberi 128
δειλὸς 98
δειλοὶ 48
deliberandum ſæpè 85
deliberatio commendatur 111
Delphi 160
Delphicum oraculum ibid.
Delphici templi theſauri 160
Delus inſ. unde dicta 46
Demoſthenes ab Aeſchine, etiam hoſte, laudatus 176
Demoſthenem octies deſcripſiſſe Thucydidem 5
Demetrij Phalerei præclarum conſilium 155
δεννάζει 120
depoſitum non fraudandum 184
deus bonorum & malorum dator. 130
Dei timor ſapientiæ initium 182
nec Deū, nec eius beneficia unquā impunè ſperni 10
ſine Deo nos nihil poſſe 130
dij bonorum & malorum datores. 55.57
dij etiam ignoti Græcis culti 152. 182
dij in primis colendi 62 uenerandi & metuendi 119
dij non niſi bonorum amici 153
dij terras deſeruerunt, & qui præcipuè 117
deorum abſq; ope & conſilio nihil rectè fieri 125
deorum gentiliū turba infinita 182
deorum inuocatio ante cibum aut potū, apud ueteres uſurpata 145
deos bona ſua uendere laborib. 63
à Dijs exordiendum in precationibus 125
pro Dijs etiam affectus habiti apud ethnicos 152
Diana Apollinis ſoror, uenatrix 125 Iouis F. 47
Dianæ ſacerdos curru à ceruis tracto uehi ſolita 126
Dictionaria quædam ueterum ridicula 35
Didymus quot librorum ſcriptor. 180 Chalcenterus dictus. ibid. eius librorum interitus 25
Dionis Chryſoſtomi de Theognide cenſura 37.39
Dionyſij Afri de ſeipſo teſtimoniū. 135
Dionyſius tyrannus in exiliū actus, & quale ſuppliciū de eius liberis ſumptum à Locrenſibus 182. 183 eiuſdem luxuris 183
Dionyſio tyranno, Platonem ter in Siciliam ad eum eſſe profectum, nihil profuiſſe 7
Dioſcuri 176
Diotimus Athenienſis Infundibulū dictus 167
diteſcere, ſola uulgo hominum uirtus 89
diuites potiſsimum ad magiſtratus admiſsi apud Carthaginēſes 48
diuites qui 91
diuitum Iouis gratia, ira uerò grauiſſima 130
diuitibus multi amici 103
diuites rarò honeſtis rebus ſtudere, opibus fretos 155 ſolos eſſe in precio 151
diuitiæ facilè ferunt calamitatem. 146
diuitiæ fluxæ & incertæ 67
diuitiæ quæ 157
diuitiarum encomion 178
diuitiarum nulla ſatietas 83.150 nullus terminus 61
diuitiarum præcipuè rationem habeti in contrahendis nuptijs 37. 59
diuitias è terra ferè produci 90

diuitias

diuitias plerunq; indignis obueni-
re in hac uita 155
ſine Diuitijs nihil eſſe in precio 155.
156
doctrinæ pars præcipua in quo con
ſiſtat 6
dolia duo in Iouis limine 180
dona deorum boni conſulenda 75
dona quemq; ſua habere, neq; in ijs
ſuperbiendum 134
δουλοτρόφος 94
δορυσσόον 106
in Dubijs, diuinare cuiq; licet 7
δούλιον, δοῦλος 78

E

ε in α uertere ſoliti Dores 46
ἔδαρ 116
ebrietatis mala 77.79
ει in ω reſoluere Iones 84
ἑλκεχίτων 63
εἱμαρμένα 110
Eliæ dictum, de mundi duratione.
179
Elyſius campus 183
Empedoclis duo genij 180
ἔνι pro ἔνεστι 78
Epaminundæ apophthegma 172
item aliud, mirantis quendam in
ter negocia obijſſe 165
ἔπικλος 56
ἔπιβα 98
ἔπι pro ἔπεστι 120
Epicharmus pueris utilia dicere ſo-
litus 31
Epicharmi dictum 108
Epicurus quibus in rebus ſummum
bonum poſuerit 147
Epicuri doctrina qualis 168
Epicuri ſummum bonum uoluptas.
175
Eraſmi Chiliadibus multorum au-
torum locos feliciſs. exponi 31
eiuſdem libri præſtantia 33
errata quædam hominum & amico
rum patienter ferenda 164
eruditionem labore & inquiſitione
conſtare 63
ἔρξαι 58
ἔρξω 78
ἔσσι 100
ἐσθλοί 48
Ethnicorum ſcripta cautè legenda,
nec in omnibus ſequenda 45
quare legenda 43
ευ diphthongus pro ὂν apud Dores.
76
Eubœa inſ. 159
Euripidis carmina in publicis con-
uentibus recitari ſolita 4.135
Euripidis tragœdia Rhadamãthus.
156
Eurotas fl. 113.159.176
exilium ſeruitute minus malum 185
experientia optima 83
Exquo dictionarium 35
exulanti nemo amicus 61
de Exulibus multa apud Homerum
131

F

in Factionibus quieſcendum 134
facundiam & prudentiam rarò con
iungi 183
famulæ etiam nudæ conuiuis mini-
ſtrare ſolitæ 169
fatum ineuitabile 111.160.161
fata hominum à Ioue examinari lan-
cibus 131
felicitas in hac uita, nulla abſoluta.
180 in mediocritate ſita
148
felicium multi amici 162
felicibus ſapiẽtia & eloquentia uul-
gò tribui ſolita 150
fidendum non temerè cuiuis 128.
130 non omnibus, & quibus
potiſs. 51.53
fides dea terras reliquit 117
fides nulla improbis 99.111
finis ſemper ſpectandus 153
finem negotij nódũ perfecti noſce-
re difficile 113
fortis uiri aut uincere, aut fortiter
occumbere 164
fortuna aduerſa nemini exprobran
da 185 patienter ferenda 139
fortuna bona non mouenda 67
fortunã quæuis patienter ferenda.
181.150

fortunæ inconſtantia 137
fortunam quamuis bonos rectè ferre, malos nullam 170. 181
Fortunatæ inſulæ 183
fragilitatis humanæ ſemper recordandum 131
Fronsbergius dux quanti Liuium fecerit 6
futura obſcura & incerta 131. 150. 175

G

Gallorum reſpõſum ad Alexandrũ, quid maximè metuerent 163
garrulitas moleſta 65
garrulorum epitheta 137
Genij duo Empedoclis 180
Georgius Aemylius. 147
Gnomographorum ſcripta iuuentuti in publicis conuentibus proponi ſtatim initiò ſolita 3. 27
Gnomologi ueteres præcipui qui. 27
Græcorum ſuperſtitio 182
gratia officij malè finiti, nulla 130
Gratiæ deę 179 Muſis coniunctæ 126
Gratiarum allegoria ibidem
de Gratijs ſcripti libri ibid.
grus, arationis nuncia 121
gruum reditus, arationis tempus. 184
Gyraldi Aenigmatum liber 186
item de Muſis & Gratijs ſcripta. 126

H

Harmatij modi 173
Harmonia Martis & Veneris F. 126
Harpyiarum & Phinei fabula 157
ἥβη. Hebe Iunonis F. Herculis uxor. 90
ἑκατόμβη 158
Hectoris laus 169
ἡνίοχος 62
Heracliti dictum 9
Herodotus Ionica lingua uſus 50
Heroum filij noxæ 143. 181
Heſiodi aliquot uerſus etiam apud Homerum legi 153
Heſiodi uerſus quanti habiti apud ueteres 23
Heſiodum ipſas Muſas docuiſſe tamen 174
Hippaſo 161
Hipponax 172
Hippotheus 161
homini expectanda omnia 153
homines à mente, ingenio & moribus conſiderandi 174
hominibus optimum non naſci 73
Homeri calamitates 146
Homeri carmina in publicis cõuentibus recitari atque ediſci ſolita. 4. 135
Homeri cum poetis alijs collatio. 39
Homeri encomion 25
Homeri locus 48
Homeri Odyſſeam multa habere de exulibus, naufragis & hoſpitibus 131
Homeri poeſis regibus & monarchis potiſsimũm legenda cur. 39
Homeri ſcripta in templis poni, & aureis literis deſcribi ſolita 4
Homero etiam Apollinem dictaſſe carmina 5. 174
apud Homerum etiam Heſiodi uerſus aliquot legi 153
Homerum in Indica etiam lingua, & aliarum gentium, legi 5
Homerum òmnes alij imitati, ipſe uerò neminem 25
Homerum quanti fecerit Alexander 5. 37. 39
Homerum ſua poemata ex Apollinis ore deſcripſiſſe 5. 174
ex Homero pleroſque philoſophos ſcribendi materiam ſumpſiſſe. 25. 147
Homerici uerſus quidam apud Platonem & Syneſium aliter leguntur, quàm apud Homerum 144
honeſtum, gratum 47
ὥρα. ὡραῖος 90
hoſpes non decipiendus 57
de Hoſpitibus tractandis multa apud Homerum 138
hoſtem decipere difficile 121
hoſtes boni non culpandi 113
Huguicio dictionarium 35
hya-

hyacinthus flos 147
ὕβρις Saturitatis filia 155
ὕδος 104
ὕμμας 114
ὑπεργηρία 72

I

Ἴδμονες 60
ignauiæ certamina apud ueteres. 167
ἶμιν 98
impetus & ratio non morantur in una ſede 173
impoſsibilia non affectanda 144
improbis nulla fides 111
infelicium pauci amici 152
ab Inferis reuerſi qui memorentur. 156
infinitiui pro imperatiuis 54
infortuniũ cuiq; ſuum celandũ. 139
Infundibuli cognomen cur Diotimo inditum 167
ingenium ad omnes accommodandum. 113
ingeniorum diuerſitas cognitu difficilis 111
ingrati quid lucrentur 167
iniuſticia interitus cauſa 81
115. 141. 148. 150. 151. 177
iniuſticia Saturitatis filia 57. 155
iniuſticia urbes, terras & imperia euerti 127. 131
iniuſticiam punire Deum uel in nobis ipſis, uel in liberis 133
inſtitutionis rectæ utilitas in qua re potiſs. conſiſtat 8
inſulæ beatorum, uel fortunatæ. 183
inutilia negligenda 155
Ioachimi Camerarij opera, Theognis ab interitu uindicatus 29
Ioannes Hofemannus 11. 13
Ioannes Rhedarius Syndicus Bremenſis. 11
Iphigenia ab Agamemnone in Aulide immolata Dianæ 125
ira, iniuſtus hoſpes 185
ira nihil iniuſtius 123
iræ incommoda 152
reprehenſio 185
Iram rex Tyri cuiuſmodi quæſtionibus Salomonem exercere ſolitus 186
Iſocratis de prauo hominum erga Gnomologos iudicio querela. 37
Iulij Cæſaris equus 106
Iupiter neque pluens, neque non pluens, omnibus ſemper placet. 49
Iouis libra 57
ſiue talentum 131
ne Iouem quidem omnibus placere 95
iuramenta non amplius fida 117
iuſticia uirtutum ſumma 57. 131
iuſticiæ ſtudium 127
iuuenta utendum 109
iuuentæ flos citò abit 107. 109. 113
iuuentæ ſtudia 113
iuuentus à teneris ſtatim rectè aſſuefacienda 3
iuuentus fluxa, ut ſomnium 170

K

κακοὶ 48
καλὸν. κάλλος 46
καταθύμια 151
κατόπιν 64
κῦρος 162
κίβδηλος. κιβδηλεύειν 54. 104
κιγκλίζειν. κίγκλος auis 66
κόρος ὕβριος υἱὸς 131
κρατὴρ unde dictus. 107
κωτίλη 137
κωτίλοι ibidem

L

Lacedæmon 176
Laconia. Lacedæmonia 169
λάλοι 137
λαοφθόρος 94
Latonam palmę innixam, peperiſſe Apollinem 125
lauandi freqnẽtia apud ueteres. 169
laudandus non temerè quiſquam. 105
laudare ſeipſum, & uituperare proximum, turpe 85
λεῖον 52
Lete urbs 185
Lethæus fl. ibidem
liber nullus tam malus, qui non aliquid boni habeat 9

librorum interitus 25
liberi ex quibus procreandi 133
liberorum in parentes ingratitudo 65
liberis non congerendæ opes multæ 181
lingua doloſa 53
literarum Gentilium cum ſacra ſcriptura collatio 8.9
literas odiſſe eos, quos Iupiter non charos habet 5
Liuij decadum aliquot interitus. 25
eiuſdem librorum numerus. 180
Liuium quanti fecerit Fröſbergius dux 6
Locris urbs 182
Locrenſium de Dionyſij tyranni uxore ac liberis uindicta. ibidem
lucro turpi abſtinendum 75
in Luctu comam radere ſoliti ueteres 161
Luculli cerua 126
Luderus à Belmar 11.13
lunæ currus & equi 169
luxus certamina apud ueteres 167
luxus reprehenſio 161
Lyæus unde dictus Bacchus 106
Lycophronis multa antiqua uerba unde petita 120
Lycurgi leges 159
Lyſimachus ſiti coactus, capitur. 162

M

Machaon medicus 142
Magneſia 177
magiſtratus officium 162
ad Magiſtratus potiſſ. admiſsi diuites apud Carthaginenſes 48
Magnetes centauri 150
Magnetum interitus 85.115
Mahometiſtarum uita beata, poſt hanc, qualis 175
mala aliena minus ferire proprijs. 153
mala facilia 171
in Mala conijcere, quàm eruere, facilius 162
malum nunc haberi, qui minimè ſit malus 128
malorum cóſortium uitandum. 127. 128, 129
malis plerunq; melius eſt quàm bonis 140.157
malos ex malis naſci 147
à Malis abſtinendum 49.51.53.55
mammillarum pulchriorum certamina apud ueteres 167
Mammotrecus dictionarium 35
mare ſeminare 53
Marij de fortuna querela 165
matrimonij & mali & ſerotini actiones apud Spartanos 132
mediocritatis laus 139
mediocritate optimè uiuitur 130
de Mediocritate ſententiæ 132
in Mediocritate ſita felicitas 148
Medorum monarchia 158
Megara ſex 23
Megara Theognidis patria 158
Megarorum ſimplicitas 128
de Megaris prouerbia 21
μῆλος inſula 154
mendaces quid lucrentur 167
mendacium ſemper turpe & noxiũ 151
mendacij principium gratum, finis contrà 85
mens inſpicienda 130
meridies, cibi ſumendi tempus. 169
merum ueteres bibere non ſoliti, niſi aqua dilutum 107
μέθυ unde dicta 61
Metus deus 152
metũ & ſpem ſimiliter afficere homines 152
Mimnermi dictum 147
Minos inferorum iudex 156
Iouis diſcipulus cur 174
Modeſtia dea terras reliquit 117
modum ſeruare in rebus ſecundis, difficile 89
monachorũ etiam libri aliqua parte utiles, quantumuis alioqui inepti 9.10
de Monarchia ſententia 128
de Moribus doctrina qualis 6
moribus hominum ſe accómodandum 138
moriendum omnibus 183
morientium querelæ 165
mors impudens 58.59

ineffugibilis 119.161
mors tranquilla optima 109
mortuum non deſleri, magna calamitas habita uereribus 184
mortui non plorandi 113
mortuis fruſtra delicias ſterni 121
mortuos nihil ſentire 184
Moſes in Chaldæorum ſapientia inſtitutus 43
muli aſinis præſtantiores 107.169
mulier circumcurſatrix 83
mundi duratio 179
Muſæ Cadmi nuptijs interfuere. 126.127
Muſæ cur Gratijs coniunctæ 126
Muſæ unde dictæ 63
Muſarũ famulus qualis eſſe debeat. 93.95
Muſarum famuli poetæ 158
de Muſis ſcripti libri 126
Muſica certamina inſtitui apud ueteres à principibus ſolita 169
muſicæ ſuauitas ac uis 173
uſus apud ueteres 166
muſica etiam morbos curari 173
de Muſica, & organis muſicis libri apud ueteres 166
muſici in precio apud ueteres. ibid.
mutationes reipublicæ pernicioſæ. 179

N

Natium pulchriorum certamina apud ueteres 167
de Naufragis multa apud Homerũ 131
Nazianzeni egregia ſentẽtia de uerbo Dei omni humanæ ſapientiæ præferendo 45
Neandri Archæologion 80
in Pindarum. Annotationes 82
item in Theognide explicando opera 31
neceſſaria æquo animo ferenda. 161
Nemeſis dea 64
nemo ab omni parte beatus 142. 143.181
nemo ſine crimine uiuit 119
neminem omnibus placere, ne Iouem quidem 95
Nero, cloaca ſathanæ 143
Senecæ diſcipulus ibid.
mancipium ſathanæ 172.182
Neſtoris eloquentia & ſenecta. 91. 156
nobilitas fucata 130
nobilitat quemq; ſuum opus 149
noctua Athenienſium numiſma. 161
nomina pueris non temerè imponi ſolita apud ueteres 29.164
non naſci optimum 142
nudę etiam famulæ conuiuis miniſtrare ſolitæ 169
in Nuptijs contrahendis maiorem opulẽtiæ quàm bonitatis rationem haberi 37.59
nymphæ Bacchi nutrices cur fictæ. 107

O

Ocij reprehenſio 161
Odyſſea Homeri unde dicta, eiuſq; materia 178
ὄλυμπος 116
ἀμφορῆες 80
de Opera inani, prouerbia 129
opes hominibus ſtultitia 61
opes inſtabiles 134
opes non iniuſtè quęrendæ 127
iuſtè quęrendæ 133
opes per iniuriam partæ, malæ 59
opes plerunq; cõtingere indignis. 163
opifices à magiſtratibus excluſi apud Carthaginenſes 48
optimos quoſq; non in patria, ſed alibi & uiuere & mori 159
opulentia inexplebilis 117
oraculorum curatoribus quid præſtandum 160
oratio ſapientis, ſed pauperis, contempta 154
nec Orationis, nec balnei ulla utilitas, unde non prodeas purior. 8. 41
ὀργὴ 52
Origenes cur Adamantius dictus. 180 quot librorum ſcriptor. ibid. eorundem interitus 25
Orphei uerſus de mundi duratione 179

Pactius.

P

Pactius mons 185
Pæan Apollo, cur 94
palma cur tangi à parturientibus ſolita 125
palmę arboris uires 125
parentes piè & reuerenter habendi 130.136 non negligendi 161
in Parentes ingratorū exempla 161
parentibus iuſtis nihil melius 55
Parius poeta 39
Parthenopæus 161
à Parturientibus cur palma tangi ſolita 125
partus dolores palma tacta leuari. 125
patientiæ commendatio 81.83
extra Patriam optimos quoſq; & uiuere plerunq; & mori 159
patria nihil dulcius 159
in Patria ſua nemo propheta acceptus 127
patris à filio capillis tracti exemplū 130
pauperi melius mori quàm uiuere. 59
pauperes non curari 98
paupertas animæ perda 117
paupertas contempta 65.85.136.151
paupertas fugienda 57.59.165
paupertas iuſta iniuſtis opib. præferenda 131
paupertas multa docet 87
paupertas nemini exprobranda 57 patienter ferenda 171 quo modo fuganda 132
paupertatis incommoda. 132.153.154.155.165
paupertatis neceſsitas, quodq; multa mala doceat 71
paupertatis uituperatio 140
pax præ bello optanda 164
Pelei cum Thetide nuptiæ 126
Pelopis hiſtoria 158
Penelope 117 à multis procis expetita, Vlyſſe abſente 178
de Peregrinis tractandis multa apud Homerum 131
Periclis filij ſtupidi 143
periurium cauendum 184
Perſæ ebrij de maximis rebus conſultare ſoliti 145
perſuaſio falſa magnū malum 83.149
Peuceri Diuinationes 160
Phalaris tyrannus 182
Pharo turris Alexādrina qualis 148
Pherecydes morbo pediculari interijt 23
D. Philippi Melanchthonis uerſiculi elegantes 130
Philonomi pietas 136
philoſophiæ uſus ad opt. reipub. gubernationem 12
philoſophorum ſectæ unde 147
uel Philoſophis adminiſtranda reſpub. uel magiſtratibus philoſophandum 154
Philoxeni uotum 159
Phocylidæ poema quale carmen 39
Phocylidæ uerſus quanti habiti apud ueteres 29
Phœbas quomodo ſpiritu uatidico repleri ſolita 160
Phœnicia unde dicta 46
pietatis in parentes exempla 136
pietati ſtudendum 179
Pindari ſcripta aureis literis depingi, & in templis poni ſolita 4
pij plerunq; cruci ſubiecti 140
piorum genus perijt 117
placere ſimul omnibus difficile 127 impoſsibile 159
plantæ uirtus 43
platanetum Laconiæ. platanus unde dicta 163
Plato Iouem à conſilijs habuit 174
Plato ter in Siciliam ad Dionyſium profectus 7
Platonis diſcipuli quales plerique. 143
Platonē pediculari morbo interijſſe 23
pleonexia exitioſa 151
Plinius Cæcilius alius à Secundo 9
Plinij dictum 9
Plutus deorum pulcherrimus 115 inexplebilis 180 eiuſdem maxima apud omnes potētia 91
Plutum facile ferre calamitates 79

pocula cornea apud ueteres 107
Podalirius medicus 142
poematum uaria genera 39
pœnæ dilatione inuitari homines ad mala 133
pœnitentia,iudicium 177
poeſis non quæuis regem decet 39
poeta domus ac familiæ cuſtos ab Agamemnone ad Troiam profecturo relictus 4
poetæ morum ac uitę optimi formatores habiti 4
poetæ Muſarum famuli, deorum filij & prophetæ 158
poetæ ſancti 174
poetarum aliorũ cum Homero collatio 39
poetarum carmina in pub.conuentibus recitari ſolita 135
poetarum genus quomodo exortũ 158
poetarum ſapientiam omnibus maximè familiarem reddere conati ueteres 4
poetarum ueterum ſcripta in templis reponi, proque foribus tanquam Deo dignas uoces deſcribi ſolita 5
poetas diuino ſpiritu afflari 174
poetas multũ poſſe ad laudem & uituperium 134.135
πολιοκρόταφοι cur dicantur ſenes 170
Polycratis tyrãni miſerabilis exitus 137 (167
Polyphagias præmia apud ueteres.
Polypi ingenium 61
de Polypo,autorum loci 134
Polypoſias certamen ab Alexandro M.inſtitutum, multis exitioſum. 167
πόντος 56
poſteros ſæpè luere peccata maiorum 157
potationum certamina apud ueteres 167
potentibus omnia ſuſpecta 170
potionis duo extrema 97
potus an ad pulmonem defluat 172
ſine Potu quidam uiuere aſſuefacti 162
præpoſitiones, translato accentu, pro uerbis uſurpari 120
præteritum pro præſenti 80
principijs obſtandum 179
principis exemplum in Cyropædia expreſsũ apud Xenophõtem 154
principis opt.officium quale 159
principem decere doctrinam 155
priuatæ uitæ laus 170
probitatis unguentum olere ſenes debere 127
Prodici ſophiſtæ dictum 108
Proſerpina cur Cereris filia,& Plutonis uxor fingatur 90.168
Protagoræ iactantia 9
prudentia ſaturitati præferenda 181
prudentiam & facundiam rarò coniungi 183
Pſammatichus rex ſine potu uiuere quoſdam aſſuefecit 162
Ptolemæus rex iubetur libros legere de regno ſcriptos 155
Ptolemæi reges quanti Homerum fecerint 5
pudoris commendatio 141
pudoris interitus 65.87
pudoris theſaurus optimus 73
puellis patrum nomina plerunque imponi ſolita 29
pueros ſæpe luere peccata parentũ 157
pulcherrimum, quod iuſtiſsimum. 63
pulchra difficilia 171
πῦρ.πυρὸς 90
πυρκαΐαις quid ueteres ſignificarint 148
Pythia quomodo ſpiritu uatidico repleri ſolita 160
Pytho.Pythõ.Pythius Apollo 160
Pythia uates ibid.

Q

Quintum Calabrũ ipſas Muſas docuiſſe carmen 174
quod iuſtiſsimum pulcherrimũ 63

R

Rapiamus totum, liber 9.35
rationis rectæ regula 182
rationem & impetum non morari in una ſede 173

receptui canere 185
recte faciendum propter conſcientiam 159
recte facta ſibijpſis præconium 149
regem non quæuis poeſis decet, ſicut neq; quoduis ueſtimentum. 39
regib. cur Homeri poeſis præcipue legenda 39
res humanas ſemper in peius commutari 127
de Reipub.& imperij formis ſcripti libri 128
rempub. ab ignauis & imperitis male adminiſtrari 162
reſpub. quomodo felices ſint futuræ 12
rerumpub. mutationes periculoſæ. 179
Reuchlini opus de Cabala 88
Rhadamantus Iouis F.inferorum iudex 156 eiuſdem probitas 89
Rhodi ſacrificia 23

S

Sabæ regina quomodo Salomonis ſapientiam explorarit 186
ſacrificia ueterum ſumptuoſa 159
ſacrificijs cur apud gentes coniuncta conuiuia 62
Salomonis ſapientiam quomodo explorarint Iram rex Tyri & Sabæ regina 186
ſanitas quantum bonum, & quomodo tuenda 135
ſapiens uir, ſi pauper, in nullo precio 153.154
ſapientũ ſcripta publice & in ſolennibus cõuentibus proponi iuuenibus ſolita 3
ſapientibus conuerſandum 81
ſapientia hominibus inexplebilis 117.180
ſapientiæ commendatio 113.182
Sapphus dictum 155
Sardanapali epitaphium 168
Chaldaicis literis eius ſtatuæ inſcriptum 175
ſatietas ferociam parit 157
ſatietas malum hominibus 119
ſatietas plures fame perdidit 85
ſatietas rerum omnium, præterquã opum 83
ſaturitas 131 iniuſticiæ mater 57.155.182
ſaturitas multos perdit 89
ſcientiam ſibi ſoli arrogans, ſtultus. 61
Scipio Africanus quanti fecerit Xenophontis Cyropædiam 5.155
ſcripta aliena ſibi uendicare, non rarum apud ueteres 127
ſcriptorũ gentilium cum Sacra ſcriptura collatio 8.9
ſcriptorum ueterum interitus 25
S. ſcripturæ cum Gentilium literis collatio 8.9
Scythę radere comam ſoliti 161
Seneca Neronis præceptor 143
ſenectus contempta 105 miniſtra 169
ſenectutis moleſtæ repræhẽſio 108. 109
ſenes olere probitatem debere, Socratis dictum 127
ſenum querela 178
ſenij incommoda 158 & epitheta ibid.
ſententiæ eædem apud diuerſos ſubinde ſcriptores occurrere ſolitæ 25
ſententiarum in Theognide confuſio 25
ſententias cur metris comprꝫhenderint ueteres 27
ſeruile caput ſemper obliquum 81
ſeruitus exilio maius malum 185
ſeruitus fugienda 170
ſerui plerunq; doloſi 78
ſexagenarios uti medicis ridiculum 165
Sibylla unde dicta 88
Siciliæ deſcriptio 159
Siculorum luxus 169
Simoiſius 161
ſimplicitas uictus ueterum 128
Siſyphus ab inferis reuerſus 91
Siſyphus Corinthi rex, Aeoli filius. 156

apud inferos ſupplicium. ibid.
Siſyphi prudentia 89.91.156
ſitis mala 162
propter Sitim furit Athenienſium exercitus 162
Smyrna,deq; ea Ariſtidis orationes 177
Smyrnæ interitus 115
ſocietas malorum fugienda 128
Socratis apophthegma 129
Socratis morituri & alterius uitæ ſpe ſeſe conſolantis oratio 183
Socrati cur dæmonium attributum 174
ſolis currus & equi 169
Solonis dictum 151
Soloni editum oraculum,de monarchia 128
ſomni epitheta 76
Sophiſtarum uitæ à Philoſtrato deſcriptę 46
σοφίζεσθαι.σοφισαί 46
Sophoclis Iphigenia 125.126
Sophoclis ſcripta quo loco olim habita 4 in pub. conuentibus recitari ſolita 135
Sparta, deq; ea prouerbia 159
ſpecies rerum fallaces 130
ſpes bona dea,ſola mortalibus relicta 117.152
ſpem & metũ ſimiliter homines afficere 152
ſquilla 147
ſtatus mediocris boni conſulendus 137 optimus 180
Stilbonis philoſophi apophthegma 138
ſtudiorum diuerſitas 134 finis quis 7 uſus & fructus 8
ſtupidi hominis eſſe, ex quouis ſermone quærere uelle quod diſcat 9
ſummum bonum in quo poſuerint ueteres 135
ſumptus iuxta facultates inſtituendi 103.164
ſuperbiloquentia prohibetur 131
ſuperlatiuus pro comparatiuo 64
ſupplices non lædendi 57
de Supplicibus tractandis multa apud Homerum 131
συλλήβδην 56
συγκατανενοσφάγοι 168
σύφοι 88
Syracidæ ſententiæ 8

T

τάλαρ 78
τάλαντορ 56
Tantalus 151
τανυπτέρυγες 80
Taygetus mons 163 Taygeti uites 101
τηλαυγὴς 80
in Templis deponi,proq; templorũ foribus deſcribi ſolita poetarum ueterum ſcripta 5
tempora capitis unde dicta 170
tempora quomodo ueteres diſcreuerint 172
Terpander muſica Lacedæmonios diſsidentes delinit 173
morbos curat ibid.
τιθηνὼς 120
Tetmarus Kenkel 11.13
Thebæ à Cadmo conditæ 126
Thebæ nouem 185
θέμερ 98
θεοβούλη 88
Theocriti locus 47
Theognis epiſcopus 23 (ibid.
Theognis noſter qua ætate uixerit.
Theognis poeſin non diutius accuſari paſſus,pro fabulis parænefes introduxit 37
Theognis tragicus 23
Theognidis carmen in ueſtibulo tẽpli Apollinis Deli inſcriptũ 27.29.135
Theognidis carmen quale poema. 39 quid potiſsimum proponat 35
Theognidis exemplar ſuo quodam fato in angulis latuiſſe, multiſq; locis peſsimè corruptũ, à Ioach. Camerario demum reſtitutũ.29
Theognidis exilium 121
Theognidis expoſitio qua ratione à Neandro ſcripta,& è quibus confecta 6

Theognidis Gnomologia ex aliorũ etiam ſententijs contexta 25.27
Theognidis initium quale olim fuerit 35
Theognidis innocentia 166
Theognidis lectio utilis 9
Theognidis Megarenſis ſcripra 6
Theognidis Paræneſes, & alia eius ſcripta interijſſe 25
Theognidis uita 21.23.inde
Theognidem quanti fecerint ueteres ſcriptores 27
de Theognide diuerſarum ex ueteribus doctis ſententiæ 37.39
in Theoguide multa obſcura 6
& quid in eodem à Neandro pręſtitum ibid.
ex Theognide quæ potiſsimum petere adoleſcentes poſsint 7
Theognides plures 23
theologis græcis nõ improbata ethnicorum ſcriptorum lectio 9
Theon 172
Theophraſti de natura querela 165
θωπεῖ 160
θεὸς εἶναι 68
Theotimus 163
Theſſalorum luxus. 169
θρίω 120
θοῖνα 62
Thucydides octies Demoſtheni deſcriptus 5
Thucydidis filij 143
Tiberij Cæſ. dictũ de ſexagenarijs medico utentibus 165
Timon aliorum calamitatibus delectatus 172
Timonis dictum 149
de Tinctoribus elegans ſimilitudo. 45
Tmolus mons 170.
τολμᾶν 66
τραπεζίειν 168
Trophonius 142
Tryphiodori dictum 151
Tyndarus 176
tyranni amicitia uitanda 184
tyranni nomen olim regibus commune 182
tyrannum an interficere liceat impunè licere 182
Tyrtæus ſapientiſs. poeta 108

V

Vade mecum, liber 9.35
Varronis librorum numerus 180
interitus 25
εὖκτα 118
uates optimus, qui optimè cõijciet. 63
uates mulieres, quomodo ſpiritu uatidico repleri ſolitæ 160
uerbum Dei omni ſapientiæ humanæ præferendum 45
uerecundiæ commendatio 141
uerſuum recitatione ſe exercere, uſurpatum ueteribus 186
ueteres in eo ſeduli fuerũt, ut mox ab initio homines rectè aſſuefierent 3
ueterum uictus ſimplicitas 128
ueteres etiam fuiſſe bibaces & uoraces 167
uindicta tarda, ſed grauis 133
uinarię potionis certamina apud ueteres 167
uinum, animi index 77
uinum, bonum & malum 101
uinum immodicè ſumptũ 145.146
uinum malorum obliuionem inducit 117
uinum moderatè bibendum 61. 77.79.162.163 quando bibendum, quando optimum 171. 172
uinũ ſub Orione & Cane bibendũ. 111
uini in propria uinea nati, præcipuè bibendi allegoria 163
uini uſus 99
uino furentiũ adoleſcentum exemplum 146
uir bonus arx & turris populo 61
commune ciuitatis bonum 128
tanquã deus inter homines cenſendus ibid.
uir bonus qualis 67
uiri boni eſt, omnia ferre 87
uirũ bonũ decipere, non facile, nec impune 171
uirum bonum quæ comitentur 179

uirum bonum utramq; fortunā rectè ferre 138
uiri mali mala opera 136
uirorum præſtantium filij plerunq; degeneres 143
uiros præſtantes non ſine afflatu diuino eſſe 174
uirtus æterna 67
uirtus inops contemptá 154
uirtus, optimum inter homines decus 109
uirtutis gloria æterna 99
uirtutis præſcriptum 182
uirtutem doceri non poſſe 143
uirtutē doctrina acquiri poſſe. ibid.
uirtutes etiam in hoſte laudandæ. 176
uirtutes liberis non inſeri ex tradu ce 143
uita, res omnium precioſiſsima 91
uitæ breuitas 169
de ea querelæ 165
uitæ noſtrę tempus punctum 168
uitæ priuatæ laus 170
uitam æternam quomodo appellāt ueteres 183
uitam producēdi deſiderio omnes laborare 165
uitia etiam in amicis culpanda 176
uitia etiā pro dijs habita apud ethnicos 152
ulciſci malè de ſe meritos, dulciſsimum 139
Vlyſſes Siſyphi F. 156
Vlyſſes ab inferis reuerſus 115
domum reuerſus procos obtruncat 178
Vlyſsis deſcenſus ad inferos. ibid.
uoluptas omnibus rebus præferenda 175
uoluptatis commendatio 113
uoracitas ueterum 167
uotorum diuerſitas 178
finis 159 ordo 135
urbium interitus cauſa 49.51
uulgus patienter ferendum 176
uulgi ingratitudo erga uiros de rep. bene meritos 134
uxor qualis ducenda 132
æqualis 144
uxor iuuenis non conuenit ſeni uiro 75
uxore bona nihil dulcius 123

X

Xenophontis Cyropædiam quanti fecerit Scipio Aphricanus 155
Xenophontis de Theognide locus 34.35

Z

Zetes & Calais Boreadæ 157

FINIS.

ERRATA.

Pag.33.uerſ.16.multa 63.3.ſonoris 89.32.habente 97.9.omnium 106.10.in marg.dele punctum post ἡμᾶς 119.ult.Neq;, pro Nemo 141.8. afferat & 16.turpi max. 149.31. querentis 168.1. Euſtathij 170.7. πολλονεροῖ ἀφοι,

BASILEAE, EX OFFICINA IOANNIS
Oporini, Anno ſalutis M. D. LIX.
menſe Auguſto.

ΚΟΛΟΥΘΟΥ

ΛΥΚΟΠΟΛΙΤΟΥ ΘΗΒΑΙΟΥ ΕΛΕΝΗΣ
ἁρπαγὴ ἑλληνικολατίνως.

ID EST,

COLVTHI LYCOPOLITAE THEBAEI HELENAE RAPTUS, Græcè & Latinè:

Continet autem id Poema, hiſtoriam de nuptijs Pelei patris Achillis, celebratis in Theſſalia cum Thetide dea marina, quibus ipſi etiam dij cum Muſis & Apolline interfuerunt. Narrationem item de pomo Eridis, de iudicio Paridis: ac tandem de profectione Paridis in Græciam, ac raptu Helenæ, qui deinde belli Troiani cauſa & materia extitit.

Conuerſa & expoſita à MICHAELE NEANDRO SORAVIENSE.

Cum locuplete rerum & uerborum memorabilium INDICE.

BASILEAE, PER IOANnem Oporinum.

PIETATE, PRUDENTIA ATQUE VIRTUTE ORNATISSIMIS VIris, *Conſulibus atq; Senatoribus in Imperiali* NORTHUSA, *ſuis Dominis atq; patronis colendiſſimis,* S. D.

APUD Herodotum hiſtoriæ parentem, ut nominant eum pleriq;, Græci ridentur à Perſis, quòd cauſa mulieris Argiuæ, Helenę ſcilicet, uxoris Menelai regis Spartani, raptæ à Paride, Priami Phrygiæ regis filio, contra Troianos bellum mouerint: idq; tam diuturnum, tantis cum ſumptibus, totq; malis & laboribus attriti, geſſerint: quòd exiſtimarent, τὸ μὲν ἁρπάζειν γυναῖκας, ἀνδρῶν ἀδίκων ἔργον εἶναι: τὸ δὲ ἁρπασθεισέων σπουδὴν ποιήσασθαι τιμωρέειν, ἀνοήτων: τὸ δὲ μηδεμίαν ὤρην ἔχειν ἁρπασθεισέων, σωφρόνων. δῆλα γὰρ δὴ, ὅτι εἰ μὴ αὐταὶ ἐβουλέατο, οὐκ ἂν ἡρπάζοντο. Id eſt. Quòd putarent, iniuriorum quidem uirorum factum eſſe, rapere fœminas: amentium uerò, raptis ulciſcẽdis operam dare: prudentium autem, pro nulla habere raptarum pulchritudinem: quippe quæ, niſi uoluiſſent, haud dubiè raptæ non fuiſſent. *Lib. 1.*

Videntur hæc quidem non inſipienter planè, ſed ſpecioſe & plauſibiliter dicta. uerùm quia ſcriptum eſt, Adulteros & fornicatores iudicabit Dominus: ſciendum eſt, ab ipſo Deo, qui mens eſt caſta, omnemq; impuritatem & odit acerrimè, & punit grauiſsimè, excitari magiſtratus, & mitti exercitus militares, qui raptus, adulteria, nuptias prohibitas, & quaſcunq; alias fœdas & turpes libidines puniant, bellis, cædibus, terrarum ac imperiorum etiam potentiſsimorum euerſionibus. Cum maximæ calamitates humanæ plerunq; pœnæ ſint idololatriæ, tyrannidis ac libidinum: quemadmodũ id mõſtrat & indicat tum ſacra, tum ethnica etiam hiſtoria. Vnde adoleſcentes exempla aliquot in promptu & cõſpectu ſemper habere, non eſt inutile, ut exemplis iſtis *1. Corinth. 6. Ebre. 13.* *Maxima in mũdo calamitates cuius rei pœna ſint.*

pœnarum moti, uitam ſuam ac mores diligentius & regant: & Deo aſsiduè etiam uitam ſuam commendãtes, eundem rogent, ne à diabolo ſuperati, uitam ſuam turpibus uoluptatibus polluant: ac ita iram Dei, calamitates & pœnas ſibi & alijs accerſant, quòd ab initio ſemper in eius generis flagitia grauiſsimè Deus animaduerterit.

Exempla, quòd Deus puniat grauiſsimè uagas libidines, ac omnẽ impuritatem.

Geneſ.6. & 19.

Docent id hiſtoriæ diluuij, Sodomæ etiam & Gomorrhæ, Adamæ & Seboim, quatuor ciuitatum, quæ paulo antè ut hortus Domini irriguus floruerunt, ſed poſtea propter nefariã impuritatem igni de cœlo miſſo conflagrarunt. Sic ciues Sichem interfecti ſunt, propter ſtupratam filiam Iacob. Deinde in deſerto, propter libidines una die uiginti tria hominum millia perierunt. Poſtea ferè tota tribus Beniamin deleta eſt, propter ſtupratam Leuitæ uxorem. Filij etiam Heli ſacerdotis, propter adulteria perierunt: ipſe quoq; pater poſtea punitus eſt, quòd filios adulteros non obiurgaſſet. Ac Dauidis adulterium magnas ipſi & regno calamitates attulit.

Geneſ.34. Numeri 25. & 1.Cor. 10.

Iudicum 20.

1. Samuel.20.

2.Samuel.11.

Thebarum excidium. de eo uide Euripidis Phœniſſas, & eiuſdem Supplices: Sophoclis Oedipum tyrannum, Oedipũ Coloneũ, & Antigonem: Aeſchyli etiam ſeptem ad Thebas, Lycophronem in Caſſãdra: & Statiũ in Thebaide, ubi tota illa triſtiſsima Tragœdia lib. 12. exponitur.

Ac exempla non pauciora, apud Ethnicos etiam ſcriptores ubiq; ſunt obuia. Thebæ urbs in Bœotia celebris, à dijs atrociſsima peſte affligitur, propter Oedipi filij cum matre Iocaſte inceſtas nuptias. Poſtea uerò filij ex ijs nuptijs prognati, Eteocles & Polynices, de regno inter ſe dimicantes, ac ſingulari prælio congreſsi, mutuis uulnerib. conciderunt. Mater uerò Iocaſte eo ſpectaculo triſtiſsimo perculſa, cum de uulnere alterius filij ferrum rapuiſſet: ipſa quoq; illatis ſibi cruentis manibus, ſuper cadauera filiorum occubuit. Poſtea ipſe pater Oedipus, ingenti mole tantarum curarum confectus, cum ſibi ipſi eripuiſſet oculos, ac à Creonte Iocaſtæ fratre, cum filia cæcitatis ſuæ duce in exilium eijceretur, uiuus à terra eſt abſorptus, ne ſol & luna huius aſpectu polluti, cœlum & terram ipſi quoq; deinde macularent: cum ipſe etiam Oedipus procul à ſe diſcedere iuberet omnes, quòd uel umbra etiam ſua noceret bonis.

Pro-

Propter fœdas libidines Athenæ etiam ὄχος ἑλλάδος, quamuis ipſæ præ multis alijs Græciæ ciuitatibus opinione uirtutis, doctrinæ & eloquentiæ, ſemper claruerint, funditùs ſunt deletæ: quòd tot propè meretrices ſemper habuerit, quot homines: quarum conſuetudine principes etiam, & alij uiri prudentia & eloquentia inſignes, oratores, philoſophi & poetæ gaudebant: in quarum laudibus, etiam ſcriptis magno cum ſtudio orationibus, & poematis ſapienter excogitatis, pleriq; ipſorum ſolebant eſſe aſsidui: ſtatuis pręterea, aris, & ſacellis, ac carminum inſcriptionibus eaſdem mortuas honorantes: laudi ac gloriæ ſibi ducentes, quòd quamuis ſapientia aliàs, doctrina & eloquentia excellerent, ac inuicti planè in alijs eſſent, ab harum tamen pulchritudine ac amorib. expugnati ac ſuperati eſſent. quod tum alijs ſcriptionib. plurib. indicarunt, tum & epigrammate docere uoluerunt, quod in monumento Laidis Corinthiæ ſcriptum uiſebatur, idq; tale fuiſſe referunt:

Athenæ in Græcia quare deleta.

Athenæus li. 13. δειπνοσοφιστῶν.

Hyperides orator ſcripſit orationem pro Phryne: Cephalus autem orator Encomiũ Laidis, alij aliarum etiam. Athenæus lib. 13.

Athenæus li. 13.

τῆς δέ ποθ' ἡ μεγάλαυχος ἀνίκητός τε πρὸς ἀλκὴν
ἑλλὰς, ἐδουλώθη κάλλεος ἰσοθέου,
λαΐδος, ἣν τέκνωσεν ἔρως, θρέψεν δὲ κόρινθος,
κεῖται δ' ἐν κλεινοῖς θεσσαλικοῖς πεδίοις.

Neq; enim Athenis uitium fuit ſcortari adoleſcentem, neq; fores effringere. quæ uerba non à Terentio ſic ſunt conficta temerè, & poſita tanquam in Comœdia: ſed potius ex ipſo Menandro græco comico Athenienſi expreſſa, qui Athenienſium adoleſcentum ſtudia & mores, quales ſuo tempore fuerunt, referre uoluit, quòd ſciret amores eiuſmodi turpes lege etiam permiſſos eſſe, non tantum Athenienſibus (ubi Solon Athenienſium legiſlator, tametſi ſapientiſsimus ab omnibus haberetur, ac tantum non numinis loco ex Apollinis etiam oraculo à cunctis coleretur, lupanaria tamen primus Athenis inſtituit, ac ibi publicæ Veneris templum erexit, ubi puellæ Veneris ſacerdotiſsæ, publica corporis proſtitutione lucrum ac quæſtum ex lege etiam faciebant: quemadmodum ex Philemone & Nicandro Colophonio id referri à ueterib. nouimus)

Athenis ſcortari nullum fuit uitium. Terentius in Adelphis.

Athenæus li. 13.

ſed Græcis propemodum uniuerſis, ubi idolomanias, deorum commenticiorum, cultuũ idololatricorũ, ſcortorum ac amorum turpium ac fœdorum plena fuerunt omnia, ipſo numero ipſos propemodum ciues ac homines ſuperantia: quemadmodũ id de Athenis alicubi cõ memorari, ex ueterũ cõmentarijs repetitũ apud Athenæum nouimus, his quidem uerbis: αἱ γὰρ καλαὶ ἡμῶν Ἀθῆναι τοσοῦτον πλῆθος ἤνεγκαν ἑταρῶν, ὅσον ὄχλον εὐανδροῦσα πόλις οὐκ ἔσχεν. quod eſt: Optima namq; Athenarum ciuitas tantam tulit meretricum multitudinem, quantam uirorum turbam, cum maximè floreret, nunquam habuit.

Lib. 13. δειπνοσοφιστῶν.

Non καλαὶ itaque Athenæ, ſed multo magis κάκισται ipſæ erant nominandæ, quòd pudicarum mulierum tanto numero facilè omnes reliquas Græciæ urbes ſuperarent: ipſæ inquam, ſine quibus Græciam cæcam futuram, Græci ſunt arbitrati. Ac meritò id quidem ſic metuebant: quòd niſi tam amplum lumen Athenę, quę libidines ſequendæ monſtraſſet, nemo in Græcia futurus fuiſſet, qui turpibus uoluptatibus operam ullam dare ſine eo lumine potuiſſet; quòd putaretur, neminem ſecuturũ fuiſſe turpia, ad quæ omnes ſponte noſtrapte natura rapimur, etiãſi pœnis, uinculis, carcerib. atq; legib. inde omni ſtudio prohibeamur, cum (quẽadmodũ ipſorũ ſcribunt doctores, Poetę) omnes à labore ad libidines ſimus ꝓcliues, ac malæ naturæ nulla doctrina indigeant, quemadmodum in Publij ſapientis Mimo indicatum eſt: τὴν γάρ τοι κακότητα καὶ ἰλαδὸν ἔστιν ἑλέσθαι.

Ea tamen omnia adeò non pro turpibus, aut pietati ſeu etiam honeſtati pugnantibus ſunt habita, ut in ijs depingendis, deſcribendis, ornandis ac prædicandis, Comici pleriq; omnes, Rhetores etiam, fuerint occupatiſſimi, tanquam in re momenti omnium maximi, ac neutiquam leuiter aut obiter[a] commemoranda. Alij etiam ſcriptores plurimi ſunt reperti, ijq; multo plures etiam quàm oportuit, qui meretricum illarum impudiciſsimarum (quarum aliæ uniuerſam perturbarunt Græciam,[b] aliæ etiam ampliſsima ac potentiſsima regna euerterunt) hiſtoriam, formam, mores, aſtus, dolos, uoces etiam

a Apud Athenaũ li. 13. cõmemorantur, Apollodorus, Antiphanes, Gorgias rhetor, & quàm plurimi alij, qui de meretricibus commentarios ſcripſerunt.

b Apud Plutarchũ in Pericle, & Athenaũ li. 13. de Aſpaſia & Agathoclea.

etiam & apophthegmata (ſi dijs placet) ac tandem qua arte ſint ab amatoribus tractandæ, multis etiam libris expoſuerunt. Alij etiam cōmentarijs proprios amores, ac turpes horribilesq; uoluptates deſcripſerunt: qualia exempla apud Latinos etiam poetas reperiuntur. Stultus namque, cum facinus perpetrat, ridet. quid namque ipſe ageret aliud? Peccatum namque ſuum, ſicut Sodoma, prędicauerunt: ait propheta. Quinimò eo *Eſaie 3.* etiam loco impudiciſsimas illas mulieres habuerunt, ut in rebus aſperis ac periculoſis, cúmque dij omnium maximè ſuccenſere Græcis exiſtimarentur, ad eas ſolas, tanquam ad ultimum refugium, ſacramq; anchoram iretur: ut ipſæ in templo Veneris deæ ſuæ conuenientes, pro ſalute Græciæ, & Veneri & dijs reliquis ſupplicarent: quemadmodum de Corinthijs meretricibus, quo tempore Xerxes illas adeò multis celebratas in Græcos ſimul uniuerſos copias duxit, Chameleon Heracleotes, Theopompus & Timæus hiſtorici prodiderunt. *Apud Athenæum li. 13. uide et iā prouerbium, Corinthiari.* Ampliſsimis præterea opibus atque muneribus eaſdem auxerunt, ac opulentiſsimas reddiderunt: ueluti de Phryne, celebratiſsimo illo ſcorto, ſcripſerunt ueteres, quòd tantum diuitiarum tandem acquiſiuerit, ut etiam Thebas ſuis ſe ſumptibus muro cincturam polliceri non dubitaret: ſi modò Thebani ijs iam ſua pecunia reædificatis, hæc contrà ijſdem inſcribere non recuſarēt, ἀλέξανδρος μὲν κατέσκαψεν, ἀνέστησε δὲ φρύνη ἡ ἑταίρα. id eſt: Alexander euerterat, reſtituit autem Phryne meretrix. quemadmodum id retulit Calliſtratus in lib. de Meretricibus ſcripto. *Apud Athenæum lib. 13.*

Meritò itaq; non tantum Athenæ, omnis ſapientię, uirtutis atq; eloquentiæ, ut falſo credebatur, ſchola ac domicilium, malè à Domino de cœlo deletæ periērūt: *Athenæ & uniuerſa Græcia quare uaſtata & deleta.* ſed etiā uniuerſa Græcia inteſtinis malis fracta, ac à uicinis debellata, uaſtata, ac crudeliſsimè habita, lacerataq; & deiecta, ut corpus cadaueroſum, impurū & pollutū, amiſſo priori illo ſuo ſplēdore, magnificentia, potentia, prudētia, eloquentia & opulentia, in æternā captiuitatem barbarorum, miſerrimam barbariem, ſeruitutem

& tenebras triſtiſsimas, ſua culpa ac ſuopte merito eſt delata.

Corinthus propter libidines euerſa à Romanis: Strabo lib. 8. Plinius lib. 35. cap. 2. Iuſtinus lib. 34. Flor. lib. 2. cap. 16. Meminit etiam Cicero tum alibi, tum lib. Officiorum 1.

** De eo uide lib. 8. Strabonis, Gell. lib. 1. cap. 8. item prouerb. Non eſt cuiuslibet Corinthum appellere.*

Sic ante omnium hominum oculos proſtrata etiam iacet Corinthus, urbs illa Achaiæ florentiſsima ac opulentiſsima, ab ipſo Deo per Romanos, ab ipſis fundamentis euerſa: quòd cùm alia multa inſolenter, impiè & laſciuè & turpiter in ea fierent: tum etiam, quòd in Veneris tẽplo, magnifico ſplendore ac apparatu apud Corinthios extructo, ſupra * mille puellæ à uiris ac fœminis deæ dicatæ, publica corporis proſtitutione, tanquã cultu deo longè gratiſsimo, ipſam Venerem quotidie uenerarentur. Quæ res quàm fuit longè horrendiſsima & triſtiſsima, ac ab ipſo diabolo hominibus primitùs monſtrata, qui excæcatis miſeris hiſce ac ſimilibus alijs ὡδη χαιρεκακωτάτοις ſarcaſmis ac ludibrijs inſultabat: ita fuit ea pleriſq; gentibus, & ante CHRISTI filij Dei in carnem aduentum, receptiſsima: & poſtea etiam longo tempore durauerat, eò uſq; progreſſa, ut

Hieroſolymis ſuper ſepulchrum CHRISTI templum Veneris extruitur.

etiam Hieroſolymis gentes ſuper monumentũ, in quo corpus Domini repoſitum fuerat, templum ſimile, quale fuit Corinthiacum illud, Veneri extruxerint: locum etiã illum polluere, ac memoriã mortis, paſsionis, ac reſurrectionis CHRISTI hoc pacto abolere ſe poſſe exiſtimantes. quod monſtrum Conſtantinus poſtea magnus, Cæſar ille pientiſsimus, potentiſsimus ac laudatiſsimus (quemadmodum omnia ſimilia templa, ſacella, ſtatuas & aras idololatricas in mũdo uniuerſas) ſuſtulit, extructo ibi oratorio ampliſsimo, multis ſumptibus, longoq; tempore, artificum etiam induſtria, materia nobili, & operis totius mirabili ſtructura, ſplendido & illuſtri: ad quod tanquam in publica lætitia, profligatis ubiq; terrarum idolis, ex uniuerſo terrarum orbe epiſcopi, uiri pietate, doctrina, conſtantia & eloquentia præſtabiles, abſoluto iã ope, ab ipſo Imperatore literis acciti, à remotiſsimis ac longinquis alij terris profecti, aduenerunt: ubi quiſq; in laudem ac gloriam Dei, in eo oratorio, in pulcherrima prꝗſtantium uirorum corona, qualem uix uiderat ab initio ſimilem mundus antea, dicendo

Conſtãtinus Magnus tollit omnia totius mundi idola, omnem idololatriam gentium, & impuritatem. Euſeb. lib. 3. de uita Conſtantini.

cendo

cendo cõcionandoq́ſpecimen quiſq́ſuę pietatis, ingenij & doctrinæ exhibuerunt.

Raptus Medeæ etiam, regis Colchici Aeetæ, filiæ, quam Iaſon Theſſalus rapuit, dux Argonautarum, tum ipſi, tum alijs exitium attulit.

Raptus Medeæ. Eius hiſtoria deſcribitur ab Apollonio Rhodio. Pindaro, 4. Pythior. Ouid. 7. Metamorph. & Lycophrone in Caſſandra.

[a] Propter ſtupratam Caſſandram, Priami filiã, ab Aiace Locrenſi Oilei filio, non tantum pleriq́ Græcorum in reditu, uaſtata iam Troia, tempeſtatibus maris obtriti, ſubmerſi unà cum nauibus, miſerè perierunt: uerùm poſtea etiam Locrenſes, propter idem ſcelus diuturnam [b] famem ſunt perpeſsi.

a Græci affliguntur propter ſtupratam Caſſandrã, ab Aiace. Odyſ. δ. Calaber lib. 14.

b Lycophron in Caſſandra.

[c] Plutarchus etiã, grauiſsimus autor, narrat, duas puellas, filias Scedaſi, uiri honeſti, boni et hoſpitalis, in Leuctris Bœotiæ uico, à duob. Laconicis iuuenib. per uim ſtupratas ac interfectas, ac in puteum quendam abiectas fuiſſe: ubi deinde in pugna Leuctrica Lacedæmonij, ad ipſa Leuctra, ad ſepulchra puellarum grauiſsima clade ſunt ſuperati, quòd tantum ſcelus adoleſcentum neglexiſſent: ac patrem puellarum de atrociſsima illa iniuria querentem, per contemptum præterea ac ludibrium etiam habuiſſent. qui poſtquam ab Ephoris Lacedæmoniorum, ut ſtulti ac deſipientis, querelas ſuas contemni uideret, protenſis ad cœlum manibus, ac inuocatis Furijs contra Lacedæmonios, in medio Spartanæ urbis, multis triſtiſsimam illã tragœdiam oculis intuentibus, necem ſibi ipſi conſciuit.

c Hiſtoria de filiabus Scedaſi in Leuctris Bœotia ſtupratis. Pauſanias in Bœoticis. Plutarchus in Pelopida. Et in Amatorijs etiã narrationibus, ubi ſimilia plura reperiuntur.

Pauſanias etiam dux Spartanorum miſerè tandem perijt in templo, fame necatus, tum ob alia ſua minus laudanda facta: tum etiam, quòd uirginem Cleonicen, quam patri ciui Byzantio eripuerat, ad ſuas uoluptates ea abuſurus, interfeciſſet: cuius idolum poſtea aliquot continuis noctibus ei aſsiſtere uiſum eſt, quod hunc uerſum multoties repetitum ipſi inculare non deſijt:

Pauſanias fame necatur in tẽplo Palladis Chalciœcæ. Plutarchus in Parallelis.

βαῖνε δίκης ἆσσον μάλα τοὶ κακὸν ἀνδράσιν ὕβρις. Id eſt:
Pœna luenda tibi eſt, affert iniuria clades.

Plutarchus in Cimone: item in lib. de ſera numinis uindicta.

Cuius generis etiam de Hipparcho Athenienſi prodita ab autoribus legimus. Huius pater Piſiſtratus, Athenienſium tyrannus, tum multa crudeliter & tyrannicè

Herodot. lib. 5.

nicè egerat: tum etiam fœdis libidinibus, quas nè cogitare quidem pium eſt Chriſtiano homini, ſe polluerat. Quare, ut ſæpe luunt liberi parentum peccata, ipſi Hipparcho ea [a] nocte, quæ cædem eius præceſsit, uiſus eſt in ſomno aſtare uir grandi ac tetra ſpecie expaueſcendus, qui ſibi hunc uerſum in aurem ueluti inſuſurraret, οὐδεὶς ἀνθρώπων ἀδικῶν τίσιν οὐκ ἀποτίσει.

a Hipparchū, paulò ante obitū, Venerem ex phiala quadā ſanguinem ſibi in faciē ſpargere ſomniaſſe memorant. Plutarch. in lib. de ſera numinis uindicta.

b Dionyſij libidines quàm horribiliter ſint punita & in ſeipſo, & in liberis etiā crudeliſsimè uindicata.

c Athenæus lib. 12. Strabo lib. 6. ubi ea crudelitatis ſupplicia paulò etiam aliter referuntur.

[b] Ac triſtia ſunt & horrenda, ac memorabile exemplum iræ Dei, in raptores, impuros, molles ac libidinoſos, quæ Athenæus de Dionyſio tyranno Siculo prodidit: quem Locrenſes, Locrim Siciliæ metropolim incolentes, non ſolum [c] expulerunt (qui matris deûm tympana deinde geſtans, ac ſtipem cogens, mendicando uitam miſerrimam triſtiſsimè abſoluit, ipſe qui paulo antè rex fuerat potens ac formidandus) ſed etiam illius uxorem ac filios capientes, captiuóſque in uia publica conſtituentes, in eos atrociter multa egerunt: & ubi iniuriæ iam pleni ac ſaturi eſſent, acubus ſub manuum unguibus pungentes ipſos, mirandis modis trucidarunt, mortuorumq́ oſſa in mortarijs contuderunt: & carnes reliquas cum diſtribuiſſent, diris imprecationibus eorum caput deuouerunt, qui ex ijs non guſtaſſent, reliquas uerò in ipſum mare abiectas demerſerunt. Id'que adeò, ideo ea crudelitate perfecerunt, quòd pater ipſorum Dionyſius paulo antè, in ampliſſima quadam Locrorum domo, quam ſerpillis roſisq́ ſtrauerat, eò accerſitis Locrorū uirginibus, nudus cum nudis, nulla pudoris ratione habita, ſuper ſtratis ſe conuoluiſſet.

Cambyſæ filij Cyri tetra libidines.

Cambyſes, filius Cyri, regis Perſarum prudentiſsimi ac modeſtiſsimi (quem ueteres plerique principibus, ut exemplum abſolutum Imperatoris, proponere ſolebant) à patribus uirtutibus longiſsimè degenerans, (ut ſolent ἡρώων τέκνα εἰσὶ πήματα) proprio gladio in femore uulneratus, non multo poſt Cyri laudatiſsimi ſui patris ac principis placidiſsimum (ut Xenophon de ea re ſcribit) obitum, ex eo uulnere perijt, cum imperium tenuiſſet annos uixdum ſeptem, & menſes quinque: quòd

Herodot. lib. 3.

Lib. Cyropædias 8.

quòd tum tyrannicè & crudeliter multa in uita egiſſet: tum etiam cum propria ſorore, ex ijſdem parentibus nata, contra legem etiam Perſarum, nuptias celebraſſet: quam poſtea prægnantem, calcibus utero eius inſiliens, crudeliſsimè trucidauit, quòd crudelitatem, qua fratrem innocentem ſuſtulerat, obliquè taxaſſet. Ei Cambyſæ ferunt reſpondiſſe conſiliarios, tyrannidem ipſius pertimeſcentes, cum rogarentur, An liceret Perſico regi ſororem ducere uxorem: νόμον οὐδένα ἐξευρίσκειν, ὃς κελεύει ἀδελφεῇ συνοικέειν ἀδελφεόν; ἄλλον μέντοι ἐξευρηκέναι νόμον, τῷ βασιλεύοντι περσέων ἐξεῖναι ποιέειν τὰ ἂν βούληται. Id eſt: Retulerunt, nullam ſe inuenire legem, quæ permittat coniugium cum ſorore: aliam autem legem ſe reperire, qua liceat Perſarum regi facere quæ uellet.

Herodot. lib. 3.

Romæ, propter ſtupratam Lucretiam, pudiciſsimam fœminam, Collatini uxorem, à Sexto Tarquinio, Tarquinij Superbi filio, reges ſunt eiecti, & trãslata eſt ſumma imperij ad duos conſules. quam mutationem reipublicæ [a] Plinius ſcribit, prodigijs & portentis fuiſſe præſignificatam, per ſerpentem qui latrare, ac canem qui loqui, ſunt auditi.

Reges Roma expelluntur propter ſtupratam Lucretiam. Liu. Decadis 1. lib. 1. Flo. li. 1. cap. 9. Dionyſius Halicarnaßeus lib. 4.

a Lib. 8. cap. 41.

Poſtea propter Appij Claudij decemuiri ſcelus, qui Virginij ciuis Romani filiam, ad turpes ſuas libidines explendas dolo malo ſibi rapere uoluit, reſpublica iterum eſt mutata: depoſitis decemuiris, & creatis nouis magiſtratibus, à militibus, ad quos Virginius confugerat: interempta prius filia in iudicio, cum uideret alio ſe pacto eius pudicitiam tueri non poſſe. Appius autem captus, & in carcerem coniectus, ſibi ipſi manus iniecit.

Reſpublica Romana ſecũdò mutata, propter libidines. Liuius Decadis 1. lib. 3. Dionyſius Halicarn. lib. 10. Flor. lib. 1. cap. 24.

Ac ſuppeditat multa exempla alia hiſtoriç Grçcorũ & Romanorum, quorum plerique magni quamuis uiri, tamen à fœdiſsimis libidinibus non abſtinebant: ita ut ex ueteri hiſtoria ex multis manifeſtum fiat, quòd id quaſi commune fuerit malũ (quod tamen eo loco ipſis non habebatur) plerorumque ueterum principum, regũ, monarcharum, philoſophorũ, rhetorũ, poetarũ, ac alio-

Polluere ſe fœdis libidinibus, commune fuit malum multorum aliàs magnorum uirorum.

 rum,

rum, opinione uirtutis, fortitudinis, prudentiæ ac gloriæ apud ſuos illuſtrium. ueluti de Themiſtocle, uiro prudentia atq; fortitudine præſtantiſsimo, ac cuius cōſilio ac prudentia multa præclariſsimè Grĕci cōtra Xerxen & alios hoſtes ſæpiſsimè egerant, Idomeneus Grĕcus ſcriptor, ſcriptum reliquit, quòd cum meretricum currum iunxiſſet, foro pleno per ciuitatem hoc pacto ire non erubuerit: ipſe uir aliàs prĕſtantiſsimus, & in cuius exemplum cæteri, tanquam uirtutum omniū exemplar abſolutiſsimum, intueri aſsiduè fuerant ſoliti. Ita magnis uiris ab initio ſemper quaſi proprium ac hæreditarium extitit, ut & ſapienter aliquandiu multa agerent, ac tandem etiam turpiſsimis uitijs priorem ſuam gloriam commacularent: quemadmodum de utroque ſapienter à Platone dictum eſt, μεγάλας κακίας, ὥσπερ ϗ ἀρετὰς, αἱ μεγάλαι φύσεις ἐκφέρουσι.

Themiſtoclis laudes uide apud Plutarchum in Themiſtocle.

Athenæus li. 12. & lib. 13.

Magni uiri utrūque faciunt, magnas uirtutes & magna uitia.

Taceamus interim polygamias ipſorum: quemadmodum de Perſicis regibus ſcriptū legimus, quòd trecentas plerīq; uxores habuerint. [a] Luxum quoq;, quē circa cultum ac ornatum harum exercuerunt, ita ut certas etiam terras & regiones eis attribuerint, ex [b] quarum reditibus mundum muliebrem ſibi compararent, prætereamus: apud quos [c] præmia etiam propoſita erant ampliſsima, nouæ alicuius uoluptatis primis monſtratoribus: homines præterea dimittebantur, qui pera grato uniuerſo terrarum orbe, omnibus præterea emēſis aquis, fluminib. ac maribus, magno cum ſtudio obſeruare ac annotare iubebantur, quiquid ubique locorum nouarum ac prius incognitarum uoluptatū, quicquid deliciarum denique, ac ad luxum gulamq; & uentrem pertinens deprehendiſſent, quemadmodum de Archeſtrato proditum legimus. [d] Nec etiam commemoremus, quàm leues ipſi fuerint in mutandis ſubinde coniugijs, dimittendis uxoribus prioribus, facto cum ipſis [f] diuortio, eoq; non ſemel in uita, ſed ſæpius etiam ac pluribus uicibus repetito, leuibus ſemper, aut nullis etiam cauſis moti: ſeu quòd id ita ſibi, ac præſenti tempori

Polygamia ueterum.

a Athenæus li. 13. ubi quoq; multa alia aliorum polygamiæ exēpla reperiuntur.

b Meminit de his Plato in Alcibiade primo, ubi loquitur de Zona & Calyptra terris attributis Perſicis reginis, ad mundū muliebrē comparandum.

c Præmia propoſita nouarum uoluptatum repertoribus, quemadmodum alibi rerū utilium ac bonarum monſtratoribus. Ariſtotel. li. 2. cap. 6. de Republica.

d Apud Athenæum li. 7. meminit præterea eiuſdem in alijs etiā libris ſæpius.

f Veterum leuitas in dimittendis & permutandis uxoribus.

porí ac amicis, cum quibus firmiorem amicitiam fieri uolebant, commodum eſſe uideretur: ſeu etiam, quòd amico ſuam coniugem à ſe petenti, morem gerendum eſſe putarent (quemadmodum apud Plutarchum plura de ea re leguntur exempla) coniuges permutantes, dimittentes ac recipientes, mangonum more, qui equos nunc hoſce uendũt, nunc iterum alios alibi emunt: ſeu etiam monachorum ac canonicorum inſtar, quibus id familiare ac ſolenne propemodum fuiſſe audiuimus & olim, & nunc quoq;, ut concubinas alius ab alio mutuò acceptas peteret, ſeu etiã perpetuò retineret, redẽptas ab alio, non eodem ſemper precio, caligis etiam (ut notæ ſunt hiſtoriæ) & pannis quibuſdam obſoletis, calceis præterea detritis. nam & id nobis narratum meminimus: ita uilis etiam harum eſt merces, propterea quòd id genus caſtæ ac pudicæ famulæ, ut ipſas nominãt, turpi miniſterio honeſtũ nomen prætexentes, in non paruo apud hoſce numero reperiantur.

Sic Pericles Athenienſis, quamuis aliàs uir eſſet ſapientiſsimus, ſimul & eloquentiſsimus, hac uerò in re minimè prouidus & prudens, priorem uxorem tradit alteri: ac ducit poſtea Aſpaſiam meretricem, quę una fax fuit belli Peloponneſiaci, in quo uniuerſa propè Græcia proprijs armis ac mutuis cædibus eſt obtrita: quemadmodum id bellum à Thucydide Athenienſi eloquentiſsimo libris octo luculenter eſt deſcriptum.

Plutarch. in Pericle.

Athen. lib. 13. & Plutarch. in Pericle.

Sic etiam Cato Vticenſis, cum haberet coniugem honeſtam & pudicam, Martiam Philippi filiam, tametſi grauidam: tamen concedit eam amico Hortenſio, cum eam à ſe peteret: quòd turpe putaret, amico denegare quicquam. Eam uerò poſtea reduxit, mortuo Hortenſio.

Plutarch. in Catone Vticenſe.

Auguſto etiam imperatori petenti, à Druſo marito conceditur Liuia uxor, quãuis grauida: quæ cum tres menſes apud Auguſtum fuiſſet, Druſum peperit. Vnde iocus deinde ortus eſt, τοῖς εὐτυχῶσι καὶ τρίμηνα παιδία: id eſt, Beatis etiam trimeſtes ſunt liberi.

Sueton. in Auguſto ca. 62. In Claudio item cap. 1. unde item prouerb. Felicibus ſunt & trimeſtres liberi.

Similia referuntur apud Plutarchum, de Sylla etiã: quem

Sylla à pediculis uoratur. Plutarchus in Sylla.

quem dij tandem eſcam pediculis obiecerunt. Pompeio præterea, Iulio Cæſare, ac plurimis alijs: ut etiam hoc nomine calamitoſiſsimè uitam ipſos finijſſe, nemini debeat uenire in dubium.

Excidium Troianum illuſtre exemplum, quòd Deus puniat libidines.

Maximè autem illuſtre eſt teſtimonium ultionis diuinæ (qua ſemper regulariter animaduertere ſolet, & quidem multo grauiſsimè, in horrenda illa turpitudinum portenta) excidium urbis Troianæ, in Phrygia nobilitatiſsimæ: quod ſequutum eſt raptum Paridis, quo Helenam in Græcia raptam, in Phrygiam adduxit, ipſam malorum tubam ac facem, qua uniuerſa Phrygia in cineres eſt conuerſa. Ita ut ipſa etiam Helena, quæ ſæpius rapta, multoties etiam malorum cauſa extiterat, euerſa iam Troia, poſtquam in Græciam rediiſſet, ignominioſo mortis genere perijſſe memoretur. Cum namque poſt obitum Menelai mariti ſui, à Nicoſtrato & Megapente Menelai liberis, domo patriáque expelleretur, ac in Rhodum inſulam ad Polyxenam, Tlepolemi Rhodi inſulæ domini uxorem, confugeret, cum qua ueteris ſibi ius amicitię intercedebat, ab eadem famularum ſuarum miniſterio, furorem ſimulantium, cum in intima ædium parte ſola Helena lauaret, ſublimis raptata, de arbore quadam procera eſt ſuſpenſa: quòd putaret indignè uiuere ipſam diutius, propter quam & maritus Tlepolemus à Sarpedone Lycio ad Troiam eſſet interemptus, & quę tum Troianis tum Græcis ingentium calamitatum cauſa extitiſſet. Ita & hoc tam deformi ſupplicij genere Deus teſtatum facere uoluit, quòd nec probet libidines, nuptias à ſe prohibitas, & quæcunque alia peccata contra regulam facta: etiamſi differat aliquandiu pœnam. quod à poeta etiam uetere indicatum eſt hoc uerſu,

Helena ſæpius rapta. Pauſanias in Corinthiacis, Plutarchus in Theſeo, Iſocrat. in Helenæ Encomio, Lycophron in Caſſandra.

Helena domo pellitur à Menelai liberis. Leonicus lib. 2. uariæ hiſtoriæ, cap. 32.

Helena ex arbore ſuſpenditur in Rhodo inſula: Pauſanias in Laconicis.

Homerus Iliad. 2.

Euripid. in Ione.

τὰ τῶν θεῶν χρόνια εἰς τέλος δ᾽ οὐκ ἀσθενῆ.

Tandem enim euentus ipſe conuincit, uerè ac ſapienter ſcriptũ fuiſſe ab Herodoto, id quod ſæpe recitatur:

Herodot. lib. 2.

„ ὅτι τῶν μεγάλων ἀδικημάτων μεγάλαι εἰσὶ καὶ αἱ τιμωρίαι παρὰ
„ τῶν θεῶν.

Coluthus poeta Paridis raptum deſcripſit.

Eum Paridis raptum Coluthus poeta græco carmine deſcri-

deſcripſit: quē nos conuertimus ac expoſuimus, & græcolatinum adoleſcentibus dare uoluimus.

Diſcent ex eo authore adoleſcentes, tum linguam græcam, tum alia etiam, quæ de multis rebus utiliter ac ſapienter eos monere in omni uita poterunt. Propter eos namque, quicquid operæ in eo authore uertendo, caſtigando ac exponendo conſumpſimus, potiſsimum à nobis fuit inſtitutum.

Eam noſtram lucubrationem, Ampliſsimi uiri, Conſules atq; Senatores ſapientiſsimi, Domini atq; patroni nobis colendi, ad uos & ueſtram ſcholam mittimus, multis rationibus adducti: quas omnes hoc loco iam commemorare non duximus eſſe neceſſe, cum iampridem epiſtolæ modum ſuperauerimus.

Id tantum nunc erat indicandum, quia hactenus longo tempore multis, humanitatis, hoſpitalitatis, liberalitatis, beneficentiæ, amoris atque honoris officijs in ueſtra urbe ſuauiſsimè fruimur, quoquo pacto & quocunque etiam argumento potius, uobis ſignificandam ac declarandam fuiſſe animi noſtri uoluntatem, quàm ſilendum etiam porrò non ſine nota turpiſsimæ ingratitudinis diutius. Id namque de uobis, ſapientiſsimi Conſules atque Senatores, ac ciuibus ueſtris, poſſumus uerè affirmare, quòd ab eo tempore quo primùm ad haſce oras appulimus, ac cum ante decennium in ſchola etiam ueſtra frequenter & laudabiliter conſtituta, partes quaſdam operarum ſcholaſticarum ſuſtineremus, amicè ac humaniter nos ſemper habueritis: nec dum hodie etiam de nobis amanter ac honorificè ſentire deſinatis, ſed eadem officia beneficentiæ, humanitatis, hoſpitalitatis, adhuc ſæpe nobis exhibeatis. In primis uerò de nobis luculenter benemereri nunquam deſtitit, toto eo tempore quo in his terris egimus, ad hunc uſque diem præſentem, uir optimus, Dominus ERASMVS FABER, pietate, humanitate, liberalitate, candore, ac bonos iuuandi promptitudine, uirtute ac eloquentia præſtabilis, Reipub. ueſtræ inclytæ decus ac lumen haud uulgare,

Domini atque patroni loco nobis perpetuò obſeruandus ac colendus. Eius, ac tandem familiæ ipſius honeſtiſsimæ beneficia, quæ plurima ac magna in nos exiſtunt, næ ſcelerate admodū ac impie ingrati fuerimus, niſi æterna memoria bonis omnibus prædicauerimus.

Quia uerò etiam hac nuncupatione, prudentiſsimi uiri, Domini atque patroni colendi, ueſtræ ſcholæ, ueſtrisq; filijs (quorum pleriq; & antea noſtra opera uſi ſunt libenter, & adhuc eadem non illubenter, nec etiā, ut ſperamus, ſine quodam ſtudiorum ſuorum fructu utuntur) teſtatum facere uoluimus, quòd eodem erga ipſos adhuc ſimus animo, quo olim: hoc eſt, quòd ipſorum ſtudijs ſemper, ubicunq; etiam terrarum ac locorū agamus, honeſtiſsimè conſultum cupiamus: Spero uos noſtram uoluntatem, uel eo etiam nomine probaturos, ac iſtud opuſculum noſtra opera conuerſum & expoſitum, exiguum munuſculum, animi tamen grati indicationem æqui boniq; facturos: ac quemadmodū hactenus, ita quoq; poſtea etiam, ijſdem amoris, beneuolentiæ atq; humanitatis officijs nos ſemper proſecuturos. Id ut faciatis, petimus à uobis Cōſules atq; Senatores prudentiſsimi, officioſiſsimè. Valete uiri optimi, ac Neandrum uobis commendatum ſemper habetote. Anno 1559. 5. Martij,

V. Prudent. deditiſſimus

Michael Neander Soravienſis.

OPTIMO VIRO ANDREAE FABRICIO CHEMNICENSI, SCHOLAE IN imperiali Northuſa rectori digniſsimo, ſuo amico & uicino colendo,

MICHAEL NEANDER SOrauienſis εὖ πράττειν.

Οὐ μὴν ἄκρῳ ἐν μνήμῃ σε παρακατέχειν, ὅτι ἐν τῷ γενέσθαι σε μετὰ μοῦ, ἔδειξά σοι βιβλία τινὰ ἑλληνικά τε καὶ ἀρχαῖα, δι᾽ ἐμὲ μεταφρασθέντα καὶ μεθερμηνευθέντα. καὶ συνευδόκησέ σοι ἡ ἐμοῦ προαίρεσις. ἅμα γὰρ ταύτην τὴν ἐμὴν βουλὴν καὶ θέλημα ἀπεδέξω, ὅτι προειλόμην τὰ καλὰ γράμματα κατά γε τὴν ἐμὴν δύναμιν κοσμεῖν καὶ πλείω ποιεῖν. ἅμα δὲ ἐπώτρυνας καὶ ἐκέλευσας, ἵνα ταῦτα συνεχῶς διαπράττων διατελῶ. ὡς μάλιστα δὲ ἐμοὶ ἀρέσκει οὗτος ὁ νόμος τε καὶ λόγος σοῦ παρὰ πᾶσιν εὐδοκιμούμενος. πολὺ γὰρ κρείττων καὶ ὑπερεκτεσέρα ἡ σοῦ δόξα καὶ κρίσις περὶ τῶν τεχνῶν τῶν σεμνῶν γε καὶ ἐλευθέρων εἶναι δοκεῖ, ἢ τῶν ἄλλων τῶν προσποιουμένων εἶναι ἐπιστήμων. οἳ καὶ παρὰ ἀνθρώποις ὅτι ἔνδοξοι καὶ ἐπιφανεῖς ὄντες τυγχάνουσι, καὶ τῶν ἄλλων τῶν τυχόντων διαφέρουσι τῇ τῶν ἐπέων καὶ λόγων καὶ τοῦ βίου εὐπρεπείᾳ, ὅλον τοῦτο νὴ δία τοῖς γράμμασι μόνοις ὀφείλουσι· τοῦτο δὲ μηδαμῶς ὁμολογοῦσι. διότι καὶ παραπλησίως ἔχουσι τοῖς οὐδεμίαν χάριν ταῖς τέχναις ἀποδιδοῦσι. καὶ ἐκεῖνοι μὲν οὐχ ἧττον τοὺς νεωτέρους βλάπτουσιν, οἳ περὶ ταύτην τὴν διάνοιαν αὐτῶν ζηλοῦντες, ὡσαύτως οὐ καλῶς, ἀλλὰ φαύλως περὶ τῆς ἐν φιλοσοφίᾳ παιδείας λέγουσι καὶ διανοοῦσιν, αὐτοὶ κάκιστον πεπαιδευμένοι πρὸς τὸ λοιδορεῖσθαι καὶ κερτομεῖν καὶ ἐκεῖνά γε ἅπερ κάλλιστον καὶ ὠφελιμώτατον ἐν ἀνθρωπείῳ βιοτῷ ἔχει. καὶ ἀπ᾽ ἄκρου χείλους, ὥς φασι, γευσάντων, ἢ ἄκρῳ δακτύλῳ ἁψάντων τὰ καλὰ γράμματα, ἑαυτοὺς πειθόμενοι εἶναι ἐπιστημονέστατοι, καὶ ἐν πάσαις τέχναις ὡς ὅτι τελειότατον μαθητευθέντων εὐθέως, πρὸς μείζω ἀνύπτοις χερσίν τε καὶ ποσὶν προβαίνουσι· καὶ τὴν τε ἐκκλησίαν εἰσβαλλόντων, ἄλλους μὲν διδάσκειν ἐπιχειροῦσι, αὐτοὶ δὲ οὐ πώποτε μεμαθηκότων, ὡς παγχάλεπόν ἐστι, καὶ ὡς πλείστου χρόνου μεγάλης τε σπουδῆς καὶ πόνου χρείαν ἔχει τὸ εἰδέναι. ἔπειτα δὲ μετὰ ἀλαζονείας (ὡς τίκτει ἀμάθεια θράσος) ἐν τῷ διδάσκειν θεοῦ λόγον δημοσίως ἐν ἐκκλησίᾳ ὁρμηθέντων φέρονται εἰς τὰ καλὰ γράμματα, καὶ τοὺς ἐν λόγοις σπουδαιοτέρους ὄντας, καθάπερ εἰ πᾶσαν τὴν ἐν τῷ βίῳ

χολὴν εἰς ταύτην τὴν διατριβὴν ἀνήλωσαν, ἢ μεγίστην ἐμπειρίαν περὶ τὰ γράμματα ἤσκησαν, καὶ τὸν μὲν τρόπον μεγίστην εὐ... αἰτίαν ἔχειν νομίζουσι πρὸς τὰς μούσας τε ἢ αὐτῶν θεραπεύοντας ἀπωθεῖσθαι σοφοὺς προσποιεῖσθαι, ὥσπερ εἰ τοσοῦτο τοῦ χρόνου μετὰ κακοῦ (ὥσπερ αὐτοὶ μὲν μωραίνοντες φλυαροῦσιν) ἀπώλεσαν, περὶ τὰς τέχνας διατρίψαντες, ἃς ἐκ παραδρομῆς πόρρωθεν μόλις ποτὲ εἰσέβλεψαν.

Τὴν δὲ φιλοσοφίαν πολλῶν κακῶν αἰτίαν προφασίζοντες, οὐ πώποτε μεμαθήκασι τίς ἂν φιλοσοφία εἴη· ὅτι λογιζόμενοι, μήτε τῇ διανοίᾳ καθορῶντες, τὴν αὐτῶν ἀμαθίαν καὶ ἀτεχνίαν, καὶ ῥᾳθυμίαν καὶ ἀκηδίαν ἐν τῷ ἀναγνῶναι αὐτοὺς τὰς βίβλους (ἁγία δηλονότι βιβλία, καὶ τοὺς αὐτῶν ἑρμηνείας) καθὼς μάλιστα αὐτοῖς προσήκει, ἵνα περὶ τὴν αὐτῶν ἀνάγνωσιν ἐπιμελέστερον διατρίβωσι, τήν τε αὐτῶν φαυλότητα, καὶ τὸ μῦσος, καὶ τὴν ἀλαζονείαν καὶ ὑπερηφανίαν, καὶ φιλονεικίαν περὶ τῶν πρωτείων οὐχ ὁρῶσι πολὺ μείζω βλάβην φέρειν ταῖς ἐκκλησίαις, καὶ ἅπαντι τῷ ἀνθρωπίνῳ βίῳ ἢ τὰ καλὰ γράμματα, περὶ ἃ οἱ νέοι γεγυμνασμένοι ἐν τοῖς σχολαστικοῖς εἰς τὴν τῶν τρόπων σεμνότητα, καὶ τὴν τῆς ἀρετῆς τε καὶ ἀληθείας σπουδὴν παρορμῶνται καὶ ἐποτρύνονται· καὶ ἐν τῷ ἀσχολεῖσθαι περί γε τὰς ἡδίστας καὶ συνηθειώδεις διδασκαλίας καὶ ἀσκήσεις, ἀποτρέπονται τῶν ἁμαρτημάτων καὶ τῶν αἰσχρῶν παντοδαπῶν καὶ πολυμόρφων· πρὸς τούτοις αἱ νεωτέρων γνῶμαι, καὶ ψυχαὶ ἀκριβέστεραι ἀποτελοῦνται, καὶ πρὸς ἄλλα μείζω παρασκευάζονται.

Περὶ τούτων καλῶς οἶδα ὑμᾶς μετ' ἀλλήλων διαλεχθέντας ἤδη μήκιστον τοῦ λόγου περιεληλυθότας, καὶ ἐν ἑνὶ λόγῳ εἰρηκότας, ὅτι πλείστην ὠφέλειαν καὶ ῥοπὴν πρὸς παντοῖα προσφέρουσιν αἱ τέχναι, ἃ καὶ τοῦτο ὁμολογήσειέν τις ἄν, ἢ καὶ ἐξαρνήσειεν. καὶ ἀληθῶς ὁ μὲν Πίνδαρος λέγει, ὁ παλαιότατος καὶ σοφώτατος ἀοιδός, τῷ καὶ ἐνιστάθος ἀγνότατόν τε καὶ σεμνότατον, ἐν πρώτῳ τῶν Πυθίων·

ὅσσα δὲ μὴ πεφίληκε
Ζεύς, ἀτύζονται βοὰν
Πιερίδων, ἀΐοντα
γᾶν τε καὶ πόντον κατ' ἀμαιμάκετον.

Τί δὲ ἀθεσφάτῳ μολπῇ ὑμνοῦσιν, τί δὲ κελαδοῦσι αἱ μοῦσαι, νύμφαι κάλλισται, αἰδοῖαι τε καὶ σοφώταται περὶ κάλλει, ὅσαι ἴασαι διὰ στόματος τῶν προφητῶν, τῶν φωτῶν θεογλώσσων δῆτα, οὓς ποιητὰς ἀπὸ τοῦ ποιεῖν καὶ διαπονεῖν καὶ συγγράφειν ὠνόμασαν οἱ τῶν σοφῶν ἀρχαῖοι, ὡς κάλλιστα σὺ μετὰ ἄλλων τινῶν τῶν σὺν πλείστῃ σπουδῇ καὶ ἀγρυπνίᾳ ἐν τοῖς πάλαι συγγραφεῦσι πολλὴν ἐμπει-

ρίαν

εἶναι ἰσχυρὸν τὴν κατανοεῖς, ὥστε οὐκ προσδεῖται διὰ πλειόνων πρὸς σὲ περὶ τούτων διαλεχθῆναι· ὡς ὅτι πλεῖστα δὲ εὐσεβῶς τε καὶ μετ' ἐπαίνου λεχθέντα εὑρίσκομεν παρὰ τοῦ ὁμήρου, τοῦ ὥσπερ πηγῇ τινι καὶ ἀρχιτέκτονι εὐφυεστάτῳ τῶν καλῶν, καὶ σοφωτάτῳ πάντων τῶν ἀγαθῶν τε καὶ καλῶν γραφεῖ, καὶ εἰς ὃν παντὶ σοφῷ προσήκει διὰ παντὸς τοῦ αἰῶνος εἰσορᾶν καθὼς πρῶτον τῶν διδαχῶν, καὶ ξυμπάσης ἀρχαιότητος πατέρα, τῶν τε ποιητῶν βασιλέα θειότατον. οὐχὶ δὲ καλῶς ἔχει αὐτοῦ ταῦτα δὴ μετὰ πολλῆς σεμνότητος χριστιανικῶς μάλα πεπραγμένα, ἃ περὶ τοῦ θεοῦ εἰρημένα τοῖς ἐπιγόνοις κατέλιπε, ὅταν δηλονότι τὸν θεὸν οὐδεμίας κακίας μεταχεῖν λέγει· ὅθεν καὶ πλάτων καὶ ἄλλοι πάντες, οἱ σοφοὶ παρὰ τῶν πάλαι ἐπονομαζόμενοι, τὰς αὐτῶν διατριβὰς καὶ διαλήψεις παρέλαβον.

Ποίοις γὰρ τισὶν οὐ τί ἔδωκεν ὅμηρος; τίνες δὲ ἐκ τῶν αὐτοῦ ποιημάτων οὐδὲν ἔλαβον; αὐτὸς δὲ ἐξ οὐδενὸς συγγράμματι, μηδὲν ἀπήτησε. οὐδένα γὰρ τότε τετυχηκέναι, ὃν μιμεῖσθαι ἐδύνατο, σημεῖον ἄν τις ποιήσαιτο τὰ τῶν παλαιῶν ὑπομνήματα· καὶ γὰρ πάντες ἄλλοι φιλόσοφοι, ἱστορικοί, ποιηταὶ καὶ ῥήτορες, τῶν αὐτοῦ μεγίστων καὶ πολυτελῶν δείπνων ἡδέως κεχορτασμένοι, τεμάχιά τινα εἰς τὰς ἰδίας ὠφελείας αὐτοῖς χρήσιμα ἀποτρέψαντες, ὥσπερ ἐκ συμποσίου θαυμαστῆς σοφίας, πολλῶν καλῶν γε καὶ ἡδυσμάτων μεστοὶ οἴκαδε ἀπήνεγκαν ἀνερχόμενοι· ὥσπερ καὶ ἄντικρυς φανερὸν ποιοῦσι πλούταρχος, ἡρόδοτος, πλάτων, ἀριστοτέλης, στράβων, ἀθηναῖος, ἡρακλείδης ὁ ποντικός, μάξιμος ὁ τύριος, διογένης ὁ λαέρτιος, μακρόβιος, δίων. καὶ πατέρων πολλοὶ τὸ αὐτὸ ἀποφαίνουσι, κλήμης ὁ ἀλεξανδρεύς, ἰουστῖνος ὁ μάρτυς φημὶ ἅμα καὶ φιλόσοφος, φίλων, εὐσέβιος, θεοδώρητος, ἰώσηππος, σωΐσιος, θεόφιλος, ἡμεῖς τε πρὸς τούτοις ἐν ἄλλῳ τόπῳ διὰ πλειόνων τοῦτο κατεδηλώσαμεν. ἔτι τόνδε τρόπον ἔχει τὰ τοῦ ὁμήρου ἔπη περὶ τοῦ θεοῦ σεμνῶς τε καὶ καλῶς πεποιημένα· βιβλ. ξ. ἰλιάδ.

οὐ μὲν σχέτλια ἔργα θεοὶ μάκαρες φιλέουσι,
ἀλλὰ δίκην τίουσι καὶ αἴσιμα ἔργ' ἀνθρώπων.

Ὁρᾷ δή, οὐχὶ αὕτη ἡ τῶν μουσῶν, ἢ τοῦ ἀπόλλωνος μᾶλλον φωνὴ οὖσα τυγχάνει, τοῦ ὁμήρου ἐμπεπνευσμένη (ὥσπερ καὶ τοῦτο περὶ αὐτοῦ ἐκδοθὲν δεῖ) ζαθέος πάνυ καὶ μηδὲν τῆς ἀσεβείας συμμιχθὲν ἔχουσα. ἡ γὰρ λέγει τὸν θεὸν τὸν ζηλωτὴν τὰς ἁμαρτίας μισεῖν δεινότατον ἀεί τε καὶ πάντοτε. τί δὲ οὖν φοβερὲ μεῖζον δύναιτο ἄν, πρὸς τὸ τοὺς ἀνθρώπους ἀποτρέπειν τῶν ἁμαρτημάτων

διὸ καὶ οἱ ἀρχαῖοι οὐκ ἄνευ προνοίας ἀβούλως οἶμαι πλεῖον ἄξιον ἐποίησαν τοῦτον τὸν ὅμηρον, ὡς ἱεροφύλακα ἢ καὶ ἱερόδουλον τῶν θεῶν σοφώτατον, καὶ κήρυκά τινα πάντων ὧν χρὴ διαπράττειν ἅμα τε καὶ διαφεύγειν. καλῶς γὰρ τοῦ ποιήματος τὴν ὑπόθεσιν ἐπὶ τὴν ἀρετήν τε καὶ δικαιοσύνην κατενόησαν. ἀμφότερα γὰρ ταῦτα οἱ ἔθνικοὶ πεπόνθοντε καὶ κατέστησαν κεφάλαιον, περὶ ὧν τοὺς ἀνθρώπους διδακτέον ὅπερ καὶ ἄλλος τις τῶν πάλαι σοφῶν ποιητῶν τούτῳ τῷ ἔπει συνεχέντως ἔχοντι ἀποφαίνειν ἠθέλησε·

ἐν δὲ δικαιοσύνῃ συλλήβδην πᾶσ' ἀρετή 'στι.

Ὅθεν οὐ μόνον οἱ πάλαι ἕλληνες οἱ περὶ πολλὰ καλῶς τε καὶ ὠφελίμως νομιζόμενοι εὑρίσκονται, ἀκριβῶς κοινοῦ νόμου θέντος ἐπέταξαν, ὥστε τὰ αὐτοῦ ποιήματα ἀναγινώσκεσθαι ἐν ἐμπορείαις, ἐν πανηγύρεσι, καὶ ἑορταῖς, καὶ ἐν κοιναῖς διατριβαῖς ἢ συνουσίαις, καὶ συνόδοις, ἔν τε τοῖς ἱεροῖς, ὅπου πλεῖστος τῶν ἀνθρώπων σύλλογος πανταχόθεν συνερρύηκεν, ἐν δελφοῖς δῆτα, ἐν συνεστίαις καὶ ἐν τῶν ἀγώνων τῆς ἑλλάδος πολυυμνήτων συναθροισμοῖς, ἔν τε ὀλυμπιάδων συνεδρίοις, ὅπου ἐξοχώτατοι καὶ ἄνθη τῶν ἡρώων, βασιλέων δυναστῶν, φιλοσόφων, ποιητῶν τε καὶ ῥητόρων, καὶ συνελόντι φάναι ἡ πᾶσα ἑλλὰς συντρέχειν καὶ συναθροίζεσθαι εἴωθε, τὰ δείγματα ποιοῦντες τῆς αὐτῶν ἀρετῆς τε καὶ μεγαλοψυχίας, καὶ ἀγωνισόμενοι οὐ μὴν περὶ τῆς δυναστείας, ἢ τῆς ἡγεμονίας, ἢ τῶν ἀρχῶν ἢ τῶν τοιούτων ἄλλων ὁποιωνοῦν περὶ ὧν μόνον ἐν τῷ νυνὶ ὁ κόσμος κακῶς κόσμιος σπουδάζειν, καὶ αὐτῶν μεγίστην ἀεὶ ἐπιμέλειαν ποιεῖν φιλοτιμούμενος εὑρίσκεται, ἀλλὰ περὶ τῆς φιλοτιμίας καὶ δόξης καὶ ἀρετῆς, καὶ ὥστε τοῦ αὐτῶν ὀνόματος ἀείμνηστον καταλιπεῖν μνήμην, ἵνα τε καὶ οὕτως ἐκ τῶν ὁμηρικῶν δημοσίως ἐν ὀλυμπίᾳ πολλοῦ πλήθους παρόντος ἀπεριθμηθέντων ἕκαστος τὸν ἑαυτοῦ βίον καλῶς διοικήσῃ, καὶ πρὸς τὴν τῆς ἀρετῆς καὶ εὐδοξίας σπουδὴν ἑαυτὸν ἐποτρύνῃ· ἀλλὰ καὶ τοῦτον διαπρεστ-τειν ἠθέλησαν, ἵνα ἕκαστος κατ' ἰδίαν τοῦτον τὸν συγγραφέα ὡς ὅτι οἰκειότατον ἑαυτοῦ ποιῇ, καὶ ἔχει ἡγεμόνα τινὰ καὶ διδάσκαλον, ὃν ἐν ἅπαντι τῷ βίῳ ζηλάσειεν ἄν, καὶ τοῦτον τὸν τρόπον ἐγγέγονεν

Αἰλιανὸς βιβλ. ια. ὥστε καὶ ταῖς γυναιξί τε καὶ νεανίσι κοινὸν τὸν ὅμηρον τετυχηκέναι.

ὅσον δὲ περὶ πλεῖστου ἡγούμενοι τὸν ὅμηρον προὐτίμησαν καὶ οἱ μέγιστοι τῶν μοναρχῶν καὶ βασιλέων, πᾶσι δῆλον. ὁ γὰρ πλούταρχος περὶ τοῦ ἀλεξάνδρου λέγει, ὅτι ἀεὶ τοῦτον τὸν ποιητὴν διὰ χειρὸς εἶχε, καὶ ἐμμελέστατα ἀνέγνωκε, καὶ ἐφόδιον τῆς πολεμικῆς ἐπιστήμης ὠνόμασεν ἀληθέστατον καὶ ἀσφαλέστατον· καὶ ἐν κιβωτίῳ τινὶ πολυτελεστάτῳ καὶ ὑπάκτῳ χρυσῷ τε καὶ μαργαρίταις, ὃ ἐν τοῖς

ἐν Ἀλεξάνδρῳ, προσέτι καὶ βιβλ. α. περὶ τῆς ἀρετῆς καὶ τύχης Ἀλεξάνδρου.

λαφύροις

λαφύροις δαρείου τοῦ περσῶν βασιλέως πλουσιωτάτου καὶ δύναμιν πολλὴν κεκτημένου εὗρε, αὐτὸν κατακείμενον συνετήρησε καὶ διεφύλαξε. καθάπερ καὶ ἄλλους τινὰς πεποιηκότας οἴδαμεν, ὅτι αὐτὴ χρυσοῖς γράμμασι, ἐν ὕλῃ προσέτι τινὶ σπανιωτάτῃ γεγραμμένον, ἐν τοῖς θεῶν ναοῖς ἀπέκειντο, ὥσπερ θησαυρὸν ᾧ μηδὲν ἐξισωθῆναι ἄξιον, οὔτε χρυσός, οὔτε ἀργύρειον, μήτε ἡ πᾶσα ὅλου τοῦ κόσμου βασιλεία. οὕτω περιπεφιλοτίμηται ἐπιστήμη μᾶλλον καὶ ἀρετῇ ἢ δυναστείᾳ καὶ δόξῃ ὑπερενεγκεῖν καὶ περιέχειν ὁ ἀλέξανδρος. καθὼς αὐτὸς τὸ αὐτὸ ἔγραψε πρὸς τὸν διδάσκαλον τὸν ὑπερτάτην αὐτοῦ ἀριστοτέλην, τὸν διαβόητον καὶ οἱονεὶ θεὸν τῶν φιλοσόφων, ὃν ὁ κικέρων αὐτὸς μύθων ῥήτορα πολυθαύμαστον, καὶ τῆς ἐν τῷ λέγειν δεινότητος πατέρα, χρυσοῦν ποταμὸν ἐκάλεσε. καὶ ὁ πτολεμαῖος ὁ αἰγύπτου βασιλεὺς τρὶς μέγιστος. καὶ ὁ πύργος τῆς ἀρτεμισίας τῆς πολυκλείτου γυναικός, τῆς φημὶ ἐν καρίᾳ προστατούσης, πολλὴν σπουδὴν πεποιηκότες λέγονται ἐν τῷ ἐκφράζειν τὸν ὅμηρον. καὶ ἡ πᾶσα ἑλλὰς καταδηλοῦσα, ὅτι πλείονος ἀξία ἐνόμιζε τὰ ὁμήρου βιβλία, τὸν ζωΐλον ἐκτραχηλισθέντα ἐκ τῆς πέτρας ἀφῆκαν, ὅτι κακῶς λέγειν ἐτόλμα περὶ τοῦ ὁμήρου τοῦ ἁπαξαπάντων ἀνθρώπων διδασκάλου, οὗ τινος ἡ δυνάμει καὶ τοὺς βαρβάρους ἔλαβε. ὥσπερ καὶ τοῦ εὐριπίδου καὶ σοφοκλέος (διότι τῶν πολλῶν γλωττῶν ἰδιώμασι ἐξελάθησαν) ὅστε καὶ θανὼν πάντας εὐεποίησε, καὶ πολλὰς χιλιάδας τῶν ἀνθρώπων, τῶν βίον αὐτῶν ἐκ τοῦ τὸν ὅμηρον κοινῇ ἐκμαθεῖν ζητούντων, ἔτρεψε.

Τὴν δὲ αὐτῶν γνώμην πολὺ καταφανεστέραν ἐποίησαν, ὅτι ἑκάστη τῶν διὰ πᾶσαν τὴν ἑλλάδα πόλεων τῶν ἐξοχωτάτων τοῦτον τὸν συγγραφέα ὥσπερ πολίτην αὐτοῦ καὶ μέτοικον γεγονέναι, φανερὸν ποιεῖν εἰς τὰ μάλιστα ἐσπούδασε τῆς πατρίδος αὐτοῦ μέχρι τοῦ νῦν ἀμφιβόλως ἐχούσης, ὅπερ τοῦτο τὸ ἐπίγραμμα παρὰ τοῖς ἔξω εὑρημένον μαρτυρεῖ·

ἑπτὰ πόλεις διερίζουσι περὶ ῥίζαν ὁμήρου,
σμύρνα, ῥόδος, κολοφὼν, σαλαμὶν, ἴος, ἄργος, ἀθῆναι.

Καί τοι εἰκότως μὲν τοσοῦτο πλέον ἐποίησαν τούτου τοῦ ποιητοῦ πολλὰ νουνεχόντως καὶ σοφῶς πεποιημένα, ὅσον ἐπιμελέστερον οἴδαμεν ἀνεγνωκέναι αὐτὸν τοὺς πατέρας τοὺς θεολόγους. καὶ μηδὲν ἐρῶ, ὅπως τις ἡμᾶς λοιδορήσειεν ἄν, ἢ φλαῦρόν τι περὶ ἡμῶν λέγειν δύναιτο, ὅτι οὐκ ἀλλοτριώτερον ἔχομεν πρὸς ταῦτα. ἀλλὰ περὶ ὁμήρου διὰ μακροτέρων τοὺς λόγους ἐποιήσαμεν, ἢ τὰ πρῶτα προτεθείκαμεν.

Γέλλ. ἐν νυξὶ ταῖς παλαιμέναις ἀττικαῖς, βιβλ. κ. κεφάλ. δ.

παρὰ τῷ σουΐδᾳ ἐν πίνγρ.

Σουΐδας ἐν ζωΐλῳ ἀμφιπολίτῃ, καὶ δαφίδᾳ τῷ τελμισεῖ.

Δίων λόγ. νγ.

ὀβίδιος ἐν ὁμήρῳ. πλούταρχ. ἐν νικίᾳ, πρὸς τοὺς καὶ ἀποφθεγμ. περὶ ξενοφάνους.

Γέλλ. βιβλ. γ. κεφαλ. ια. καὶ ἐν ἐπιγραμ. βιβλ. δ.

οὐ μὴν ἀλλὰ οὐ παρὰ τούτῳ μόνον, ἐστὶ τε καὶ ἀγαθὰ καὶ σπουδαῖα ἔστι πολλά γε, καὶ ὀρθῶς ἔχοντα διδάγματα. καὶ γὰρ ἄλλοι τινὲς καὶ πλεῖστοι τῶν πάλαι συγγραφέων τὰ αὐτὰ διδάσκουσιν. οὐ γάρ τι χεδὸν ἁπάντων ἃ καλά τε καὶ νόμιμα καὶ δίκαια ἐστί τε καὶ ὀνομάζεται, διέφυγε τοὺς ἁπανταχοῦ σοφοὺς πώποτε, ἐπὶ νομοθέτας προθηγηθέντας ὑπὸ τῆς φύσεως, καὶ ἑπομένους τῷ ὀρθῷ λόγῳ. ὡς καὶ πλάτων που ἀποδείκνυσι, τοὺς ἀγαθοὺς ἄνδρας τεθραμμένους ὡς δεῖ, οὐδ' ἐθελήσειν ποτέ, οὔτε παρακαταθήκην χρυσίου ἢ ἀργυρίου δεξαμένους ἀποστερῆσαι ἄλλους, καὶ ἐκτὸς ἔσεσθαι ἱεροσυλιῶν καὶ κλοπῶν, καὶ προδοσιῶν ἢ ἰδίᾳ ἑταίρων, ἢ δημοσίᾳ πόλεων, καὶ μὴν οὐδ' ὁπωσοῦν ἀπίστους, ἢ κατὰ τοὺς ὅρκους, ἢ κατὰ τὰς ἄλλας ὁμολογίας, προσηκουσῶν γε μοιχειῶν καὶ γονέων ἀμελείας, καὶ θεῶν ἀθεραπευσιῶν πᾶσιν ἄλλοις μᾶλλον ἢ τοῖς τοιούτοις. ἐν οἷσπερ οὕτω ῥηθεῖσιν, ὅτω πως ὑπὸ τοῦ πλάτωνος ἅπαντα σχεδὸν τὰ τοῦ δεκαλόγου κεφάλαια ἐγκατείληπται. τί δὲ σοι δοκεῖ περὶ ταύτης τῆς γνώμης·

πρῶτα θεοὺς τίμα, μετέπειτα δὲ σεῖο γονῆας.

Οὐχὶ ἐκεῖ βλέπεις λαμπτῆρας τινὰς τοῦ τῆς φύσεως νόμου ἀναλάμπειν; οὐχὶ αὐτὸν τὸν θεὸν φωνῇ ζαθέᾳ, ἢ τὸν αὐτοῦ νόμον ἀνεκήρυξε ἐν ὄρει σινᾷ, λαλοῦντα ἀκούεις; καὶ ἐπιτάττοντα τὰ ἔργα ἃ τοῖς γονεῦσι, τοῖς τε πρυτανεῦσι, καὶ τοῖς φίλοις καὶ συγγενέσιν, τοῖς διδασκάλοις, καὶ οἵτινες ἡμᾶς εὖ δρῶσι, καὶ τῷ πλησίον ἡμῶν, ἐν τούτῳ τῷ βίῳ χρὴ παρασχεῖν; καὶ πολλάκις μὲν θαυμάζειν ἐπέλθοι ἐνθυμούμενος, τὰ παρὰ τῷ πινδάρῳ τῷ σεμνοτάτῳ καὶ σοφωτάτῳ κατὰ τὸν αὐτὸν λόγον λεγόμενα· καὶ διὰ τοῦτο μόνον ἔπος, ἄξιον αὐτὸν ἡγοῦμαι, ὥστε τὰ αὐτοῦ ὑπομνήματα, τὴν χιδεσιμωτάτην ἀρχαιότητα ἐν ῥόδῳ τῇ νήσῳ, ἣν πλεῖστον μὲν χρόνον ταῖς τέχναις ξενοδοχεῖον κάλλιστον γεγονέναι οἴδαμεν χρυσοῖς, τύποις ἐγκεχαραγμένα ἐκτυποῦσθαι ἐν τῷ τῆς ἀθηνᾶς ἱερῷ. γράφει δὲ ὁ πίνδαρος ἐν πυθίοις, ὑμνῶν τὸν ξενοκράτην τὸν ἀκραγαντῖνον, καὶ τὸν αὐτοῦ υἱὸν θρασύβουλον, χείρωνα κένταυρον τὸν θετταλόν, καὶ πολλῶν ἐξοχωτάτων ἀνδρῶν διδάσκαλον κάλλιστον (δι' ὧν καὶ πλείστων τῶν πάλαι ὑπομνήμασι θρυλλούμενος τυγχάνει ὤν) ἀχιλλέα τὸν πηλείδου, μαθητὴν αὐτοῦ νεανίσκον ἔτι ὄντα παραινεῖν πρὸς τὰ καλὰ καὶ ἅγια μαθήματα εἰωθέναι, πρὸς ἔτι δὲ ὥστε παντὶ σθένει μανθάνειν τὴν μὲν πρὸς θεοὺς εὐσέβειαν, τὴν δὲ πρὸς τοὺς γονέας αἰδῶ, τοῦτ' ἔστι ἀρετὰς τῆς πρώτης τε καὶ δευτέρας ἐντολῆς τοῦ δεκαλόγου. οὕτω γὰρ ἔχει περὶ τούτου τὰ τοῦ πινδάρου·

τόργον τοῦ πινδάρου σχολιαστὴς ἐν ἐξηγήσει τῆς ᾠδῆς τῶν ὀλυμπ.

ᾠδῇ ς.

φαντὶ

φαντὶ μεγαλοσθενεῖ Φιλύ-
ρας υἱὸν ὀρφανιζομένῳ Πηληΐδα πα-
ραινεῖν, μάλιστα μὲν Κρονίδαν
βαρυόπαν στεροπᾶν κεραυνῶν τε πρύτανιν,
θεῶν σέβεσθαι
ταύτας δὲ μήποτε τιμᾶς
ἀμείρειν γονέων βίον πεπρωμένον.

Τί δυσσεβὲς εὕροι τούτου λέξεων ἄν τις ἄνθρωπος, ὥς φαμεν, ἐθνικός; οὐχὶ αὐτὸ τῇ ἁγίᾳ γραφῇ λέγει, ἐν τῷ κελεύειν τὸν θεὸν ὑπὲρ πάντα ἀγαπᾶν, καὶ εἰς αὐτὸν μόνον ἐλπίζειν, τούς τε γονέας τιμᾶν, τῷ θεῷ πρῶτον ἅπερ αὐτοῦ ἐστὶ ἀποδιδομένους, ὥσπερ τοῦτο γίνεσθαι ὁ Πίνδαρος προστάττει; καὶ ἡ τοῦ θείου νόμου τάξις, ὅς ἐστιν ὁ νόμος τῆς φύσεως, οὗ ἐξ ἀρχῆς πάντες ἐθνικοὶ ἀεὶ κεκοινωνήκασιν, οὕτω διέταξε ὥστε ἐκ τῆς πρώτης ἐντολῆς, ὥσπερ ἐκ πηγῆς τινος καταῤῥεῖν τὰς τῶν ἄλλων ἀρετάς, περὶ θεῶν τε καὶ πλησίον ἡμῶν ὀφειλομένας.

Ἀλλά γε τὸ ἐν τοῖς ἐθνικοῖς βιβλίοις ἐλλιπές, σὺ μὲν πολλῷ ἄμεινον ἡμῶν ἐνθυμεῖς. περὶ γὰρ τοῦ θεοῦ, καὶ αὐτοῦ θελήματος, περί τε τῶν εὐεργεσιῶν τῶν τοῦ υἱοῦ κυρίου ἡμῶν ἰησοῦ χριστοῦ, καὶ περὶ τῆς ζωῆς αἰωνίου, καὶ τῆς προνοίας, τῆς τε παρακλήσεως ἢ παραμυθίας ἐν θλίψεσι, καὶ τῆς προσκυνήσεως ἔχομεν τοῦ ἁγίου πνεύματος χρησμοὺς ἀκινήτους, διὰ στόματος τῶν προφητῶν, μυσταγωγῶν θεοπνεύστων, καὶ τοῦ χριστοῦ, τῶν τε ἀποστόλων φωστήρων θεηγόρων καὶ θεόσυτον φωνὴν ἰαχόντων ἀνακηρυχθέντας, καὶ ἡμᾶς περὶ πάντων ἅπερ ἀναγκαῖά γε καὶ σωτήρια, ὑπαρχῇ ἀληθέστατα διδάσκοντας. τῶν δὲ μήτε ἐλάχιστον μέρος ἔχει τὰ τῶν ἐθνικῶν βιβλία, διὰ τὸ εἶναι ταῦτα ἀποκεκρυμμένα ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν καὶ καρδίων καὶ ἐνθυμημάτων αὐτῶν. ἔστι γὰρ μυστήρια ἄνευ ἀποκαλύψεως οὐ μὴ φανερά, ἀλλὰ κρυπτά. ὁ μονογενὴς υἱός, ὁ ὢν εἰς τὸν κόλπον τοῦ πατρός, ἐκεῖνος ἡμῖν ἐξηγήσατο. διὸ καὶ ἀληθῶς λόγος λέγεται, ὅτι ἀρχὴν αὐτὸς πρῶτος περὶ ἑαυτοῦ ἐρχομένου σπέρματος ἐν τῷ παραδείσῳ ἀνακηρύττων τοῖς πρωτοπλάστοις ἔτυχε, καὶ περὶ τῆς ἀληθινῆς ὁδοῦ τῆς σωτηρίας, καὶ ἀποκαταστάσεως, καὶ ἀναῤῥύσεως τοῦ ἀνθρωπίνου γένους (γενησόμενος ποτὲ δι' αὐτὸν θυσίαν λύτρον τε καὶ ἱκέτην παρὰ τῷ ἀϊδίῳ πατρὶ αὐτοῦ ὑπὲρ τῶν ἀθλίων καὶ ταλαιπώρων ἀνθρώπων) ἐπαγγελίας καὶ προῤῥήσεις ἔδωκε, καὶ δημηγορῶν περὶ τούτου ἀεὶ διατελεῖ. οὐ μὲν ἐφανέρωσε ἡμῖν τοῦτο ὁ πλάτων, ἢ ἀριστοτέλης, καίπερ σοφώτατοι τὰ ἄλλα ἔτυχον, ἐν τούτῳ δὲ πράγματι νήπιοι, τυφλοί τε καὶ μηδὲν ὁρῶντες παντελῶς αὐτοὶ τυφλῶν ὁδηγοί

ὄντε

οὔτε περὶ ἐκείνων, ἢ καὶ ἱστορίαν συγγράφουσιν ὁ ἡρόδοτος ἢ θουκυδίδης, ἢ ξενοφῶν τῶν ἑλλήνων ῥητορικώτατοι, καὶ ἐπὶ σοφίᾳ γε καὶ εὐεπείᾳ μεγίστην δόξαν κεκτημένοι, καὶ ἐν πολλοῖς ἄλλοις ἀρετῶν εἴδεσι περίβλεπτοι. ἀλλὰ ταῦτα ἔχει καὶ διηγεῖται μόνη βίβλος, ἣ οὐδεμίαν ἀπολείπει ὑπερβολὴν ταῖς ἄλλαις, μήτε ἐν οὐρανῷ, μήτε ἐν κόσμῳ· καὶ πάντα ἄλλα βιβλία, πάντων τῶν σοφωτάτων, καὶ εἰς πλάτος πολλῇ εὐφυείᾳ ἀρετῇ τε καὶ ἐπιστήμῃ κοσμηθέντων, πρὸς ταύτην παραβεβλημένα οὐδέν ἐστι, πλὴν καθάρματα, ἀναθήματα, ῥάκος τε ἀποκαθημένης. ἐκείνην δὲ βίβλον βιβλία ὀνομάζειν εἰώθαμεν κατ' ἐξοχήν, ὅτι αὕτη μόνη ἐστὶ βίβλος, καὶ μόνη διδάσκει καὶ ἀποδείκνυσι τὰ ξυμπάσαις ταῖς ἄλλαις μηδαμῶς πώποτε, μήτε καθ' ὕπνους καθορώμενα, μήτε ἠκουσμένα. καὶ περὶ αὐτοῦ μόνης ὁ ἰωάννης ὁ δῖος λέγων ἐστὶν, ὅταν φάμενος τυγχάνει· ἐρευνᾶτε τὰς γραφάς, ὅτι ὑμεῖς δοκεῖτε ἐν αὐταῖς ζωὴν αἰώνιον ἔχειν, καὶ ἐκεῖναι εἰσὶν αἱ μαρτυροῦσαι περὶ ἐμοῦ. καὶ ἐκείνη βίβλος ἡμῖν ἅμα φανερώτατα ποιεῖ, ὅτι πᾶν τὸ ἐκτὸς χριστοῦ, καὶ τῆς πίστεως, τῷ θεῷ ἀπαρέσκει, μήτε αὐτὸν τιμᾷ, ἀλλ' ὑβρίζει εἰς τὸν θεόν, εἰ καὶ κάλλιστον καὶ κατ' εἶδος ἁγιώτατον εἶναι δοκεῖ, καὶ τῆς ζωῆς αἰωνίου ἀξιώτατον. ὅτε δὲ ἐναντιοῦσθαι φαίνεται, ὅτε μιᾷ, ὅτε καὶ πλείοσι ἐντολαῖς τοῦ δεκαλόγου. καὶ γὰρ καὶ ἐν τῇδε βιοτῇ βασιλεῖς γαιοῦχοι οὐδ' αὐτοὶ ἀποδέχονται, ἀλλὰ μισοῦσιν, καίπερ παρὰ τοῖς ἄλλοις εὐδοκιμούμενα ἔργα ἀνθρώπου τοῦ εἰς ὀργὴν καὶ μῖσος περὶ αὐτοῖς καθισταμένου.

Ταῦτα δὲ ὅτι ἡμεῖς οὐκ ἀποδοκιμάζομεν, διὰ μακροτέρων ἀκριβέστερον οὐ χρὴ ἐξετάζειν (οὐ γὰρ τὸν χριστὸν παρὰ τῷ πλάτωνι, ὅτε τὴν ζωὴν αἰώνιον παρὰ τῷ ὁμήρῳ ζητοῦμεν, αὐτὴν ἐκεῖ οὐ μὴ εὑρησόμενοι πώποτε, καίτοι πολλὰ μογησάμενοι) ἀλλὰ γάρ τινα ἐν τούτοις τοῖς συγγραφεῦσι, ὧν μηδαμῶς χρὴ ὀλιγωρεῖν, ἀκριβοῦμεν, τὰ οὐ πάνυ ἀνωφελῆ, ἀλλὰ μεγάλην ῥοπὴν ἔχοντα πρὸς τὸ καλῶς τὸν βίον οἰκονομεῖν. οὐ γὰρ ἅπερ διάφορα τυγχάνει, καὶ ἀπ' ἀλλήλων κεχωρισμένα ὑπάρχει, πρὸς ἓν τέλος χρὴ ἀποβλέπειν· ἄλλως ὁποίαν ἂν χρείαν παρέξουσι ταῦτα, ἅπερ ἀλλοτρίου γένους τε καὶ εἴδους ἐστὶν, τότε συμβήσεται, καὶ θεὸς πρὸς τούτοις πολλὰ πάρεργα μάταιά τε καὶ ἀνωφέλιμα, πεποιηκέναι εὑρήσεται, εἰ πρὸς τὸ αὐτὸ τέλος αὐτὰ πάντα οὐχ ὅμοια, ἀλλὰ μᾶλλον πολυειδῆ ὁρμᾶν ὁραθήσεται.

Ἀλλὰ περὶ τῶν παιδειῶν φιλοσοφικῶν νεωστὶ διελέξαμεν, ὅτε αὐτὰς πανωφελεῖς κατίδομεν, καὶ ἐγνωκότες ἐτυγχάνομεν, οὐ μὴ μάτην σπουδάζειν τοὺς ἐπιμελέστατα αὐταῖς σχολάζοντας.

Τοῖς

Τοῖς αὐτοῖς τοιγαροῦν ἐπαρθεὶς, βιβλία τινὰ ἑλληνικὰ, ἃ σοι ἔδειξα, σοὶ δὲ αὐτὰ συνευδόκησεν, ἐν τῷ παρόντι ἐκδίδωμι, προσδοκίαν ἐμαυτῷ ἐμποιῶν, ταύτην τὴν ἐμὴν διαπόνησιν τοῖς περὶ τὰ καλὰ γράμματα σπουδάζουσιν ὠφέλιμόν τε καὶ κεχαρισμένην ἐσομένην.

Ἔδοξε δέ μοι προσφωνεῖν σε ἐν τῷ νυνὶ, ἅμα μὲν ὅτι ὁ καιρὸς ἐμοὶ παρὰ τῶν βουλευτῶν κυρίων σου δεδομένος, τοῦτο ἀπαιτεῖν ἔδοξε· ἅμα δὲ, ὅτι ἥδιστον ἐμοὶ συμβέβηκε, ἐκείνους τοὺς λόγους μετ᾽ ἀλλήλων πεποιημένους περὶ τῶν τεχνῶν τῇ μνήμῃ ἀναλαμβάνειν καὶ ἀναμιμνήσκεσθαι. ἅμα δὲ συνειδέσθαι ἐχρῆν, ὅτι σοῦ φίλου καὶ ἑταίρου καὶ γείτονος ἔτυχον, ὃς εὖ καὶ καλῶς πρὸς τὰ καλὰ γράμματα διατεθειμένος οὐκ ἀπολήγεις, ἀλλὰ αὐτὰ ὡς δέον ἐστὶ διακοσμεῖν καὶ ἐπαινῶν ἀεὶ διατελεῖς, καί τοι ταῖς ἁγίαις καὶ θεολογικαῖς διατριβαῖς, ὅλως ἐμφιλοχωρουμένως καὶ σχολάζων, αἷσπερ καὶ ὑμεῖς μάλιστα ὀρθῶς καὶ θεοφιλῶς ὑπὸ σοῦ πεπεισμένοις οὐδαμῶς ἐγκαλοῦμεν, ἀλλὰ μᾶλλον ὑμνοῦντες διὰ ἐπαίνου προσέτι ἔχομεν, τὸ σοῦ σὺν θεῷ μετ᾽ ὀλίγον ἐν ταῖς αὐταῖς μαθήσεσι μιμούμενοι. ταύτην δὲ τὴν γνώμην καὶ διάνοιαν πρὸς τὰ καλὰ γράμματα ἵνα πολὺν χρόνον ἐν σοὶ ὁ θεὸς συντηρῇ, ἐκ καρδίας εὔχομαι· καὶ μάλιστα τοῦτο ἐν τῷ παρόντι καιρῷ εὐκταῖον, ὅτι τὴν αὐτὴν φύσιν τε καὶ γνώμην, ἥνπερ σοι ἔμφυτον καὶ ἐγγεγεννημένην οἴδαμεν, ὀλίγοι τινὲς ἔχουσι, οἵ τινες οὐ μόνον τὰς τέχνας βλασφημοῦσιν, ἀλλὰ καὶ τοὺς περὶ αὐτὰς ἐπιμελέστερον πως διατρίβοντας λοιδοροῦντες καὶ διαβάλλοντες οὐκ ἀπαγορεύουσι, καίπερ μηδὲν τὸ φλαῦρον ἐξ αὐτῶν πώποτε ἀπέλαυσαν.

Ἔπειτα δὲ καὶ διὰ τοῦτο μάλιστα τὸ σοῦ ὄνομα ἐν ταύτῃ βίβλῳ προσγεγράφθαι προσήκει, ὥστε ἐμὲ δηλῶσαι σοὶ καὶ τοῖς ἄλλοις ἀνδράσιν ἀγαθοῖς καὶ κοσμίοις, ὅσου μέρους ἀξιῶ καί σε, καὶ τὴν φιλίαν καὶ ἑταιρείαν ἐκ τῶν κοινῶν ἐπιτηδευμάτων μετὰ τῶν ἀδελφῶν σου ἐμοὶ πεποιημένην· καὶ ὡς λίαν ἐμοὶ τούτου συγχαίρω, ὅτι ἐκείνους φίλους ἐπτείκσα, τοὺς φιλοτίμως πρὸς ἐμὲ διακειμένους, ὧν ἐκ μιᾶς πατριᾶς καὶ οἴκου, καὶ ἐξ ἑνὸς πατρὸς καὶ μητρὸς γεννηθέντων, ἡ πᾶσα μισνίας χώρα, ἐξ οὗπερ αὐτὴ μισνία ἅσπερ ἐμαυτὸν πειθόμενος οἶμαι τυγχάνουσα ὑπῆρξε, οὐ μὴ πώποτε ἔφησε ἐπισημονεστέρους καὶ μεγαλοπρεπεστέρους, καὶ ἐπιεικεστέρως ἔχοντας πρὸς τὰς τέχνας, ἃς ταῖς χάρισι συγκαταμιγνύντες οὐ παύονται, μήτε ἄνευ μουσῶν ζῆν ἡδέως δύνανται. περὶ μὲν σοῦ οὐ δεῖ διὰ μακροτέρων λεχθῆναι. περὶ δὲ τῶν ἀδελφῶν σου τῶν ἄλλων ἀνδρῶν πάντων περιβλέπτων, καὶ ἐν παιδείᾳ, ἐν εὐσεβείᾳ, ἐν ἀρετῇ τε καὶ ἐπισήμῃ μέγ᾽ ὄνομα καὶ κλέος ἐσχηκότων, καὶ μακρὰν ἀπόντων, μόνον ἐν τῷ νυνὶ μνείαν ποιήσω.

Ὁ γὰρ γεώργιος ὁ ἐπὶ τὴν ἡλικίαν πρεσβύτερος, οὐχὶ τὰ γράμματα εἰς τὰ μάλιστα ὠφέλησε, ταῖς αὐτοῦ διδασκαλίαις καὶ μαθήσεσι; οὐχὶ ὡς ὅτι πλεῖστοι ἐκ τοῦ διδασκαλείου αὐτοῦ ἦλθον, τὴν φύσιν τε καὶ μάθησιν ἄριστοι, ὥσπερ ἐκ τοῦ ἵππου τοῦ ὑπὸ Τροίας προβεβλημένοι, ὧν σπουδὴ τοῖς μὲν σχολαστικείοις καὶ τῇ ἐκκλησίᾳ χρήσιμος ὢν τυγχάνει, αὐτῷ δὲ γεωργίῳ περὶ τοιούτους αὐτοὺς πεποιηκότι, τὰς τῶν τιμῶν ἀρχὰς φέρει.

Οὐχὶ καὶ σὺ ἄνερ βέλτιστε, μετὰ τοῖν ἄλλοιν ἀδελφοῖν ἐκεῖθεν ἡμῖν ἐξῆλθες; καὶ ταῦτα μὲν αὐτοῦ μηδαμῶς ἀπόχρη, μηδενὸς ἄξια ἡγουμένου τὰ αὐτοῦ μέχρι τούτου διαπεπραγμένα, εἰ μὴ τὰ αὐτὰ ἀεὶ κατεργαζόμενος διατελέσῃ, αὐτὸς τῶν μουσῶν θεράπων ἀκάματος, μηδενὶ πόνου φειδόμενος, μήτε ἀπαγορεύων, μήτε ταῖς ἔχθραις καὶ διαβολαῖς καὶ φθόνοις τούτων δηλαδὴ ἀνθρώπων, οἵπερ εὐεργεσίαν αὐτοῦ καὶ χάριν καὶ τιμὴν μᾶλλον ὀφείλουσι, τῆς προαιρέσεως ἀποσπᾶται, τοῦ δρόμου γινομένου, ὃν τρέχει οὐκ ἄνευ ἱδρῶτος, πόνων τε πολλῶν τῆς ὑγιείας προσέτι ζημίας, εἰ μὴ σιδήρεός τις ἢ καὶ δίδυμος χαλκέντερος, ἢ ἀδαμάντινος εἴη ἄν, ὥσπερ δύο ἄνδρας ὥσπερ διαβόντας ὑπὸ τοῦ συνεχῶς πονεῖν μέγα θαυμάζει ἡ ἀρχαιότης, οὗ ἀνδρὸς λαμπροτάτου καὶ ὑπὲρ μέγεθος ἐξοχωτάτου. ὦ παντὸς ἀξιώματός τε καὶ αἰδοῦς ὡς ὅτι ἀξιωτάτου. υἱὲ θεοῦ αὐθ' ἡμῶν σαρκωθεὶς καὶ ἐνανθρωπήσας, σωτήρ τε καὶ μεσίτης ἡμῶν μόνος, σὺ ישוע ἡμῶν αὐταρκέστατε ἐπὶ πάντων τῶν προσποιουμένων τε καὶ πλαττόντων, οὐ μὴν καθ' ἕνα πρότερον νέους τινὰς σωτῆρας καὶ ἱκέτας, διάσωζε ἡμῖν ὑπὸ μήκιστον τὸν γεώργιον φαβρίκιον, κάλλιστόν τε καὶ σεμνότατον τῶν μουσῶν θεράποντα, ἵνα καὶ πλείους θεριστὰς πιστοὺς διακόνους καὶ ἐργάτας, εἰς τὸν σοῦ θερισμὸν ἀποστέλλῃ, ὥστε καὶ ἀπὸ τῶν κακῶν τῶν ἀντιπάλων αὐτοῦ μίσους καὶ λοιδορειῶν ἀδίκων ἅπερ διὰ τὴν εὐσέβειάν τε καὶ φιλαλήθειαν, καὶ εἰλικρίνειαν ὑπομένει ἐλευθεριαζόμενος, καὶ ἐν εἰρήνῃ ἡσυχίαν τε διάγειν, καὶ ἀδεῶς τὰ αὐτοῦ διαπράττειν ἡμᾶς στέργων μή ποτε ἀπολήγῃ, αὐτὸς φημὶ κόσμημα καὶ κλέος τῆς μισνίας πολὺ μέγιστον, μετ' ἄλλων ἀδελφῶν αὐτοῦ τοῦ ἀνδρέα καὶ ἰακώβου καὶ βλασίου βελτίστων ἀνδρῶν, θεοφιλεστάτων τε καὶ τοῦ ἀνθρωπίνου βίου χρησιμωτάτων, τῶν φίλων ἡμῶν διὰ πολλῆς αἰδοῦς ἀεὶ τιμηθησομένων. καὶ τοῦτο ὡς ποιήσεις, προσκυνήσαντες δεόμεθα σοῦ ὦ τέκνον θεοῦ ἰησοῦ χριστέ. ἔρρωσο κάλλιστα, σὺν γυναικὶ γλυκυτάτῃ, καὶ τῇ θυγατρὶ ἤδη τῇ νεωστὶ σοὶ γεννηθείσῃ. εὔχομαι εὐδαιμονέστατα ἀεὶ πράττειν τοῖς ἀδελφοῖς, τῷ γεωργίῳ ἀνδρὶ πολυβούλῳ, τῷ τοῦ διδασκαλείου ἐν μισνίῳ ἐπιστάτῃ ἀξιωτάτῳ·

Georgius, Andreas, Iacobus & Blaſius, Fabricij, fratres, omnes uiri boni & eruditi.

ἰακώβῳ

ἰακώβῳ τε καὶ βλασίῳ ἐν ἀργεντίνᾳ ἐν τοῖς νυνὶ διάγουσιν, ἀνδράσι ὡς ἀρίστοις, οὕτω καὶ πολλῇ ἐπιστήμῃ τῶν τε τρόπων σεμνότητι οὐ μετρίως κεκαλλυμμένοις. τούτοις δὲ προσάπτω μαρτῖνον τὸν κρούσιον, πάντων ἡμῶν ξυνὸν φίλον, τὸν τοῦ παιδευτηρίου ἐν τῇ πολυκλύτῃ μεμίγγῃ τῆς σουεβίας μάλα περιβόητον κυβερνητῆρα, φοίνικα τρίγλωττον, οὗ τινος βιβλία ἐν γλώττῃ ἑλληνικῇ διὰ τὴν τῶν μαθόντων ὠφέλειαν πλείστῃ σπουδῇ συγγεγραμμένα, καὶ παρὰ τοῦ ὀπωρινοῦ ἡμῶν ἀπεσταλμένα ἐλάβομεν, καὶ ἀνεγνώκαμεν, θαυμάσαντες τὴν αὐτοῦ φιλοπονίαν ἅμα καὶ τὸ εὐφυές, χάριν ἔχοντες οὐκ ὀπωρινῷ μόνον ἀνδρὶ βελτίστῳ, ἀλλὰ πολὺ μᾶλλον τῷ κρουσίῳ, ὑπὲρ τούτου τὸ δῶρον προσφιλέστατον καὶ πολυωφελέστατον πρώτῳ πάντων ὀφείλομεν. πρὸς τὴν αὐτοῦ ἐπιστολὴν φιλανθρωπίας καὶ εὐνοίας πολλῆς μεστὴν ἄρτι πρὸς ἡμᾶς συγγραφθεῖσαν ἀποκρινοῦμεν τοῦ καιροῦ ἐπιτυχόντες. καὶ τοῦτο ἵνα αὐτῷ περὶ ἡμῶν ἀπαγγέλλῃς, ἀφορμὴν λαβών, ὡς μάλιστα σοῦ δεόμεθα ἄνδρα βέλτιστε. ἔρρωσο πάλιν ἐπὶ μήκιστον, καὶ τὰ ἡμῶν μετὰ τῶν ἀδελφῶν σου καὶ τοῦ κρουσίου, ἡμῖν σώζειν τε καὶ κοσμεῖν ἀεὶ διατέλεσον.

Martinus Cruſius ſcholæ Mēmingēſis in Suevia Rector, vir doctiſſimus.

ΚΟΛΟΥΘΟΥ ΒΙΟΣ.

Κολοῦθος λυκοπολίτης θηβαῖος ἐποποιὸς, γεγονὼς κατὰ σουίδαν ἐπὶ ἀναστασίου τοῦ κληθέντος βραχινοῦ, μετὰ ζήνωνα βασιλεύσαντος ἐν κωνσταντινουπόλει. μεθ' ὃν, ἐβασίλευσεν ἰουστῖνος ὁ θρᾷξ· καὶ μετ' ἐκεῖνον ἰουστινιανὸς ὁ θεῖος, ὁ ἐλευθερώσας ἰταλίαν τῆς δουλείας τῶν γότθων, διὰ βελισαρίου, ἀνεψιὸς ὢν ἐκείνου, χίλια ἔτη εἰσὶ, καὶ μικρόν τι πρός. οὗτος ἔγραψε καλυδωνιακὰ δι' ἐπῶν, ἐν βιβλίοις ἕξ. καὶ ἐγκώμια, καὶ περσικά. τούτῳ ἐπιγέγραπται καὶ τὸ παρὸν ποίημα, ἑλένης ἁρπαγὴ, ἐν ἀπουλίᾳ συνήθης, καὶ γνώριμον, ἐπεὶ καὶ ἡ ποίησις τοῦ ὁμηρικοῦ κοΐντου πρῶτον εὕρηται ἐν τῷ ναῷ τοῦ θείου νικολάου τῶν κασσούλων, ἔξω τοῦ ὑδρόντου. ὃ ἀνασώσας ὁ θεῖος *βησσαρίων ὁ νικαίας καρδινάλις †θεοσκουλαίνῃ, τοῖς βουλομένοις ἐκοίνωσε· καὶ τοῦτο δὲ ἀπόκρυφον γεγονὸς, νῦν κοινὸν ἐστι.

* *Beſſarion Nicænus Cardinalis, fuit homo Græcus, uir græcè atque latinè doctiſſimus, ingenij acumine, eloquentia & prudentia admiranda præditus, uir de literis optimè meritus: qui & ipſe multa eruditè in philoſophia ſcripſit, quæ adhuc extant: & qui erutis & uindicatis ab interitu multis optimis uetuſtis græcis authoribus, bibliothecam græcam triginta millibus nummum aureorum emptam, Venetijs extruxit, ne omnino græca literatura deficeret. Ex ea bibliotheca aliquot optimi authores editi, adhuc hodie ſunt in publico. Fuit itaq; Cæſaribus, regibus, principibus, ac ipſi etiam Papæ uir chariſſimus. Comitatus Romæ plerũq; incedebat, græcæ ac latinæ linguæ eius tẽporis luminibus. Circa eum namq; ſemper uiſebantur, Trapezũtius, Gaza, Argyropylus, Plethõ, Philelphus, Blondus, Aretinus, Pogius, Valla, Sipontinus, Campianus, Platina, Domitius, &c. Moritur, ſecundum Tritemium, Anno Chriſti 1473. De eo uide plura apud Platinã in Panegyrico diui Beſſarionis, Ionium etiam in Beſſarione, & Volaterranũ lib.21.*

† Fortè legendũ eſt θεοσκουλαίνοις, niſi θεοσκουλαίνου cum καρδινάλις potius iungendum eſt.

Ἄλλως, καὶ συντομώτερον, ἐκ τῆς Σουίδα.

Κόλουθος λυκοπολίτης, θηβαῖος, ἐποποιὸς, γεγονὼς ἐπὶ τῶν χρόνων ἀναστασίου τοῦ βασιλέως. ἔγραψε καλυδωνιακὰ ἐν βιβλίοις ϛ, καὶ ἐγκώμια δι' ἐπῶν, καὶ περσικά.

ὙΠΟΘΕΣΙΣ ΤΟΥ ΠΑΡΟΝΤΟΣ ποιήματος.

Ἐστὶ δὲ ἰδεῖν ἐν τούτῳ, τὴν ἐν τῷ γάμῳ τοῦ πηλέως καὶ θέτιδος συναγωγὴν τῶν θεῶν, καὶ τὴν τῆς ἔριδος σύγχυσιν, καὶ ἔριν περὶ τοῦ μήλου, καὶ ὅτι ὁ ζεὺς ἔπεμψεν ἑρμῆν πρὸς πάριν, κρινοῦντα τὰς τρεῖς θεάς· καὶ τῇ ἐνειδεστέρᾳ δώσοντα τὸ μῆλον. καὶ πολλῶν ῥηθέντων, ὁ πάρις δέδωκε τῇ ἀφροδίτῃ τὸ μῆλον, ἐπὶ ὑποσχέσει λαβεῖν τὴν ἑλένην, ὃ καὶ γέγονε. πλεύσας γὰρ εἰς τὴν ἑλλάδα, καὶ εἰς σπάρτην, καὶ λαβὼν ἐκείνην, ἀνήγαγεν εἰς ἴλιον, κακὸν ἀρχέκακον πάντων τῶν δεινῶν.

COLVTHI VITA.

Coluthus [a] Lycopolita Thebæus poeta, floruit, ſecundum Suidam, Anaſtaſij temporibus, cui Brachino nomen erat, ac poſt Zenonem regnantis in Conſtantinopoli. Poſt eum regnauit Iuſtinus Thrax. Ac poſt hunc iterum Iuſtinianus ille diuus, qui liberam fecit Italiam à ſeruitute Gotthorum, per [b] Beliſarium, huius (Iuſtini) nepos exiſtẽs. Mille anni (ab [c] eo tempore) abierunt, & præterea paulo plures. Is (Coluthus) ſcripſit Calydoniaca uerſibus, libris ſex. Encomia etiam, & Perſica. Huic inſcriptum eſt etiam præſens poema, Helenæ raptus, in [d] Apulia familiare & cognitum: ubi & poema [e] Homerici Quinti primò repertum eſt, in templo diui Nicolai Caſſularum, extra [f] Hydruntẽ. quod cum ab interitu uindicaſſet diuus Beſſarion Nicææ Cardinalis, Thuſculanis uolentibus communicauit. Idq; cum prius abſconditum fuiſſet, nunc omnibus commune fiet.

Aliter, & breuius, ex Suida.

Coluthus Lycopolita, poeta Thebæus, floruit temporibus Athanaſij regis. Scripſit uerò Calydonica libris ſex, & Encomia uerſibus, & Perſica.

ARGVMENTVM PRAESENTIS *poematis.*

Licet uidere in hoc (poemate) in [g] nuptijs Pelei & Thetidis, deorum conuentum, & Eridis deæ tumultum & contentionem de pomo: & quòd Iupiter miſerit Mercurium ad Paridem, [h] iudicaturum tres deas, & formoſiori daturum pomum. Et (quòd) multis utrinque dictis Paris dederit Veneri pomum, propter promiſsionẽ, quòd accepturus ſit Helenam: quod etiam factum eſt. Nauigans enim in Græciam & Spartã, & rapiens Helenam, traduxit in Ilium, malum principale aduerſorum omnium.

a *Id eſt, ex Lycopoli ciuitate Thebaidis, quæ regio eſt Aegypti, in qua et fuit Thebe urbs maxima. hecatonpylos Homero uocata, quòd portas haberet centum, & uicos ad tria millia. Diodorus Sicul. lib. 2. Volateranus lib. 12.*

b *Beliſarius, uir fuit fortis ac bellicoſus, homo græcus, dux exercitus Iuſtiniani. Is Beliſarius Perſas in Oriente uicit, Vuandalos in Aphrica, & Gothos in Italia. Volaterranus lib. 23. Commentariorum urb.*

c *Ab eo tempore, quo uixit Coluthus. Id autem argumentũ fortè primùm ſcriptum eſt tempore Beſſarionis Cardinalis, qui uixit ſub Friderico tertio, qui regnum accepit anno Chriſti 1440, ſub Papis Eugenio, Nicolao, Pio, Calliſto, & Xyſto, uſq; ad annum ſeptuageſimum ætatis ſuæ.*

d *Italiæ eſt regio, inter Dauniã & Calabriam, quæ Iapygia etiam à ſcriptorib. uocitatur. Strabo lib. 6. Mela 2.*

e *Quintum Calabrum intelligit, qui libris 14. ſcripſit Homeri Paralipomena, dulciſsimo græco carmine: ubi ab interfecto Hectore incipiens (ibi nãq; deſierat Homerus) bellum Troianum uſque ad finem, hoc eſt, ultimam Troiæ uaſtationẽ perſequitur: qui libri adhuc extãt, Venetijs ab Aldo olim editi.*

f *Hydrus mons eſt Apuliæ, iuxta quem eſt oppidum eiuſdem nominis. Strabo lib. 6.*

g *De nuptijs quas Peleus celebrauit cũ Thetide, in Theſſalia, in monte Pelio, in ædibus Chironis centauri, ubi dij inuitati affuerunt omnes, uide 3 hymnũ Pythiorum Pindari. Librum item 4 hiſtoriæ Argonauticæ Apollonij: Homeri 24. Iliad. Calabrum lib. 3. in Paralipomenis. meminit etiam Plato alicubi, cum Xenophonte.*

h *De eo uide Daretem Phrygium, mox in initio hiſtoriæ Troianæ: Lycophronem in Caſſandra, Dionem oratione 10, Lucianum in dialogo qui θεῶν κρίσις inſcribitur. Meminerunt etiam Euripides, Virgilius, Ouidius & Apuleius: tametſi ab Homero id iudicium Paridis ſit neglectum, quod Macrobius etiam obſeruauit.*

ΚΟΛΟΥΘΟΥ ΘΗ- ΒΑΙΟΥ ΛΥΚΟΠΟΛΙΤΟΥ

ἐποποιοῦ, ἑλένης ἁρπαγή.

Νύμφαι τρωϊάδες, ποταμοῦ ξάνθοιο γενέθλη,
αἳ πλοκάμων [a] κρήδεμνα, καὶ ἱερὰ παίγνια χειρῶν
πολλάκι [b] παρβώησιν ἐνὶ ψαμάθοισι λιποῦσαι,
εἰς χορὸν [c] ἰδαίησιν [d] ἐπαντέλλεσθε χορείαις,
δεῦτε [e] θεμιστοπόλοιο νοήματα μηλοβοτῆρος,
εἴπατέ μοι κελάδοντος ἀπερχόμεναι ποταμοῖο,
ἐξ ὀρέων, πόθεν ἦλθεν ἀήθεα πόντον ἐλαύνων,
ἀγνώστων ἁλὸς ἔργα. τί δὲ χρέος [f] ἔπλετο νηῶν
ἀρχεκάκων, ἵνα πόντον ὁμοῦ καὶ γαῖαν ὀρίνῃ
βουκόλος; [g] ὠκυπέτη δέ τις ἔπλετο νείκεος ἀρχή,
ὄφρα καὶ ἀθανάτοισι θεμιστεύουσι [h] νομῆες.
τίς δὲ δικασπολίη, πόθεν ἔκλυεν οὔνομα νύμφης
ἀργείης· αὐταὶ γὰρ ἐθηήσασθε [i] μολοῦσαι,
ἰδαίης [k] κάρηνον ὑπὸ πρηῶνα φαλάκρης,
καὶ πάριν [l] οἰοπόλοισιν ἐφεδριόωντα θοώκοις,
καὶ χαρίτων βασίλειαν ἀγαλλομένην ἀφροδίτην.
ὡς ὁ μὲν ὑψιλόφοισιν ἐν [m] οὔρεσιν αἱμονιήων
νυμφιδίων [n] πλῆθος ἀειδομένων ὑμεναίων,
ζηνὸς ἐφημοσύνῃσιν [o] ᾠνοχόει γανυμήδης.
πᾶσα δὲ κυδαίνουσα θεῶν ἔσπευδε γενέθλη,
αὐτοκασιγνήτην [p] λευκώλενον ἀμφιτρίτης.
ζεὺς μὲν ἀπ' [q] οὐλύμποιο, [r] ποσειδάων δὲ θαλάσσης.
ἐκ δὲ μελισσήεντος [s] ἀπεσσυμένων ἑλικῶνος,
[t] μουσάων [u] λιγύφωνον ἄγων χορὸν ἦλθεν ἀπόλλων.
τὸν δὲ μεθ' ὡμάρτησε κασιγνήτη διὸς ἥρη.
οὐδ' αὐτὴ βασίλεια καὶ ἁρμονίης ἀφροδίτη
ὀρχομένη [x] δήθυνεν ἐς ἄλσεα κενταύροιο.
καὶ στέφος ἀσκήσασα γαμήλιον ἤλυθε πειθὼ,
τοξευτῆρος ἔρωτος [y] ἐλαφρίζουσα [z] φαρέτρην.
καὶ [a] βριαρὴν τρυφάλειαν ἀπὸ κροτάφοιο [b] μεθεῖσα,
ἐς γάμον ὡμάρτησε, γάμων δ' ἀδίδακτος ἀθήνη.

οὐδὲ

a κρήδεμνα, uittã coronamq́; ſignificat κρήδεμνον, quaſi καρήδεμνον, à κάρα καὶ δέομαι, quòd capiti circũligetur, ſeu caput in eo uol uatur. b παρβώησιν, pro παρόχθαις. c ἰδαίησιν, pro ἰδαίαις, Atticè. d ἐπαντέλλεσθε, pro ἀνατέλλεσθε, per ſyncopen.
e θεμιστοπόλοιο, legis iura uerſantis, iudiciũ ferẽtis, à θέμις θέμιστος καὶ πολέω. f ἔπλετο, pro ἐπέλετο, per ſyncopen, uerbi πέλομαι.
g ὠκυπέτη, ſubita, ſubitò, deq́; improuiſo aduolans, ab ὠκὺς καὶ πέτομαι uolo. h νομῆες, pro νομεῖς, Ionicè, à νομεύς. i μολοῦσαι, aoriſt. 2. particip. uerbi μολέω.
k κάρηνον. quòd ſi legas δικάρηνον, ſeu τρικάρηνον, uerticẽ tricipitem, conſtabit uerſus. l οἰοπόλοισιν, ab οἶος καὶ πολέω, in quibus ſolus uerſabatur. m οὔρεσιν, pro ὄρεσι, cũ epentheſi υ. n πλῆθος, pro πλῆθος, Ionicè. o ᾠνοχόει, pro οἰνοχόει, cũ proſtheſi Attica ι, uerbi οἰνοχοέω. p λευκώλενον, albas ulnas habentẽ: ſynecdochicôs, parte pro toto uſurpata.
q οὐλύμποιο, pro ὀλύμπου. r ποσειδάων, pro ποσειδῶν, Aeolicè.
s ἀπεσσυμένων, uerbi ἀπέσσυμαι.
t μουσάων, pro μουσῶν, Aeolicè.
u λιγύφωνον, à λιγὺς καὶ φωνὴ, dulcem ſonoramq́; uocem emittentẽ.
x δήθυνεν, pro ἐδήθυνεν, abiecto augmento, more poetico.
y ἐλαφρίζουσα, alleuans, ſuſtinẽs, facilè geſtans. z φαρέτρην, pro φαρέτραν, Ionicè, quaſi φέρετραν τὰ τρώοντα, hoc eſt, βέλη, ſagittas. a βριαρὴν, pro βαρὺν, Ionicè. b μεθεῖσα, aoriſt. 2. participium uerbi μεθίημι.

COLVTHI THE-BAEI LYCOPOLITAE poetæ, Helenæ raptus.

NYmphæ Troianæ, fluminis Xanthi propago,
Quæ capillorum tegumenta, & ſacra manuum ludicra,
Sæpe paternis in arenis (Xanthi) linquentes
In chorum aſcendiſtis, (ad) Idæa tripudia,
Agite iudicis paſtoris iudicia
Narrate mihi, egreſſæ fluuium ſonorum,
Ex montibus, unde uenit inſuetum mare nauigans,
Ignorans maris labores. quæ uerò neceſſitas fuit nauium
[a] *Pernicioſarum, ut mare ſimul etiam terram concuteret,*
Bubulcus (ipſe)? inexpectatū utiq; fuit cōtentionis initiū,
Vt etiam immortalibus ius dicerent paſtores.
Quod uerò iudiciū (id fuit) unde audiuit nomen nymphæ
Argiuæ? ipſæ enim (uos) uidiſtis, abeuntes
Ad iugum excelſum Idæi promontorij,
Et Paridem ſolitarijs [b] *ſedibus inſidentem,*
Et [c] *Venerem Gratiarum reginam uictoria exultantem.*
Quando [d] *altijugis in montibus Theſſaliæ,*
Sponſales cum celebrarentur [e] *Hymenæi Pelei,*
Iouis mandatis uinum pocillabatur Ganymedes:
Omnis uerò deorum natio properabat ornare (ſua præſentia)
(Thetidem) formoſam germanam Amphitritæ:
Iupiter quidem de cœlo, Neptunus aūt è mari (aſſuerunt).
Ex mellito uerò Helicone properantium
Muſarum ſonorum chorum uenit ducens Apollo.
Eum uerò ſimul ſecuta eſt Iuno, Iouis ſoror:
Neq; ipſa regina & Harmoniæ (mater) Venus
Cunctabatur proficiſcens ad ædes centauri Chironis.
Venit etiam coronā nectens ſponſalem (ſpōſæ) Suadela,
Sagittarij Cupidinis pharetram geſtans.
Et horrendam galeam de capite deponens
Ad nuptias ſecuta eſt Minerua, nuptiarū (quāuis) expers.

Neq;

a ἀρχεκάκων, quæ fuerunt belli principia. ubi quoq; pro α, ε legi debet, quòd uerſus aliàs nō conſtet: quòd et apud Homerum Paridis naues νῆες ἀρχέκακοι nominentur, Iliad. ε. b ἱδρυόωντα, pro ἱδρυῶντα, cum epentheſi ο, uerbi ἱδρυάω. & δοάασσε pro δόασσε, cum epentheſi ο ſimiliter. c ἀφροδίτην, quā alij ἀπὸ τοῦ ἀφραίνειν deducūt, q. ſtultos faciat homines: quemadmodum in Mimo etiam dicitur, quòd amare & ſapere uix Deo concedatur. uel ἀφρόνας τε διαίνει, quòd ſine Cerere Bacchoq; frigeat Venus. ἐν γὰρ πλησμονοῦντι κύπρις, ἐν πεινῶντι δ' οὔ, quemadmodum in uerſu Euripidis apud Athenæum id indicatur. Alij aliunde dictam putant, quæ nunc ſinimus, in Etymologicū illa noſtrum reijcientes. d ὑψιλόφοισιν, ab ὕψι altè, καὶ λόφος uertex, tumulus, cacumen: ubi quoq; pro υ, iota legendum eſt. e ὑμεναίων. Hymenæus, & Hymen, nuptiarum Deus à græcis habitus, ut Thalaſſius à Romanis: quemadmodū id docet Plutarchus in Problematis. Vnde Hymenæi pluraliter pro nuptijs ipſis, & Hymenæa in genere neutro pro nuptialibus ſacris ponūtur, autore Suida: nomine etiā facto ἀπὸ τοῦ ὁμοῦ ναίειν, hoc eſt, ſimul habitādo, quia uir & uxor una caro in duobus corporibus, unaq; anima cohabitāt.

οὐδὲ κασιγνήτη Λητωΐας Ἀπόλλωνος
Ἄρτεμις ἠτίμησε, καὶ ἀγροτέρη περ ἐοῦσα.
οἷος δ' οὐ κομέων, οὐ [a] δ' ἥιον ἔγχος ἀείρων,
ἐς δόμον ἡφαίστοιο [b] σιδήρεος ἤλυθεν ἄρης,
τοῖος ἄτερ [c] θώρηκος, ἄτερ θηκτοῖο σιδήρου,
[d] μειδιόων ἐχόρευεν. ἔριν δ' ἀγέραστον ἐᾶσαι
οὐ χείρων ἀλέγιζε, καὶ οὐκ ἐμπάζετο πηλεύς.
χρυσείοις δ' ἑκάτερθε τιναξαμένη πλοκάμοισι
[e] βότρυς, [f] ἀκερσεκόμης ζεφύρῳ [g] στυφελίζετο χαίτην.
ἠδ' ἅ τε ποιμένος † ἀποπλαγχθεῖσα νομοῖο
πόρτις, ἐρημαίῃσιν ἐνὶ [h] ξυλόχοισιν ἀλᾶται,
φοινήεντι μύωπι βοῶν ἐλατῆρι τυπεῖσα·
[i] τοῖα [k] βαρυζήλοισιν ἔρις πληγῇσι [l] δαμεῖσα,
[m] πλάζετο, μαστεύουσα θεῶν πῶς δαῖτας ὀρίνοι.
πολλάκι δ' [n] εὐλάϊγγος ἀπὸ κλισμοῖο [o] θοροῦσα,
ἵστατο, καὶ [p] παλίνορσος ἐφέζετο. [q] χειρὶ δὲ γαίης
οὐδέ τε [r] κόλπον [s] ἔρυξε, καὶ οὐκ [t] ἐφράσσατο πέτρην.
ἤθελε δ' ἠχήεντα πυρὸς πρηστῆρα τινάσσειν,
ἐκ χθονίων πυλεῶνας ἀναστήσασα βερέθρων,
οὐρανὸν ὑψιμέδοντος ἀϊστῶσαι διὸς ἕδρην.
ἡφαίστῳ δ' [u] ὑπόεικεν ἀτυζομένη περ ἐοῦσα.
καὶ πυρὸς ἀσβέστοιο, καὶ ἰθυντῆρι σιδήρου,
καὶ σακέων [x] βαρύδουπον [y] ἐμήσατο κόμπον ἀράσσειν,
εἴ ποτε δειμαίνοντες ἀναθρώσκοιεν ἰωῇ.
ἀλλὰ καὶ ὁπλοτέρην δολίην ἐφράσσατο βουλήν,
ἄρεα δειμαίνουσα σιδήρεον ἀσπιδιώτην.
ἤδη δ' ἑσπερίδων χρυσέων [z] ἐμνήσατο μήλων.
ἔνθεν ἔρις πολέμοιο προάγγελον ἔρνος ἑλοῦσα,
μήλων, [a] ἀριζήλων ἐφράσσατο δήϊα μόχθων.
χειρὶ δὲ κινήσασα σκότους [b] πρωτόσπορον ἀρχήν,
ἐς θαλίην ἔρριψε, χορὸν δ' ὤρινε [c] θεάων.
ἥρη μὲν παράκοιτις ἀγαλλομένη διὸς εὐνῇ
ἵστατο θαμβήσασα, καὶ ἤθελε ληΐζεσθαι.
[d] πασάων δ' ἅ τε κύπρις ἀρειοτέρη [e] γεγαῦα,
μῆλον ἔχειν ἐπόθησεν, ὅτι κτέρας ἐστὶν ἐρώτων.
ζεὺς δὲ θεῶν τὸ νεῖκος ἰδὼν, καὶ παῖδα [f] καλέσσας,
[g] τοῖον [h] ἐφεδρήοντα προσέννεπεν ἑρμάωνα·
εἴ τινά που ξανθοῖο παρ' ἰδαίοιο ῥεέθροις

παῖδα

a δάιον, παρὰ τὸ δαίω, τὸ κόπτω, ſeu τὸ καίω etiam. b σιδήρεος, ferreus. & τῆνος, lege τοῖος.
c θώρηκος, pro θώρακος, Ionicè.
d μειδιόων, pro μειδιῶν.
e βότρυς, accuſatiuus cõtractus, pro βότρυας, unum de ijs quæ ὁλιο γενάλη ſolẽt uocare grammatici.
f ἀκερσεκόμης, id eſt, iuuenis adhuc, intonſus, imberbis, cui nondũ barba radebatur, à κείρω καὶ κόμη.
g στυφελίζετο, pro ἐστυφελίζετο, ſpargendam dabat, abiecto augmẽto.
† ἀποπλαγχθεῖσα, uerbi πλάζομαι.
h ξυλόχοισιν, à ξύλον lignum, καὶ λοχμὴ, in locis cõſitis arboribus, in arboreto, ut ſic loquamur.
i τοῖα, adiectiuo plurali pro aduerbio poſito. k βαρυζήλοισιν, grauis æmulationis, ad uerbum.
l δαμεῖσα, aoriſt. 2. paß. particip. uerbi δαμάω. m πλάζετο, pro ἐπλάζετο, abiecto augmento.
n εὐλάϊγγος, ab εὖ καὶ λᾶϊγξ.
o θοροῦσα, aoriſt. 2. part. uerbi θορέω. p παλίνορσος, iterũ mota, à πάλιν καὶ ὄρομαι. q χειρί, Legendũ fortè χεῖρα. r κόλπον, lege κόλπω. s ἔρυξε, uerbi ἐρύκω. t ἐφράσατο, pro ἐφράσσατο, obſeruauit, uidit iacentẽ. u ὑπόεικεν, obtemperabat, cedebat, ab εἴκω. x βαρύδουπον, à βαρὺ καὶ δουπέω. y ἐμήσατο, uerbi μήδομαι. z ἐμνήσατο, uerb. μνάομαι.
a ἀριζήλων, ualde æmulandorum.
b πρωτόσπορον, primum ſeminariũ, ſeu adiectiuè, primò ſeminatũ principium, à πρῶτον καὶ σπείρω.
c θεάων, pro θεῶν, Aeolicè.
d πασάων, pro πασῶν. e γεγαῦα, pro γεγονυῖα, uerbi γάω, Ionicè. f καλέσσας, pro καλέσας, geminato σ propter uerſum.
g τοῖον, adiectiuũ aduerbialiter uſurpatum. h ἐφεδρήοντα, uerbi ἐφεδράω.

Neq; ſoror Latonia Apollinis
Diana neglexit, agreſtior quamuis exiſtens.
Qualis uerò non galeam, non hoſtilem haſtam quatiens
In domum Vulcani Mars uenit rigidus:
Talis (quoq;) ſine thorace, ſineq; acuto ferro
Rides ſaltabat (in nuptijs Pelei). Contentionẽ aũt inhono-
Nõ metuebat Chirõ, & nõ curabat Peleus. (ratã ſinere
Aureis uerò utrinq; quatiens capillis
Vuas, Bacchus Zephyro ſpargendam dedit comam.
Ipſa uerò, quaſi decedens de herboſo pabulo
Vitula, (quæ) deſertis in ſyluis errat,
Cruento † œſtro boum agitatore percuſſa:
Taliter (quoq;) Contentio uehementibus plagis domita
Errabat, queritans quomodo deorum conuiuia turbaret.
Sæpe uerò de lapidea ſede proruens
Stabat, & iterum inſidebat: manum uerò terræ
Sinu non abſtinuit, & non (tamen) inuenit lapidem.
Voluit enim ſonorum fulmen ignis (inde è ſilice) elidere,
Ex terreſtribus uoraginibus Titanas reſuſcitans,
Igni hoſtili perdere cœlum, Iouis ſummipotentis ſedem.
Irata autẽ quãuis exiſtens, tamen obtẽperabat Vulcano,
Et ignis inextinguibilis & ferri moderatori. (re,
Et in animo cogitauit grauiſonũ ſtrepitũ clipeorũ excita-
Si uerò metuentes (dij) proſilirent (ad) ſtrepitum illum.
Verùm etiam recentius (aliud) doloſum excogitauit conſi
Martem metuens ferratum (&) ſcutatum. (lium,
Tum etiam aureorum malorum Heſperidũ recordata eſt.
Inde (ipſa) Eris belli ſeminarium decerpens germen,
Pomum, illuſtrium inuenit conſilia certaminum.
Manu aũt mouens (pomum) primũ belli principiũ (ipſum)
In conuiuium iecit, & deinde chorum dearum turbauit.
Iuno quidem (Iouis) coniunx, Iouis lecto ſuperbiens,
Stabat admirata (pomũ,) & uolebat (ipſum) ut prædã ca-
Venus uerò quaſi præſtãtior exiſtens omnibus, (pere.
Pomum (etiã) habere uoluit, quod peculiũ eſſet amorũ.
Iupiter aũt dearũ etiã contentionẽ uidens, & puerũ uocãs
Mercurium, taliter aſſidentem (ſibi) compellabat:
An quenquam fortè apud fluenta Xanthi Idæi

† μύωπι, inſecti genus, quod maximè boues inſectatur. Sunt qui crabronem interpretantur, facto nomine à μύω, claudere, oculisq; conniuere (à quo uerbo ſunt qui μυωπίζειν etiam factum uolunt) Græci alio quoque nomine οἶστρον nuncupant, latini aſylum & tabanum: cuius lõgior etiam notatio eſt in 3. Georg. Virgilij. Vide apud Eraſmum prouerb. Oeſtro percitus.

παῖδα πάριν πριάμοιο, τὸν ἀγλαὸν εἰνετῆρα,
τροίης βουκολέοντα κατ' [a] οὔρεα τέκνον [b] ἀκούεις;
[c] κείνῳ μῆλον ὄπαζε, διακρίνειν δὲ θεάων (πων.
[d] κέκλεο, καὶ βλεφάρων συνοχὴν καὶ [e] κύκλα προσώ
ἡ δὲ διακρινθεῖσα φορὴν [f] περίπυστον ὀπωπῆς
κάλλος, ἀριστοτόκης ἐχέτω καὶ κόσμον ὀπώρης.
ὣς ὁ μὲν ἑρμάωνι πατὴρ ἐπέτελλε κρονίων.
αὐτὰρ ὁ πατρῴῃσιν ἐφημοσύνῃσι πιθήσας,
εἰς ὁδὸν ἡγεμόνευε, καὶ οὐκ ἀμέλησε θεάων.
πᾶσα δὲ λωϊτέρην καὶ ἀμείνονα [g] δίζετο μορφήν.
κύπρις μὲν δολόμητις ἀναπτύξασα καλύπτρην,
καὶ περόνην θυόεντα διασφίγξασα κομάων,
χρυσῷ μὲν [h] πλοκάμους, χρυσῷ δ' ἐστέψατο χαίτην.
[i] τοῖα δὲ παῖδας ἔρωτας [k] ἀνηύτησεν ἰδοῦσα·
ἐγγὺς ἀγὼν φίλα τέκνα, [l] περιπτύξασθε τιθήνην.
σήμερον ἀγλαΐαι με διακρίνουσι προσώπων.
δειμαίνω τίνι μῆλον ὁ βουκόλος οὗτος [m] ὀπάσσει.
ἥρην μὲν χαρίτων [n] ἱρὴν γενέτειραν τιθήνην,
φασὶ δὲ κοιρανίην μεθέπειν, καὶ σκῆπτρα φυλάσσειν,
καὶ πολέμων βασίλειαν ἀεὶ καλέουσιν ἀθήνην.
[*] μούνη κύπρις ἄναλκις [o] ἔην θεὸς, οὐ [p] βασιλήων
κοιρανίην, οὐδ' ἔγχος ἀρήϊον, οὐ βέλος ἕλκω.
ἀλλὰ τί δειμαίνω περιώσιον; αὐτὶ μὲν αἰχμῆς,
ὡς θοὸν ἔγχος ἔχουσα [q] μελίφρονα δεσμὸν ἐρώτων
κεστὸν ἔχω, καὶ κέντρον ἄγω, καὶ τόξον ἀείρω.
κεστὸν, ὅθεν φιλότητος ἐμῆς ἐμὸν [r] οἶστρον [s] ἑλοῦσαι,
πολλάκις ὠδίνουσι, καὶ οὐ θνήσκουσι γυναῖκες.
τοῖον ἐφεπομένη [t] ῥοδοδάκτυλος ἕσπετο κύπρις.
οἱ δ' ἄρα μητρῴης στρατῆς ἀΐοντες ἐφετμῆς
[u] φοιτῆρες ἔρωτες, [x] ἐπερρώοντο τιθήνῃ.
ἄρτι μὲν ἰδαίην [y] ὑπέδραμεν [z] οὖρος ἄκρην,
κρείζων δ' εὑρόμενοι πάρις πατρώϊα μῆλα,
[a] ποιμένων ἑκάτερθεν ἰδὼν προχοῇσιν ἀναύρου.
νόσφι μὲν [b] ἀγρομένων ἀγέλην [c] πεμπάζετο ταύρων,
νόσφι δὲ βοσκομένων [d] διεμέτρεε [e] πῶυα μήλων.
καί τι ὀρεσταύλοιο [f] δέρυ μετόπισθε χιμαίρης
[g] ἐκκρεμὲς [h] ᾐώρητο, καὶ αὐτῶν ἅπτετο μηρῶν.
ποιμενίη δ' ἀπέκειτο βοῶν ἐλάτειρα καλαῦροψ.

τοῖος

a οὔρεα, pro ὄρεα. b ἀκούεις, nouiſti: ſeu, an unquam aliquid de Paride audiuiſti? c κείνῳ, pro ἐκείνῳ, ablato ε. d κέκλεο, pro κέκλεε, uerbi κέκλομαι. e κύκλα, circulos, ſeu oculos circulares, rotundos. f περίπυστον, uerbi πυνθάνομαι. g δίζετο, pro ἐδίζετο. poetæ namq; rariſsimè augent tempora, quòd id uerſus ratio haud patiatur ſemper facere. h πλοκάμους, flagella, die zeppe. i τοῖα, taliter, uel ſecundum talia, ſubaudito κατὰ. k ἀνηύτησε, uerbi αὐτέω. l περιπτύξασθε, uerbi περιπτύσσομαι. m ὀπάσσει, pro ὀπάσει, σ geminato. n ἱρὴν, pro ἱερὰν, Ionicè. * μούνη, pro μόνη, υ inſerto. o ἔην, pro ἦν, cũ proſthesi ε. p βασιλήων, pro λέων, Ionicè. q μελίφρονα, melliſapum; à μέλι καὶ φρὴν, ſeu mellitã amicamq; mentem conſtituens. r οἶστρον, de hac uoce ſuprà monuimus, in uoce μύωπι. s ἑλοῦσαι, capientes. t ῥοδοδάκτυλος, id eſt formoſa, ſynecdochicós. u φοιτῆρες, lege φοιτητῆρες, & conſtabit iam uerſus. x ἐπερρώοντο, pro ἐπεῤῥώοντο, uerbi ἐπιρρώομαι. y ὑπέδραμεν, lege ὑπέδραμε, uerbi δρέμω. z οὖρος, pro ὄρος. a ποιμένων, lege ποιμαίνων. b ἀγρομένων, pro ἀγειρομένων, in agris congregatorũ. c πεμπάζετο, mittebat ad paſcua, in quinq; metiebatur. factũ enim eſt à πέντε. d διεμέτρεε, expẽdebat, certis ſpacijs à ſe inuicẽ ſeparabat. e πῶυα, à τὸ πῶυ. f δέρυ, lege δέρος pellis, à δέρομαι excorio. g ἐκκρεμὲς, adiectiuum neutrũ aduerbialiter poſitũ, uerbi κρέμαμαι. h ᾐώρητο, uerbi αἰωρέομαι.

Paridem Priami filium, ſplendidum illum iuuenem,
In montib. Troiæ boues paſcentẽ, ô fili (Mercuri) noniſti?
Ipſi pomum præbe: dijudicare uerò dearum (formam)
Iube, & palpebrarũ aptã coniunctionẽ, & rotunditatẽ fa-
Dijudicata uerò, quòd ferat celebratam faciei (ciei.
Pulchritudinẽ, habeat etiã (illa) decus præſtãtioris[a] pomi.
Sic quidem præcipiebat pater Saturnius Mercurio.
Cæterùm ipſæ paternis mandatis obſequens, (rum.
In uiã dux fuit (ipſis) & non negligenter curã habuit dea
Vnaquæq; uerò meliorẽ & præſtantiorẽ formã (ſibi) tri-
Venus quidem doloſa explicans calyptram, (buebat.
Et fibulam odoratam comarum diſcriminans,
Auro flagella, auro etiam ornauit comam.
Ita uerò filios Cupidines affata eſt, intuita (eos): [ſtrã)
Propè certamen (eſt) dilecti filij, iuuate (me) matrem (ue-
Hodie me dijudicabunt faciei ſplendores. (rus.
Metuo (aũt) cui pomum bubulcus iſte (Paris) ſit præbitu
Iunonem quidẽ Gratiarum uenerandã matrẽ (eſſe) dicũt:
Aiunt etiam imperium adminiſtrare, & ſceptra tenere:
Mineruam etiam ſemper nominant bellorum reginam:
Sola Venus ego imbellis dea ſum, non regum
Imperiũ, nõ haſtã Martiã, nõ telũ (quodcũq;) adminiſtro.
Cæterũ quare metuo ſine cauſa? pro haſta quidẽ (Miner-
Ac ſi haberẽ celerem haſtã, mellitũ amorũ unculũ [uæ)
[b]*Ceſtũ habeo, et ſtimulũ (amoris) habeo, et arcũ (Cupidi*
Ceſtũ (inq̃) unde amoris mei, meũ œſtrũ expertæ, [nis)
Sæpe uehementer dolent, nec tamen moriuntur mulieres.
Taliter inſequẽs (Mercuriũ) loquebatur Venus roſeis digi
Ipſi uerò audiẽtes amabile præceptũ matris (tis inſignis.
Cupidines comites, animum confirmabant matri.
Iam uerò ſuperauit (Mercurius) montis Idæum iugum,
Paris uerò adoleſcens (adhuc) paſcebat paternas oues,
Paſcens (eas) ſeorſum ad fluenta Anauri.
Seorſum quidem gregem agreſtium taurorum paſcebat,
Seorſum etiam paſcebat greges, paſcentium (ſe) ouium,
Et à tergo eius pellis[c] montanæ capellæ
Dependenter ſuſpenſa fuerat, & ipſius tãgebat fœmora:
Paſtorale uerò pedum boum agitator ſupponebatur.

a ὀπώρης. Autumnum etiam ſignificat, & huius fructus molli cortice, παρὰ τὸ ὂψ καὶ ὥρα, quaſi conſpectus temporis.

b κεστὸν, cingulum picturatum punctuatũq; ſignificat, à κεντᾶν facto nomine. Ac Celſus Aphricanus 24 libros ſcripſit, quos à rerum uarietate ceſtos appellauit: quemadmodum ex eadem cauſa Origenes quinque libros, & Clemens Alexandrinus octo, Stromata nominauit. Hos 24 lib. Celſi refutauit in libris Origenes, quos contra Celſum ſcripſit, qui adhuc extant. Vide prouerb. Ceſtum habet Veneris.

c ὀρεσαύλοιο, in monte morantis, ſeu ſtabulantis. αὐλὴ namque caulam ſeu ſeptum ouium ſignificat, locum amplum, auræq; expoſitum, ut id ſcribit alicubi Athenæus.

ριος ἐὼν, σύριγγος ἀν' ἤθεα βαιὸς ὁδεύων,
ἀγροτέρην καλάμων λιγυρὴν ἐδίωκεν ἀοιδήν.
πολλάκι δ' οἰοπόλοισιν ἐνὶ σταθμοῖσιν ἀείδων,
καὶ ταύρων ἀμέλησε, καὶ οὐκ ἐμπάζετο μήλων,
ἔνθεν ἔχων σύριγγα, a καὶ ἤθεα καλὰ νομήων,
Πανὶ καὶ Ἑρμάωνι φίλην ἀνεβάλλετο μολπήν.
οὐ κύνες ὠρύοντο, καὶ οὐ μυκήσαντο ταῦροι.
μούνη δ' ἠνεμόεσσα βοὴν ἀδίδακτος ἐοῦσα,
ἰδαίων ὀρέων b αὐτίθροος c ἴαχεν ἠχώ.
ταῦροι δὲ χλοεροῖς d κεκορηότες ὑψόθι ποίης,
κεκλιμένοι † βαρύγουνον ἐπ' ἰσχίον ἠνάζοντο.
ὡς ὁ μὲν e ὑψιλόφοιο φυτῶν ὑπένερθε f καλύπτρης,
τηλόθεν Ἑρμάωνα διάκτορον εἶδε λιγαίνων.
δειμαίνων δ' ἀνόρουσε, θεῶν δ' ἀλέεινεν ὀπωπήν.
καὶ χορὸν g ἠυκελάδων δονάκων ὑπὸ φυτῶν ἐάσας,
μήπω h πολλὰ i καμοῦσαν ἀνέκοπτεν ἀοιδήν.
τοῖα δὲ δειμαίνοντα, προσέννεπε θέσκελος Ἑρμῆς·
τάρβον ἀπορρίψας, ἴθι πάντα καλὰ k μεθήσας,
δεῦρο l θεμιστεύσειας ἐπουρανίῃσι δικάζων,
δεῦρο διακρίνων προφερέστερον εἶδος ὀπωπῆς,
φαιδροτέρῃ τόδε μῆλον, ἐπήρατον ἔρνος m ὀπάσσαις.
τοῖον ἀνηύτησεν, ὁ δ' ἤπιον ὄμμα n τανύσσας,
ἦκα διακρίνειν o πειρήσατο κάλλος ἑκάστης. (ἐρῶ
p δέρκετο γλαυκῶν q βλεφάρων σέλας r ἔδρακε δ' ἑ
χρυσῷ δαιδαλέης s ἐφράσσατο κόσμον ἑκάστης,
καὶ πλοκάμους μετόπισθε, καὶ αὐτῶν ἴχνια ταρσῶν,
χειρὸς t μειδιόωντα δίκης προπάροιθεν ἑλοῦσα,
τοῖον Ἀλέξανδρον u μυθήσατο μῦθον Ἀθήνη·
δεῦρο τέκος Πριάμοιο, Διὸς παράκοιτιν ἐάσας,
καὶ θαλάμων βασίλειαν ἀτιμάσας Ἀφροδίτην,
ἠνορέης ἐπίκουρον x ἐπαινήσειας Ἀθήνην.
φασί σε κοιρανέειν, καὶ Τρώϊον ἄστυ φυλάσσειν,
δεῦρό σε τειρομένοισι y σαόπτολιν ἀνδράσι θήσω,
μή ποτέ σοι z βαρύμηνις a ἐπιβρίσειεν Ἐνυώ.
πείθεο, καὶ b πτολέμους τε, καὶ ἠνορέην σε διδάξω.
ὣς ἡ μὲν πολύμητις ἀνηύτησεν Ἀθήνη.

τοῖα

a καὶ ἤθεα, lege κατ' ἤθεα.
b αὐτίθροος, ἀθρόος, quod φωνὴν ἄσημον, dubiamque & incertam ſignificat.
c ἴαχεν, uerbi ἰάχω.
d κεκορηότες, pro κεκορηκότες, expuncto κ, uerbi κορέω.
† βαρύγουνον, genua grauantem, à γόνυ, & γοῦνυ, cum υ iniecto.
e ὑψιλόφοιο, altiiugo, altum uerticem habente.
f καλύπτρης, uerbi καλύπτομαι.
g ἠυκελάδων, à κελαδέω.
h πολλὰ, adiectiuum plurale pro aduerbio ponitur.
i καμοῦσαν, aoriſt. β. uerbi κάμνω.
k μεθήσας, uerbi μεθίημι.
l θεμιστεύσειας, aoriſt. α. Aeolicus optat.
m ὀπάσσαις, pro ὀπάσαις, aoriſt. α. optat.
n τανύσσας, pro τανύσας, geminato σ.
o πειρήσατο, pro ἐπειρήσατο.
p δέρκετο, pro ἐδέρκετο.
q βλεφάρων, oculorum, ſynecdochicῶς. propriè enim ὄμματος φύλλον, oculi pellicula ſeu tegumentum eſt, quaſi φάρος, ſeu ἱμάτιον ἐν τῷ βλέπειν. ſeu, παρὰ τὸ ἐν τῷ βλέπειν ἀμφιεῖσθαι.
r ἔδρακε, pro ἔδαρκε, per metatheſin aoriſt. β. uerbi δέρκω.
s ἐφράσσατο, pro ἐφράσατο, geminato σ.
t μειδιόωντα, pro μειδιῶντα, cum epentheſi ο, uerbi μειδιάω.
u μυθήσατο, pro ἐμυθήσατο.
x ἐπαινήσειας, aoriſt. α. Aeolic. optat.
y σαόπτολιν, à σάω, καὶ πόλις, τ interpoſito, propter uerſum.
z βαρύμηνις, grauis, uehementis iræ.
a ἐπιβρίσειεν, aoriſt. α. Aeolicus opt. uerbi ἐπιβρίθω.
b πτολέμους, pro πολέμους, τ interpoſito.

Talis exiſtens (Paris) fiſtula ad modos lentus procedens,
Agreſtiore quidẽ (ſed) ſuauẽ modulabatur Muſam, in arundinibus.
Sæpe etiã ſolitarijs in ſtabulis cãtu ſe oblectãs,
Et taurorum curam neglexit, et non curã gerebat ouium.
Vnde fiſtulã geſtãs, iuxta cõſuetudines laudãdas paſtorũ,
Pani & Mercurio dulce incipiebat canere carmen.
(Tum) non canes ululabãt, & nõ mugierunt (etiã) tauri:
Sola uerò obſtrepera uoceq́; imperita exiſtens
Echo reſonuit, uoce inarticulata (in) Idæis montibus.
Tauri uerò ſaturati florentis herbæ ſummitate,
Reclinati ſuper obœſam coxendicem quieſcebant.
Cum uerò ipſe (Paris) ſub edito umbraculo uirgultorũ
Suauiter modulãs, à lõgè uideret Mercuriũ deorũ nunciũ,
Metuens exilijt: dearum enim fugiebat conſpectum.
Et chorum benè ſonantium fiſtularum in uirgultis ſinens,
Nondum multũ defatigatã ſuam interrumpebat cantilenã.
Ita uerò metuentem compellabat diuinus Mercurius:
Metum abijciens, & greges pulchros dimittens,
Hic iudicium facias, ſententiam ferens deabus,
Huc adſis dijudicans præſtantiorem formam faciei:
Formoſiori pomũ iſtud, germen (in quã) amabile præbeas.
Sic locutus eſt. Ipſe uerò (Paris) blandũ oculũ intendẽs,
Placidè dijudicare conatus eſt formam cuiuſq́;.
Contemplabatur uerò cæſiorum oculorũ fulgorem, contemplabatur (etiam) ceruicem,
Conſiderauit etiam ornatum unuſcuiuſq́; ornatæ auro.
Et (pulchritudinem) calcanei poſterioris, & figuras plantarum earundem.
Manib. uerò ridentẽ (Paridẽ) ante iudiciũ apprehendens
Minerua, talem Alexandro dixit ſermonem:
Huc age fili Priami, Iouis coniugem (Iunonẽ) relinquens,
Negligens etiam Venerem thalamorum præſidem,
Laudaueris (aũt) Mineruam fortitudinis gubernatricem.
Aiunt uerò imperium te tenere, et Troianã urbẽ ſeruare.
Huc age (ut) conſtituã te ſeruatorem afflictis hominibus,
Neq́; tibi neq́; iracunda Bellona grauis fuerit:
Obtempera (modò) & bella & fortitudinem docebo te.
Sic quidem multum ſapiens Minerua elocuta eſt.

τοῖα δ' [a] ὑποβλήδην λευκώλενος ἔννεπεν Ἥρη·
εἴ με διακρίνειας, προφερέστερον ἔρνος ὀπάσσῃς,
πάσης ἡμετέρης Ἀσίης ἡγήτορα θήσω.
ἔργα μόθων ἀθέριζε· τί γὰρ πολέων βασιλῆϊ;
κοίρανος ἰφθίμοισι καὶ ἀπτολέμοισι κελεύει.
οὐκ αἰεὶ θεράποντες [b] ἀριστεύουσιν Ἀθήνης.
[c] ὠκύμοροι θνήσκουσιν ὑποδρηστῆρες Ἐνυοῦς.
τοίην κοιρανίην [d] προτόθρονος ὤπασεν Ἥρη.
ἡ δ' ἑανὸν βαθύκολπον ἐς ἠέρα γυμνώσασα,
κόλπον [e] ἀνηώρησε, καὶ οὐκ [f] ἠδέσσατο Κύπρις.
χερσὶ δ' ἐλαφρίζουσα μελίφρονα δεσμὸν ἐρώτων,
στῆθος ἅπαν γύμνωσε, καὶ οὐκ [g] ἐμνήσατο μαζῶν.
τοῖα δὲ [h] μειδιόωσα προσέννεπε μηλοβοτῆρα·
δέξο, καὶ πτολέμων [i] ἐπιλήθεο, [k] δέχνυσο μορφὴν
ἡμετέρην, καὶ σκῆπτρα, καὶ Ἀσίδα [l] κάλλιπε γαῖαν.
ἔργα μόθων οὐκ οἶδα· τί γὰρ σακέων Ἀφροδίτῃ;
ἀγλαΐῃ πολὺ μᾶλλον ἀριστεύουσι γυναῖκες.
ἀντὶ μὲν ἠνορέης, ἐρατεινὴν παράκοιτιν [m] ὀπάσσω.
ἀντὶ δὲ κοιρανίης, Ἑλένης [n] ἐπιβήσεο λέκτρων.
νυμφίον [o] ἀθρήσειε μετὰ Τροίην Λακεδαίμων.
οὔπω μῦθος ἔληγεν, ὁ δ' ἀγλαὸν ὤπασε μῆλον,
ἀγλαΐης ἀνάθημα, μέγα κτέρας Ἀφρογενείῃ,
† φοιταλιὴν πολέμοιο, κακὴν πολέμοιο γενέθλην.
χερσὶ δὲ μῆλον ἔχουσα, [p] τόσσην [q] ἀνενείκατο φωνήν,
ἥρωα κερτομέουσα, καὶ [r] ἀντιάνειραν Ἀθήνην·
εἴξατέ μοι πολέμοιο συνήθεες, [s] εἴξατε νίκης.
ἀγλαΐην ἐφίλησα, καὶ ἀγλαΐη με διώκει.
φασί σε μητέρ' Ἄρηος ὑπ' [t] ὠδίνεσσιν [u] ἀέξειν
[x] ἠϋκόμων Χαρίτων ἱερὸν χορόν· ἀλλά σε πᾶσαι
σήμερον ἠρνήσαντο, καὶ οὐ μίαν εὗρες ἀρωγήν.
ὦ σακέων βασίλεια, καὶ εἰ πυρὸς [y] ἐσσὶ τιθήνη,
οὔ σ' Ἄρης [z] ἐπάρηξε, καὶ εἰ [a] δορὶ μαίνεται Ἄρης·
οὐ φλόγες Ἡφαίστοιο, καὶ εἰ φλογὸς ἆσθμα λοχεύει.
οἷά τε κυδιάει ἀνεμώλιος Ἀτρυτώνη,
ἣν γάμος οὐκ ἔσπειρε, καὶ οὐ [b] μαιώσατο μήτηρ,
ἀλλά σε σιδηρείη τομή, καὶ ῥίζα σιδήρου,

πατρῴιον

a ὑποβλήδην, aduerbium, uerbi ὑποβάλλομαι.

b ἀριστεύουσιν, præclarè ſe gerunt, ſeu optime habent.
c ὠκύμοροι, uelocioris mortis ſunt, à μόρος ſeu μοῖρα, fatum, mors, uerbi μείρομαι. hoc eſt, citius ſortiuntur fatum ſuum.
d προτόθρονος, in honoratiore gradu ſedēs in cœlo, Homero χρυσόθρονος. e ἀνηώρησε, uerbi ἀναιωρέω. f ἠδέσσατο, pro ἠδέσατο, geminato σ, uerbi αἰδέομαι.
g ἐμνήσατο, lege ἀμελήσατο, uel ἐπελήθετο. Homer. Odyſſ. ι. ἀλλ' ὁ δὲ ὡς σχεδίης ἐπελήθετο.
h μειδιόωσα, pro μειδιῶσα, cum epentheſi ο, uerbi μειδιάω.
i ἐπιλήθεο, pro ἐπιλήθου, uerbi ἐπιλήθομαι. k δέχνυσο, uerbi δέχνυμαι. l κάλλιπε, pro κατάλιπε, aoriſt. β. per ſyncopen, uerbi καταλείπω. m ὀπάσσω, pro ὀπάσω. n ἐπιβήσεο, pro ἐπιβήσου, uerbi βῶμι, ſeu βαίνομαι. o ἀθρήσειε, aoriſt. α. Aeolic. optat. uerbi ἀθρέω. † φοιταλίην, lege φυταλίην. p τόσσην, lege τόσην, aliàs nō cōſtabit uerſus. q ἀνενείκατο, aoriſt. α. med. de iis quæ in aoriſto α. characteriſticā præteriti retinent, uerbi ἀνάκομαι.
r ἀντιάνειραν, uiris aduerſam, ſeu contra uiros ſtantem, ſeu non metuentem uiros. s εἴξατε, aoriſt. α. imperat. uerbi εἴκω.
t ὠδίνεσσιν, datiuus poeticus, pro ὠδῖσι, nominatiui ὠδὶς, ſeu ὠδίν: eſt enim δυσκατάληκτον. u ἀέξειν, uerbi ἀέξω. x ἠϋκόμων, pulchricomarum, ab εὖ, ſeu ἠὺ καὶ κόμη. y ἐσσί, pro εἶ.
z ἐπάρηξε, uerbi ἐπαρήγω.
a δορί, pro δόρατι. b μαιώσατο, pro ἐμαιώσατο, uerbi μαιόομαι.

Ita uerò interpellato ſermone pulchra (eũ) Iuno affata eſt:
Si me formoſiorẽ pronuncians, præſtãtius germẽ conceſ-
Vniuerſæ noſtræ Aſiæ te dominum faciam. (ſeris,
Opa bellorũ parui pẽdito: qd enim urbiũ domino (pſunt?) "
Dominus (enim exiſtens) fortib. et ignauis imperat. "
Nec ſemper ſectatores Mineruæ præclara faciunt: "
(Quin potius) moriuntur citius Bellonæ famuli. "
Tale dominium, eximia obtulit Paridi Iuno.
Ipſa uerò, peplum ſinuoſum in aera denudans
Venus ſinum ſuſtulit, nec eſt reuerita:
Manu uerò exonerans mellitum amorum uinculum,
Pectus omne nudauit, nec oblita eſt mamillarum,
Ita uerò ridens affata eſt paſtorem (Paridem):
Accipe, & bellorum obliuiſcere, accipe formam
Noſtram, & imperia, & neglige Aſiaticam terram:
Opera bellorũ non noui. Quis enim clypeorũ (uſus eſt) "
Veneri? [mis.)
Formæ ſplẽdore excellũt mulieres multo magis (quàm ar "
Pro fortitudine autem dabo tibi amabilẽ coniugem:
Proq; imperio, Helenæ conſcedes thoros.
Sponſum uidebit (te) poſt Troiam Lacedæmon.
Nondum ſermo finierat, (&) ipſe ſplendidum pomũ dedit
Veneri, formæ donum, & munus nobile,
Seminarium belli, & pernicioſam belli originem.
Manu uerò pomum tenens (Venus) talem extulit uocẽ,
Iunonem conuicijs inceſſens, & Mineruam uiraginem:
Cedite mihi belli ſociæ, cedite uictoriæ:
Pulchritudinem dilexi, & pulchritudo me comitatur.
Aiunt te ô mater Martis (Iuno) cum doloribus peperiſſe
Pulchrarũ Gratiarũ uenerandum chorũ: uerùm te omnes
Hodie deſeruerũt, & nõ ullã (harũ) inueniſti auxiliatricẽ.
O' clypeorum regina (Iuno) etiamſi Vulcani mater es,
Nõ tibi Mars auxilio uenit, etiamſi Mars haſta graſſatur:
Non (iuuerunt te) flammæ Vulcani (filij) etiamſi flammæ
halitum (ipſe) parit.
*Quantopere uerò ſuperbit uana * Minerua?*
Quam connubium non ſeuit, nec etiam peperit mater,
Verùm ferrea ſectio, & ferri radix te

Produxit,

* *Mineruæ eſt epitheton, ac in domitam ſignificat, quòd bellicis laboribus non defatigetur.*

πατρώϊον * ἀλόχευτον αἰεὶ βλάστησε κάρηνον.
οἷα δὲ χαλκείοισι καλυψαμένη χρόα πέπλοις,
καὶ φεύγεις φιλότητα, καὶ ἄρεος ἔργα διώκεις,
ἁρμονίης ἀδίδακτος, ὁμοφροσύνης ἀδαήμων.
ἀγνώσσεις ὅτι μᾶλλον ἀνάλκιδές εἰσιν ἀθῆναι,
καὶ οὐ κυδαλίμοισιν ἀγαλλόμεναι πολέμοισιν
κεκριμένων μελέων, οὔτ' ἄρσενες, οὔτε γυναῖκες;
τοῖα δ' ἐφυβρίζουσα, προσέννεπε κύπρις ἀθήνην.
ὡς ἡ μὲν, a πτολίπορθον ἀέθλιον b ἔλλαχε μορφῆς,
ἥρην ἐξελάσασα, καὶ c ἀσχαλόωσαν ἀθήνην.
ἱμείρων δ' ὑπ' ἔρωτι, καὶ ἣν οὐκ εἶδε διώκων
d δύσπαρις, ἀθρήσας, ἵνα e δάσκιον ἤγαγεν ὕλην,
ἄνδρας f ἐργοπόνοισι δαήμονας ἀτρυτώνης,
ἔνθα g τανυπρέμνοιο δαϊζόμεναι δρύες ὕλης
h ἥρειπον ἀρχεκάκοιο πολυφροσύνῃσι φερέκλου,
ὅς ποτε μαργαίνοντι χαριζόμενος βασιλῆϊ,
νῆας ἀλεξάνδρου i δρυτόμῳ k τεκτήνατο χαλκῷ.
αὐτὶ μὲν ἰδαίων ὀρέων m ἠλλάξατο πόντον,
καὶ λεχέων ἐπίκουρον ἐφεσσαμένην ἀφροδίτην
πολλάκις ἀκταίοισιν ἱλασκόμενος n θυέεσσιν,
ἔπλεεν ἑλλήσποντον, ἐπ' εὐρέα νῶτα o τιθήνης.
τῷ δὲ p πολυτλήτων σημήϊα q φαίνετο μόχθων.
κυανέη μὲν ὕπερθεν ἀναθρώσκουσα θάλασσα,
οὐρανὸν ὀρφναίων ἑλικῶν r ἐζώσατο δεσμῷ.
ἤδ' ἄρα μυχθαλόεντος ἐπ' ἠέρος ὄμβρον ἀνεῖσα.
s ἐκλύσθη δέ τε πόντος, ἐρεσσομένων t ἐρετάων,
τόφρα καὶ δαρδάνιον, καὶ τρώϊον οὖδας ἀμείψας,
ἰσμαρίδος u μεθέηκε παραπλώων στόμα λίμνης.
αἶψα δὲ θρηϊκίοιο x μετάρσια παγχείοιο, (βον,
φυλλίδος y ἀντέλλοντα z φιλήνορος a ἔδρακε τύμ
καὶ δρόμον ἐννεάκυκλον ἀλήμονος εἶδε κελεύθου.
ἔνθα διαστείχουσα, b κινύρετο φυλλὶς c ἀκοίτην,
ἀχνυμένη d παλίνορσον ἀπήμονα δημοφόωντα,
e ὁππότε f νοστήσειεν ἀθηναίης ἀπὸ δήμων.
τῷ, δὲ g βαθυκλήροιο διὰ χθονὸς αἱμονιήων

* ἀλόχευτον, à λοχεύειν, quòd parere, dolores partus experiri ſignificat. a πτολίπορθον, urbem Troiam uaſtantem, eius euerſioni cauſam præbentem, uerbi πέρθομαι. b ἔλλαχε, pro ἔλαχε, geminato λ, uerbi λαγχάνω. c ἀσχαλόωσαν, cum epentheſi ο, pro ἀσχαλῶσαν, uerbi ἀσχαλάω. d δύσπαρις, Homerus Iliad. γ, δύσπαρι εἶδος ἄριστε. ubi ſcholia, ἐπὶ κακῷ ὀνομαζόμενε πάρι, κακὲ πάρι. e δάσκιον, quaſi δασύσκιον. f ἐργοπόνοισι, quæ labore & opere perficitur. g τανυπρέμνοιο, ramos expandentis, à τανύω καὶ πρέμνον. h ἥρειπον, aoriſt. 2. uerbi ἐρείπω: tametſi ἔριπον quoq; legatur. i δρυτόμῳ, quercus findente, ſecante, à δρῦς καὶ τέμνω. k τεκτήνατο, pro ἐτεκτήνατο, aoriſt. 1. uerbi τεκταίνομαι. m ἠλλάξατο, uerbi ἀλλάσσομαι. n θυέεσσιν, pro θύεσι, à τὸ θύος. o τιθήνης, nutricis Veneris. Venus enim è mari nata perhibetur. unde & ἀφρογένεια Heſiodo alysq; Græcis poetis dicitur. p πολυτλήτων, multa mala toleranda eſſe ſignificantia, à πολὺ καὶ τλῆμι. q φαίνετο, pro ἐφαίνετο. r ἐζώσατο, uerbi ζώομαι obſoleti. s ἐκλύσθη, uerbi κλύζομαι, tametſi rectius fortè legas ἐχλύθη, tenebris caligine tectus eſt: ut Homerus Odyß. ξ. δὴ τότε κυανέην νεφέλην ἔστησε κρονίων, νηὸς ὕπερ γλαφυρῆς ἤχλυσε δὲ πόντος ὑπ' αὐτῆς.
t ἐρετάων, pro ἐρετῶν, Aeolicè. u μεθέηκε, aoriſt. 1. cũ proſtheſi ε, uerbi μεθίημι. x μετάρσια, lege μετάρσια. y ἀντέλλοντα, pro ἀνατέλλοντα, per ſyncopen. z φιλήνορος, uirum amantis. a ἔδρακε, pro ἔδαρκε, per metatheſin, uerbi δέρκω. b κινύρετο, pro ἐκινύρετο. c ἀκοίτην, Lege ἀκοίτην. d παλίνορσον, à πάλιν καὶ ἔρομαι. e ὁππότε, pro ὁπότε, geminato π. f νοστήσειεν, Aoriſt. 1. Aeolic. g βαθυκλήροιο, profundæ, amplæ ſortis.

Produxit,ſine partu,è paterno capite.
Qualiter uerò tecta es corpore æreis ueſtimentis?
Et fugis amorem,& Martis opera perſequeris,
Connubij ignara,concordiæ neſcia?
Ignoras (uerò) ô Minerua, quod magis imbelles ſint (ta-
les)
Nec etiam glorioſæ illuſtribus bellis,
Iudicatisq; membris neq; uiri,neq; fœminæ ſunt.
Ita Venus exprobrans affata fuit Mineruam.
Sic ipſa quidem ſortita formæ præmium urbib. exitioſum,
Iunonem expellens,& Mineruam triſtantem.
Aeſtuãs uerò præ amore,& quam nõ nouerat perſequẽs,
(Et) conſiderans infauſtus Paris, in denſam duxit ſyluã
Viros laborioſæ peritos architecturæ.
Ibi denſæ ſyluæ ſectæ quercus
Ceciderunt, conſilijs Pherecli malorum autoris:
Qui olim ſtulto gratificatus regi
Alexandro,naues fabricarat acuto ferro.
Pro Idæis quidem montibus cõmutauit (Paris) pontum,
Et nuptiarum conciliatricem comitantem (ſe) Venerem
Sæpe placans littoralibus ſacrificijs,
Nauigabat Helleſpontum ſuper lata dorſa † maris.
Ipſi uerò (Paridi) ingentium calamitatũ ſigna apparebãt.
Cæruleum namq; in altum exiliens mare,
Cœlum urſarum cinxit obſcuro uinculo.
Quæ in aere nimboſo imbrem excutiens,
Mare inundauit motis remis.
Tunc & Dardanium & Troicum ſolum permutans,
Tranſijt præternauigans oſtium Iſmaricæ paludis.
Mox quoq; (tranſijt) uertices Thracici Pangæi,
(Et) uidit ſuborientem Phyllidis perdito amore flagrãtis
** tumbam.*
Vidit etiam curſum Ennea cyclum uiæ erraticæ,
Vbi perambulans lugebat Phyllis maritum,
Triſtis expectans reducem illæſum Demophoonta,
Quando rediret à populo Athenienſi.
Ipſi (deinde) per terram amplã Theſſalorũ (proficiſcenti)
Mox apparebant ciuitates terræ Achaicæ:

† *nutricis ſcilicet Veneris. Venus namq; ἀφροδίτη καὶ ἀφρογένεια ideo nuncupatur, quòd ex ἀφρῷ, hoc eſt, ſpuma marina, et Vrani, id eſt, Cœli teſticulis ſit nata: teſte Heſiodo in Theogonia. unde ἁλιγενῆ eam alij nominant. Tametſi ſint qui ἀφροδίτην, παρὰ τὸ ἀφραίνειν, id eſt, inſanire dictam arbitrentur. quò & Euripides hoc uerſu alludere uoluit:*
τὰ μωρὰ γὰρ πάντ᾽ ἐστὶν ἀφροδίτη βροτοῖς. Didymus etiam ἀφροδίτην dictam putauit, παρὰ τὸ ἁβρὸν τῆς διαίτης: hoc eſt, à mollicie uitæ et uictus ratione, media litera in aſpiratã uerſa in compoſitione.

* *τύμβον, uerbi τύφεσθαι, quòd ueterũ corpora cremarentur, Romanorum etiam: & cinis deinde in urna collectus, terræ mandaretur, uel alibi etiã reponeretur & cuſtodiretur: qui locus deinde Buſtum dici cõſueuit. Eius rei exempla multa ſunt apud Homerum, Calabrum, &c.*

φθίης ᵃ βωτιάνειρα, καὶ ᵇ εὐρυάγυια μυκήνη.
ἔνθεν ἀειρομένοιο παρ' εἰαμενὰς ἐρυμάνθου,
σπάρτην καλλιγύναικα, φίλην πόλιν ἀτρείωνος,
κεκλιμένην ἐνόησε παρ' ᶜ εὐρώταο ῥεέθροις.
γείτονα παπταίνων, βραχὺν ᵈ ἱδρῦτο θεράπνην.
ἄγχι δὲ ναιομένην ὑπὸ δάσκιον ᵉ ὄρεος ὕλην.
οὔπω κεῖθεν ἔην δολιχὸς πλόος, οὐδὲ γαλήνης
δηρὸν ἐρεσσομένων ἠκούετο δοῦπος ἐρετμῶν.
καὶ χθονὸς ἐν κόλποισιν ἐπ' ᶠ ἠϊόνεσσι βαλόντες
πείσματα νηὸς ἔδησαν, ὅθι ναὸς ἔργα ᵍ μέμηλεν.
αὐτὰρ ὁ ʰ χιονέοιο ⁱ λοεσσάμενος ποταμοῖο,
ὤχετο φειδομένοισιν ἐπ' ᵏ ἴχνεσσιν ἴχνος ˡ ἐρείσας.
μὴ πόδας ἱμερόεντας ὑποχραίνοιτο κονίης,
μὴ πλοκάμους ᵐ κυνέηθεν ⁿ ἐπιβρύσαντος ἐθείρας,
ὀξύτερον σπεύδοντος ἐπαντιτέλλοιεν ἀήτους.
ἄστυ μὲν ᵒ αἰπύδμητα ᵖ φιλοξείνων ναετήρων
δώματα παπταίνων, καὶ γείτονας ἐγγύθι νηούς,
ἄστεος ἀγλαΐην διεμέτρεεν. ἔνθα μὲν αὐτῆς,
χρύσεον ἐνδαπίης ᑫ θηεύμενος εἶδος ἀθήνης.
ἔνθα δὲ καρνείοιο παραγνάμψας ὑακίνθου,
ὅν ποτε κρείζοντα σὺν ἀπόλλωνι νοήσας
δῆμος ἀμυκλαίων, ʳ ἠγάσσατο μὴ διὶ λητοῦ
σκυζομένη, καὶ τοῦτον ἀνήγαγεν. αὐτὰρ ἀπόλλων
οὐκ ˢ ἐδάη ζεφύρῳ, καὶ ζηλήμονα παῖδα φυλάσσων
γαῖα δὲ δακρύσαντι ᵗ χαρισσαμένη βασιλῆϊ,
ἄνθος ᵘ ἀνηνύξησε παραίφασιν ἀπόλλωνι.
ἄνθος ἀριζήλοιο φρόνυμμον ἡβητῆρος
ἤδη δ' ἀγχιδόμοισιν ἐπ' ˣ ἀτρείδαο μελάθροις
ἵστατο, θεσπεσίῃσιν ἀγαλλόμενος ʸ χαρίτεσσιν.
οὐ δὴ τοῖον ἔτικτεν ἐπήρατον ᶻ υἷα θυώνη.
ᵃ ἱλήκοις διόνυσε καὶ εἰ διὸς ᵇ ἐσσὶ γενέθλης.
καλὸς ἔην ᶜ κἀκεῖνος ἐπ' ἀγλαΐῃσι προσώπου.
ἡ δὲ φιλοξείνων θαλάμων κληῖδας ᵈ ἀνεῖσα
ἐξαπίνης ἑλένη, ᵉ μετεκίαθε δώματος αὐλήν.

καὶ

a βωτιάνειρα, lege βωτιάνειρα, cum ω, paſcēs uiros. propriè terræ epitheton, à βόσκω καὶ ἀνήρ. Ex Homer. Iliad. α. οὐδέποτ' ἐν φθίῃ ἐριβώλακι βωτιανείρῃ.
b εὐρυάγυια, ab εὐρὺ καὶ ἄγυια platea, uia, ἀπὸ τοῦ ἄγειν facto nomine. *c* εὐρώταο, pro εὐρώτου, Aeolicè. *d* ἱδρῦτο, pro ἱδρύετο, abiecto augmento. *e* ὄρεος, pro ὄρους. *f* ἠϊόνεσσι, pro ἠϊόσι, nominatiui ἠϊών. *g* μέμηλεν, præterit. med. uerbi μέλομαι. *h* χιονέοιο, pro χιονέου. *i* λοεσσάμενος, pro λουσάμενος, geminato σ, & reſoluta diphthongo in ſuas uocales, uerbi λούομαι, ſeu etiam λόομαι: nam & id reperitur. *k* ἴχνεσσιν, pro ἴχνεσι, geminato σ. *l* ἐρείσας, uerbi ἐρείδω. *m* κυνέηθεν, è galea, ſeu capitis tegmine, facto aduerbio à κυνέη. *n* ἐπιβρύσαντος, uerbi ἐπιβρύω. *o* αἰπύδμητα, ab αἰπὺ καὶ δέμω, in altum extructa. *p* φιλοξείνων, pro φιλοξένων, cum epentheſi iota.
q θηεύμενος, pro θεώμενος, Ionicè & Doricè. *r* ἠγάσσατο, pro ἠγάσατο, geminato σ, uerbi ἀγάζομαι. *s* ἐδάη, aoriſt. 2. paſſ. uerbi δάω. *t* χαρισσαμένη, pro χαρισαμένη, σ geminato propter uerſum. *u* ἀνηνύξησε, aoriſt. α. uerbi ἀνανύζω.
x ἀτρείδαο, pro ἀτρείδου, Aeolicè. *y* χαρίτεσσιν, pro χάρισι. *z* υἷα, accuſatiuus quintæ ſimplicium, ab υἷς. *a* ἱλήκοις, id eſt, ne deſinas eſſe propitius mihi ô Bacche, qui te ſic conferre audeam cum Paride. optat. uerbi ἱλήκω. *b* ἐσσὶ, pro εἶς. *c* κἀκεῖνος, pro καὶ ἐκεῖνος, per craſin. *d* ἀνεῖσα, aoriſtus 2. particip. uerbi ἀνίημι. *e* μετεκίαθε, à μετὰ καὶ κίω.

Phthia(ſcilicet)uiribus præſtans,& Mycenæ latiſsimæ.
Inde ad prata(tranſiens)aſſurgentis Erymanthi,
Spartam formoſis mulieribus præſtantem, dilectam ciuitatem Atridæ,
Sitam intellexit ad fluenta Eurotæ.
Spectans, uicinam (&) amabilẽ admirabatur Therapnẽ,
Propè uerò ſub umbroſa ſylua montis habitatam,
Non autem inde erat longa nauigatio,neq; (in) ſerenitate (etiam)
Diu audiebatur ſonitus motorum remorum.
Et terræ in ſinubus,in littoribus(ſcilicet)mittentes
Rudentes nauis ligarunt(ij)quib.nauis opera curæ erant.
Verùm ipſe(Paris)niuea lotus aqua,
Ibat ſuſpenſis greſsibus ueſtigium firmans,
Ne pedes amabiles polluerentur à puluere:
Ne capillorum è pileo emergentes comæ,
Ocyus feſtinante ipſo turbarentur flatibus.
Et tunc quidem excelſas hoſpitalium incolarum
Domus circumſpectans,& propè uicina templa,
Vrbis ſplendorem conſiderabat.Ibi quidem ipſius
Mineruæ indigenæ admiratus aureum ſimulachrum,
Ibi etiam (conſpicatus eſt) aliò deflectens oculos Carnei Hyacinthi (ſtatuam)
Quem olim iuuenem cum Apolline(uerſantẽ)intelligens
Amyclæorum populus,ueritus eſt ne Ioui Latona
Irata,etiam hunc abduceret.Cæterùm Apollo
Non cognouit Zephyro (quoq; dilectũ eum ipſe), & dilectum obſeruans puerum (imprudens perdidit)
Terra uerò lachrymanti gratificata regi(Apollini)
Florem produxit,ſolatium Apollini:
Florem(ſcilicet)cognominem illuſtri iuueni.
Iam uerò propè ædes ad atria Atridæ(Menelai)
Stabat (Paris,) diuina exultans forma.
*Non Ioui talem amabilem filium pariebat *Semele:*
Ignoſcas Bacche,etenim(de)Iouis es genere.
Pulcher(namq;)erat etiam ille(Paris)ſplendorib.faciei.
Ipſa uerò reſerans claue hoſpitales ædes
Helena,ſtatim tranſibat domus aulam,

** Semelem intelligit, Cadmi Thebarũ regis filiam,ex qua Iupiter ſuſcepit Bacchum : quemadmodum eam fabulam ſcribit Ouidius in Metamorphoſi, Pindarus quoq; in Olympijs. Ea Semele θυώνη uocatur,ab ipſo filio Baccho, quem Thyonæum & Θυώνην ſæpe ſcriptores nominant, facto nomine ἀπὸ τοῦ θύειν, à ſacrificando ſeu celebrando orgia,ſeu myſtica Bacchi ſacra. Vel etiã,quòd Mænades & Bacchæ, cum impetu ferrentur : utrumq; namq; θύειν ſignificat, & ſolet uinum expeditos reddere, excitato calore. Niſi Semelem Thyonem quoq; dictã fuiſſe credibile eſt, quod uidetur uelle indicarẽ Diodorus Siculus lib.4.Bibliothecæ ſuæ.*

καὶ θαλάμων προπάροιθεν ὀπιπεύουσα [a] θυράων,
ὡς ἴδεν, ὡς ἐνόησε, καὶ ἐς μυχὸν ἤγαγεν αὐλῆς,
καί μιν [b] ἐφεδρύσσεν [†] νεοπηγέος ὑψόθεν ἕδρης,
ἀργυρέης ἐπέτελλε. κόρον δ' οὐκ εἶχεν [*] ὀπωπῆς.
ἀλλ' ὅτε δὴ [c] χρύσειον [d] ὀισσαμένη κυθερείης
κοῦρον ὀπιπεύειν [e] θαλαμηπόλον, ὀψὲ δ' ἂν ἔγνω
ὡς οὐκ ἔστιν ἔρως, βελέων δ' οὐκ εἶχε φαρέτρην.
πολλάκι δ' ἀγλαΐησιν [f] εὐγλήνοιο προσώπου,
παπταίνειν ἐδόκευε τὸν ἱμερόεντ[illegible]λῆα.
ὀψὲ δὲ θαμβήσασα, τόσην [g] ἀνενείκατο φωνήν·
[h] ξεῖνε, πόθεν τελέθεις; τεὸν γένος εἰπὲ, καὶ πάτρην.
ἀγλαΐην μὲν [†] ἔοικας ἀριζήλῳ βασιλῆϊ.
ἀλλὰ τεὴν οὐκ οἶδα περ' ἀργείοισι γενέθλην.
οὐ πύλον ἠμαθόεντα ἔχεις, νηλήϊον οὖδας.
ἀντίλοχον δεδάηκα· τεὴν οὐκ εἶδον ὀπωπήν.
οὐ φθίην χαρίεσσαν [i] ἀριστήων τροφὸν ἀνδρῶν,
οἶδα πανεκλήϊστον ὅλον γένος [k] αἰακιδάων.
ἀγλαΐην πηλῆος [l] εὐκλείην τελαμῶνος,
ἤθεα πατρόκλοιο, καὶ ἠνορέην ἀχιλῆος.
τοῖα πόθῳ ποθέουσα [m] λιγύθροος ἔννεπε νύμφη.
αὐτὰρ ὁ [n] μαλειχίην ἠμείβετο γῆρυν [o] ἀνοίξας,
εἴ τινά που φρυγίης ἐνὶ τέρμασι γαῖαν ἀκούεις
ἴλιον, ἣν [p] πύργωσε ποσειδάων καὶ ἀπόλλων,
εἴ τινά που πολύολβον ἐνὶ τροίῃ βασιλῆα.
ἔλλυθε [q] εὐώδιον ὑπὸ [r] κρονίδαο γενέθλης,
ἔνθεν ἀριστεύων, ἐμφύλια πάντα διώκω.
εἰμὶ [s] γύναι πριάμοιο πολυχρύσου φίλος υἱός.
εἰμὶ δὲ δαρδανίδης, ὁ δὲ δάρδανος ἐκ διὸς [t] ἦεν,
ἔνθεν ἀπ' [u] οὐλύμποιο θεοὶ ξεινήονται ἀνδρῶν,
πολλάκι θνητοῖσι καὶ ἀθάνατοί περ ἐόντες.
ὧν ὁ μὲν ἡμετέρης δωμήσατο τείχεα πάτρης,

a θυράων, pro θυρῶν. *b* ἐφεδρύσσεν, pro ἐφιδρύσεν, geminato σ, uerbi ἐφιδρύω. † νεοπηγέος, à νέον καὶ πήγω. * ὀπωπῆς. *Hemiſtichium ex Muſæi extante poemate mutuò acceptū, quemadmodū ex alijs etiā poetis hemiſtichia in hoc poemate uſurpata à Colutho animaduertimus: quòd poſteriores nō tantū à maioribus argumentum ſcribendi deſumpſerint, quemadmodū id de Homero alibi pluribus monuimus, ſed etiā horū uerbis, phraſibus, hemiſtichijs, uerſibus, quinimò etiā locis integris pro ſuis uſi fuerint. Obſeruarunt id tum alij, tum præcipuè Clemens in Stromaſi, Macrobius in Saturnalibus, Plutarchus in Homero, Strabo, Athenæus, Dion Chryſoſtomus, Laertius: ac de patrib. Iuſtinus, Syneſius, Theophilus, Theodoretus, ac alij quidā. Nec enim ab re fuit, quod Aeſchylū dicere ſolitū fuiſſe Athenæus memorat,* τὰς τραγῳδίας αὐτοῦ εἶναι μικρά τινα τεμάχια τῶν μεγάλων δείπνων Ὁμήρου, *quòd omnib. ipſe dederit, acceperit à nemine aliquid. quē enim ipſe imitari potuerit, hactenus nemo eſt qui id prodere auſus fuerit.* *c* χρύσειον, *pro* χρύσεον, *cum epentheſi iota.* *d* ὀισσαμένη, *pro* οἰσαμένη, *geminato σ, & ſoluta diphthongo propter uerſum, uerbi* οἴομαι. *e* θαλαμηπόλον, *in thalamis uerſantem, ac ſuum officium exequentem.* *f* εὐγλήνοιο, *pro* εὐγλήνου, *ab* εὖ καὶ γλήνη. *g* ἀνενείκατο, *aoriſt. α. med. uerbi* ἀνενείκομαι. *eſt enim de quinq; illis, quæ in aoriſt. α. characteriſticam retinent præteriti.* *h* ξεῖνε, *pro* ξένε. † ἔοικας, *præterit. med. cum proſtheſi ε, uerbi* εἴκω. *i* ἀριστήων, *pro* ἀριστέων, *ab* ἀριστεύς. *k* αἰακιδάων, *pro* αἰακιδῶν. *l* εὐκλείην, *pro* εὔκλειαν, *dialyſi diphthongi.* *m* λιγύθροος, *ſuauiſona, à* λιγὺ καὶ θρόος. *n* μελιχίην, *lege* μειλιχίην, *expuncto ι, & ſtabit uerſus.* *o* ἀνοίξας, *lege* οἴξας, *ſoluta diphthōgo, uerbi* οἴγω. *p* πύργωσε, *pro* ἐπύργωσε, *abiecto augmēto uerbi* πυργόω. *q* εὐώδιον, *lege* εὐωδῖνος, *felicis partus. ab* ὠδὶν, *ſeu* ὠδίς. *Oppian. 3 de uenatiōe,* βόες εὐώδινες ὑπὸ ζεύγλῃσιν ἄγουσιν. *r* κρονίδαο, *pro* κρονίδου. *s* γύναι, *uocatiuus nominis* γυνή. *t* ἦεν, *pro* ἦν, *cū paragoge ſyllabæ* εν. *u* οὐλύμποιο, *pro* ὀλύμπου, *cum epentheſi* υ.

Et animaduertens ante pulchras fores,
Vt uidit, ut conſiderauit, in penetrale etiã aulæ abduxit.
Et ipſum conſidere in ſede recenti
(Et) argentea iubebat: ſatietatẽ uerò non cœpit aſpectus.
Verùm tunc quidem exiſtimans, aureum Veneris
Filium aſpicere, thalami miniſtrum (Cupidinem): tandem cognouit,
Quòd non eſſet Cupido: telorum enim non habebat pharetram.
Sæpe quoq; in ſplendoribus decentis faciei
Spectare putabat deſideriorum regem.
Tandem autem ſtupore perculſa, talem extulit uocem:
Hoſpes, unde es? amabile (tuum) genus & patriam indica,
Forma quidem ſimilis es illuſtri regi.
Verùm tuum non noui genus apud Argiuos.
Non (utiq;) Pylum arenoſam incolis, Neleium ſolum.
Antilochum noui: tuam uerò faciem non noui.
Nõ etiam Phthiam gratioſam (incolis) altricem præſtantium uirorum.
Noui omne inclytum genus Aeacidarum,
Splendorem Pelei, gloriam Telamonis:
Mores Patrocli, & fortitudinem Achillis.
Talia deſiderio æſtuans loquebatur nympha.
Cæterùm ipſe reſpondebat, blandam reddens uocem:
An fortè aliquam terram audiuiſti (ſitam) in extremitate Phrygiæ,
Ilium, quam mœnibus cinxit Neptunus & Apollo?
An fortè regem aliquem fœlicem in Troia
Audiuiſti, de genere fœlici Saturnidæ?
Inde optimus exiſtens, omnia † domeſtica exprimo.
Sum ò mulier (Helena) dilectus filius Priami opulenti.
Sum inquam Dardanides: Dardanus autem ex Ioue (natus) erat.
Vnde de cœlo dij hoſpites hominum,
Sæpe ſeruiunt (hominibus), immortales quamuis exiſtentes.
Horum quidem alter noſtræ patriæ (Troiæ) ædificauit muros.

† ἱμερόεια, *omnia gẽtis inſignia refero in omnibus Troianos à Ioue progenitos: id eſt,* Sein ſie ſchelck, ſo bin ich auch nit from.

τείχεα μὴ πίπτοντα, ποσειδάων καὶ ἀπόλλων.
αὐτὰρ ἐγὼ βασίλεια δικασπόλος εἰμὶ θεάων.
καὶ γὰρ [a] ἀκηχεμένῃσιν ἐπ' οὐρανίῃσι δικάζων,
κύπριδος ἀγλαΐην, καὶ ἐπήρατον [b] ᾔνεσα μορφήν.
ἡ δὲ περικλήϊστον ἐμῶν ἀντάξιον ἔργων,
νύμφην ἱμερόεσσαν ἐμοὶ κατένευσεν [c] ὀπάσσαι.
ἣν ἑλένην ἐνέπουσι, κασιγνήτην ἀφροδίτης.
ἧς ἕνεκεν [d] τέτληκα καὶ [e] οἴδματα τόσσα [f] περῆσαι.
δεῦρο γάμον κεράσωμεν, ἐπεὶ κυθέρεια κελεύει.
μή με κατουχιώσειας, ἐμὴν καὶ κύπριν ἐλέγξῃς,
οὐκ ἐρέω. τί δὲ [g] τόσσον ἐπισταμένην σε διδάξω;
οἶσθα γὰρ ὡς μενέλαος ἀνάλκιδός ἐστι γενέθλης.
οὐ τοῖαι [h] γεγάασιν ἐν ἀργείοισι γυναῖκες.
καὶ γὰρ ἀκιδνοτέροισιν ἀεξόμεναι [i] μελέεσσιν,
ἀνδρῶν εἶδος ἔχουσι, νόθοι δ' ἐγένοντο γυναῖκες.
ἔνεπεν. ἡ δ' ἐρόεσσαν ἐπὶ χθονὶ [k] πῆξεν ὀπωπήν,
δηρὸν ἀμηχανέουσα, καὶ οὐκ ἠμείβετο νύμφη.
ὀψὲ δὲ θαμβήσασα, τόσην ἀνενείκατο φωνήν·
ἀτρεκέως ὦ [l] ξεῖνε τεῆς ποτε τείχεα πάτρης,
τὰ πρὶν ἐδωμήσαντο ποσειδάων καὶ ἀπόλλων,
ἤθελον ἀθανάτων [m] δεδάλματα [n] κεῖνα νοῆσαι,
καὶ νομὸν [o] οἰοπόλοιο [p] λιγύπνοον ἀπόλλωνος.
ἔνθα [q] θεοδμήτοισι παρὰ προβολῇσι πυλάων,
πολλάκις εἰλιπόδεσσιν ἐφέσπετο βουσὶν ἀπόλλων.
[r] ἄγρεο νῦν [s] σπαρτῆθεν, ἐπὶ τροίην με κομίζων.
ἕψομαι ὡς κυθέρεια γάμον βασίλεια κελεύει.
οὐ [t] τρομαίω μενέλαον, ὅτ' ἐν τροίῃ με νοήσῃ.
τοίην συνθεσίην [u] καλλίσφυρος ἔννεπε νύμφη.
νὺξ δὲ πόνων [x] ἄμπαυμα μετ' ἠελίοιο κελεύθους
ὕπνον ἐλαφρίζουσα, μετήορον ὤπασεν [y] ἠώς
ἀρχομένην. δοιὰς δὲ πύλας [z] ὤϊξεν ὀνείρων,
τὴν μὲν ἀληθείης [a] περάων ἀπελάμπετο κόσμος.
ἔνθεν ἀναθρώσκουσι θεῶν νημερτέες ὀμφαί.
τὴν δὲ δολοφροσύνης, κενεῶν θρέπτειραν ὀνείρων.
αὐτὰρ ὁ [b] ποντοπόρων ἑλένην ἐπὶ σέλματα νηῶν

a ἀκηχεμένῃσιν, pro ἀκαχημέναις, Ionicè, præterit. paſſ. particip. uerbi ἀκαχίομαι. b ᾔνεσα, ab αἰνέω. c ὀπάσσαι, pro ὀπάσαι. d τέτληκα, à τλάω. e οἴδματα, fluctus, undã intumeſcentem, ab οἰδέω tumeo. f περῆσαι, uerbi περάω. g τόσσον, pro τόσον, geminato σ. h γεγάασιν, Ionicè, præteritũ pro γεγόνασι, uerbi γάω. i μελέεσσιν, pro μέλεσι, geminato σ. k πῆξεν, pro ἔπηξε, uerbi πήγω. l ξεῖνε, pro ξένε. m δεδάλματα, lege δαιδάλματα, uerbi δαιδάλλω. n κεῖνα, pro ἐκεῖνα, à principio ablato ε. o οἰοπόλοιο, ab οἶος καὶ πολέω. p λιγύπνοον, à λιγὺ καὶ πνέω. q θεοδμήτοισι, à θεὸς καὶ δέμω. r ἄγρεο καὶ ἄγρει, hortandi aduerbia ſunt. s σπαρτῆθεν, aduerbiũ de loco. t τρομαίω, leg. τρομέω. u καλλίσφυρος, pulchros talos habẽs, ſynecdochicôs: quæ laudationũ epitheta ab Homero deſumpta ſunt, fonte ingeniorũ, primoq; doctrinarum & antiquitatis omnis parente, ingenij cœleſtis uate, ſapiẽtiſſimo pictore, rege poetarum diuiniſſimo, architecto mirabili, multiſcio illo, ſeu potius cunctarum rerum apprimè perito, politioris ac antiquioris literaturæ oceano inexhauſto, quiq; omnibus eloquentiæ doctrinarũq; partibus initium & ortum dedit: ut cum Plutarcho, Athenæo, Plinio, Valerio, Apuleio & Quintiliano hoc loco ſic loquar & ſentiã, de ſcriptore quemadmodum antiquiſſimo, ita quoq; ſapientiſſimo & diuiniſſimo: quemadmodũ Plato eum ſubinde nominare aſſolet. à καλὸν καὶ σφυρὸν, quod plantam taluq; pedis ſignificat. x ἄμπαυμα, pro ἀνάπαυμα, per ſyncopẽ. y ἠώς, leg. ἠῶ, quẽadmodũ nos in accuſatiuo reddidimus. z ὤϊξεν, uerbi οἴγω, pro ᾤξεν: iota nõ ſub uocali, ſed ad latus eius adſcripto. a περάων, leg. κεράων, Ionicè, pro κεράτων, à τὸ κέρας. b ποντοπόρων, à πόντος καὶ πείρω.

Neptunus & Apollo: muros inquam non ruituros.
Verùm ego, ô regina (Helena) ſum dearum iudex,
Etenim iudicium faciens, quamuis triſtantibus deabus,
Prætuli Veneris pulchritudinem & amabilem formam.
Ipſa uerò illuſtrem compenſationem meorum ſtudiorum,
Sponſam amabilem mihi recepit daturam,
Quam Helenam nominant, ſororem (uidelicet) Veneris:
Cuius cauſſa ſuſtinui etiam tot maria tranſire.
Hic nuptias celebrabimus: quia Venus (id) iubet.
Ne me † opprobrio afficias, nec etiã meũ coniugiũ uitupe-(res.
Non dicam (plura). Quare enim prolixè te ſcientem (id) docebo?
Nouiſti enim, quòd Menelaus (maritus tuus) (de) imbelli ſit (progenie.)
Neq; tales ſunt inter Arginos mulieres (qualis tu es):
Etenim imbecillioribus prædita membris,
Virorum formam habent: (ideoq;) ſpuriæ ſunt mulieres.
(Sic) dixit (Paris). Ipſa uerò amabilẽ fixit in terra faciẽ,
Diu dubitans, & non reſpondebat (ipſa) mulier.
Tandem uerò ſtupore perculſa, talem extulit uocem:
O hoſpes, uerè olim mœnia tuæ patriæ,
Quæ prius extruxerunt Neptunus & Apollo,
Illa (inquam) egregia opera deorum uolui uidere,
Et paſcua flagrantia ſolitarij Apollinis.
Vbi apud propugnacula munita portarum (Troiæ)
*Sæpe inſequebatur boues * uoluipedes Apollo.*
Age (itaq;) nunc, è Sparta ad Troiam me ferens.
Sequar (te) quemadmodum Venus nuptiarũ domina præcipit.
Nec metuo Menelaũ, quando in Troia me (eſſe) intellexe(rit.
Tale pactum iniijt (cum Paride) formoſa nympha,
Cæterùm nox laborum requies, poſt ſolis uias
Somnũ attollens, aurorã ſuſpenſam exhibuit (hominib.)
Orientem: duasq; ſomniorum portas aperuit,
Alteram quidem cornuũ (et) ueritatis oſtendebat mundo.
Vnde proſiliunt deorum uerae uoces:
Alteram uerò (eburneã) deceptionis (&) altricẽ uanorũ [ſomniorum.
Porrò ipſe (Paris) Helenã in tranſtris nauiũ pontigradarũ

† *καταισχύναις, aoriſt. a. Aeolic. opt. id eſt, ne me aſperneris, ut indignum tuis nuptijs.*

* *εἰλιπόδεσσιν, frequens boum epitheton Homero, pro εἰλίποσι, ab εἰλεῖσθαι τοῖς ποσί.*

ἐκ θαλάμων [a] ἐκόμισσε φιλοξείνου μενελάου,
[b] κυδιόων [c] ὑπέροπλον ὑποσχεσίῃ κυθερείης,
φόρτον ἄγων ἔμπεδον εἰς ἴλιον ἰσχμοῖο.
ἑρμιόνη δ' ἀνέμοισιν ἀπορρίψασα καλύπτρην,
ἱσταμένης πολύδακρυς ἀνέστενεν ἠριγενείης.
πολλάκι δ' ἀμφιπόλους θαλάμων ἔκτοσθε λαβοῦσα,
ὀξύτατον βοόωσα, τόσην ἀνενείκατο φωνήν·
παῖδες, πῆ με λιποῦσα [d] πολύστονος ᾤχετο μήτηρ,
ἡ χθιζὸν σὺν ἐμοὶ θαλάμων κληῖδας ἑλοῦσα,
[e] ἔδραθεν ὑπνώουσα, καὶ ἐς μίαν ἤλυθεν εὐνήν.
ἔννεπε δακρυχέουσα, συνωδύροντο δὲ παῖδες.
ἀγρόμεναι δ' ἑκάτερθεν ἐπὶ προθύροισιν ὄρυκεν
ἑρμιόνην στενάχουσαν ἐπειρήσαντο γυναῖκες·
τέκνον, ὀδυρομένη γόον [f] δύνασον· ᾤχετο μήτηρ.
νοστήσει παλίνορσος, ἐπεὶ κλαίουσαν [g] νοήσει.
οὐχ [h] ὁράας [·] γοεραὶ μὲν ἐπημύουσι παρειαί,
πυκνὰ δὲ μυρομένης θαλεραὶ μινύθουσιν ὀπωπαί.
ἢ τάχα [i] νυμφάων ἐς ὁμήγυριν ἀγρομενάων
ἤλυθεν, ἰθείης δὲ παραπλάζουσα κελεύθου,
ἵζεται [k] ἀσχαλόωσα. καὶ ἐς λειμῶνα [l] μολοῦσα
[m] ὡράων, [n] δροσώεντος ὑπὲρ πεδίοιο θαάσσει.
ἢ χρόα πατρῴοιο [o] λοεσσαμένη ποταμοῖο,
ᾤχετο, καὶ [p] λήθουσιν [q] ὑπὲρ εὐρώταο παρ' ὄχθαις.
τοῖα δὲ δακρύσασα πολύστονος ἔννεπε κούρη.
εἶδον ὄρος, ποταμῶν ἐδάην ῥόον, εἶδε κελεύθους,
ἐς ῥόδον, ἐς λειμῶνα, τί με φθέγξασθε γυναῖκες;
ἀστέρες ὑπνώουσι, καὶ ἐν σκοπέλοισιν ἰαύει.
ἀστέρες [r] ἀντέλλουσι, καὶ οὐ παλίνορσος ἰαύει.
μῆτερ ἐμή, τίνα χῶρον ἔχεις; τίνα δ' [s] οὔρεα ναίεις;
πλαζομένην θῆρές σε [t] κατέκτανον, ἀλλὰ καὶ αὐτοὶ
θῆρες ἀριζήλοιο διὸς τρομέουσι γενέθλην.
[u] ἤριπες δὲ ὀρέων χθαμαλῆς ἐπὶ [x] νῶτα [y] κονίης,
σὸν δέμας οἰοπόλοισιν ἐνὶ δρυμοῖσι λιποῦσα.
ἀλλὰ πολυπρέμνων ξυλόχων ὑποδάσκιον ὕλην
δένδρεα [z] παπτήνασα, καὶ αὐτῶν ἄχρι πετήλων,
σὸν δέμας οὐκ ἐνόησα, καὶ οὐ νεμεσίζομεν ὕλην.

a ἐκόμισσε, pro ἐκόμισε.
b κυδιόων, pro κυδιῶν, cum epenthesi ο, uerbi κυδιάω.
c ὑπέροπλον, ἀπὸ τῶν ὅπλων, qui ualet potentia, uiribus & armis: quòd talem plerunque comitetur ſuperbia & iactantia.

d πολύστονος, multum luctuum ac gemituum pariēs hominibus, toties ſcilicet rapta, et, cum quinque uiris nupta, ſecundum Lycophronis συνεταυνοτάτην, ἀλλὰ σοφωτάτην Caſſandram.
e ἔδραθεν, aoriſt. b. pro ἔδαρθεν, per metatheſin, uerbi δαρθάνω. f δύνασον, aoriſt. a. imperat. uerbi δυνάζω. g νοήσα, lege οἶσα, ab οἴω. h ὁράας, pro ὁρᾷς, cum epentheſi alterius α. i νυμφάων, pro νυμφῶν ἀγρομενῶν, Aeolicè.
k ἀσχαλόωσα, pro ἀσχαλῶσα, cum epentheſi ο, uerbi ἀσχαλάω.
l μολοῦσα, uerbi μολέω.
m ὡράων, pro ὡρῶν i. id eſt, in prato amœno, uiridi, quòd horæ, hoc eſt, tempus omnia producens, cuncta quoque grata, uireſcentia, florentiaq; efficiat.
n Δροσώεντος, lege δροσόεντος.
o λοεσσαμένη, pro λουσαμένη, geminato σ. p λήθουσιν, pro ἐλήθουσιν, pro præſenti λήθω uſurpato. q ὑπέρ, expungatur ὑπέρ, & legatur deinde pro εὐρώταο, ἐϋρώταο, ſoluta diphthongo, & cōſtabit ita uerſus. r ἀντέλλουσι, pro ἀνατέλλουσι, per ſyncopen.
s οὔρεα, pro ὄρεα. t κατέκτανον, aoriſt. b. uerbi κτάνω.
u ἤριπες, ab ἐρείπω. x νῶτα, dorſa. y κονίης, pulueris. z παπτήνασα, aoriſtus a. uerbi παπταίνω.

μηδ'

Abduxit, ex thalamis hoſpitalibus Menelai,
Superbiens excellenter pollicitatione Veneris:
(Et) feſtinabat ducens ad Ilium (Helenam) ſarcinã belli.
Hermione autem uentis (ferendam) abijciens calyptram,
Ingemuit lachrymarum plena, appetente aurora.
Sæpe itaq; famulas extra thalamos accipiens,
Acerrimè uociferans, talem extulit uocem:
Famulæ, quò abijt mater luctifica, me relinquens?
Quæ heri unà mecum claues thalami capiens
Dormitũ abijt, ſomnum capiens, & in unũ aſcendit lectũ.
(Sic) dixit illachrymans: collachrymabantur aũt famulæ
Collectæ, utrinq; in ueſtibulis. (&) conſolari
Famulæ (ipſæ) ſtuduerunt Hermionem gementem:
Filia, lugens luctum ſopito: abijt mater,
(Et) redibit reuerſa, poſtquam plorantem te intellexerit.
An non uides, quòd flaccidæ ſubſidunt genæ?
Frequenter enim lugentis marceſcit facies.
Aut fortè ad chorum uirginum congregatarum,
Profecta eſt, uera aberrans uia,
Statq; (alicubi) triſtis, & in pratum abiens
Horarum, moratur (alicubi) in campo roſcido:
Aut corpus lauans indigete flumine
Abijt, & cunctatur apud ripas Eurotæ.
Talia uerò lachrymãs ualde dolens reddidit puella (Hermione):
Nouit (utiq;) montem, nouit etiam fluminum fluxum, nouit itinera
In roſetũ, in pratũ. quid (ad) me loquimini (talia) famulæ?
Aſtra (nunc) occidunt, & tamen (adhuc) in ſcopulis dormit (mater mea).
Aſtra oriuntur (iterum,) & nondum reuerſa adeſt.
O' mater mea, quem locũ tenes? quem uerò montẽ incolis?
Aberrantem te feræ (fortè) occiderunt. Verùm etiã ipſæ
Feræ Iouis illuſtris metuunt genus.
Decidiſti (fortè) ex montibus, in planiciẽ planæ terræ,
Corpus tuum linquens in deſertis ſyluis.
Cæterùm frondoſorum nemorum umbroſam ſyluam
(Id eſt) arbores luſtraui, etiam uſq; ad ramos (penetrans)
Tuũ (tamen) corpus non offendi. nõ itaq; culpamus ſyluã,

a πελάγεσσι, pro πελάγεσι, ἀπὸ τὸ πέλαγος. b στενάχεσκεν, pro ἐστέναχε, poeticè, uerbi στενάχω: de qua dialecto regulæ in grammaticis præceptionibus traduntur, quemadmodum etiam de alijs. unde & huc accommodandæ ſunt. c ὕπνωσ', lege ὕπνωσε, uerbi ὑπνόω. d ἐτύχθη, uerbi τύχομαι. e ἀκηχεμένοισι, uerbi ἀκαχίομαι. f ὠίσατο, pro ᾤσατο, dialyſi diphthongi non propriæ, uerbi οἴομαι, ſeu οἶμαι. g κάλλιπες, ſyncopa, pro κατέλιπες. h προλέλοιπα, præterit. med. uerbi λείπω. i μεθέηκα, cum proſthesi ε, uerbi μεθίημι. uides enim omnia licere poetis & pictoribus, quib. quidlibet audendi ſemper fuit æqua poteſtas: quemadmodum ſcripſit Horatius in Arte poet. k καλλικόμοιο pulchricomæ, ſynecdochicôs: ut ſuprà quoque ſæpius. l παθοῦσα, lege παθοῦσαν, uerbi πάθω, aoriſt. β. m μολὼν, aoriſt. β. uerbi μολέω. n ὀρόωσα, pro ὁρῶσα, cum epenthesi ο, uerbi ὁράω. o ἑμῶν, lege ἐμῶν. p ἀλάπαξε, pro ἠλάπαξε, uerbi ἀλαπάζω, quod poetæ rariſsimè augeant. q λιμένεσσιν, pro λιμέσι, à λιμὴν. r ἔρρηξε, à ῥήγνυμι. s νεόφοιτον, recens adductum, tum primò uenientem, à φοιτάω. t ἀκροπόληος, propter uerſum, pro ἀκροπόλεως, ſeu λεως, quòd arces plerunque extructæ fuerint in editiorib. urbium locis. u ὑψιδόμων, ad uerbum, urbium excelſas ædes habentium. x ἀνεῖσα, aoriſt. β. uerbi ἀνίημι. y δέξατο, pro ἐδέξατο. z πολιήτην, pro πολίτην, cum epenthesi ε.

μηδ' ἱδρῶν γενόοντος ἐπ' Εὐρώταο ῥεέθρων,
νηχομένην ἐκάλυψεν ὑποβρυχίην σε γαλήνη;
ἀλλὰ καὶ ἐν ποταμοῖσι, καὶ ἐν [a] πελάγεσσι θαλάσσης,
νηϊάδες ζώουσι, καὶ οὐ κτείνουσι γυναῖκας.
ὡς ἡ μὲν [b] στενάχεσκεν, ἀνακλίνασα δὲ δειρὴν,
[c] ὕπνωσ'. ἐπεὶ θανάτοιο συνέμπορος. εἰ γὰρ [d] ἐτύχθη
ἄμφω, ἀναγκαίη ξυνήια πάντα λαχόντα,
ἔργα παλαιοτέροιο κασιγνήτοιο διώκειν.
ἔνθεν [e] ἀκηχεμένοισι βαρυνόμεναι βλεφάροισι,
πολλάκις ὑπνώουσιν, ὅτε κλαίουσι γυναῖκες.
ἡ μὲν ἀλητεύουσα, δ' αἰφροσύνῃσιν ὀνείρων,
μητέρα παπταίνειν [f] ὠίσατο. τοῖα δὲ κούρη
ἴαχε θαμβήσασα, καὶ ἀχνυμένη περ ἐοῦσα.
χθιζόν ὀδυρομένην με δόμων ἔκτοσθε φυγοῦσα,
[g] κάλλιπες ὑπνώουσαν ὑπὲρ λεχέων γενετῆρος.
ποῖον ὄρος [h] προλέλοιπα, τίνας μεθέηκα κολώνας.
οὕτω [k] καλλικόμοιο μεθ' ἁρμονίην ἀφροδίτης.
τοῖα δὲ φωνήσασα, προσέννεπε τυνδαρεώνη·
τέκνον, ἀκηχεμένη, μὴ μέμφεο τοῖα [l] παθοῦσα.
ὁ χθιζός με μολὼν ἀπατήλιος ἥρπασεν ἀνήρ.
ἔννεπεν. ἡ δ' ἀνόρουσε καὶ οὐχ' [n] ὀρόωσα τιθήνης,
ὀξυτέρην πολὺ μᾶλλον ἀνεβρυχήσατο φωνήν.
ἠερίης ὄρνιθες ἐύπτερα τέκνα γενέθλης,
ἔασέ τε νοσήσαντες ὑπὸ κρήτην μενελάου.
χθιζὸν ὑπὸ σπάρτην τις ἀνὴρ ἀθεμίσιος ἐλθὼν,
ἀγλαΐην σύμπασαν [o] ἑμῶν [p] ἀλάπαξε μελάθρων,
ὡς ἡ μὲν πολύδακρυς ἐς ἠέρα φωνήσασα,
μητέρα μαστεύουσα μάτην ἐπλάζετο κούρη.
καὶ κικόνων πτολίεθρα, καὶ αἰολίδος πόρον ἕλλης,
[q] δαρδανίης λιμένεσσιν, ὁ νυμφίος ἤγαγε νύμφην.
πυκνὰ δ' ἔτιλλε κόμην, χρυσέην δ' [r] ἔρρηξε καλύπτρην
κασσάνδρη. [s] νεόφοιτον ἐπ' [t] ἀκροπόληος ἰδοῦσα,
τροίη δ' [u] ὑψιδόμων πολέων κληΐδας [x] ἀνεῖσα,
[y] δέξατο νοσήσαντα, τὸν ἀρχέκακον [z] πολιήτην.

ΚΟΛΟΥΘΟΥ ΑΡΠΑΓΗΣ
ἑλένης τέλος.

Neq; ad ſacra fluenta fertilis Eurotæ
Occultauit te natantē(et)ſubmerſam(aquæ)trāquillitas:
Atq; etiam in fluuijs & profunditatibus maris
Naiades uiuunt,nec interimunt mulieres.
Sic hæc quidem gemitus edebat: reclinans uerò ceruicē,
Obdormijt,quia mortis comes eſt(ſomnus). ſi enim ſunt
Ambo,ſortientia omnia communia,neceſſariū eſt [tis)
(Somnū)adminiſtrare opa natū maioris fratris(ſui,mor-
Inde grauatæ dolentibus palpebris
Mulieres ſæpe obdormiunt,quando plorant.
Ipſa itaq;(Hermione)errans induſtria ſomniorum,
Matrem ſpectare(ſe)exiſtimauit. Talia uerò puella
Dixit ſtupore perculſa,tum etiam irata exiſtens:
Heri extra ædes fugiens lugentem me,
(Et)dormientem in lectis patris dereliquiſti.
Quem montem reliqui?quos prætermiſi colles?
Sic' ne(properabas)ad uinculum formoſæ Veneris,
Tyndareone autem contrà reſpondit,talia locuta:
Filia,triſtata quamuis,ne accuſa talia patientem(me).
Heſternus ille fraudulentus uir(Paris)me rapuit ueniēs.
(Id)reſpondit(Helena).Ipſa uerò(Hermione)proſilijt:et
non uidens matrem,
Multo magis flebiliori uoce exclamauit:
Vos aues,alati liberi aerij generis,
Nunciate Menelao profectæ in Cretam,
(Quòd)heri uir quiſpiam iniquus in Spartam ueniens,
Omnem ſplendorem ſuarum ædium ſit deprædatus.
Sic ipſa quidem multum lachrymans,in aerem locuta,
Matrem quærens fruſtra lamentabatur puella.
(Interea)per urbes Ciconū,& tranſitū Aeolicæ Helles,
Sponſus aduexit ſponſam portubus Dardaniæ.
Crebrò uerò uellebat comā,aureā quoq; abiecit calyptrā
Caſſandra, uidens ex arce nouam hoſpitam (adduci).
Troia uerò remouens ſeras magnificæ urbis,
Suſcepit reuerſum(Paridem)malorum omnium daduchū.

COLVTHI HELENAE RAPTUS FINIS.

COLVTHI HELENAE RA-
ptus finis.

EXPOSITIO POEMATIS COLVTHI, DE HELENAE RAPTV, EX O- *ptimis utriuſq; linguæ autoribus conſcripta: in qua cuncta quæ expoſitionem deſiderabant, plana ſunt facta & expoſita: Autores præterea & libri indicati, ex quibus ſingulorum explicatio prolixior petitur: à*

MICHAELE NEANDRO
SORAVIENSE.

Νύμφαι.) Alij poetæ ab aliorum deorum dearũq; inuocatione ordiũtur. noſter hic Nymphas inuocat, quòd maxime ſuo inſtituto idoneæ eſſe uiderentur: quòd dicturus erat & de iudicio Paridis, facto in monte Ida. & nauigatione deinde per mare, qua Helenam ſibi promiſſam à Venere, ex Græcia in Phrygiam adduxit. Nymphæ namq; deæ ſunt, quas antiquitas præfecit ſyluis, montibus, fluminibus, ſtagnis, lacubus, &c. quemadmodũ id patet in poetarũ lectione uerſanti. *Nympha qualis dea.*

ξάνθοιο.) Xanthus fluuius prope Troiam. Eius crebra fit mẽtio apud Homerum & Virgilium, poetarum principes.

Ἰδαίῃσιν.) De Ida monte Phrygiæ notiora etiam ſunt omnia, quàm ut hic pluribus exponi debeat, cum frequẽtiſsimè eius mentionem uſurpent Virgilius & Homerus, quorũ hic ſubinde eum πολυπίδακα nominat: hoc eſt, multorum fontiũ, quòd aquis abundaret, plurimaq; flumina inde deſcenderẽt: multarum etiam ferarum parentem. In eo monte Paris tulit ſententiam pro Venere. In eo monte moritur ac ſepelitur, defletus à paſtoribus, quemadmodum id à Calabro ſcribitur. In eo monte conceptus eſt Aeneas, (à quo deinde orti Romani, nunquam boni: utpote à patriæ proditoribus atque ſpurijs maioribus ſuis prognati) ex concubitu Anchiſę cum Venere: ut eſt apud Homerum, in hymno Veneris. *De Ida monte, ac quæ in eo acciderint.*

δεῦτε.) Propoſitio eſt: ſum ſcripturus, quomodo Paris ſententiam tulerit tribus deabus, de formæ præſtantia. id ut poſſim rectè facere, adiuuate quæſo me. Sentit namq; poeta, nihil poſſe homines ſine deorũ auxilio. Vnde & facta ſunt quæ Plutarchus prodidit de Minoe, quòd Iouis fuerit diſcipulus: Aelianus etiam de Platone, quòd Iouem à conſilijs habuerit. Ac quæ de Socratis dæmonio referuntur à Platone, Ariſtotele, Xenophonte, Plutarcho & Apuleio, etiam alibi pluribus diximus: quibus id indicatum uoluit ueneranda antiquitas, *Quibus rebus monuerint ueteres, quòd homines ſine deorũ auxilio in bonis rebus nihil poſsint.*

quod his uerſibus ualde pijs Homerus ingeniorum fons & antiquitatis parens monuit,

Ζεὺς δ' ἀρετὴν ἄνδρεσιν ὀφέλλει, μινύθει τε,
ὅππως κεν ἐθέλῃσιν· ὁ γὰρ κάρτιστος ἁπάντων. Iliad.5.

Narratio de ſomnio Hecubæ, ac expoſitione Paridis in monte Ida.

ἀλὸς ὄρχα.) Ipſe ut paſtor, ac inter paſtores educatus, cũ exponeretur infans adhuc, & qui armẽta ſecutus fuerat in eum uſq; diem. Mater namq; Hecuba eo grauida, facẽ per quietẽ edidiſſe uiſa eſt, cuius ignibus conflagrare Ida, deorum delubra, omniſq; demum ad cineres collabi Troia uideretur, intactis inuiolatisque Antenoris atq; Anchiſæ domibus. Quæ uiſio cum ad perniciem publicam ſpectare uideretur, aruſpices puerum necari præceperunt: quem mater in Ida paſtoribus educandum tradidit, autore Dicty Cretenſe in fine lib.3. Meminerunt eius ſomnij Homerus, Euripides, Cicero, Virgilius, ac multi ſcriptorum alij. Dion uerò clàm eum ab ancilla educatum ſcribit. Lycophronis autem interpres ab urſa lactatum in Ida ſcribit, ad mores fortè & raptus eius reſpiciens. Nominatus autem primò fuit Paris, poſtea etiam Alexander: quorum nominum alij alias cauſas indicãt, ad matris nocturnam uiſionem reſpicientes.

Paris à quibus educatus.

Paris poſtea etiã Alexander nominatus.

νείκεος.) contentionis inter tres deas, de formæ præſtantia.

νύμφος.) Id eſt, quis nam ipſi dixit de Helena Argiua, quòd forma præcelleret omnes Græciæ mulieres, ut deinde ad rapiendã eam paratis nauibus in Græciam proficiſceretur?

φαλάκρης.) Phalacra unũ fuit de quatuor Idæ promontorijs, facto nomine *ἀπὸ τοῦ φαλὸν ἔχειν κάρα*, quòd eam partẽ Alexãder nudã caluamq; effeciſſet, ſectis inde lignis ad eas naues, quib. profectus eſt ad raptũ Helenæ: quemadmodũ id plurib. exponitur in cõmentarijs doctiſsimis, in ſapientiſs. Lycophronẽ.

ἀγαλλομένην.) parta uictoria exultantem, ſeu lætantem: nec dubitantem, quòd facilè uelit perſuadere iudici Paridi ſuis promiſsis, ſuis illecebris, ad quas natura proni ſumus omnes, ut ſibi pomũ tribuat, uictoriæ ac pulchritudinis eximiæ, qua putaretur præſtare deabus reliquis, indicium. *βασίλειαν χαρίτων* autem uocat Venerem, fortè à uenuſtate ac ſplendore corporis, ab affabilitate, huiuſmodique alijs, quæ Veneri ab autoribus tribuuntur: quapropter etiam eandẽ *χάριτα* nominant, quemadmodũ eſt apud Plinium. Cæterùm *χαρίτων*, quę humanitatis atq; manſuetudinis fuerunt ſymbola, Heſiodus in Theogonia matrem non Venerem, ſed Nympham quandam conſtituit: tametſi ſint, qui huic quoque ſententiæ reclamẽt.

Charitũ mater.

εἰς ὁ μὲν.) Abſoluta inuocatione Nympharum, in qua petijt, ut ſibi ſcripturo de Paridis iudicio, de dearũ contentione, de Helenę raptu, adeſſent, quòd ipſę ſpectatrices plerorũq; coràm fuiſſent: incipit nũc narrare occaſiones cõtentionis dearũ, quã deinde iudiciũ Paridis ac Helenę raptus ſecuta ſunt.

Cauſa raptus Helenæ.

εἰς ὁ μὲν ὑψιλόφοισιν.) De nuptijs Pelei, Aeaci illius celebratiſſimi filij, patris Achillis, cũ Thetide dea marina, celebratis in Theſſalia, in monte Pelio, in ędibus Chironis, uiri pręſtantis, & plerorũq; heroũ Græcię præceptoris, quibus ipſi etiam dij interfuerunt, ubi ipſæ Muſæ dulciſsimo carmine eas nuptias celebrarunt & ornarunt: quemadmodum id etiam meminerunt Pindarus lib. 3. Pythiorũ, Apollonius hiſtoriæ Argonauticæ lib. 4. Homerus item 24 Iliad. Calaber præterea lib. 3 in Paralipomenis, & aliquot libris alijs: quemadmodum Plato etiam, Xenophon & alij. Solebant aũt ueterum dij libenter inuitati in conuiuijs comparêre. exempla ſunt apud Pindarũ, apud Homerum & Ariſtophanem, quò Xenophon etiam alicubi alludit: ubi quæſiti in cœlo, non ſunt inuenti, quòd abeſſent in conuiuio, ſeu apud Aethiopas, ſeu alibi. O' miſeras gentes, quarum dij non domi ſunt, cum auxilio opus eſt: & qui, poſtquam uarijs ſcelerum ſe macularunt generibus, tandem & moriuntur, ut ipſis etiam dijs mors propter peccatũ ueniat, uitã alijs pollicentes, quã ſibijpſis præſtare nequeunt. In Creta namq; ſepulchrũ Iouis uſitur, cum hac inſcriptione, ὁ Ζεὺς τοῦ Κρόνου: hoc eſt, In hoc ſepulchro conditur Iupiter Saturni filius: referente id Lactãtio. tametſi Callimachus in Hymnis iã olim id refellere ſit conatus, Κρῆτας ἀεὶ ψεύστας nominãs. Cæterùm Epithalamion ſponſo ſponſæq; ſcripſit Heſiodus, ex quo hi duo uerſus in cõmentarijs Lycophronis referũtur:

De nuptijs Pelei, quibus dij etiam interfuerunt.

Gentiũ dij libenter conuiuabantur: ac domi, in cœlo quæſiti, aut nunquam, aut rarius ſunt inuenti.

Gentium dij moriuntur etiam.

Epithalamion ſcriptum ſponſo Peleo.

τρὶς μάκαρ αἰακίδη, καὶ τετράκις ὄλβιε πηλεῦ,
ὅς τοῖς δ᾽ ἐν μεγάροις ἱερὸν λέχος εἰσαναβαίνεις.

Apud Theognidẽ aũt Muſæ in nuptijs Cadmi Thebani hoc carmẽ ſubinde repetitũ ceçinerunt, ὅττι φίλον καλὸν ἐστί, τὸ δ᾽ οὐ καλὸν οὐ φίλον ἐστί. id eſt, quòd quę pulchra, formoſa ac uenuſta ſint, grata quoq; eadẽ exiſtant: cõmendantes hoc ratione ſponſo formã ſponſę ſuæ.

Quid cecinerint Muſæ in nuptijs Cadmi Thebani.

αἱμονιήων.) Id eſt, in mõte Pelio, ubi habitauit Chirõ centaurus in Theſſalia, quæ olim Hæmonia etiã fuit appellata, quæ & patria fuit Achillis & Iaſonis, & multorũ aliorũ præſtantiũ uirorũ, qui cum Argonautis duce Iaſone ſunt profecti in Scythiam, ad aureum uellus, quam hiſtoriã Apollonius Rhodius lib. 4. erudito & grauiſsimo carmine expoſuit.

Theſſalia patria fuit multorũ præſtantiſsimorum heroum.

De Ganymede rapto à Ioue.

γανυμήδης.) Ganymedes filius fuit Trois, Troianorum regis, qui primus Troiam de ſuo nomine ſic nominauit. Eum propter inſignem pulchritudinẽ Iupiter in aquilam uerſus rapuit, ut ſibi eſſet in cœlo à poculis: tametſi ad alios turpiores eum uſus habuerit, referẽte Plinio. Cæterùm de eo raptu plura uide apud Homerum, qui Iliad. υ de Ganymede his uerbis meminit:

ὃς δὴ κάλλιστος γένετο θνητῶν ἀνθρώπων,
τὸν καὶ ἀνηρέψαντο θεοὶ Διὶ οἰνοχοεύειν,
κάλλεος εἵνεκα οἷο ἵν' ἀθανάτοισι μετείη, &c.

In hymno item Veneris, eiuſdem: Lucianum in Dialogis cœleſtibus, Apollonium item Rhodium lib. 3. & Philoſtratum in Iconibus, ubi in cœlo cũ Cupidine talis ludere fingitur (in tali namq; cœlo nõ ſunt alia exercitia & ſtudia) Ouid. etiã lib. 10 Metamorph.

Ganymedes in cœlo cum Cupidine talis ludit.

ἀμφιτρίτης.) Thetis dea marina ſororem habet ἀμφιτρίτην, teſte Heſiodo in Theogonia, quo poeta naturam atque ingenium maris indicare uoluit. pro ipſo namque toto mari ſæpiſsimè uſurpatur, ab ἀμφιτρέμειν facto nomine, authore Heſychio, à timore & formidine, qua undiq; circumdantur qui per mare nauigant. Tametſi ſint qui etiam ἀπὸ τοῦ ἀμφιτρίβειν nomen factum exiſtiment: hoc eſt, à circũterendo, quòd mare terram undique terat & circumdet. alij quoque alias cauſas eius nominis afferũt, quas quid opus eſt ſcrupuloſius rimari?

Mare cur ἀμφιτρίτη dicatur.

Διός.) Ioui namq;, defuncto patre Saturno, in diuiſione hæreditatis paternę, cœlum: Neptuno terra, mareq;: Plutoni autem, ea quæ ſub terra, in ſortem ceſſerunt habenda.

De Helicone mõte Bœotiæ.

μελισσήεντος ἑλικῶνος.) Helicon mons Bœotiæ, Phocidi uicinus, non procul à Parnaſo, eique æmulus & altitudine & circuitu, qui & ipſe Apollini ſacer eſt, & Muſis, autore Strabone lib. 9. unde & Muſæ Heliconiades dictæ ſunt. In eo primi Otus & Ephialtes Muſis ſacra fecere, ac poſtea ſemper Muſis eũ ſacrum eſſe uoluere, extructo ibi templo: in quo ſacerdotem Muſarum fuiſſe olim Heſiodum, deſcriptis in eo, in tabulis plumbeis, ſuis poematis, quæ ἔργα καὶ ἡμέραι uocantur, Pauſanias meminit in Bœotia ſua. De Helicone aũt libro iã nominato, Pauſanias hæc quoq; ſcribit: Helicon inter Græciæ mõtes fertiliſſimus eſt, & arborib. plenus: & portulacę arbuſta fructũ proferunt, undiquaq; dulciſsimum. Aiunt præterea Heliconis accolæ, omnes in mõte herbas & radices ne minima quidem ex parte naſci quæ necem hominibus inferant. nam & illarum paſtu ſerpentibus uenenum redditur imbecillius, &c.

Heſiodus ſacerdos Muſarum in Helicone.

Ita ut

Ita ut nihil mirum ſit, ſi abundet is mons apibus. Quamuis Nicandri interpretes, non *μελισσήεντα* ab apibus nominatũ ue lint, ſed ex cauſa alia.

μουσάων.) Muſas alij aliter numerant, ac aliunde prognatas faciunt. Heſiodus in Theogonia nouem numerat, ac filias eas facit Iouis ac Mnemoſynes, hoc eſt memoriæ: ac muſicæ omnisq́; doctrinæ cum Apolline præſides.

Muſæ quales deæ

ἐκ γὰρ μουσάων καὶ ἑκηβόλου ἀπόλλωνος
ἄνδρες ἀοιδοὶ ἔασιν ἐπὶ χθονὶ, καὶ κιθαρισταί. Ac,
ὅσιν (ſcilicet Muſis) *ἀοιδὴ*
μέλλεται, οἳ στήθεσσιν ἀκηδέα θυμὸν ἔχουσαι. Eadem de Muſis ab Homero quoq; ac Orpheo (poetarum facilè antiquiſsimo, quẽ faciunt *ἀρχόν τε καὶ πατέρα ποιητῶν*) ſcribuntur. Ac in Solonis quadam elegia is uerſus de Muſis legitur, 1

μνημοσύνης καὶ ζηνὸς ὀλυμπίου ἀγλαὰ τέκνα.

ἀπόλλων.) Apollinem uarijs rebus præfecit antiquitas. Muſis, quòd autor eſſet carminis, & Muſices: ideoque poetis ut præcipuum numen colitur. uaticinijs etiam, & medicinæ: quòd ipſe ſol omnia generet, producatq́; quibus in corporũ curationibus ſolent uti medici. Hinc quoq; pater eſt Aeſculapij, medici illius à tot tantisq́; ſcriptoribus tantopere celebrati, Pindaro præcipuè & Homero: quemadmodum de eo pluribus egimus in Theognidis expoſitione.

Apollo quare medicinæ etiam præſes ſit.

ἥρη.) Iuno ſoror fuit Iouis, ex ijſdem parentibus ſuſcepta: quam poſtea, inſcijs parentibus, ipſam deceptam, ſub aliena ſpecie, cuculi uidelicet, in qua abdebatur, ſibi uxorem fecit.

Iupiter ſororem propriam habuit uxorem.

εἰς εὐνὴν φοιτῶντε, φίλους λήθοντε τοκῆας: quemadmodum de nuptijs iſtis inceſtis, fratris cum ſorore, ſcribit Homerus Iliad. ξ. Quid enim Iupiter propter mulieres ab initio non factus eſt, quarum amore æſtuabat? ut non immeritò mortuus, in Creta deinde ſepultus ſit, ipſe à leonibus porcisq́;, aquilis & columbis educatus, ut ſcribit Athenæus: ut & ſæuiret in capram, nutricem alteram: qua mactata, clypeum ſibi parauit ex pelle eius, pulchra ipſi perſoluens *θρεπτήρια*: ita ut porcum potius eius, quàm nutricem eſſe oportuerit (quemadmodũ Macrobius ſcribit dicere ſolitum fuiſſe Auguſtum, de Herode infantes necante, nec proprio quoq; filiolo parcẽte) ac ut deinde porcorum more in omnis generis nefandis etiam libidinibus uolutaretur. Verſus Nazianzeni de amoribus Iouis, propter quos fit omnia, iſti ſunt:

Iupiter propter amorem in fœminas, nihil non factus.

Iupiter à quibus educatus.

ταῦρος, κύκνος, χρυσὸς, ὄφις, πόσις, ἄρκτος, ἅπαντα

ὅσσα μὲν ὠκὺς ἀΰωγεν ὄρως, κῆρες τ' ἀλαπαδνοί. Gentium namq; deos idem ſcribit eſſe

φευγὰς, ἀνδροφόνους, σκολιοὺς, ἐπίορκον ὁμιλοῦντας,

ἅρπαγας, ἀνδρογύνους, μοιχοὺς, ἐπιβήτορας ἀνδρῶν. Ac inceſtuoſum illum Iouem tot & tam altis ueri Dei honeſtaſſe nominibus antiquitatem, quid aliud dixerim, quàm uix unquã expiandam ueſaniam, excordemq; tam Gręcorum quàm Romanorum, Anticyris uel centum nõ explodendum, furorem? Salaciſsimus ipſe, tot ſpurios habuit, ut Pythagoram, ſi præſtò ſit, numerandi ſubterfugiat calculatio. Ipſe caſtrandus nõ uulgariter, ſed toties, quoties innocentes puellas & honeſtas aliorũ coniuges polluiſſe deprehenſus fuiſſet, qui ne à ſorore quidẽ abſtinere potuit. O lõgè lateq; miſerrimas gẽtes, quorum dij cœlum habent pollutum cædibus, rapinis, furtis, odijs, æmulationibus, cõcertationibus de primatu, adulterijs, alijsque libidinibus, quæ ne nominandę quidem ſunt coram innocentibus auribus, ac animis pijs nunquam cogitandę. & à quibus philoſophi etiam & omnes ſaniores ethnici ut omnes homines ſibi temperarent præceperunt. εἰ γάρ θεοὶ τι δρῶσι φαῦλον, οὐκ εἰσὶ θεοί: Eurip. apud Iuſtinum, in lib. de Monarchia. Cæterùm de Iouis adulterijs ac amoribus, uide Iliad. Homer. lib. ξ. ubi Iupiter ipſe eos prædicat ac commemorat omnes, ſorori ac uxori Iunoni, quaſi re præclarè geſta (ſtultus namq; ridere ſolet, facinus cum perpetrat.) Ouid. etiam in Metamorphoſi lib. 6, ac Iſocratem in Helenæ laudatione.

Iupiter ſalaciſſimus innumeros habuit ſpurios.

Gentes longè miſerrimæ, propter deos ſuos impuriſſimos.

ἁρμονίης.) Harmonia filia Veneris ex Marte ſuſcepta ἀπὸ τοῦ ἁρμόζειν, à copulando, quòd eſſet coniugiorum præſes.

κενταύροιο.) Centauri populi fuere Theſſaliæ, de quibus plurimi autores meminere, ἱππικῆς ipſi primi inuẽtores. Inter eos facile princeps extat Chiron, uir à multis celeberrimis ſcriptoribus multũ celebratus, tum pietatis tum doctrinæ nomine. De eo refert Clemens Alexandrinus in 1. στρωμάτων, ex Titanomachia innominati autoris, quòd πρῶτος οὗτος ἔς τε δικαιοσύνην θνητῶν γένος ἤγαγε, δείξας

ὅρκον καὶ θυσίας ἱλαρὰς καὶ σχήματ' ὀλύμπου. Meminit eiuſdem ſæpè alibi, tum quoq; in primo Pædagogi, ubi de heroum ueterum præceptoribus loquitur. Et Homerus Iliad. μ. ubi ſcribens, quòd Achillem in medicina inſtituerit, ſubdit: ὃν Χείρων ἐδίδαξε δικαιότατος κενταύρων. Fuit is Chirõ præceptor plerorumque præſtantium heroum in Græcia: Achillis, Herculis, Iaſonis, Aeſculapij, Dioſcurorum, &c. quos om-

Chiron centaurus præceptor plerorumq; præſtantiũ heroũ in Græcia.

nes

nes in pietate, honeſtate, Muſica, Aſtronomia, Medicina & uenatione diligenter erudijt: ut deinde rectè inſtituti, rebus ſuis rectius & cautius præeſſent: quemadmodum id ſcribunt Apollonius Rhodius libro primo & quarto, Pindarus 3 Pythiorũ, Xenophon in Hipparchico, ac Ouidius quinto Faſtorum. Apud Pindarum autem quarto Pythiorum, Iaſon è ſchola Chironis domum reuerſus, ubi ſub Chironis inſtitutione uixerat annos uiginti, ſuam inſtitutionẽ his uerbis prædicare auunculo Peliæ non ueretur:

εἴκοσι δ' ἐκτελέσαις
ἐνιαυτοὺς, ὅτ' ἔργον
ὅτ' ἔπος ἐντράπελον
κείνοισιν εἰπὼν ἱκόμαν
οἴκαδ'. Id eſt:

Annis uiginti commoratus in ſchola Chironis, neque factum neque dictum turpe loquutus ſum, ac domum nunc profectus uenio. De Chirone quoque eſt in heroicis ſenioris Philoſtrati. *Iaſon in quibus à Chirone inſtitutus.*

πειθώ.) Pitho perſuadendi dea ab antiquis Græciæ ſcriptoribus celebratur: quidam Suadam & Suadelam, quidam & Lepôrem dixere. Fuit autem is etiam mos antiquus, ut cum Venere & *πειθὼ* & Charites affingerẽt: ut ſignificarent, quale deberet eſſe connubium. Veteres namque huiuſmodi ſcriptionibus picturis ac fabulis, quibus omnia inuoluit antiquitas, ad conſiderationem & explicationem rerum quæ proponebantur, exuſcitare uoluit: *ὅτι τοιαῦτα χειραγωγεῖ τὴν ψυχὴν ἐπὶ τὸ θαυμάζεσθαι καὶ ζητεῖν*, ut ſcripſit Maximus Tyrius, philoſophus Platonicus non incelebris. Quare autem ueteres ſeſſitare dixerint in labris Periclis, eloquentiſsimi Athenienſium, Pitho quandam, & quam ob cauſam Cethegus ab Ennio Suadæ medulla uocatus ſit, notũ eſt ex Plutarchi Pericle, Quintiliano etiam: & exponit id pluribus in Miſcellanea Politianus.

Quare ueteres cũ Venere, Pitho deã & Charites effinxerint.

Cur antiquitas inuoluerit omnia fabulis.

In labris Periclis perſuadendi quandã dea ſeſsitabat.

ἔρωτες.) filij Veneris: cui ideo pharetra additur, referta ſagittis, quò amore hominum mentes quaſi ſaucientur, & feriantur, alijq́; aliter eo afficiantur: quemadmodum id docent tum ueterum narrationes, tum experientia. Vide quæ diximus de Cupidine in Idyliũ Theocriti quod *ἔρως δραπέτης*, id eſt, Cupido fugitiuus inſcribitur: in quo Venus ipſum, eiusq́; naturam depingit. quemadmodum id facit Philoſtratus pluribus etiam, in Iconibus. *Cupido quare pharetratus.*

ἀθλῶν.

De Mineruæ, qualis illa dea.

ἀθλῶν.) Mineruam ueteres deam fecerunt ſapientię, artium & bellorum: quòd ſine prudentia, ſine conſilio, etiam bella infeliciter adminiſtrentur. Quare rectè Euripides τὸ νικᾶν ποιῶ conſtituit εὐβουλίαν. Ac Homerus, qui cum robore prudentiá coniungit,

οὐ γὰρ χερσὶ τέλος πολέμου, ἐπέων δ' ἐνὶ βουλῇ. Virginitatem illa fouet perpetuam: quòd ſeu ſtudia & recta inſtitutio modeſtiores ac temperantiores faciant homines, ſeu etiam quòd homines liberos exigant, unde & Liberalia ea ſunt qui dicta exiſtiment: tametſi Plinius alia ueriore opinione præſentem confutet. In eius templis hæc plerunque ſcripta legebantur: Ego ſum quę ſunt, quę erunt, & quę fuerunt: uelũ meum reuelauit nemo: quem ego fructũ peperi, ſol eſt natus. quemadmodum id repetit ex Proclo Platonico Marſilius Ficinus.

Quæ fuerint ſcripta in templis Mineruæ.

ἄρτεμις.) Diana, uenatrix ipſa, filia fuit Latonæ, ac ſoror Apollinis, quod & ipſum non temerè ſic finxit antiquitas: ac mediocriter in authorum lectione uerſatus, ipſe cauſas & origines fabularum ſingularum facilè uidebit. Nobis, cum Socrate apud Platonem, non tantum iam ocij eſt, ut poſsimus uerè dicere, quid omnibus fabulis ueteres uoluerint: nec id patitur etiam præſens inſtitutum, cum illa maioris ſint operæ, ac tractationis luculentioris. Sat itaq; erit, paucis tantum, uel literaliter etiam indicare ea, ſine quib. poeta fortè obſcurus diſcentibus uideri poſset.

οἷος δ' ὁ κυνέην.) Id eſt, Mars deus belli, domi relictis armis, qualis accedere ſolebat Venerem in domo Vulcani, cum qua clàm conſueuit, ipſe quoq; affuit: ſed ut amicus, ut conuiua. ad conuiuium namq; ſe proficiſci, non ad pugnas, prælióue, ubi armis opus eſſet, ſciebat.

ἠφαίστοιο.) Vulcanus ignis deus eſt, faber fulminum Iouis, armorum ac clypeorum, quemadmodum ſępe eſt de ea re apud Homerum. Alludit autem hoc loco poeta uno uerbo ad concubitum Martis cum Venere, uxore Vulcani, quam fabulam Ariſtoteles lib. 2 Politicorum uidetur uoluiſſe exponere his uerbis: Accidit omnibus fermè militaribus bellicoſisq; gentibus, ut mulieribus ſint obnoxij: nec Venerem cum Marte temerè coniungi ſunt fabulati. quoniam omnes huiuſcemodi homines proni ſunt ad uenerea, illisq; obnoxij. Ab his nõ abludunt admodum, quæ à Plutarcho de ea re & materia referuntur, in libro de Audienda poetica. Cæterùm ea fabula lepidiſsimè deſcripta reperitur apud Homerum Odyſſeæ libro

Allegoria fabulæ, de concubitu Martis cum Venere, ex Ariſtotele

bro 8. apud Calabrũ 4 lib. item 4 Metamorphoſ. Ouidij, ac ſecundo de Arte amandi eiuſdem, Virgilium præterea libro 4 Georg. Vide etiam prouerbium, Vulcanium uinculum.

ἔριν.) Etiam Contentionem deam facit: quemadmodũ Famem, Inuidiam, Famã, & huiuſmodi alia, alij poetæ. Ac quibus ſomnijs ueteres non decreuerunt diuinos honores? affectibus, ignotis etiam dijs? ut ſolet fieri, quandò ſemel à uera uia aberrare cœpimus. ut rectè à ſpiritu ſancto dictum ſit: Lucerna pedibus meis uerbum tuum.

Veterum ſtultitia & ſuperſtitio in fingendis dijs innumeris.

χείρων.) Apud quem celebrantur illæ nuptiæ, in monte Pelio, in Theſſalia.

πηλεύς.) Ipſe ſponſus, cui nuptiale iſtud ſacrum parabat Chiron, non inuitauerat Contentionem: quod ipſa tulit animo iniquiſsimo. Id eſt, uoluerunt eſſe conuiuium hilare, non interruptum contentionibus. *οὐ γὰρ* (quemadmodum Homerus ait) *δαιτὸς ἐσθλῆς ἔσσεται ἦδος, ἐπεὶ τὰ χερείονα νικᾷ*: Odyſſ. 6. *ἡσυχίαν γὰρ φιλεῖ συμπόσιον*: Pind. 9 Nemeorum.

χρυσέοις.) aureis capillis. Alludit fortè ad ueterum conſuetudinem, ubi etiam uiri capillis aureos funiculos intertexebãt: quemadmodum eſt apud Homerum & Lucianum, Plinium etiam de Euphorbo. quẽm morem taxauit Phocylides etiam, ut effœminatiorẽ & molliorem: quemadmodum nos in eius poematis expoſitione id pluribus indicauimus. Seu etiam, ut *χρυσέοις* pro pulchris & formoſis accipiatur; quemadmodum eſt apud Pindarum, referente Athenæo, *χρύσεον πρόσωπον τᾶς δικαιοσύνας*: pro pulchra, qua nec pulchrior eſt *ἕσπερος, ὃς κάλλιστος ἐν οὐρανῷ ἵσταται ἀστήρ*: quemadmodũ in Homeri uerſu, ab Ariſtotele ad iuſticiam translato dicitur.

Apud ueteres etiam uiri capillis aureos funiculos intexebant.

ἀκερσεκόμης.) Bacchus, uini & hilaritatis deus, quòd ipſe fortè primus Græcis ſerendi uites rationem oſtenderit, undecunque etiam allatam. Eum antiquitas uarijs effingebat modis, uini naturam indicatura. Intonſum: de quo, tanquam eius rei cauſa, hæc ſcribit Ouid. in Metamorphoſi,

Bacchum quomodo pinxerit antiquitas.

—— Tibi enim inconſumpta iuuenta.

Tu puer æternus, tu formoſiſsimus, &c. ——

Nuda etiam eius ſimulachra fiebant: quo, uinum arcana reuelare, monere uolebant. Vitibus deinde, ſeu racemis coronabant: ut ſciretur, cuius rei ipſe deus ſeu monſtrator fuiſſet.

ζέφυρος.) uento occidentali, quem Germani uocant *Den weſt wind.* Quaſi *ζωηφόρος*, Viuiferus. eſt enim uentus tepidus, quòd eo flante terra hyemali frigore conſtricta aperiatur, ac plantæ

omnes germinare incipiát. id eſt: diffuderat Bacchus comas, *hatte die har zů felde geſchlagen*. Veteres namq; comam alebant: hoc eſt, comã prolixiorem geſtabant: nec id alicubi, ut decus non uulgare, paſsim omnibus permittebatur. Vide prouerb. Seruus cum ſis, comam geris.

Apud ueteres non licebat cuilibet comam alere.

ἢ δ᾽ ἄτι.) Simili declarat, quàm indignè tulerit ἔρις θεά, quòd nec ipſa honore conuiuij fuerit digna habita. Dolet namq; id diabolo uehementer, cum uidet ſe negligi: ideoq; nihil non tentat, ut cœlum terræ miſceat, & pacem omnem impediat, ne impunè ſpernatur.

De Titanibus.

τιτῆνας.) Id eſt: hoc egit, ut iniuriam hanc ulta, cœlum terræ miſceret, ſi id ullo modo efficere potuiſſet. quare Titanas Cœli Terręq; filios, quos Iupiter ſibi bellum inferẽtes, quemadmodum prius patri Saturno, fulminibus ad ipſa uſq; Tartara depreſſerat, libenter reſuſcitaſſet, ut dijs omnibus qui in ędibus Chironis conuenerant, bellum inferens, hac ratione ipſa gaudium ipſorum interpellaret, ne ſolidum eſſet. De Titanibus autem plura uide in Theogonia Heſiodi. Meminit quoq; Calaber lib. 8 Paralipomenon. Timoclei comici Titanomachiam citat Athenęus, quemadmodũ alterius etiam ſcriptoris Clemens in ςρώμασι. Vide prouer. Titanicus aſpectus.

ἡφαίςῳ.) Vulcanus deus ignis eſt, & faber deorum, ut ſuprà quoq; diximus. ab eo fortè admonita ἔρις, conſilium de reſuſcitandis Titanibus abiecit.

σακέων.) Quia metuit ἔρις Martem, belli armorumq; præſidem: etiam id conſilij repudiat, de perterrefaciendis dijs clypeorum colliſione: arrepto cõmodiore ac placidiore, de abijciendo in conuiuium formoſo pomo, ex hortis Heſperidum decerpto.

Expoſitio hiſtorica fabulæ de Heſperidibus.

Fabula de aureo uellere quid ſignificet.

ἑσπερίδων.) Heſperides, Heſperi, fratris Atlantis regis Mauritaniæ, filiæ fuerunt: quibus horti fuerunt nemore aurifero precioſi ac commendabiles, à dracone cuſtoditi: de qua re alij aliter ſentiũt, Plinius cum Solino. Alij uolunt, dracone͂ paſtorem fuiſſe: nec poma, ſed oues fuiſſe: quæ aureæ ideo appellatæ ſunt, uel propter earum decorem, ſiue quòd ex pecoribus antiquis diuitiæ conſtabant: unde etiam aurea uellera dicta ſunt. Nec deſunt, qui in Chemicam artem hæc uellera referant: ut Euſtathius Homeri interpres, & Suidas, à quib. tamen diſſentit Strabo. Vide etiam de Heſperidibus Diodorum Siculum lib. 5. prouerb. item apud Eraſmum, Heſperidũ mala. Pomum autem & pecus eadem uoce Græcis ſignificantur, τὸ μῆλον,

κ) ὄϊας

κήδρας ὀπώρην.) Interpres Ariſtophanis, ubi exponit in Nebulis hæc uerba, *μήλῳ βληθεὶς ὑπὸ πορνιδίου*, id eſt, A' ſcorto malo percuſſus, adſcribit, malum eſſe amoris ſymbolum, propterea quòd Veneri ſit ſacrum, ac quòd eo ſæpè amor concilietur: quemadmodum Philoſtratus id quoque ſcribit in Cupidinibus, ac fabula de Hippomene, qui Atalantam tandem pomo ſuperauit ac expugnauit, apud Ouid. in Metamorphoſi nota eſt. Et quæ apud Theocritum ſæpè repetuntur,

Pomum Amoris ſymbolum.

βάλλει καὶ μάλοισι τὸν αἰπόλον ἁ Κλεαρίστα, in Hodœporis.

Ac Maronis etiam illa in Bucolicis:

Malo me Galatea petit, laſciua puella. Et,

Aurea mala decem miſi, cras altera mittam. Et ſimilia plura apud Ouid. etiã obſeruabis. Ac malis munuſcula olim conſtitiſſe, Horatius in Epiſtolis etiam indicauit hoc uerſu:

Fruſtis & pomis uiduas uenemur auaras.

ἑρμάωνα.) Mercurium ſermonis deum finxerunt ueteres. unde & *ἑρμῆς* græcè dicitur, hoc eſt interpres: quòd ſermo ſit animi interpres. Vnde & *φωνὴν* uocem factam eſſe exiſtimãt, quaſi *φῶς βίῳ*. Hinc quoq; mercib. præeſſe dictus eſt, ipſe mercatorum deus, ac deorum nuncius, quòd per ſermonem omnia mandata ac imperia enuncientur.

Mercuriũ quibus rebus præfecerit antiquitas.

βουκολοῦντα.) Rectè facit Paridem, filium Priami, boues paſcentem: quòd inter paſtores, ipſe expoſitus, educatus ſit. quemadmodum etiam Cyrus, rex Perſarum, referente id Herodoto: Romulus quoq; & Remus, urbis Romæ primi conditores, ut teſtatur Plutarchus in Romulo. Seu etiã, quòd de antiquis illuſtriſsimus quiſque paſtor fuerit: ut Varro prodidit. Plinius etiam de ſuis Romanis: quibus ille diues habebatur, qui plurimum agrorum tenebat: ut locuples nihil aliud fuerit ueteribus, quàm loci plenus, eodem referente. Sic paſtores fuerunt ſancti patres, Dauid, Loth, Abraham, Iacob, cũ filijs patriarchis. Homerus etiam ueterum facultates, oues bouesq; fuiſſe ſæpe meminit. Hinc etiã poetę alios *πολυάρνας, πολυμήλους, πολυβούτας τε* nominant. Nec magnos etiã reges, de agricultura præcepta ſuis hominibus ſcribere piguit. Hinc etiam, quid aureum illud uellus fuerit, ad quod ex Theſſalia flos Græciæ profectus eſt, facilè æſtimari potuerit.

Paris, Cyrus, Romulus & Remus expoſiti.
De antiquis illuſtriſsimus quiſq; paſtor fuit.
Sancti patres paſtores fuerunt.
Veterum facultates apud Homerum.
Magni etiã reges de agricultura ſcripſerunt.
Aureum uellus quid.

ἀγλαΐσαι με διακρίνοντι.) Id eſt, Paris pronunciabit de mea forma. uos ne deſerite in hoc certamine me matrem, ſed ornate eam ueſtra præſentia, ueſtra opera animũ iudicis mouentes, ut non contra, ſed pro me pronunciet.

χαρίτων τιθήνην.) Gratiæ namque deæ ſunt humanitatis, amoris, fauoris ac beneuolentiæ. Quia uerò eas ſecum habet Iuno ut filias, eſt certè (inquit Venus) quod metuere debeât. *De Gratijs, & earũ parentibus.* Cæterùm Gratias alij aliarum dearum deorumq́; filias faciũt, alij quoq; ex Venere Iouéque progenitas ſcribunt: ut & poſſit eſſe ironia quædam, & illuſio Veneris. Qui uerò eas Iunonis filias fecerit, hactenus nondum me legiſſe memini.

De ceſto, cingulo Veneris. *κεστὸν.*) à *κεντεῖν*, pungendo ſeu punctuando putant factũ nomen. Significat namq; cingulum pulcherrimum, ac picturatum, efficax ad illectamenta Gratiarum & amorum, quo Venus Martẽ ſibi cõciliare dicitur. Homerus eum cingulũ lib. Iliad. 6 depingit his uerſibus:

ποικίλον, ἔνθα δέ οἱ θελκτήρια πάντα τέτυκτο,
ἐν δ' οἱ μὲν φιλότης, ἐν δ' ἵμερος, ἐν δ' ὀαριστὺς
πάρφασις, ἥτ' ἔκλεψε νόον πύκα περ φρονεόντων. Meminit

etiam Theocritus in Adonidis Epitaphio,

——*σοὶ δ' ἅμα κεστὸς ὄλωλε.* Et Martialis,

Vßit amatorem baltheus iſte Iouem.

κέντρον.) Id eſt: poſſum incitare, inflammare, ſauciareq́ue ita homines, ut quod cupio, quodq́; uolo, perficiant, grataq́; mihi & dicant & faciant.

πολλάκις ὠδίνουσι.) Furentium, decumbentium, ac manus ſibi præ amore afferentium exempla alibi retulimus.

Durius (namq;) *in terris nihil eſt, quod uiuat, amante*: ut in uerſu Latini poetæ dicitur.

ἀναύρου.) Anaurus apud Theocritũ Idyll. *κ*, unde hanc particulam ſumpſit Coluthus, Syriæ fluuius eſt. Apud Pindarum uerò, & Apollonium, utrobiq; in Argonautica hiſtoria, Theſſaliæ fluuius. Qui uerò in Troade Anaurum conſtituat, hactenus, quod memini, legi neminem.

Veteribus uſitatũ, ueſtiri pellibus, principib. potiſſimum. quemadmodum nunc quoq; ijdẽ magis quàm pauperes, ſuffultis ac ſubductitijs utuntur ueſtibus. Pellium ferinarũ apud ueteres uſus multiplex, ac uarius. *δορῇ χιμαίρης.*) Fuit uerò uſitatum ueteribus, ueſtiri pellibus ferarum, maximè uerò leonum, urſorum, luporum, tigridũ, pardalium ac lyncum, quemadmodũ de Hercule, Aiace Telamonio, Pindarus prodidit, & Theocritus: quòd pellem leonis plerunq; induti fuerint. ſicuti 8 Aeneidos id de Aenea, ac 9 de Niſo, Virgilius etiam ſcripſit: ac de Cadmo, 3 Metamorphoſeos Ouidius ſimiliter retulit. Quinetiam certatoribus pellis leonina uictorię præmium proponebatur, Aeneid. 5. Ac xeniorum loco pelles hoſpitibus, ut amoris amicitiæq́; ſymbola, donabantur: quemadmodum Chiron pardi pelle donat Orphea, ueluti ipſe Orpheus in Argonauticis id Chiro-

nis

nis munus prædicat. In pellibus etiam dormiebant ac decumbebant: quemadmodũ id patet ex Apollonio, Homero, Virgilio, Quinto Curtio, qui res geſtas Alexãdri ſcripſit, & alijs. Vide prouerbiũ, Induit me leonis exuuium: item, Si leonina pellis non ſat eſt, uulpina addenda. Ac citatur ab Athenæo Polemon, qui de diuina pelle commenrarium ſcripſerit, quodcunque id etiam fuerit.

ἰχῶν σύριγγα.) Vel ut paſtor: uel etiam, quia ueterum heroum ac principum liberi in omni inſtituebantur *ἐγκυκλοπαιδίᾳ* (quemadmodũ Pindarus à ſtudijs ſuis ſæpè prædicat princeps) in Phyſicis, in Muſica, cuius apud ueteres fuit uſus prorſus multiplex: ſine qua nec ſacra etiam fiebant, quemadmodum id apud Athenæum & Plutarchum ſæpè reperitur. Verùm de Græcis illa ſcripta ſunt hominibus, non de barbaris: quibus non uideo quare Paris adnumerari non debeat, tametſi ſint, qui eum Græcis diſciplinis inſtitutũ fuiſſe perhibeant, ita etiam ut in poetica excelluerit.

Veterum heroũ ac principũ liberi in omni encyclopædia inſtituebãtur

Paris in poetica excelluit.

πανί.) Pan paſtorum deus, in Arcadia maximè à paſtoribus cultus, à quibus nec Apollo negligitur, propter Muſicam, cuius ſunt ſtudioſi pleriq; paſtores. De eo crebrius etiam meminit Virgilius in Bucolicis: ac nos plura diximus interpretati *σύριγγα*, Idyllium Theocriti.

Pan paſtorum deus.

κηλεῖ ἀρέσαντε.) deliniti ſuauitate carminis eius. quid enim non præſtare poteſt Muſica? Nec enim temerè conficta ſunt, quæ de Orpheo, Amphione, Arione etiam ac Zeto poetæ ſcripſerunt.

ἠχώ.) Et hanc deam fecerunt Panis paſtorum præſidis amicam: quemadmodum id in Theocriti Syringe eſt expoſitum: quæ non oculis cernatur, ſed auribus ſolummodo inarticulatã ſonans percipiatur. ab *ἠχεῖν*, ſonare. *ἠχὼ* namq; uocis eſt colliſio, ac repercuſsio.

De Echo dea.

μήπω πολλὰ καμοῦσαν.) Id eſt, quia uixdum canere inceperat, ita ut nondum canendo defatigatus eſſet: ceciniſſet diutius, niſi carmen, Mercurij atq; dearum interuentu, ſibi fuiſſet interpollatum.

καὶ πάρεστι.) Id eſt, diligenter luſtrauit ſingula, contemplatus ea à uertice uſq; ad pedis plantam.

χαρῶν.) Videntur hinc eſſe facta, idq; aſſeuerat etiam Athenęus ille multiſcius lib. 13, quę apud Xenophontem in *ἀπομνημονεύμασι* commemorantur, ex Prodici Sophiſtæ ſapientis narratiõe de Hercule, ac colloquio duarum dearum Virtutis

Prodici, ſeu Xenophontis Hercules unde ſit factus

 ac Vo-

ac Voluptatis: cuius narrationis Cicero ac multi alij ſcriptores meminerunt, ut memoratu dignæ: quemadmodum nos in eius expoſitione pluribus oſtendere ſumus conati.

ἐπιβήσεαι.) id eſt, eris felix in gerendis bellis: erit tibi ea res non labor, ſed uoluptas: ſuccedent tibi omnia pro animi arbitrio. quemadmodum id de monarchis quibuſdam ſic proditum legimus: de Cyro à Xenophonte & Herodoto: de Alexandro à Plutarcho, Arriano, & Curtio. Ac de Romanis dicitur, Romanus ſedendo uincit. Et Timotheo Athenienſi, Cononis illius filio, felici ac inſigni bellatore, dormienti rete impleri dixit antiquitas: ut autor eſt Suidas. Vide prouerb. Dormientis rete trahit: item, Athenienſiũ inconſulta temeritas.

Quibuſdam monarchis ac ducib. dormiẽtibus, rete impletur.

Bellona dea.

ἐνυώ.) Bellonam, ſeu Duellonam, ſororem fecerũt Martis: alij etiam uxorem, autore Suida. facto nomine *κατ' ἀντιφρασμὸν*, quod neutiquam *ἐνηὴς* & *ἐπιεικὴς*, id eſt, æqua & mitis ſit.

ἔρνος.) germen, pomum, de quo nobis tribus deabus certamen eſt.

ἀσίης.) Aſia, tertia ac melior pars orbis terrarum, ac amplior, in qua & Phrygia: ſiquidem plurimarum regionum ac terrarum eſt capaciſsima, quemadmodum id pluribus perſequuntur Strabo ac Mela, cum Euſtathio, Dionyſij poetę de ſitu orbis terræ interprete.

τί γὰρ πόλεων βασιλῆι.) Hoc eſt: rex, ſi modò eſt rex, etiamſi nõ ſit uirtute aut eruditione prędituſ, magnanimitate & fortitudine: tamen nihilo ſecius à ſubditis, ſeu nolentib. ſeu uolentibus, regios honores cõſequitur. Rectius Alphonſus, rex ille Arragonũ laudatiſsimus; Põtani illius magni diſcipulus, cum relatum ſibi fuiſſet, nobilium quendam ſuorum contendiſſe, non decere principem nouiſſe literas: reſpondit, uocem eam non hominis, ſed bouis eſſe. Nec ſunt ad huiuſmodi inſtigandi principes, cum ſuapte natura ad uirtutis ac doctrinarum faſtidium ac contemptum ferantur: quemadmodũ Plutarchus ſcribit de Antæa Scytharum rege, qui cum audiſſet ſuauiſsimè canere cithara Iſmeniam inſignem muſicum, cæteris omnibus admirantibus, & præ uoluptate gaudentibus, ipſe iureiurando etiam affirmauit, ſuauius interdum equum ſe hinnientem audiſſe: uſque adeò aures habebat à Muſis abhorrentes. in libro 2 de fortuna Alexandri. Vide prouerbium, Principi obtemperandum in omnibus. Id enim hoc loco uidetur inculcare Iuno. Cæterùm qualem conueniat principem eſſe, luculenter id docet Xenophõ in Cyropœdia, Plutarchus

Alphonſi regis uox memoratu digna.

De Antæa Scytharum rege, hinnitum equi præferente dulciſsimæ muſicæ.

etiam

etiam in commentario ad principem indoctum: ac etiam in altero, Quòd maximè oporteat philoſophum cum principibus agere. ac ſunt apud Platonem plurima, quæ hoc loco recitari poterant.

ἀριστεύουσιν.) optimè, præclarè, fœliciter habent, florent, præſtant potentia, opibus, &c.

ἀνύμοροι σθένεσιν.) freti ſuis uiribus, ſua potentia & robore. Multis namq; eximium robur ac confidentia attulit exitũ: utriq; Aiaci apud Homerum & Sophoclẽ, Capaneo apud Euripidem, Miloni Crotoniatæ apud Gelliũ, ac quamplurimis alijs: quorum exempla plura quid attinet commemorare? *Multis præclara dona exitio fuerunt.*

κόλπον ἀνεκάλυψε.) Id eſt, nudauit ac ſpectanda exhibuit, quę natura uult abdi ac tegi accuratiſsimè: & quod morituras etiam ſic obſeruaſſe attentiſsimè legimus, ut in morte etiã honeſtè ſe gererẽt, aliquoties apud Euripidem in Hecuba, Iphigenia, Heraclidis: ac apud hiſtoricos, de Iulio Cęſare, ac Olympiade Alexandri matre. Id autem ideo ſic inſtituit Venus, ut amore inflammatum, quò uellet inclinaret Paridem. *De in morte etiã ſe honeſtè gerentibus.*

σκῆπτρα.) id eſt, audi quale meum ſit ſceptrum, qualẽ ue regnum teneam, & quòd tibi imperium promittam.

δαίδαλα γαῖαν.) oblatam, ac promiſſam tibi à Iunone.

ἀγλαΐῃ.) iuxta Muſæi etiam ueteris poetæ uerſiculum,

καὶ γὰρ ἐπ' ἀγλαΐῃ ζηλήμονες εἰσὶ γυναῖκες.

τί γὰρ σακέων.) Quare apud Homerum rectè præcipitur Andromachæ ac Penelopæ, ut ſuas res curent, his quidẽ uerbis:

ἀλλ' εἰς οἶκον ἰοῦσα τὰ σαυτῆς ἔργα κόμιζε. Iliad. ζ, θ & φ.

Apud eundem id quoq; hemiſtichium ſæpe repetitum legitur, —— *πόλεμος ἄνδρεσσι μελήσει.* Vide prouerbium, Bellum Cononi curæ erit. Ac reperitur uerſus apud Athenæũ li. 14 ex Thelecidæ comici ſocijs relatus, qui omnino hoc loco cõmemorandus erat: *ὡς οὖσα θῆλυς εἰκότως οὖθαρ φορῶ.* Id eſt, Fœmina cum ſim, fero decenter ubera.

Λακεδαίμων.) id eſt, ex Lacedæmone duces tibi ſponſam Helenam, quam raptam uidendam deinde tu ſpõſus exhibebis tuis Troianis. Lacedæmon autem urbs eſt Laconiæ in Græcia, Sparta etiam uocata, regia Menelai, mariti Helenæ. De ea pluribus agit Pomponius Mela libro 2. cap. 3. Habuit ea urbs olim inhabitatores bello egregios, qui iuuentutem laboribus & nando, currendo, eſuriendo, algendo, æſtiuando, furari etiam docendo, erudiebant: ut autor eſt Plutarchus in Lycurgo, & poſt eum Vegetius libro 3. *Lacedæmones ſeu Spartani in quibus rebus inſtituerint ſuam iuuentutem.*

Iudicij Paridis qui autores meminerint.

ϰακῶν πολέμοιο γενέθλην.) Huius Paridis iudicij multi autores meminere (tametſi id ab Homero ſit neglectum, quod Macrobius etiam obſeruauit in Saturnalibus ſuis) Euripides, Lycophrō, Virgilius, Ouidius, in Epiſtolis pręcipuè aliquot: Apuleius in Aſino ſuo, ubi etiā publicè in comœdiæ ſeu ludi forma exhibetur in theatro. Ac ſunt qui de eo aliter ſentiunt: utpote ſomniaſſe Paridem, quòd dearum iudex à Ioue conſtitueretur: & profectionem in Gręciam non propterea, ſed alijs de cauſis ſuſceptam. Si uis, uide quæ dicuntur in principio hiſtoriæ Troianæ, quam Dares Phrygius conſcripſit: quæ item ſcribit Plutarchus in uita Homeri. Dictys uerò Cretenſis, qui & ipſe id bellum 6 libris hiſtorico more deſcripſit, iudicij nullius, quod ego ſciam, ſed raptus meminit. Dion quoq; Chryſoſtomus oratione 20, quæ de Seceſſu inſcribitur, philoſophicè (ut ſolet) exponit pluribus etiam, quid de eo iudicio ſit exiſtimandum. Lycophron autē in Caſſandra, & huius doctiſſimus interpres, ἱστορικώτερον omnia commemorant, mox in initio. Ac Thucydides & Herodotus, uterque inſignes hiſtorici, mox in initio uterque primi libri, eius raptus ac belli Troiani meminerunt: uerùm ita, ut appareat prorſus eos alias cauſas & profectionis Paridis in Græciam, & belli deinde quod inter Græcos atq; Barbaros geſtum eſt, facere. Alij ex ueterū narrationibus referunt, uetuſtiſſimum hymnum Parin Priami filium parentum iuſſu, tametſi barbarorum, Græcis diſciplinis inſtitutum ſcripſiſſe, quem Ceſton ueteres uocauere: in quo Veneris laudes complexus erat, eamq́ue Palladi ac Iunoni prætulit: ex quo quidē hymno aiunt poetis cauſam pręſtitā, quæ de fingendi Paridis iudicio ac ceſto traduntur. Vide etiā quomodo id interpretetur Fulgētius li. 2 Mythologiarū. Cæterùm apud Lucianum adeò id iudicium deſcribitur in omnibus cum hac noſtri poetæ narratione congruens, in Dialogo qui θεῶν κρίσις inſcribitur, ut nihil debeat eſſe ueriſimilius, quàm hinc omnem eam narrationem deſumptam, cum Luciano longè fuerit poſterior. Vide prouerb. Ilias malorum. Vide etiam quæ de hac quæſtione non protrita ex Græcorū theſauris ſcribit Rhodiginus, lib. 19 Antiquarum lectionum, capite 19.

Opiniones variorum uariæ de Paridis iudicio.

Paris hymnū ſcripſit in laudem Veneris, quæ occaſionem præbuit fabulæ de iudicio Paridis.

Iudicium Paridis à Luciano etiam deſcriptum.

ἀγλαΐην ἐφίλησα.) Sententia, quòd fructus ex ijs rebus percipiamus, quibus ſtudemus. Vide prouerb. Vt ſementem feceris, ita & metes. Et in uerſu Oraculi dicitur,

οἷά τ' ἀνὴρ ἔρξει, τοῖον τέλος αὐτὸν ἱκάνει.

φασί.)

φασί.) aiunt. qui uerò id aiant, quòd Iuno Gratiarum mater ſit, hactenus nec audiuiſſe nec legiſſe nos memini. Fabij conſilium itaq; ſequuti, non turpe putabimus, ſi quædam ignorauerit Grammaticus: cum bonus etiam Horatio quandoque dormitet Homerus. Ac,

—— Pictoribus atq; poetis

Quidlibet audendi ſemper fuit æqua poteſtas: eodē id ſcribente.

λοχεύει.) Id eſt, etiamſi tractet fabrilia, ipſe deus ac moderator ignis, qui ſubigit omnia, ipſe cum Marte tuus filius. unde & clypeorum dominam eam uocat, filium habentem Martē.

ἣν γάμος οὐκ ἔσπειρε.) Alludit obiter ad Mineruæ natiuitatem, quæ ex capite Iouis eſt edita: quam fabulam ſcitè admodum interpretatur lib. Etymologiarum 10 Iſidorus Hiſpalenſis: omnium uerò copioſiſsimè eam fabulam expoſuit Chryſippus, Stoicorum ſcriptor acerrimus, apud Galenum libro 3. de Hippocratis ac Platonis dogmatis: ubi à Galeno nō ut me, dico, ſed philoſopho etiam acutiſsimo, acerrimè obiurgatur, quòd tantum temporis exponendis fabulis ſemper tribuat, quæ res & infinita ſit, nec ſemper cum utilitate aliqua inſigni coniuncta.

Mineruæ natiuitas à quibus autoribus expoſita.

σιδηρείοισι τομῇ.) Vulcanus namque à Ioue accerſitus, cum è capite părere uellet Mineruam, ſecuri caput eius aperuit: unde ipſa iam nubilis, armata & haſtata etiam proſilijt, & ſpecioſa: quemadmodum eam fabulam prolixè tractat Pindarus Olymp. 7. Lucianus etiā in Dialogis cœleſtibus. Meminit quoque eius Homerus in hymno Apollinis.

Minerua quemodo nata è capite Iouis.

ἁρμονίης ἀδίδακτος.) Virginitatem enim uouit perpetuam: quemadmodum id à Ioue refertur apud Lucianum.

εὐφροσύνης ἀδαήμων.) Quòd bella ſectetur, quæ ex diſcordijs oriuntur: ſeu quòd bella, diſcordias ac tumultus generent, ut dicitur, *ἀλαλὰ πολέμου θυγάτηρ*: quemadmodum id refert ex Pindaro Plutarchus, in lib. de Fraternitate.

ἀνάλκιδος.) Vult indicare, quòd mulierum non ſit res tractare bellicas. *πόλεμος ἄνδρεσσι μελήσει*: quemadmodum ſuprà ex Homero retulimus. Tametſi multæ ſunt gentes (quemadmodum ſcribit Strabo, Apollonius, & alij) ubi mulieres uirorum ſortiuntur opera. Ac quæ de Amazonibus prodiderunt hiſtorici, Calaber etiam, Dictys Cretenſis, Lycophrō & Virgilius, notiora ſunt.

Alicubi mulieres uirorum ſortiuntur opera.

λικεγμονίων.) Id eſt, expenſis membris mulierum, armis tectarum, nemo facilè dicet quale corpus ibi tegatur, uiri ne an

fœminæ. Apud Homerum Andromacha iubetur curare domum, imperare famulis, ac colum tractare, his quidẽ uerbis:

ἀλλ᾽ εἰς οἶκον ἰοῦσα, τὰ σαυτῆς ἔργα κόμιζε,
ἱστὸν ἠλακάτην τε, καὶ ἀμφιπόλοισι κέλευε
ἔργον ἐποίχεσθαι· πόλεμος δ᾽ ἄνδρεσσι μελήσει. Iliad. ζ.

ὃν οὐκ οἶδε δαήμων.) Contra id quod dicitur, Ignoti nulla cupido. Ac Iuuenalis prodigij loco refert, de cæco amante,

Qui nunquam uiſæ ardebat amore puellæ. Tametſi apud Athenæum multa memorentur exempla, eorum qui nunquã uiſas amarunt, ſeu ex alia cauſa, ſeu ſomnio quodam: quemadmodum ſcribit de puella & adoleſcente, utriſq; de regia ſtirpe prognatis, quòd ſe uiciſsim amabãt ac cupiebant ob phantaſiam quandam per ſomnum incœptam: lib. 13 Dipnoſophiſtôn. Ac Democritum philoſophum oculos ſibi eruiſſe, tanquam omnium malarum cupiditatum authores, multi prodidere. *Vt uidi* (namq;) *ut perij, ut me malus abſtulit error*: ueluti à Marone ſcriptum eſt. Apud quem præterea

—— Vritq; uidendo Fœmina. —— Iuxta namque Muſæi ueteris poetæ uerſiculos,

κάλλος γὰρ περίπυστον ἀμωμήτοιο γυναικὸς
ὀξύτερον μερόπεσσι πέλει βροτόεντος ὀϊστοῦ.
ὀφθαλμὸς δ᾽ ὁδός ἐστιν, ἀπ᾽ ὀφθαλμοῖο βολάων
ἕλκος ὀλισθαίνει καὶ ἐπὶ φρένας ἀνδρὸς ὁδεύει. in opere de Ero & Leandro.

φερέκλου.) Phereclus faber fuit, cuius pluribus meminerunt Lycophron, & huius interpres: Homerus Iliad. ε. Ouidius quoq; alicubi in Epiſtolis. Is Paridi naues fabricauit, quibus in Græciam profectus abduxit Helenam.

ἱλασκόμενος θυέεσσιν.) Vt eam ſemper ſibi propitiam ac beneuolam retineret, ac adiutantem profectionẽ ſuam, ad ea quę in animo parabat. quod enim nobis preces, id gentib. ſua quędam fuerunt ſacrificia, horrenda ac abominanda pleraq; omnia, ludi, certamina, & huiuſmodi alia, quibus deos ſeu iratos placabant, ſeu etiam propitios eos ſibi eſſe perpetuò optabãt. quin fuerunt etiam, qui puellarum proſtitutione eoſdem colerent: quemadmodum ſcribunt Strabo, Plutarchus. Euſebius quoq; in uita Conſtantini aliquoties id meminit, item Herodotus, & alij.

ἑλλήσποντον.) Helleſpontus maris ſinus eſt inter Thraciam & Aſiam, qui ſeptẽ tantum ſtadijs Aſiam ab Europa diuidit: authore Plin. libro quarto capite 12. ſic denominatus ab Helle

Exempla eorum qui nunquã uiſas ex ſomnio amarunt.

Democritus ſibi ipſi eruit oculos.

De Pherecle fabro.

Quibus ſacrificijs ueteres ſuos deos coluerint.

Helleſpontus.

Athamantis (qui fuit frater aui paterni Iaſonis, Argonautarum principis) filia: quæ cum fratre Phryxo fugiens in aureo ariete nouercæ inſidias, in eo ſubmerſa perijt: quæ nos pluribus commemorauimus in noſtris in Apollonium annotationibus.

σημήϊα φαίνετο.) φιλέει δέ πως προσημαίνειν, εὖτ' ἂν μέλλῃ μεγάλα κακὰ ἢ πόλι ἢ ἔθνεϊ ἔσεσθαι: ut ait Herodotus libro ſexto hiſtoriæ ſuæ. Ac comprobant hanc ſententiam Herodoti multæ aliæ multorum autorum narrationes, quòd ſigna præcedentia plerunq; ſoleant comitari, ut præcurſores, mala futura: quemadmodum id exemplis etiam oſtendit Calaber libro 12, recepto iam in urbem equo Troiano: Ouidius etiam 15 Metamorphoſ. & Virgilius 1. Georgicorum: commemorantes prodigia, quæ mactationem Cæſaris in Capitolio præceſſerunt. Ac reperiuntur apud Plutarchum, Herodotum, Pauſaniam, Plinium, Liuium ac Valerium, plurima quæ hoc loco referri poſſent. Porrò cui non ſunt nota quæ Ioſephus ſcribit libro ſeptimo, capite 12 ἁλώσεως, de ſignis quæ futurum exitium urbis Hieroſolymitanæ multo antè portendebant? Apud Apollonium Rhodium libro quarto, ipſa Argo nauis loquitur, ac pœnam Abſyrti interfectoribus, filij regis Colchici, minatur. Apud Homerum Odyſ. 12 carnes boum mactatorũ iam, ac excoriatorum, ſerpunt tamen, ac uerubus iam transfixæ, taurorum more mugiunt, quæ portenta deinde ſecutum eſt naufragium, in quo ſocij Vlyſsis in mari diſiecti ac fulmine perculſi miſerè perierunt. Ac ſunt in eadem Odyſſea etiam alia, ſi operæprecium eſſet ea omnia commemorare. Cæterùm ſi quis plura de ea materia cupit cognoſcere, legat librum Iulij Obſequẽtis, qui totus eſt de prodigijs. Volumen etiam amplum ac præclarum de Prodigijs uiri multiſcij, CONRADI LYCOSTHENIS, in quo ſecundum certam annorum ſeriem, à condito mundo ad hoc uſque tempus, pleraque omnia quæ eius ſunt argumenti, optimo ordine ex optimis quibuſque authoribus referuntur. Vide etiam quę Alexander ab Alexandro ſcribit libro tertio, capite decimoquinto, Dierum genialium.

Signa plerunque ſolent præcedere rerũ mutationes.

De Argo naui loquente.

Carnes uerubus transfixæ mugiũt.

Iulij Obſequentis ac Conradi Lycoſthenis libri de prodigijs.

οὐρανὸν ἑλικῶν.) Id eſt, totam illam cœli partem, in qua uidetur urſa maior, caliginoſo cinxit uinculo: quæ mox tempeſtas maris cum imbri delapſo ſecuta eſt.

Δαρδανίων καὶ Τρωίων.) Troia Dardania primò fuit uocata, à primo rege Dardano. Troia à Troe: quemadmodũ eadem etiam

Troia, Dardania & Ilium unde nuncupata.

Ilium ab Ilo rege fuit denominata. Cæterùm genealogiam regum Troianorum omnium, ac heroum qui inde deſcenderunt, habes apud Homerum Iliad.ν.

ἰσμαρίδες.) Ab Iſmaro oppido Thraciæ : Herodotus in Polymnia.

Thracia qualis ſit regio.

παγγαίοιο.) montis Thraciæ, autore Plinio lib. 4 capite 11. Thracia autem Europę regio eſt, inter partes Scythię poſita, nec cœlo nec ſolo tractabilis, & (niſi qua mari propior eſt) infœcunda, frigidaq́;. populos habet truci aſpectu, bellicoſos, laborum ac frigorum patientiſsimos: Plin. lib. 4 cap. 11.

Phyllidis ac Demophoontis amores.

φυλλίδος τύμβον.) in Thracia ſcilicet. Phyllis namque Lycurgi Thracum regis filia fuit, quæ Demophoontem Theſei regis Athenienſium filium, è bello Troiano redeuntem, hoſpitio ac lecto accepit. Cum autem Athenas proficiſceretur, & tardius rediret, ipſa ſe ſpretam exiſtimans, moræ impatientia guttur ſuum laqueo præfocauit. Ouidius epiſtola ſecunda, quam Phyllis ſcribit Demophoonti. Meminit quoq; 2. de Arte amandi.

ἐννεάκυκλον.) Locus eſt in Thracia, ſic nominatus, quò Phyllis comitata eſt Demophoontem, Athenas nauigantem, cum prius de reditu ſibi affirmaſſet: & ubi quoq; redeuntem perſæpe præſtolari ſolebat. Meminit eius Lycophron, & huius interpres: Herodotus lib. 7. Ouid. etiam libro tertio, de Arte amandi.

Theſſalia alumna multorum præſtantiſs. uirorum.

αἱμονιήων.) Theſſalia regio eſt Græciæ, præſtantiſsimorum heroum ac principum alumna, Achillis, Argonautarum, &c. Ibi enim ſchola fuit Chironis. Aemonia etiam olim Helles, Pharſalia, Macedonia dicta eſt: Emathia etiam, & campi Philippici: Plin. lib. 4, Strab. lib. 10. Mõtes habet 24, quorum longè nobiliſsimus Pieria, parens domusq́; Muſarum. Fuit uerò ea gens magiæ deditiſsima: quod patet ex Apuleij & Luciani Aſinis, luculentiſsimè ſcriptis. Vide prouerb. Theſſalorum commentum, Theſſalorum alæ, item Theſſala mulier.

Theſſali magiæ deditiſsimi.

Corinthus caput Achaiæ.

ἀχαιΐδος.) Achaia ampla eſt regio Græcię, cuius caput eſt Corinthus: urbs à Strabone, Pauſania, Plutarcho etiam multum celebrata, alio etiam nomine Peloponeſus uocata. Plin. lib. 4 cap. 5. Strabo lib. 8. Vide etiam prouerb. Non cuiuis datum eſt adire Corinthum.

Phthia Achillis patria.

φθίην.) Theſſaliæ ciuitas, in qua natus Achilles, Græcorum facilè pręſtantiſsimus, Chironis diſcipulus, quem Homerus in tota celebrat Iliade. Plin. lib. 4. cap. 8.

μυκηνῶν.)

μυκήνη.)urbs Peloponneſi,ſeu Achaiæ,in qua regnauit Agamemnon.de ea uide Pauſaniam in Corinthiacis. *Mycenæ regia Agamemnonis.*

ὀρυμάνθυ.)fluuij Arcadiæ,quæ à Pelopõneſo undiq; cingitur.Mela lib.2.cap.3.

σπάρτην.)De ea diximus ſuprà in Lacedęmone.Eam hoc loco καλλιγύναικα nominat: quemadmodum etiam in uerſu oraculi,qui ab Herodoto,Pauſania,Stephano,& pleriſq; alijs refertur,non alio nomine commendatur, *Sparta præſtabat formoſis mulieribus.*

ἵπποι θρηΐκιοι,λακεδαιμόνιοί τε γυναῖκες. Fuit autem Menelai regia.Vide prouer. Spartã quam nactus es, hanc orna: item,Generoſior Sparta: ac, In ſola Sparta expedit ſeneſcere.

ἀτρείωνος.) Id eſt,Atrei filij.inde enim Atridæ dicuntur Agamemnon & Menelaus fratres: tametſi Dictys Cretenſis Pliſthenis filios eos faciat. Atridas autem cognominatos, quòd ab Atreo Pliſthenis fratre eſſent educati: cum Pliſthenes, ipſis pueris adhuc exiſtentibus, morte immatura eſſet præreptus.lib.1 hiſtoriæ belli Troiani. Itaque hinc factum eſt,ut ab Homero,Euripide,Pindaro ac Virgilio, non Pliſthenidæ,ſed ſemper Atridæ fuerint nominati: quod hoc loco monere nobis uiſum eſt. *Agamemnon et Menelaus unde dicti Atridæ.*

εὐρώταο.) Eius fluuij Pauſanias, Plutarchus, Theognis, Theocritus,& plerique alij meminerunt.non procul abfuit à Sparta. *Eurotas fluuius.*

θεράπνην.)ciuitatem Laconiæ,Helenę patriam,prope Spartam ſitã. Stephanus in commentario de Vrbibus, Plinius etiam,eam ciuitatẽ Theramnas appellant.Meminit eius Pauſanias in Laconicis, Iſocrates etiam in Helenæ encomio. Vide Melam lib.2 cap.3. *Therapne ...*

ἄπω κεῖθεν.) A' Therapne uidelicet ad Spartam:non procul enim à ſe inuicem diſtabant. quare paulo pòſt nauigare deſinebant, cum iam quò uoluiſſent, Spartã ſcilicet, appuliſſent.

λοεσσάμενος.) Id eſt, Paris exornat ſe, compoſitis diligenter ſingulis, ut eo citius amore ſui inflammaret Helenam. Et alioqui ueteribus uſitatum fuit lauare ſemper, antequam ſeu conuiuia accederent,ſeu aliàs etiam in ſolennibus congreſsibus comparérent: quemadmodum id ex Homero, Luciano, Plutarcho atq; Athenæo alibi oſtendimus. *Quando ueterib. lauari ſolenne fuerit.*

εἴδωλ' ἀθλίων.) Græci enim,gens ſuperſtitioſiſsima puto hominum omnium quos ſol aſpexit, adeò repleuit omnia templis,ſacellis,aris,ſtatuis & imaginibus, ut idola eos tot propemodum ſtatuiſſe,totq; deos excogitaſſe ex Pauſania manifeſtum ſit, *Græci tot habuerũt idola, quot cogitationes & ſomnia.*

ſtum ſit, quot ſeu homines tunc, ſeu eorundem etiam cogitationes ac ſomnia fuerint. Ignotis etiam dijs honores decreuerunt, ne quid ipſorum deeſſe poſſet ſuperſtitioni, dementiæ, ac uanitati.

καρνείοιο.) Id eſt, Hyacinthi, quem amauit Apollo Carneus cognominatus: de quo alij aliter ſentiunt. Vide de ea re Pauſaniam in Laconicis, ac Callimachum in hymno in Apollinē, & huius Græcum interpretem. Carnea autem celebritas nō tantum apud Lacedæmonios, ſed tota fermè Græcia, alibi etiam gentium ſoleniter peragebatur. De ijs uerò ſacris, & more in eis ſeruato, plurima perſcribit Athenæus lib. 4, ex Demetrio Sceptio.

Carnea celebritas

ἀὶ λατὼ σκυζομένη.) Id eſt, Amyclæorum populus, urbis Amyclæ in Laconia, cum conſideraret formam Hyacinthi, pueri Amyclęi, ſemper metuebat ne Latona pertæſa nuptiarum Iouis (ex eo namq; Dianam cum Apolline peperit in Delo) huius pueri amore percita, eum raperet: Auroræ exemplo, quæ Orionem rapuit; aut Cereris, quæ Iaſonem. quemadmodum id meminit Theocritus etiam.

οὐκ ἐδάη ζεφύρῳ.) Id eſt, neſciuit Apollo ſe habere corriualem in hoc puero uentum Zephyrum. Eum puerum cum imprudenter iaculo confeciſſet, commutauit cruorem eius in florē eiuſdem nominis Hyacinthum. de quo flore, quis ille ſit, ac quomodo nobis dicendus, uideo hucuſq; apud rei medicę ac ſimplicium ſcriptores, litem eſſe ſub iudice. Fabulam recitat Ouid. lib. Metamorphoſ. 10. De Hyacintho etiam ſcribit Philoſtratus ſenior, & Iunior in Iconibus.

De Hyacintho puero.

ἀγαλλόμενος χαρίτεσσιν.) Nam & Homerus, & Dictys Cretenſis, uterque Paridem à forma excellenti prædicant. Similia iſtis ſunt quæ Apollonius ſcribit de ſuo Iaſone, Argonautarum principe,

Laus Iaſonis à forma.

θεσπέσιον δ' ἐν πᾶσι μετέπρεπεν Αἴσονος υἱὸς
κάλλεΐ τε καὶ χαρίτεσσιν.—— Et rurſum ibidem:
οὐδ' ὅπω τις τοῖος ἐπὶ προτέρων γένετ' ἀνδρῶν,
οὔθ' ὅσοι ἐξ αὐτοῖο Διὸς γένος, οὔθ' ὅσοι ἄλλων
ἀθανάτων ἥρωες ἀφ' αἵματος ἐβλάστησαν
τὸν μὲν παπταίνοντες ἐθάμβεον αὐτοὶ ἑταῖροι,
λαμπόμενον χαρίτεσσιν, &c. lib. 3. Ac apud Homerū Minerua Vlyſsi auguſtiorem circumfundit aſpectum, hoc quidem pacto: ——*τῷ δ' ἄρ' Ἀθήνη*
θεσπεσίην κατέχευε χάριν κεφαλῇ τε καὶ ὤμοις,

De Vlyſſe formoſo.

καὶ μὴν μακρότερον καὶ πάσσονα θῆκεν ἰδέσθαι. Ac de Aenea ſubitò apparēte coram Didone,ſic ſcribit 1 Aeneid. Virgilius:

Aenea pulchritudo.

—— Claraq; in luce refulſit

Os humeroſq; Deo ſimilis: namq; ipſa (Venus) decoram

Cæſ riem nato genitrix,lumenq; iuuentæ

Purpureum,& lætos oculis afflarat honores.

Διώνυσ.) Collatio Bacchi cum Paride. Bacchus autem natus eſt ex Ioue ac Semele, Cadmi Thebani filia. Ouid.in Metamorph.lib.3. Meminit etiam Pindarus 2 Olympiorum.

κόρον ὀπωπῆς.) Simile iſti illud Virgilij de Didone,

Expleri mentem nequit,ardeſcitq; tuendo.

ἰμερόεντα βασιλῆα.) ſeu uitium latorem, ſeu demonſtratorē Bacchum. *ἱμερ*'s namq;, *ἱμερόεις*,uitem ſignificat.

ἀγνώσσει.) quaſi diceret: Non puto te eſſe Græcum hominem, quum plerique Græciæ præſtantes uiri mihi non ſint ignoti.

Πύλον.) Achaiæ oppidum, in quo Neſtor ille regnauit ἡδυεπής. de quo Homerus libro Iliad. β.

Pylus.
Neſtoris eloquentia.
Neleus.

τοῦ καὶ ἀπὸ γλώσσης μέλιτος γλυκίων ῥέεν αὐδή. Neleium autem uocat, à Neleo, patre Neſtoris. Homer. Iliad. β. & Odyſ. γ. Vide prouerbium, Neſtorea eloquentia. item, Neſtorea ſenecta. Vide etiam de Pylo Strabonem lib.8. Melam lib.2.cap.3. Plinium libro quarto, capite quinto. ac prouerbium, Eſt Pylus ante Pylum.

Ἀντίλοχον.) Neſtoris filium, qui in bello Troiano cecidit: cuius pietatem & Pindarus celebrauit 6 Pythiorum, cum Quinto Calabro lib.2 Paralipomenon Homeri.

φέρτατον τρέφειν ἀνδρῶν.) Inde enim fuit Achilles Græcorum præſtantiſsimus, quemadmodum paulo antè diximus.

γενεὰν Αἰακιδᾶν.) Id eſt, omnes deſcendentes ab Aeaco. Aeacus autem rex fuit Aeginæ inſulæ circa Pelopōneſum, in Aegeo mari, in qua prædicanda Pindarus eſt fuſiſsimus, tum ob præclaras Aeaci ac Aeacidarum uirtutes: tum etiam quòd, quemadmodum Croton ciuitas in Italia, uiros præſtantes ac uictores in ſolennibus Græciæ certaminibus dederit plurimos. Vide Strabonem libro octauo, & Stephanum in Commentario de Vrbibus. Filios habuit tres: Pelea, unde Achilles: Telamonem, unde Aiax ille Telamonius: & Phocum, à Peleo interemptum: qui Aeacidæ dicti ſunt, multumque celebrati ab Homero, Apollonio, Pindaro, ut diximus: Ouidio etiam in aliquot Metamorphoſeon libris.

Aeacus rex inſulæ Aeginæ celebratiſsimæ.

Aeaci filij tres.

Vide

Vide prouerb. Aegina pueros optimos alit: item, Aeginenſes neq; tertij, neq; quarti.

Patroclus Achil lis cognatus.

πατρόκλοιο.) Et hic de Aeacidarum fuit familia. Achilli propinquitate coniunctus, cum quo in Chironis ſchola inſtitutus, dum uixit, arctiſsimè ipſi adhæſit: ita ut & antiquitas, cũ Achille, paribus amicorum eum adnumerare non dubitarit. Eam fidem Homerus etiam in Iliade prædicat. Tandem interficitur ab Hectore, cum eſſet indutus armis Achillis. Homerus Iliados π, ubi eius præſtantia inſigni laude effertur.

Phrygia Aſiæ regio.

φρυγίης.) Phrygia, regia eſt minoris Aſiæ. De ea, Phrygibúſque, uide Plinium lib. 5 cap. 32. Aeneam item Syluium in Aſia minore, ubi per aliquot capita, multa non inerudité, nec ex protritis autoribus dicuntur, argumentum hiſtoriæ Troianę illuſtrantia.

Troia caput Phrygiæ.

In ea olim Troia fuit, urbs opulentiſsima, florentiſsima, ac multorum monumentis celebratiſsima. Quibus enim ueterum Troia non ſuppeditauit ſcribendi materiam? Eam exædificaſſe Neptunum cum Apolline, meminit Homerus Iliad. θ ac φ. Euripides etiam in Troadibus, Ouid. libro 12 Metamorphoſ. Virgilius item 2 & 5 Aeneidos. Quæ tametſi ad excellentiam dicta accipere oporteat, quemadmodum Strabo ſcribit lib. 1: tamen uidentur rectius ſentire, qui exiſtimãt (ut Lycophronis interpres) muros Troianos à Laomedonte extructos, ipſamq; Troiam exornatam de pecunia quæ in templo Neptuni & Apollinis Troiæ depoſita fuerat.

Troia exædificata à Neptuno & Apolline, ac quid eo indicatum ſit.

Veteres, theſauros ſuos in templis ac regũ ſepulchris abſcondere ſoliti.

Quòd ueteres, theſauros, pecunias, aliaq; quæ chara habebãt, in templis ac regum ſepulchris reponere conſueuerint, ut loco tutiſsimo, quem uiolare ſeu ſpoliare nefas eſſet maximũ: quemadmodum id patet ex plurimis locis Plutarchi, Pauſaniæ, Strabonis, Athenęi, Herodoti, Dionis Chryſoſtomi, &c.

Theſauri ampliſſimi templi Delphici.

Ac in templo Delphico ingentes theſauri, auri argentiq;, ſtatuarum, arborum, atq; uitium aurearum, ac ſimilium donariorum, cuſtodiebantur: quemadmodum Diodorus etiã Siculus meminit. adeò ut, referente Athenæo, Theopõpus de theſauris Delphicis commentarios ſcripſerit: Alcetas etiam libros depoſitorũm in Delphis condiderit: quemadmodum alij quoq; de rebus ſurreptis è Delphis, commentationes ediderunt.

Libri ſcripti de theſauris templi Delphici.

Exempla quoq; eius rei ſunt in ſacris Biblijs, 2 Macabæorum cap. 3. Ioſephum etiam gręcum lib. 14. cap. 8 ἀρχαιολογίαϛ, & Ioſephum Hebręum li. 4 cap. 23. de Pompeio Magno, qui capta Hieroſolyma ſanctum ſanctorum ingreſſus, perluſtrauit ea quæ ſolis ſummis ſacerdotibus aſpicere licebat: ubi & ingen-

Pompeius intrat Hieroſolymis ſanctum ſanctorum.

& ingentem uim auri facti, & pecuniæ duodecim tonnas reperit, à uiduis ac alijs bonis uiris, ut in locum tutum depoſitas. Ac Romanorum ærarium fuiſſe in templo Saturni, Plutarchus ſæpius meminit in Vitis, & Moralibus etiam. Apud Athenienſes etiam ærarium cella erat, poſt ædem Mineruæ, obq́; id Opiſthodomos dictum: quemadmodum eſt apud Demoſthenem, in oratione *περὶ συντάξεως*.

Romanorum ærarium in templo Saturni.

Athenienſium ærarium.

κρονίδαο.) Saturnidę, Iouis Saturni filij, ex quo natus eſt Dardanus, primus rex Troianorum. Homer. Iliad. *υ*, ubi integra texitur genealogia regum Troianorum.

ἐλέγχω.) refero moribus ac uirtutibus meos maiores, meā gentem. Apollo namq; pauit armenta Troianis, quemadmodum ex Homero poſtea indicabimus. Sic idem cum Neptuno Troiam muris cinxit, mercede utroq; conducto à Laomedonte: ueluti fabulantur poetæ.

κασιγνήτην ἀφροδίτης.) Id eſt, non inferiorem forma, ipſa Venere: tametſi Venus & Helena eundem patrem, Iouem ſcilicet, habuerint. Iupiter enim, qui cum nulla non mortali fœmina conſueuit, etiam cum Leda Tyndarei uxore rem habuit, ex quo concubitu nati Dioſcuri ac Helena: ut deinde (quemadmodum dicitur, Matrem ſequimini porcæ) Helena ac Clytemneſtra ſorores, Ledæ filiæ, matri non diſsimiles fierent, & fidem coniugalem Menelao ac Agamemnoni maritis ſuis nihilo melius cōſeruarent, quàm id ipſis à matre monſtratum fuiſſet. *κακοῦ γὰρ κόρακος κακὸν ᾠόν*, ut in ueteri uerbo dicitur. Vide Pauſaniam lib. 1 in Atticis: Athenæum item li. 8, ubi de Helenæ parētibus agitur: Rhodiginū quoq; lib. 11 cap. 19 Antiquarum lectionum

Iupiter Helenæ pater.

Quare Helena ac Clytemneſtra ſorores, matri non diſsimiles fuerint.

κυθέρεια κέλευε.) Iuxta uerſum illum poetæ: Quicquid amor iuſsit, non eſt contemnere tutum. Verùm philoſophia diuerſum docet, ut affectus obtemperent rationi, tanquam regi. quod & in carmine Pythagoræ ſapiēter præcipitur, *καὶ φράζευ ἕκαστα, ἡνίοχον γνώμην στήσας καθύπερθεν ἀρίστην.*

Recta ratio rex ſit affectuum.

καταισχύνειας.) Id eſt, noli repudiare meas nuptias, nec facias me indignum tuo connubio, cum ſcias quòd cum imbelli uiro ſis nupta, qui mecum nullo modo poſsit comparari: turpe quoq; ſit, te Argiuarum mulierum præſtantiſsimam, cum tali uiro diutius uiuere.

ἀνδρῶν εἶδος ἔχουσι.) Id eſt, in muliebri ac imbecilli corpore, forma tamen uiros referunt, in qua nullus decor, nulla uenuſtas renideat. Non ſunt itaque ueræ mulieres, ſed nothæ, ſed

adulterinæ, à tua ſpecioſa indole degenerantes: tuq́; ſola mereris in Græcia dici mulier, dignaq́; quę cum nullo alio quàm Paride ſis iuncta.

Apollo paſcit boues Laomedonti: oues etiam Admeto Theſſalorũ regi.

ἰφίαυτο βουσὶν ἀπόλλων.) Apollo Laomedonti pauit boues: Homer. Iliad. φ. Idem quoq; pauit oues annis nouem Admeto Theſſalorum regi, quemadmodum eſt apud Euripidem in Alceſte: in Orphei Argonauticis, Ouid. 2 Metamorphoſ. lib. item 2 de Arte amandi, in Heroidibus etiam. Vide prouerb. Admeti nænia.

μετήωρον.) Id eſt, nox diem diſtulit, ſuſtulit, eripuit hominibus aliquandiu lucem, auroram etiam, diei prooemium.

De duabus ſomniỹ portis.

δοιὰς πυλὰς ὀνείρων.) Alluſio eſt ad locum Homeri, de duabus ſomniorum portis, qui eſt lib. 19 Odyſſeæ, habetq́ue ad hunc modum:

δοιαὶ γάρ τε πύλαι ἀμενηνῶν εἰσὶν ὀνείρων.
αἱ μὲν γὰρ κεράεσσι τετύχαται, αἱ δ' ἐλέφαντι.
τῶν οἱ μὲν κ' ἔλθωσι διὰ πριστοῦ ἐλέφαντος,
οἵ ῥ' ἐλεφαίρονται ἐπὶ ἀκράαντα φέροντες.
οἱ δὲ διὰ ξεστῶν κεράων ἔλθωσι θύραζε,
οἵ ῥ' ἔτυμα κραίνουσι βροτῶν, ὅτε κέν τις ἴδηται.

Eum Virgilius expreſsit lib. 6 Aeneidos, his uerſibus:

Sunt geminæ ſomni portæ, quarum altera fertur
Cornea, qua ueris facilis datur exitus umbris:
Altera candenti perfecta nitens elephanto,
Sed falſa ad cœlum mittunt inſomnia manes.

Qui locus exponitur à Macrobio lib. 1. in Somnio Scipionis, cap. 3. Seruio etiã in commentarijs ſuper eoſdem uerſus. Cæterùm apud ueteres multum ſomniorum, hoc eſt uanitatum fuiſſe, paſsim ex authoribus hiſtoricis atq; poetis ſciri poteſt: quòd apud eos multum etiam eſſet ſuperſtitionis, qua multum fidei his tribuebatur. quemadmodum Plutarchus refert in Lucullo, Syllam in commentarijs ſuis ſcripſiſse: Nil credi eſſe dignius, quàm quod per ſomnium fuerit præſignatum. Ac Pompeius, eodem referente in Pompeio, deuicto Mithridate Ponti rege potentiſsimo, in aula reperit commentarium, in quo fuerant conſcriptæ ſomniorũ interpretationes, quæ partim ipſe rex, partim fœminæ quędam uiderant. Complures namq; de ea cognitione ſcripſiſſe legimus. Demetrium etiam Phalereum, cuius de eadem ſcientia 5. commentarios extitiſſe proditum eſt. Artemonem pręterea Mileſium, qui ad 22 Onirocriticῶν libros conſcripſit, qui perierunt. Ac extant adhuc hodie ueterũ etiam

Quare apud ueteres multum fuerit ſomniorum.

Syllæ Romani uox de ſomnijs.

Mithridatis ac aliorum commentaria de ſomnijs.

etiam cōmentarij de inſomnijs, græcè ſcripti: ut Syneſij Cyrenes epiſcopi liber, quem Gregorius Nyſſenus expoſuit: Artemidori etiam philoſophi libri 5, à Iano Cornario latinè facti. Ac ueterum aliorum præterea alij. Cardanus etiam lib. 10 ſcripſit latinè, de inſomnijs. Paſsim etiam apud Suidam & Heſychium leguntur ſenarij Græci, qui ſomniorum expoſitiones continent: quos iam olim doctiſsimus uir Camerarius in unum collegit: ac poſt eum Hadrianus Iunius lib. 1 Animaduerſorum, à ſe etiam latinis ſenarijs expreſſos. Vide etiam de Somnijs prouerbium, In ſomnis quæcūq; uidentur, Somnium, Somnio beatus, Somnium hybernum, Somniū tuum tibi narro, Ne per ſomnium quidem: ac, Aegroti ſomnium. *Libri de Somnijs ſcripti adhuc extantes.*

θαλάμων φιλοξείνων.) id eſt, ædibus, ubi fuerat hoſpitio exceptus, in quibus uiuebat Helena iuuenis adhuc, cum florente ætate marito Menelao, qui tunc aberat in Creta, quemadmodum dicetur poſtea.

ἑρμιόνη.) Filia Helenæ & Menelai, quę poſtea Oreſti nupſit, filio Agamemnonis: quemadmodum eſt apud Euripidem.

καλύπτρην.) tegumentum capitis, flammeū, inde *καλυπτρεῖα* ac *ζωστήρια*, *Schleyer land*, *Gürtel land*, terræ & ciuitates, quas Perſarum reges opulentiſsimi ſuis uxoribus concedebant habendas, ut ex harum redditibus, quæ ad ornatum, flammea, zonas & huiuſmodi alia ſpectabant, ſibi compararent: quemadmodum id à Platone ſcribitur in Alcibiade primo: Athenæo etiam alicubi, qui id ex Platone repetitum, in ſuis quoq; Dipnoſophiſtis referre uoluit. *Regum Perſicorū opulentia.*

νυμφάων ἐς ὁμήγυριν.) Pro ueterum conſuetudine. ueterum namq; puellæ, ac præcipuè heroum filiæ, certo tēpore in pratis, in littoribus conuenire ſolebant, ad ſua quædā exercitia: quemadmodum patet ex Homeri Odyſſ. ζ. de Nauſicaa Alcinoi regis Phæacum filia. Ex Theocriti item Europa, ac Helenæ epithalamio, Apollonio etiam Rhodio lib. 1. de Orithyia filia Erechthei, rapta à Borea, cum ad Iliſſum flumen cum puellis luderet. Ac ſcribit Ouid. epiſtola 15, raptam Priamo Helenam à Theſeo (cuius raptus multi autores meminere) cū nuda luderet in palæſtra, cum nudis uirginibus. *Veterū puellæ in pratu conueniebāt, ad ſua quædam exercitia.* *Helena quomodo à Theſeo rapta.*

ἀστέρες ὑπανέσαι.) Id eſt, illuxit iā, pulſis ab aurora ſtellis, quæ non amplius lucent: ac iiſdem denuò prodeuntibus in cœlo, occidente ſole, noctefcit: & tamen nō reuertitur inde mater, quò eam ad chorum adoleſcentularum acceſsiſſe confingitis, ubi certè tam diu abeſſe non poſſet.

ὕβριες τρομέοντι.) Alludit ad id quod ſuprà diximus, Helenam ex Ione prognatam eſſe, *ἄτρωτοι* autem *παῖδες θεῶν*, ut eſt apud Pindarum. Ac de Iano prodidit Pindarus, quòd expoſitus, à dracone ſit paſtus: quemadmodum Romulus & Remus à lupa, Cyrus à cane, Telephus à cerua, Paris ab urſa, alij ab alijs feris beneficijs ſunt affecti: quemadmodum meminit Herodotus, Plutarchus, Pauſanias, Athenæus, Dion, apud quos etiam pluribus exemplis id demonſtratur.

Alij ab alijs expoſiti, beneficijs à feris affecti.

ναϊάδες.) Deæ ſeu nymphæ ſunt fluminum atq; fontium, *ἀπὸ τοῦ ἀεὶ νάειν*, à ſemper fluendo: tametſi alij ſubtilius etiam illa diſcernant. Heſiod. in Theogonia ſua.

Naiades quales deæ.

θανάτοιο συνέμπορος.) Iuxta Homerum, ac Orpheum etiam, qui Somnum Mortis fratrem nominat: ac utrumq; ſimul gemellos facit, uno partu quaſi ab una eademque matre editos, cum ait Iliad. π.

Mors & ſomnus gemelli & fratres.

πέμπε δέ μιν ὕπνῳ καὶ θανάτῳ διδυμάοσιν. Ac Gorgias ſophiſta moriturus, cum rogaretur à familiarium quodam, quo modo haberet? Iam, inquit, ſomnus incipit me ſuo fratri tradere: *ἤδη με ὁ ὕπνος ἄρχεται παρακατατίθεσθαι τῷ ἀδελφῷ.* Aelianus lib. 2. Variæ hiſtoriæ. Ac conſanguineus leti ſopor: 6. Aeneidos. Et in uerſu alterius etiam dicitur:

Stulte quid eſt ſomnus, gelidæ niſi mortis imago?

ἀ ἄμφω λαχόντα.) Id eſt, quia in utroq; ſopiuntur curæ, ſollicitudines, anxietates, lachrymæ, & huiuſmodi alia in uita moleſta (fratres enim ſunt) neceſſe eſt ac ſequitur, ut ſomnus quandoq; exerceat opera mortis, fratris natu maioris: hoc eſt, homines in ſomnum conuerſos faciat ceſſare à lachrymis, à mœroribus: quemadmodum mors idem facere conſueuit, ut in eo nullus amplius ſit dolor, nullusq; cuiuſquã ſenſus ſuperſtes relinquatur.

μητρὸς πατήσαιμι.) in ſomnis ſcilicet.

οὕτω.) Id eſt, ita ne decebat te, ſequi nuptias illicitas, ab ipſa Venere ad id excitatam?

Τυνδαρεώνη.) Patronymicum eſt: id eſt, Helena Tyndarei Ledæq; filia, ex quibus parentibus nata fuit Clytemneſtra etiam (ſororem ingenio ac moribus æquè caſtis referens) Caſtor præterea & Pollux, diuinos etiam honores apud Græcos conſecuti: apud quos, ſuperſtitioſiſsimam uidelicet gentem, non perinde erat difficile inter deos cenſeri, cum etiam ſceptra, & eius generis alia, quæ ſeu Agamemnon ſeu alius quiſpiam princeps geſtarat, ut deos, diuinis honoribus ſint proſequuti,

Inter deos referri apud Græcos non fuit difficile.

quuti,referēte Pauſania: ipſi ſtulti facti in ſumma ſua ſapientia,ac in ſenſum reprobum traditi.quemadmodum ſcriptum eſt,Perdam ſapientiam ſapientum.

ἀνέγρετο.) à ſomno excitata. *ὄναρ οὐχ ὕπαρ, ὅτι καὶ τετελεσμένον ἔσται*: ut in uerſu Homerico dicitur.

μεθῆκε ὄρνιθες.) Abfuit enim tunc Menelaus, cum raperetur Helena: quod etiam Dares Phrygius prodidit. tametſi ſcholiaſtes Lycophronis contrarium defendat. Dictys Cretenſis lib.1.ſcribit, abfuiſſe per id tempus Menelaum in Creta inſula, quò omnes Pelopidæ conuenerant, defuncto Atreo Cretenſium rege,ad diuidendas inter ſe Atrei opes, quas ampliſſimas reliquerat ipſis,ut nepotibus & hæredibus.Ex Pliſthene autem fratre Atrei, nati erant Menelaus cum Agamemnone:cum autem ab Atreo educati eſſent poſt obitum Pliſthenis,non Pliſthenidæ,ſed Atridæ à ſcriptorib.ſunt nuncupati.

Menelaus abeſt in Creta inſula, dum Paris Helenam rapit.

Atridæ nō Atrei,ſed Pliſthenis filij.

ἀγλαΐην ἀλάπαξε.) Non tantum enim Helenam abduxit, ſed unà etiam alias generis nobilitate præſtantes fœminas, quæ tum temporis in ædibus Menelai morabantur: Aethrā, Theſei regis Athenienſium matrē. opes item grandes,quemadmodum ibidem à Dicty Cretenſe narratur: Lycophrone quoque in Caſſandra. ubi expoſitionis loco interpres Iſacius Tzetzes,ex quocūq; etiam autore, hęc inſuper addidit: *ἁρπάσας τὴν ἑλένην μετὰ καὶ τριῶν ταλάντων χρημάτων, καὶ πέντε θαλαμηπόλων γυναικῶν, ὧν μία ἦν αἴθρα ἡ μήτηρ θησέως.*

Helena an ſola, et cum quantis opib. fuerit rapta.

κικόνων.) Cicones populi ſunt Thraciæ: ad quos Vlyſſem etiam appuliſſe,ſcribit Odyſſ.lib.1. Homerus..

αἰολίδος πόρον ἕλλης.) Id eſt, per Helleſpontum, mare ſic dictum ab Helle filia Athamantis, ſorore Phrixi,quæ auium habuit Aeolum(unde Aeolicam eam Hellen nominat) quæ in aureo uecta ariete in id pelagus decidit, ac id ſibi fecit *ὁμώνυμον*: quemadmodum eam hiſtoriam pluribus perſequitur Apollonius,& huius interpres..

Helleſpōtus unde

ἤγαγε νύμφην.) Huic narrationi, quòd Paris raptam Helenā perduxerit Troiam,non ſunt infinitæ notæ ſcriptores qui reclament.Herodotus pater hiſtoriæ lib.2.ſcribit,eam in Aegypto relictam,ereptam Paridi à Proteo, eius temporis Aegypti rege iuſtiſsimo. Cui ſententiæ patrocinantur præterea Philoſtratus etiam lib.4 de uita Apollonij Tyanei,uiri illius tantopere celebrati: Euripides in Helena & Electra,Lycophron in Caſſandra,Dion quoq; in oratione de Ilio non capto.

A' magni nominis ſcriptorib.proditū eſt,quòd Helena rapta nunquam Troiā peruenerit.

πυκνὰ δ' ἔτεκνε νόμην.) Caſſandra filia fuit Priami, & uates:

Caſſandra uates, Priami filia.

cuius hiſtoriam ac oracula conſcripſit Lycophrõ proprio ſcripto, eoq́; opulentiſsimo, quod Caſſandram nominauit. Ea quia uates fuit, cum uideret abduci alterius coniugem à Paride raptam, ac ſciret raptum eum deos nõ impunè laturos, prędixit mala quæ paulo pòſt id factum ſunt conſecuta: hoc eſt, urbis Troiæ excidium, ac Phrygiæ totius miſeram uaſtationem. τὸ γὰρ παρ' δίκαν γλυκὺ πικρότατα μένει τελευτά, quẽadmodum rectè canit Pindarus Iſthmiorum 7. Et,

Deus ſæpe punit propter unius peccatum uniuerſos.

πολλάκι καὶ σύμπασα πόλις κακοῦ ἀνδρὸς ἐπαυρεῖ,
ὅστις ἀλιτραίνει καὶ ἀτάσθαλα μηχανάαται: Heſiod.
οὐ μὲν (γὰρ) σχέτλια ἔργα θεοὶ μάκαρες φιλέουσι,
ἀλλὰ δίκην τίουσι, καὶ αἴσιμα ἔργα ἀνθρώπων: quemadmodũ
id Homerus etiam piè admodum de dijs ſcripſit, Iliad. ξ.

FINIS EXPOSITIONIS COLVTHI
de Raptu Helenæ.

ERRATA.

Pag. 11. uerſu 32. ſuppeditant 35. 8. ipſe 47. 35. mundo 65. 6. commentarium & 10. principes 67. 8. exitium

Abſyrtus 71
ἀμφιγονιαίμης 32 Bacchus cur 61
Achaia 72 eius urbes 41
Achilles Chironis diſcipulus 72
Achillis patria Phthia 72.75
Admeto oues paſcit Apollo 78
Aeacus. Aeacidæ tres 45.75
Aegina inſ. 75 præſtantiũ uirorum alumna ibid. & 76
Aemonia 72
Aeneas in Ida conceptus 53
Aeneæ forma 75
Aeolus. Aeolica Helle 81
Aeſchylus ſe multa ab Homero ſumpſiſſe confeſſus 44
Aeſculapij pater Apollo 57
Aethra, unà cum Helena à Paride abducta 81
affectus rationi tanquam regi parêre debent 77
Agamemnon & Menelaus unde Atridæ dicti 73
de Agricultura ſummos etiam reges ſcribere apud ueteres ſoliti. 63
Aiax Telamonius 75
Aiacis confidentia ipſi exitioſa 67
αἰπύδμητα 42
Alcetæ liber depoſitorum in Delphis 76
Alexander, qui prius Paris 54
Alexandri Magni felicitas 66
ἀλέχυντος 49
Alphonſi Aragonũ regis apohthegma 66
amante nihil durius 64
amare ſimul & ſapere uix Deo conceditur 31
amator cæcus 70
Amazones 69
amico petenti etiam uxorem non eſſe negandam, ueteribus receptũ. 13
amoris per ſomnium cõcepti exemplum 70
Amphitrite 31.56
Amyclę 74
Anaſtaſius Brachinus 29
Anaurus fl. 35.64
Andreas Fabricius ſcholæ Northuſenſis rector 17
Antææ Scytharũ regis barbara uox. 66
ἀντιάνειρα 38
Antilochus 75. eius in patrem pietas ibid.
ἀντίθροος 36
apibus Heliconem abundare 57
ἀφραίνειν 41
ἀφροδίτη 31 Venus 41 eadem etiam ἀφρογένεια 40
Apollo cum Neptuno Troiæ muros ædificant 77
Apollo Carneus 74
Apollo Muſarum, uaticiniorum & medicinæ præſes 57
Apollo paſtor 77.78
Apollonius Tyanæus 81
Appij Claudij libido 11
Apulia 29
ἀρχίκακοι 31
Archeſtratus 12
Argiuæ mulieres quales 47 earundem forma uirilis 77
Argo nauis locuta 71
Argonautæ 55
ἀριστεύειν 38
Artemidori de ſomnijs libri 79
Aſia melior orbis pars 66
aſilus 33
Aſpaſia meretrix 13
Atalantæ fabula 63
Athamas 71
ἀθήνη Minerua unde dicta 39
Athenarum excidium ob libidines 5.7
Athenis quanta ſcortorum multitudo. 5.6
Athenis ſcortari nullum uitium 5
Athenienſium ærarium 77
ἀτρύων 73 Atridæ unde dicti Agamemnon & Menelaus ibid.
Atreus 73 Atrei opes. 81

Atridæ,

Atridæ, non Atrei, ſed Pliſtheuis filij 81
Auguſti in Herodem ſcomma 57
εὐάν 35
aurea poma, aut oues aureæ, et aurea uellera, quid ſignificẽt 62.63
Auroræ raptus Orion 74

B

Bacchus 33 Iouis & Semeles filius 43.75
Bacchus Thyoneus & δίωνος 43
Bacchi forma ibid.
Bacchi cum Paride collatio 75
Bacchum quomodo pinxerit antiquitas 61
βαθύκληρος 40
βαρύγδουπος 36
βαρύζηλος 32
βαρύμηνις 36
beatis etiam trimeſtres liberi, prouerb. 13
Beliſarius 29
bella ſine conſilio & prudentia malè adminiſtrari 60
bellorum cauſæ 3
bellicoſi plerique mulieribus obnoxij 60
bellicas res tractare, non eſſe mulierum 69.70
Bellona 37
Martis ſoror 66
Beniamin tribus clades ob libidinem 4
Beſſarion Cardinalis, eiusq́; bibliotheca, & cum doctis hominibus familiaritas 28.29
Blaſius Fabricius 26
βλέφαρα 36
βωτιάνειρα 42
buſtum 41

C

Cadauera apud ueteres cremari, & cinis urnæ incluſus terræ mandari ſolitus 41
Cadmi epithalamion 55
cæcus amator 70
Cæſaris cædes prodigijs præſignificata 71
calamitates humanæ quorũ potiſs. uitiorum pœnæ 3
κάλαιπε 38
Calydoniaca à Colutho ſcripta. 29
calyptra 79
Calyptra regio, mũdo muliebri deſtinata apud Perſas 11
Cambyſæ libidiues, & interitus. 10.11
canis locuta 11
canonicorum in permutandis inter ſe mutuò concubinis facilitas 13
Capanei confidentia ipſi exitioſa. 67
capillis aurum intexere, ueterum mos 61
Cardani libri de Somnijs 79
Carnea celebritas. Carneus Apollo 74
carnes uerubus transfixæ mugiunt 71
Caſſandra uates Priami filia 81
eiuſdem luctus ſub aduentu Helenæ 51
Caſſandræ ſtuprum Græcis exitioſum 9
Caſtor & Pollux Helenæ fratres. 80
Catonis Vticenſis in dimittenda uxore leuitas 13
Celſi Aphricani libri, Ceſti inſcripti 35
Centauri ἱππικῆς inuentores 58
Cereri raptus Iaſon 74
κέστος, ceſtus Veneris 35.64
Ceſtus, hymnus in Veneris laudem ſcriptus 68
Cethegus Suadæ medulla dictus. 59
Charites & Pitho Veneri adiunctæ cur ibidem
Charitum mater 54
chemnica ars 62
Chiron centaurus 55
eius encomion 58
Chiron multorum heroum præceptor 58.59
Chironis inſtitutio qualis 59
Chironis ſchola 72
apud Chironem centaurum celebratæ Pelei & Thetidis nuptiæ 31

xi-

χρίσυα pro pulchris 61
Cicones 81
Clementis Stromatum libri 35
Cleouice uirgo à Pauſania indignè cæſa 9
Clytēneſtra & Helena ſorores matri Ledæ non diſsimiles 77. 80
cœlum deorum gentilium omnib. ſcelerum generibus pollutū 58
in cœlo Iouis qualia exercitia 56
Coluthus ſæpe priorum poetarum hemiſtichijs uſus 44
Coluthi argumentum 29 poema quale 14 eius uſus 15
Coluthi uita 29
comam alere apud ueteres non cuiuis licitum 62
concubinarum uilis merces 13
cōcubinas inter ſe cōmunicandi leuitas, monachis & canonicis recepta 13
confidentia multis exitioſa 67
Conradi Lycoſthenis Prodigiorū liber 71
Conſtantinus M. omnem idololatriam & impuritatem ſuſtulit 8
Contentio dea 61 ſola ex dijs neglecta in Pelei & Thetidis nuptijs 33 & cur 61
Contentionis deliberatio, quomo perturbet nuptias Peliæ & Thetidis 33
Corinthiæ meretrices 7
Corinthus Achaiæ caput 72 propter libidines euerſa 8
Corinthiari, prouerb. 7
ἀρίδιμον 30
Cretenſes mendaces 55
Croton prꝯſtantium uirorum alumna 75
Cupido Veneris F. thalami miniſter 45 cur pharetratus 59
Cupidines Veneris ff. 35
curioſitas mulieribus interdicta 67
κυνάδειρ 42
Cyrus expoſitus 63 à cane paſtus 80
Cyrus rex Perſ. abſolutum exemplum principis 10 eiuſdem felicitas 66

D

Dardania. Dardanus 71.77 Iouis F. 45
δάσκιον 40
Dauidis adulteria 4
dearum contentio de formæ præſtantia 35
δῖκον 32
Delphici templi theſauri 76 deq; ijſdem ſcripti libri ibid.
Democritus ſibi ipſi oculos cur eruerit 70
Demophoon 41 Phyllidi amatus 72
Deus, mens caſta, omnem impuritatem exoſus 3.4
Dei abſq; auxilio nihil poſſe homines 53
Deum ſæpe ob unius peccatum punire totum populum 82
dij apud Græcos tot, quot homines, eorumq; ſomnia 73.74
dij gentium libenter conuiuabantur 55 & inuocati, rarò domi inueniebantur ibid.
dij gentium quales 58 ſceleribus inquinati, moriuntur etiam 55
dij innumeri ueterum ſtultitia & ſuperſtitione ficti 61
deorum filij ἄτρυτοι 80
deorum omnium, præter Contentionem, in nuptijs Pelei & Thetidis conuentus 31.32.33
dijs etiam ignotis honores decreti apud Græcos 74
deos qualib. ſacrificijs placare ſtuduerint gentes 70
inter Deos referri facillimum apud Græcos 80
deos, ſi quid faciunt mali, non eſſe deos 58
diabolo dolere, cum uidet ſe negligi 62
Diana 33 uenatrix, Apollinis & Latonæ F. 60
diluuij exemplum 4
Dionyſij tyranni libidines horribiliter in ipſo & liberis ipſius punitæ 10

Dioſcuri 77
diuitiæ ueterum ex pecudibus 62
δορὺ 34
dormientis rete impleri, prouerb. 66
Druſi in concedenda Auguſto uxore ſua leuitas 13
δρυτόμος 40
Duellona 66
δύσπαρις 40

E

ἐκκριμὲς 74
Echo dea, ἠχὼ 37.65
ἦρ 43
Emathia 72
ἐμφύλια 44
εἰλίποδες, boum epitheton 47
Encomia à Colutho ſcripta 29
enneacyclos curſus 41 lo-
cus 72
epithalamion Cadmi & Pelei 55
Eraſmus Faber 15
ἐργοπόνος 40
ἐρίκω.ἐρείκω 40
Eris dea 29
uide Contentio
Erymanthus fl. 73
Erymanthi prata 43
ἐσσὶ pro εἶς 38.42.
Eteoclis & Polynices interitus 4
εὐώδινος 44
ἠύκομος 38
Eurota fl. 43.73
εὐρυάγυια 42
expoſiti pueri, alij ab alijs, plerunq; à beſtijs nutriti 80

F

Fabulis cur omnia inuoluerit antiquitas 59
fabulis exponendis nimium inhærere, res infinita, nec perinde utilis 69
fiſtula paſtoribus geſtari ſolita 37
formam luctu & lachrymis marceſcere 49
de forma contentio dearum 35

G

Ganymedes à Ioue raptus 56
Iouis pocillator 31
Ganymedem cum Cupidine talis ludere in Iouis cœlo 56
gentes longè miſerrimæ, propter deos ſuos impuriſsimos 58
Georgius Fabricius 26
Gorgiæ morituri dictum 80
Græcia quare uaſtata & deleta 7
Grȩci à Perſis deriſi, quòd mulieris raptæ cauſa tantum cõtra Troianos bellum geſſerint 3
Græci cuiuſmodi uitijs potiſs. dediti 6.7 inde
Græci in ſumma ſua ſapientia ſtulti facti 80.81
Græcorum ſuperſtitio & deorum multitudo 73.80
Grammaticum quædam ignorare, non turpe 69
Gratiæ Iunonis filiæ 39.69
quales deæ 64 earum parentes ibid.

H

Hadrianus Iunius 79
Hæmonia 55
ἀειγενὴς Venus 41
Harmonia 31
Veneris ex Marte filia 58
Hecubæ ſomnium 54
Helena Tyndarei Ledæq; F. 80
Veneris ſoror & Iouis F. 47.77
Helena & Clytēneſtra ſorores matri Ledæ non diſsimiles 77
Helena ſtatim conſpecto Paride, amore eius correpta 45
Helena ad diſceſſum cum Paride aſſentitur 47 eiuſdem
ad Paridem oratio 45
Helena à Theſeo rapta 79
ſæpius rapta 14
Helena non ſola, & cum quãtis opibus Paridi abducta 81
Helena quinque uiris nupta 48
Helenæ poſt Troiã captam in Græciam reuerſæ interitus 14
Helenã Venus Paridi pollicetur. 39
Helenam à Paride raptam, nunquã perueniſſe Troiam 81
in Aegypto relictam eſſe, à Proteo ibi Paridi ereptam. ibid.

Heli

Heli filiorum interitus 4
Helicon mons 56
Muſis ſacer ibid.31
Helicoois herbæ & apes 56.57
Heliconides Muſæ 56
Helle.Helleſpontus 70.71.81
Helles 72
ἑρμῆς.ἑρμάων 63
Hermione Oreſti nupta 79
per ſomnium de Helenæ matris raptu edocta 51
Hermiones de Heleoes matris diſceſſu querela 49.51
Herodotus hiſtoriæ parens 3.81
heroum filij noxæ 10
heroum ueterum liberi in omni encyclopædia inſtituebantur 65
Heſiodus Muſarum ſacerdos in Helicone 56
Heſiodi poemata plumbeis tabulis inſcripta in Helicone 56
Heſperides.Heſperus.Heſperidum horti,& aurea poma 35.62
Hieroſolymis templum Veneris ſupra ſepulchrum Chriſti extructum 8
Hieroſolymitanā cladem ſigna quędam præceſsiſſe 71
Hieroſolymitani templi theſaurus à Pompeio Magno direptus 76.77
ἱμερίς 75
hinnitus equi ſuaoiſsimæ muſicæ à barbaro rege prælatos 66
Hipparchi cædes 9.10
eiuſdem ſomniom ibid.
ἱππικῆς iouentores Centauri 58
Hippomenes fabula 63
Homerum omoibus poſt ſe ſcriptoribus dediſſe, accepiſſe à nemine 44
Homeri encomia 46
homioes ſine auxilio Dei oihil bo ni præſtare poſſe 53
Hyacinthus ab Apolline & dilectus & interemptus 43
in florem coouerſus ibid.74
hyacinrhus flos 74
ſtatua Spartæ 43
Hydrus mons & opp. 29
Hymenæus.Hymeo 31
Hymeoæi,Hymenæa ibid.
ὑπέροχλος 48
ὑποβλήδην 38
ὑψήλοφος 31.36

I

Iacobus Fabricius 26.27
Iamus à dracone paſtus 80
Iapygia 29
Iaſon Cereri raptus 74
Iaſon in quibus à Chirone præceptore ioſtitutus 59
Iaſonis forma 74
Ida mons, & uode potiſsimum celebris 53
idolorum apud Græcos multitudo 73
Idomeneus hiſtoricus 12
Iliſſus fl. 79
Ilium.Ilus rex 72
Ilium mœnibus ab Apolline & Neptuno cinctum 45
Ioach.Camerarius 79
Iocaſtæ interitus 4
Iſmarica palus 41
Iſmarus opp. 72
Iſmenias muſicus 66
Iulij obſequētis liber de Prodigijs 71
Iuno clypeorum domina cur 69
Iuno Gratiarum mater 35.69
Iouis ſoror & uxor 57
Martis & Vulcani mater 39
Iuno quibus præſit 35
Iunonis ad Paridem oratio 39
Iunoois & Veneris cōtentio de pomo 33.35
Iunoni inſultat Venus 39
Iupiter à quibus educatus 57
Iupiter etiam mortuus, & in Creta ſepultus 57
Iupiter in capram nutricē ſuam iogratus 57
Iupiter propter libidinem nihil nō factus 57
Iupiter ſub cuculi ſpecie Iunonem ſororem ſibi uxorem facit 57

Iouis adulteria & amores 57.58.77
Iouis innumeri ſpurij 58
Iouis caput Minerua grauidum, ſecuri Vulcanus aperit 69
Iouis ſepulchrum in Creta 55.57
iuſticia Heſpero pulchrior 61
Iuſtinianus Imp. 29
Iuſtinus Thrax 29

K

καλλίσφυρος 46
καλυπτήρια 79
κατωσχύνειν 47

L

Lacedæmon. Lacedæmoniorum iuuentus quibus rebus inſtitui ſolita 67
Laidis encomium 5 epitaphium ibid.
Latona Dianæ cum Apol. mater, ex Ioue 74
lauandi ſe mos apud ueteres 73
Leda Ioui compreſſa Dioſcuros & Helenam parit 77
leoninæ pellis uſus apud ueteres. 64
lepor 59
λυκώλινος 30
Leuctrica pugna ob Scedaſi filiarũ ſtuprum 9
liberalia ſtudia unde dicta 60
libidines omnis generis puniri diuinitus 3.4. inde eiusq; maximè illuſtre exemplum Troianum excidium 14
libidinum & ſuorum & aliorũ præcones poetæ, & alij 6.7
libidinibus fœdis ſeſe polluere, cõmune malum multorũ apud ueteres etiam uirorum præſtantiũ 11.12
propter Libidines & Romana reſp. mutata 11
λιγύφωνος 30
λιγύθροος 44
Liuia Druſi uxor conceſſa Auguſto 13
Locrenſium fames 9
Locrenſium horribilis de Dionyſij tyranni libidinibus uindicta 10
locuples propriè quis 63
λοίομαι. λούομαι 42
Lucretiæ ſtuprum regibus Romanis exitioſum 11
lupanaria Athenis à Solone inſtituta 5
luxus Perſicorum regum, in mundo muliebri curando 12
Lycophronis Caſſandra 81 obſcurum, ſed ſapientiſsimum poema 48
Lycopolis 29

M

Macedonia 72
magiæ dediti Theſſali 72
magnorum flagitiorum magnæ etiam pœnæ 14
magnorum uirorũ ut uirtutes magnæ, ita magna etiam uitia peculiaria 12
malum, amoris ſymbolum 63
mare cur ἀμφιτρίτη dictum 56
Mars 33 Iunonis F. 39.69
Martis cum Venere adulterium, eiusq; fabulę allegoria 60
Martia Catonis uxor 13
Martinus Cruſius 27
Medeæ raptus 9
Megapenthes Menelai F. 14
μελίφρων, melliſapũm 34
μελισσώνιτα cur appellent Heliconem poetæ 57
μῆλον, pomum & pecus 62
Menelaus abſens in Creta, dum rapitur Helena 81
à Menelai liberis pulſa Helena 14
Menelaum apud Helenam uituperat Paris 47
Mnemoſyne Muſarum mater 57
Mercurium quibus rebus præfecerit antiquitas 63
Milonis cõfidentia ipſi exitioſa 67
Minerua abſq; matre nata, è Iouis cerebro 39.41.69
Minerua bellorum, artiũ & ſapientiæ dea cur 60.35 uirgo perpetua cur 60.31.69
Mineruæ ad Paridem oratio 37
Mineruæ cella opiſthodomos, ærarium

rium Athenarum 77
Mineruæ munera Iuno contemnit. 39
Mineruæ natiuitas à quibus autoribus expoſita 69
Mineruæ ſimulacrum aureum Spartæ 43
Mineruæ inſultat Venus 39
in Mineruæ templis qualia ſcribi ſolita 60
Minos Iouis diſcipulus 53
Mithridates Pompeio deuictus 78
Mithridatis commentaria de ſomnijs 78
monachorum in permutandis inuicem concubinis facilitas 13
μέρος.μοῖρα 38
mors propter peccatum uenit, ipſis etiam Gentium dijs 55
mors ſomni frater 80
mortis comes ſomnus 51
in Morte etiam quibus curæ fuerit, ut honeſtè ſe gererent 67
mulieres alicubi uirorum opera obeunt 69
mulieres forma potiſsimum excellere 39
mulieres plorantes ſæpè obdormiſcere 51
mulierum curioſitas 67
mulierum non eſſe, res bellicas tractare 69.70
de Mulierum raptu Herodoti ſententia 3
muliebri mundo apud Perſas certæ etiam regiones deſtinatæ 12.79
Muſæ cur Heliconides dictæ 56
Muſæ Iouis & Mnemoſynes filiæ omnis doctrinæ præſides 57
Muſarum præſes Apollo cur 57
Muſarum templum in Helicone 56
Muſicæ uis 65 apud ueteres uſus multiplex 65
Mycene 43.73
μῶλυ 33
μυστήριον ibid.

N

Naiades 8.51
Nazianzeni de Iouis amoribus carmen 57
Neandri in Apollonium Annotationes 71 item in Theocritum 59.65
Neleus 75
Neptunus cum Apolline Troię muros ædificant 77
Neſtoris eloquentia 75
Nicoſtratus Menelai F. 14
nymphæ 53

O

Oculi amoris illices 70
oculos cur ſibijpſi eruerit Democritus 70
ὠκύμοροι 38
ὠκυχίτη 30
ᾠδίν.ᾠδῖς 38.44
Oedipi inceſtus 4 interitus ibid.
οἴδματα 46
οἰοπόλος 30
οἶστρον 33
ὀμματόφυλλον 36
Opiſthodomos 77
ὀπώρα 35
ὀρεσαύλος 35
Origenis contra Celſum libri 35
Orion Auroræ raptus 74
Orithyia à Borea rapta 79
Orpheus poetarum antiquiſsimus 57
oues aureæ 62

P

Pan paſtorum deus 65
παλίνορσος 32
Pangæum 41 mons 72
pardi pelle donatus à Chirone Orpheus 64
Paris expoſitus, & quomodo educatus 54 ab urſa paſtus 80 Græcis diſciplinis inſtitutus 68
Paris Helenę nōdum cognitę amore correptus, naues parat ad profectionem 41 eiuſdē nauigatio in Græciam ibidem
Paris Helenam acceſſurus, ornat ſe 73
Paris etiam alias præſtantes fœminas

nas unà cũ Helena abduxit 81
Paris in Ida ſepultus 53
Paris paſtor 63 & expoſitus. ibid. iudex inter deas à Ioue conſtitutus 35
Paris poſtea etiam Alexander dictus 54
Paridis ad Helenam oratio 45. 47 eiuſdem cum Baccho collatio 75
Paridis forma 43.74
Paridis hymnus in laudem Veneris ſcriptus 68
Paridis iudicium, & qui autores eius meminerint 68
Paridem etiam in poeſi excelluiſſe 65
Parnaſſus mons 56
paſtores, illuſtriſsimi quiq; apud ueteres 63
paſtorum dij Pan & Apollo 65
patres ueteris Teſtamenti, plerique paſtores 63
Patroclus Achillis cognatus 76 cum eodem amicitia perpetua. ibid. ab Hectore cæſus 76
Pauſaniæ interitus 9
peccatum unius ſæpè luere totũ populum 82
Peleus Aeaci F. 75
Pelei & Thetidis nuptiæ 29.31.55
Peleo ſponſo epithalamion ab Heſiodo ſcriptum 55
Pelius mons 55
de Pelle diuina commentarius Polemonis 65
pellium ferinarum apud ueteres uſus multiplex 64.65
pellibus ueſtiri, ueteribus uſitatum 64
Peloponneſus 72
Peloponneſiaci belli fax Aſpaſia meretrix 53
Periclis in permutanda uxore leuitas 53
in Periclis labris Suadelã ſeſsitaſſe. 59
Perſarum regi licere quæ libeat 11
Perſarum regum opulentia 75
Perſica à Colutho ſcripta 29
Perſicorum regum polygamia 11 luxus in muliebri ornatu curando ibid.
Phalacra 54
φαρέτρα 30
Pharſalia 72
Phereclus nauium Paridis architectus 41.70
Philippici campi 72
φωνὴ 63
Phocus à Peleo interemptus 75
Phrygia. Phryges 76
Phryne ſcortum Hyperidi celebratum 5 eiuſdem opulentia 7
Phryxus cum Helle nouercale odiũ fugiunt 71
Phthia 43.45 Achillis patria 72.75
Phyllidis amores, & interitus 72
Phyllidis enneacyclos curſus 41 tumba ibid.
Pieria mons Muſis ſacer 72
Pindari locus 59
Piſiſtratus Athen. tyrannus 9
Pitho, quæ & Suada 59
Pitho & Charites Veneri adiunctæ cur 59
Pitho in Periclis labris 59
Platonem habuiſſe à cõſilijs Iouem 53
Pliſthenes 73 Atrei frater 81
πλόκαμοι 34
Polemonis de pelle diuina cõmentarius 65
Polygamia ueterum 12
πολυπίδαξ 53
πολύζονος 48
πολυτλήμων 40
Polyxena Tlepolemi uxor 14
Pompeius M. Hieroſolymitani templi theſauros deprædatus 76.77
pomum Veneri ſacrum, amoris ſymbolum ibid.
pomorum munuſculà 63
portulacæ Heliconis fructus 56
Priami

Priami opulentia 45
principis officium 66.67
principes ſuapte ad uirtutis & doctrinarum faſtidium atq; contemptum ferri 66
principum liberi in omni encyclopædia apud ueteres inſtitui ſoliti 65
Prodici Hercules unde factus. ibid.
prodigia, rerum futurarum ſigna 71
Prodigiorum libri Iulij Obſequentis & Conradi Lycoſthenis. ibid.
Proteus Aegypti rex Helenam Paridi ereptam apud ſe retinet 81
πρωτόσχορον 32
πρωτόθρονος 38
prudentia robori coniungenda in bello 60
πτολίπορθος 40
puellarum exercitia in pratis apud ueteres 79
puellarum proſtitutione etiam gentes deos ſuos placare ſtuduiſſe. 70
quæ Pulchra, grata 55
Pylus 45.75

Q

Quinti Calabri paralipomena ubi reperta, & quale ſit poema 29

R

de Raptu mulierum, Herodoti ſententia 3
ratio affectuum rex 77
reges Roma ob Lucretiæ ſtuprum exacti 11
rerum mutationes ſigna plerunque præcedere 71
ῥοδοδάκτυλος 34
Romanæ reipub. mutatio propter Lucretiæ ſtuprum 11
& Appij Claudij ſcelus ibid.
Romanus ſedendo uincit, prouerb. 66
Romani nunquam boni, à proditoribus & ſpurijs orti 53
Romanorum ærarium in templo Saturni 77
Romulus & Remus expoſiti à lupa paſti 80

S

Sacrificia gentium cuiuſmodi 70
σκίπτοαις 36
Saturni regnum quomodo inter filios diuiſum 56
Saturni templum Romanorum ærarium 77
Scedaſus ſibijpſi manus infert 9
eiuſdem filiarum in Leuctris uiolatio Lacedæmonijs exitioſa 9
ſceptra etiam regum diuinis honoribus apud Græcos culta 80
ſcortari Athenis nullum uitium 5
ſcortorum encomia etiam à doctiſſimis uiris conſcripta 5.6
ſcortorum quanta Athenis multitudo ibidem
ſcriptorum poſteriorum ſubinde priorum dicta uſurpandi mos. 44
de Scriptorum furtis qui potiſs. autores ſcripſerint ibidem
Semele à Ioue compreſſa, Bacchum enixa 43
ſerpentis latratu prodigium 11
ſerpentum uenenum Heliconis herbarum paſtu reddi imbecillius. 56
Sichem ciuium calamitas 4
ſigna plerunq; præcedere rerum mutationes 71
ſine Cerere & Baccho friget Venus 31
Socratis dæmonium 53
Sodomæ, &c. euerſæ exemplum 4
Solon Athenienſium legislator 5
ſomniorum cur tanta multitudo apud ueteres 78
de Somniorum expoſitione ſenarij. 79
ſomniorum portæ 47.78
ſomniorum prouerbia 79
de Somnijs libri ueterum partim amiſſi, partim adhuc extantes. 78. 79
ſomnus mortis comes 51
frater 80 eiuſdem imago. ibid.
cum Sorore coniugium etiam apud Perſas

Perſas illicitum 11
Sparta 43.67 formoſis mulieribus excellens 73 de eadem prouerbia ibidem
Spartæ quæ præcipuè ſpectatu digna 43
Spartani quibus rebus iuuentutem ſuam inſtituere ſoliti 67
ex Studijs quemq; ſuis fructum percipere 68
ſtultum ridere, facinus cum perpetrat 58
Stromata Origenis & Clementis. 35
Suada. Suadela 31.59
Sylla à pediculis uoratur 13
Syllæ de ſomnijs uox 78
Syneſij de Somnijs liber 79

T

Tabanum 33
τανύπρεμνος 40
Telamon Acaci F. 75
Telephus à cerua paſtus 80
tempus omnia producit 48
terra βωτιάνειρα 42
θαλαμηπόλος 44
Thalaſsius 31
Thebais 29 Thebe hecatompylos ibid.
Thebarum excidium 4
Thebarum muros ab Alexandro euerſos, Phryne meretrix ſuo ſe ſumptu reſtauraturã pollicita 7
Themiſtocles, præſtantiſſ. alioqui uir, fœdis etiam libidinibus deditus 12
Theopompi de theſauris Delphicis libri 76
Theramnæ 73
Therapne 43
Helenæ patria 73
theſauri apud ueteres in templis & regum ſepulchris abſcondi ſoliti 76
Theſſali magiȩ dediti 72
Theſſalia multorum prȩſtantium heroum patria 55.72
Thetis Amphitrites ſoror 56
eiusq; cum Peleo nuptiæ 31.55
Thracia qualis regio 72
θρόος 36
θύωρ 43
θυώνη. Thyonæus & θύωνος Bacchus. ibid.
Timothei Athenienſis felicitas 66
Titanes. Titanomachia 62
Tlepolemi interitus 14
Troia 71 Phrygiæ caput 76 ab Apolline & Neptuno extructa cur dicatur. 76
Troiæ muri ab Apolline & Neptuno extructi 45.47
Troiani à Ioue oriundi 45
Troianorum regum genealogia. 72.77
Troianum excidium illuſtre exemplum, quòd Deus puniat libidines 14
Tros rex, à quo Troiȩ nomen. 56.71
τύμβος 41
Tyndareone 80
Tyndareus ibid.

V

Vellus aureũ in Colchis quid ſignificarit ueteribus 62.63
Venus cur ἀφροδίτη 31
Venus, dato ſibi à Paride pomo, Iunoni & Mineruæ inſultat 39
Venus Gratiarum regina cur 54
Venus ȩ mari nata, ἀφρογένεια 40
ἀφροδίτη, ἁλιγενὴς 41
Venus imbellis dea 35 Saturitatis comes 31
Veneris ad Paridem oratio 39
Veneris arma quæ 35
Veneris ceſtus, ſiue cingulum 64
Veneris cum Iunone & Minerua de formæ præſtantia certamen 35
Veneris impudentia 67
Veneris publicæ templũ Athenis 5 item Corinthi 8
Veneris templum etiam Hieroſolymis ſupra Chriſti ſepulchrũ extructum 8
cur Veneri Pitho deam & Charites coniunxerint ueteres 59

Venerem

Venerem cum Marte coniungi, non temerè fabulatum 60
Venerem etiam χέρστα uocari 54
ueterum facultates in agris & pecudibus 63
ueterũ ſtultitia & ſuperſtitio in fingendis dijs innumeris 61
uictoriam conſilio conſtare 60
uini naturá quomodo ueteres Bacchi pictura exprimere ſtuduerint 61
Virgilij locus 78
Virginius filiam cæde ab Appij Cl. libidine uiñdicat 11
uitium inuentor Bacchus 61
Vlyſsis forma 74
Vlyſsis ſociorum neufragium quali prodigio ſignificatum 71
uoluptatum nouarum repertoribus præmia propoſita 11
Vulcanus 33 ignis deus, &c. 60 & faber deorum 62 Iunonis F. 39
Vulcanus Iouis caput ſecuri aperit, ut Minerua inde proſiliret 69
in Vxoribus & dimittendĩs & permutandis leuitas ueterum 12.13

X

Xanthus fl. 53
Xenophontis Hercules unde factus 65
ξύλοχος 32

Z

Zephyrus 61 Apollinis in Hyacintho corriualis 74
Zona regio, mundo muliebri apud Perſas deſtinata 12
ζωσήρια regio 79

FINIS.

BASILEAE, EX OFFICINA IOANNIS
Oporini, *Anno ſalutis* M. D. LIX.
menſe Auguſto.

ΤΡΥΦΙΟΔΩΡΟΥ ΠΟΙΗΤΟΥ ΑΙΓΥΠΤΙΟΥ, ΙΛΙΟΥ ἅλωσις, ἑλληνικῶς καὶ λατίνως.

ID EST:

TRYPHIODORI POETAE AEGYPTII POEMA DE TROIAE

excidio: in quo pleraque Troiani belli memorabilia, tanquam in breui ſumma commemorantur, Græcè & Latinè, conuerſum & expoſitum à

MICHAELE NEANDRO SORAVIENSE.

Cum locuplete rerum & uerborum memorabilium Indice.

BASILEAE, PER IOANnem Oporinum.

AMPLISSIMIS VIRIS, VIRTUTE ATQVE PRVDENTIA PRAEſtantibus, conſulibus atq; Senatoribus in inclyta Sileſiorum GORLITIA, Dominis atq; patronis ſuis perpetua obſeruantia colendis, S. D.

HIſtoriam belli Troiani multi ueterum ſcripſerunt: Syagrius, qui Iliada ſcripſit: Corinnus poſtea, qui & Corinæus dictus eſt, Ilienſis, qui adhuc feruente bello Troiano, & ipſe Iliada ſcripſiſſe dicitur, ante Homerum. Calliſthenẽ etiam quendam bellum Troicum ſcripſiſſe, Cicero alicubi meminit. Ac Demetrij Scepſij Troici apparatus, tùm alios libros, ſæpe in Cœnis ſuis allegare ſolet Athenæus: tùm etiam ex eiuſdem argumenti libro uigeſimoſexto, aliquoties eundem autorem teſtimonia citare obſeruauimus: ex quo manifeſtum eſt, plures eum de ea re libros conſcripſiſſe: qui, quemadmodum infiniti aliorum autorum alij, temporis iniuria iam olim interciderunt. Hegeſionacta quoq; Alexandrinum Troica ſcripſiſſe, quæ Cephalionis dicta fuerint, idẽ author prodidit: quemadmodum etiam Acatum Argiuum Ilioperſin condidiſſe, idem commemorat. Dares etiam Phrygius, & Dictys Cretenſis, belli Troiani hiſtoriam, cuius ipſi ſpectatores fuere, proſa oratione græcè deſcripſerunt: quorum libri adhuc extantes reperiuntur.

Hiſtoria belli Troiani ſcriptores.

Aelianus uaria hiſtoria libro 14. & Suidas in Corinno.

Apud Athenaeum lib. 4. Dipnoſophiſt. et aliquot eiuſdẽ libris alijs.

Lib. 9. Dipnoſophiſt.

Lib. 13.

Daretis Phrygij. et Dictys Cretenſis hiſtoria belli Troiani adhuc extat.

Ac tandem Homerus in Iliade & Odyſſea ſua, pleraq; eius belli inſignia deſcripſit: ipſe fons ingeniorum, primusq; doctrinarum ac antiquitatis omnis parens, ingenij cœleſtis uates, pictor ipſe ſapientiſsimus, ac mirabilis architectus, multiſciusq;, ſeu potius cunctarũ rerũ apprimè peritus, qui omnibus eloquentiæ & doctrinarum partibus ortum initiumq; dedit, βασιλεὺς ποιητῶν θειότατος, et de cuius ampliſsimis & ſplendidiſs. cœnis omnes ſcriptores ſaturati, ſuas quiſque particulas ad ſuos

Homerus quid ſcripſerit, et quantus ſit ſcriptor.

Hæc epitheta, & plura alia Homero à ueterib. tributa, leguntur apud Platonẽ, Athenaeũ, Plutar. in Vitis et Moralibus, Strabonẽ, Heraclidem Põticum Quintilianũ, Valeriũ et Apuleiũ.

Aeſchylus Tragicus uocauit ſua ſcripta μικρά τινα τεμάχια τῶν μεγάλων δείπνων Ὁμήρου. apud Athenæum lib. 8.

** Verſus, qui reperitur apud Sophoclē in Oedipo Colonæo cæco.*

a 6. Faſtorum. Valer. lib. 8. Plutarchus in Pyrrho.

† Iliadū ſcriptores poſt Homerū.

quoſdam uſus inde ſibi decerptas domum retulerunt, lumen ſumentes ipſi uidentes: hoc eſt, cæci, ab Homero cæco, id eſt, omnia acerrimis & acutiſsimis mentis oculis contemplante: ut non temerè eum cæcum fecerit Antiquitas, fabulis ſimul omnia intexens, ſuis quibuſdam rationibus ducta, quòd cæci acerrimis ſenſibus præditi eſſe dicant. * τυφλὸς γὰρ οὐ τυφλά, ἀλλὰ πάντα ὁρῶντα ἔλεξε. namq; *Multum animo uidit, lumine captus erat:* quemadmodū de Appio Claudio cæco ſcripſit[a] Ouidius.

Lib. 9. & alibi etiam.

De eo uide Suidā in Pigre.

† Poſt Homerum autem Iliada ſcripſerunt: Leſches, quæ parua uocatur, ac uſurpant inde ſæpius teſtimonia Pauſanias, Lycophronis interpres, alij etiam quidā Græcorum poetarum interpretes: Hipparchus etiam, ex cuius Aegyptia Iliade carmina aliquot aliquoties affert Athenæus in Dipnoſophiſtis ſuis multiſcijs, ac plerarūq; ueterum rerum cognitione inſigniter inſtructis: Pigres præterea Carius, ex urbe Halicarnaſſo, ut et ipſe aliquid de eo bello prodidiſſe uideretur: Artemiſiæ illius celebratę Mauſoli regis Carię uxoris, frater, Homeri Iliados uerſibus Heroicis pentametrum adiecit, adeò ut in Elegiacum carmen Iliada commutaret. ſic enim Homerus Iliada ſua exorditur, μῆνιν ἄειδε θεὰ πηληϊάδεω ἀχιλῆος. Pigres uerò addidit, qui ſequitur, pentametrum:
μοῦσα γὰρ σὺ πάσης πείρατ᾽ ἔχεις σοφίης. atq; ita deinceps.

Veteres quāti Homeri ſcripta fecerint, & quòd ipſis ea fuerint longè notiſsima.

Veteres namq;, reges etiam & principes, Homeri ſcripta omnium fecerunt maximi, ut poemata de uirtute ac iuſticia conſcripta: quæ ut uitæ ac morum, deniq; conſiliorum & actionum omnium normam ac regulam, ſibi ſequenda in omni uita eſſe exiſtimabant. Ea adeò etiam familiariter ipſis nota fuiſſe, ex Plutarcho, Herodoto, Athenæo, Strabone, Dione, Laertio, Platone, Ariſtotele, Xenophōte, Heraclide Pontico, Maximo Tyrio, Cicerone, Gellio & Macrobio: patribus etiam, Clemente, Iuſtino, Syneſio, Euſebio, Philone, Ioſepho, Theophilo & Theodorito, liquet: ut uerſus Homericos in omni uita, in omni ſermone, quodcunq; etiam dicere uellent, ad quaſcunq; res, caſus & euentus qui in uita euenire ſolēt, paratos ad manus & in numerato ſemper haberent.

Ideoq;

Ideoq́; & publicè huius poemata recitari præceperunt in mercatibus, in feſtiuitatibus, in publicis ſolennibusq́; congreſsibus, in ſynodis, in tẽplis, ijs præſertim ubi frequentior hinc inde ſolebat cõuenire populus, quacũq; etiã de cauſa, ut in Delphis, in conuiuijs (a quod de Euripidis, Sophoclis, atq; Aeſchyli etiam tragœdijs proditũ obſeruauimus, Tyrtæi etiam & aliquot aliorũ poetarum ſcriptis) in ſolennibus ludorum certaminumq́; ſpectaculis, in Olympijs, ubi flos heroum, principum, nobiliũ, philoſophorum, poetarum ac oratorum, ac deniq; uniuerſa Græcia quinto quoq; anno ſuis de cauſis ſolebat conuenire. Ac b Alexander ille, ob rerum à ſe geſtarum ſplendorem Magnus cognominatus, cum eum rei militaris uiaticum eſſe ſciret tutiſsimum, ac planè conſiliarium neceſſarium & ſapientem, quòcũq; iret, in precioſiſsima capſa ex margaritis auroq; Perſico confecta, c eũ repoſitum, ſecum circumducebat, ut Achatem fidum & indiuiduum, omniumq́; arcanorum ſuorum conſcium: ac ueſperi cum pugione ſub puluinari recondebat, ne à dormiente etiam longius abeſſet: ille nimirum, qui tum Alexandrum, tùm alios principes iam olim ſapientiſsimè monuerat his uerſibus, qui quia lõgè celebratiſsimi exiſtunt, in ore omnium eruditorum ſunt poſiti:

De eo uide Platonem in Hipparcho, Xenophontẽ in Sympoſio, Lycurgũ in oratione contra Leocratẽ, Heraclidem Ponticũ in allegorijs Homericis, Plutarchum in muſica, Dionem Chryſoſtomum oratiõe 27. Athenæum libro 14.

a De quo uide Plutarchũ in uita Lyſandri, Craſſi etiã, & Niciæ.

b Homerus ab Alexãdro rei militaris uiaticũ appellatur. Plutarchus in Alexandro. item lib. 1. de uirtute ac fortuna Alexandri.

c Plutarchus in Alexandro, Plinius lib. 7. cap. 29.

Lib. 2. Iliad.

οὐ χρὴ παννύχιον εὕδειν βουληφόρον ἄνδρα,
ᾧ λαοὶ ἐπιτετράφαται, καὶ τόσα μέμηλε.

Ob quæ & ſimilia præcepta ac conſilia alia, ſapienter ab ipſo ſcripta, meritò reges & principes eum ſemper fecerunt maximi: adeò ut alij etiam regũ, ſcriptis in eum commentarijs obſcuriora expoſuerint: alij etiam obtrectatoribus Homeri, editis contra eos libris, reſponderint: unaquæque etiam ciuitas eum ſibi, ut ſuum ciuem, uendicarit, quemadmodum id in uerſibus etiam indicatum eſt:

Leguntur apud Gellium, Noctiũ Atticarum lib. 3 cap. 11. & 4 libro Epigrammatum Græcorum. apud Plinium libro 30. capite 2. Appion grammaticus euocat manes Homeri, de patria ipſius ſciſcitaturus, de qua tãta erat inter ciuitates contentio.

ἑπτὰ πόλεις διερίζουσι περὶ ῥίζαν ὁμήρου,
σμύρνα, ῥόδος, κολοφών, σαλαμίν, ἰός, ἄργος, ἀθῆναι.

Verùm hæc extra capellas fortè, cum nõ hoc loco laudandum Homerum ſuſceperimus.

Pigris deinde exemplum ſequutus eſt Idæus, etiam Rhodius,

Suidas ἐν ἰδαίῳ.

Rhodius, poeta egregius & ingenioſus, qui & ipſe uerſum uerſui Homerico addens, poeſin Homericam duplicauit: & ſuper tria adhæc millia uerſuum de patria Rhodo conſcripſit.

Suidas ἐν τιμολάῳ.

Cæterùm Timolaus Lariſſæus, ex Macedoniæ ciuitate Lariſſa, Anaximenis Lampſaceni diſcipulus, rhetor ac poeta egregius, uti Pigres pentametrum, ita hic heroicum heroico Homeri addidit. Homerus enim hoc pacto canit,

μῆνιν ἄειδε θεὰ πηληϊάδεω ἀχιλῆος.

Ipſe uerò eum qui ſequitur adiecit,

ἣν ἴδε τὸ χρύσου κεχολωμένος εἵνεκα κούρης. & ſic deinceps.

De eo uide Leonicũ lib. 3. cap. 61 uariæ hiſtoriæ, ac Suidam in Tryphiodoro & Neſtore. ibi enim Neſtor, non Neſtus nuncupatur.

Porrò Neſtus, etiam Lycius, uir in poetica admodum clarus, qui Seueri Cæſaris floruit temporibus, Iliada ſcripſit ſimiliter: ſed λειπογράμματον, ſeu ἀστοιχείωτον, ut uocãt: quemadmodum Tryphiodorus etiam Aegyptius, ſimilem condidit Odyſſeam, ubi in ſingulis libris certæ aliquæ literæ, ſecundum alphabeti ſeriem, in uocum capitibus non reperiebantur.

Summa librorũ Quinti Calabri.

Poſtea etiam Quintus Calaber Homeri ſcripſit paralipomena (quemadmodum Macer apud Latinos) libris quatuordecim, in quib. hiſtoriam ab interfecto Hectore (ibi namq; deſijt Homerus, morte fortè immatura præuentus, ſeu quibuſcunq; alijs cauſis impeditus) uſq; ad finem belli, hoc eſt, Troiæ excidium deducit, complectens etiam unà in libro ultimo pauca quædam de Græcorum in patriam reditu.

Homerus ubi deſinat in hiſtoria belli Troiani.

Ac fuerunt multi alij, qui ſeu Græcorum ad Troiam profectionem tantùm & apparatum deſcriberent, ſeu etiam horum uaſtata iam Troia reditum literis mandarent (ſicuti Athenæus cuiuſdam meminit, uerùm non indicato nomine, qui Atridarũ reditum deſcripſerit: hoc eſt, Agamemnonis & Menelai) alij etiam utrũq; ſimul complecterentur, ac totam hiſtoriam, cauſas, initia, progreſſus, prælia, certamina & pericula, belli durationem, exitum, & reditũ, ac quæ utriſq; Græcis & Troianis etiã poſt bellum, ſuperſtitibus adhuc, poſtea acciderint, una narratione ſimul comprehenderunt: quemadmodum id demon-

Libro 9. Dipnoſophiſt.

id demonſtrari facilè poteſt, ex ijs authoribus, quorum teſtimonijs ſæpe utūtur Athenæus, Pauſanias, Stephanus in commentario Geographico, Plutarchus, Suidas, &c. ac Græcorum poetarum interpretes.

Infinitorum autorum ſcripta temporis iniuria ſunt deperdita.

Quis namq; ueterum non meminit Troiani excidij? aut quibus non ſuppeditauit Troia ſcribendi uberrimã materiam? hiſtoricis pleriſq; omnibus, Tragicis, Gnomologis etiam, qui inde præceptorum ſuorum ſolebant petere exempla. ut ueteres autores legenti facilè planũ fiat, de uix ulla re alia plures commentarios, plura poemata ſcripta fuiſſe: ut ſi id bellum non fuiſſet, nec Homerus etiam uixiſſet, deorum ille æditiuus, doctor uirtutis, ac iuſticiæ præco ſapientiſsimus & indefeſſus, uix habituri fuiſſent poetarum ueterũ pleriq; omnes argumentum, in quo elaborando, fingendo, tractando atq; exponendo quiſq; pro ſuo arbitratu potuiſſent eſſe occupati: tametſi illa Græcorum hominum improba ac ſuperſtitioſa fingendi, ſcribendiq; libido ac licentia, haud potuiſſet quieſcere, quiduis potius arreptura & inuentura aliud.

Belli Troiani ſcriptores fuiſſe innumeros.

Cæterùm ideo plures in deſcribenda eius belli hiſtoria fuerunt occupati, quòd putarent non parum referre, ut ea tanquam exemplum illuſtre ac maximè inſigne ultionis diuinæ, omnibus quàm fieret notiſsima. Præterea ideo etiam plures in ea exponenda laborare uoluerunt, quòd uiderent, quantumuis multi id bellum deſcriberẽt, nõdum tamen omnem eius belli calamitatem ſic totam ab ijs explicatã & expoſitam, ut non alijs quoq; materia ſcribendi luculentiſsima adhuc eſſet relicta: etiamſi ea tantum conſcriberentur, quæ ab alijs non fuerant attacta, aut leuius etiam ac breuius commemorata.

Quare plures in ſcribenda hiſtoria Troiana elaborarint.

Luculentiſsimam autem ac triſtiſsimam ſcribendi materiam bellum id præbere potuiſſe, omnibus ſcribere uolentibus, uel partes aliquæ ex hiſtoriæ deſumptæ & conſideratæ planum faciunt.

Demonſtratio, quòd belli Troiani hiſtoria luculentiſsimam ſcribendi materiam præbuerit.

Ac ut alia mala, quæ multa & ingentia fuerunt, prętereamus, ac de Priamo ſaltem dicamus, quid potuit in eo bello euenire triſtius ſeni Priamo patri, & Hecubæ matri,

tri, quàm, de muro Troiano, in medio campi, à Græcis obrutum lapidibus ſpectare Polydorum, filium minorē

Qui Priami filij à Græcis, durante adhuc bello, ſint interfecti, ante faciem Priami & Hecubæ parentū. Dictys lib. 2 et 4.

natu, ideoq; parentibus magis dilectum: Lycaonem etiam poſtea, & Troilum ſimiliter, filios, præſtantes iuuenes, uerecūdia, probitate, tum corporis præcipuè forma amabiles, atq; acceptos Troianis omnibus, à Gręcis captos, ac ex eodem loco de Achillis iuſſu, non procul à ſuo (parentum ſcilicet) conſpectu, miſerrimè trucidatos aſpicere. Eam poſtea calamitatem, longè lateq; ſuperauit alius caſus, omnib. qui in eo bello accidere regi ac

Hector ab Achille interfectus, perforatis pedibus currui alligatus, raptatur ad naues Græcorum.

Troianis potuerunt, grauiſsimus ac triſtiſsimus. Hector Priami filiorum, fortitudine, uirtute, iuſticia, deorum cultu ac metu facilè præſtantiſsimus (quod præconium à

Hæc nomina tribuuntur ipſi 22. item 24. lib. Iliad. & apud Pindarū 2 hymno Olymp.

dijs etiam ipſi apud Homerum tribuitur: ipſe inquam, τροίας ἄμαχος ἀστραβὴς τε κιὼν, ἐπίσκοπος καὶ μέγα χάρμα πόλει, παντὶ δὲ δήμῳ, μητρός τε νύκτας τε καὶ ἦμαρ εὐχωλὴ, πᾶσι τε ὄνειαρ καὶ κῦδος, ut cum Homero ac Pindaro loquar) ab Achille tandem interfectus, anno eius belli decimo: qui perforatis pedibus alligatus currui Achillis, & per campum raptatus, ac crudeliſsimè ab hoſte habitus, cum ad

Homerus Iliad. χ. Virgilius 2. Aeneidos.

naues Græcorum eſſet pertractus, cadauer ipſius multis ludibrijs atq; uulneribus Græci affecerunt, inſultantes mortuo, cuius uiui ne aſpectum quidem ſuſtinere audebant, quod tunc

Iliad. χ.

— μάλα δὴ μαλακώτερος ἀμφαφάασθαι
Ἕκτωρ, ἢ ὅτε νῆας ἐνίπρησε πυρὶ κηλέῳ, quemadmodum de eo apud Homerum ſcribitur: ipſis interim parentibus è muro Troiano eiulantibus, ac afflictiſsimè ſe habentibus: cogitantibus nimirum, quantam Troianæ urbis columnam, quantum & ſenij ſui et ſuorum protectorem ac defenſorem amiſiſſent: de prouidentia etiam dubitantes, ubi indignius tractari uident eum, qui non tantum de hominibus, ſed dijs etiam ipſis multo quàm alij præclarius meritus eſſe uidebatur: quemadmodum ſolet id accidere ijs qui cauſas mortis, & deniq; calamitatum omnium ex uerbo Dei non didicere: idq; tum maximè, cum bonis peius eſſe intelligunt plerunque quàm improbis, Cuius rei cauſas explicari nō poſſe putabant

Gentes quomodo ſint affecti in malis.

philoſo-

philoſophi, quòd arcanæ ipſæ eſſent, ad quas paucorũ poſſet peruenire curioſitas: quemadmodum de ea re apud Gellium leguntur ſententiæ. Tametſi alij etiam, inter quos eſt & Seneca, pectus illud caſtum & ſanctum, oſtendi eas poſſe contenderint: ubi apud Senecam de ea re hæc uerba leguntur, quæ tametſi fontem malorum in mundo non monſtrent, tamẽ de cauſa aliquid dicũt, & rectius quidem id quàm aliorum ſententiæ exponũt. habent autem Senecæ uerba hoc pacto: Bonum uirum in delicijs Deus non habet, experitur, indurat, ſibi illum præparat. Atqui Hector, & ſenex Priamus, non habebant quare ſuam innocentiam dijs obijcerent, ac Dei iniuſtam ultionem accuſare meritò poſſent: cum & peccatum alienum, raptum Paridis, ipſi ut magiſtratus probaſſent: & iam tum propria, tum aliena peccata, quorum ſe participes fecerant ſcientes atq; uolentes, luerent. Ideoq; Priamum toto eo belli tempore ſubinde triſtioribus malis dij cumulare non deſinebant, quòd innocens non eſſet, & quòd pœna propter unius delictum in omnes ſimul graſſaretur.

Lib. 2. cap. 18. ubi oſtenditur, quòd optimi plerique pauperes & ſerui fuerint.

In lib. de Gubernatione mũdi & prouidentia.

Priamus & Hector quare iuſtè patiantur.

Vtrumq; autem malum fuit triſtiſsimum & grauiſsimum, uidere in conſpectu interfici Hectorem: & poſtea ad hoſtem Achillem, ipſum ſenem Priamum innumeris malis, ſenio etiam ipſo iam confectũ, in caſtra proficiſci: allatisq; plurimis muneribus ad pedes hoſtis ſupplicem abiectum, cadauer filij Hectoris miſerabili habitu, ac lugubri uoce ad ſepulturam petere. Quæ ſi calamitoſa, miſeranda ac deflenda non ſunt, nõ uideo quid triſtius pingere uoluerit in Iliade ſua uniuerſa Homerus. Ac rectè Priamus magnitudinem eius calamitatis mente reputans, quòd hoſtem, ac filij ſui præterea dilectiſsimi crudeliſsimum occiſorem, uoce inſuper amica ac ſupplici, ipſe ad pedes eius abiectus, rogare, muneribus etiam placare ac conciliare ſibi, cogeretur, coram ipſo Achille lamentans, ac afflictiſsimè *δυσχείμων*, iurè queritur, quòd *πάντων ἀνθρώπων* ſit *ἐλεεινότατος*, cum inquit:

ἔτλην δ' οἷ' οὔπω τις ἐπιχθόνιος βροτὸς ἄλλος,
ἀνδρὸς παιδοφόνοιο ποτὶ στόμα χεῖρ' ὀρέγεσθαι.

Priamus profectus ad redimendum ad ſepulturam cadauer Hectoris, fit ſupplex Achilli.

Homerus libro Iliad. ω.

Filiĳ Paridis ex Helena ſuſcepti, obruuntur lapſu cameræ. Dictys libro 4.

Ac ne poſtea etiam unquam deeſſet Priamo ac Hecubæ uxori, doloris, curarum ac mœrorū materia, ipſo adhuc bello durante, filiĳ quos ex Helena Paris ſuſceperat interea, ruina cameræ omnes ſimul ſunt oppreſsi: unde maior pars eius calamitatis ad Priamum & Hecubam rediĳſſe, omnino eſt credibile, cogitantibus tum primùm, nimirum, —— ὅτι

Theocriti Idyllio 33.

εὐσεβέων παίδεσσι λωΐονα, δυσσεβέων δ' οὔ. quemadmodum in ueteris poetæ uerſu piè & ſapienter eſt indicatū. Non multo etiam pòſt, Paris malorū omniū daduchus, ac eius belli fax & tuba, à Philoctete eſt interfectus.

Paris interficitur à Philocteta. Dictys lib. 4. Calaber lib. 10.

a Dares Phrygius in fine Troianæ historiæ.

Poſtea capta iam Troia, poſtquam annis decē, menſibus ſex & dieb. duodecim à Græcis ad eam eſſet [a] bellatum, ſæuitum eſt pariter in omnes, maximè uerò Priami familiam, ac eius urbis principes, ut malorum omnium ſibiĳpſis & Græcis etiam autores.

Calaber libro 13. Euripid. in Troadibus. Pauſanias lib. 10. Ouidius 13 Metamorph.

b Calaber lib. 14. Lycophron in Caſſandra. Virg. 1 Aeneid.

c Calaber li. 13.

d Calaber lib. 13 Virg. Aeneid. 2. Dictys lib 5.

e Dictys lib. 5. Calaber li. 13. Virgil. 2 Aeneidos.

Aſtyanacta, Hectoris filium, de communi Græcorū omnium conſenſu, de turri altiſsima præcipitem deiecerunt.

[b] Caſſandram, uirginē & uatem, ſtuprauit in templo Mineruæ Aiax Locrenſis, Oilei filius. Huius ſoror [c] Laodice, dum hoſtes perſequentes conatur effugere, terræ hiatu uiua eſt abſorpta. [d] Deiphobum, cum quo Helena nupta fuit interfecto Paride, obtruncauit ac crudeliſsimè habuit Menelaus, Helenæ maritus.

[e] Senex etiam Priamus, confectus multis ingentibus calamitatibus ſuorum, ad aram Iouis Hercei, quò ipſe ſenex cōfugerat ſupplex, à Neoptolemo Achillis filio miſerrimè eſt occiſus, in ipſo natorū ſuorum ſanguine abiectus, quos Pyrrhus ſpectante ſe interemerat.

Virgil. 2 lib. Aeneidos.

——Hic enim exitus illum
Sorte tulit, Troiam incenſam & prolapſa uidentem
Pergama, tot quondam populis terrisq; ſuperbum
Regnatorem Aſiæ. iacet ingens littore truncus,
Auulſumq; humeris caput, & ſine nomine corpus.

Deinde Troia iam in cineres conuerſa, & ante omniū hominum oculos proſtrata, ut eſſet æternum exemplū iræ diuinæ in peccatores, cum iam Græci reditum in pa-

triam pararent, ac prędam ſortirentur:[a] Polyxenam Priami filiam, præſtantem forma atq; pudicitia uirginem, uiuam ad tumulum Achillis immolant: præſtantiſsimum Græcorum, ac iampridem inter deos relatum, humana uictima honorantes.

[b] Hecuba uerò, quæ paulo antè Phrygię regina fuerat florentiſsima ac potentiſsima, cum ſeruitutis eſſet impatiens, ac propterea multa in Græcos maledicta & conuicia iaceret, ab ijſdem lapidibus eſt oppreſſa.

[c] Andromache autem Hectoris uxor, cum Heleno uate & Priami filio in Græciam eſt abducta: quemadmodum & Caſſandra paulo antè ab Aiace ſtuprata, ab Agamemnone, cui ſorte in prædę diuiſione munus honorarium ipſa contigit, Mycenas ſimiliter in Græciam eſt aduecta: ubi, quemadmodū & [d] Agamemnon, à Clytęmneſtra, Helenę ſorore, paulo pòſt miſerè perijt interempta.

Poſtea Græci, qui in eo bello multos bellicoſiſsimos uiros deſiderabāt:[e] Palamedem, uirum ſapientiſsimum ac eloquentiſsimum, πάνσοφον illam ἀνδῖνα, ex Climene Agamemnonis ſorore natum, uirum præſtantiſsimum, de quo plurimi ſcriptores multa prodidere: [f] Achillem etiam, & Patroclum, huius in omni uita comitem, in bonis ac malis conſtantem ſocium: & [g] Aiacem Telamonium, uirum ſtupendo robore præditū, à ſeipſo interemptum dolore repulſæ ac ereptorum ſibi armorum Achillis: ac plurimos alios, quos eōmemorare omnes hoc loco nō eſt neceſſe, reduces, excipiunt mala plurima. [h] Pleriq; enim in reditu malè perierunt in mari, tempeſtatibus attriti, à Minerua, cuius templum Aiax Oilei polluerat, per uim in eo uiolata Caſſandra quæ ad Mineruę ſtatuam ſupplex confugerat. Quare [i] nō tantum ipſum Aiacem in mari malè perdidit, ac qui unà nauigabant cæteros quoq; Græcos ibidem in tempeſtate ſubmerſit: ſed [k] Locros etiam poſtea, propter eundē Aiacem diuturna fame afflixit, quod tale portentū ipſi aluiſſent ac produxiſſent. Alij, etiamſi qui ex tempeſtatibus euaſerunt,

a Polyxena mactata ad tumulū Achillis. Dictys lib.5. Philoſtratus lib.4. de uita Apollonij Tyanei. Euripides in Hecuba. Calaber lib.14. Ouidius 13 Metamorph.

b Dictys lib.5. Calaber libro 14. Ouid.13 Metam. ubi in canem conuertitur.

c Andromache uxor Hectoris à Pyrrho abducitur in Graciam. Dictys li.5. Euripid. in Andromache, Virgil. 3 Aeneid.

d Homerus Odyß.λ & ω. Aeſchylus in Agamemnone & Eumenidibus. meminit etiam Pindarus cum Euripide.

e De obitu Palamedis uide Daretem Phrygium. Dictyn li.2. Pauſaniam lib.10.

f Achilles interfectus à Paride. Dictys lib.4. Calaber li.4. Patroclus autem ab Hectore Iliad.π.

g Dictys lib.5. Calaber lib.5. Sophocles in Aiace. item Odyſſ.λ. Ouidius 13 Metamorph.

h Quæ Græci in reditu fuerint experti.

i Odyß.Δ. Calaber libro 14. Virgilius 1 Aeneidos.

k Lycophron in Caßandra.

ſerunt, domum nõ ſunt reuerſi: ſed in peregrinis terris, pertæſi tot malorum, quibus terra mariq; exercebantur, propter unius delictum, ſedes ponentes, quod reliquũ fuit uitæ abſoluerunt. Quia uerò diutius etiam Græci ad Troiam abſuerant, ac in caſtris ſuas pleriq; principes concubinas captiuas haberent (ut ſolet id ſic in bellis accidere, ubi magna peccandi ſolet eſſe licentia, & ſcelerũ impunitas) uxores ipſorum diuturnam illam abſentiam ægrè ferentes, ipſæ quoq; interea alios amatores, quos ſectarentur, repererũt: ac reuerſos tandem ſuos maritos ſeu interfecerunt, ſeu regno expulerunt: quemadmodum exempla non pauca ſunt apud Lycophronem, Homerum, Calabrum, Dictyn, Virgilium & Ouidium.

Græci reuerſi quomodo à ſuis uxoribus ſint accepti.

Poſtmodum uaſtata iam Troia, pœnæ apud Troianos, etiamſi qui ex eius belli incendio ſoſpites cum paucis aliquot euaſerant, lõgius etiam uagatæ ſunt, per longam poſteritatem, ac annorum ſeriem immenſam. Aeneas namq;, cum quo nupta fuit Creuſa Priami filia, aliàs quoq; ſanguinis cõgnatiõe ipſi Priamo deuinctus, multis malis terra mariq; iactatus, tandem in Italiã peruenit: quemadmodum id oraculis iam olim fuerat prædictum. Vbi quæ bella geſſerit, quæ mala ac pericula etiam pertulerit, tum multi alij prodiderunt, tum Virgilius quoq; in ſua Aeneide id indicauit.

Aeneas uenit in Italiam: Liuius Decadis 1. libro 1. Dionyſius Halicarnaſ. libro 1. ἀρχαιολογίας ῥωμαικῶν. Plutarchus in Romulo. Virgil. in Aeneide. Ouid. 13 Metamorph. Lycophrõ in Caſſandra.

† Ab eo cum generis ſui primordia caperẽt Romani, cum iam Roma caput eſſet domiti orbis, ipſiq; rerũ domini, imperium orbis terrarũ multis uictorijs ac triumphis præclariſsimis ſibi peperiſſent, ſuæq; potentiæ omnia ſubdita feciſſent, profligatis ac ſuperatis pleriſque omnibus qui ipſorum potentiæ reſiſtere ac aduorſum ire poſſent: ipſi poſtea inter ſe ipſos æternis bellis, ſeditionibus, concertationibus ac digladiationibus de ſumma imperij acerrimè conflixerunt: ac bellis inteſtinis inter ſeipſos æmulatione quadam potentiæ ac gloriæ excitati, Rempublicam Romanam miſerè afflixerunt, ac ſe ſuoſq; etiam tandem obtriuerunt. quemadmodum de Cinna, Perpenna, Catilina, Carbone, Domitio, Mario, Sylla, Catilina, Pompeio, Caſſio, Bruto, Cæſare & Antonio

† Romani oriundi à Troianis, æternis bellis inter ſe ipſi conflixerunt.

nio, Plutarchus & alij Romanę hiſtorię ſcriptores pluribus id prodiderunt. Ii namq; Romam, patriam ſuam, ſanguine ac cadaueríb. repleuerũt: nec templa deorum, nec ullum locum purum à cædibus reliquerũt, quarum Romæ & in Italia nec finis fuit unquam, nec numerus. Iidemq; tot ciuium millia interemerunt, quot ne numerare quidem cuiquam facile extitit: qui dominos etiam, ciuesq;, innocentes & bonos uiros, ſuam tyrannidem non probantes, crudeliter mactarunt, horumq; uxoríb. per uim etiam ſe cõmiſcuerunt, aliaq; nefanda cũ eorundem liberis filijs ac filiabus patrarũt, quæ mens etiã meminiſſe & horret & expaueſcit: ut quiduis potius Romæ eſſe rectius ac conſultius fuerit, quàm ciuem, ſeu dominum etiam, eius urbis, quæ perpetuis diſſenſionibus, cædibus, ac ſanguine ſuorum conſperſa quaſſabatur.

De eo uide Plutarchum in uita Marij, Syllæ, Bruti, Pompeij & Cæſaris.

Idq; ideo maximè, quod de ſumma imperij quiſq; pro ſe certabat: quò per cædes, per ſanguines ac bonorum uirorum mactationes, nec aliter, erat eundum ac ueniendum. Ideoq; dignitates, honores & magiſtratus petituri, in forum deſcendebãt, non precibus freti amplius, uirtutis etiam aut rerum à ſe præclarè geſtarũ conſcientia, aut largitioníb. etiam confiſi, ut antea conſueuerant: uerùm armis, gladijs ac exercitibus plerunq; ad pugnã inſtructis ſtipati, ipſi ſine ſuffragijs ſeu ſenatus ſeu populi etiam, conſulatus ac alios quos uolebant magiſtratus, ac poteſtates, ſuis rebus, quas habebãt in manibus, commodas ſibijpſis rapiebant, per cædes, per ſanguines, uiã & aditum ad eas ſibi ſtruentes: non amplius iam candidati, ſed mactationibus bonorũ, eorumq; ſanguine madidi & cruẽtati ipſi ἀδελφοὶ διαδεχῶντων θηκτῷ σιδήρῳ οἶκον, iuxta imprecationem illam Oedipi tragicam: ſibi maximè dictum, ac ad ſe pertinere primò omnium exiſtimantes, id quod Pyrrhus Epirotarum rex, bellator egregius ac fortis, reſpondit roganti filio, cui regnum relinqueret mortuus: τῷ, ὃς ἂν ὑμῶν τὴν μάχαιραν ὀξυτέραν ἔχῃ: Ei, inquit, qui ex uobis gladium acutiorem habebit.

Quæ fuerit cauſa æternorũ bellorũ inter principes Romanos.

Quomodo candidati Romani magiſtratus petiuerint.

Exempla ubique leges apud Plutarchum in uitis.

Legitur apud Euripidem in Phœniſſis, et apud Plutarch. in Pyrrho.

Apud Plutarchum in uita Pyrrhi.

Potentiam autem deinde conſecuti, cum ad ſummũ dignitatis, gloriæ atq; honoris faſtigium perueniſſent,

miſerabilem plerunq; plerique uitæ exitum ſunt ſortiti, uel bello laceſsiti ab alijs, qui horum potentiam demolitam ac ad ſe translatam uolebant: (quemadmodum de Pompeio ſcripſerunt hiſtorici, cuius gloria ac potentia tanta fuit, quanta nemini obtigit poſt Alexandrum. Ipſe namque Pompeius ſolus, de omnibus partibus orbis terrarum triumphos aliquot glorioſiſsimos egerat: de quo quiduis dici ſcribiq; potuiſſe, quemadmodũ de Ageſilao illo Xenophontico, Plutarchus in eius uita retulit. Veruntamen quàm turpi ac miſero mortis genere uitam clauſerit, ab ijs necatus quos multis beneficijs ornauerat, quis id ignorat) uel etiam à populo, qui ab initio malè ſemper mereri ſtuduit de optimis, & quibus uitam, ſalutem, patriam, ſeq;, uxores ac liberos debebat, quosq; paulo antè ſeruatores ac patriæ patres nuncupauerat, poſt res multas præclariſsimè geſtas, poſt multos labores, plurimaq; pericula publicę utilitatis gratia ſuſcepta, poſtquam uix res ſuas eô quò uolebant ſe perduxiſſe exiſtimabant, ſeu exilijs, ſeu bonorũ proſcriptionibus, ſeu etiam ipſa morte, facile undecunq; etiam arrepta cauſa (πολύτροπος γάρ δῆμ ὅμιλος, quemadmodum à uetere poeta dicitur) ſunt multati. quod populo Athenienſi apprimè fuit familiare ac ſolenne: quemadmodũ de Themiſtocle, de Thucydide, Phocione, & multis alijs præſtantibus uiris, ac de patria, imò uniuerſa Gręcia optimè meritis, notæ ſunt hiſtoriæ. Vel etiam pactis fœderib. inſcio populo, à paucis aliquot ex inſidijs ſunt oppreſsi. ueluti de Iulio Cæſare, qui Romanum imperium multis clariſsimis triumphis atq; uictorijs auxerat ac ornauerat, iamq; ſolus ſummam rerum tenebat, eſt proditum: quòd à Caſsio & Bruto, ac horum conſortibus in ipſo ſenatu, uiginti tribus uulneribus crudeliſsimè ſit interemptus: ita ut nullus ipſi fructus de tot laboribus, tot rebus præclarè geſtis, obtigerit in uita, præter nomen & inuidiam: ac tandem mors calamitoſiſsima, & tanto principe minimè digna.

Plutarchus in Pompeio.

Pōpeij corpus in Aegypto ad littus abiectum eſt, auulſo humeris capite. Plutarch. in Pompeio.

Romani, quẽadmodum et Græci, plerunq; male merebantur de uiris bene meritis.

In Phocylide.

Plutarch. in Themiſtocle, in Moralibus etiam, & Athenæus. de Phocione, Plutarchus: Thucydide, qui hiſtoriam belli Peloponneſiaci in exilio ſcripſit, iuxta ſyluã Scapten nomine, Plutarchus in libro de exilio, ac Marcellinus in Thucydidis uita.

Iulius Cæſar uiginti tribus uulneribus confoſſus in ſenatu. Plutarchus in Bruto & Cæſare.

Horum malorum omnium cauſam, ab ipſis Troianis longius etiam repetitã, cum diligentius inquireret poeta Lati-

ta Latinus Virgilius, hoc uerſu indicare uoluit:

Laomedonteæ luimus periuria Troiæ. Solent enim pœnæ ſæpe uagari latius, & propagari à parentibus etiam in poſteros. quemadmodum in uerſibus Solonis etiam id indicatum eſt: *Virgil. lib. 1 Georgicorum.* *In elegia de Muſis, apud Stobæū, oratione 7 de Iniuſticia.*

—ἀναίτια ἔργα τίνουσιν

καὶ παῖδες τούτων ἡγεμόνων ὀπίσω.

Quare quum ampla & luculenta ſit eius belli materia, ita ut omnium hominum ſcriptiones facile ſuperet: Tryphiodoro etiam, poetæ Aegyptio, placuit unam aliquam Troianæ hiſtoriæ partem uerſu ſuo deſcribere. Scripſit itaque Troiæ excidium. In eo, tametſi breui poemate, multa inſunt abſtruſa, nec paſsim obuia: quorum expoſitionem, niſi ex ueterum Græcorum, nec horum etiam uulgarium authorum lectione, ad ipſum Tryphiodorum attuleris, pleraque eius poematis, ænigmatica ac obſcura prorſus illicò tibi apparebunt, manebunt'que. *Tryphiodori Troiæ excidium.*

Id nos poema ex Græco latinum fecimus, ac cum textu Græco coniunximus, ut ab adoleſcentibus eo facilius conferri ac legi poſſet. Cæterùm, quia in Græco exemplari (quo nos uno uſi ſumus, utpote quod Aldus Manutius, de republica literaria plus quàm optimè meritus, iam olim cum Calabro dederat) plerique loci fœdè erant deprauati, ac temporis iniuria, ſeu etiam librariorum inſcitia, aut maiorum noſtrorum incuria miſerè erant corrupti ac deformati: conati ſumus ſedulò, ut ijs reſtitutis, ueram lectionem Lectori indicaremus. *In Græco exemplari quid præſtitum.*

Porrò etiam, quia multæ inerant fabulæ, & huiuſmodi aliæ narrationes, ad quas ſæpè uix obiter poeta alludere uidebatur, ac alia quoque non pauca eſſent quæ expoſitionem deſiderarent, nec ea in parte deeſſe adoleſcentibus uoluimus. Conſcripſimus itaque eius poematis expoſitionem ex optimis authoribus Græcis atque Latinis. Ibi uerò id maximè efficere ſedulò ſtuduimus, ut id poema adoleſcentibus facile, gratum atque familiare faceremus, ſublatis inde omnibus quæ horum intellectum remorari poſſe uidebantur, ac propter *Expoſitio Tryphiodori quomodo & unde conſcripta.*

quæ

quæ autor ille hactenus paucis notus, à paucioribus etiam lectus & intellectus, in tenebris apud paucos quoſdam, apud quos in bibliotheca ipſorum locum inuenerat, uel propter argumenti uetuſtatem, uel quamcunque aliam causam, ſine ullo uſu delituiſſet. Ac ſperamus, bonos omnes ſtudium noſtrum, quod eo animo ei poetæ impendimus, probaturos.

Vobis uerò, uiri ampliſsimi, Conſules atque Senatores ſapientiſsimi, ac ſcholæ ueſtræ laudatiſsimæ, eam noſtram lucubrationem inſcribere uoluimus, iam olim ab amicis admoniti, qui ut id faceremus, multis nobis rationibus perſuadere ſæpius etiam ſunt conati: tametſi ipſi etiam ſat rationum haberemus. Sciebamus enim, & à puero etiam audiueramus, quum adhuc domi in patria, ſub dilectis parentibus, in ſchola à præceptoribus optimis & eruditis uiris inſtitueremur, quantum ſtudij, operæ atque diligentiæ in eo poneretis, ut ueſtra Reſpub. quam autoritate, conſilio & ſapientia ueſtra ſapienter gubernatis & regitis, honeſtis diſciplinis & legibus honeſtiſsimè poſita eſſet, & conſtituta: ita ut ea tantum non ut norma quædam à pleriſque magnis uiris prædicaretur, ad quam multæ aliæ reſpublicæ, felices futuræ, ſint conformandæ. fuit tum laus illa non minima, ſed multo omnium maxima. Præterea etiam, necdum nobis exciderat, quod noſtro quoque tempore, ea uobis laus præ multis alijs in Sileſia ciuitatib. tribueretur, quòd hoc ageretis non minori ſtudio ſemper, ut eccleſiæ & ſcholæ ueſtræ optimos ac doctiſsimos uiros, nullis ſumptibus impenſiſque parcētes, præficeretis, qui & doctrinam de filio Dei purè & incorruptè docerent: ac pietatis capita, tum linguas Græcā & Latinam, atque artium dicendi elementa iuuentuti fideliſsimè proponerent. Ac quia ipſi quoque prudentia, iudicio & alijs uirtutibus, uiris conſularibus atque ſenatorijs dignis, excellitis: ſperabam me huic meæ lucubrationi uos tales patronos reperiſſe, quales eos mihi amici boni & eruditi uiri iam olim prædicaſſent, quales'ue optare alios nemo debuiſſet. Accipite ergo nunc, Conſules ac Senatores

res ſapientiſsimi, domini atque patroni perpetuò mihi obſeruandi atq; colendi, autorem optimum, mea opera conuerſum & expoſitum, clementer ac benignè: eoq; animo, quo ferunt boni omnes uos accipere ſemper conſueuiſſe cuncta quæ publicæ utilitatis diſcentium atq; eccleſiæ cauſa ſuſcepta atq; elaborata, non obſcurè animaduertitis. Ac Neandrum, qui ſe ſuaq; omnia iampridem diſcentium commodis χρήσει καὶ κτήσει deſpondit, uobis commendatum nunc habetote. Pro eo officio ego uobis contrà, ſapientiſsimi uiri, meam operam, ſtudium & gratitudinem perpetuam, cum omni obſeruantia & reuerentia promitto. Anno Chriſti 1559. 5 Martij.

V. præſtant.
deditiß.
Michael Neander
Sorauienſis.

DOCTRINA AC VIRTVTE PRAESTANTISSIMO VIRO D. M. OTHOMANNO Gorlicenſi, ac optimis uiris ſcholæ Gorlicenſis rectoribus, nec non & eiuſdem ſcholæ ſcholaſticis, bonæ ſpei iuuenibus:

MICHAEL NEANDER SORAVIENSIS

εὖ τε καὶ καλῶς πράττειν.

Ἐκπάγλων τῶν αὐτῇ ἁμαρτιάων,
κἂν θεῶν ποιναὶ μεγάλαι ἔασι,
ὡς σοφοὶ πολλοὶ φρονίμως τ' ἔγραψαν
τῶν πάλαι ἀνδρῶν.
ἄστυ δ' εὔκλεινον σολύμων ὑπῆρχεν,
ἱερὰ κληθεῖσα πόλις, παλαιῶν
μειζόνων οἴκημα πατρῶν τε, πολλῶν
καὶ βασιλήων.
δῶμα παμπληθῶν ἱερῶν προφητῶν,
τῶν καὶ ἄλλων ἐλλογίμων ὁμοίως,
εὐσεβῶν μυστῶν, ἀρεταῖς τ' ἀρίστων
πάντοτε ἀνδρῶν.
αὕτη οὐχ' ἤκουσε μόνον ζαθέων
μυσταγώγων, τῶν τε καὶ ἱεραρχῶν
θεσπισάντων, καὶ τὸ θέλημα θεῖον
ἐκφανδρόντων.
μήτε μουνῶν τοὺς σοφίας ἀρίστους
ἢτε λογίους, εἶδε διδασκάλους, οἷς
τοὶ ἀπ' ἀρχῆς κόσμος ὄπωπεν οὗτος
μήπω ὁμοίους.
πλήν γε τοῦ παντοκράτορος θεοῖο
τέκνον ἤθρησεν γε θεοῦ ἀληθοῦς
τοῦ καὶ ἐξ ἀρχῆς μετὰ πατρὸς αὐτοῦ
ὄντος ἄκουσεν.
ὃς σαφῶς καὶ οὐρανὸν ἠδὲ γαῖαν
πάντα καὶ θνητῶν μερόπων ἔμιλον,
ἀγγέλων τε θεοσεβῶν τε ἱερὸν
πλῆθος ἔπλασεν.
ὅστις εἰς κόσμον κατέβησε ζωὴν
τυγχάνων, καὶ λαός σου, βιαρκὲς

λύτρον,

λύτρον, ἐλπίς, καὶ φρίξωος. ἀνδρῶν
εἵνεκ' ἀλιτρῶν.
ὃς καὶ ἀνθρώπεια ἔλεσκε γυῖα,
καὶ περιβληθεὶς μερόπων πρόσωπον
δωξεαὺ πάντας γ' ἐθέλων σαῶσαι
ἐκ θανάτοιο.
ὁσίων κόσμον ξένος εὐρύχωρον
κοσμίως, καὶ πήματα πολλ' ἀνέτλη
κ' ἐν κακοῖς πλείστοισι βίον διῆγεν
ζωῆ ὑπάρχων.
δεῖξε παμπληθέσσι γε σημάτεσσι
χριστὸν εἶναί σ' ἀνδρομέην γενέθλην,
ὃν πατὴρ λυτρῶσαι ἑκὼν προῆκε
ἐκ κακότητος.
ποικίλας νούσους ἀκέσας προθύμως
χειρί, τοῖς πολλοῖς ἐν ἀφροῖσι ζωὴν
πᾶσι, ξὺν τῇ λύσει ἀλιτριάων
δῶκεν ἀλιτροῖς.
τὸν βίον τ' ἀνδρῶν ἀτυχοῦντα πρόαθεν,
μυρίαις εὐεργεσίαις ὀφέλλων,
ἔμπαλιν δὲ δυστυχέεσθαι αὐτὸς
μοῦνος ἔπρεξεν.
κηρυγὼν ἤγγειλ' ἀγαθοῖς, ἀλήκτως
ῥήμασιν χριστόν σ' ἔμμεναι ἀληθῶς,
παῖδα γεννηθέντα νοῦ ἐκ πατρῴου
πᾶσι βροτοῖσι.
μοῦν με γεννητὴρ ἀπάτωρ λυτῆρα,
εἶπε, υἱὸν τῆς βροτέης γενέθλης
ἐμφανῶς, δεινῶς ἀπολωλεκυίας
ὧδε προῆκε.
ταῦτα πρόσταξεν με διδάσκειν ἱεὶς
ὁππόσ' ἀνθρώποις τελέθει ἀρειῶ,
οἷον εἰς χριστὸν μόνον, ἀλλ' ἅπαντας
ἐλπίδα θεῖναι.
τοιγαροῦν θνητοὺς ἐδίδαξε πάντας
ἔμμεναι τοῦ ἀϊδίου βίοιο,
τὸν λόγον, μετόχους ἀληθῶς
ἀμφαγαπῶντας.

οἷσιν ἵμερ τῆς πόθος ἦν αὐλῆς,
ἵμερος καὶ ἁγνάοιο ζωῆς.
ῥήματα τῶν δεῖν γνῶσιν ἔχειν μάλιστα
τῶν θεοπέμπτων.
» τοῦ βίου γὰρ δῶρα, ἃ μὲν γεννητὴς
» τοῖς μὲν ἀνθρώποις ὁσίοις δίδωσι,
» πίστις ἡ μόνη, ἁγίων λόγων τε
» γνῶσις ἔασι.
» ὄλβιος πάντως πέλεται, ὃς ἴσχει
» ἐλπίδας μόνον γ᾽ ἐνὶ χριστῷ αὐτοῦ,
» ῥήματα τῶν τοῖς ποσὶ τρίβων ἀλήκτως
» ἴχνια θεῖα.
ἀλλ᾽ ὁ τοιοῦτος γέγονεν διδάσκων,
αὐτῶν, οὐδεὶς δὲ λόγους ἑαυτοῦ,
ἄξιον τούτων μελέδημα ποιῶν,
ἀμφαγάπησε.
ἄστυ καὶ κλειτῶν σολύμων ἰησοῦ
οὐ θέλεν δωρήματα θεῖα στέργειν,
πασέων μᾶλλον δ᾽ ἀ; αθεουργιάων
ἔχεν ἀπεχθῶς.
καὶ τρόπον τοῦτον μεγαλοφρονοῦσα,
μειζόνως ἧρξεν, κακὰ ἔργα δρῶσα,
γαυριᾶν, κ᾽ ἄλλων πε- γίων ἀέθλως
κάρτα φιλῆσαι.
αἰσχρὰ πρὸς, θυμὸν τὸν ἀμείνω αἰὲν
ἀσμένως ῥιφθεῖσα, κακουργιάων
παντὶ τῷ κάρτει δυνάμει θ᾽ ἁπάσῃ
ὡς ἐπάκουσεν.
οὐδ᾽ ὁμῶς ἄρρητα θεοῖο δῶρα,
ἤδε τὸν χριστὸν βασιλῆα πάντων
κόσμα τῶν, χρησμήτορα τῶν γε ἡμῶν
λοιδορέεσθαι.
νηλέως πληγῆσιν ἐπλήξεν αὐτοῦ
σῶμα, καὶ ποιοῦσα κακοῖς ἐκεῖνον,
γυῖα τε δεσμοῖς, κεφαλήν τ᾽ ἀκάνθαις
δεινὸν ἔπειρεν.
ὃς ῥα τοῦ παῖδας γενέταο ἡμᾶς
ζητέων πάντας μέροπας ποιῆσαι,
μυρίων

μυρίων ἀχθῶν ἐμόγησε σκληρὰ
οὐ χάρεις δεῖ.
αὐτὶ γὰρ πόσων ἀγαθῶν ἔλεξεν
τὴν κακῶν τῶν ἐργόπενον μεγίστων,
οὐ πόνων, ἀνθ' ὧν ἔπαθεν καλίστην
δοῦσα ἀμοιβήν.
τοιγαροῦν ἴσην ἀχαριστίας ἧς,
τῶν παλαιῶν δὴ κατὰ ῥῆμ' ἀληθές,
ἡ πόλις τίσιν γ' ἀποδοῦσα πάντως
ἱρὰ ὄλωλεν.
ἀνδρῶν πόσος καὶ ἐκεῖθι ὄχλος
τοῦδε χρόνῳ κείνῳ ἀπόλεσεν, ὅσον
μὴ σαφῶς ῥᾶον τὶς ἔχει ἀριθμὸν
ἐξαγορεύειν.
συμφοραῖς πλείστησι καμόντες, ἄτους
καὶ κακωθέντων κατὰ θυμὸν αἰναῖς,
μηδὲ τῶν ἄμπαυμα κακῶν ὁρώντων
πότμον ἐφιάσον.
οἱ δὲ λιμῷ τηκόμενοι ἀτερπεῖ,
καρδίην οἱ τὴν νοσερῶς ἔχοντες,
εἵνεκεν τοῦ λοιμοῦ, ἀπέῤῥοον. ἐχθρῷ
οἱ δὲ σιδήρῳ.
λοιποὶ αἰσχύνης, μεγάλων τ' ὀνειδῶν
ἔμμοροι. ἔργοις ὑπὲρ ἔργα αἰγὸν
ἐκπνοοῦντες, θυμοβόροις μερίμναις
ἥδιον ἤπερ.
θήβη ἀρχαίη τὸ παλαιὸν οὕτως,
πρόῤῥιζος λυθεῖσα ὄλωλ' ἐκ τοῦ
δυστυχοῦς τέκνου, βασιλῆος, οἷον
οἰδιπόδαο.
ὅς γε γεννητῆρα λαβὼν ἔκτεινεν
καὶ κ' ἰωκάστης ἰδίης τεκούσης
ὃς πόθῳ θυμοῦ αἰ' ἐκαύθη γεντὸς,
ἦγεν ἄκριτον.
οὐ χάριν ξύμπασα πόλις κρατίσταις
ζημίαις φθαρθεῖσα, νόσοις τε λυπραῖς,
τῶν πονηρῶν τοῦ βασιλῆος ἔργων
πρῶτον ἐπαυρεῖ.

δ' ὕστερον κ' ἄμφω κατέχει ἀδελφὼ
τοῦ κακοῦ τούτου μόρος, οὓς ἔτικτεν
ἡ ἰωκάστη παράκοιτις ἑοῦ
οὐ θέμις αὐτῷ.
τὼ μάχην ἀρχῆς περὶ τῆς πατρώας
δυστυχῶς ποιοῦντ' ἐπιθυμέοντε
καρδίαις, πατρόθρονον ἐνὶ αὐταῖς
σκῆπτρον ἀνίσχειν.
ὑσμίνης δ' οὔσης γλυκεροῦ βίοιο
οἱ ἄπειροι, πίπτον ὄρα ζε, κ' ἐχθροῖς
φασγάνοις τετρωμένοι ἐντὸς, αἰνὰ
τραύματ' ἔχοντες.
προὐμμάτων μήτηρ τὸ δρακοῦσ' ἀδελφοὺς
υἱέας, αὖ ἀμφοτέρους θανόντας,
καρδίαν τυφθεῖσ' ἀνιηρῆσι λύπαις
δεινὰ πέπονθε.
υἱέων ἄσσον ποτὶ τοῦσ' ἀνελὼν
ἐξ ἑνὸς μηροῦ ξίφος ἐξαπίνης
τὸν κακῶν ἀλκτῆρα, δυστῆρ' ὁμοίως
τοῦ θανάτοιο.
τοῦδ' κ' ἰὸν συνδιδοῦσα μένει μεγίστῳ
ἤλασεν στέρνον τε πεσοῦσ' ἑαυταῖς
ὠλέναις υἱοὺς περιεῖχεν, ἄτην
πολὺ μεγίστην.
οἰδίπους τ' ἐν γῆρας ἔπλω ὄλεθρον,
συμφοραῖς ταύταις μεγάλως βαρυθεὶς,
φρεσὶ καὶ δειναῖς ἀνίαις κακωθεὶς,
ἔῤῥιπτεν ὄσσε.
εἶτα τὴν γαίην πατρίδος φυγόντα,
γῆ περιπτύξασα ἑοῖσι κόλποις,
δέξατ' αὐτὸν, καὶ καθάπερ κάθαρμα
κεύθεσ' ἔκρυψεν.
κἀκ μέσου θνητῶν σφαλερῶν ἀφεῖλεν
μὴ μιαίνῃ τῇ κακότητι ἄλλους
οὐ σελήνη ὠχριᾷ ἠδὲ φοῖβος
αὐτὸν ἐσαθρῶν.
οὕτω δ' εὔπυργος καὶ ἄπωλε τροίη,
ἡ μὲν ὑψωθεῖσα πάρος γ' ἀοιδῶν

τῶν γ

τῶν γε πάντων δυνελάδεις λόγιοισι
πανταχοῦ αἰνεῖς.
νῦν γὰρ ἀνθρώπων τὸ πάροιθ᾽ ὀπωπῶν
κεῖται, ἐκλυθεῖσα, παρός τὸ κ᾽ εἶδος
ξυνόλως συντριφθεῖσ᾽ ἄπεστιν, ἐχθροῖς
χερσὶν ἀχαιῶν.
ἄμμι καλλίστην διδαχὴν βροτοῖσι
τοῦ θεοῦ προδοῦσα ἀφύκτου ὀργῆς,
ἣν ἔχει πρὸς τοὺς ἀθέμιστ᾽ ἀλήκτως
ἔργα ποιοῦντας.
οὐρανοῦ τῶν ἀκροτάτων καρήνων «
κύριος, γαίης τε καὶ εὐρυχώρου, «
εἰσορῶν πάντας, τὰ ἅπαντα κρίνει «
κρίμασιν ὀρθοῖς. «
ἀντὶ τῶν ἔργων ἀγαθῶν ἀμοιβὴν «
ἀξίαν θνητοῖσι τίθησι, καὶ τοὺς «
εὐσεβεῖς πάσαις ἐνὶ συμφορῇσι «
κάρτα βοηθεῖ. «
τοὺς πονηροὺς δ᾽ οἷσι κακουργέεσθαι «
ἵμερος ξύμπαν κατ᾽ ἦμαρ ἐστὶ «
εἰσάει τίει, ἐνὶ σῇσι φρεσσὶν «
αἰνὰ χολωθείς. «
τοῦ λόγου πλεῖστον νομίμοιο πειεῖ «
ἀλλά γε τῶν θεοστυγέων ἁπάσας «
πράξιας μισῶν, ὁσίης ἐρᾶται «
σωφροσύνης τε. «
ἐκπάγλως τοὺς κοινολεχεῖς κολάζει «
ξὺν ἅπασιν δρῶσιν ἀτάσθαλ᾽ ἔργα, «
τῶν γε μνεῖαν γῆθεν ἀφαιρεῖ, ὄμμα «
ἔκδικον ἴσχων. «
παντελῶς τοὺς παραβεβαῶτας ἀνδρῶν
τὸν νόμον θεῖον, χαλεπήν γε ποινὴν
λαμβάνειν τῶν ἀντὶ κακῶν ὁρῶμεν
ὧν ἀδίκησαν.
ἀξίη πάντας κίχε ἀμπλακοῦντας
ζημία, κ᾽ ὑπερβάσεως ἕκαστος
τῶν γε μοιχειῶν ἀκκολυκνῶν
ἔμμορεν ἄθλου.

» ξυνόλῳ γ' ἀνὴρ δυσσεβὴς ὁμίλῳ
» πολλάκις κ' οἴσει ὄλο. μ ὄλεθρον,
» ἠδὲ χώρῃ, ὡς κακιῶν ἀπαυρεῖν
» ὢν ἀσέβησε.
ὡς Πάρις κλεινὸς Πριάμοιο υἱὸς
νυμφοκλέπτης ἐείδηλος αὐτὸς
τῶν κακὸν πολυχρόνιον, πατρώᾳ
ὕδατι θῆκεν.
πρῶτα γὰρ ξητὴν πόλιν, ἔργον ἱρὸν
τοῖν θεοῖν Φοίβου τε καὶ εὐτριαίνου
ὑσμίνῃ δεινῶς δεκετεῖ ἔθλιψαν
λαοὶ Ἀχαιῶν.
εἶτα πρὸ ὀφθαλμῶν πολιῶν τοκήων
τέκνα ἐχθίστως ἀγαπητ' ἔπεφνον,
κ' εἰς δόμον στυγνοῦ Ἀΐδα ἔπεμψαν
θυμὸν ἑλόντες.
κεῖ κεκμηῶτα κακοῖσι πλείστοις,
τὸν πολύχρυσον Πρίαμον γέροντα
τοῖς ἰουλίζων κροτάφοισι Πύρρος
κτεῖνε μάχαιρα.
ἡ δὲ μήτηρ δουλοσύνης ἀπεχθοῦς
ἔμμορος, κ' αὐτὴν χαλεπῶς φέρουσα,
τέθνακεν βληθεῖσα λίθων ὀϊστοῖς
ὠκυμόροισιν.
ἡ δὲ κούρη ἀμφίπολος θεμίστων,
δῆτα Κασσάνδρη θυγάτηρ, βιαίως
λόκρου ᾐσχύνθη ὑπὸ τοῦ δὲ τέκνου
τοῦ Οἰλῆος.
τὴν κασιγνήτην δ' ὁρατὴν ἑαυτοῦ
τὴν Πολυξείνην κατέσφαξε Πύρρος,
ἐκδικεῖν πότμον μεμαὼς θανόντος
Αἰακίδαο.
τὸν γ' ὁμοίως Ἀστυάνακτα τέκνον
Ἕκτορος πύργων ἀπ' ἠλιβάτων
ὑψόθεν ῥιφθέντα κάτω, χολωθεὶς
κτεῖνεν Ὀδυσσεύς.
λοιδίως πρηθεῖσα ἀθεσφάτοισι
φλοξὶν ἡ κλεινὴ πόλις, ἐμβέβυκα

καὶ

καὶ ἀκίνητοσιν τὸ πᾶγος θεμέθλοις
ἐξολοθρεύθη.
ταῦτα ἅδ' ὁ τρυφιόδωρος οὗτος
ἱστορεῖ, θνητοὺς ἐθέλων διδάσκειν
ὥστ' ἀναγνόντας τάδε, ἢ πυθόντας,
ἐσθλὰ πονεῖσθαι.
καὶ ἀφελκύειν διανοίας αὐτῶν,
μανθάνειν ἔργων ἄπο τῶν πονηρῶν,
καὶ γάμους πάσῃ δυνάμει ἀσελγεῖς
πάντοτε φεύγειν.
καὶ τέλος μουνον περὶ σεμνότητος
τήν γε τῶν ἀνδὴν ἀρετῶν ἁπασῶν,
νύκθ' ὅλην καὶ ἤματα πάνθ' ὑπάρχειν
τῶν θεαρέσκων.
περιφρόνως καὶ ἐκτὸς ἀλατριάων
νοῦν ὑποστρέψαντας ἐπ' ἐσθλ' ἀλήκτως,
εὐσεβῶς ζωὴν διάγειν, θεοῖο
μνήμονας ὀργῆς.
τὸν ποιητὴν εὖ μεταπεφρασμένον
νῦν κάλλιστος ἐξεπονησάμεθα,
καὶ ἅμ' ἐξηγησάμεθ' εἰνὶ χρῆσιν
τῆς νεότητος.
σοὶ δ' ὀθώμανε προφερέστατ' ἄνερ,
ξεῖν' ἀγαφθεγκτῶν χαρίτων ἄειστε,
ὥδε τὰ πρωτεῖα νέμειν μάλιστα
θυμὸς ἀνώγει.
τοιγαροῦν τὰ πρῶτα σε τῶν ἁπάντων
ἀνδρῶν ἐκ τῶν κορυφαῖον ὄντα,
εἰνὶ τοῖς νῦν ἐμμέτροις λόγοισιν
δεῖ προσειπεῖν.
ἐσσὶ γὰρ πολλαῖς ἀρεταῖς φαεινός,
καὶ μεγίστην δόξαν ἔχεις, κλέος τε
ταῖς ὑπὸ γλωττῶν πολυϊδρίῃσι
πάντῃ ἄειστον.
ἐκ διὸς κούραις διδαχαῖς ἀείσαις
ἀνθέων, τῆς γωρλικίας γλυκίστης
πατρίδος σῆς, πολύφατόν τε κλεινὸν
κῦδος ὑπάρχεις.

πρόστατης γὰρ γυμνασίου ποιηθεὶς
ἐνὶ τῇ γαίῃ πατρίδι οὐκ ἀβούλως
σοὶ τά, σὺν δόξᾳ μεγάλῃ, δοθέντα
σκῆπτρα διοικεῖν.
ὃ χάριν πάντων ἀγαθῶν τε καλῶν
ἀνδρῶν εὔνοιαν ἔχεις πρόθυμον,
καὶ γ' ἀνθρώπων στομάτεσσ' ἁπάντων
κείμενός ἐστι.
καὶ μὲν εὐανθής σ' ἀγαθῶν ὅμιλος
εὐλογεῖ, τιμᾷ, φιλεῖ, εὐσομεῖ τε
εἰκότως, καὶ εὐκελάδοις ἐπαίνοις
οὔνομα ὑψοῖ.
ἄξιος καὶ εὐσομίης μεμίχθαι
τῶν βροτῶν, τιμήν τε ἔχειν εὔκλεᾶ,
πανταχοῦ καὶ τοῖς παρὰ ἀνδρέσιν
εὐδοκιμῆσαι.
ἔργμασιν γὰρ καὶ ἀρεταῖς ἄριστος
τυγχάνεις, καὶ γράμμασ' ἐλευθερίοισι
δόξαν εὔυμνόν τε φέρεις καλίσταις
τὺ ὧδε τέχναις.
τοῖς καλοῖς οὖν οὕτως τελέθεις ἅπασιν,
καὶ ὁμῶς σπουδαῖα φρονοῦσ' ὁμιλῶν
ἀσμένως, σπουδῇ μεγάλῃ σεβίζεις
σοὺς φιλομούσους.
ἐξόχως σεμνῶν χαρίτων ὀπηδούς,
καὶ μετ' εὐνοίας θεραπευσάμενος
ἐσθ' ἐριζήλους σοφίης ἐραστὰς,
κ' ἀμφαγαπάζεις.
πραότης καὶ μειλίχιος μάλιστα
καλλύνει θυμόν σέο, καὶ καλίστως
μουσέων ἡ ἀγλαΐα γλυκεῖα
ἤθεα κοσμεῖ.
» καὶ τέλος μὲν τοῦτο πέλει τὸ πρῶτον
» τοῦ μαθεῖν ἡμῖν, καὶ ἐλευθερίων δὴ
» γραμμάτων, τεχνῶν, διδαχῶν τε καλῶν
» οὗτος ὁ καρπός.
» ἔκ γε ταῖς μούσαις ἀγαθοὶ φύονται,
» καὶ σοφοὺς ἄνδρας μόνον, ἠδὲ ῥητοὺς

παιδοφρα

πάνσοφαι κοῦραι Διὸς εἰργάσαντο
αἰγιόχοιο.
οἷον ἄρ σαυτόν τ' ἀτρεκῶς γνῶσθαι
οἶδ' ἄμμιν, πρᾶον, λόγιόν τε, ἤγουν
τοῖς καλοῖς τεχνῶν τε τρόπων καὶ ἠθῶν
εἰδότ' ἄριστον.
σοῦ δὲ σπουδαίως μάλα λισσόμεθα
κλειτ' ἄνερ πάνυ δεόμεθ' ὁμοίως,
ὥστε τὴν σπουδὴν σοι ἑᾶν ἀρέσκειν
ἔξοχα γ' ἡμῶν.
τὸν καὶ ἄρξασθαι ἀγαπᾶν νέανδρον
ἐμμελῶς ὅστις μελετῶν ἐσεῖται,
ὥς ἀεὶ ταύτῃ φιλότητι ἴσην
δοῦναι ἀμοιβήν.
προσάπτου ὑμμεῖς ἅμα καὶ ὑπάρχει
τοῦ σχολείου Γορλικίου ἄριστοι
οἳ μετὰ πλείστης χάριτος δέχεσθε
τοῦτο πόνημα.
πραγματείαν καί γε προῦσαν ἡμῶν
σῆμα εὐνοίας κραδιῶν τιθέντων,
πρόφρονες καὶ στέργετε, τὸν Νέανδρον
κ' ἀμφαγαπᾶτε.
τοῖσιν ὃς παμπλεῖστα ὁμοῖα δώσει
ὕστερον, καὶ ὠφελίμοισι τέχναις
τῶν νεῶν ψυχὰς μεμαὼς ὀφέλλειν
δημοσιεύσει.
τὴν ὅμως παίδων φιλόμουσ' ἅπαντες
ἄνθος εὐτερπὲς χαρίτων χόροιο
βίβλον αὖ δέξασθ' ἀναγνόντων αὐτὴν
χερσὶ προθύμοις.
ἐσθλὰ καὶ πάμπολλα φρονεῖθ' ὁμοίως
τῷ Νεάνδρῳ εὐνοέοντι ὕμμιν
ὃς μετέφρασεν, νεότητ' ὀφλήσαν,
συγγραφεῖ αὐτόν.
τῷ χάριν πλείστην νόῳ ξυνοῦντι
καὶ ὅμως τιμὴν ἱκανὴν ἔχοντος
μή τις ἐκλύμως ποτὲ, τοῦδε μοῦσας
παύετε στέργειν.

ὃς πόνοις οἷς καδδύναμιν μεταξὺ,
τὴν χ' ὑμῶν σπουδῶν προκοπὴν ὀνήσει
πλεῖστα καὶ μὲν τἄλλ' ἀκροάσθ' ὑμμῖν
μουσικὰ δῶρα.
πολλὰ γὰρ δὴ κεῖνος ὁμοῖα τούτοις,
κίστῃ ἐγκλεισθέντα ἔχει φυλάσσων,
κοῖν' ἅπερ ποιήσει ὑμῖν καὶ ἄλλοις
οὐ μετὰ πολύ.
ἔνθεν ἄρ στοιχεῖα μαθεῖν δύνασθε
ἑλλάδος γλώττης, καὶ ὁμοῖα πλεῖστα
ἄλλα, οὐχ ἧττον καλὰ καὶ βίου δὲ
χρήσιμα θνητῶν.
τοῖς καλίσταις ἐμφιλοχωρέοντες
εἰσάει σπουδῇ δυνάμει θ' ἁπάσῃ
πράξεσιν, ἀσκεῖθ' ἅμα τὴν εὐσέβειαν
ἤματα πάντα.
κλειτὸν αἰνοῦντες γλυκεραῖς ἀοιδαῖς
τὸ κλέος ποιεῖτε θεοῦ ἀπαύστως,
καὶ λόγοισιν εὐξολόγοισι τιμὴν
αἴρετε αὐτῷ.
κεῖνος εἰς αἰῶνα μένει ἅπαντα
ξὺν φίλῳ μὲν θεοσεβῶν ὁμίλῳ
κ' ὑμνεόντων ἐμμελέεσσιν ὕμνοις
τοὔνομα αὐτοῦ.
θεῖα ἀλλήλοις μελετῶντες ἔργα,
πράξεων πασῶν ἐνὶ τοῖς μάλιστα
τὸν θεὸν ῥεκτῆρ' ἀγαθῶν ἁπάντων
θήκατε ἀρχήν.
ἀκριβῶς σπουδὴν, περὶ τὴν δὲ γνῶσιν
γραμμάτων τῶν πιερίδων ποιοῦντες,
κῆπον εὐανθῆ χαρίτων νέμεσθε
μαλθακοφώνων.
πρὸς θεὸν πυκνὰς χέατε προσευχὰς,
αὐτὸν αἰτοῦντες λιγυραῖσιν αὐδαῖς,
τῶν πόνων ἐν ὑμμετέρων ἀρωγὸν
ὡς ἐθελῆσαι.
πᾶν γὰρ ἄπρακτον μερόπων πόνημα
τοῦ κυβερνητῆρος ἄνευ τέτυκται,

ἢ ῥα συμπεραχθεὶν, θεῶ ἐμποιεῖται
πανδαγνῆ ὀργήν.

εἶτα παιδευτῶν ἔπεσιν κρατίστοις
ἀσμένως θυμὸν προσέχοντες αἰεὶ
ἀκριβῶς αὐτῶν ἀγαθαῖς πρόθυμοι
πείθετε βουλαῖς.

γραμμάτων σπουδὴν ἱκανὴν ποιεῖτε,
ὡς τοκεῖς ὑμμῶν μὴ ἀποστερεῖσθαι
ἐλπίδων, τῶν γηροτρόφων, καὶ αὐτῶν
νοιῶν ἀτελεστῶν.

τοῖς πράσσουσιν κ' ἔσεται ἀμύντωρ
μηχανῶν πασῶν θεὸς, ἠδ' ἁπάντων
πραγμάτων στήριγμα, πόνων τε σπουδῶν
ὑμμετεράων.

τὴν σχολὴν ζωῆς γλυκερῆς ἅπασαν
ἔργμασιν καλοῖσιν ἀεὶ δίδοσθε
καὶ τὰ σπουδαίως διαπράξατ' ἔργα
πάντοτ' ἕκαστοι.

καὶ θεὸς καλὴν παραχύσει αἶσαν
εἰς ὁδὸν καὶ εὐπραγίας παρέλκων,
δωρεαῖς κοσμήσει ὑμῶν ἀπαύστως
σώματα θείαις.

μισθὸν ἐργῶντας θεὸς ἐς' ὀφέλλων
εὐνόει καὶ τοῖσι φέρουσιν ἄχθος,
ἀνδρὰς καὶ παῖδας, ἐναντίον δὲ
μισεῖ ἀεργούς.

χαῖρ' ὀθάμαννε πολὺ φέρτατ' ἀνδρῶν,
καὶ ἐμοὶ βέλτιστα φρονῶν ἐσαίει,
ὕστερον στέργειν κ' ἀγαπᾶν φιλεῖν τε
μήποτε λῆξον.

μοὶ τέλος χ' ὑμεῖς πολυτίμι' ἄνδρες,
τοὶ σχολέων ἡγεμόνες κάλιστοι,
ξὺν συνεργοῖσιν χ' ἅμα ταῖς σχολάρχαις
χαίρετε πᾶσιν.

εὔχομαι πάντ' ὄλβι' ὁμοῖα ὔμμιν,
ὦ νέοι παῖδές τε καλοί, μέγιστον

παλαιγονέω κλέος, ἠδὲ δόξα
Γωρλικίοιο.
ζώοντι ζωὴν ὁσίως ἄλυπον,
καὶ δὴ αἰδοῦς καὶ ἀγάπης ἄγοντι,
ξὺν ἑῆς μούσης γλυκεροῦς Νικάνδρου
χαίρεθ' ἅπαντες.

ΒΙΟΣ

ΒΙΟΣ ΤΡΥΦΙΟΔΩΡΟΥ,
ἐκ τῶν Σουίδα.

*Τρυφιόδωρος αἰγύπτιος γραμματικὸς, καὶ ποιητὴς ἐπῶν, ἔγραψε μαραθωνιακά, ἰλίου ἅλωσιν, τὰ κατὰ ἱπποδάμειαν, ὀδυσσείαν * λειπογράμματον. ἔστι δὲ ποίημα τῶν ὀδυσσέως ἁμάτων, καὶ ὅσα μυθολογοῦσι περὶ αὐτοῦ, καὶ ἄλλα.*

Ἄλλως, καὶ συντομώτερον.

Τρυφιόδωρος διάφορα ἔγραψε δι᾽ ἐπῶν, παράφρασιν τῶν ὁμήρου παραβολῶν, καὶ ἄλλα πλεῖστα.

VITA TRYPHIODORI,
ex Suida.

Tryphiodorus Aegyptius grammaticus, & carminum conditor, ſcripſit Marathoniaca, Ilij captiuitatem, quæ de Hippodamia feruntur, Odyſſeam etiam Lipogrammatō. Eſt autem poema de Vlyſsis laboribus, & alijs quæ fabulantur de ipſo. Scripſit etiam alia quædam.

ALITER, ET BREVIVS.

Tryphiodorus uaria ſcripſit uerſibus: paraphraſin parabolarum Homeri, ac alia plurima.

** id eſt, ubi in unoquolibet libro non reperiebatur una aliqua litera alphabeti. ut uerbi cauſa, in primo nullum α, in ſecūdo nullum β, & ſic deinceps procedendo ſecundum ſeriē 24 literarū Græci alphabeti, quibus ipſi libros & numeri ordinem aſsignare ſolēt. Ante Tryphiodorū aūt Neſtus Lycius, qui & Metamorphoſeon libros græcè ſcripſit, in arte poetica clarus admodum, tempore Seueri Cæſaris, Iliadem etiā λειπογράμματον ſcripſiſſe traditur: quemadmodum Pindarus etiam Oden aſigma ſimiliter fecit, ueluti meminit id alicubi Athenæus. Et hodie adhuc extant poemata quædam, ut Pugna porcorum, Laus caluorum, &c. ubi in toto poemate uoces omnes à p & c incipientes reperias. uide Leonicenum lib. 3 Variæ hiſtoriæ, cap. 61. & Volaterranum libro 17. Commentariorum urb.*

ΜΙΧΑΗΛ ΝΕΑΝΔΡΟΥ ΤΟΥ ΣΩΡΑΝΕΩΣ

ὑπόθεσις εἰς τὸ τοῦ Τρυφιοδώρου ποίημα περὶ τῆς τροίας ἁλώσεως.

Ἡ Ἑλένη τυνδαρέως τοῦ τῶν ἑλλήνων ἄρχοντος, τοῦ ἰκαρίου ἀδελφοῦ (ἐξ οὗ ἐγεννήθη ἡ πηνελόπη) ἢ τοῦ διὸς μᾶλλον καὶ τῆς λήδας θυγάτηρ ἔτυχε, ἀδελφὴ μὲν τῆς κλυταιμνήστρας καὶ τῶν διοσκούρων, τουτέστι, τοῦ κάστορος καὶ πολυδεύκους τῶν ἀδελφῶν, γυνὴ δὲ τοῦ μενέλεω, τοῦ τῶν σπαρτιατῶν βασιλέως, τὸ κάλλος μὲν κρατίστη καὶ πάσας τὰς κατὰ τὴν ἑλλάδα γυναῖκας πολὺ ὑπερνικοῦσα. ταύτην τὴν ἑλένην ὁ πάρις τοῦ πριάμου, εἰς ἑλλάδα καταπλεύσας, ἁρπάζων ἀπήγαγε. περὶ ταύτης δὲ τῆς ἁρπαγῆς πολλοὶ οὐ τὴν αὐτὴν γνώμην ἔχουσιν. εἰσὶ γάρ τινες οἳ ἔγραψαν, τὴν ἑλένην ὑπὸ πάριδος ἁρπασθεῖσαν, οὐ πώποτε ἐπὶ τροίην ἐληλυθέναι· ἀλλὰ ὑπὸ πάριδος καίτοι ἄκοντος ἐν αἰγύπτῳ ἀπολειφθεῖσαν, ἡγεμονεύοντος ἐκεῖ τότε τοῦ πρωτέως δικαιοτάτου βασιλέως. καθὼς καὶ ἄλλοι τινές, τὴν τροίην οὐ μή ποτε ὑπὸ τῶν ἑλλήνων ἁλωμένην ἢ κατὰ κράτος ληφθεῖσαν, φανερὸν ποιεῖν ἐπεχείρησαν, κατὰ πασῶν μαρτυριῶν, ἁπάντων τῶν ἐξ ἀρχῆς τοῦ πολέμου μέχρι τοῦ τέλους συνόντων.

ταύτην δὲ ἁρπαγὴν οἱ ἕλληνες ἀμυνόμενοι, κατὰ πᾶσαν τὴν ἑλλάδα πλεῖστον στρατόπεδον καὶ πενταετὲς συστησάμενοι, ὅταν οἱ τρωϊκοὶ τὴν ἑλένην ἀποδοῦναι οὐ μὴ ἠθέλησαν, ἐπὶ τροίην τὴν στρατείαν ἐποίησαν, καὶ δέκα ἔτη ἐκείνους πεπολιορκημένους παντὰ τρόπον τεταλαιπωρήκασιν. αὐτοὶ δὲ ἐν πολλοῖς κακοῖς ὄντες, πλείστους πόνους καὶ δυσχερείας ὑπέμειναν· καθάπερ ἡ τύχη τοῦ πολέμου ἑτερορρεπὴς, ἄστατος, ἑτεραλκὴς, ἀβέβαια, ἀτέκμαρτος, ἄνδρας τ' ἀμειβομένη, καὶ τάχυ μεταπίπτουσα ἐστί, καὶ ποτὲ μὲν τοῖς συλλαμβάνουσα, ποτὲ δὲ τοῖς ἄλλοις συναγωνιζομένη.

Ἀλλά τοι οἱ ἕλληνες τοὺς πόνους, οὓς εἰκῆ καὶ μάτην ὑπέμειναν, προσοχθοῦντες, καὶ τῆς τροίης οὐκ ἤδη εἰλημμένης (καίπερ πολλοὺς τῶν συμμάχων τῶν ἐξοχωτάτων ἀνδρῶν, καὶ τοῦ στρατοπέδου ἐρείσματα, ὥσπερ τὸν ἀχιλλέα, τὸν πάτροκλον, τὸν αἴαντα τοῦ τελαμῶνος, καὶ ἄλλους τινὰς ἀπολωλεκότας ἐθρήνουν) καὶ μηδὲν διαπραξάντες τὴν τροίην καταλιπόντες, εἰς τὰς ἑαυτῶν πατρίδας πρὸς τοὺς ἰδίους, ἀφ' ὧν πολὺν ἤδη χρόνον ἀπῆσαν, ὥστε καὶ μάλα εἰκότως τῶν ἰδίων αὐτοὺς ἱμείρεσθαι, ἐπανελθεῖν ἠθέλησαν.

Τούτων δὲ παρὰ τοῖς ἕλλησι οὕτως γενομένων, ἴσως τῶν θεῶν οὕτω κατεπειγόντων, ὁ ἕλενος ὁ μάντις πριάμου υἱὸς, ἀπολιπὼν τὴν πατρίδα αὐτοῦ τὴν τροίην, τὸ τοῦ πάριδος μῦσος, καὶ τῶν ἄλλων ἀνομίαν μισήσας, ἀφ' ἑαυτοῦ εἰς τὴν τῶν ἑλλήνων συμμαχίαν εἰσῆλθε, καὶ τοῦτο διέπραξε, ὥστε ἀφιστάναι αὐτοὺς τῆς προαιρέσεως καὶ γνώμης τοῦ ἐπανελθεῖν εἰς τὴν ἑαυτῶν πατρίδα. καὶ αὐτοῖς ἅμα μὲν τὴν μοῖραν καὶ τὰ πεπρωμένα τῆς τροίης, αὐτὸς μαντευτικός τις ὤν, ἐδήλωσε· ἅμα δὲ περὶ τοῦ παλλαδίου, καὶ τῶν ὀστέων τοῦ πέλοπος, καὶ τοῦ ἡρακλέους τόξου, καὶ ἄλλων τινῶν ἔδειξεν, χωρὶς ὧν καλῶς εἰδὼς

ἐτύγ-

MICHAELIS NEANDRI SORAVIENSIS ARGVMENTVM IN TRYphiodori poema de Troiæ excidio.

HElena Tyndarei,Græcorum principis,fratris Icarij(cuius filia fuit Penelope) ſeu potius Iouis & Ledæ fuit filia,ſoror Clytæmneſtræ & Dioſcurorum,hoc eſt, Caſtoris & Pollucis fratrum: uxor Menelai, Spartanorum regis: forma omnium in Græcia mulierum præſtantiſsima. Eam Helenam, in Græciã profectus cum nauibus Paris Priami filius,rapuit. De eo raptu alij aliter ſentiunt. Sunt etiam [a] qui ſcribũt, quòd Helena rapta à Paride, Troiam nunquam peruenerit: ſed à Paride inuito etiam, in Aegypto regnante tum Proteo, iuſtiſsimo rege, relicta fuerit. Quemadmodum etiam [b] alij oſtẽdere ſe poſſe non dubitarunt, Troiam à Græcis captam nunquam fuiſſe: contra omnium etiam illorum teſtimonia & ſcripta, qui ei bello à principio ad finem uſque interfuerunt.

[c] Eum raptum Græci ulturi cum ingẽti exercitu, quem toto quinquennio ex uniuerſa Græcia conſcripſerant,cum Troiani Helenam reddere omnino nollent, ad Troiam ſunt profecti: ubi & toto decennio maximis malis Troianos obſeſſos afflixerunt: ipſi quoque cum plurimis laboribus,periculis atque difficultatibus ſunt conflictati: ut ſolet fortuna belli eſſe communis,anceps, dubia,uaria & inconſtans,quæ modò his adeſt,modò alijs patrocinatur.

a Dares in initio hiſtoriæ Troianæ, Plutarch. in uita Homeri, Lycophron in Caſſandra. item Herodotus libro 2. Philoſtratus li. 4 & 7. de uita Apollonij Tyanæi, Euripides in Helena.

b Dion oratiõe 11. de Ilio non capto.

c Dictys Cretenſis lib. 1.

Cæterùm Græci pertæſi tot laborum,quos incaſſum hactenus ſuſtinuerant,necdum tamen Troiam ceperant,tametſi interea amiſiſſent multos præſtantiſsimos uiros, ac exercitus ſui columnas, Achillem,Patroclum,Aiacem Telamonium,& alios: re infecta,Troia relicta domũ ad ſuos, à quibus iam diutius abfuerant, ut nõ immeritò horum deſiderio tenerentur, redire uolebant.

Dum ea hoc pacto inter Græcos agitãtur,ecce dijs fortè uolentibus,Helenus uates,Priami filius,deſerta patria Troia,Paridis facinora & reliquorum etiam improbitatem exoſus,ſua ſponte ad Græcos ſe contulit,ac quibus potuit à propoſito redeundi in patriam eorum animos abſtraxit: ac tum alia fata Troianæ urbis ipſe, ut uates, ipſis aperuit: tum de Palladio, de oſsibus Pelopis, de Herculis arcu, & ſimilib. eos edocuit, ſine quib. Troiã capi non poſſe ſciebat. Tempus quoq; adeſſe

Dictys lib. 5.

Leonicus libro 3. Variæ hiſtoriæ cap. 45. Pauſan. lib. 5 Græciæ ſuæ.

ἐτύγχανε τὴν τροίαν ἑλέσθαι καὶ λαβεῖν οὐχ οἷόν τ᾽ εἶναι. καὶ πρὸς τούτοις ἔλεγε τὸν χρόνον ὑπέγγυον, καὶ πάσας μαντείας πληρωθείσας, καὶ πάνυ τετελεσμένας, ὥστε τὴν τροίαν διὰ τὰ αὐτῆς ἀνομήματα ὑπὸ τῶν θεῶν ἱκανῶς πεπορθημένην ἐξανδραποδισθῆναι, καὶ ἀνάστατον γενέσθαι. καὶ ἵππον ἅμα τὸν δούριον τεύχειν ἐκέλευσεν.

Οἱ δὲ ἕλληνες τούτοις οὐχ ἥκιστα χαίροντες, καὶ πληροφορηθέντες περί τε τῆς νίκης, καὶ τοῦ πολέμου τύχης, φιλικῶς καὶ ἡδέως ἔχον πρὸς τὸν ἔλενον, καὶ τὰ αὐτοῦ βουλεύματα, καὶ διανοήματα ἐν ἅπασι διέπραξαν.

Ἐπειδὴ οὖν συμβαλλούσης καὶ συμβουλευσάσης τῆς ἀθηνᾶς, ἵππον τὸν δουράτειον ἐποίησε, ὥσπερ ὁ ἔλενος ἐπέταξεν. εἰς ἐκεῖνον δὲ ἵππον ἐνέβησαν τῶν ἑλλήνων ἄριστοι καὶ πολεμικώτατοι. ὁ νεοπτόλεμος δῆτα ὁ τοῦ ἀχιλλέως, καὶ ὁ διομήδης, καὶ ὁ ὀδυσσεύς, καὶ ὁ μενέλεως, καὶ ὁ τεῦκρος ὁ τελαμῶνος, καὶ ὁ δημοφόων καὶ ἀκάμας, οἱ τοῦ θησέως τῶν ἀθηναίων κρατίστου βασιλέως μεγαλοψυχότατοι υἱοί, καὶ ἄλλοι πλεῖστοι, οὓς πάντας ἀπαριθμεῖν καὶ καταλέγειν μηδεμίαν χρείαν ἔχει. οἱ δὲ λοιποὶ εἰς τὴν πατρίδα καταπλεῖν προσποιοῦντες, ἀπῆλθον εἰς τένεδον, τὴν πέλας νῆσον, τὴν τῆς τροίης ἀπέναντι.

Οἱ δὲ περὶ τὴν τροίαν, τοὺς ἕλληνας ἀπελθόντας νομίσαντες, ἰλαδὸν καὶ ἀθρόως οἱ μὲν πρεσβύτεροι μετὰ τῶν νεωτέρων, ἅμα καὶ αἱ μητέρες σὺν ταῖς θυγατράσιν ἐκ τῆς πόλεως ὥρμησαν, τῆς εἰρήνης τε καὶ ἐλευθερίας ἑαυτοῖς συνήδοντες. καὶ μάλιστα ἀγαλλιῶντες, ἐκεῖνον τὸν ἵππον τὸ μέγεθος φοβερόν, ὑπὸ τῶν ἑλλήνων καταλειφθέντα, μέγα θαυμάζονται.

Διαλλαττόντων δὲ αὐτῶν τῆς γνώμης περὶ ταύτης τῆς μηχανῆς, ἰδοὺ ἐξαίφνης διαλεγομένων καὶ θαυμαζομένων τῶν τρωϊκῶν, φαίνεται σίνων τις, τὸ σῶμα ἀφ᾽ ἑαυτοῦ (ἵνα τοὺς τρωϊκοὺς θᾶττον ἐξαπατήσῃ, καὶ μηδαμῶς πρὸς τοὺς ἕλληνας φιλικῶς τε καὶ συνοίκως ἔχειν αὐτὸς δηλώσῃ) πλείσταις πληγαῖς τρωθεὶς καὶ οἰκτρῶς κεκομμένος. ἐκεῖνος δὲ πρὸς τὸν πρίαμον ἐπόχθη, καὶ περὶ τοῦ ἵππου ἐρωτηθείς, τὰ μὲν ἄλλα διὰ πλειόνων ἐξήγησε, τοῦτο δὲ τοῖς αὐτοῦ λόγοις ὥσπερ συμπέρασμά τι προσέθηκε, τὴν τροίαν λαβεῖν τοὺς ἕλληνας οὐχ οἷόν τ᾽ εἶναι, εἰ ἐκεῖνον τὸν ἵππον εἰς τὴν τροίαν ἀγηγμένον ἐν τῷ ἱερῷ τῆς ἀθηνᾶς καθιστῶσι· καὶ τοῦτο ποιεῖν τοὺς τρωϊκοὺς ῥαδίως ἔπειθεν, ὅταν μηδὲν δόλου ὑπεῖναι ἐνόμιζον.

Ἐπειδὴ δὲ τὸν ἵππον εἰς τροίαν εἰσήνεγκαν οἱ τρῶες, ξύμπαντες ὥσπερ ἐν ἑορτῇ τινι διονυσιάζοντες, ἀδεῶς τε ἄγοντες, καὶ μηδὲν τῶν κακῶν ἢ κινδύνων φοβοῦντες, καὶ τοὺς ἐχθροὺς ἀποσοβηθέντας ὑπὸ θεοῦ τινὸς πρὸς τοὺς ἕλληνας μηδαμῶς συνέστατα ἔχοντος νομίσαντες, καὶ ἅμα μὲν οἰνωμένοι, ἅμα δὲ φροντίσι καὶ ἀγωνίαις τοῦ παρελθόντος χρόνου ταλαιπωρηθέντες, ἐς ὕπνον ἅπαξ ἅπαντες βαθὺν καὶ οἱονεὶ δυσανάκλητον κατεφέροντο. τότε δὲ ἐπειδὴ ᾔσθετο ὁ σίνων (διὰ τοῦτο γὰρ προσῆλθε) ἀνοίγων τὴν τοῦ ἵππου κοιλίαν, τοὺς ἕλληνας ἐκεῖ ἀποκεκρυμμένους ἐξάγει καὶ τῶν φυλάκων ἀπεκταμένων, λαμπάδα ἀψάμενος, καὶ ἀφθεῖσαν ἐξ ὑψηλοῦ προτείνας, τοὺς ἕλληνας τοὺς ἐν τενέ-

δῳ

iam dicebat, completis in uniuerſum oraculis omnibus, quo Troiam dij, ob facinora ſua impia malè eſſent perdituri. Equum etiam ligneum eos fabricare iubet.

Græci itaque aduentu eius non parum exhilarati, certi ac confirmati de uictoria ac belli euentu, & Helenum amicè ac reuerenter habuerunt, & conſilium eius in omnibus ſunt ſequuti.

Epeus itaque faber, auxilio & conſilio Mineruæ, equum ligneum ædificat, quemadmodum Helenus fieri præceperat. in eum deſcendunt Græcorum optimi ac præſtantiſsimi quique, Neoptolemus Achillis filius, Diomedes, Vlyſſes, Menelaus, Teucer Telamonis filius, Demophoon & Acamas, duo Theſei Athenienſium regis præſtantiſsimi, ipſi quoque magnanimi filij, ac plurimi alij, quos hoc loco commemorare omnes nihil eſt neceſſe. Reliqui cum nauibus reditum in patriam ſimulantes, in uicinam inſulam Tenedum Troiæ oppoſitam ſunt profecti.

Dictys lib. 5. Calaber lib. 13 Paralipomenō Homeri. Meminit quoq; Epei Homerus in Odyß. & Pauſan. libro 10.

Porrò Troiani Græcos abijſſe rati, proruunt ex urbe turmatim omnes, ſeniores cum iunioribus, matres cum filiabus, pacem ac libertatem præter omnem ſpem ſubitò ſibi oblatam gratulantes. Lætantur itaque plurimùm, ac equum ſtupendū à Græcis fugientib. relictū, uehementius etiam admirantur.

Virgil. 2. Aeneidos.

Dum uerò certatim inter ſe alij aliter de eo opificio ſtatuunt, ecce apparet ſubitò, diſceptantibus & admirantibus Troianis, Sinon quiſpiam, qui corpus ſuum ultrò (ut Troianos falleret, ac ſe Græcorum amicum minimè eſſe oſtenderet) plurimis plagis atque uulneribus deformatum mutilauerat. Is ad Priamum adductus, ac de equo rogatus, tum alia pluribus expoſuit, tum etiam hoc addidit tanquam orationis ſuæ ſummam: Troiam capi nunquam nulloque tempore poſſe, ſi eum equum Troiam abductum, in templo Mineruæ ſtatuerint. atque ut id facerent, Troianis nihil tum mali ſuſpicantibus facilè perſuaſit.

Atqui introducto iam equo, Troiani tanquam in ſolenni feſtiuitate inuitant ſe omnes largius, ſecuri, ac nihil malorum aut periculorum amplius timentes, profligatis (ut ipſi opinabantur) hoſtibus à Deo aliquo Græcis malè propitio: ac tum uino madidi, tum etiam curis atque uigilijs ſuperioris temporis confecti, in ſomnum ſimul omnes ſunt prolapſi. Quod cum obſeruaſſet Sinon (ideo namque aduenerat) laxato equi utero, Græcos in equo abſconditos educit: ac cæſis uigilibus, faceque ardente ex edito loco prolata, Græcos, qui in Tene-

δῳ τοῦτο σημεῖον προσδοκοῦντας, ἐπὶ τροίαν ὁρμᾶν ἐκέλευε. οἵτινες μὲν εἰς τροίαν ἐλθόντες, πάντα πορθοῦσι καὶ φονεύουσι, μηδενὸς τὴν χεῖρα ἀπέχοντες, καὶ μηδενὶ φειδόμενοι, πλὴν τοῦ οἴκου τοῦ αἰνείου καὶ ἀντήνορος, οἳ αὐτοῖς τὴν πόλιν παρέδοσαν, ὥσπερ καὶ τοῦτο οἱ πλεῖστοι τῶν συγγραφέων οὐδαμῶς τῶν τυχόντων παραδιδόντες εὑρίσκονται.

Οἱ δὲ ἀμφότεροι τῷ πριάμῳ καὶ κατὰ τὸ γένος καὶ κατὰ τὴν ἀγχιστείαν προσήκοντες ἔτυχον. ὁ γὰρ αἰνείας τὴν κρεούσαν τοῦ πριάμου θυγατέρα ἐκ τῆς ἑκάβης γεννηθεῖσαν, γυναῖκα ἔλαβον. ὁ δὲ ἀντήνωρ τὴν θεανὼ τὴν τῆς ἑκάβης ἀδελφὴν ἔχον, καθάπερ τοῦτο ὁ τοῦ λυκόφρονος ἑρμηνευτὴς ἐκ τῶν παλαιῶν ὑπομνημάτων πολλὰ ἐδήλωσε.

Καὶ οὕτω μὲν ἡ τροίη, ἡ τῆς φρυγίας, πολὺ ὑπὸ πλείστων τῶν ἀρχαίων ὑπομνήμασι θρυλλουμένη, ὑπὸ τῶν ἑλλήνων εἴληπται, ἐδαφιζομένη καὶ πεπορθημένη εἰκοστῇ πέμπτῃ τοῦ ἀπριλλίου, ἔτει πρὸ τῆς χριστογονίας χιλιοστῷ ἑκατοστῷ ὀγδοηκοστῷ· πρὸ τοῦ ἐκτίσαι δὲ τὴν ῥώμην ἔτεσι τετρακοσιοστοῖς καὶ τριακοστοῖς δυσί, καθὼς πολλοὶ τῶν ἑλλήνων συγγραφέων ὀνομαστότατοι μαρτυροῦσιν.

Ἐν ἐκείνῳ δὲ πολέμῳ λέγει ὁ δάρης ὁ φρύγιος, κατὰ πάντα τὸν τοῦ πολέμου χρόνον τῶν ἑλλήνων ἀνῃρῆσθαι ὀγδοακοσίας καὶ ὀγδοήκοντα προσέτι καὶ ἓξ χιλιάδας· τῶν δὲ τρωϊκῶν ἑξακοσίας ἑβδομήκοντα, καὶ ἓξ πρὸς τούτοις χιλιάδας.

Τί δὲ οἱ πάλαι καὶ ποιηταὶ καὶ ἄλλοι (οἱ κατὰ τὸ τῶν πάλαι χρόνων ἔθος πάντα μύθοις καὶ ἀπολόγοις ἐμπεπλέκασιν) τῷ ἵππῳ σημαίνειν ἠθέλησαν, ἐν τῇ ἐξηγήσει αὐτοῦ τοῦ ποιήματος τοῦτο λεχθήσεται.

Εἰ δέ τις πλείω περὶ τοῦ πολέμου, καὶ τῆς πόλεως ἀνδραποδισμοῦ καὶ πορθήσεως, καὶ τὰ τοῖς ἕλλησί τε καὶ βαρβάροις, πρὶν ληφθῆναι τὴν πόλιν, ὅλον τὸν χρόνον διαπραχθέντα καλῶς ἢ καὶ ἄλλως, εἰδέναι πάντως ἐπιθυμεῖ, ὅταν ἐπὶ τροίαν πεπολέμηνται, ἔτη δέκα, μῆνας ἕξ, ἡμέρας προσέτι δύο καὶ δέκα, ἐκεῖνος ἀναγνωσάτω τὰ ἐν δάρητι τῷ φρυγίῳ καὶ δίκτυι τῷ κρητὶ βιβλίοις ἓξ συγγεγραμμένα, τήν τε τοῦ ὁμήρου ἰλιάδα καὶ ὀδυσσείαν, καὶ τὰς τοῦ κοΐντου καλάβρου τέσσαρας καὶ δέκα βίβλους τῶν παραλειπομένων τοῦ ὁμήρου. εὐριπίδης πρὸς τούτοις, σοφοκλῆς τε καὶ αἴσχυλος ἐν τραγῳδίαις, ὁ δὲ οὐεργίλιος ἐν τῇ αἰνειάδι, καὶ ὁ παυσανίας, καὶ ὁ πλούταρχος, καὶ ὁ ἀθηναῖος, καὶ ὁ διόδωρος ὁ σικελιώτης ἅμα τῷ διονυσίῳ τῷ ἁλικαρνασεῖ, καὶ ἄλλοι τινὲς ἐκ τῶν νεωτέρων, ὁ ῥοδιγῖνος δῆτα καὶ λεώνικος, περὶ ἐκείνων μέμνηνται. καὶ ἐκ τούτων ἁπάντων καὶ ἄλλων τινῶν συγγραφέων μαρτυριῶν, καὶ ἄλλων τινῶν ἅπερ αὐτοὶ εὑρίσκοντες ἐτύχομεν, οὐκ ἐλάχιστον μέρος τῆς ἐξηγήσεως ἡμῶν, τῆς τῷ τρυφιοδώρῳ προστεθειμένης, τῶν σπουδαζόντων κοινωφελείας ἕνεκα ἐπεξεργασάμεθα, ὥστε ἅμα μὲν τὰ χαλεπὰ καὶ πραγματώδη ἡμᾶς ἐκθεῖναι, ἅμα δὲ καταδηλῶσαι, ἐκ τίνων συγγραφέων τὴν τῶν παλαιῶν ἐξήγησιν μάθοιεν τις ἄν.

ΤΡΥΦΙΟ-

do id ſignum expectabant, Troiam uerſus properare iubet. qui in urbem recepti, miſerè uaſtant ac mactant omnia, à nemine manum abſtinentes, neminique parcentes, quàm Aeneæ atque Antenoris familiæ, qui urbem ipſis prodiderant: quemadmodũ id à multis nõ poſtremæ notæ Græcis ſcriptoribus eſt proditum.

Darete, Dicty, Dionyſio Halicarnaſſeo, &c.

Vterque autem Priamo propinquitate & affinitate erant deuincti. ſiquidem Aeneas Creuſam, Priami filiam, ex Hecuba ſibi natam, uxorem habuit: Antenor uerò, Theano Hecubæ ſororem, quemadmodum id Lycophronis interpres ex ueterum ſcriptis aliquoties indicauit.

Atque ſic tandem Troia, urbs illa Phrygiæ plerorumque ueterum monumentis celebratiſsima, à Græcis capta, ſolo æquata ac euerſa eſt, uigeſimoquinto die menſis Aprilis, anno ante Chriſtum natum milleſimo centeſimo octuageſimo, annis quadringentis triginta duobus ante initium urbis Romæ: ut multi Græci ſcriptores magni nominis teſtantur.

Plutarch. in Camillo.

In eo uerò bello, ſcribit Dares Phrygius, cecidiſſe toto belli tempore, ex Argiuis octingenta octuaginta ſex millia: ex Troianis uerò, uſque ad oppidum proditum, 676 millia.

Toto belli Troiani tempore, utrinq; ceciderunt quindecies centena et ſexagies duo hominum millia.

Porrò de equo Troiano, ac quid'nam eo ſcriptores ac poetæ, præcipuè qui omnia pro eius tẽporis cõſuetudine fabulis inuoluerũt, indicare uoluerint, dicetur poſtea in expoſitiõe.

Quòd ſi quis plura de hiſtoria belli Troiani ſcire cupit, ac tandem eius excidio, ac quæ ante captam urbem inter Græcos Barbaroſque geſta fuerint, tanto tempore (cum ad Troiã pugnatum ſit annis decẽ, menſibus ſex, & diebus duodecim) legat is quæ à Darete Phrygio ac Dicty Cretenſe libris ſex de eo bello ſcripta ſunt, & adhuc extant: quæ item Homerus in Iliade, Odyſſea, & Q. Calaber in libris quatuordecim Paralipomenon Homeri, Euripides, Sophocles & Aeſchylus in Tragœdijs ſuis, Virgilius in Aeneide, Pauſanias, Plutarchus etiã & Athenæus, Diodorus Siculus, Dionyſius præterea Halicarnaſſeus, & alij quidam autores, ut de recentioribus Rhodiginus & Leonicenus, ſparſim de ea re meminerunt: ex quorum etiam autorum teſtimonijs, & alijs quibuſdam noſtris obſeruationibus, maiorem partem expoſitionis noſtræ, quam appendimus Tryphiodoro, adoleſcentibus ea in re gratificati, cõfecimus, ut & quæ difficilia eſſent, ipſis plana efficeremus: ſimul etiam unà oſtenderemus, ex quibus autoribus antiquitatis expoſitio eſſet petenda.

ΤΡΥΦΙΟΔΩΡΟΥ ΑΙΓΥΠΤΙΟΥ, ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΟΥ,

καὶ ἐποποιοῦ, ἰλίου ἅλωσις.

Τέρμα [a] πολυκμήτοιο μεταχρόνιον πολέμοιο,
καὶ λόχον ἀργείης [b] ἱππήλατον ἔργον ἀθήνης,
αὐτίκα μοι σπεύδοντι, πολὺν διὰ μῦθον [c] ἀνεῖσα,
ἔννεπε καλλιόπεια· καὶ ἀρχαίην ἔριν ἀνδρῶν
[d] κεκριμένου πολέμοιο, * ταχείῃ λῦσον ἀοιδῇ.
Ἤδη μὲν δεκάτοιο κυλινδομένου λυκάβαντος,
γηραλέη [e] τετάνυστο φόνων ἀκόρητος ἐνυὼ
τρωσί τε καὶ δαναοῖσιν. ἐναιρομένων δ' ἄρα φωτῶν,
[f] δούρατα [g] κεκμήκει, ξιφέων δ' [h] ἔθνησκον ἀπειλαί.
[i] σβέννυτο θωρήκων ἐνοπὴ, [k] μινύθεσκε δ' [l] ἑλικτῆ
ἁρμονίη λυθεῖσα φερεσσακέων τελαμώνων.
ἀσπίδες οὐκ ἀνέχοντο μένειν ἐπὶ δεσμὸν ἀκόντων.
[m] λῦτο καμπύλα τόξα, κατ' ἔρρεον ὠκέες ἰοί.
ἵπποι δ' οἱ μὲν ἄνευθεν ἀδρυκνῆς ἐπὶ φάτνης,
[n] οἰκτρὰ κάτω μύοντες, ὁμόζυγας ἔστενον ἵππους,
οἱ δ' αὐτὰρ ποθέοντες [o] ὀλωλότας [p] ἡνιοχῆας
[q] κεῖτο δὲ πηλείδης, ἔχων ἅμα νεκρὸν ἑταῖρον.
ἀντιλόχῳ δ' ἐπὶ παιδὶ γέρων [r] ὀδύρετο νέστωρ.
αἴας δ' αὐτοφόνῳ βριαρὸν δέμας [s] ἕλκεν ἰλύσας.
φάσγανον ἐχθρὸν ἔλασσε [t] μεμηνότος αἵματος ὄμβρῳ.
τρωσὶ δὲ λωβητοῖσιν ὑφ' ἕκτορος ἑλκυθμοῖσι
μυρομένοις, οὐ μόνον ἔην ἐπιδήμιον ἄλγος,
ἀλλὰ καὶ ἀλλοθρόοις ἐπὶ πένθεσι κωκύοντες,
δάκρυσιν ἠμείβοντο πολυγλώσσων ἐπικούρων.
[u] κλαῖον μὲν λύκιοι σαρπηδόνα, τόν ποτε μήτηρ
ἐς τροίην [x] πέμψεν μὲν [y] ἀγαγομένη διὸς εὐνῇ,
[z] δουρὶ δὲ πατρόκλοιο [a] μενοιτιάδαο [b] πεσόντα,
καὶ δολίην ὑπὸ νύκτα κακῷ πεπεδημένον ὕπνῳ.
ῥῆσον μὲν θρήϊκες ἐκώκυον. ἦδ' ἐπὶ πότμῳ
μέμνονος οὐρανίην νεφέλην [c] ἀμφεδύσσατο μήτηρ,
φέγγος [d] ὑποκρύψασα κατηφέος ἤματος ἠώς.
αἱ δ' ἄρα θερμώδοντος ἀριστείην γυναικῶν,
κοπτόμεναι

*a πολυκμήτοιο, ἀ πολὺ κεκμημένου. b ἱππήλατον, ab ἵππος καὶ ἐλάω. c ἀνεῖσα, uerbi ἀνίημι, ut ſuprà in Colutho. d κεκριμένου, finiti, iudicati belli. * ταχείῃ, pro ταχέᾳ, Ionicè. e τετάνυστο, pro ἐτετάνυστο, productum, extenſum fuerat, uerbi τανύομαι.*

f δούρατα, pro δόρατα, cũ epentheſi υ. g κεκμήκει, pro ἐκεκμήκει, pluſquãperfect. uerbi κάμνω. h ἔθνησκον, moriebãtur, langueſcebãt. i σβέννυτο, pro ἐσβέννυτο, uerbi σβέννυμι. k μινύθεσκε, pro ἐμίνυθε, uerbi μινύθω. l ἑλικτῆ, lege ἑλικτή. m λῦτο, pro ἐλύετο. n οἰκτρὰ, adiectiuum plurale pro aduerbio.

o ὀλωλότας, præt. med. uerbi ὄλλομαι, obſoleti. p ἡνιοχῆας, ab ἡνία ἔχοντες, habenas tenentes.

q κεῖτο, pro ἔκειτο. r ὀδύρετο, pro ὠδύρετο, abiecto augmento. s ἕλκεν, traxit, ſeu trahebat, pro εἷλκεν. augetur enim addito iota. t μεμηνότος, præterit. med. uerbi μαίνομαι. u κλαῖον, pro ἔκλαιον. x πέμψε, pro ἔπεμψε. y ἀγαγομένη, lege ἀγαλλομένη. z δουρὶ, pro δόρατι, ſæpe apud Homerum. quemadmodum etiam δορὶ. a μενοιτιάδαο, pro μενοιτιάδου. b πεσόντα, aoriſt. 2. uerbi πίπτω.

c ἀμφεδύσσατο, pro ἀμφεδύσατο, uerbi δύομαι, σ geminato propter uerſum. d ὑποκρύψασα, uerbi ὑποκρύπτω.

TRYPHIODORI AEGYPTII GRAMMATICI & Poetæ, Ilij excidium.

*F*Inem ſerum laborioſi belli,
Et dolum equeſtrẽ, opus Argiuæ Mineruæ,
Mox mihi feſtinanti, intermittens longum
ſermonem
Expone Calliopea: & longum certamen uirorum
Troiani belli, properante expedi Camœna.
Iam quidem exacto decimo [a] anno,
Fuerat diuturnum bellum cædibus inexplebile
Troianis & Græcis. Interfectis autem uiris
Haſtæ defeſſæ fuerant, gladiorum etiã minæ ſopiebantur.
Extinguebatur etiam ſtrepitus thoracum, (&) minuebatur arcta
Connexio ſoluta lororum clypeos tenentium,
Clypei uerò nõ ſuſtinebant amplius expectare ſtrepitũ iaculorum.
Soluebantur quoq; incurui arcus, peribant (ſimiliter) ueloces ſagittæ.
Equi autem ſeorſim (exiſtentes) in præſepi ocioſo,
Flebiliter caput demittentes, equos gemebant ſocios:
Alij etiã (equi) deſiderãtes (gemebant) aurigas interẽptos.
Iacebat uerò Pelides, habẽs ſecũ mortuũ ſociũ (Patroclũ)
Senex autem Neſtor lugebat propter filium Antilochum.
Porrò Aiax [b] ſopiẽs cõfecit robuſtũ corpus propria cæde
(Et) lauit inimicum enſem imbre furioſi ſanguinis.
Troianis autẽ miſeris (&) propter Hectoris raptationes
Lugentibus, non ſolum domeſticus dolor aderat:
Verũ etiã propter luctus alienos lugentes, (ſuorũ).
Lachrymis reſpõdebant (lachrymis) [c] multorũ auxiliatorũ
Lycij quidem flebant Sarpedona, quem olim mater,
Iouis lecto ſuperbiens, miſit ad Troiam,
Interfectum haſta Patrocli Menœtiadæ,
Et impeditum pernicioſo ſomno, doloſa in nocte.
Rheſum etiã Thraces lugebant. Ipſa uerò propter mortem
Memnonis, cœleſtem ſubijt nubem mater
Aurora, lumen abſcondens tenebroſi diei.
Mulieres uerò (Amazones) à bellicoſo Thermodonte,

a λυκάβαντος, ἀ λυγαίως βαίνων, quòd tempus anniq; tacitè prætereunt: quemadmodũ à poeta quoque eò alluſum eſſe uideri poßit, dum ſcribit, Tacito pede labitur ætas.

b ἰαύσας, abſcondens, ſopiens, dormire & à uita quieſcere faciens: uerbi ἰαύω.

c πολυγλώσσων, non una, ſed diuerſa lingua loquentium: quòd non omnes eſſent Troiani, ſed aliunde alius aduenißet auxiliatũ Troianis.

Ferientes

κοπτομένας ποδὶ κύκλον ἐϋθήλεα [a] ὄμφακα μαζοῦ,
παρθένοι ὠδύροντο δαΐφρονα πενθεσίλειαν,
ἥτε πολύξεινον χορὸν πολέμοιο μολοῦσα,
θηλείης ἀπὸ χειρὸς ἀπεσκέδασε νέφος ἀνδρῶν,
νῆας ἐς αἰγιαλοὺς. μελίη δὲ μοῦνος ἀρέσσας,
καὶ [b] κτάνε, καὶ σύλησε, καὶ ἐκτείρειεν ἀχιλλεύς.
[c] εἱστήκει δ' ἔτι πᾶσα θεοκμήτων ὑπὸ πύργων
ἴλιος, [d] ἀκλινέεσσιν [e] ἐπεμβεβαυῖα θεμέθλοις.
[f] ἀμβολίη δ' [g] ἤσχαλλε δυσαχθέϊ λαὸς ἀχαιῶν.
καὶ νύκτων ὑστατίοισιν [h] ὑποκνήσασα πόνοισιν,
ἀκάματός περ ἐοῦσα, μάτην ἱδρῶσιν ἀέθλων,
εἰ μὴ δηϊφόβοιο [i] γαμόκλοπον ὕβριν ἐάσας
ἰλιάθεν δαναοῖσιν ἐπίξεινος ἤλυθε μάντις,
οἷα δέ που μογέοντι χαριζόμενος μενελάῳ,
[k] ὀψιτέλεστον ὄλεθρον ἐνὶ [l] μαντεύσατο πάτρῃ.
οἱ δὲ, βαρυζήλοιο θεοπροπίης ἀλέγοντες,
αὐτίκα μηχανόωντο ἀνοίης μόθου τέλος [m] ἠρτύναντο.
καὶ σκῦρον μὲν λιπὼν βαῖνεν [n] εὐπάρθενον ἄστυ
υἱὸς ἀχιλλῆος, καὶ ἐπαινῆς δηϊδαμείης,
μήπω δ' [o] οὐ φυέεσσιν ἰουλίζων κροτάφοισιν,
ἀλκὴν πατρὸς ἔφαινε, νέος περ ἐὼν πολεμιστής.
ἤθελε καὶ [p] δαναοῖσι [q] νέον βρέτας ἁγνὸν ἀγεῖραι,
λῆσιν μὲν ἐοῦσα φίλης ἐπικούρας ἀέθλων.
ἤδη καὶ βουλῇσι θεῆς ὑποεργὸς ἐπειὸς,
τροίης ἐχθρὸν ἄγαλμα πελώριον ἵππον ἐποίει.
καὶ δὴ [r] τέμνετο [s] δοῦρα, καὶ ἐς πεδίον κατέβαινεν
ἴδης ἐξ αὐτῆς, ὁπόθεν καὶ πρόσθε φέρεκλος
[t] νίκας ἀλεξάνδρῳ [u] τεκτήνατο, πήματος ἀρχήν.
[x] ποίει δ' εὐρυτάτης μὲν ὑπὸ πλευρῆς [y] ἀραρυίας,
γαστέρα [z] κοιλήνας ὁπόσον νέος [a] ἀμφιελίσσης.
ὀρθὸν ὑπὸ σταθμὴν μέγεθος [b] τορνώσατο τέκτων,
αὐχένα δὲ γλαφυροῖσιν ὑπὸ [c] στήθεσφιν [d] ἔπηξεν,
ξανθῷ [e] πορφυρόπεζαν [f] ὑπερρώσας τρίχα χρυσῷ.
ἡ δ' [g] ἐπικυμαίνουσα μετήορος αὐχένι κυρτῷ,

ἐκ

a ὄμφαξ, uuam propriè acerbã, immaturam & rigentem ſignificat, ἀπὸ τοῦ ὠμὸς φαγεῖν. b κτάνε, pro ἔκτανε. & ἐσύλησε, uerbi συλάω. c εἱστήκει, plusquamperfect. uerbi ἵστημι. d ἀκλινέεσσιν, pro ἀκλινέσι, nominatiui ἀκλινής. e ἐπεμβεβαυῖα, pro ἐπεμβεβηκυῖα, Ionicè, uerbi βάω.
f ἀμβολίη, pro ἀναβολίη, per ſyncopen. g ἤσχαλλε, uerbi ἀσχάλλω, quaſi τὸ ἄχθε ἅλις ἔχω. h ὑποκνήσασα, uerbi ὑποκνάω, ſeu κνάω etiã. i γαμόκλοπον, id eſt iniuſticiã, qua furtiuas ſeu alij (Menelao ſcilicet) furto ereptas nuptias tenebat. k ὀψιτέλεστον, tandem perficiendum.
l μαντεύσατο, pro ἐμαντεύσατο abiecto augmẽto. m ἠρτύναντο, aoriſt. a. med. uerbi ἀρτύνομαι. n εὐπάρθενον, id eſt, formoſas mulieres habentem Scyrum, pro εὐπάρθενον, ſoluta diphthongo.
o οὐ φυέεσσιν, pro οὐ φυέσι.
p δαναοῖσι, id eſt, in gratiã Græcorũ, Græcis eam nauans operã. q νέον, lege νέος. r τέμνετο, pro ἐτέμνετο, s δοῦρα, à τὸ δοῦρον. t νίκας, lege νῆας.
u τεκτήνατο, aoriſt. a. pro ἐτεκτήνατο, uerbi τεκταίνομαι. x ποίει, pro ἐποίει. y ἀραρυίας, lege ἀραρυῖαν. præterit. med. part. uerbi ἄρομαι. z κοιλήνας, aoriſt. a. uerbi κοιλαίνω. a ἀμφιελίσσης, utrinq; remis impulſæ.
b τορνώσατο, pro ἐτορνώσατο, uerbi τορνόομαι. c στήθεσφιν, pro στήθεσι, cum paragoge Ionica ſyllabæ φιν. d ἔπηξεν, uerbi πήγνυμι. e πορφυρόπεζαν, purpuripedem comam, ut ἀργυρόπεζα apud Homerũ Thetis. forte aſperſit pedes purpureos auro. f ὑπερρώσας, aoriſt. a. uerbi ὑπερρώννυμι. g ἐπικυμαίνουσα, inundans, ut fluctus irruens, incumbens.

Ferientes circa circulum ubera, florentem mammam,
(Ipſæ) uirgines, lugebant bellicoſam Pentheſileam,
Quæ profecta(ad) [a] *exercitum* Troianum,
Fœminea ſua manu diſſipauit nubem Græcorum,
Ad naues littorales. Solus uerò ſeorſim ſtans haſta
Achilles, & interfecit(eam) & ſpoliauit, & terræ manda
uit(etiam).
Steterat uerò adhuc ſuper firmas munitiones
Troia, innixa immobilibus fundamentis.
Mora autem moleſta affligebatur populus Græcorum.
Et ultimis confecta laboribus,
Indefeſſa quamuis exiſtens, ſudaſſet fruſtra Minerua,
Niſi Deiphobi *adulterinas nuptias deferens*
Ex illo Græcis *amicus ueniſſet uates(*Helenus*):*
Quaſi ſcilicet gratificaturus laborãti (fruſtra) Menelao.
Vaticinatus eſt(itaq;) ultimũ exitiũ ſuæ patriæ (Troiæ).
Ipſi uerò (Græci*) oraculis* Heleni *odio habentis* Troia-
nos (moti),
Illico apparuerunt finem belli diuturni.
Scyrum etiam linquens pulchram ciuitatem, adueniebat
Filius Achillis *& laudatæ* Deianiræ(Pyrrhus),
Nondum uerò pubeſcens decentibus genis,
Robur(tamen) patris promittebat, iuuenis quamuis bella
tor exiſteret,
Voluit etiam Græcis *iuuenis ipſe uenerandam ſtatuam*
*(*Mineruæ*) abducere,*
[b] *Donum exiſtentem amicum auxiliariæ* Mineruæ.
Tum etiam Epeus *faber conſilijs deæ (*Mineruæ*)*
Fabricabat immenſum equum, opificium inimicum Troiæ,
Et cædebat ligna, & in campum deducebat
Ex ipſa Ida, *unde etiam prius* Phereclus
Naues fabricauerat Alexandro, *belli principium.*
Faciebat autem in ampliſſimo latere aptatum
Ventrẽ, cauans(eum) quanta eſt amplitudo nauis amplæ.
Magnitudinẽq; ipſe artifex deſcripſit ſecundũ rectã lineã,
Ceruicem uerò infixit ſculptis pectoribus,
Flauo aſpergens auro purpuream comam.
Ipſa uerò ſublimis incumbens curuæ ceruici,

[a] πολύξανον, *ad exercitũ multorum hoſpitum: id eſt, qui Troianorum exercitus conſtabat ex multo peregrino milite.*

[b] λόοι. *Verſus eſt corruptus. ſenſus tamen erit integer, ſi* λόοι *per donum reddatur, quæcunq; etiam illa uox fuerit, aut qualis qualis etiam pro ea ſubſtitui debeat, ut uerſus reſtituatur.*

ἐκ κορυφῆς λοφόεντι κατεσφηγίζετο δεσμῷ.
ὀφθαλμοὺς δ' ἐνέθηκε λιθώπεας ἐν δυσὶ κύκλοις
γλαυκῆς βηρύλλοιο, καὶ [a] αἱμαλέης ἀμεθίσου.
τὼ δ' ὑπὸ μισγομένων διδύμοις ἀμαρύγμασι χροιῆς,
γλαυκῷ [b] φοινίσσοντο λίθων [c] ἑλίκεσσιν ὀπωπαί.
ἀργυρέους δ' ἐχάραξεν ὑπὸ γναθμοῖσιν [d] ὀδόντας,
ἄκρα [e] δακεῖν σπεύδοντας ἐϋστρέπτοιο χαλινοῦ.
καὶ στόματος μεγάλοιο [f] λαθὼν [g] ἀνέωξε κελεύθους,
ἀνδράσι κευθομένοισι [h] παλίρροον ἆσθμα φυλάσσων.
καὶ διὰ μυκτήρων φυσίζοος ἔπνεεν αὐτμή.
[i] οὔατα δ' ἀκροτάτοισιν ὑπὸ κροτάφοισιν [k] ἄρηρεν,
ὀρθὰ μάλ' [l] αἰέν, ἑτοῖμα μένειν, σάλπιγγος ἀκούειν.
νώτῳ ὁμοῦ [m] λαγόνεσσι συνήρμοσε, καὶ ῥάχιν ὑγρὴν.
ἰξύα τε γλουτοῖσιν ὀλισθηροῖσι [n] συνῆψεν.
[o] σύῤῥετο δὲ πρυμνοῖσιν ἐπ' ἴχνεσιν ἔκλυτος οὐρή,
ἄμπελος ὡς γναμπτοῖσι καθελκομένη [p] θυσάνοισιν,
[q] οὐδὲ πόδεσσι βαλιοῖσιν ἐπερχόμενοι [r] γονάτεσσιν,
ἄτροπον ὥσπερ ἔμελλον ὑπὸ δρόμον ὁπλίζεσθαι,
οὕτως ἠπείγοντο· μένειν δ' ἐκέλευσεν ἀνάγκη.
οὐ μὲν ὑπὸ κνήμῃσιν ἀχάλκεες [s] ἔξεχον ὁπλαί,
μαρμαρέης δ' [t] ἑλίκεσσι κατεσφήκωντο χελώνης,
ἁπτόμεναι πεδίοιο. μόγις κρατερὸν ὀχῆ χαλκοῦ,
κληϊσὶ μὲν ἔθηκε θύρην, καὶ κλίμακα τυκτήν,
ἡ μὲν ὅπως ἀίδηλος ὑπὸ πλευρῆς ἀραρυῖα,
[u] ἔνθα καὶ ἔνθα [x] φορέῃσι λόχον [y] κλυτοπώλων Ἀχαιῶν.
ἡ δ' ἀναλυομένη τε, καὶ ἔμπεδον [z] ἄον ἐοῦσα,
εἴη σφιν καθύπερθεν ὁδός, καὶ νέρθεν ἐρεῦσαι.
ἀμφὶ δ' ἑ [a] μιν λευκοῖο κατ' αὐχένος, ἠδὲ γενείου,
ἄνθεσι πορφυρέοισι λύκοισιν ἀναγκαίοιο χαλινοῦ
[b] κλῄσας ἐλέφαντι, καὶ [c] ἀργυροδίνεϊ χαλκῷ.
αὐτὸς ἐπειδὴ πάντα [d] κάμεν μενεδηΐου ἵππου,
κύκλον [e] ἐϋκνήμιδα ποδῶν ὑπέθηκεν ἑκάστῳ,
ἑλκόμενος πεδίοισιν ὅπως ὑποθλώϊος εἴη,
μηδὲ [f] βιαζομένοισι δυσέμβατον οἶμον ὁδεύῃ.
ὡς ὃ μὲν [g] ἐξήστραπτο φόβῳ καὶ κάλλεϊ πολλῷ.
εὐρύς θ', ὑψηλός τε. τὸν δ' οὐδέ κεν ἀρνήσαιτο,

a αἱμαλέης, ſanguinei. b φοινίσσοντο, pro ἐφοινίσσοντο. c ἑλίκεσσιν, pro ἕλιξι. d ὀδόντας, ab ὀδούς. e δακεῖν, uerbi δάκνω, aoriſt. 2. f λαθὼν, nõ erat ignarus, quòd os apertum ipſi feciſſet: ſeu, nõ latebat cauſa, quare ore patẽte equum fabricaſſet. aoriſt. 2. uerbi λανθάνω, ſeu uerius obſoleti λήθω. g ἀνέωξε, cum proſthesi ε Attica, uerbi ἀνοίγω. h παλίρροον, à πάλιν καὶ ῥέω. i οὔατα, pro ὦτα, ab οὖς. k ἄρηρεν, præteriti med. uerbi ἄρομαι, Atticè, pro ἦρεν. l αἰὲν, pro ἀεί. m λαγόνεσσι, pro λαγόσι, à λαγών. n συνῆψεν, à συνάπτω. o σύῤῥετο, pro ἐσύρετο, geminato ρ, uerbi σύρομαι. p θυσάνοισιν, ramis propaginis. q ἰδὲ, lege εἰ δὲ. r γονάτεσσιν, pro γόνασι, poeticè, nominatiui τὸ γόνας. s ἔξεχον, pro ἐξεῖχον, abiecto augmento. t ἑλίκεσσι, pro ἕλιξι. u ἔνθα καὶ ἔνθα, huc et illuc. x φορέῃσι, pro φορῇ. tertiã enim ſubiunctiui hoc pacto formant Iones. y κλυτοπώλων, illuſtres equos habentium. z ἄον, lege αὖον. a μιν, pro αὐτὸν. Vſurpatur caſus ille ſæpiſſimè apud Pindarum & Theocritum, Homerũ quoq;. b κλῄσας, uerbi κλῄζω, iota nõ ad latus poſito, ſed ſubſcripto υ. c ἀργυροδίνει, ab ἄργυρος καὶ δίνη, uortex, aquarũ reuolutio. ſunt autem ἀργυροδίνης, χρυσοδίνης, καὶ βαθυδίνης, fluminum epitheta. d κάμεν, pro ἔκαμε, uerbi κάμνω. e ἐϋκνήμιδα, pro εὐκνήμιδα, dialyſi diphthõgi: bene tibiatam, ut ſic dicamus. f βιαζομένοισι, urgentibus per uim, ad incedendum cogentibus. g ἐξήστραπτο, pluſquamperfect. paſſ. effulſerat, uerbi ἀστράπτομαι. uel etiam, ut ſit imperfect. per ſyncopen, pro ἐξηστράπτετο.

A uertice colligebatur nodoſo uinculo.
Oculos etiam impoſuit lapideos in duobus circulis
Cæſij berylli, & rubicundi amethiſti.
Ipſi autem (equo) propter geminos ſplendores coloris mixtorum
Lapidum, rubebant palpebris cæſij oculi.
Argenteos quoq; ſculpſit dentes in genis,
Extremitates uerſatilis freni mandere conantes.
Nec temerè etiam aperuit uias magni oris,
Præbens (hac ratione) uiris occultatis (in equo) aerẽ reſtrofluum.
Per nares etiam ſpirabat uiuus halitus.
Aures etiam adaptauit in ſummis temporibus
Valde rectas, ſemper paratas ut manerẽt (et) tubã audirẽt.
Spinam etiã mollem dorſo, ſimul etiam lumbis coaptauit.
Coxas etiam copulauit clunibus mollibus.
Trahebatur autem cauda demiſſa ad ultima ueſtigia,
Quemadmodum uitis detracta tortuoſis fimbrijs.
Ipſi uerò pedes maculoſis genubus innitentes,
Quemadmodum debebant ad curſum inuolucrem parari,
Ita pergebant: manere autem (eos) iuſſit neceſſitas.
Vngulæ uerò non æneæ, non extabant ſuper tibias,
Sed cooperiebantur inuolucris ſplendidæ teſtudinis,
Tangentes ſolum. * μόγις κρατεροφρον ὄχῦ χαλκῷ.
Clauſam etiam fabricauit ianuam, et ſcalam (à ſe) factam,
Ipſa quidem ut inconſpicua in latere (equi) aptata
Intus & extra ferret exercitum inclytorum Græcorum:
Illa (uerò ianua) aperta, & benè firmata ſemper exiſtens,
Eſſet ipſis uia ſurſum & deorſum proruendi.
Deinde uerò undiq; ipſum circa ceruicẽ candidã, et genas,
Floribus purpureis lupatis, (ſcilicet) neceſſarijs freni
Ornauit (ex) † ebore, et ære argenteos uortices habẽte.
Ipſe poſtquam (ſecundum) omnia abſoluit hoſtilem equũ,
Suppoſuit unicuiq; pedum rotam tibijs congruam,
Vt tractus (in) campo uerſatilis eſſet,
Neq; difficulter uiam ambularet trahentibus (Troianis).
Sic is quidem effulſit horrore & decore multo,
Capaxq; & excelſus (ipſe). Eum uerò neq; recuſaſſet

* μόγις. Id hemiſtichium corruptum eſt: uerùm ita, ut nihil officiat ſenſui. quare id ſic ſinimus, donec aliquando melioris exemplaris copia id liceat reſtituere.

† ἐλέφαντι, pro ipſo animali ſumitur, de cuius ingenio Plinius atq; Aelianus plurima miranda prodiderunt, quod non ſolũ græcè doctum elephantem uidere licuerit, ſed etiam græcè ſcribentẽ cognoſcere facultas fuerit. Pro ebore quoq; ipſo elephas uſurpatur: hoc eſt, dente quo ingẽtia ſuſtinet onera, & in quo, uiuo adhuc ipſo elephãte, ueteres ſculpere ſolebant turres, munitiones, pugnas, & huiuſmodi: quales fuiſſe elephantes olim, alicubi ſcribit Philoſtratus in ſuo Apollonio, ipſe maxima mendacia longè maioribus ornans & exponens.

εἰ μὴ ζωὸν [a] ἔτευξεν [b] ἐλαυνέμεν ἵππιος ἄρης.
ἀμφὶ δέ μιν μέγα τεῖχος [c] ἐλήλατο, μή τις ἀχαιῶν
ῥεῖα μιν [d] ἐπαυρήσειε, δόλον δ' ἀνάπυστον ἀνάψῃ.
οἱ δὲ μυκηναίης ἀγαμέμνονος ἐγγύθι νηὸς
λαῶν [e] ὀρομένων ὅμαδον, καὶ κῦμα φυγόντων,
ὧν βουλὴν βασιλῆεσσαν [f] ὀλίσθησαν ἀχαιῶν.
ἡ δὲ [g] τανυφθόγγοιο δέμας κήρυκος ἑλοῦσα,
συμφράδμων ὀδυσῆϊ παρίστατο [h] θοῦρις ἀθήνη,
ἀνδρὸς ὑποχρίουσα [i] μελίχροϊ νίκτεϊ φωνήν.
αὐτὰρ ὁ δαιμονίης νόον βουλῆσιν ἑλίσσων,
πρῶτα μὲν [k] ἑστήκει [l] κενεόφρονι ἀνδρὶ [m] ἐοικὼς,
ὄμματος ἀστρέπτοιο βαλὼν ὑπὸ γαῖαν [n] ἐρείσας.
ἄφνω δ' ἀγνάων ἐπέων [o] ὠδῖνας ἀνοίξας,
[p] δεινὸν ἀνεβρόντησε, καὶ ἰδρίης ἀπὸ πηγῆς
[q] ἐξέχεεν μέγα κῦμα [r] μελισταγέος νιφετοῖο·
ὦ φίλοι, ἤδη μὲν κρυφίος λόγος ἐκτετέλεσται,
χερσὶ μὲν ἀνδρομέης. αὐτὰρ βουλῆσιν ἀθήνης.
ὑμεῖς δ' οἵ τε μάλιστα [s] πεποίθατε κάρτεϊ χειρῶν,
πρόφρονες ἀλκήεντι νόῳ, καὶ τλήμονι θυμῷ
[t] σπεῖσθε μοι. οὐ γὰρ [u] ἔοικε πολὺν χρόνον ἐνθάδ' ἐόντας,
μοχθίζειν [x] ἀτέλεστα, καὶ ἄχρεα γηράσκοντας,
ἀλλ' ἀ[y] χρήζοντας ἀοίδιμον ἔργον ἀνῦσαι,
ἢ θανάτῳ βροτόεντι [z] κακοκλεὲς ἄχθος [a] ἀλύξαι.
ἡμῖν [b] θαλπωραὶ προφερέστερα, ἤπερ ἐκείνοις,
εἰ μή τις στρουθοῖο, καὶ ἀρχαίοιο δράκοντος,
καὶ [c] καλιῆς πλατάνοιο, καὶ [d] ὠκυμόροις ὑπὸ τέκνοις
μητρὸς ἑλκομένης, ἀπαλῶν τε [e] λάθεσθε νεοσσῶν.
εἰ δ' ἔτι πεπίθοισι γόων ἀνέβαλλε κάλχας,
ἀλλὰ καὶ ὡς ἑλένοιο μετήλυδος ὀμφητῆρος,
μαντοσύναι καλέουσιν ἑτοιμοτάτην ὑπὸ νίκην.
[f] τοὔνεκά μοι πείθεσθε, καὶ ἱππείην ὑπὸ νηδὺν
θαρσαλέως δύωμεν, ὅπως αὐτάγρετον [g] ἄλλος
τρωσὶν ἀταρβήτοις θεᾶς ἀπάτην [h] ὁρᾷ τέχνην,
ἴλιον εἰσανάγωσιν, ἑὸν κακὸν [i] ἀμφαγαπῶντες.

a ἔτευξεν, à τεύχω. b ἐλαυνέμεν, pro ἐλαύνειν. c ἐλήλατο, Atticè, pro ἠλάσατο, uerbi ἐλάομαι. eſt enim aoriſt. α. med. per ſyncopen factus. quemadmodum ἐγείνατο, pro ἐγεννήσατο, & huiuſmodi multa ſimilia. d ἐπαυρήσαι, aoriſt. α. Aeolic. optat. uerbi ἐπαυρέω. e ὀρομένων, pro ὀρμένων, cum epentheſi υ. f ὀλίσθησαν, aoriſt. α. act. pro ὠλίσθησαν, abiecto augmento, uerbi ὀλισθέω. g τανυφθόγγοιο, uocẽ eleuantis, ſeu extendentis, à τανύω καὶ φθόγγος. h θοῦρις, à θορέω, impetuoſa, bellicoſa. i μελίχροϊ, melleum corpus ſeu colorem habente. k ἑστήκει, ſteterat, pluſquamperfect. med. uerbi ἵστημι. l κενεόφρονι, uanam mentem habẽti, à φρὴν. m ἐοικὼς, cũ proſtheſi ε præterit. med. uerbi εἴκω. n ἐρείσας, uerbi ἐρείδω. o ὠδῖνας, parturigines, fontes, ſcaturigines. p δεινὸν, aduerbialiter, adiectiuo poſito pro δεινῶς. q ἐξέχεεν, aoriſt. α. uerbi χέω ſeu χεύω. quædam enim in hoc tẽpore purè formantur, expulſo σ, pro ἔχευσα. r μελισταγέος, mel ſtillãtis, à μέλι καὶ σταλάζω, ſtillo. s πεποίθατε, præt. med. uerbi πείθομαι. t σπεῖσθε, uerbi σπέομαι. u ἔοικε, præt. med. cum proſtheſi ε, uerbi εἴκω. x ἀτέλεστα καὶ ἄχρεια, adiectiua ſunt pluralia, et aduerbialiter uſurpãtur. y χρέζοντας, lege χρήζοντας. z κακοκλεὲς, quód ſequitur mala gloria. a ἀλύξαι, uerbi ἀλύσκω. b θαλπωραὶ, ſolamen, lætitia, uoluptas, uerbi θάλπω. c καλιῆς, pro καλιᾶς, Ionicè. d ὠκυμόροις, breuis uitæ, uelocis fati. e λάθεσθε, pro ἐλάθεσθε, aoriſt. β. med. uerbi λήθομαι obſoleti. f τοὔνεκα, pro τὸ ἕνεκα. g ἄλλος, lege ἄλγος. h ὁρᾷ, Verſus corruptus eſt. nos uertimus per ὁρῶσιν: ſic namq; ſenſus eſt integer. i ἀμφαγαπῶντες, id hemiſtichium ex Heſiodo deſumptum eſt.

Mars equeſtris agere, niſi fabricaſſet (eum Epeus) non
uiuum.
Circa ipſum autem magnum murum excitarat (Epeus) ne
quis Græcorum
Prius ipſum aſpiceret, & attingeret dolũ nondũ uulgatũ.
Ipſi uerò (Græci) ad nauem Myceneam Agamemnonis
Populis feſtinantibus ſimul, & undam linquentibus,
Ad conſilium regium Græcorum ſunt lapſi.
Ipſa autem, corpus aſſumens præconis canori,
Minerua aſtabat ſtrenua conſultori Vlyſſi,
Inungens uocem uiri (Vlyſſis) mellito nectare.
Verùm ipſe mentem uoluens diuinis conſilijs,
Primùm quidem ſtabat inſipienti uiro ſimilis,
Ad terram figens conſilium oculi immobilis.
Subitò uerò aperiens fontes ſemper fluentium uerborum,
Horribiliter fulminare uiſus eſt, & ueluti (de) ſacro fonte
Effudit magnum flumen niuis melliflui.
O amici, iam quidem tectus (ille) dolus abſolutus eſt,
Manibus quidem humanis, ſed conſilijs Mineruæ.
Vos uerò (inquam) qui maximè fiditis robori manuum,
Prompti intrepido pectore, & tolerante animo,
Sequimini me: non enim decet longũ tẽpus hic exiſtentes, "
Laborare ſine fine, & ſeneſcentes inutiliter, "
Sed conantes celebre opus perficere, "
Aut morte cruenta turpe dedecus euitare. "
Nobis (Græcis) ſpes [a] meliores (ſint) quàm illis (Tro-
ianis).
Niſi fortè paſſeris, & antiqui draconis,
Et nidi (in) platano, & cum miſeris pullis
Matris interfectæ, & tenerorum pullorum obliti eſtis.
Si uerò protraxit (tempus) ſenex Calchas uaticinijs,
Veruntamen etiam Heleni uatis [b] aduenæ
Oracula uocant (nos) ad uictoriam certiſſimam.
Propterea obtemperate mihi, & in equinam aluum
Audacter properemus, ut ſpontaneum malum
Fallacem artem intrepidæ deæ (Mineruæ) Troiani ui-
deant:
(Et) in Ilium introducant, ſuum malum amplexantes.

a προφερέστεραι, comparatiuum uerbi φέρω. Comparantur namq; Græcis uerba etiam, & participia, quemadmodum apud Homerum etiam ſunt exempla, niſi à προφερὴς poſitiuo id factũ malis.
b μετάλυδος, lege μετήλυδος. uenit enim ab ἐλεύθω. qualia ſunt ſimilia multa apud Nonnum in Ioannis paraphraſi, ὁμήλυδες, συνήλυδες.

οἱ δ' ἄλλοι πρύμναια μεθίεντο πείσματα νηῶν,
πῦρ ἴδιον πλεκτῇσιν ἐνὶ κλισίῃσι βαλόντες·
ἰλιάδος δὲ λιπόντες ἐρημαίην χθονὸς ἀκτήν,
πλάζετε πανσυδίῃ τὸ δυσώνυμον οἴκαδε νόστον,
εἰσόκεν [a] ὅρμου [b] πεπαυσμένοι ἐκ προϊωπῆς
[c] ὕμμι [d] συναγρομένοις ἐπὶ γείτονας αἰγιαλοὺς
σημαίνῃ παλίνορσον ἐπὶ πλόον ἑσπέριον πῦρ.
καὶ τότε μήτέ τις ὄκνος ἐπειγομένων * ἐρετάων
γιγνέσθω, μήτ' ἄλλο φόβου νέφος, [e] οἷά τε νύκτες
ἀνθρώποισι φέρουσιν ἐλαφροῦ δείματα θυμοῦ.
ἔστω δὲ προτέρης ἀρετῆς [f] ἐμφύλλιος αἰδώς,
μήτέ τις [g] αἰσχύνειεν ἑὸν κλέος, ὧν κεν ἕκαστος
ἄξιον ὧν ἐμόγησε λάβοι γέρας, ἵππους ἀνδρῶν.
ὡς φάμενος, βουλῆς [h] ἐξήϊε. τοῖο δὲ μύθοις
πρῶτος ἐφωμάρτησε νεοπτόλεμος θεοειδής,
πῶλος ἅτε δροσόεντος ἐπειγόμενος πεδίοιο,
ὅς τε [i] νεοζυγέεσσιν ἀγαλλόμενος [k] φαλάροισιν,
[l] ἔφθασε καὶ μάστιγα, καὶ ἡνιόχου ἀπειλήν.
τυδείδης δ' ἐπόρουσε νεοπτολέμῳ διομήδης,
θαυμάζων, ὅτι τοῖος ἔην καὶ πρόσθεν ἀχιλλεύς.
ἔσσυτο καὶ κυάνιππος, ὃν εὐπατόρεια κομαιθὼ
τυδῆος, θαλάμοιο μινυνθαδίοιο τυχοῦσα,
ὠκυμόρον [m] τέκε παῖδα [n] σακεσπάλῳ αἰγιαλῆϊ.
[o] ἔστηκεν μενέλαος, [p] ἄγεν δέ μιν ἄγριος ὁρμή.
δηΐφοβον [q] ποτὶ δῆριν ἀπειλεῖ [r] δίζετο θυμῷ,
ὃν πρότερον ἁρπακτῆρα γάμου [s] λελειμμένος εὑρεῖν.
τῷ δ' ἐπὶ λοκρὸς ὄρουσεν ὀϊλῆος ταχὺς υἱός,
εἰσέτι θυμὸν ἔχων [t] πεπνυμένον, οὐδ' ἐπὶ κούραις
μαργαίνων [u] ἀθέμιστον, ἀνέστησε δὲ καὶ ἄλλον
κρητῶν ἰδομενῆα [x] μεσαιπόλιον βασιλῆα.
νεστορίδης δ' ἅμα [y] τοῖσιν ἔβη κρατερὸς θρασυμήδης.
καὶ τελαμώνιος υἱὸς [z] ἑκηβόλος [a] ἤϊε τεῦκρος.
εὔμηλος, μετὰ τόνδε θεοπρόπος [b] ἔσσυτο κάλχας,
εὖ [c] εἰδὼς ὅτι μόχθον ἀμήχανον ἐκτελέσαντες,
ἤδη τρώϊον ἄστυ καθιππεύσουσιν ἀχαιοί.
οὐδὲ μὲν οὐδ' οἱ [d] ἔλειφθεν [e] ἀποστραφθέντες ἀρωγῆς,

a ὅρμου, ab ὅρμος, portus, τοῦ ἕρμα τουτέστι ἀσφάλισμα, quòd ibi naues stant tutò. b πεπαυσμένοι, praterit. paſſ. uerbi παύομαι. c ὕμμι, pro ὑμῖν, Doricè. d συναγρομένοις, per ſyncopen, pro συναγειρομένοις. * ἐρετάων, pro ἐρετῶν, nominatiui ἐρέται. e οἷά τε, qualia, aduerbialiter. f ἐμφύλλιος, pro ἐμφύλιος, geminato λ propter uerſum. g αἰσχύνειεν, aoriſt. a. Aeolic. opt. h ἐξήϊε, pro ἐξῄει, Ionica diphthōgi ſolutione præterit. med. uerbi εἶμι, τὸ πορεύομαι. i νεοζυγέεσσιν, recens iunctis, impoſitis, pro νεοζυγέσι, ἀπὸ νέον καὶ ζεύγνυμι. k φαλάροισιν, phaleræ equorū ornamenta ſunt, ἀπὸ τοῦ φαλὸν facto nomine, quod illuſtre ſignificat. l ἔφθασε, uerbi φθάω. m τέκε, pro ἔτεκε, uerbi τίκτω. n σακεσπάλῳ, ſcutum uibranti, cōcutienti, horrendo, ἀ σάκος καὶ πάλλομαι. o ἔστηκεν, præt. med. uerbi ἱστάνω. p ἄγεν, pro ἦγε, abiecto augmento. q ποτὶ, pro πρὸς, ſæpe apud Homerum, ſæpius Theocritū & Pindarum. r δίζετο, pro ἐδίζετο. s λελειμμένος, lege λελημμένος, ſic namq; cōſtabit uerſus, uerbi λήομαι. t πεπνυμένον, ἀ πνύομαι. u ἀθέμιστον, aduerbialiter. x μεσαιπόλιον, Der halb graw war. ἀ μέσον καὶ πόλιος facto nomine.
y τοῖσιν, pro τούτοις, articulo pro demonſtratiuo poſito. z ἑκηβόλος, epitheton aliàs eſt Apollinis apud Homerū, procul iaciens, ab ἑκὰς καὶ βάλλω. a ἤϊε, præt. med. pro ᾖε, dialyſi Ionica, uerbi εἶμι. b ἔσσυτο, pro ἐσσύετο, per ſyncopen, uerbi σεύομαι. c εἰδὼς, præterit. med. particip. uerbi εἴδω. d ἔλειφθεν, pro ἐλείφθησαν. ſic enim Bœoti ſolent formare aoriſt. a. paſſ. tertias plurales. præſens eſt λείπομαι. e ἀποστραφέντες, aoriſt. b. paſſ. uerbi ἀποστρέφομαι.

(Vos)uerò alij [a] laxate [b] rudentes extremos nauium,
Ignem proprium in tentorijs extructis iacientes:
Deſertum autem littus [c] Troianæ terræ linquentes,
Nauigate omni ſtudio domum(ad)conſictum reditum,
Donec è ſpecula littoris eminentis,
Vobis congregatis ad uicina littora
Signum det nocturnus ignis ad nauigationē retrogradā.
Et tunc neq; ceſſatio aliqua urgentium remigum
Eueniat, neq; alia(quædam)timoris nubis,ueluti noctes
Hominibus ferunt horrores trepidi animi.
Sit uerò uobis pudor ingenitus prioris uirtutis:
Neq; quis dedecoret ſuam gloriam, qua quidem unuſquiſq;
Dignum (his)quæ geßit accipiat honorarium, equos hoſtium.

Sic locutus,(è)concilio exibat.Eius uerò uerba
Primus inſecutus eſt Neoptolemus diuinus,
Quemadmodum pullus feſtinans(per) roſcidum campū,
Qui quidem nouis phaleris ſuperbiens,
Præuenit & flagellum & equitis increpationem.
Tydei aūt filius Diomedes ſubſecutus eſt Neoptolemum,
(Eum)admiratus,quia talis fuerat etiam prius Achilles.
Sequebatur etiam Cyanippus, quem generoſa Comætho,
Tydei nuptias breues ſortita,
Peperit filium bellicoſo(ſed) breuis uitæ Aegialeo.
Affuit etiam Menelaus, ducebat uerò ipſum ferox impetus.
Quærebat nanq; malum in animo,inimico Deiphobo:
Cupiens ulciſci alterum uxoris(ſuæ)raptorem.
Poſt hunc ſecutus eſt Locrenſis Aiax acer,filius Oilei,
Adhuc habens animum prudentem,neq; in puellis
Inſaniens illicitè.Suſcitauit uerò etiam alium
Idomenea (ſcilicet)Cretenſium regem aliquantum canū.
Cum his etiam Neſtorides ibat fortis Thraſymedes.
Iuit(etiam unà) Teucer iaculator, Telamonis filius,
Eumelusq;.Poſt hunc uerò properabat Calchas uates,
Benè intelligens,quòd labore immenſo abſoluto,
Græci nunc Troianam urbem equo expugnaturi eſſent.
Neq; uerò & hi relicti ſunt,auerſi ab auxilio,

Demophoon

[a] μεθίεται, lege μεθίετε.
[b] πρύμναια, à πρύμνη, quod puppim poſteriorem nauis partē ſignificat. uide prouerb. Prora et puppis. [c] Ἰλιάδος, Iliacæ. nam Troia Ilium quoq; uocatur, à rege Ilo, quemadmodum Troia à Troe: Dardaniaq; à primo rege Dardano, generis authore.

δημοφόων τ', ἀκάμας τε, [a] δοιὼ θησῆι [b] τέκνω.
ὀρτυγίδης ἄντικλος, ὃν αὐτόθι [c] τεθνειῶτα
ἵππῳ δακρύσαντες ἐνικτερέιξαν ἀχαιοί.
πηνέλεώς τε, μέγης τε, καὶ ἀντιφάτης ἀγαπήνωρ.
ἀμφιδάμας τε, καὶ εὐρυδάμας, [d] πελίαο γενέθλη.
τόξῳ δ' ἀμφιδάμας κεκορυθμένος. ὕστατος αὖτε
τέχνης [e] ἀγλαομῆτις ἑῆς ἐπέβαινεν ἐπειός.
δεξάμενοι δὲ ἔπειτα διὸς [f] γλαυκώπιδι κούρη,
ἱππείην ἔσω δῦσαν ἐς [g] ὁλκάδα. [h] τοῖσι δ' ἀθήνη,
ἀμβροσίην κεράσασα θεῶν ἐκόμισσεν ἐδωδὴν,
δεῖπνον ἔχειν, ἵνα μή τι πανημέριοι [i] λοχόωντες,
τειρόμενοι, [k] βαρυθοῖεν ἀτερπέϊ γούνατα λιμῷ.
ὡς δ' ὁπότε κρυμοῖσιν [l] ἀελλοπόδων [m] νεφελάων
ὄβρια πηχνώσασα χιὼν ἐπάλυνεν ἀρούρας,
τηκομένη δ' [n] ἀνέηκε πολὺν ῥόον· οἱ δ' ἀπὸ πέτρης
ὀξὺ καταθρώσκοντος [o] κυβιστῆρι κυδοιμῷ
δύσπορον ὑποπτήξαντες [p] ὀρειτρεφέος ποταμοῖο,
θῆρες, θρωνήσαντες ὑπὸ πτύχα κοιλάδος εὐνῆς,
[q] σιγῇ φρικαλέῃσιν ὑπὸ πλευρῇσι μένουσι,
τλήμονες [r] ἐκδέχαται πότε παύεται ὄμβριμον ὕδωρ·
ὡς οἵ γε γλαφυροῖο διὰ [s] ξυλόχοιο [t] θορόντες,
ἄτλητον [u] ἀνέχοντο πόνον [x] ἀκμῆτες ἀχαιοί.
τοῖσι δ' ὑπὸ [y] κληῖσι θύρην ἐγκύμονος ἵππου
πιστὸς ἀτεκμάρτοιο λόχου πυλάωρος ὀδυσσεύς.
αὐτὸς δ' ἐν κεφαλῇσι σκοπὸς ἕζετο. τοὶ δέ [z] οἱ ἄμφω
ἀτρεῖδαι ἐκέλευσαν ὑποδρηστῆρας ἀχαιοὺς
[a] χῦσαι λαΐνων εὐγναμπτοῖσι μακέλλαις,
[b] ἵππος ὅπερ [c] κεκάλυπτο. [d] θέλγεν γὰρ γυμνὸν ἐάσαι,
τηλεφανὴς ἵνα πᾶσιν ἑὴν χάριν ἀνδράσι πέμπῃ.
καὶ τὸ μὲν ἐξελάχαινον ἐφημοσύνῃ βασιλῆος.
ἠέλιος δ' ὅτε νύκτα παλίσκιον ἀνδράσιν ἕλκων,
ἐς δύσιν [e] ἀχλύπεζαν ἑκηβόλον [f] ἔτραπεν [g] ἠῶ,
δὴ τότε κηρύκων [h] ἐπεκίδνατο λαῶν ἀϋτὴ
νῆας [i] ἐϋκραιρὰς, ἀνά τε πρυμνήσια λῦσαι.
ἔνθα δὲ πευκήεντος [k] ἀνασχόμενος πυρὸς ὁρμὴν,

a δοιὼ, pro δύω, poeticè. aliquoties apud Hom. b τέκνω, nominatiui dualis. c τεθνειῶτα, præterit. particip. uerbi θνήω, in præterito τέθνηκα, Bœoticè: & expuncto κ Ionicè, abiecta quoque ſubiunctiua, τεθνεὼς pro τεθνηκώς. d πελίαο, pro πελίου. e ἀγλαομῆτις, clarus prudentia. f γλαυκώπιδι, cæſios ſeu noctuæ habenti oculos. γλαῦξ namq; noctuam ſignificat. g ὁλκάδα, uentrem equi. h τοῖσι, pro τοῖς. i λοχόωντες, pro λοχῶντες, cum epentheſi ο, uerbi λοχάω. k βαρυθοῖεν, aoriſt. 2. opt. uerbi βαρύθω. l ἀελλοπόδων, uelocipedum, ab ἄελλον, quod τὸ ταχὺ ſignificat, καὶ πούς. m νεφελάων, pro νεφελῶν. n ἀνέηκε, cum proſtheſi ε, uerbi ἀνίημι. o κυβιστῆρι, lege κυβιστητῆρι, ſaltatore ſeu ſaltatorio præcipiti. p ὀρειτρεφέος, in monte nutriti, ſeu ex mõte delabentis. q σιγῇ, cum ſilentio, tacitè. r ἐκδέχαται, pro ἐκδεδέχαται, ablato augmẽto. eſt autem tertia pluralis præteriti paſſ. Ionica, pro ἐκδεδεγμένοι εἰσὶ, uerbi δέχομαι. s ξυλόχοιο. ξύλοχος propriè locũ arboribus conſitũ ſignificat. hoc loco pro ædificio ſeu equo ſumitur, ex lignis compacto. t θορόντες, uerbi θρώσκω, aoriſt. 2. u ἀνέχοντο, pro ἀνείχοντο, abiecto augmento. x ἀκμῆτες, ab α καὶ κάμνω, μὴ κεκμηκότες. y κληῖσι, pro κλεῖσι, uerbi κλείω. z οἱ, pro αὐτῷ, quẽadmodum ſæpe legitur. a χῦσαι, à χύω. b ἵππος, lege ἵππον.

c κεκάλυπτο, pro ἐκεκάλυπτο, plusquãperf. paſſ. actiuè & præſenter præterea uſurpatũ, quod Atticis familiare eſt. d θέλγεν, pro ἔθελγε. e ἀχλύπεζαν, obſcuripedẽ, ab ἀχλὺς caligo, καὶ πέζα. f ἔτραπεν, aor. 2 uerbi τρέπω. g ἠῶ, lege ἠὼ, ultima acuta. h ἐπεκίδνατο, uerbi κίδναμαι. i ἐϋκραιρὰς, pro εὐκραιρὰς, dialyſi diphthõgi. k ἀνασχόμενος, leg. ἀνασχόμενοι, aor. 2. med. uerbi ἀνασχέομαι,

Demophoon & Acamas, duo [a] Theſei filij:
Et Ortygides Anticlus, quem ibi mortuum
(In) equo lugentes ſepeliuerunt Achiui.
Peneleos quoq;, & Meges, & Antiphates magnanimus:
Amphidamasq;, & Eurydamas, Peliæ proles.
Amphidamas etiam arcu [b] eximius. Tandem uerò ultimus
Prudens Epeus ſuum conſcendit opificium.
Poſtea autem uota facientes cæſiæ filiæ Iouis,
Feſtinabant ad nauim equinam. Ipſis autem Minerua
[c] Attulit deorum cibum, temperans (eum) ambroſia,
Vt cibum haberent, ne per totum diem inſidiantes
Exhauſti, grauarent genua (ſua) moleſta fame.
Quemadmodum autem, quando frigoribus uelocium nebularum
Nix condenſans aerem conſperſit terras,
Liquefacta aũt demiſit magnum flumẽ: ipſæ uerò de petra
Celeriter deſilientes celeri ſaltu,
Strepitum pertimeſcentes montani fluminis,
Feræ, diffugientes ſub decliue cauæ cauernæ,
Facilè manent iuxta latera horrenda (montis)
(Et) miſeræ expectant quando deſitura ſit pluuialis aqua:
Sic ipſi quidem ruentes per concauum equum,
Achiui indefeſſi ſuſtinebant infinitos labores.
Poſt hos uerò clauſit ianuam prægnantis equi
Fidus Vlyſſes, portitor occulti doli.
Ipſe deinde in ſummitate ſpeculator ſedebat. [d] Ei autem ambo
Atridæ præceperunt, ut miniſtri Achæi
Circumfunderent lapidum [e] (uallum) acutis ligonibus,
Equum quod quidem occultaret. Volebat autem nudum relinquere (equum)
Conſpicuus ut omnibus Troianis ſuum decus exhiberet.
Et illud quidem perfecerunt mandato regis.
Cum uerò ſol hominibus afferens noctem umbroſam,
Conuertiſſet aurorã ſplendidam ad occaſum tenebroſum:
Tunc ſane diſperſa eſt uox præconum (per) populos,
Vt ſoluerent naues ueloces & rudentes.
Ibi uerò ſuſtollentes ardentis ignis impetum,

Gg Et propugna-

a θησεῖ. Vox eſt corrupta, adiectiuè proculdubio reddenda, Theſeij. hoc autem loco eſt datiui caſus, qui nec in uerſu, nec ſyntaxi etiam ſtabit.

b κεκορυθμένος, uerbi κορύθομαι pro κεκορυσμένος. Attici namque in præterito paſſiuo uſurpãt pro σ, characteriſticam præteriti medij.

c ἐπέμισγε, leg. ἐνέμισγε.

d τῷ, leg. τὼ, ut ſit articulus dualis, conueniens cum ἄμφω.

e τεῖχος uidelicet.

ἑρκεά τε [a] πρήσαντες ἐϋσταθέων [b] κλισιάων,
νηυσὶν [c] ἀναπλώεσκον ἀπορροιάδος ἀκτῆς,
γλαυκὸν ἀναπτύσσοντος ὕδωρ ἀδαμαντίδος ἕλλης.
μοῦνος δὲ πληγῇσιν ἑκούσια γυῖα χαραχθεὶς,
αἰσιμίδης [d] ἐλέλειπτο σίνων, ἀπατήλιος ἥρως,
κρύπτων ἤδη [e] τρώεσσι δόλον, καὶ πήματα κεύθων.
ὡς δ' ὁπότε [f] σταλίκεσσι λίνον περικυκλώσαντες,
θηρσὶν [g] ὀρειπλανέεσσι λόχον περίοπτον ἔπηξαν
ἀνδρῶν ἀγρευτῆρες, ὁ δὲ κρυφὸν οἶος ἀπ' ἄλλων,
λαθρίως πυκινοῖσιν ὑπὸ πτόρθοισι [h] δέδοικεν,
δίκτυα παπταίνων θηροσκόπος ἀνήρ·
ὣς τότε λωβητοῖσι περίστικτος [i] μελέεσσι,
τροίῃ λυγρὸν ὄλεθρον [k] ἐμήδετο, [l] κὰδ δέ οἱ ὤμοις
ἕλκεσι ποικιλτοῖσιν ἐπέρρεε νήχυτον αἷμα.
ἡ δὲ περὶ κλισίῃσιν ἐμαίνετο παννυχίη φλὸξ,
καπνὸν ἐρευγομένη ἐριδινέα [m] φοιτάδι ῥιπῇ.
ἥφαιστος δ' ἐκέλευεν ἐρειδόμενος, ἐκ δὲ θυέλλας
παντοίας [n] τίναξεν ἐπ' ἴπνυε καὶ [o] ἀϋτὴ
μήτηρ ἀθανάτοιο πυρὸς [p] φαεσίβροτος ἠώς.
ἤδη δὲ [q] τρώεσσι, καὶ [r] ἰλιάδεσσι γυναιξὶ,
δήϊον ἀγγελέουσα φόβον σημαίνετο καπνῷ,
ὄρθρον ὑποσκιόωντα πολύθροος ἤλυθε φήμη.
αὐτίκα δ' [s] ἐξέθορον, [t] πυλέων πετάσαντες [u] ὀχῆας.
πεζοὶ δ' ἱππῆές τε, κατὰ πεδίον [x] προχέοντο
διζόμενοι, μή πού τις [y] ἔην δόλος ἄλλοθ' ἀχαιῶν.
οἱ δὲ θοοὺς [z] ὅρμῃ ὑποζεύξαντες ἀπήνας,
ἐκ πόλιος κατέβαινον ἅμα πριάμῳ βασιλῆϊ
ἄλλοι δημογέροντες. ἐλαφρότατοι δ' ἐγένοντο,
θαλπόμενοι περὶ παισὶν, ὅσους [a] λίπε φοίνιος ἄρης,
ὀσσόμενοι καὶ γῆρας ἐλεύθερον, οὐ μὲν [b] ἔμελλον
γηθήσειν ἤδη δηρόν· ἐπεὶ [c] δίος ἤλυθε βουλή·
οἳ δ' ὅτε τεχνήεντος ἴδον δέμας αἰόλον ἵππου,
[d] θαύμασσαν ἀμφιχυθέντες, [e] ἅτ' ἠχήεντες ἰδόντες
αἰετὸν ἀλκήεντα περικράζουσι κολοιοί.

τοῖσί τε

a πρήσαντες, ἀ πρήθω. b κλισιάων, pro κλισιῶν, Aeolicè. c ἀναπλώεσκον, pro ἀνέπλωον, poeticè. d ἐλέλειπτο, pluſquamperfect. paſſiui uerbi λείπομαι. e τρώεσσι, pro τρωσὶ, poeticè. f σταλίκεσσι, pro τάλιξι. g ὀρειπλανέεσσι, pro ὀρειπλανέσι, ab ὄρος καὶ πλανάω, in montib. errantibus, morātibus. h δέδοικεν, metuit: id eſt, latet ac ſi metueret. præteritum med. uerbi δείδω. i μελέεσσι, pro μέλεσι, geminato σ. k ἐμήδετο, uerbi μήδομαι. l κὰδ δὲ, per ſyncopen, pro κατὰ δὲ. exempla multa ſunt apud Homerum. m φοιτάδι, currente, ambulante, celeri, à φοιτάω.
n τίναξεν, pro ἐτίναξεν.
o ἀϋτὴ, pro αὐτὴ, ſoluta diphthongo. p φαεσίβροτος, luce miniſtrans hominibus, à φάος καὶ βροτός. q τρώεσσι, pro τρωσί. r ἰλιάδεσσι, pro ἰλιάσι. s ἐξέθορον, exilierunt, aoriſt. 2. uerbi θορέω.
t πυλέων, pro πυλῶν, Ionicè.
u ὀχῆας, pro ὀχεῖς, Ionicè, ab ὀχεύς. x προχέοντο, pro προεχέοντο. y ἔην, cum proſtheſi ε, pro ἦν, ſeu ἦ, uerbi εἰμι, τὸ ὑπάρχω. z ὅρμῃ, pro ὅρμᾳ, Ionicè, datiuus eſt: cum impetu, feſtinatione. nos aduerbialiter reddidimus, ab ὁρμή.
a λίπε, pro ἔλιπε, aoriſt. 2. uerbi λείπω. b ἔμελλον, futuri erant. c δίος, Homerica imitatio, — διὸς δ' ἐτελείετο βουλή, Iliados α. d θαύμασσαν, pro ἐθαύμασαν. e ἅτ'. Articulus pluralis aduerbialiter ponitur.

Et propugnacula incendentes firmorum caſtrorum,
Nauibus renauigabant de Rhœteo littore,
Cæſiam ſecantes aquam Athamantidis Helles.
Solus uerò ſponte membra ſauciatus plagis
Relictus fuerat Aeſimides Sinon,fraudulentus heros,
Occultãs contra Troianos dolũ,& nocumẽta abſcõdens.
Quemadmodum uerò quando uallis rete circundantes,
Feris montanis dolum circumſpectè ſtruxerunt
Viri uenatores, alter uerò ſeorſim ſolus ab alijs
Occultè ſub denſis ramis latet,
Vir(ſcilicet)uenator retia ſpectans:
Sic tunc ſtigmatis notatus membris ſaucijs
Troiæ triſte exitiũ ſtruebat(Sinon). per humeros aũt ipſi
(De)uulneribus inflictis defluebat fluidus cruor.
Cæterùm flamma circa tentoria furebat per noctẽ totam,
Fumum eructans ualde uorticoſum,ingenti impetu.
Vulcanus enim(id)iubebat grauiſonus, & procellas
Varias excutiebat: afflauit etiam ipſa
Iuno,mater lucida immortalis ignis.
Iam uerò Troianis & Iliadibus mulieribus
Hoſtile quid annunciãs (cum) timore ſignificatore fumo
Fama uenit multiſona,ſub crepuſculum umbroſum.
Mox uerò exiliebant,pandentes ſeras portarum.
Pedites aũt & equites (exibãt) et in campũ effundebãtur
Veſtigantes,ne fortè quis eſſet alicubi dolus Achiuorum:
Ipſi uerò(etiam)ueloces(equos)feſtinãter iungentes cur
Ex urbe deſcendebant cum Priamo rege, (ribus,
Alij ſenes in populo: expeditiſſimi autem fuerunt
Lætantes propter filios,quoſcunq; reliquiſſet(ipſis ſuperſtites)Mars cruentus,
Videntes etiam ſenectutem (ſuam)liberam. Non utique debebant
Gaudere ad longum (tempus): quandoquidem Iouis decretum aderat.
Ipſi uerò(Troiani) poſtquam uidiſſent corpus pictum artificioſi equi,
Admirati ſunt circumfuſi: quemadmodũ ſtriduli uidentes
Aquilam robuſtam circumſtrepunt graculi.

a κεκμηῶτες, pro κεκμηκότες, Ionicè, uerbi κάμνω. b ἀπεχθήραντες, aoriſt. a. uerbi ἀπεχθαίρω. c πέλεν, pro ἔπελε. d ἀρίξαι, uerbi ἀρίγω, id eſt, uolebant ex loco edito in præceps abijcere.
e ἠὶ, cum paragoge ι, pro ἢ.
f πελέκεσσιν, pro πελέκεσι. ſeu πελέκεσι, à πέλεκυς. g πεποιθότες, præt. med. uerbi πείθομαι.
h παναίολα, omnifaria, uariegata. i φάνη, pro ἐφάνη, aor. ß. paſſ. uerb. φαίνομαι. k βεβριθυῖαι, oneratæ, plenæ. præt. med. uerbi βρίθομαι. l γούνων, pro γονάτων, à γόνασι γόνατος Atticè, cũ epentheſi υ. m λωβήσαντο, pro ἐλωβήσαντο, abiecto augmento. n ἀγασσάμενοι pro ἀγασάμενοι, geminato σ, ab ἄγαμαι: id eſt, etiamſi admirarentur ipſius uirtutem, ſcientes uirũ ipſum eſſe præſtantem. o τυπέντες, lege τυπτόντες, cædentes, percutientes. p ἱμάσθλοις, lege ἱμάσθλαις, ab ἱμάσθλη. q ξείνῃ, pro ξένῃ. & λίπον, pro ἔλιπον.
r πεφύλαξο, præt paſſ. imperat. uerbi φυλάττομαι. s ἱκεσίοιο, pro ἱκεσίου, Aeolicè. t ξεῖνον, pro ξένον. u ὀλέσθαι, aoriſt. ß. med. uerbi obſoleti ὄλλομαι.
x πάντεσσιν, pro πᾶσι, poeticè. y ἔσσομαι, pro ἔσομαι, geminato σ. z φάτο, pro ἔφατο, aor. ß. med. uerbi φημί. a αἰεὶ, pro ἀεὶ, cum epentheſi ι. b ἔσσεαι, pro ἔσῃ, Ionicè. c πολυκτεάνων, à πολὺ καὶ κτάομαι, multum poſſideo.

τοῖσί τε προχέεσκε καὶ ἄκριτος ἔμπεσε βουλή·
οἱ μὲν γὰρ πολέμῳ βαρυπενθέϊ [a] κεκμηῶτες,
ἵππον [b] ἀπεχθήραντες, ἐπεὶ [c] πέλεν ἔργον Ἀχαιῶν,
ἤθελον ἢ δολιχοῖσιν ἄρα κρημνοῖσιν [d] ἀρίξαι,
[e] ἠὶ καὶ ἀμφιτόμοισι διαρρῆξαι [f] πελέκεσσιν.
οἱ δὲ νεοξέστοιο [g] πεποιθότες ἐείγμασι τέχνης,
ἀθανάτοις ἐκέλευον ἀρήϊον ἵππον ἀνάψαι,
ὕστερον Ἀργείοισι μόθου σημήϊον εἶναι.
φραζομένοις δ᾽ ἄρα τοῖσι, [h] παναίολα γυῖα κομίζων
γυμνὸς ὑπὲρ πεδίοιο [i] φάνη κεκακωμένος ἀνὴρ,
αἵματι δὲ σμώδιγγες ἀεικέα [k] βεβριθυῖαι
ἴχνια λωβήεντα θοῶν ἀνέφαινον ἱμάντων.
αὐτίκα δὲ Πριάμοιο ποδῶν προπάροιθεν ἐλιχθεὶς,
ἱκεσίαις παλάμῃσιν ἥψατο [l] γούνων.
λισσόμενος δὲ γέροντα, δολοπλόκον ἴαχε μῦθον·
ἄνδρα μὲν Ἀργείοισιν ὁμόπλοον εἴ μ᾽ ἐλεήσεις,
Τρώων δὲ ξυνῆρα καὶ ἄστεος, εἴ με σαώσεις
Δαρδανίδη σκηπτοῦχε, καὶ ὕστατον ἐχθρὸν Ἀχαιῶν,
οἷά με [m] λωβήσαντο θεῶν ὄπιν οὐκ ἀλέγοντες,
οὐδὲν ἀλιτραίνοντα, κακοὶ, καὶ ἀπηνέες αἰεί.
ὡς μὲν Ἀχιλλῆος γέρας ἥρπασαν Αἰακίδαο.
ὧδε Φιλοκτήτην ἔλιπον πεπεδημένον ὕδρῳ.
ἔκτειναν δὲ καὶ αὐτὸν [n] ἀγασσάμενοι Παλαμήδην.
καὶ νῦν μ᾽ οἷα ῥέξαν ἀτάσθαλοι, οὕνεκα φεύγειν
οὐκ ἔθελον σὺν τοῖσι, μένειν δ᾽ ἐκέλευον ἑταίρους.
οἱ δὲ νεῶν πληγῇσιν ἀτασθαλίῃσι [o] τυπέντες,
εἵματ᾽ ἀπόδυσαν, ἀεικελίῃσί θ᾽ [p] ἱμάσθλοις
πᾶν δέμας οὐτήσαντες, ἄρα [q] ξείνῃ λίπον ἀκτῇ.
ἀλλὰ μάκαρ [r] πεφύλαξο Διὸς σέβας [s] ἱκεσίοιο.
χάρμα γὰρ Ἀργείοισι γενήσομαι, εἴκεν ἐάσῃς
χερσὶν ὑπὸ Τρώων ἱκέτην καὶ [t] ξεῖνον [u] ὀλέσθαι.
αὐτὰρ ἐγὼ [x] πάντεσσιν ὑπαρχὸς [y] ἔσσομαι ὑμῖν,
μηκέτι δειμαίνειν πόλεμον παλίνορσον Ἀχαιῶν.
ὣς [z] φάτο. τὸν δ᾽ ὁ γέρων ἀγανῇ μειλίξατο φωνῇ·
ξεῖνε, σὲ μὲν Τρώεσσι μεμιγμένον, οὐκ ἔτ᾽ ἔοικε
τάρβος ἔχειν. ἔφυγον γὰρ ἀνάρσιον ὕβριν Ἀχαιῶν.
[a] αἰεὶ δ᾽ ἡμέτερος φίλος [b] ἔσσεαι· οὐδέ σε πάτρης,
οὐδὲ [c] πολυκτεάνων θαλάμων γλυκὺς ἵμερος αἱρεῖ.

ἀλλ᾽

Porrò ipſis Troianis aſperum & dubium incidit conſiliũ.
Alij enim defatigati bello luctuoſo,
Equum exoſi, cum eſſet opus Græcorum,
Volebant aut in longis præcipitijs perdere,
Aut etiam aperire acutis ſecuribus.
Alij uerò confiſi artificijs nuperfacti operis,
Iuſſerunt equum (illum) Martium dijs conſecrare,
Poſterius ut eſſet Græcis ſignum belli.
Deliberantibus uerò de his, deformata membra gerens
Per campũ apparuit uir (quiſpiã) nudus, miſereq; affectus,
Sanguine uerò uibices indecenter refertæ
Oſtendebant ueſtigia dira uehementium flagellorum.
Mox autem ante pedes Priami uolutus,
Supplicibus manibus attigit eius genua:
Precibus uerò rogans ſenem, doloſum promebat ſermonẽ:
Si me miſeratus fueris, uirum Græcis ſociũ nauigationis,
Troianorum & urbis ſeruatorem, ſi me ſeruaueris
O Dardanide imperator, et infenſiſſimũ hoſtẽ Achæorũ,
Sic me læſerunt deorum metum non curantes,
Nihil peccantẽ (ipſi) improbi, & immiſericordes ſemper:
Sic etiam Achillis Aeacidæ honorarium munus rapuerũt:
Sic Philoctetẽn etiam reliquerunt impeditum morbo:
Interfecerunt etiam inuidi (ipſi) ipſum quoq; Palamedem.
Nunc & mihi ſic fecerunt iniqui, quia fugere
Non uolebam cum ipſis, ſed manere iubebam ſocios.
Qui afficientes me plagis improbitate iuuenum
Veſtes exuerunt, diris uerò flagris
Omne corpus cædentes, in peregrino littore reliquerunt.
Cæterũ ô beate (Priame) obſerua Iouis ſupplicis reueren-
Gaudium enim Græcis fuero, ſi ſiueris (tiam.
Supplicem & hoſpitem me perire ſub manib. Troianorũ.
Verùm ego omnibus uobis ſponſor ero,
Vt non amplius metuatis bellum redintegratũ Græcorũ.
Sic dixit. Eũ uerò ſenex (Priam') cõſolatus eſt uoce blãda:
Hoſpes, te quidem Troianis mixtũ, non amplius cõuenit
Metum tenere: effugiſti enim impiam iniuriã Achæorũ.
Semper uerò noſter amicus eris: neq; te patriæ,
Neq; opulentarum ædium dulce deſiderium capiet.

ἀλλ' ἄγε καὶ σύ μοι εἰπὲ, τί τοι τόδε θαῦμα ᵃ τέτυκται,
ἵππος ἀμειλίκτοιο φόβου τέρας; εἰπὲ δὲ ᵇ σεῖο
ᶜ οὔνομα καὶ γενεὴν, ὁπόθεν δέ σε νῆες ᵈ ἔνεικαν.
τὸν δ' ὑποθαρσήσας προσέφη πολυμήχανος ἥρως·
δέξο, ἄναξ, καὶ ταῦτα· σὺ γάρ μ' ἐθέλοντα κελεύεις.
ἄργος μοι πόλις ἐστὶ, Σίνων δέ μοι οὔνομα κεῖται.
αἴσιμον καλέουσιν ἐμὸν πολιὸν γενετῆρα.
ἵππον ἀργείοισι παλαίφατον εὔεργον ἐπειός.
εἰ μὲν γὰρ ἐᾶτ' ἐμμενέειν ᵉ αὐτοῦ ἐνὶ χώρῃ,
τροίην θέσφατόν ἐστιν ἑλεῖν πόλιν υἷας ἀχαιῶν.
εἰ δέ μιν ἁγνὸν ἄγαλμα λάβῃ νηοῖσιν ἀθήνη,
φεύξονται, προφυγόντες ᶠ αὐλανύτοις ἐπ' ἀέθλοις.
ἀλλ' ἄγε δὴ σειρῇσι περίπλοκον ἀμφιβαλόντες,
ἕλκετε εἰς ἀκρόπολιν μεγάλην ᵍ χρυσείνιον ἵππον.
ὣς ἄρ' ἔφη. καὶ τὸν μὲν ἄναξ ἐκέλευσε λαβόντα
ʰ ἕσσασθαι χλαῖνάν τε, χιτῶνά τε· τοὶ δὲ βοείας
δησάμενοι σειρῇσιν ἐϋπλέκτοισι ⁱ κάλοισιν
εἷλκον ὑπὲρ πεδίοιο θοῶν ὑποβήτορα κύκλων
ἵππον· ᵏ ἀριστήεσσι ˡ βεβασμένον. οἱ δὲ πάροιθεν
αὐλοὶ καὶ φόρμιγγες ὁμὴν ἐλίγαινον ἀοιδήν.
σχέτλιον ἀφραδέων μερόπων γένος, οἷσιν ὀμίχλη
ἄσκοπος ἐσσομένων, κενεὸν δ' ὑπόχαρμα πολλῶν,
πολλάκις ᵐ ἀγνώσσουσι περιπταίοντες ὀλέθρῳ.
οἵη καὶ τρώεσσι φθισίβροτος ἄτη,
ἣν πόλιν αὐτοκέλευθος. ⁿ ἀμησάμενοι σιμόεντος
ἔστεφον αὐχενίους πλοκάμους σφετέροιο φονῆος.
γαῖα δὲ χαλκείοισιν ᵒ βρεμομένη περὶ κύκλοις,
δεινὸν ᵖ ὑπερβρυχᾶτο. σιδήρειοι δέ γ' αὐτῶν
τριβόμενοι τρηχεῖαν ἀΰτεον ἄξονες ἠχήν.
ᑫ τετρύγει δὲ κάλων ξυνοχὴ, καὶ πᾶσα ʳ ταθεῖσα
λιγνὺν αἰθαλόεσσαν ἕλιξ ˢ ἀνεκήκιε σειρή.
πολλὴ δ' ἑλκόντων ἐνοπὴ καὶ κόμπος ᵗ ὀρώρει.
ἔβρεμε νυμφαίῃσιν ἅμα δρυσὶ δάσκιος ἴδη,
ἴαχε καὶ ξάνθου ποταμοῦ ᵘ κυκλόμενον ὕδωρ,
καὶ στόμα ˣ κεκλήγει σιμοέισιον. οὐρανίη δὲ
ἐκ διὸς ἑλκόμενον πόλεμον ʸ μαντεύετο σάλπιγξ.

εἰσ

a τέτυκται, præterit. paſſ. uerbi τεύχομαι. b σεῖο, pro σοῦ, ſoluta prius diphthongo conſuetudine Ionica σέο, & inſerta deinde ſubiunctiua propter uerſum σεῖο. c οὔνομα, pro ὄνομα. d ἔνεικαν, aoriſt. a. uerbi ἐνέκω. e αὐτοῦ, hic, hoc loco. apud Græcos namque pleraque orationis partes pro aduerbijs uſurpantur articuli, pronomina, nomina, præpoſitiones, &c. f αὐλανύτοις, ab αὐλὴ καὶ ἀνύω. g χρυσείνιον, ἀ χρυσοῦ καὶ ἡνίον, aureum frenum. h ἕσσασθαι, pro ἕσασθαι, geminato σ, uerbi ἕομαι. i κάλοισιν, ἀ κάλον lignum. καλὸν autem adiectiuè, pulchrum honeſtumq; ſignificat. k ἀριστήεσσι, pro ἀριστεῦσι. l βεβασμένον, calcatum, quem conſcenderant Græci, pro βεβαμμένον, Atticè, uerbi βαίνομαι: ſic enim formant ipſi præterita paſſiua à uerbis in νω. niſi quis etiam putet factum eſſe per ſyncopen, à βαδίζομαι, ut ſit βεβασμένον pro βεβαδισμένον.
m ἀγνώσσουσι, lege ἀγνώσσουσι.
n ἀμησάμενοι, uerbi ἀμάομαι.
o βρεμομένη, lege βρεμομένη.
p ὑπερβρυχᾶτο, pro ὑπερεβρυχᾶτο, abiecto augmẽto, uerbi βρυχάομαι. q τετρύγει, præſens eſt poeticum, uerbi τετρύγω. r ταθεῖσα, aoriſt. a. paſſ. uerbi τάνομαι. s ἀνεκήκιε, uerbi ἀνακηκίω, poeticè, à κίω. t ὀρώρει, pro ὦρτ. eſt enim pluſquamperfectum medium Atticum, uerbi ὄρομαι. u κυκλόμενον, lege κυκλούμενον, uerbi κυκλόομαι, circularis aqua.
x κεκλήγει, uerbi κεκλήγω, poeticè. y μαντεύετο, pro ἐμαντεύετο.

Atqui age et tu mihi dic(ad)qđ nã hoc monſtrũ factũ eſt,
Equus inquam horrendi timoris portentũ? dic etiam tuum
Nomen, & genus, unde uerò te naues tulerint.
Hunc uerò confiſus allocutus eſt ualde uerſutus heros:
Eloquar etiam hæc: tu enim me uolentem(id)iubes,
Argos mihi patria eſt, Simonq; mihi nomen eſt.
Aeſimon(autem)nominant meum ſenem patrem.
Equum autem ab oraculis iam olim prædictum excogita-
uit Græcis Epeus:
Siquidem enim ſiueritis manere(eum)hic in campo,
Troiam fatatum eſt capturos filios Græcorum.
Si uerò ipſam uenerandam ſtatuam, templis (ſuis) accepe-
rit Minerua,
Fugient (Græci) diffugientes propter infecta certamina.
Verùm agite circundantes cathenis undiq;,
Trahite in arcẽ magnũ equũ, (et)aureo freno conſpicuũ.
Sic utiq; dixit. et hunc quidẽ rex (Priamus) capientẽ iuſsit
Induere chlænam & tunicam. Ipſi uerò(Troiani)lora
Alligantes lignis, cathenis bene conglutinatis
Trahebant per campum aſcenſorem uelocium rotarum
Equũ, procerib.(Græcorũ)onuſtũ. Ipſæ uerò ante(equũ)
Tibiæ & citharæ æquabile modulabantur carmen.
Miſerum(aũt)genus(eſt)ſtultorum hominũ, quib. caligo
Inconſiderata futurorũ(adeſt)et gaudiũ cũ uanitate mul(ta,
Sæpe q; ignorant incidentes periculo.
Qualis etiam Troianos pernicioſa noxa(comitabatur)
In urbẽ ſponte acceſita. Metentes aũt Simoentis(flores)
Coronarunt collares capillos ſui occiſoris.
Porrò terra æneis preſſa rotis
Grauiter mugiebat. Ferrei uerò ipſarum(rotarum)
Axes attriti ſuſpirabant graui gemitu.
Gemebat etiam lignorum compages, ac tota extenſa
(* Et)tracta catena, ſuſcitabat puluerẽ turbidũ. (batur.
Magnus uerò ducentiũ(equũ)clamor et ſtrepitus excita-
Strepebat uerò umbroſa Ida cum nymphalib. quercubus,
Inſonuit etiam Xanthi fluminis aqua rotunda,
Ipſumq; oſtium Simoiſium clangebat: ac cœleſtis
A' Ioue tuba, indicabat bellum accerſitum (à Troianis)
Equidem

* Vt ordo ſit: σειρῆς ἕλιξ, cate-
na uoluta, abſtracto poſito pro
adiectiuo. ſeu ut ſit appoſitio, ca-
tena cõuexio. ἕλιξ autem circum
uolutionem, anfractum, uertigi-
nem, & alia quædam ſignificat.
ταθεῖσα, & extẽſa, tracta à Tro-
ianis, excitabat fumum ſeu pulue-
rem ardentem, ſeu turbidum. Id
eſt, Troiani circumfuſi equo, dũ
quiſq; apprehenſa catena cum in
urbem unà cum reliquis attrahe-
re ſatagit, fumum ſeu puluerem
excitabant.

οἱ δ' ἦγον προπάροιθεν. ὁδὸς δ' ἐβαρύνετο μακρὴ
χαζομένη ποταμοῖσι, καὶ οὐ πεδίεσσιν ὁμοίη.
[a] εἵπετο δ' αἰόλος ἵππος ἀργυφέοις ὑπὸ βωμοὺς,
[b] κυδιόων ὑπόροπλα. βίη δ' [c] ἐπέδραμεν ἄθλων,
χεῖρας [d] ὑποβρείσασα [e] ἐϋγλυφέων ὑπὸ μηρῶν.
ὡς δ' ὁ θεῶν ἀκίχητος [f] ἐπέδραμε βάσσον ὀϊστοῦ,
Τρῶας ἐϋσκαρθμοισιν ὑπὸ πτερύεσσι διώκων,
εἰσόκε δὴ πυλέων ἐπεβήσατο Δαρδανιάων.
αἱ δ' ἔτι οἱ [g] δυχεμένου θυρέων πτύχες ἐστείνοντο.
ἀλλ' ἥρη μὲν ἔδυσεν, ἐπίδρομον ἔρμον ὁδοῖο
πρόσθεν ἀναστέλλουσα· ποσειδάων δ' ἄρα πύργων
σταθμῶν ἀνοιγομένων, πυλέων ἀνέκοπτε τριαίνῃ.
Τρωϊάδες δὲ γυναῖκες ἀνὰ [h] πτόλιν ἄλλοθεν ἄλλαι,
νύμφαι τε, πρόγαμοί τε, καὶ ἴδμονες [i] εἰλειθυίης,
μολπῆς τ', ὀρχηθμοῦ τε περὶ βρέτας εἰλίσσοντο.
ἄλλαι δὲ κνώσσουσαν ἀμελγόμεναι [k] χάρειν ὄμβρου,
ὁλκῷ δ' οὐρανίῳ ῥοδέους [l] στορέσαντο τάπητας.
αἱ δὲ [m] θαλασσαίης ὑπὸ μάλιστα νήματα μίτρης
λυσάμεναι, χλωρῆσι [n] περίστεφον ἄνθεσιν ἵππον.
καί τις ἀπειρεσίοιο πίθου κρήδεμνον [o] ἀνεῖσα,
[p] χρυσείῳ προχέουσα κρόκῳ [q] κεκεκασμένον οἶνον,
γαῖαν ἀνεκνήζωσε χυτὴν δυσδείῳ πηλῷ.
ἀνδρομένῃ δὲ βοῇ συνεβάλλετο θῆλυς ἰωὴ,
καὶ παίδων ἀλαλητὸς ἐμίσγετο γήραος ἠχῇ.
οἷαι δὲ ἀφνειοῖο μετήλυδες ὠκεανοῖο,
χείματος ἀμφίπολοι, γεράνων στίχες ἠεροφώνων,
κύκλον ἐπερχομένουσιν, ἀλήμονες ὀρχηθμοῖο,
γειοπόνοις ἀρότοισιν ἀπεχθέα [r] κεκληγυῖαι,
ὡς οἱ γε κλαγγῇ περὶ ἄστεος ἠδὲ κυδοιμῷ,
ἦγον ἐς ἀκρόπολιν βεβαρημένον ἔνδον ἵππον.
κούρη δ' ἐκ θαλάμοιο θεηλατος, οὐκέτι μίμνειν
ἤθελεν ἐν θαλάμοισι· διαρρήξασα δ' ὀχῆας,
ἔδραμεν ἠΰτε πόρτις ἀήσυρος, ἥντε τυπεῖσα,
κέντρον δ' [s] αὖ [t] ἐποίησε [u] βοοῤῥαίσταο [x] μύωπος.
οὐδ' ὅτ' εἰς ἀγέλην [y] ποτιδαίεται, οὔτι βοτῆρι
πείθεται, οὐδὲ νομοῖο λιλαίεται, ἀλλὰ βελέμνῳ
ὀξέϊ θηγομένη, [z] βοέων ἐξήλυθε δεσμῶν·
τοίη μαντιπόλοιο βολῆς ὑπὸ [*] νύγμασι κούρη
πλαζομένη

[a] εἵπετο, uerbi ἕπομαι. augetur namq; tantum addito iota.
[b] κυδιόων, pro κυδιῶν, cũ epenthesi ο, uerbi κυδιάω. [c] ἐπέδραμεν, pro ἐπέδραμον, abiecto augmento, uerbi ἐπιδραμῶ. [d] ὑποβρείσασα, uerbi ὑποβρείθω. [e] ἐϋγλυφέων, ab εὖ καὶ γλύφω, ſculpo.
[f] ἐπέδραμε, aoriſt. 2. uerbi δρέμω.
[g] δυχεμένου, lege δρχεμένου.
[h] πτόλιν, pro πόλιν. [i] εἰλειθυίης, lege εἰλειθυίας. [k] χάρειν. Fortè χέρειν, turbã, agmen aquarum. [l] στορέσαντο, abiecto augmento, uerbi στορέννυμι. [m] θαλασσαίης, marinæ: hoc eſt, per mare aliũde aduectæ, ideoq; pretioſæ. [n] περίστεφον, pro περιέστεφον, abiecto augmento.
[o] ἀνεῖσα, aoriſt. 2. uerbi ἀνίημι.
[p] χρυσείῳ, pro χρυσῷ, cum epenthesi iota. [q] κεκεκασμένον, cũ proſtheſi κε, pro κεκασμένον, uerbi καίνυμαι. [r] κεκληγυῖαι, præt. med. uerbi κλάγγομαι.
[s] αὖ, lege ἕν. [t] ἐποίησε, fecit, ſcilicet currere. [u] βοοῤῥαίσταο, pro βοοῤῥαίστου, à βοῦς καὶ ῥαίω.
[x] μύωπος, inſecti genus eſt, quod infeſtat boues. facto nomine à μύειν τοῖς ὀψί, quòd conniueat oculis: Græci οἶστρον etiam nominant, Latini aſylum & tabanũ, quemadmodũ in Coluthbo quoq; monuimus. uide prouerb. Oeſtro percitus. [y] ποτιδαίεται, pro προσδαίεται, Doricè. [z] βοέων, pro βοῶν, expuncta ſubiunctiua. [*] νύγμασι, punctionibus, ſtimulis.

Qui quidẽ ducebãt ante(ſe equũ) uia uerò lõga aſpera e-
Diſſecta fluuijs,neq; etiam æqualis(in) campo. [rat,
Sequebatur uerò uariegatus(&) Martius equus ad aras,
Superbiens excellenter. Per uim etiam impulit Minerua
Manus ſupponens benefabricatis coſtis.
Quare currens uelox ipſe ruebat uelocior iaculo,
Troianos expeditis greſſibus ſubſequens,
Donec ingreſſi ſunt portas Dardanias.
Ipſi uerò anguli portarũ uenienti(ipſi)anguſtiores erant.
Cæterùm Iuno acceſſit,facilem acceſſum uiæ
Prius præparans: Neptunus uerò de turribus
Tridente diſſecuit limina apertarum portarum.
Troianæ mulieres per urbem aliunde aliæ,
Puellæq́; deſponſatæ, et expertæ Lucinam,
Carmine & ſaltatione circa equum uoluebantur,
Aliæ uerò auertentes moleſtam copiam imbri
(In) equo ligneo,ſtrauerunt roſeos tapetes.
Aliæ uerò pectoralia ornamenta precioſæ zonæ
Soluentes,nexis floribus circum coronabant equum.
Et alia retinens caput immenſi dolij,
Diffundens uinum temperatum aureo croco,
Terram conſperſit fuſilem odorato uino.
Porrò uirili uoci commiſcebatur clamor muliebris,
Et puerorum ſtrepitus miſcebatur ſono ſenectæ.
Quales uerò aduenæ diuitis Oceani,
Hyemis miniſtri, turmæ gruum in aere gruentium,
Circulum ineunt,ignaræ choreæ,
Clangentes exoſa agris cultis:
Sic hi ante urbem clangore & tumultu
Duxerunt in arcẽ grauidũ intus equum. (plius manere
Virgo uerò(Caſſandra)è thalamo à Deo producta,nõ am
Volebat intra thalamos:effringens uerò repagula,
Ferebatur quaſi bucula expedita, & ueluti œſtro percita,
Aculeus quam ſauciauit boues uexantis œſtri:
Ipſa uerò(bucula)neq; ad gregem accedit,neq; paſtori
Obtemperat,neq; pabulum deſiderat: ſed iaculo
Acuto ſauciata,bouina tranſijt ſepta. (lo
Talis(erat etiã)uirgo(Caſſandra)uatidici impetus ſtimu

πλαζομένην κραδίην, ἴσχειν αὐτοσείστῳ δ' ἀφνήν.
πάντη δὲ [a] βρυχᾶτο κατὰ πτόλιν, οὐδὲ τοκήων
οὐδὲ φίλων ἀλέγιζε· [b] λίπεν δέ [c] ἑ παρθενικὴν αἰδώς.
οὐχ' οὕτω θρηΐσσαν ἐνὶ δρυμοῖσι γυναῖκα
νήδυμος αὐλὸς ἔτυψεν [d] ὀρειμανέος Διονύσου,
ἥτε θεοῦ τυπεῖσα παρήορον ὄμμα τιταίνει,
γυμνὸν ἐπισείουσα [e] κάρη [f] κυανάμπυκι κισσῷ,
ὡς ἥγε προφέοντος * ἀναΐξασα νόοιο
κασσάνδρη, νεόφοιτος ἐμαίνετο. πυκνὰ δὲ χαίτην
κοπτομένη, καὶ στέρνον, ἀνίαχε μαινάδι φωνῇ·
ὦ μέλεοι, τίνα τοῦτον ἀνάρσιον ἵππον ἄγοντες
[g] δαιμόνιοι μαίνεσθε, καὶ ὑστατίην ἐπὶ νύκτα
σπεύδετε, καὶ πολέμοιο τέλος, καὶ νήγρετον ὕπνον·
δυσμενέων ὅδε [h] κῶμος ἀρήϊος. αἳ δέ που ἤδη
τίκτουσιν μογερῆς ἑκάβης ὠδῖνες ὀνείρων,
λήγει δ' [i] ἀμβολίεργον ἔτος πολέμοιο λυθέντος.
τοῖς ἀριστήων λόχος ἔρχεται, ὃς ἐπὶ χάρμην
τεύχεσιν ἀστράπτουσιν ἀμαυροτάτην ἐπὶ νύκτα
τέξεται ὄβριμος ἵππος. ἐπὶ χθόνα δ' ἄρτι [k] θορόντων,
ὧν μόθον ὁρμήσουσι τελειότατοι πολεμισταί.
οὐ γὰρ ὑπ' [l] ὠδίνεσσι μογοστόκον ἵππον ἀνεῖσαι,
ἀνδράσι τικτομένοισι, [m] νέφη χήσουσι γυναικῶν·
αὐτὴ δ' εἰλείθυια γενήσεται, ἥ μιν ἔτευξε.
γαστέρα δ' πλήθουσαν ἀνακλίνασ' ἀναβοήσει,
μαῖα [n] πολυκλαύτοιο τόκου [o] πτολίπορθος ἀθήνη.
καὶ δὴ πορφύρεον μὲν ἑλίσσεται ἐνδόθι [p] παρειῶν,
αἵματος [q] κεχύμενον πέλαγος, καὶ κῦμα φόνοιο.
δεσμά τε [r] συμπαθέων πλέκεται περὶ χερσὶ γυναικῶν
μυρία. φωλεύει δ' ὑπὸ [s] δούρασι κευθόμενον πῦρ.
[t] ᾦ μοι ἐμῶν ἀχέων, ὦ μοι [u] πάτριον ἄστυ.
αὐτίκα μοι λεπτὴ κόνις [x] ἔσσεται. οἴχεται ἔργον
ἀθανάτων, [y] προθέλυμνα [z] θεμείλια λαομέδοντος.
καί σε πάτερ ὀδύρομαι, οἷά με ἤδη

ἀμφότεροι

a βρυχᾶτο, pro ἐβρυχᾶτο. *b* λίπεν, pro ἔλιπε, altero ι inſerto propter uerſum. *c* ἑ, accuſatiuus eſt nominatiui ἕ. *d* ὀρειμανέος, in montibus furentis, ſeu per mõtes à furore correptis Bacchico celebrati. ab ὄρος καὶ μαίνομαι. *e* κάρη, ſyncope eſt, pro κάρηνον. *f* κυανάμπυκι, nigrã uittam habente, à κυανὸν ſeu κύμα, καὶ ἄμπυξ, hoc eſt, qua hedera ut reticulo ſeu uitta circa caput redimita eſt. * ἀναΐξασα, uerbi ἀΐσσω. *g* δαιμόνιος, diuinum, fortunatũ, miſerumq́ ſignificat: in qua ſignificatione ſæpe reperitur apud Homerum.
h κῶμος, ueteribus propriè commeſſationum deum ſignificabat, quem eleganter depingit Philoſtratus imagine tertia in Iconibus. ſignificat quoq; cœtum commeſſantium iuuenum, & locum commeſſationum. hoc loco pro equo, in quem deſcenderunt Græci, epulaturi de Troianorum bonis. *i* ἀμβολίεργον, per ſyncopen, pro ἀναβολίεργον, ab ἀναβάλλομαι καὶ ἔργον, quæ uox ex uerſu Heſiodi deſumpta eſt: αἰεὶ δ' ἀμβολίεργος ἀνὴρ ἄταισι παλαίει. id eſt, procraſtinatorem ſequuntur damna. *k* θορόντων, lege θορόντων, uerbi θορέω. *l* ὠδίνεσσι, pro ὠδῖσι, ab ὠδίς. *m* νέφη, ſubaudi κατὰ, per nebulas, per caligines: id eſt noctem, cũ aperto equo proſilierint ex aluo eius Græcorum principes. à τὸ νέφος.
n πολυκλαύτοιο, à πολὺ καὶ κλαίω.
o πτολίπορθος, à πτόλις καὶ πέρθω. *p* παρειῶν, genæ. *q* κεχύμενον, lege κεχυμένον, accentu poſito in penultima, uerbi χύομαι, effuſi: ſeu etiam, quod rectius, fuſum pelagus. niſi pro κεχύμενον malis legere κεχυμένου, ut conueniat cum αἵματος. *r* συμπαθέων, condolentium, compatientium. *s* δούρασι, lignis: id eſt, equo cõpacto de lignis. *t* ᾦ, lege ὤ, ſine iota ſubſcripto. *u* πάτριον, lege πατρῷον. *x* ἔσσεται, pro ἔσται. *y* προθέλυμνα, προθέλυμνος frequẽs ſignificat: προθέλυμνα autem aduerbialiter, funditus, radicitus. *z* θεμείλια, pro θεμέλια, cum epentheſi iota.

Errans corde ſacram concutiebat laurum:
Vbiq; uerò mugiebat per urbem, neq; parentes
Neq; amicos curabat: reliquit namq; ipſam uirginẽ pudor.
Non ſic Threſſam mulierem in ſaltibus
Dulcis tibia in montibus culti Bacchi excitauit:
Quæ quidem adeò Baccho excitata, uagabundum oculũ intendit,
Nudum quaſſans caput nigra hedera:
Sic ipſa quidem errabunda mente exiliens
Caſſandra, recenter prodiẽs furebat. Frequẽter aũt comã
Lanians, & pectus, exclamauit furioſa uoce:
O' miſeri (Troiani) quare iſtũ deteſtandũ equũ ducentes,
Miſeri furore agimini, & extremam ad noctem
Properatis, & belli finem, & inexcitabilem ſomnum?
Hoſtium hic equus Martius eſt. Ipſi uerò ſcilicet nunc
Somniorum parturigenes miſeræ Hecubæ partu edentur,
Et deſinet etiam annus qui excidium diſtulit bello ſoluto.
Troianis (enim) adeſt principum (Græcorum) dolus, quos ad bellum
Armis coruſcantibus ſub obſcuriſſimam noctem
Pariet fortis equus. In terrã uerò modò proſilientes (Græci ex equo)
Ad præliũ feſtinabunt (ipſi) conſummatiſſimi bellatores.
Nõ enim equũ conflictantẽ cum partus dolorib. releuãtes
Editis uiris (per) noctem iuuabunt mulieres:
Ipſa uerò Lucina fiet, quæ ipſum (equum) fabricauit.
Ventrem uerò prægnantem aperiens exclamabit
Minerua urbium uaſtatrix, obſtetrix partus luctuoſi (Troianis,)
Atqui purpureum uoluitur intra parietes (Troiæ)
Sanguinis effuſi pelagus, & fluctus cædis:
Vinculaq; nectuntur circa manus miſerarum mulierum
Infinita. Latet uerò ſub equo ignis occultatus. (hem.
Væ mihi propter meos dolores, uæ mihi propter patriã ur
Mox (enim) mihi exiguus cinis erit. periũ (Troia) opus
Deorũ, radicitus (pereunt) fundamenta Laomedontis (aui mei)
Te etiam pater (Priame) lugeo, qualia mihi nunc

ἀμφότεροι [a] πείσεσθε; σὺ μὲν πάτερ οἰκτρὰ [b] δεδουπὼς,
[c] κείσεαι [d] ἑρμείοιο Διὸς μεγάλου παρὰ βωμῷ.
μήτηρ [e] ἀριστοτόκεια, σέο δὲ βροτέης ἄπο μορφῆς
λυσσαλέην ὑπὸ ποσσὶ θεοὶ κύνα ποιήσουσι.
δία Πολυξείνη, σὺ δὲ πατρίδος ἐγγύθι γαίης
κεκλιμένην, ὀλίγον δακρύσομαι. ὡς ὄφελόν τις
Ἀργείων, ὑπὸ σοῖσι γόοις, ὀλέσαι με καὶ αὐτήν.
τίς γάρ μοι χρειὼ βιότου, [f] πλεῖον εἴ με φυλάσσει
οἰκτροτέρῳ θανάτῳ; ξείνη δέ με γαῖα καλύψει.
ποῖα δέ μοι δέσποινα, καὶ αὖ τίνα δῶρα ἄνακτι,
ἀντὶ πόσου κλαμάτην Ἀγαμέμνονι δῶρον ὑφαίνει;
ἀλλ' ἤδη μοι [g] φράζεσθαι, τάδε γνῶστε πάντες,
καὶ νεφέλην [h] ἀπόθεσθε [i] βλαψίφρονος ἄτης.
ῥηγνύσθω [k] πελέκεσσι δέμας [l] πολυχανδέος ἵππου,
ἢ πυρὶ καιέσθω. δολόεντα δὲ σώματα κεύθων
ὀλλύσθω, μεγάλη δὲ πυρὴ Δαναοῖσι γενέσθω.
καὶ τότε μοι δαίνυσθε, καὶ ἐς χορὸν ὀτρύνεσθε,
στησάμενοι κρητῆρας ἐλευθερίης ἐρατεινῆς.
ἡ μὲν ἔφη· τῇ δ' οὔ τις ἐπείθετο. τὴν γὰρ Ἀπόλλων
ἀμφότερον, μάντιν ἀγαθὸν καὶ ἄπιστον ἔθηκεν.
τὴν ὁ πατὴρ ἐνένιπεν, ὁμοκλήσας ἐπέεσσι·
τίς σε πάλιν κακόμαντιν δυσώνυμος ἤγαγε δαίμων,
θαρσαλέην [m] κυνόμυιαν; μάτην δὲ [n] χρεῖος [o] ἅπερ ἔχεις.
οὔπω σε κέκμηκε νόος λυσσώδεϊ [p] νούσῳ,
οὐδὲ παλιφήμων [q] ἐκορέσσατο λαβροσυνάων;
ἀλλὰ καὶ ἡμετέρῃσιν ἐπεσχυμένη θαλίῃσιν
ἤλυθες, ὁππότε πᾶσιν ἐλεύθερον ἦμαρ [r] ἀνῆψεν
ἡμῖν Ζεὺς Κρονίδης, [s] ἐκέδασσε νῆας Ἀχαιῶν;
οὐδέ τι δούρατα μακρὰ τινάσσεται, οὐδέ τι τόξα
ἕλκεται, οὐ ξιφέων πάταγος, σιγῶσι δ' ὀϊστοί·
ἀλλὰ χοροί, καὶ μοῦσαι μελίπνοοι, [t] οἳ δ' ὑπὸ νίκῃ.
οὐ μήτηρ ὑπὸ παιδὶ κινύρεται, οὐδ' ὑπὸ δ' ἦρι
ἄνδρα γυνὴ πέμψασα νέον [u] δακρύσατο χήρη.
ἵππον ἀνελκόμενον δέχεται [x] πολιοῦχος Ἀθήνη,
πρόθυρος [y] τολμήεσσα, σὺ δὲ πρὸ δόμοις θορυβεῖς,
ψεύδεα θεσπίζουσα, καὶ ἄχρηστα σεῖο πόληϊ,
[z] μοχθίζεις ἀτέλεστα, καὶ ἄστυ [*] ἱερὸν μιαίνεις.
[†] ἔρρ' ὄντας. ἡμῖν δὲ χοροί, θαλίαι τε, μολπαί τε.

οὐ γὰρ

a πείσεσθε, uerbi πάσχω, fut. a. med. b δεδουπὼς, præterit. med. particip. uerbi δουπέω.
c κείσεαι, pro κείσῃ, Ionicè.
d ἑρμείοιο, mallem ἑρκείοιο.
e ἀριστοτόκεια, id eſt, quæ optimos liberos peperiſti. f πλεῖον, longius, diutius, amplius.
g φράζεσθαι, lege φράζεσθε.
h ἀπόθεσθε, aoriſt. 2. med. uerbi ἀποτίθημι. i βλαψίφρονος, à βλάπτω καὶ φρὴν. k πελέκεσσι, pro πελέκεσι, ſeu πελέκυσι, nominis πέλεκυς. l πολυχανδέος, à πολὺ καὶ χανδάνω, poetico: ſeu etiã ipſo χάδω, capio. m κυνόμυια, pro ualde impudente ponitur: à cane & muſca, utroq; impudente, compoſita dictio. Significat autem propriè muſcam caninam. n χρεῖος, pro χρέος, à χράω. o ἅπερ ἔχεις, id eſt, quæcunq; profers, quæ habes: ſeu aduerbialiter, ut ſoles, Wie dein brauch iſt. p νούσῳ, pro νόσῳ, cum epentheſi υ. q ἐκορέσσατο, pro ἐκορέσατο, geminato σ, uerbi κορέννυμι. r ἀνῆψεν, accendit. s ἐκέδασσε, leg. ἐσκέδασε. t οἳ δ', lege ὡς δ'. u δακρύσατο, pro ἐδακρύσατο, aoriſt. a. poſito pro præſenti. x πολιοῦχος, urbitenens, urbem ſeruans, cuſtodiensq;. y τολμήεσσα, audax, intrepida. z μοχθίζεις, lege μοχθίζεις. * ἱερὸν, ſacrã, ſeu ſacra & conuiuia celebrantem: ſeu quia deorũ ipſa extitit opus, Neptuni & Apollinis.
† ἔρρ', pro ἔρρε, imperat. uerbi ἔρρω. ſæpe apud Ariſtophanem, ἔρρ' ἐς κόρακας.

Ambo ſuſtinebitis? Tu quidem pater miſerè cadens,
Iacebis apud magnam aram Hercei Iouis.
(*Tu uerò*) ô *mater liberis præſtans, tua de mortali forma*
Dij rabidum canem facient poſt liberos (*interemptos*).
Diuina Polyxena *te quoq; propè patriam terram*
Mactatam paulum lugebo. Vtinam debuiſſet aliquis
Græcorum, poſt tuos luctus me etiam ipſam occidere,
Quæ enim mihi utilitas uitæ eſt huius, ſi me reſeruat lon
Miſeriori morti? Hoſpita nanq; me teget terra. (*gius*
Qualis uerò mihi domina (*erit*) *ipſi etiam regi dona,*
Donum inquam texit Agamemnoni, pro tot laboribus.
*Cæterùm nunc mihi * conſiderate, hæcq; noſcite omnes,*
Et nebulam noxæ inſipientis abſtergite.
Rumpatur ſecuribus corpus ampli equi,
Aut igni comburatur. Hoſtilia uerò corpora occultans
Pereat, & magnus rogus fiat Græcis.
Et tunc mihi conuiuamini, & ad choream excitamini,
Statuentes crateras libertatis amabilis.

* φράζεσθαι, ſeu ut ordo ſit, γνῶτε τάδε (ſubaudito articulo τὰ) φράζεσθαι, noſcite hæc ut conſideretis omnes.

Ipſa quidē (*ſic*) *locuta eſt: ei uerò non quiſquam obtēperabat. Ipſam namq;* Apollo
Simul & bonam uatem & ſuſpectam reddidit.
Eam pater (*Priamus*) *increpuit, minatus uerbis:*
Quis te iterū improbā uatē infauſtus dæmō (*huc*) *adduxit*
Confidentem, impudentia prædita? fruſtra namq; uaticinaris quæcunq; dicis.
Nondum tibi defatigatus eſt animus inſano morbo,
Neq; ſaturatus eſt turpibus furoribus?
Cæterùm etiam noſtris conuiuijs moleſta
Aduenisti, quando omnibus liberum diem exhibuit
Nobis Iupiter Saturnides (&) *diſſipauit naues Græcorū?*
Neq; amplius longæ haſtæ uibrantur, neq; arcus
Intendūtur, nec armorū ſtrepitus (*adeſt*) *ſilēt etiā ſagittæ:*
Verū choreæ, carmina melliſona, ut in uictoria (*adſunt.*)
Non mater propter filium luget, neq; ad pugnam
Mulier uirum iuuenem mittens plorat (*ut*) *uidua.*
Minerua (*uerò*) *tutelaris ſuſcipit equum adductum,*
(*Ipſa*) *uirgo bellicoſa. Tu autem ante ædes proruens*
Mendacia uaticinata, & inutilia patriæ tuæ,
Laboras temerè, & urbem lætam turbas. (*ræ ſint*)
Malè pereas, Nobis uerò choreæ, cōuiuia & carmina (*cu*

οὐ γὰρ ἔτι τροίης ὑπὸ τείχεσι δῶμα λέλειπται,
οὐδ' ἔτι μαντιπόλοιο τεῆς κεχρήμεθα φωνῆς.
ὣς εἰπὼν, ἐκέλευσεν ἄγειν [a] ἰτρόφρονα κούρην,
κευθμῶν [b] εἴσω θαλάμοιο. μόγις δ' ἀέκουσα τοκῆϊ,
πείθετο. [c] παρθενικὴ δὲ περὶ κλιντῆρι πεσοῦσα
[d] κλαῖεν, ὀδυρομένη τὸν ἑὸν μόρον. ἔβλεπεν ἤδη
πατρίδος αἰθομένης ὑπὸ τείχεσι μαρνάμενον πῦρ.
οἱ δὲ πολισσούχοιο θεῆς ὑπὸ νηὸν ἀθήνης,
ἵππον ἀναστήσαντες, ἐΰξεστον ἐπὶ βάθρων,
ἔφλεγον ἱρὰ καλὰ πολυκνίσσων ἐπὶ βωμῶν·
ἀθανάτοις δ' ἀνεδύκον αὐλωύτους ἑκατόμβας.
[e] εἰλαπείνη τ' ἐπίδημος ἔην, καὶ ἀμήχανος ὕβρις,
ὕβρις ἐλαφρίζουσα μέθην [f] λυσιώορος οἴνου.
ἀφραδίη τε [g] βέβυστο, μεθυμοσύνη τε, καὶ μελώη
πᾶσα πόλις. [h] πυλέων δ' ὀλίγοις [i] φυλάκεσσι [k] μεμήλει
ἤδη καὶ γὰρ φέγγος ἐδύετο· δαιμονίη δὲ (λεα,
ἴλιον αἰπεινὴν ὀλεσίπτολις ἀμφέβαλε νύξ.
ἀργείη δ' ἑλένη, πολιὸν δέμας ἀσκήσασα,
ἦλθε δολοφρονέουσα πολυφράδμων ἀφροδίτη.
ἐκ δὲ [l] καλεσσαμένη, προσέφη πειθήμονι φωνῇ·
νύμφα φίλη, καλέει σε πόσις μενέλαος [m] ἀγλώνορ,
ἵππῳ δουρατέῳ κεκαλυμμένος· ἀμφὶ δ' ἀχαιῶν
ἡγεμόνες [n] λοχόωσι τεῶν μνηστῆρες ἀέθλων.
ἀλλ' [o] ἴθι, μή τι μελέτω πριάμοιο γέροντος,
μήτ' ἄλλων τρώων, μήτ' αὐτοῦ δηϊφόβοιο.
ἤδη γάρ σε δίδωμι πολυτλήτῳ μενελάῳ.
ὣς φαμένη θεὸς, αὖθις ἐπέδραμεν. ἡ δὲ δόλοισι
θελγομένη [p] κραδίην, θάλαμον λίπε κηώεντα,
καὶ ὁ δηΐφοβος πόσις εἵπετο. τὴν δὲ [q] κιοῦσαν,
τρωϊάδες [r] ἑλκεχίτωνες ἐθηήσαντο γυναῖκες.
ἡ δ' ὁπότ' [s] ὑψιμέλαθρον ἐς ἱερὸν ἦλθεν ἀθήνης,
ἔστη παπταίνουσα [t] φυὴν δουρήορος ἵππου.
[u] τρεῖς δὲ περιστείχουσα, καὶ ἀργείους ὀρέουσα,
[x] πάσσας [y] ἠϋκόμους ἀλόχους [z] ἐνόμαζεν ἀχαιῶν
φωνῇ λεπταλέῃ, τοὶ δ' ἔνδοθι θυμὸν [a] ἄμυσσον,
ἀλγεινῇ κατέχοντες [b] ἐελγμένα δάκρυα σιγῇ,
[c] ἀπέμεναι μενέλαος ἐπεὶ ἔκλυε τυνδαρεώνης.

κλαῖε

a ἰτφρόφρονα, aliud ſapientem & ſentientem, nō id quod probabat Priamus. b εἴσω, pro ἔσω, cum epentheſi iota.
c παρθενὴ, lege παρθενίη, ſeu παρθενικὴ. d κλαῖεν, pro ἔκλαιε. e εἰλαπείνη, lege εἰλαπίνη. f λυσιώορος, uiros, uires, roburq; ſoluente.
g βέβυστο, pro ἐβέβυστο, uerbi βύομαι. h πυλέων, pro πυλῶν, Ionicè. i φυλάκεσσι, pro φύλαξι. k μεμήλει, pluſquamperfect. med. uerbi μέλομαι, pro ἐμεμήλει, abiecto augmento. l καλεσσαμένη, pro καλεσαμένη, geminato σ.
m ἀγλώνορ, quaſi ἄγαν ἀνήρ.
n λοχόωσι, pro λοχῶσι, uerbi λοχάω, cum epentheſi ο.
o ἴθι, imperatiuus uerbi εἶμι, τὸ πορεύομαι. p κραδίην, pro καρδίαν, per metatheſin.
q κιοῦσαν, particip. præſentis uerbi κίω. quod in particip. præſenti acuit ultimam, quemadmodum idem faciunt ἰὼν & ἰὼν, uerbi εἶμι καὶ εἶμι. r ἑλκεχίτωνες, ad uerbum, trahiueſtes. s ὑψιμέλαθρον, altiſdomum. t φυὴν, naturam, indolem. u τρεῖς, lege τρίς.
x πάσσας, pro πάσας.
y ἠϋκόμους, pulchricomas.
z ἐνόμαζεν, pro ὠνόμαζε, abiecto augmento. a ἄμυσσον, pro ἤμυσσον. b ἐελγμένα, pro εἰλγμένα, diphthongi reſolutione uerbi εἴλομαι, compreſſas lachrymas, contractas.
c ἀπίμεναι, pro ἀπεῖν.

Nõ enim amplius Troiæ ſub mœnibus metus relictus eſt,
Neq; amplius indigemus uatidica tua uoce.
Sic locutus, iuſsit abducere deſipientem uirginem,
Intra penetralia thalami. Vix uerò (&) inuita patri
Obtemperabat. Virgineum autem in lectum procidens
Plorabat, cognoſcens ſuum fatum. Videbat (enim) iam
Patriæ ardentis in mœnibus graſſantem ignem.
Ipſi uerò (Troiani) ſub templum deæ Mineruæ
Equum conſtituentes, in bene firmatis fundamentis,
Comburebant ſacrificia pulchra in odoratis aris:
Immortales uerò reſpuebant ingratas hecatombas.
Porrò conuiuium erat populare, & magnus luxus,
Luxus prouocans ebrietatem (ex) uino molles faciente:
Stultitia uerò ebrietate & tumultu ſepulta fuerat
Tota ciuitas, portarum uerò paucis cuſtodib. cura fuerat,
Et iam lumen (ſolis) occidebat: diuina uerò nox
Vrbi exitium afferens circumdedit Ilium excelſum,
Argiuæ autem Helenæ (canum corpus ſibi adaptans)
Apparuit Venus prudens (&) doloſa.
Euocans uerò uoce blanda compellauit: (re præſtãs,
Nympha dilecta, uocat te maritus (tuus) Menelaus robo-
Equo (in) ligneo abſconditus: in (ipſo nanq;) Græcorum
Duces, tuorum certaminum proci, inſidioſe latent.
Cæterùm abi, neq; cura tibi ſit ſenis Priami,
Neq; aliorum Troianorum, neq; etiam ipſius Deiphobi.
Iam enim te reddi (tempus eſt) laborioſo Menelao.
Sic locuta Dea (Venus) iterum receſsit. Ipſa autem (Hele-
na) dolis (iſtis)
Oblectata corde, thalamum reliquit odoratum,
Ipſe etiã Deiphobus eam ſequebatur. Ipſam uerò euntem
Mulieres Troianæ longis ueſtibus indutæ ſunt admiratæ.
Porrò ipſa quando ſublime ad templum uenit Mineruæ,
Stetit contemplata opificium præſtantis equi.
Ter uerò circumiens, & Græcos compellans,
Omnes formoſas uxores Græcorum nominabat
Voce ſubmiſſa. Ipſi uerò (Græci) intra (equũ) animũ affli
Cõtinentes triſti ſilẽtio dolẽtes lachrymas: (gebant,
Menelaus (præcipuè) quando audiuit Helenam loqui.
Flebat

κλαῖε δὲ τυδείδης μεμνημένος αἰγιαλείης.
οὔνομα δ' ἐπτοίησεν ὀδυσῆα πηνελοπείης.
ἄντικλος, ὅτε κέντρον ἐδέξατο λαοδαμείης,
μῦθον δ' ἀμείβεσθαι ἀνέβαλλετο γῆρυν ἀνοίξας·
ἀλλ' ὀδυσεὺς [a]κατέπαυτο, καὶ ἀμφοτέρας [b]θαλάμοισιν
ἀμφιπεσὼν ἐπίεζεν, ἐπειγόμενον στόμα [c]λῦσιν.
[d]μύστακα δ' ἀρρήκτοισιν [e]ἀλυκτοπέδῃσι [f]μεμαρπὼς,
εἶχεν ὑπὸ κρατερῶς. ὁ δ' [g]ἐπάλλετο χερσὶ [h]πιδάεις,
φθόγγων ἀνδροφόνοιο πελώρια δεῖγμα σιωπῆς.
καὶ τὸν μὲν λίπεν ἆσθμα φερέσβιον. οἱ δέ μιν ἄλλοι
δάκρυσι λαθριδίοισι κλαύσαντες ἀχαιοί,
κοῖλον ὑποκρύψαντες ἐν ἰσχίον [i]ἔνθεσαν ἵππου,
καὶ χλαῖναν [k]μελέεσιν ὑπὲρ νεκροῖσι βαλόντες.
καὶ νύ κεν ἄλλον ἔθελγε γυνὴ δολόμητις ἀχαιῶν,
εἰ μή οἱ [l]βλοσυρῶπις ἀπ' αἰθέρος αὐτίκα
παλλὰς ἐπηπείλησε, φίλου δ' ἐξήγαγε νηοῦ,
μούνη [m]φαινομένη. στερρὴν δ' ἀπεπέμψατο φωνήν·
[n]δειλὴν, [o]τεό [p]μάχεις [q]αὐτροσύναι [r]τε φρεσί,
καὶ πόθος [s]ἀλοτρίων λεχέων, καὶ κύπριδος ἄτης;
οὔπω δ' οἰκτείρεις πρότερον πόσιν, οὐδὲ θύγατρα
ἑρμιόνην ποθέεις, ἔτι δὲ τρώεσσιν ἀρήγεις;
χάζεο, καὶ θαλάμων ὑπερώϊον [t]εἰσαναβᾶσσα,
σὺν πυρὶ μειλιχίῳ [u]ποτιδέχνυσο νῆας ἀχαιῶν.
ὣς φαμένη, κενεὴν ἀπάτην [x]ἐκέδασσε γυναικός.
καὶ τὴν μὲν [y]θάλαμόνδε πόδες φέρον. οἱ δὲ χοροῖο
παυσάμενοι, καμάτοις [z]βεβαρυότες, [a]ἤριπον ὕπνῳ.
καὶ δή που φόρμιγξ ἀνεπαύσατο. [b]κεῖτο δὲ κάμνων
ἄλλος ὑπὸ κρητῆρι. κύπελλα δὲ πολλὰ χυθέντα,
αὐτομάτως [c]ῥέεσκε καθελκομένων ἀπὸ χειρῶν.
ἡσυχίη δὲ πόλιν [d]κατεβόσκετο, νυκτὸς ἑταίρη.
οὐδ' ὑλακὴ σκυλάκων ἠκούετο· πᾶσα δὲ σιγὴ
[e]εἱστήκει καλέουσα φόνον [f]πνείουσαν ἀϋτήν.
ἤδη δὲ τρώεσσιν ὀλέθριον ἦλθε τάλαντον
ζεὺς ταμίης πολέμοιο· μόγις δ' ἐλέλιξεν ἀχαιούς.
[g]χάζετο ἰλιόθεν, λυκίης ὑπὸ πίονα νηόν,
ἀχνύμενος μεγάλοις ὑπὸ τείχεσι φοῖβος ἀπόλλων.
αὐτίκα δ' ἀργείοισιν ἀχιλλῆος παρὰ τύμβον
ἀγγελίην ἀνέφαινε Σίνων εὔφεγγεϊ δαλῷ.

παννυχίη

a κατέπαυτο, *syncope est, pro* κατεπαύετο, *uerbi* παύομαι. *b* θαλάμοισιν, *lege* παλάμῃσιν.
c λῦσιν, *lege* λῦσαι, *impediens ſoluere, ſeu ut aperiret os.*
d μύστακα. μύσταξ, *labrũ ac barbam menti ſignificat.* *e* ἀλυκτοπέδῃσι, *ab* α, λύω, καὶ πέδη. *id eſt, uinculis indiſſolubilibus.*
f μεμαρπὼς, *præterit. med. particip. uerbi* μάρπτομαι. *g* ἐπάλλετο, *pro* ἐπάλλετο, *abiecto augmento.* *h* πιδάεις, *lege* πνιδάεις.
i ἔνθεσαν, *pro* ἐνέθεσαν. *k* μελέεσι, *pro* μέλεσι, *geminato* ε.
l βλοσυρῶπις, *à* βλοσυρὸν καὶ ὤψ.
m φαινομένη, *apparẽs.* *n* δειλήν, *lege* δειλαίν. *o* τεό, *pro* σοῦ.
p μάχεις, *lege* μίχεις. *q* αὐτρισύναι, *lege* αὐδροσύναι.
r τί, *lege* σί. *s* ἀλοτρίων, *leg.* ἀλλοτρίων. *t* εἰσαναβᾶσσα, *pro* βᾶσα, *geminato* σ, *uerbi* βῶμι.
u ποτιδέχνυσο, *pro* προσδέχνυσο, *imperat. præſ. paß. uerbi* δέχνυμαι. *x* ἐκέδασσε, *pro* ἐσκέδασε, *expuncto primo* σ, & *geminato altero, utroq; autem propter uerſum.* *y* θάλαμόνδε, *aduerb. ad locum ſignificans.*
z βεβαρυότες, *præterit. med. particip. uerbi* βαρύνομαι. *a* ἤριπον, *aoriſt. 2. uerbi* ἐρείπω, *ceciderunt ſomno, ad uerbum, ſeu ſomno ſuperati.* *b* κεῖτο, *pro* ἔκειτο. *c* ῥέεσκε, *pro* ἔρρει, *poeticè, cũ epentheſi quoq; iota, uerbi* ῥέω. *d* κατεβόσκετο, *depaſcebatur.* *e* εἱστήκει, *pluſquamperfect. med. uerbi* ἵστημι.
f πνείουσαν, *pro* πνέουσαν, *cum epentheſi iota.* *g* χάζετο, *pro* ἐχάζετο.

Flebat etiam Tydides, recordatus Aegialeæ.
Nomen uerò Penelopes fecit (flere) Vlyſſem.
Anticlus aũt quando accepit ſtimulũ (amoris) Laodamiæ,
Solus parabat reddere uocem reſponſoriã, aperiens (os):
Sed Vlyſſes compeſcuit (ipſum) & ambabus manibus
Irruens uerberabat, impediens oris ſolutionem:
Labrum autem firmis uinculis comprehendens, (cæſus,
Tenebat fortiter. Ipſe uerò (Anticlus) inſurgebat manib.
Effugiturus immania uincula lethalis ſilentij.
Et ipſum quidem reliquit ſpiritus uitalis. Ipſi uerò alij ipſum
Lachrymis tacitis flentes Græci,
Sepelientes impoſuerunt in cauam coxendicem equi,
Et ueſtem inijcientes frigidis membris.
Enimuero etiam alium Græcorũ mouiſſet doloſa Helena,
Si non ipſi horrendo aſpectu de cœlo occurrens
Pallas, comminata fuiſſet, & dilecto (de) tẽplo eduxiſſet,
Sola affata. duram uerò emiſit uocem:
Improba tu, huc uſq; tuæ te libidines agunt,
Et deſiderium alienorum lectorum, & Veneris noxa?
Nondũ uerò miſeraris priorẽ maritũ (Menelaũ), neq; filiã
Hermionem deſideras: adhuc' ne Troianis opitularis?
Abi, & thalamorum tabulatum ingreſſa,
Cum igne amico excipe naues Græcorum.
Sic locuta, uanã deceptionẽ Helenæ remouit. [à chorea
Et eã quidẽ ad thalamũ pedes ferebãt. Ipſi aũt (Troiani)
Deſinentes, laboribus defatigati, inciderunt in ſomnum.
Cithara etiam requieuerat. iacebat uerò feſſus
Alius apud craterem: multa uerò pocula infuſa
Spontè defluebant de manibus dormientium.
Quies uerò noctis comes, iterum occupabat (homines),
Neq; latratus catulorum audiebatur. Omnis uerò tacitè
Steterat (Troia) aduocans ſpirantem clamorem cædium.
Iam uerò Troianis uenit (ferens) exitiale talentum
Iupiter belli gubernator: uix uerò uertit Græcos.
Diſceſſit (autem) ab Ilio ad illuſtre templum Lyciæ
Phœbus Apollo, triſtatus propter ampla mœnia (Troiano
Mox uerò apud tumulũ Achillis, Græcis, [rum).
Signum oſtendit Sinon, lucente face.

παννυχίη δ' [a]ἑταρόισιν ὑπὲρ θαλάμοιο καὶ αὐτὴ
δαιδαλέης Ἑλένη, χρυσέην ἀπεδείκνυτο πεύκην.
ὡς δ' ὁπότε πλήθουσα πυρὸς γλαυκοῖο σελήνη,
οὐρανὸν αἰγλήεντα κατεχρύσωσε προσώπῳ,
οὐχ ὅθ' ὑπὸ γλωχῖνας ἀεξομένοιο [b]κεραίης
πρωτοφανὴς ὑπὸ μηνὸς ἀνίσταται ἄσκιον ἀχλύν,
ἀλλ' ὅτε κυκλώσασα ἐπίτροχον ὄμματος αἴγλην,
ἀντιτύπους ἀκτῖνας ἀφέλκεται ἠελίοιο·
τοίη μαρμαίρουσα θεραπναίη τότε νύμφη,
[c]οἴνοπα πῆχυν ἀνεῖλκε, φίλον πυρὸς ἡνιοχῆα.
οἱ δὲ σέλας πυρσοῖο μετήορον ἀθρήσαντες,
νῆας ἀνεκρούσαντο παλιγνάμπτοισι [d]κελεύθοις,
ἀργαλέοι σπεύδοντες. ἅπας δ' ἠπείγετο ναύτης,
δειλαίης πολέμοιο τέλος διζήμενος εὑρεῖν.
οἱ δ' αὐτοὶ πλωτῆρες [e]ἔσαν, κρατεροί τε μαχηταί,
ἀλλήλοις τ' ἐκέλευον. [f]ἐλαυνόμεναι δ' ἄρα νῆες
ὠκύποροι κραιπνῶν ἀνέμων ταχυπειθέϊ ῥιπῇ,
Ἴλιον εἰσανέποντο Ποσειδάωνος ἀρωγῇ,
ἔνθα δὴ τὸ πρότερον [g]κίον. οἱ δ' [h]ἐλέλειφθεν
ἱππῆες κατόπισθεν, ὅπως μὴ τρώϊοι ἵπποι
λαὸν ἀνασείσωσιν ἐγειρόμενοι χρεμετισμῷ.
οἱ δ' ἕτεροι γλαφυροῖο διὰ ξυλόχοιο θορόντες,
[i]τευχησταὶ βασιλῆες, ἀπὸ δρυὸς οἷα μέλισσαι,
αἵτ' ἐπεὶ οὖν ἔκαμον πολυχανδέος ἔνδοθεν [k]ἵππου
κηρὸν ὑφαίνουσαι μελιηδέα φωλάδι τέχνῃ,
ἐς νομὸν [l]αἰγυάλοιο, καὶ ἄνθεσιν ἀμφιχυθεῖσαι
νύγμασι [m]πημαίνουσα παρασχόντας ὁδίτας·
ὡς Δαναοὶ κρυφίοιο λόχου κληῖδας [n]ἀνέντες,
[o]θρῶσκον ὅθι τρῶές τε, καὶ ἐς ἔτι κοῖτον ἔχοντας
χαλκείῳ θανάτοιο κακοῖς [p]ἐκάλυψεν ὀνείροις.
[q]νήχετο δ' αἵματι γαῖα, βοὴ δ' [r]ἄληκτος ὀρώρει
τρώων φθινόντων· [s]ἐσσεύετο δ' Ἴλιος [t]ἱδρῷ
πιπτόντων νεκύων. [u]τοὶ δ' ἀνδροφόνοι κολεσυρτῶ
[x]εὔζονοι, ἔνθα καὶ ἔνθα μεμηνότες οἷα λέοντες,
σώμασιν [z]ἀρτιφάτοισι γεφυρώσαντες ἀγυιάς.
Τρωϊάδες δὲ γυναῖκες ὑπὲρ τεγέων ἀΐσσαι,
αἱ μὲν ἐλευθερίης ἔραζ' ἔτι [a]διψῶσαι,
αὐχένας εἰς θάνατον δηΐοις [b]ἐπέβαλλον ἀκοίταις.

αἱ δὲ

a ἑταρόισιν, pro ἑταίροις, expuncta ſubiunctiua. b κεραίης, pro κεραίας, apicis cornu ſui. c οἴνοπα, habentem uini aſpectum, ſynecdochicὼs, ſeu colorē. d κελεύθους, ad itinera, ad nauigationem. e ἔσαν, pro ἦσαν, uerbi εἰμί. f ἐλαυνόμεναι, pro ἐλαύνονται. g κίον, pro ἀνέκιον, ſimplici poſito pro compoſito. h ἐλέλειφθεν, pro ἐλελείφθησαν, quemadmodū ſuprà ſimile exemplum in hoc tempore habuimus. i τευχηστὰι, lege τευχησταί. k ἵππου, in capſa excauata & capaci, in morem alui equinæ. l αἰγυάλοιο, lege αἰγιάλοιο. m πημαίνουσα, lege πημαίνουσαι. n ἀνέντες, aoriſt. 2. particip. uerbi ἀνίημι. o θρῶσκον, pro ἔθρωσκον. p ἐκάλυψεν, lege ἐκάλυψαν. q νήχετο, pro ἐνήχετο. r ἄληκτος, lege ἀλάληκτος, ſeu ἀλάλητος, indelebilis. Cōſtabit etiam, ſi δ' non cum apoſtropho, ſed integrè δὲ ſcripſeris. s ἐσσεύετο, pro ἐσεύετο, geminato σ. t ἱδρῷ, lege ἱδρῷ. niſi uolueris ἱδρὼ legere, cum συναιρέσει. u τοὶ δ', pro οἱ δ'. x εὔζονοι, leuis armaturæ milites, pro εὔζωνοι, ω in ο mutato propter uerſum, Die leicht gerüſte knechte, à ζώνη, ſuccincti, expediti. y μεμηνότες, præterit. med. part. uerbi μαίνομαι. z ἀρτιφάτοισιν, ab ἄρτι ἤ σφάττω. a διψῶσαι, pro διψῶσαι, uerbi διψάω. b ἐπέβαλλον, ſubijciebāt, ſubmittebāt.

Per totã quoq; noctẽ ſocijs(Græcorũ) è thalamo ipſa etiã
Formoſa Helena, lucidam oſtendebat facem.
Quemadmodum aũt quando luna plena lumine ſplendido
Cœlum ſplendidum illuſtrauit facie(ſua),
Non uerò quando exacuens cuſpides cornuum
Recẽs orta ſub mẽſis(initiũ) reſuſcitat umbroſam caliginẽ:
Verùm quando circulo cõplens orbicularẽ ſplendorẽ oculi
Oppoſitos ſolis radios detrahit: [(ſui)
Talis radians tunc nympha Therapnæa
Formoſum cubitum ſuſtulit, amicum gubernatorem facis,
Ipſi uerò lumen ſublime lampadis conſpicientes,
Naues detruſerunt recuruis inſtrumentis (ad) iter
Græci properantes. Omnis uerò urgebat nauta
Triſtis belli cupiens exitum reperire:
Ipſi uerò ijdem & nautæ erant, & fortes bellatores,
Sibiq; inuicem animos addebãt. Cæterùm naues impulſæ,
Citæ, celeri flamine uelocium uentorum,
Ad Ilium peruenerunt, Neptuni auxilio,
Vnde prius receſſerant. Ipſi uerò relicti ſunt
Equites poſt tergum, ne Troiani equi
Populum ſuſcitarent, excitantes hinnitum.
Ipſi uerò alij è concauo equo proruentes
Bellatores reges, quemadmodum è quercu apes,
Quæ poſtquam laborarunt in aluearì capaci
Ceram dulcem contexentes occulta arte, [circũfuſæ
Ad pabulum littoris(cuiuſdam proficiſcuntur), & florib.
Aculeis lædunt prætereuntes uiatores:
Sic Danai occulti doli repagula remouentes,
Irruerunt in Troianos, & adhuc lectum tenentes
Oppreſſerunt malis ſomnijs æneæ mortis. (tur
Natabat aũt ſanguine terra, clamor etiã immẽſus excitaba
Troianorum fugientiũ: quaſſabatur namq; ſacrum Ilium
Cadaueribus cadentibus. Ipſi uerò cruento tumultu
Milites hinc et inde cũ furore ruẽtes, quemadmodũ leones
Corporibus recens interẽptis, quaſi ponte ſtrauerũt uias.
Troianæ uerò mulieres in tectis audientes(tumultum,)
Aliæ quidem adhuc libertatem amabilem ſitientes,
Colla ad necem porrigebant miſeris maritis.

αἱ δὲ φίλοις ἐνὶ παισὶ χελιδόνες οἷά τε κοῦφαι
μητέρες ὠδύροντο. νέη δέ τις ἀσπαίροντα
ἠΐθεον κλαύσασα, θανεῖν ἐσπούδαζε καὶ αὐτή.
οὐδὲ δρυκτήτοισιν ὁμοῦ δεσμοῖσιν ἐπεδῆσαι
ἤθελεν, ἀλλ᾽ ἐχόλωσε καὶ οὐκ ἐθέλοντα φονῆα.
καὶ ξυνὸν [a] λέχος [b] ἔσχεν ὀφειλομένῳ παρακοίτῃ.
πολλαὶ δ᾽ ἠλιτόμηνα καὶ ἄπνοα τέκνα φοροῦσαι,
γαστρὸς ὠμοτόκοιο χύδην ὠδῖνα μεθεῖσαι,
[c] ῥιγεδαναὶ συμπαισὶν ἀπεψύχοντο καὶ αὐταί.
παννυχίη δ᾽ ἐχόρευσεν ἀνὰ πτόλιν οἷα θύελλα,
κύμασι παφλάζουσα [d] πολυφλοίσβου πολέμοιο,
αἵματος ἀκρείτοιο μέθης [e] ἐπίκωμος Ἐνυώ.
σὺν δ᾽ Ἔρις [f] οὐρανομήκας ἀναστήσασα [g] καρήνων
ἀργαλέους [h] ὀρόθυνεν· ἐπεὶ καὶ φοίνιος Ἄρης,
ὀψὲ μὲν, ἀλλὰ καὶ ὣς ἑτεραλκέα νίκην
ἦλθε φέρων Δαναοῖσι, καὶ ἄλλοτε πρὸς ἄλλον ἀρωγὴν,
ἴαχε γλαυκῶπις ἐς ἀκρόπολιν Ἀθήνη,
αἰγίδα κινήσασα Διὸς σάκος. ἔτρεμε δ᾽ αἰθὴρ,
Ἥρης ἐπερχομένης. ἐπεὶ δ᾽ [i] ἔβραχε γαῖα βαρεῖα,
παλλομένη [k] τριόδοντι Ποσειδάωνος ἄνακτος.
ἔφριξε δ᾽ Ἀΐδης, χθονίων δ᾽ ἐξέδραμε θώκων,
ταρβήσας μή πού τι Διὸς χωσαμένοιο [l] μέγα,
πᾶν γένος ἀνθρώπων κατάγῃ [m] ψυχοστόλος Ἑρμῆς.
πάντα δ᾽ ὁμοῦ [n] κεκίνητο, φόνος δέ τις ἄκριτος [o] ἦεν.
[p] τὴν μὲν γὰρ φεύγοντας ἐνὶ σκαιῇσι πύλῃσι,
[q] κτεῖνον [r] ἐφεστιόωντας, ὁ δ᾽ ἐξ εὐνῆς ἀνορούσας,
τεύχεα μαστεύων, [s] δνοφερῇ [t] πεκάππεσεν αἰχμῇ.
καί τις ὑπὸ σκιόεντι δόμῳ [u] κεκρυμμένος ἀνὴρ,
ξεῖνος ἐὼν ἐκέλευσεν, [x] ὀϊόμενος φίλον εἶναι,
νήπιος, οὐ μὲν ἔμελλεν ἐνὶ [y] ἠῒ φωτὶ [z] μιγῆναι,
[a] ξείνια δ᾽ ἐχθρὰ [b] κόμισσεν. ὑπὲρ τέγεος δέ τις ἄλλος,
μήπω παπταίνων τε, θοῷ δ᾽ ἐπέπηγεν ὀϊστῷ.
καί τινες ἀλγυρῷ κραδίην [c] βεβολιότες οἴνῳ,
ἐκπλαγέες ποτὶ δ᾽ ὕπνον ἐπειγόμενοι καταβῆναι,
κλίμακος [d] ἐξελάθοντο, καθ᾽ ὑψηλῶν τε μελάθρων
[e] ἔκπεσον [f] ἀγνώοντες ἐπ᾽ αὐχενίοις δὲ λυθέντες,
ἀστραγάλοις ἰάγησαν ὁμοῦ δ᾽ ἐξήρυγον οἶνον.
πολλοὶ δ᾽ εἰς ἕνα χῶρον ἀολλέες ἐκτείνοντο
μαρνάμενοι.

a λέχος, lectum. b ἔσχεν, aoriſt. 2. uerbi σχέω. c ῥιγεδαναὶ, terribiles, horribiles, horrore terroreq́; perculſa: ipſæ miſeræ, frigentes & rigentes metu. d πολυφλοίσβου, apud Homerum maris eſt epitheto à ſono. φλοῖσβος nanq́; ſonitum ſpumamq́; ſignificat.
e ἐπίκωμος, comeſſatrix ſitis, ſanguinis, infiniti belli. is enim ordo eſt eius uerſus. f οὐρανομήκας, cælum pertingentia, ab οὐρανὸς καὶ τὸ μῆκος. g καρήνων, capitum, excelſa capitum. h ὀρόθυνεν, pro ὠρόθυνεν, abiecto augmento. i ἔβραχε, uerbi βράχω. k τριόδοντι, à τρεῖς καὶ ὀδοὺς. l μέγα, adiectiuo neutro poſito aduerbialiter. m ψυχοστόλος, à ψυχὴ καὶ στέλλω. n κεκίνητο, pro ἐκεκίνητο, pluſquam perf. paſſ. uerbi κινέομαι. o ἦεν, pro ἦ, erat, cum paragoge εν.
p τὴν, leg. τοὺς. q κτεῖνον, pro ἔκτεινον. r ἐφεστιόωντας, leg. ἐφεστιῶντας, pro ἐφεστηκότας, Ionicè. eſt namq́; præt. Med. uerbi ἐφίστημι. s δνοφερῇ, obſcuram, quam non uidebat in noctis caligine. t πεκάππεσεν, pro πεκατέπεσεν, per ſyncopen uerbi πίπτω. u κεκρυμμένος, leg. κεκρυμμένος, uerbi κρύπτομαι.
x ὀϊόμενος, pro οἰόμενος, diphthongo ſoluta propter uerſum.
y ἠῒ, datiuus, ab ἠὺς ἠέος.
z μιγῆναι, aoriſt. 2. paſſ. infinit. uerbi inuſitati μίγομαι. a ξείνια, pro ξένια. b κόμισσεν, pro ἐκόμισεν. c βεβολιότες, leg. βεβοληότες, pro βεβοληκότες, Ionicè uerbi βολέω. d ἐξελάθοντο, aoriſt. 2. Med. uerbi λήθομαι.
e ἔκπεσον, pro ἐξέπεσον. f ἀγνώοντες, leg. ἀγνώσσοντες.

Ipſæ uerò ſuper charis liberis uelut hirundines expeditæ
Matres lugebant. Iuuencula uerò quæpiam palpitantem
Iuuenem deplorans, mori feſtinabat etiam ipſa:
Neq; unà ſequi bello captos uinctos
Volebat, uerùm irritauit (contra ſe) inuitum hoſtem,
Et commune ſepulchrum ſortita eſt cum proprio marito.
Multæ uerò geſtantes fœtus [a] *immaturos, necdū uitales,*
[b] *Effundentes partum* [c] *imperfectū uentris* [d] *abortientis,*
Et ipſæ efflabant animam horribiliter cum liberis.
Per noctem uerò totā tripudiauit per urbem quaſi turbo,
Vndis æſtuans tumultuoſi belli,
Sanguinis immenſi ſitim ſitiens Bellona.
Simul etiam Contentio, excelſa ſuſcitans capita,
Græcos concitabat: poſtea etiam cruentus Mars,
Serò quamuis, ueruntamen etiam ſic [e] *alternantē uictoriā*
Venit afferens Græcis, & auxiliū uni nō ſemper præſens.
Inſonuit (etiam) uerſus arcem cæſia Minerua,
Aegidem concutiens Iouis clypeum. tremuit etiam æther,
Iunone approperante. poſtea uerò inſonuit (etiā) terra am
Quaſſata tricipite mucrone Neptuni. [pla
Horruit uerò Pluto, ac cucurrit è ſedibus terreſtribus,
Metuens ne fortè Ioue iraſcente ualde, (curius,
Vniuerſum genus hominū deducat animarū deductor Mer
Omnia enim ſimul quaſſata fuerāt, cædesq; immēſa erat.
Hos enim fugientes ad Scæas portas
Interfecerunt aſtantes. alius uerò è lecto ſurgens,
Armaq; quærens, incidit haſtæ inexpectatæ.
Alius etiam uir in domo umbroſa abſconditus
Exiſtens, hoſpitem nominauit (hoſtē) putans hoſpitē eſſe,
Stultus (ipſe) non quidē futurus erat miſceri cū bono uiro,
Ac xenia inimica abſtulit. In tecto uerò alius quiſpiam,
Nondum circumſpiciens, ueloci concidit iaculo.
Alij etiam ſauciati cor triſti uino,
Exterriti ad tumultum, feſtinantes deſcendere,
Gradum obliti fuerant. de altis itaq; tabulatis
Deciderunt inſcij: ſoluti uerò collaribus
Vertebris, [f] *fracti ſunt: ſimul etiā uinum in uomitu* [g] *exijt,*
Multi uerò in uno loco frequentes interficiebantur,

a ἠλιτόμηνα, nondum completi ſecundum menſes, ante abſolutos mēſes editi, ab ἀλιτεῖν καὶ μὴν. b μεθεῖσαι, effundentes, dimittentes ex utero, non retinentes, propter terrores, motus uehementiſsimos, qui & pellendi & trudendi uim habent maximam. Aoriſt. 2. uerbi μεθίημι. c ὠμοτόκοιο, crudum quiddam, nondum maturum edentis, parientis. d χύδην, aduerbialiter, ſparſim, fuſim. e ἑτεραλκέα, frequēs eſt epithetō apud Homerū, quod uictoria modò his modò alijs contingat, roburq; ſuppeditet: ab ἕτερον καὶ ἀλκή. Apud eundem Homerum eſt, νίκη δ' ἐπαμείβεται ἄνδρας. Ex eadem cauſa Martem quoq; ἀλλοπρόσαλλον nominat, q. nunc his nunc alijs adſit. ξυνὸς (γὰρ) ἐνυάλιος καί τε κτανέοντα κατέκτα quemadmodū ab eodem de Marte id ſcriptum reperitur.

f ἐάγησαν, pro ἤγησαν, Aoriſt. 2. paſſ. reſoluta uocali longa in duas breues, uerbi ἄγνυμι, ſeu potius obſoleti ἄγομαι, frangor. g ἐξήρυγεν, uerbi ἐρεύγω, ſeu etiam ἐρύγω: utrumq; namque dicitur.

μαρνάμενοι. πολλοὶ δὲ διωκόμενοι, περὶ πύργων
ἤριπον ἐς ἀΐδαο, πανύστατον ἅλμα θορόντες.
παῦροι δὲ στεινῆς διὰ κοιλάδος, οἷά τε φῶρες,
πατρίδος ὀλλυμένης ἔλαβον, χειμῶνα φυγόντες.
οὐδ᾽ ἐν τῷ πολέμῳ καὶ ἀχλύϊ λαχόντων, ᵃἀθλεῖοι,
ἀνδράσι νικωμένοις, καὶ οὐ φεύγουσιν ὁμοῖοι,
ᵇπίπτον ἐπ᾽ ἀλλήλοισι. πόλις δ᾽ οὐ ᶜχάνδανε λύθρον,
ἀνδρῶν χηρεύουσα, πολυπλήθουσά τε νεκρῶν.
οὐδ᾽ ἔτι ᵈφαδωλής ἐγίγνετο, φοιταλέη δὲ
ἀρχομένοις, μάστιγι ᵉφιλαγρύπνοιο κυδοιμοῦ.
οὐδὲ θεῶν ὄπιν εἶχον ἀθεσμοτάτης ὑπὸ ῥιπῆς,
ἀθανάτων δ᾽ ἔχθραινον ᶠἀπενθίας αἵματι βωμούς.
οἰκτρότατοι δὲ γερόντων ἀτιμοτάτοισι φόνοισιν,
οὐδ᾽ ὀρθοὶ κτείνοντο, χαμαὶ δ᾽ ἱκετήσια ᵍγοῦνα
ʰθανόμενοι, πολιοῖσι κατεκτείνοντο ⁱκάρησιν.
πολλὰ δὲ νήπια τέκνα μινυνθαδίων ὑπὸ μαζῶν
μητρὸς ἁρπάζοντο, καὶ οὐ νοέοντα, τοκήων
ἀμπλακίας ἀπέτινον. ᵏἀνημελ δὲ γάλακτος
παιδὶ μάτην ˡὀρέξασα χοὰς ἐκόμισε τιθήνη.
οἰωνοί τε, κύνες τε, κατὰ πτόλιν ἄλλοθεν ἄλλοι,
ἥμεροι, πεζοί τε, συνέστιοι ἐλαπιναστάι,
αἷμα μέλαν πίνοντες, ἀμείλιχον ᵐἔλκον ἐδωδήν.
καὶ τῶν μὲν κλαγγῇ φόνον ⁿἐπήεον· οἱ δ᾽ ᵒὑλάοντες,
ἄγρια κοπτομένοισιν ἐπ᾽ ἀνδράσιν ὠδύροντο,
ᵖνηλέες, οὐδ᾽ ᵠἀλέγιζον ἑοὺς ʳεὐρύοντας ἄνακτας.
ˢτῶ δὲ γυναῖκα ᵗνέως ἐπὶ δώματα Δηϊφόβοιο
ᵘστελέχεσιν, Ὀδυσσεύς τε, καὶ ξυγχαίτης Μενέλαος,
καρχαρέοισι λύκοισιν ˣἐοικότες, οἵθ᾽ ὑπὸ νύκτα
χειμερίην ʸφονόωντες, ἀσημάντοις ἐπὶ μήλοις
οἴχονται, κάματον δὲ κατατρύχουσι νομήων.
ἔνθα δύω προεόντες, ἀπειρεσίοισιν ᶻἐμίχθεν
ἀνδράσι ᵃδυσμενέεσσι· νέη δ᾽ ᵇἠγέρετο χάρμη,
τῶν μὲν ἐπορνυμένων, τῶν δ᾽ ὑψόθεν ἐκ θαλάμοιο
βαλλόντων ᶜλιθάσσεσσι καὶ ὠκυμόροισιν ὀϊστοῖς.
ἀλλὰ καὶ ὡς ὑπόβροπλα ᵈκαρήατα ᵉπυργώσαντες
ἀῤῥήκτοις ᶠκορύθεσσι, καὶ ἀσπίσι κυκλώσαντες,
ᵍεἰσέθορον μέγα δῶμα καὶ ἀντίβιον μετ᾽ ὅμιλον,

θύρας

a ἀθλεῖοι, pro ἄθλιοι, cum epenthesi ι, propter uerſum. b πίπτον, pro ἔπιπτον. c χάνδανε, pro ἐχάνδανε. d φαδωλὴ, lege φειδωλή. e φιλαγρύπνοιο, amantis uigilias, non ſinentis dormire. f ἀπενθίας, luctu carentes. g γοῦνα, pro γόνατα: inde γούνατα, Ionicè: & γοῦνα, Atticè.
h θανόμενοι, uerberantes.
i κάρησι, lege κάρησι, ab ὁ κάρα. k ἀνημελ, lege ἀνήμελκτος, uerbi ἀμέλγομαι. l ὀρέξασα, lege ὀρέγουσα. m ἔλκον, pro εἷλκον, abiecto augmento.
n ἐπήεον, lege ἐπῄεσαν, acceſſerant. eſt enim pluſquamperfect. med. uerbi εἶμι, τὸ πορεύομαι.
o ὑλάοντες, pro ὑλῶντες, uerbi ὑλάω. p νηλέες, immiſericordes, ſine miſericordia exiſtentes, ἀ νηλής. q ἀλέγιζον, pro ἠλέγιζον. r εὐρύοντας, lege εὐρυῶπας, quod frequens eſt epitheton Iouis apud Homerum.
s τῶ, lege τὼ, ut ſit dualis nominatiuus. t νέως, lege νέω, dualiter. u στελέχεσιν, pro στελέχεσι, ἀ τὸ στέλεχος. x ἐοικότες, cum proſthesi ε, præterit. med. uerbi εἴκω. y φονόωντες, pro φονῶντες, cum epenthesi ο, uerbi φονάω: mortem alterius appeto.
z ἐμίχθεν, pro ἐμίχθησαν, ut bis ſuprà: Bœotorum conſuetudine, uerbi obſoleti μίγομαι. a δυσμενέεσσι, pro δυσμενέσι. b ἠγέρετο, lege ἠγείρετο, uerbi ἀγείρομαι. c λιθάσσεσσι, pro λιθάσι, ἀ λιθὰς λιθάδος. d καρήατα, cũ epenthesi η, pro κάρατα, ἀ κάρας κάρατος. e πυργώσαντες, munientes, cingẽtes ſe quaſi turribus. f κορύθεσσι, pro κορύθεσι, ἀ κόρυς κόρυθος. f εἰσέθορον, aoriſt. b. uerbi θορέω.

Pugnantes.Multi uerò fugati de turribus
Deciderunt in Plutonis (domũ) poſtremũ ſaltũ ſaltantes,
Pauci uerò in anguſta ualle,quemadmodum fures
Patria pereunte latuerunt,tempeſtatem(belli) fugientes.
* *Alij uerò neq; in bello neq; in nocte hoſtem ſortiti,*† *mi-*
Viris natantibus & non fugientibus ſimiles, [ſeri,
Cadebant ſuper ſe inuicem.Vrbs uerò nõ capiebat cruorẽ,
Viris orbata,& repleta cadaueribus.
Neq; clementia aliqua erat,inſania ſed(aderat)
Accedentibus(Græcis)flagello nocturni tumultus.
Neq; deorum metum habebant iniquiſſimo præ impetu:
Hoſtiliter etiã maculabãt ſanguine lætas aras immortaliũ.
Miſerrimi uerò ſenes iniquiſsimis cædibus
Non ſtantes necabantur,ſed humi ſupplicia genua
Abijcientes,canis interficiebantur capitibus.
Multi etiam infantes liberi de [a] *mortalibus uberibus*
Matris rapiebantur,& [b] *infantes quamuis parentum*
Delicta luebant: ac lac nondum exhauſtum prorſus
Infanti fruſtra præbens mater [c] *mortem conſecuta eſt.*
Aues uerò,canesq;,per urbem aliunde alij
Aereæ,terreſtresq;, domeſtici comeſſatores,
Cruorem atrum bibentes, horrendum carpſerunt cibum.
Ac aliorũ quidẽ cædẽ latratu accedẽtes: alij uerò latrãtes
Iuxta uiros hoſtiliter interemptos lugebant,
Immites (ipſi) neq; reuerebantur ſuos potentes dominos.
Duo uerò iuuenes (propter Helenam) ad ædes Deiphobi,
Vlyſſes,et bene comatus Menelaus,ſtipitib.(properabãt)
[d] *Frendentibus lupis ſimiles,quiq; ſub noctem*
Hybernam graſſantes in oues incuſtoditas
Abeunt,ac laborem paſtorum conſumunt.
Ibi duo quamuis exiſtentes,infinitis congreſſi ſunt
Viris hoſtilibus.noua uerò excitabatur pugna,
Alijs quidem irruentibus,alijs uerò ex alto è thalamo
Iacientibus lapidibus,& funeſtis iaculis.
Atqui etiam ſic excelſa capita munientes
Robuſtis galeis,& clypeis circumdantes,
Irruperunt(in)amplam domum(Deiphobi): & obuiam
quidem turbam,

Foresq;

* ἰδ᾽, *lege* οἱ δ᾽.

† *id eſt, Si qui Troiani non ſortiti fuiſſent congreſſum cum hoſtibus, ipſi ſimiles non fugientibus, ſed natantibus in ſanguine, terroribus, metu, malis, cædibus & periculis, ſuper ſe inuicem cadebant, à ſeipſis interfecti.*

a μινυνθαδίων, *breui tempore durantibus, apud Homerum eſt hominum breuis æui epitheton. ut de Hippothoo Simoiſioq;,* μινυνθάδιος δέ οἱ αἰών.

b νήπια, *nondũ rationis compotes, nõ iudicio præditi, nihil intelligentes adhuc per ætatem.*

c χρεὼς, *fortè legendum* χρέος, *debitum, fatum, mortem, quam omnes Deo naturæq; debemus. Naſcentes (namq;) morimur, finisq; ab origine pendet: ut in uerſu Manilij indicatum eſt.*

d καρχαρόδουσι, *aſperis.* καρχαρόδους, *canis eſt epitheton apud Heſiodum.*

a ἐδάϊζεν, diuidebat, uerbi δαΐζω, aperiebat, diſſecabat.
b συνεξέχεε, aoriſt. a. purè formatus, pro ξυνεξέχευε, uerbi χέω ſeu χεύω. c χολάδεσσιν, pro χολάσι. d λελασμένος, lege λελασμένος, uerbi λήθομαι. e ἱπποσυνάων, artis ſeu peritiæ equitandi. f ἕπετο, pro εἵπετο, abiecto augmento. g αἰδομένη, lege ἀχθομένη. h μιμνήσκετο, pro ἐμιμνήσκετο. i κεκμηῶτα, pro κεκμηκότα, uerbi κάμνω, Ionicè. Iones nanq; ante uocales plerunq; expellunt conſonantes. k κτάνε, pro ἔκτανε. l ἀπωσάμενος, uerbi ὤθομαι. m λιτάων, pro λιτῶν. n ᾐδέσθ', pro ᾐδέσθη, aoriſt. a. paſſ. uerbi αἰδέομαι.
o ἀπὸ ἧς, de qua canicie, ſcilicet Priami. p ἀπεκλάσσεν, lege ἀπέκλασσεν, uerbi κλάζω. q γέροντος, ſenem ſcilicet Priamum reueritus eſt, neq; canos eius, quos habuit ſimiles cũ canis Pelei, aui Neoptolemi, patris Achillis.
r ἐφείσατο, uerbi φείδομαι.
s ἔσσεσθαι, pro ἔσεσθαι, eſſe, fieri.
t ὁππότε, pro ὁπότε, geminato π.
u ἐ ων, lege ἠλιβάτων. x μέλος, filium, membrũ, partem, ἀπόσπασμα, ἀπόῤῥωγα corporis ſui.
y αἴας οἰλῆος, Aiax Oilei filius.
z υἷα, ab υἱός. a ἐπένασσε, aoriſt. a. geminato σ. b ἐτελείετο, Hemiſtichium eſt Homeri, mox in initio Iliad. poſitum lib. 1.
c ἔδεκτο, pro ἐδέδεκτο, pluſquam perfect. paſſ. uerbi δέχομαι.
d πρηεῖα, lege πραεῖα. e κεχηνότι, præt. med. uerbi χαίνομαι.
f δέξατο, pro ἐδέξατο.

θύρας τε δ' ἀμαλεῖς ^a ἐδάϊζεν ὀδυσσεύς.
ἀτρεΐδης δ' ἑτέρωθεν ὑποτμήξαντα διάξας
δηΐφοβον κατέμαρψε, μέσην κατὰ γαστέρα τύψας
ἧπαρ ὀλισθηρῇσι ^b συνεξέχεε ^c χολάδεσσιν.
ὣς ὁ μὲν αὐτόθι κεῖτο ^d λελασμένος ^e ἱπποσυνάων.
τῷ δ' ^f ἕπετο τρομέουσα δυσεκτήτης παράκοιτις,
ἄλλοτε μὲν χαίρουσα κακῶν ἐπὶ τέρμασι μόχθων,
ἄλλοτε δ' ^g αἰδομένη, τότε δ' ὀψέ περ ὡς ἐν ὀνείρῳ,
λαθρίδιον στενάχουσα, φίλης ^h μιμνήσκετο πάτρης.
αἰακίδης δὲ γέροντα νεοπτόλεμος βασιλῆα,
πήμασι ^i κεκμηῶτα παρ' ἑρκείου ^k κτάνε βωμοῦ,
οἶτον ^l ἀπωσάμενος πατρώϊον, οὐδὲ ^m λιτάων
ἔκλυεν, οὐ πολιῆς ὁρώμενος ὁμήλικα χαίτην
^n ᾐδέσθ', ^o ᾗς ἄπο θυμὸν ^p ἀπεκλάσσεν, οὐδ' ^q γέροντος,
καί περ ἐὼν βαρύμηνις, ^r ἐφείσατο τὸ πρὶν ἀχιλλεύς.
σχέτλιος, ἦ μὲν ἔμελλεν καὶ αὐτόποτμος ὁμοίως
^s ἔσσεσθαι παρὰ βωμὸν ἀληθέος ἀπόλλωνος
ὕστερον, ^t ὁππότε μιν ζαθέου δυσλήμονα νηοῦ
δελφὸς ἀνὴρ ἐλάσας, ἱερῇ κατέπεφνε μαχαίρῃ.
ἡ δὲ κυβιστήσαντα δι' ^u ἐ   ων ἀπὸ πύργων
χειρὸς ὀδυσσῆος ὀλοὸν ^x μέλος ἀθρήσασα
ἀνδρομάχη, μινύωρον ἐκώκυεν ἀστυάνακτα.
κασσάνδρην δ' ἤγαγεν ^y οἰλῆος ταχὺς αἴας,
παλλάδος ἀχράντοιο θεῆς ὑπὸ γοῦνα πεσοῦσαν.
ἡ δὲ βίην ἀνένευσε, καὶ ἦτορ, τε προόθεν ἀρήγων·
αὐθ' ἑνὸς ἀργείοισιν ἐχώσατο πᾶσιν ἀθήνη.
αἰνείαν δ' ἔκλεψεν, καὶ ἀγχίσην ἀφροδίτη,
οἰκτείρουσα γέροντα, καὶ ^z υἷα. τῆλε δὲ πάτρης
αὐσονίην ^a ἐπένασσε. θεῶν δ' ^b ἐτελείετο βουλή,
ζηνὸς ἐπαινήσαντος, ἵνα κράτος ἄφθιτον εἴη
παισί, καὶ υἱωνοῖσιν ἀρηϊφίλης ἀφροδίτης.
τέκνα δὲ καὶ γενεὴν ἀντήνορος ἀντιθέοιο
ἀτρεΐδης ἐφύλαξε, φιλοξείνοιο γέροντος,
μειλιχίης προτέρης μεμνημένος, ἥ ῥα τραπέζης
κοινῆς, ἥ μιν ^c ἔδεκτο γυνὴ ^d πρηεῖα θεανώ.
δειλὴ λαοδίκη, σὲ δὲ πατρίδος ἐγγύθι γαίης
γαῖα πολυπτύξασα, ^e κεχηνότι ^f δέξατο κόλπῳ.
οὐδέ σε θησείδης ἀκάμας, οὐδ' ἄλλος ἀχαιῶν

ἤγαγε

Foreſq; ſtupendas ſuperauit Vlyſſes.
Atrides uerò aliunde armatum inſecutus,
Deiphobum excepit, & per medium uentrem feriens,
Simul effudit epar(cum) lubricis inteſtinis.
Sic ipſe quidem(Deiphobus) iacebat, oblitus fortitudinis.
Eum aũt ſequebatur tremens haſta acquiſita uxor(Helena)
Aliquando quidem gaudens propter fines malorũ laborũ,
Aliquando uerò triſtata. tuncq;, ſerò quamuis, ut in ſomnio,
Clanculum gemens, caræ recordabatur patriæ.
Aiacides porrò Neoptolemus ſenem regem Priamum
Malis confectum interfecit, apud Herceiam aram,
Necem ulciſcens paternam: neq; preces
Exaudiuit, non Pelei uidens æqualem caniciem
Reueritus eſt, de qua uitam abſtulit: neq; ſenem(Priamum)
(Cui) quãuis uehemẽs exiſtens pepercerat antea Achilles:
Improbus (ipſe Pyrrhus) utiq; debebat etiã ſimiliter(ipſe)
Perire apud arã ueracis Apollinis [eodem * fato
Poſtea, quando ipſum diuini ut hoſtem templi
Delphicus uir irruens, interfecit ſacro gladio.
Ipſa uerò præcipitatum de altis turribus
Manu Vlyßis miſerum filium conſpicata
Andromache, paruum lugebat Aſtyanacta.
Caſſandram uerò ſtuprauit Oileus fortis Aiax,
Ad genua procidentem Palladis caſtæ deæ. [cis):
Ipſa aũt(Pallas) opẽ abnuit et robur, antea opitulata (Græ
Propter unum enim Minerua Græcis omnibus ſuccenſuit.
Cæterùm Aeneã & Anchiſen ſuſtulit clã Venus, [tria
Miſerata ſenẽ(Anchiſen) et filiũ(Aeneã:) procul uerò à pa-
Italiã habitare fecit. ac deorũ ſic perficiebatur decretum,
Ioue(id) approbante, ut imperium æternum eſſet
Filijs & nepotibus Martiæ Veneris.
Liberos uerò & familiam Antenoris diuini,
Hoſpitalis ſenis, Atrides ſeruauit,
Recordatus humanitatis prioris & menſæ
Communis, qua ipſum excepit uxor(eius) blanda Theano.
Te uerò miſera Laodice, prope patriam terram
Terra complexata, hiante ſuſcepit ſinu.
Neq; te Theſides Acamas, neq; alius Græcorum

* αὐτόποτμος, *eiuſdem fati: id eſt, debebat cadere ipſe Pyrrhus ad aram in Delphis, quemadmodum ipſe interfecerat ad arã Iouis Priamũ, non reueritus Iouem ſupplicum defenſorem.*

ἤγαγε ληϊδίην· ἔθανες δ' ἅμα πατρίδι γαίῃ.
πᾶσαν δ' οὐκ ἂν ἔγωγε μόθου χύσιν ἀείσαιμι·
μυστάων ὅδε μόχθος, ἐγὼ δ' ἅπερ ἵππον, [a] ἐλάσσω
τέρματος [b] ἀμφιέλισσαν ἐπιψαύουσαν ἀοιδήν.
ἄρτι γὰρ [c] αὐτολίηθεν [d] ἀπόσσυτος ὠκεανοῖο,
ἠρέμα λευκαίνουσα κατέγραφεν ἠέρα πολλήν,
νύκτα διαρρήξασα [e] μιαιφόνον ἱππότις ἠώς·
οἱ δ' [f] ἐπ' ἀγαλλομένοισι πολέμου ὑπεραυχέϊ νίκῃ,
πάντοθι [g] παπταίνεσκον ἀνὰ πτόλιν, εἴ τινες ἄλλοι
κευθόμενοι φεύγουσι φόνου πανδήμιον ἄτην.
ἄλλοι μὲν [h] δέδμηντο λινῷ θανάτοιο [i] πανάγρῳ,
ἰχθύες ὡς ἁλίῃσιν ἐνὶ ψαμάθοισι χυθέντες.
ἀργεῖοι δ' ἐκ μὲν μεγάρων [k] νεοτευχέα κόσμον
ἐξέφερον, νηῶν ἀναθήματα. πολλὰ δ' ἐρήμων
ἥρπαζον θαλάμων κειμήλια. σὺν δὲ γυναῖκας
ληϊάδας σὺν παισὶν [l] ἄγον [m] ποτὶ νῆας ἀνάγκῃ.
τείχεσι δ' ἢ [n] πτολίπορθον ποτὶ φλόγα θωρήξαντες,
ἔργα ποσειδάωνος ἐκ συνέχευον ἀϋτμῇ.
αὐτοῦ καὶ μέγα σῆμα φίλοις ἀστοῖσιν [o] ἐτύχθη,
ἴλιος αἰθαλόεσσα. πυρὸς δ' [p] ὀλεσίπολιν ἄτην
ξάνθος ἰδὼν [q] ἔκλαυσε [r] γόων, ἁλιμυρέα πηγήν.
οἱ δὲ πολυξείνης ἐπὶ τύμβιον αἷμα χέοντες,
μῆνιν [s] ἱλασσόμενοι [t] τεθνειῶτος αἰακίδαο.
τρωϊάδας δὲ γυναῖκας ἐλάγχανον· ἄλλα τε πάντα
χρυσὸν ἐμοιρήσαντο, καὶ ἄργυρον· οἱ δὲ βαθείας
νῆας ἐπαχθίσαντες, ἐρευγομένου διὰ πόντου
ἐκ τροίης [u] αἴροντο, μόθον [x] τελέσσαντες ἀχαιοί.

ΤΕΛΟΣ.

a ἐλάσσω, pro ἐλάσω, geminato σ. b ἀμφιέλισσαν, leg. ἀμφιελίσσην. c αὐτολίηθεν, pro αὐτοπολίηθεν, per ſyncopen. d ἀπόσσυτος, uerbi ἀποσεύομαι, σ geminato propter uerſum. e μιαιφόνον, leg. μιαίφονον, contaminatam cædibus. f ἐπ' ἀγαλλομένοισι, leg. ἐπαγαλλόμενοι, ut una ſit uox, immodicè, ſupra modum exultantes. g παπταίνεσκον, pro ἐπάπταινον. h δέδμηντο, pro ἐδέδμηντο, pluſquam perfect. paſſ. uerbi δέμομαι: id eſt, mortui cæſi fuerant.
i πανάγρῳ, morte omnes uenante, nemini parcente. k νεοτευχέα, recens paratum factum. l ἄγον, pro ἦγον. m ποτὶ, pro πρὸς. n πτολίπορθον, urbem Troiam uaſtantem, à πόλις καὶ πέρθω. o ἐτύχθη, uerbi τεύχομαι. p ὀλεσίπολιν, geminato σ, uerbi ὀλέω καὶ πόλις. q ἔκλαυσε, à κλαίω. r γόων, lege γοῶν, uerbi γοάω. s ἱλασσόμενοι, pro ἱλασόμενοι, geminato σ, uerbi ἱλάσκομαι. t τεθνειῶτος, pro τεθνεῶτος, ſeu τεθνηκότος, Ionicè, uerbi θνήσκω. Iones expellunt κ, & mutant deinde longum η in breues ſeu α ſeu ε. u αἴροντο, imperfect. uerbi αἴρομαι.
x τελέσσαντες, pro τελέσαντες, geminato σ.

Abduxit captiuam: mortua ſed es cum patria terra.
Non uerò ego omnem belli calamitatem poſſem canere:
Muſarum(nanq;)is labor eſt. Ego uerò quemadmodum e-
quum, impellam
Cantionem impulſam terminum contingentem.
Atqui iam ab oriente proruens Oceano
Paulatim albeſcens deſcripſit multum aeris,
Aurora a equeſtris, noctem diſsipans funeſtam:
Ipſi uerò (Græci) exultantes glorioſa uictoria belli,
Omnes luſtrabant per urbem, ſi qui alij
Latentes fugerent popularem cædis calamitatem.
Alij quidem uincti fuerant laqueo uniuerſali mortis,
Fuſi quemadmodum piſces in marinis littoribus.
Græci autem ex ædibus recentem ornatum
Efferebant, nauium ornamenta. multa quoq; ex deſertis
Aedibus rapiebant clinodia. Simul etiam mulieres
Captiuas cum liberis ducebant ad naues uiolenter.
Contra mœnia uerò flammam uaſtatricem armantes
Opera Neptuni una confuderunt flamma.
Ibi etiam magnum ſepulchrum dilectis ciuib. factum eſt,
Troia incenſa. Ignis uerò uaſtatricem noxam
Xanthus ſalſus fluuius intuitus, fleuit plorando.
Ipſi uerò (Græci) Polyxenes b ſanguinem fundentes ad
ſepulchrum Achillis,
Iram placantes (erant) mortui Aeacidæ.
Troianas porrò mulieres ſortiebantur. Cæterùm etiam
omnium
Aurum diuiſerunt & argentum, quibus profundas
Naues onerantes, per mare grauiſonum
E' Troia ſoluebant, bellum finientes Achiui.

a ἱππότις, ab equis in curru uecta. Lunæ enim, quemadmodum etiam ſoli, à poetis ſui attribuuntur equi, ſui currus, propter motū.

b ἐπὶ τύμβιον, leg. ἐπιτύμβιον, ut una ſit dictio, ſepulchralē ſanguinem fundentes Achilli, nece ſeu mactatione Polyxenes.

FINIS.

Troia quo tẽpore à Græcis fuerit capta.

Troiam autem captam eſſe à Græcis 24 die menſis Aprilis, multi magni nominis Græci ſcriptores prodidere: anno ante Chriſtum natũ 1183, annis 432 ante initiũ urbis Romæ: authore Plutarcho in Camillo, quum pugnatum eſſet annis decem, menſibus ſex, diebus duodecim, ueluti id à Darete Phrygio memoriæ eſt proditum. Cæterùm ſcribit idem author qui ei bello interfuit, corruiſſe ex Argiuis toto belli tempore, octingenta octuagintaſex millia: ex Troianis uerò uſque ad oppidum proditum, ſexcenta ſeptuagintaſex millia: hoc eſt, utrinq; concidiſſe ſcribit quindecies centena & ſexagies duo hominum millia: quo numero neſcio an cæſorum alicubi in quocunq; etiam bello maior legatur numerus. De Xerxe quidem, rege Perſarum potentiſsimo & opulentiſsimo, ex Iuſtino, Trogi Pompeij abbreuiatore, nouimus, quòd decies centena hominum millia in Græciam duxerit, qui exercitus à Græcis cæſus ac funditus deletus eſt, cũ ipſe Xerxes turpiſsima fuga in cymba piſcatoria uix eſſet elapſus: ipſe, inquã, cuius exercitum Gręcia uix capere potuit, qui bellum etiam indixit mari, fluminibus atque montibus, ac qui telorum ſuorum multitudine paulo antè lumen ſolis obſcurauerat. φιλέει γαρ ὁ θεὸς τὰ ὑπερέχοντα πάντα κολούειν· οὐ γαρ ἐᾷ φρονέειν μέγα ὁ θεὸς ἄλλον ἢ ἑωυτὸν, Herodotus libro 7. Tametſi idem autor, hiſtoriæ parens, (ut uocari ſolet) de multo maiori numero, fidem etiam omnem excedente, ſcripſerit libro 7. his quidem uerbis: quingentas & uiginti octo myriadas, & tria millia ducentos & uiginti uiros, id eſt, quadragies bis centena hominum millia, octuagies ter hominum millia, ducentos & uiginti uiros, duxit Xerxes Darij filius, uſque ad Thermopylas Græciæ, ſaluos & incolumes. ubi Græca ſic habent: πεντηκοσίας τε μυριάδας καὶ εἴκοσι καὶ ὀκτὼ, καὶ χιλιάδας τρεῖς, καὶ ἑκατοντάδας δύο ἀνδρῶν ἤγαγε ξέρξης ὁ δαρείου μέχρι σηπιάδος καὶ θερμοπυλέων. Ibidem ſubdit Herodotus, quòd mulierum pinſentium, ac pallacum, ac ſarcinas geſtantium hominũ, numerum nemo potuerit comprehendere: qui ſi ad calculum reuocandus fuiſſet, haud futurus erat ſuperiori inferior. ut rectè ab eodem ſcriptum ſit, omnium exercituum hunc multo maximum extitiſſe, neq; omnes exercitus alios, qui nunquam in mundo conſcripti ſunt, cum eo potuiſſe conferri: qui tamẽ totus, quantus quantusq; etiam ille fuit, à parua Græcorum manu cæſus, in Græcia obtritus

Numerus eorum qui toto Troiani belli tempore utrinq; ceciderũt.

Xerxis regis Perſici exercitus, ſecundum Iuſtini narrationẽ.

Xerxis copiæ, ſecundum Herodotum.

Xerxis exercitus omnium qui unquam conſcripti ſunt maximus.

tritus eſt. Et ſic, *Hæc toties optata exegit gloria pœnas*: quemadmodum Iuuenalis ſcripſit, dum eandem expeditionem ridere ac ſuggillare uoluit, Satyra 10. Sic Plutarchus etiam ſcriptum reliquit de Alexandro, qui de ſumma imperij decertans cum Dario rege Perſico, tum cecidit tum cæpit decem & centena hoſtium millia. Ac de Zærah Æthiope cæſo cum uniuerſo exercitu, ab Aſa rege Iudæ, Scriptura etiam meminit. fuerũt autem eius copiæ, quæ contra Iudam ducebantur, mille millia אֶלֶם אֲלָפִים *χίλιαι χιλιάδες*, libro Paralipomenon 2. cap. 14 ſecundum Hebræa Biblia, Græca uerò cap. 7 eiuſdem libri.

Alexander in exercitu Darij regis Perſarũ cæcidit decies centena hoſtiũ millia.

Exercitus Zarah conſtans ex mille millibus, cæſus ab Aſa rege Iudæ.

In bello uerò Hieroſolymitano, quod Veſpaſianus & Titus pater cum filio geſſerunt contra Iudæos, Romanis rebelles, toto obſidionis tempore interijſſe ſcribit Ioſephus Græcus lib. 7 *ἁλώσεως*, undecies centũ millia, *τουτέστι μυριάδας ἑκατὸν καὶ δέκα*. hæc enim Græci Ioſephi uerba ſunt, in quo & Ioſippus Hebræus & Ioſephus ſimiliter Hebræus conueniunt: ſiue ille idem ſit cum Græco, ſiue ab eo alius atque diuerſus. numerant enim uterque mille millia, & centum millia: qui numerus à ſuperiori nihil uariat, ſed in omnibus eſt idem, cum mille & centum millia, undecies centena millia contineant: niſi quòd ipſi Hebraicè eius belli hiſtoriam ſcribentes, Hebraicè quoque loquantur, quemadmodum ſuprà ex Biblijs mille millia eadem phraſi retulimus. Eum interfectorum in iſto bello numerum Nicephorus Calliſtus in ſua *ἁλώσεως ἱερουσαλὴμ* ſynopſi, ex Ioſepho facta, his uerſibus complexus eſt:

In bello Hieroſolymitano interierũt undecies centũ hominũ millia.

Ioſephus & Ioſippus Hebræi conueniunt cum Græco Ioſepho, in numero cæſorum.

Summa interfectorum in bello Hieroſolymitano.

οἱ μὲν θανόντες ἦσαν μυριάδες δέκα
πρὸς τοῖς ἑκατὸν, ἐν πάσῃ μάχῃ λέγω.
οἱ δ' αἰχμάλωτοι μυριάδες ἐννέα,
σὺν ἑπτὰ σχεδῶς τοῦ λαοῦ χιλιάσιν.

Petrus Galatinus etiam ex ueterum Hæbræorum commentarijs, ac libris Thalmudicis, in opere de Arcanis catholicæ ueritatis refert, ſub Hadriano Cæſare interfectos eſſe in Bitter, ſiue Beryto (quæ urbs Syriæ eſt, cuius Ioſephus & Ioſippus etiam meminerunt) quadragies quinquies centena Iudæorũ millia: cum paulo antè ab eodem Alexandriæ ingenti clade eſſent affecti, propterea quòd duce Barcozba, ſeu Bencozba (utroque namque modo legitur) defectionem pararent. De quo numero tametſi ambigere quis poſſet, propterea quòd nec Romani ſcriptores, nec alij quicunque (quod ego quidem meminiſſe queam) eius tam ſtupendi ac prius nunquam auditi cæſorum numeri meminerint: tamen id qui hæc prodiderunt,

Quadragies quinquies centena Iudæorũ millia interfecta in Beryto Syriæ oppido.

Troianum excidium quid moneat. diderunt, monere uoluerũt, quòd Deus peccata nec uelit, nec probet, ſed ea ſuo tempore grauiſsimè & puniat et ulciſcatur. quod tum Troiani & Thebani belli hiſtoria indicant: tum etiam id docent probantq́; , quæ à Ioſepho de excidio & ultima uaſtatione Hieruſalem literis ſunt mandata.

ὀ μὲν σχέτλια ἔργα θεοὶ μάκαρες φιλέουσι,
ἀλλὰ δίκην τίουσι, καὶ αἴσιμα ἔργ' ἀνθρώπων. ipſi ſcilicet,
ἀνθρώπων ὕβριν τε καὶ εὐνομίην ἐφορῶντες. Odyſſ.ρ,& Iliad.ξ

FINIS *Appendicis.*

77c 815

EXPOSITIO POEMATIS TRYPHIODORI DE ILII EXCIDIO, EX

optimis quibuſq; Græcis atq; Latinis autoribus conſcripta, in quibus omnia quæ lectorem remorari poſſe uiſa ſunt, plana ac perſpicua redduntur, ac potior pars hiſtoriæ Troianæ exponitur, cum autorum etiam & locorum citatione, ex quibus uberior ſingulorum expoſitio petitur:

OPERA ET STVDIO MICHAELIS NEANDRI SORAVIENSIS.

T*ερμα.*) Alij poetæ ab aliorum deorum dearumq; inuocatione ordiuntur: ipſe Calliopeam Muſarum unam inuocat. Muſas namq; nouem, de quibus apud Heſiodum in Theogonia, cum Apolline, antiquitas Muſicæ, literis atq; doctrinę præfecit. Simul autem hæc inuocatio propoſitionem præſentis operis complectitur. dicit namq; Poeta, ſcripturum ſe, quem euentum & exitum bellum illud decennale, quod ad Troiam à Græcis Barbarisq; geſtum eſt, tandem acceperit: & quòd Troia dolo equi Troiani ſit expugnata, captique dolis lachrymisq; coactis (Troiani.) Quos neq; Tydides, nec Lariſſæus Achilles, Non anni domuere decem, non mille carinæ. Virg. 2 Aeneid. Ac, Dolus an uirtus quis in hoſte requirat? ut ibidem dicitur. Vide prouerb. Si leonina nō ſufficit, uulpina aſſuenda.

ἔργον ἀθήνης.) Id eſt, quod fabricauerat faber Epeus, de inſtinctu Mineruæ, quæ partes Gręcorum fouebat, irata Troianis: quòd à Paride in iudicio dearum ſpreta ac neglecta eſſet. Tametſi Dictys Cretenſis ſcribat libro 5 hiſtoriæ belli Troiani, cui ipſe ſpectator interfuit, factum eum equum de conſilio Heleni uatis, Priami F.) qui ad Græcos ultrò profugerat, exoſus Troianorū ſcelera) quòd fatale eſſet, equo Troiá capi.

Equus Troianus à Græcis exædificatur, de conſilio Heleni, Priami filij.

πολὺν μῦθον ἀνεῦσα.) Cupio enim paucis dicerę, quomodo Troia exacto decennio tandē capta, ſolo ſit æquata: cū alij ante me idem Argumentum pluribus expoſuerint. ut Q. Calaber in Paralipomenis Homeri, ubi lib. 12. 13. & 14 toti ſcripti ſunt de capta urbe, eaq; uaſtata. Alij etiam, quorum ſcripta, ut iam olim amiſſa, ab Athenæo, Stephano & alijs quibuſdam, ac Græcorum poetarum interpretibus non ſemel citantur.

Qui libri Calabri ſcripti ſint de capta urbe Troia.

ἤδη μὲν.) Narratio, quæ ſubditur inuocationi, cum propo-

 ſitione.

clem in Aiace μαστιγοφόρῳ, Ouid.13.lib.Metamorphoſ. Homerus etiam eius meminit lib.Odyſſeæ λ.

ἕκτορος ἑλκυθμοῖσιν.) filij Priami, Troianorum præſtantiſsimi & fortiſsimi: quem Pindarus etiam celebrat, ut τροίας ἄμαχον ἀστραβῆ τε κίονα, id eſt, Troiæ inexpugnabilem firmamq; columnam: 2 Olympiorum. Erat is namq; μέγα χάρμα πόλει τε καὶ παντὶ δήμῳ, ἐπίσκοπός τε καὶ σὺν χωλὴ κατὰ ἄστυ, πᾶσί τε ὄνειαρ τρωσί τε καὶ τρῳῆσιν κατὰ πόλιν. Iis enim nominibus ſubinde honeſtare ſolet ipſum Homerus, admirãdus huius quoq; uiri præco, 22 & 24 Iliados, tum etiam in quampluribus locis alijs in eodem opere. Eum interfecit tandem Achilles: à quo currui alligatus, miſerè fœdatus ac raptatus eſt per terrã, aſpectantibus id miſeris parentibus de muro Troiano. Homer.lib.Iliad.χ. tametſi id refutet Plato. Id imitatum Alexandrum Magnum ſcribit Curtius lib. 4, dum Betim præſidem Gazæ urbis Perſicæ, traiectis loris per talos uiuentis ipſius, ac ad currum religatum, circa eandem urbem ab equis raptari præcepit: gloriante Alexandro, Achillem, à quo genus ipſe deduceret, imitatũ ſe eſſe, pœna de hoſte capienda. Cæterùm eo interfecto tantum per totam Troiam luctum atq; clamorẽ exauditũ fuiſſe ſcribit Dictys lib.3, ut aues etiam clamore conſternatæ, ex alto in terram prolapſę deciderint. Cuius rei exempla ſimilia aliquotiens leguntur apud Plutarchum in Vitis, ſemel etiam apud Euripidem in Phœniſsis: qua re, clamores immẽſos, gaudium quoq; & luctum non uulgarem, ipſi ſcriptores ſignificare uoluerunt.

Laus Hectoris.

Hector ab Achille interemptus crudeliſsimè raptatur.

Alexander Magnus currui alligatum uiuum raptari præcipit Gazæ urbis præſidem.

Interfecto Hectore, eiulationibus Troianorũ immenſis aues conſternatæ, in terram delabantur.

ἐπιδήμιον ἄλγος.) Id eſt, non tantum lugebant Hectorem, & alios Troianos, præſtantes uiros interfectos: ſed etiam alios belli ſocios, qui aliunde Troianis auxilio uenerant.

σαρπηδόνα.) Lyciæ regem, natum ex Ioue & Laodamia Bellerophontis filia. Hom. Iliad.lib.16. Herodotus autem in Polymnia, Europæ eum filium fecit, ac Minois fratrem. Interijt is, interfectus à Patroclo. Homer.Iliad.lib.π. Virg.Aeneid.li.1.

μενοιτιάδαο.) Menœtiadæ: hoc eſt, Menœtij filij. Homerus Iliados lib.λ.

ῥῆσον μὲν θρῆικες.) Rheſus Thracum rex fuit, qui cum magna Thracum copia ſubſidio Troianis ueniens, prima mox nocte ex itinere defeſſus, in ipſis tentorijs ab Vlyſſe ac Diomede eſt interemptus. Dictys Cretenſis lib.2. Virg.Aeneid.1. Homer.Iliad.κ. Euripides etiam in Rheſo.

Rheſus Thracum rex quomodo interemptus.

μέμνονος.) Memnon filius fuit Tithoni (fratris Laomedõtis)

 & Au-

Aurora interfecto filio, mœrore perculſa, tenebras inducit orbi.

& Auroræ, rex Aethiopum (Dictys lib.4. Homerus Odyſſ.λ. Virg.1. Aeneid.) interfectus ab Achille. Calaber lib.2 Paralipomenon: ubi Aurora Ioui irata, & mœrore luctuq; perculſa, in tenebris ſe ac aſtra abdidit, ac lucem dijs hominibusque eripuit. quod & Ouidius meminit 13 Metamorphoſeon. ubi a-

Sol et luna expalleſcũt ad inceſtas nuptias.

apud eundẽ lib.10, in eodem opere, luna ac ſidera reliqua expalleſcunt, ac ſe abſcondunt, cum ſine horrore aſpicere nõ poſſent concubitum Cynaræ regis Cypri, cum filia Myrrha. De Memnone uide pluribus Philoſtratum in Iconibus.

Amazones, & unde dictæ.

ἀπὸ θερμώδοντες γυναῖκες.) Amazones mulieres fuerũt bellicoſiſsimæ, ad fluuiũ Thraciæ Thermodontẽ habitãtes, de quib. plurimi autores meminerunt: quæ puellis mox natis dexteriores inurebant mammas, quo expeditius dextro brachio in certamine uterentur. unde & dictas putant ab α & μαζὸς, quòd mamma careant. Tametſi alij alias eius nominis cauſas afferant: de quo uide Stephanum in commentario de Vrbibus. Harum reginam Pentheſileam, quæ Troianis auxiliatum uenerat, interemit Achilles. Dictys lib.4. Calaber lib.2. quæ etiã

Pentheſilea interfecta ab Achille.

moriens honeſtè ſe geſsit, ne ex equo defluens nudaret quicquam quod natura tectum uoluit: quemadmodum idem de Lucretia Ouid.2 Faſtorũ, ac de Polyxena Priami filia ad tumulum Achillis mactata, idem 3 Metamorphoſ. prodidit. Euripides etiam de eadem, ac Macaria Herculis quadam filia, id ſcri-

Exempla puellarum etiã in morte pudicè & bene ſeſe gerentium.

pſit: ſicuti Plutarchus de Cæſare, ac Iuſtinus de Olympiade Alexandri Magni matre eadem memoriæ prodiderunt.

ἑοπλόμεναι περὶ κύκλον.) Id eſt, obarmantes pectus clypeo, ſeu aptantes ſcutum rotundum, lunatum & circularem pectori, ubi ſunt ubera, ſeu mãma altera, non exuſta ab Amazonibus.

ἀπτονέδαστι νέφος.) Id Virgilius his uerſibus ſignificauit:

Ducit Amazonidum lunatis agmina peltis
Pentheſilea furens, medijsq; in millibus ardet,
Aurea ſubnectens exertæ cingula mammæ,
Bellatrix, audetq; uiris concurrere uirgo.

ἀτέχνει.) Id eſt, tametſi utrinque multæ cædes eſſent factæ, ac bellum longo tempore duraſſet, tamen nondum finis aliquis laborum apparebat.

Troiani muri extructi ab Apolline & Neptuno.

θεοδμήτων.) à deo extructis. Neptunus namq; & Apollo Laomedonti precio cõducti, muros Troianos ædificarunt: quemadmodum Homerus meminit Iliad. libris η & φ, Euripides in Troadibus, Virg.2 ac 5 Aeneid. ubi & Neptúnia Troia dicitur, ac Ouidius 12. Metamorph. Cæterùm quid ea narratione poetæ indicare

tæ indicare uoluerint, in commentatiunculis noſtris in Coluthum pluribus ſumus proſequuti. Exponitur quoq; id à Lycophrone, quemadmodum etiam Virgilij interprete.

μάτην ἰδρώουσ' ἀθλῶν.) Id eſt, Nec ipſa Minerua, dea quamuis, ac quæ partes Græcorum ſtudioſiſsimè ſequebatur, potuiſſet his malis monſtrare remedium, niſi Helenus filius Priami relictis Troianis, ad Græcos ultrò profugiſſet: cuius fugæ alij alias cauſas faciunt. Ita prorſus ſunt miſeri gentium dij, ut ſine opera hominum nihil poſsint; *die armen dij, vnd armen leüte*, qui in huiuſmodi dijs, prorſus in ſenſum reprobum traditi, tamen non deſiſtunt ſperare.

εἰ μὴ Δηϊφόβῳ.) Deiphobus filius fuit Priami, frater Hectoris, eo nihilo inferior: cui ceſsit in uxorem Helena, interempto Paride à Philoctete, ſeu uulnerato tantū, ac deinde ex eo uulnere mortuo in monte Ida: ubi & à paſtoribus ſepultum, ſcribit Calaber lib. 10. Eas Deiphobi nuptias cum Helena, quum improbaret Helenus, ait Tryphiodorus ultrò cōfugiſſe ad Græcos, proditurū ipſis fatum patriæ ſuę. tametſi Dictys lib. 4., & alij etiam quidam, rem aliter geſtam commemorent.

Deiphobo colloca tur in uxorē Helena, Paride interempto.

Paris ſepelitur in mōte Ida à paſtoribus.

Quare Helenus ad Græcos ultrò confugerit.

ἐπίξενος ἤλυθε μάντις.) Priamus namque duos filios uates habuit, quemadmodum Cicero quoque meminit: Caſſandram etiam filiam uatidicam, de qua dicetur poſtea. Fuitq; id ueteribus uſitatiſsimum, ut Regum heroumque liberi in omni cyclopædia inſtituti (quemadmodum Plato id quoque teſtatur cum Herodoto & Pindaro) uates eſſent, ſeu ſacerdotes: quòd ſacerdotalis dignitas regiæ par haberetur, ueluti id aliquoties Plutarchus etiam meminit in Vitis & Moralibus, Ariſtoteles etiam in Politicis, quòd in heroica hominum ætate pleriq; reges ſimul etiam ſacerdotes fuerint. Ideoque Plato in libro de Regno ſcribit, cautum fuiſſe apud Aegyptios legibus, ut Rex ſeu ipſe ſacerdotio fungeretur: ſeu uerò ſi id præſtare nollet, nec poſſet etiam, ſacerdotes ſibi ſemper additos haberet. Ac notus eſt Virgilij uerſus, quo Anium prædicat Deli inſulæ regem. quemadmodum etiam Ouidius 13. Metamorphoſ.

Veterum heroum liberi in omni cyclopædia inſtituebantur.

Pleriq; ueterum regum ſacerdotes fuerunt: ſeu quòd ſacerdotalis dignitas regiæ par haberetur, ſeu quòd id alibi lege inſtitutum ſic fuerit.

Rex *Anius, rex idem hominum Phœbiq; ſacerdos.*

χειρισόμενος μονιλάψ.) marito Helenæ, qui hactenus fruſtra laborauerat in Troia capienda & euertenda.

ὄλεθρον μαντεύσατο πάτρῃ). Hoc eſt, tum alia quædam indicauit Græcis, à quibus pendeant fata Troianæ urbis: tum etiam tempus excidij iam adeſſe, idq; ſua proditione adiuturos Aeneam atque Antenorem. Dictys lib. 4. Fuit autem Aeneas

Priamo tum conſanguinitate, tum affinitate coniunctus. filiam namque eius Creuſam habuit, ex qua Iulum filium ſuſcepit, ut ſcribit Lycophronis doctiſsimus interpres.

Creuſa uxor Aeneæ, Priami filia.

καὶ σκύρον μὲν λιπών.) In Scyro enim inſula latuit Achilles, ne unà cum Græcis ad Troiam proficiſceretur, unde ſciebat ſe uiuum non reuerſurum. Vbi ex Deidamia filia Lycomedis, regis Scyri, Pyrrhum ſuſcepit filium: qui Scyro relicta, cognita patris Achillis nece (quem Paris dolo in templo Apollinis necarat: Virg. Aeneid. 6.) ad Troiam eſt profectus, eam cædem ipſe quoque ulturus. Dictys libro 4. Calaber lib. 7. Homer. Odyſſ. lib. λ. Statius etiã 2 Achilleidos, ubi Scyron quoq; inſulã Magneſiæ, iuxta Theſſaliã, deſcribit. Cæterùm plura de Scyro, ac his quæ hoc loco retulimus, uide lib. 2 Græcię Gerbelij.

Achilles qua occaſione ex Deidamia in Scyro inſula ſuſceperit filiũ Pyrrhum.

ἄλλων πατρὸς ἔρωτι.) De Achille aũt, & quòd puer etiamum ſexennis, ſine armis, ſine fuſte, nuda manu leones aproſque ſtrauerit in uenatione, cum à Chirone pręceptore educaretur, ſic ſcribit Pindarus Nemeorum 3.

Quantus fuerit Achilles robore, mxdum ſexennis.

ξανθὸς δὲ ἀχιλλεὺς, τὰ μὲν μέ-
νων φιλύρας ἐν δόμοις,
παῖς ἐὼν ἄθυρεν
μεγάλα ἔργα χερσὶ, θαμινὰ
βραχυσίδαρον ἄκοντα πάλλων,
ἶσον τ' ἀνέμοις, μάχᾳ λεόντεσσιν ἀ-
γροτέροις ἔπρασσεν φόνον.
κάπρους τ' ἔναιρεν. σώμα-
τα δὲ παρὰ κρονίδαν
κένταυρον ἀσθμαίνοντα κόμιζεν,
ἑξέτης τὸ πρῶτον, ὅλον δ' ἔπειτ' ἂν
χρόνον τὸν ἐθάμβεον ἄρτε-
μίς τε καὶ θρασεῖ' ἀθάνα,
κτείνοντ' ἐλάφους ἄνευ κυ-
νῶν, δολίων θ' ἑρκέων.
ποσσὶ γὰρ κράτεσκεν.

Ac de Cicerone, quòd puer adhuc Romæ fuerit admirationi omnibus, Plutarchus in Cicerone ſcriptũ reliquit. Eum nãq; pueri ſcholaſtici, ac patriciorum filij, pauperem, plerunq; medium honoris gratia per uiam ducebant: multiq; Romanorũ ad ludum proficiſcebantur, ad uiſendum eum Ciceronem, de quo tam multa ex filijs ſuis audierant. Sic in Pompeio, puero etiam adhuc, mox conſpicuum fuit, qualis adultior eſſet futurus: qui & impubes nomen Magni, ac triumphum etiam eſt con-

Cicero, Pompeius, pueri etiamnum, Romæ ſunt in maxima admiratiõe

eſt conſequutus. quemadmodum ſimilia exempla plurima in uitis apud Plutarchum, ac Aelianũ de Themiſtocle leguntur. Vide prouerb. Generoſioris arboris ſtatim planta cum fructu eſt: item, Patris eſt filius: ac, Matrem ſequimini porci.

ἤθελε καὶ.) Id eſt, Pyrrhus ad omnia pericula promptum atq; paratum ſe Græcis obtulit: profecturus etiam, ſi id ita iuberent, cum Vlyſſe ad abripiendum Palladium clàm noctu: quo à Troianis ablato, fatale erat perire Troiam. Palladium autem, cuius Gręci ſcriptores plurimi meminere, Homerus, Plutarchus, Strabo, Pauſanias, &c. ſtatua fuit lignea, cœlitus delapſa in templum Mineruæ, quod Ilus rex Troianus in arce in honorem Mineruæ ædificauit. De eo Palladio dixerat Antenor, qui Troiam cum Aenea prodidit Græcis, quòd Troia capi non poſſet, dum ea ſtatua in templo Mineruæ ſeruaretur. Ideoq; noctu inde à ſe ablatam, Diomedi ac Vlyſsi auferendã tradidit Antenor. Dictys lib. 5. Ouid. 5. Faſtor. & lib. 13. Metamorph. Virg. Aeneid. 2.

Palladium quid fuerit: & quòd præſente adhuc palladio cũ Troianis, capi Troia nequiuerit.

βουλῇσι θεῶν.) De equo Troiano, cuius multi ueterum meminere, Homerus etiam Odyſſ. λ. Euripides aliquoties, alij aliter ſcribunt ac ſentiunt: ut ſolent in re incerta ac dubia, dubiæ quoque ac minimè certæ multorum eſſe ſententiæ. Dictys lib. 5 ſcribit, equum eum de conſilio Heleni, non Mineruæ fabricatum fuiſſe: quòd diceret, iam olim oraculis prædictum eſſe, Troiam à Græcis ædificio equi lignei, nec alio pacto, capi oportere. Quare Græcis firmata cum Troianis pace, accepta ab illis pecunia equum eum ſtupendum ad portas Troiæ duxiſſe: ſed uacuum, non armato milite (quemadmodum Tryphiodorus & alij memorant) inſtructũ. ac rogaſſe Troianos, ut in perpetuã rei pactorũ atq; belli memoriã, eum in urbẽ receptũ, in templo Mineruæ conſtituerent. Id eos omnium rerũ ſecuros ſedulò perfeciſſe. ac dũ portarũ anguſtia equũ recipi prohibet, magnã partẽ murorũ demolitos, per quã noctu deinde Gręci (dum ea urbs ſomno uinoq; iacet ſepulta, propterea q hoſtes abijſſe omnes, nemo eſſet qui nõ crederet) à Sinone, qui ad res Troianorũ cõſiderandas relictus fuerat, cũ ſtertere omnes intelligeret, ex edito loco ꝓlata face, ex Tenedo ſunt reuocati: & per partes demolitas, nõ ſecus ac portas apertas, in urbẽ deinde introducti, tacẽtib. et conniuentib. Aenea & Antenore, q conſiliũ Heleni de hoc pacto capienda Troia comprobarãt. Dares aũt (& ipſe indicare uolẽs, unde fabula de equo poſsit eſſe facta) ſcribit, Gręcos ab Aenea et Antenore

Narratio Dictys Cretenſis de equo Troiano.

Daretis Phrygis de equo.

noctu

noctu in urbem admiſſos per portas Scæas (de quibus etiam poſtea dicemus) in quarum ueſtibulo pictus fuiſſet equus.

Pauſania, de equo. Pauſanias uerò in Atticis, commemorans quę in Attica uiſuntur inſignia & memoratu digna, de equo Troiano etiam meminit, atque id his quidem uerbis: Equus, qui Durius, id eſt ligneus appellatur, æneus ibi eſt dedicatus. Cæterùm opus id Epei fuiſſe, inſtrumentum ad proſternendos muros excogitatum, facilè intelligit is qui ignauiam planè Phrygib. non aſſignat.

Palæphati, de equo opinio. Cæterùm Palæphatus in Fabulis, de Durateo equo & Troia loquens, equi meminit his uerbis: Achiuos ligneo in equo Ilium expugnauiſſe credunt: qui quidem ſermo uanus utiq; ac fabuloſus omni ex parte eſt. Veritasq; ipſa hoc habet: Equum ligneum ita fabricarunt Græci, ut magnitudine ſua portas urbis ſupereminteret, ne portis recipi aut intra mœnia duci ullo pacto poſſet. Ductores uerò iuxta ciuitatem ipſam concauo in loco quodam ſedebant, qui in hunc uſq; diē Argiuorum inſidiæ uocatur. Transfuga autem Sinon, quum ad Ilium perueniſſet, Ilienſibus ipſis perſuader, ut equum illum intra ciuitatē ſuam ducere omnino debeant: hoc ipſum addens quoq;, fore ſcilicet, ut nullo pacto deinceps Græci aduerſum eos accedere poſſent. Cui audientes Troiani cum fuiſſent, & portas quoq; urbis depoſuiſſent, equum ipſum introducentes admittunt. Prandentibusq; mox ipſis cum ſecuritate, ac nil tale uerentib. Troianis, impetu facto, eos adorti ſunt Græci. Ac tali quidem pacto Troia capta eſt. Reperiuntur etiā aliorum plures opiniones, quas commemorare omnes nolui mus. ſequatur in his quiſq; quam uolet.

Veteres hiſtorijs multas admiſcuerunt fabulas. Reddiderunt namq; ueritatem incertam etiam Hiſtorici ueteres, quibus ſolenne fuit (idq; quaſi ex profeſſo) hiſtorijs fabulas appendere: quem admodum ex Plutarcho de Theopompo nouimus, Cicerone etiam: qui niſi alijs rebus fuiſſet impeditus, patriæ hiſtoriam ſcribere decreuerat, inſertis ubiq; narrationibus, multis Græcorum fabulis: authore Plutarcho in Cicerone. uide prouerb. *Δούρειος ἵππος*: item Porcus Troianus, ac Equum habet Seianū. Seu *βουλῇσιν ἀθλώνης*.) ut ſit, peritia ſeu arte: quòd Minerua dea ſit ſapientiæ, artiūq; monſtratrix, ipſa Iouis filia, ac ex huius capite prognata.

Epeus faber equi Troiani. *ἐπειός*.) faber equi, cuius meminit Homerus Odyſſ. lib. *θ*. & *λ*. Virg. etiam lib. 2 Aeneid. Dictys item Cretenſis lib. 5. ubi eius equi procuratio Epeo, & præterea Aiaci Oilei, qui deindein mari malè perijt, committitur. Calaber etiam lib. 12 ac 13.

ἴδης.) Mons eſt Phrygię, non procul à Troia, in quo expoſitus fuit Paris, ſomnio quodã terrifico matris Hecubæ: & ubi inter paſtores educatus, armenta pauit: quemadmodũ id pluribus egimus in Coluthi expoſitione. Vbi quoq; arbiter triũ dearum conſtitutus, certantium de formæ præſtantia, Veneri palmam tribuit: quæ ipſi contrà promiſit Helenæ coniugiũ, quàm profectus in Gręciam nauibus, quas Phereclus ſibi ædificarat, cæſis ad hoc ex Ida lignis, rapuit, ac Troiam uerſus abduxit. de quo tamen Herodotus, Philoſtratus, Euripides & alij quidam aliter ſentiunt: quæ nos hoc loco indiſcuſſa ſic finimus. Cæterùm Pherecli meminit Homer. Iliad. lib. ε. quemadmodum Idæ etiam montis ſæpius, quem & à fontibus & feris plurimis ſubinde ſolet commendare. *De monte Ida, et quæ in eo acciderint.*

ποιεῖ.) Deſcriptio eſt equi, fabricati ab Epeo.

ἡ δ' ἐπικυμαίνουσα.) Id eſt, ceruici fecit incumbere comam denſam ac frequentem, cui addebatur uinculum, quo coma colligebatur in nodos, ſeu flagella: ut ſolent etiam hodie equorũ comam, noſtri equites in ceruice colligere.

γλαυκοῖς βηρύλλοιο.) Plinius Chryſoberyllon uocat, à colore: lib. hiſtoriæ mundi 37. cap. 5. ubi de ſmaragdi agit generibus. Eſt autem lapillus pallidus, & tranſparens, ſmaragdo ſimilis, ac ſemper ſexanguli figura artificum opera politur: quoniam hebeſcit, niſi color repercuſſu angulorum excitetur. Vnde Iuuenalis Satyra 5, beryllos inæquales uocat. *De Beryllo.*

αἱμαλέοι ἀμεθύστῳ.) De amethyſto Plinius lib. 37. cap. 19. de Iaſpidibus ſcribens, his uerbis meminit: Principatum amethyſti Indicæ tenent. Sordidiſsimæ autẽ, uiliſsimæq; in Thaſo & Cypro. Cauſam nominis afferunt, quòd uſq; ad uini colorem accedens, priuſquam eum deguſtet, in uiolam deſinat, fulgor quidam in illo purpuræ, non ex toto igneus, ſed in uini colorem deficiens. Perlucent autem omnes uiolaceo colore, ſcalpturis faciles. Indicæ abſolutum fœlicis purpuræ colorem habent, ad hancq; tingentium officinę dirigunt uota. fundit aũt eum aſpectum leuiter blandum, neque in oculos ut carbunculi uibrat. *De Amethyſto.*

στόματος αὐτῷ.) Os equi apertum fabricauit, propter Græcos, qui in eo abditi fuerant: tametſi Dictys ſcribat, quòd equum Troiani introduxerint uacuũ, ſine uiris: & quòd deinde Græci noctu, cum partem murorum demoliti eſſent Troiani, propter portarũ anguſtias, per quas equus introire nequibat, Troianis ſomno uinoque ſepultis, omniumq; rerum ſe- *Troia quomodo equo ſit capta.*

Mm curis,

curis,de improuiſo,Sinone per partes eas introducente exercitũ, Troiam occuparint: ac cædib. ſanguineq; omnia replentes,Troiam ſic,quemadmodũ Helenus prædixerat,cæperint: quod ſic futurum, iam olim oraculis erat prædictum.

εὔρρεε οὐρή.)Id eſt,affabricarat reliquo corpori caudam prolixam,ad ipſos uſque pedes,ad ipſum uſque cornu demiſſam: quòd conueniret, ut equo ſtupendo, & inſtar montis fabricato (ut Virgilius ſcripſit ſecundo Aeneid.)cauda quoq; prolixior adderetur.

ἀπτόρον.) lentum,tardum,quòd magna corpora tardius moueantur.

μούνων.) Id eſt, non poterát procedere,aut mouere ſe ocyus, quod à magno corpore, magno onere equi,quo premebátur, impedirentur.

ἔξεχον ὅπλαι.) Id eſt, ungulæ quoq; ſuo erant loco poſitæ, in loco pedum inferiore ſub tibijs, tanquam teſtudine quadam in cornu incluſæ.

πορφυρέοις λύκοισι.) hoc eſt, ori eius inſeruit frenum uariegatum, pulchreque ac affabrè elaboratum, *machte im einen ſchönen ſchmuckten zaum.*

εἰ μὴ ζωὸν.)id eſt.tãta arte,tantaq; induſtria fuit elaboratus ab Epeo,ac tridui etiam ſpacio,ut Calaber meminit lib.12,ut nec Martem deum belli puduérit talem agitare equum,ſi uiuus ille,ac non ex ligno paratus fuiſſet.

δόλον ἀνάπυστον.)Quod proceribus tantũ ac primoribus Græcorum id conſiliũ Heleni indicatum fuiſſet,de equo extruendo.Dictys lib.5.

οἱ δὲ μυκηνῆς.) Græcis congregatis apud nauem ſeu tentorium Agamemnonis, ſummi ducis exercitus Græcorũ,ab Vlyſſe exponitur conſilium de dolo equi lignei.ac porrò etiam monẽtur,ut quiſq; cõpoſitis rebus ſuis omnibus, ad abitũ ac reditum in patriam ſimulatum ſe comparet. quod & ita factum eſt.

Mycenæ regia Agamemnonis.

μυκηνῆς.)Mycenæ urbs fuerunt Peloponneſi in Græcia,in qua regnauit Agamemnon,ſummus dux exercitus Græcorũ, qui ad Troiam fuerant congregati. De eo apud Homerum in hoc uerſu celebratiſsimo dicitur,

ἀμφότερον βασιλεύς ἀγαθός,κρατερός τ' αἰχμητής: Iliad.lib.γ. Frater fuit Menelai,mariti Helenæ.quos cõiunctos, Atridas poetæ nominant,ab Atreo, Pliſthenis horũ patris fratre: quo intempeſtiuius defuncto,deinde ab Atreo uterq; ſunt educati: autore

Agamemnon et Menelaus unde Atridæ nuncupentur.

autore Dicty lib. 1. De Mycenis uide Gerbelium libro ſexto Græciæ.

θύρης ἀθλέων.) Minerua dea eſt & præſes ingeniorum, artium, doctrinæ, ſapientię atq; prudentiæ: bellorum etiam, quòd ea ſine conſilio infœliciter gerantur.

Minerua qualis dea.

ἐν γὰρ χερσὶ τέλος πολέμου, ἐπέων δ᾽ ἐνὶ βουλῇ: ut in uerſu Homeri dicitur Iliad. π. *ἅπαν τὸ νικᾶν πᾶν ἐστὶ εὐβουλία*, ut rectè ſcripſit Euripides. Ea Vlyſsi apud Homerum, Sophoclem etiam, perpetuò comes atq; gubernatrix in rebus omnibus additur. unde etiam hoc loco, ubi conſilio ac perſuaſione opus eſt, non temerè à poeta Vlyſsi adeſſe fingitur, quòd prudenter omnia agat, ac prudentia ardua pericula & aduerſa omnia ſuperet: quemadmodum id Apuleius in lib. de dæmonio Socratico, circa eius libri finem, pluribus explicat.

Minerua quare ſemper addatur Vlyſsi.

ἐπὶ γαῖαν ὀρέσας.) Quod ſolent facere ſeu deliberantes, ſeu profundũm etiam quiddã cogitãtes, ut ſeu clauſis id faciant, ſeu demiſsis in terram oculis, ne quid ſenſib. obiectum, ac oculis exceptum, cogitationes eorũ diſtrahat ac remoretur. Nec fortè temerè ſcriptum eſt ab authoribus, Homerum cæcum factum, cum ad ſcribendum quæ habemus poemata animum appuliſſet: Democritum quoq; philoſophum ſibi ipſi oculos eripuiſſe, ne quid eum à rerum conſideratione abſtraheret (ut conſueuit antiquitas omnia fabulis inuoluere, ſuis quibuſdã rationibus mota) cum ipſi cæci plura in ea cæcitate uiderent, quàm centum alij qui ſibi Lyncei etiam eſſe uidebãtur. Ita ut non immeritò quiſpiam de utroque dixerit, de Homero uerò maximè, quæ apud Sophoclem ſcribuntur de Oedipo cæco exule: qui quamuis cæcus eſſet, tamen ſignificabat ſe propterea non minus Theſea Athenienſium regẽ de neceſſarijs atq; utilibus monere poſſe: *ὅσα γὰρ ἂν*, inquit, *λέγωμεν, πάνθ᾽ ὁρῶντα λέξομεν*: in Oedipo Colonęo. Id etiam quod de Appio Romano Cæco, diſſuadente Romanis amicitiam cum Pyrrho Epirotarum rege, Valerius ſcribit his quidem uerbis: Hunc Cæcum aliquis nominat, à quo patria, quod honeſtum erat per ſe parum cernens, coacta eſt prouidere: lib. 8. cap. 13. Plutarchus etiam in Pyrrho. Ipſe enim Homerus, quemadmodum de eodem Appio Ouidius prodidit,

Quare profundius quid cogitantes, id faciant deiectis in terram oculis.

Vnde proditũ ſit, Homerum cæcũ, ac Democritũ ſibi oculos eruiſſe.

Homerus cæcus plura uidit quàm alij optimè uidentes.

Multum animo uidit, lumine captus erat.

ἀγνάων ἐπέων.) Sæpe à poetis cõfertur oratio uiri eloquẽtis, fontibus ac fluminibus. ut in uerſu Homerico, qui Iliad. γ. de Neſtore ſcriptus legitur:

Oratio uiri eloquẽtis, cui rei conferatur.

„ τοῦ καὶ ἀπὸ γλώσσης μέλιτος γλυκίων ῥέεν αὐδή. Theocriti etiã,
„ οὕνεκα οἱ γλυκὺ μοῦσα κατὰ στόμα χέε νέκταρ: Idyllio 7.ubi de Comata loquitur, incluſo à domino in cauo arboris, & paſto ab apib. melle, quod Muſis ἀνὴρ eſſet πεφιλαμένος. Et in Heſiodi Theogonia his non diſsimilia ſcripta reperies,

Comatas paſtor in arbore incluſus, ab apib. Muſarum beneficio paſcitur.

—— ὁ δ' ὄλβιος ὅν τινα μοῦσαι
φιλεῦνται, γλυκερή οἱ ἀπὸ στόματος ῥέει αὐδή. Ac Cicero, (ille patriæ ſuæ pater, ac dono quodam prouidentiæ genitus, in quo eloquentia omnes ſuas uires experiretur, ut ſcribit Quintilianus) Ariſtotelem, principem, ac ueluti deum philoſophorum, flumen aureum nuncupare ſolebat: authore Plutarcho in Cicerone.

Periclis eloquentia.

δεινὸν ἀνεβρόντησε.) Quemadmodum de Pericle etiam ſcribunt Plutarchus & Quintilianus, & quod nihil non dicendo impetrare potuerit. Quid enim non poteſt, quid non conficit hominis ſapientis ac eloquẽtis oratio, ipſa rerum domina? ut eſt apud Sophoclem.

„ μῦθος (γὰρ) καὶ βασιλῆας ἄγει, καὶ δῆμον ἐφέλκει.
„ οὗτ' ἀγορῇσι τέθηλε, καὶ ἐν θαλίῃσιν ἀνάσσει: quemadmodum in uerſibus Nazianzeni ſapienter dicitur.

„ οὐ γὰρ ἔοικε.) Iuxta Pindaricũ illũ Pelopem: θανεῖν δ' οἷσιν ἀνάγ-
„ κα τί καὶ τὶς ἀνώνυμον γῆρας ἐν σκότῳ καθήμενος, ἕψοι μάταν, ἁπάντων
„ καλῶν ἄμμορος. 1. Olympiorum. Et Homericum illum Hectorem, cuius hæc uerba ſunt ante congreſſum ultimum cum Achille, ubi & occubuit:

„ μὴ μὰν ἀσπουδί γε καὶ ἀκλειῶς ἀπολοίμην,
„ ἀλλὰ μέγα ῥέξας τι, καὶ ἐσσομένοισι πυθέσθαι. Iliad. 22. Mors namque neceſsitatem habet fati: quæ ſi prius oppetenda eſt, oppetatur cum gloria, ut ſcribit alicubi Cicero. τὸ γὰρ ζῆν μὴ καλῶς, μέγας πόνος: ut Polyxena, mox maſtanda ad tumulum Achillis, loquitur apud Euripidem, in Hecuba.

ἡμῖν θαλπωρή.) Id eſt, meliorem cauſam habemus: pugnamus pro defenſione iuſticiæ, quæ ὑπὲρ ὕβριος ἴσχει ἐς τέλος ἐξελθοῦσα. Heſiod. Habemus meliora oracula, quàm illi, quæ nobis deorum præſentiam & auxilium, ipſis peſtem atq; excidium denunciant. Meminiſtis enim, quid in Aulide acciderit: & quòd Calchas iſtud prodigium interpretatus, portendi ſignificarit, Troiam anno decimo à nobis eſſe euertendam. Id tempus nunc adeſt. Eſtote ergo bono animo, ac bene ſperate, eaq; quæ etiam Helenus nos ſperare monuit.

ἐν μὴ στρατοῖο.) Aulis ciuitas fuit Bœotiæ, ſic dicta ἀπὸ τοῦ αὐλι-

ἀθροῖσαι αὐτόθι τῶν ἑλλήνων στρατὸν, quòd ibi collectus fuerit Græcorum exertitus, ut putat Stephanus: & quòd ibi Græci coniurauerint contra Troianos, ut ſcribit Dictys lib.1. In ea inſula Agamemnonem, filiam etiam ſuam Iphigeniam mactaſſe, ſcribit Euripides, ut & Dianam placaret, & mare Græcis nauigabile efficeret. Vides autem Ethnicorum perfidiam, qui è literis ſacris Abrahami hiſtoriã ad uaniſsimas nugas detraxerunt: id quod etiam Pindari interpres, quiſquis ille fuit, animaduertit. Nam pro Abrahamo Agamemnonem, pro Iſaaco Iphigeniam, pro ariete ceruam ſubſtituerunt. Dum autem ibi commorantur diutius Græci, draco conſpectus eſt deuorare octo pullos paſſeris ex platano, cum ipſa matre. quo portento Calchas uates ſignificari retulit, quòd Troia exacto demum nono anno, aduentante iam decimo, à Græcis poſsit capi:

In Aulide Bœotia Græci conuenerunt.

Agamemnon in Aulide immolat Iphigeniam.

Immolatio Iphigeniæ ex Biblica hiſtoria deſumpta.

Portentum oblatum Græcis in Aulide.

ὄψιμον ὀψιτέλεστον ὅου κλέος οὔποτ' ὀλεῖται. quo uerſu ipſe uates Græcos apud Homerum animat, ne tam longam moram impatientius ferant. Fabula eſt apud Homerum Iliad. β. Meminit etiam Philoſtratus lib. 1 & 3. de uita Apollonij Tyanei: Cicero etiam lib. 1 de Diuinatione. Refertur à Virgilio quoq;, Ouidio & alijs. Quia uerò Ethnici talia portenta, ipſi ſuperſtitioſiſsimus populus, magni faciebant, fuerunt talium prodigiorum ubiq; plena omnia: quemadmodum id ex Vitis Plutarchi patet, cuilibet id obſeruare uolenti.

εἰ δὲ θεοπροπίησι.) Id eſt, quod ſi hactenus Calchantis uaticinia in Aulide nondum ſunt completa, moueant uos ſaltẽ Heleni, filij Priami, oracula, qui & ipſe affirmare non dubitat, fatum urbis Troianæ nunc eſſe completum: quòd & anni decẽ nunc præterierint, Palladiũ etiam à Troianis ad nos ſit translatum. Ei etiam Heleno maximè placuit conſilium de equi fabricatione: quem perfectũ nunc eſſe, ex me puto cognouiſtis.

ἀμφαγαπῶντες.) Id eſt, equum in ſuum exitium in urbem ducentes.

πῦρ ἰδίων.) Id eſt, accenſis caſtris citò abite, reditum in patriã ſimulantes, abditi alicubi, donec aduentante nocte Sinon ex edito loco prolata face, nos ad occupandam Troiam reuocet. Virg. 2. Aeneid. in Tenedum inſulam, contra Troiam ſitã, intra Mitylenem & Helleſpontum, eos ſeceſsiſſe ſcribit, quam ab opibus Virgilius eodem libro commendat. Athenæus aũt lib. 13. Dipnoſophiſtarum, Nymphodorum in Aſiæ nauigatione ſcripſiſſe refert, omnium quæ alibi naſcantur pulcherrimas mulieres reperiri in Tenedo, Troica inſula: de qua uide

Tenedus inſula commendatur ab opulentia, ac mulierum formoſarũ præſtantia.

Melam lib. 2. ac apud Eraſmum prouerb. Tenedia bipennis, Tenedius homo, item Tenedius patrem.

ἰσανδρίον πῦρ.) *πυρσαίοις* multa ſolebãt monere ueteres, ijsq́; crebrius etiam uti, quàm hodie fortè ſolet fieri. Verùm de eo fuſius egimus in Theognide.

καὶ τότε.) Id eſt, nihil tunc uos impediat, quo minus properetis dato ſigno: neque remigantium ceſſatio & mora: neq; tenebræ noctis, quæ ſæpe hominibus horrorem incutiunt, ambulantibus in tenebris, quæ per ſe etiam horrendę ac metuendæ exiſtunt: ſed quiſq; tunc uideat, ut ſe ſuo genere ac uirtute digna faciat, & præmium eius accipiat, partem prædæ hoſtium, qua honorari ſolent milites ſtrenui & intrepidi.

Catalogus eorum qui in equum deſcenderunt.

πρῶτος ἱππομαχητής) Catalogus Græcorum, qui in equũ deſcenderunt: quem equum Demodocus cantor celebrat apud Alcinoum, Phæacum regem, in Odyſ. lib. *θ*.

πρῶτος ἱππομαχητής.) De Neoptolemo Achillis filio ſuprà diximus. Eam autem eius alacritatem ac fortitudinem, ac tandem quomodo ſe in equo geſſerit Vlyſſes, apud inferos etiam prædicat patri Achilli: Odyſ. lib. λ.

ἔφθασε καὶ μάστιγα.) hoc eſt, ultrò ſua ſpõte fertur ad curſum, ante etiam quàm flagello ad id concitetur.

Diomedis in Troiano bello laudanda facinora.

τυδείδης.) Diomedes Aetoliæ rex fuit, ac Tydei filius, qui in bello Troiano adeò ſtrenuè ſe geſsit, ut poſt Achillem & Aiacem Telamonium fortiſsimus haberetur. Nam præter occiſos à ſe reges, & monomachias aduerſus Hectorem & Aeneã, aliosq́; inſignes Troianorum principes, & captos Rheſi Thracum regis equos, eumq́; ipſum in caſtris noctu comite Vlyſſe cæſum, palladium à Troianis ſurreptum, ſeu potius ab Antenore acceptum, Martem quoq; in eo bello uulnerauit: Venerem etiam in dextra manu ſauciam fecit, cum Aeneam filium ipſa protegere uellet: quemadmodum tum iſta, tum plura alia ab Homero de ipſo in Iliade ſcribuntur. ubi & hic uerſus de Diomede factus legitur,

τυδεύς τοι μικρὸς μὲν ἔην δέμας, ἀλλὰ μαχητής: Iliad. ε. Quò Statium reſpexiſſe credibile eſt, cum ſcribit:

Maior in exiguo regnabat corpore uirtus.

—— *οὐ γάρ οἱ πλατεῖς,*

οὐδ' εὐρύνωτοι φῶτες ἀσφαλέστατοι

ἀλλ' οἱ φρονοῦντες εὖ: ueluti id à Sophocle in Aiace *μαστιγοφόρῳ* ſapienter dicitur.

τοῖος ἔην ἀχιλλεύς.) hoc eſt, patrem in omnibus retulit, tametſi id

ſi id multo ſit rariſsimum: quemadmodum Homerus quoq; iam olim id indicauit his quidem uerſibus·

παῦροι γάρ τοι παῖδες ὁμοῖοι πατρὶ πέλονται,
οἱ πλέονες κακίους, παῦροι δέ τε πατρὸς ἀρείους: Odyſſ. β.

Et Euripides: *οὐκ ἂν γὰρ ἐν πολλοῖς ἴσως*
εὕροις αὖ, ὅστις ἐςὶ μὴ χείρων πατρός. Ac Plutarchus (ubi multa ſunt ſimilia exempla) ſcribit, Phocionem Athenienſem, uirum modeſtiſsimũ, & in omnibus uitæ Socraticæ per omnem uitam æmulũ, eodemq; uultu in omni fortuna ſemper conſpectum: Catonem etiam Vticenſem, uirum prudentiſsimum, ac ſobriũ: utrumq; reliquiſſe filios illaudatiſsimos, immodeſtiſsimos, & à patrum uirtutibus longiſsimè declinantes. *τῶν ἡρώων γὰρ τέκνα πήματα*, ut uerè dicitur: in Phocione & Catone.

Liberi rarò imitantur uirtutes parentum.

ὠκυμόρῳ.) quòd non diu uixerit, ſed citius perierit. Frequens autem eſt hominũ apud poetas epitheton, qui & *πνεῦμα, σκιὰ, σκιᾶς τε ὄναρ; ἐπάμεροι, εἴδωλα, κουφὴ σκιὰ, κηροτρεφέες, φύσιν ἀμαυρόβιοι, φύλλων γενεᾷ προσόμοιοι, ὀλιγοδρανέες, πλάσματα πηλοῦ, σκιοειδέα, φῦλ' ἀμενηνὰ, ἄνδρες εἰκελόνειροι, μινυνθάδιοι, φύλλοισιν ἐοικότες, ἔμψυχοι νεκροὶ, ὄχλος, χῶμα, ὀνείρων μιμήματα, ἔμψυχοι τάφοι, ἀσθενείας ὑπόδειγμα, καιροῦ λάφυρον, τύχης παίγνιον, μεταπτώσεως εἰκὼν, φθόνου καὶ συμφορᾶς πλάστιγξ, τὸ δὲ λοιπὸν φλέγμα καὶ χολὴ* uocitantur ab Homero, Heſiodo, Pindaro, Euripide, Sophocle & Ariſtophane, Ariſtotele & alijs. Quis enim poſſet omnia commemorare epitheta, quæ miſeris nobis non ſine cauſa ſunt attributa?

Epitheta, quæ à Græcis ſcriptorib. hominib. tribuuntur, omnis generis malis in uita ſubiectis.

οὐ μὲν γάρ τι ποῦ ἐςὶν ὀϊζυρώτερον ἄλλο
πάντων, ὅσσα τε γαῖαν ἔπι πνείει τε καὶ ἕρπει: Iliad. ρ. & Odyſſ. 18.
ὥσπερ γὰρ ἐπεκλώσαντο θεοὶ δειλοῖσι βροτοῖσι,
ζώειν ἀχνυμένους αὐτοὶ δ' ἀκηδέες εἰσί: quemadmodum Achilles conſolatur ſenem Priamum, dilectiſsimum filium Hectorem lugentem, Iliad. lib. 24. Et à Proclo philoſopho Platonico in commentarijs ſuper α. Iliad. non diſsimiles iſti uerſus referuntur, undecunq; etiam accepti:

δάκρυα μὲν σέθεν ἐςὶ πολυτλῆμον γόος ἀνδρῶν,
μειδῆσαν δὲ θεῶν ἱερὸν γόνος ἐβλάστησε.

κομαιθώ.) Apud Lycophronem quædam eo nomine, Pterelæ de Pelopidarum familia eſt filia, quem Neptunus inexpugnabilem fecerat, quam diu in capite coma illius aurea, quam ipſi dono dederat, non abraderetur: quam filia Comæthò, amore hoſtis flagrans cum abraſiſſet, patrem hoſtibus prodidit.

Fabula quædam facta ex hiſtoria Samſonis.

dit. quæ ex hiſtoria Samſonis ſic facta eſſe uidetur. Eius fabulæ, ni fallor, Ouidius etiã alicubi meminit in Metamorphoſi. Verùm hoc loco Comætho Tydei facit filiam poeta: niſi fortè exemplar eſt corruptum. Cyanippum quoq; huius filium, ac Aegialeum maritum.

Menelaus qualis fuerit.

μενέλαος.) maritus Helenæ, rex Spartanus, cupiens ulciſci iniuriam ſibi factam à Paride.

» ——Nec (enim) *turpe marito eſt,*
» *Aſpera pro charo bella tuliſſe thoro*: Ouidius epiſtola 8.

De eodem Menelao 2 Iliad. ab Helena dicitur ad Priamum, παῦρα μὲν, ἀλλὰ μάλα λιγέως, ἐπεὶ οὐ πολύμυθος. id eſt: Pauca loqui ſolet, uerùm ea arguta omnia. Vide prouerbiũ, Pauciloquus, ſed eruditus.

Liberi Paridis ex Helena ſuſcepti, opprimũtur ruina cameræ.
Helena cũ quinque maritis nupta.
Helena ſeptennis uixdum à Theſeo rapitur, quæ ipſi poſtea Iphigeniã peperit.

Δηιφόβῳ.) cum quo nupta fuit Helena, poſt interfectum Paridem à Philoctete. Virg. 2 Aeneid. Dictys lib. 4. ubi quoque refertur, quòd liberi quos Paris ex Helena ſuſcepit, in ipſa Troiæ obſidione, ante urbem captam, cameræ ruina fuerint oppreſsi: δυσιδίων (γὰρ) παίδιοσι λωίονα, δυσιδίων δ' ὄ. quemadmodum rectè ſcripſit Theocritus Idyll. 33. Helenam autem per uitam cum quinq; maritis nuptam fuiſſe, ſcribit Lycophron. Rapuit namq; eam puellam adhuc, & ſeptennem uixdum (quemadmodum alij ſcribunt) Theſeus rex Athenienſium, ex qua etiam aliquanto pòſt Iphigeniam peperit, teſte Pauſania in Corinthiacis, Iſocrate etiam in Helenæ encomio, & Plutarcho in Theſeo.

Duo Aiaces.

λοκρός.) Duo fuerunt Aiaces: Aiax Telamonis filius, unde ipſe Telamonius etiam dictus eſt: & alter Aiax Oilei filius, regis Locrorum, habitantium ad Locrinum montem, ad extremum Italiæ, oppoſitũ Peloro. de eo dicemus infrà pluribus.

θυμὸν ἔχων.) id eſt, tunc nondum uitium obtulerat Caſſandræ, filiæ Priami, in templo Mineruæ. nec enim dum urbs capta fuerat. De utroque Aiace uide Philoſtratum ſeniorem in Heroicis.

Dictys Cretenſis ſcriptor Romanæ hiſtoriæ, ſub quo militarit duce ad Troiam.

ἰδομενεὺς.) Fuit Idomeneus rex Cretenſium, cuius Homerus etiam meminit in Bœotia, Minois nepos. Sub eo duce ad Troiam militauit Dictys Cretenſis, qui belli Troiani hiſtoriã libris ſex deſcripſit, qui adhuc extãt: ex quib. etiam in hac expoſitione ſæpe teſtimonia petimus.

θρασυμήδης.) Thraſymedis, Neſtoris filij, meminit Homerus 9 Iliad. De Neſtore autem patre, ac Antilocho eius filio, ſuprà diximus.

τεῦκρος.) Teucer, frater fuit Aiacis Telamonij, natus quidẽ ex eodẽ patre Telamone, ſed matre diuerſa, Heſione ſcilicet, filia Laomedõtis, ſorore Priami: quã Hercules Telamoni præmium fortitudinis tribuerat, cum Troiam cæpiſſet. Quod accidiſſe referunt, quo tempore Argonautæ in Scythiam profecti ſunt, ad aureum illud uellus, quodcunq; id etiam fuerit. Cæterùm quòd Hercules etiam Troiã cæperit regnante Laomedonte, meminerunt Dares Phrygius in hiſtoria Troiana, Iſocrates in Helenæ Encomio, Homerus, Euripides, Lycophron in Caſſandra, ac Ouidius 11. Metamorph. Eius expugnationis autem alij alias cauſas afferunt.

Teucer frater Aiacis Telamonij.

Hercules quando Troiam ceperit.

εὔμηλος.) Græcorum fuit quiſpiã: nec enim omnes qui bello Troiano interfuerunt, ſimiliter clari fuerunt, ut in horum deſcriptionibus laborandum ſibi multum eſſe putarint ueteres, quorum monumenta adhuc extant.

κάλχας.) Græcorum uates fuit, cuius crebra mẽtio eſt apud Homerum, Daretem, Dictym, & Virgilium: de quo etiã apud Homerum is uerſus ſæpe repetitus legitur,

ὃς ᾔδη τά τ' ἐόντα, τά τ' ἐσσόμενα, πρό τ' ἐόντα. Ideoq; eius conſilio & oraculis Græci plerumq; regebantur, quemadmodum Argonautę Mopſi: ueluti eſt apud Apollonium & Lycophronem. Fuit autem natus ex Theſtore (unde & Theſtorides dicitur) filio Aglaiæ, quæ una Muſarum eſt & Apollinis. Ac perijt Calchas dolore ac pudore extinctus, cum poſt Ilij uaſtationem Colophonem profectus, non poſſet Mopſo uati, filio Apollinis, reſpondere, interrogatus (certabant enim inter ſe, propoſitis huiuſmodi quæſtionibus) quot ſcropha grauida catulos paritura eſſet. Fabula eſt apud Lycophronem in Caſſandra, ac huius interpretem. Ac leguntur apud Plinium, Gellium & Valerium, multa ſimilia exempla, eorum qui gaudio, riſu ac mœrore ſunt extincti. quemadmodum de Homero quoq; Herodotus ſcripſit, cum non poſſet ſoluere piſcatorum ænigma, quod hoc uerſu proponebatur:

Calchas Græcorũ uates ſapientiſſimus, Aglaiæ muſæ filius, extinguitur mœrore & pudore.

Exēpla mortuorum præ gaudio, riſu & mœrore.

ὅσ' ἕλομεν, λιπόμεν. ἃ δ' μὴ ἕλομεν, φερόμεθα. *πᾶν γὰρ πάθος τῆς ψυχῆς εἰς σωτηρίαν αὐτῆς ἐναντιώτατον*, quemadmodum Plato alicubi de affectibus modum excedentibus uerè ſcripſit.

θησεῦ.) Theſeus rex fuit Athenienſium, qui & ipſe Helenam olim, paruam adhuc rapuerat: ereptam deindè ſibi iterum, expugnatis ipſius ædibus per Caſtorem & Pollucem fratres, qui & matrem Theſei unà abduxerunt: quam deinde Paris, cum Helena unà Troiam abduxit. Is ſe in omnibus ad imita-

Theſeus rapit Helenam ſeptennem adhuc.

Aethra mater Theſei unà cũ Paride Troiam adducta. *Filij Theſei.*

tionem geſtorum Herculis componere ſtuduit. Eius uitam luculenter deſcripſit Plutarchus in Vitis. uide etiam prouerb. Non abſq; Theſeo. Eius filij fuerũt Demophoon & Acamas, de quibus dicemus poſtea in fine poematis.

ἐρτυγίδης.) Anticli Calaber meminit libro 12, Homerus etiã Odyſſ. Δ. ubi annumeratur ijs Græcis, qui in equum deſcenderunt. Quis uerò Græcorum, & à quibus parentibus ortus fuerit, non explicat: niſi quòd ex patronymico, quod hoc loco ponitur, de patre non difficilis coniectura ſit. Cæterùm, quomodo eum mortuũ in equo Græci ſepeliuerint, infrà dicetur: quò remittimus lectorem.

πηνέλεως.) Peneleos, Meges & Antiphates, Amphidamas etiam & Eurydamas, & ipſi Græci ſunt uirtute & fortitudine præſtantes: quorum parentes, genus & patrias, quid attinet ſemper pluribus perſequi?

Pelias autor fuit profectionis Argonautica.

πελίαο.) Pelias, filius fuit Neptuni, patruus Iaſonis: qui etiam Iaſoni præcepit nauigationem in Colchos, ad aureũ uellus. Eius pluribus meminit Homerus Odyſſ. λ. Apollonius in Argonautica hiſtoria, Lycophron in eadẽ, ac tandem Ouidius lib. Metamorph. 7.

ἐπειός.) Faber equi lignei, qui Durateus ſeu Troianus dicitur. De eo Epeo ſuprà diximus.

Minerua nata ex Iouis cerebro.

γλαυκώπιδι.) id eſt, Mineruæ, Iouis filiæ, natæ ex Iouis capite: quemadmodum ſcribit Pindarus Olymp. 7. Ouidius etiã tertio Faſtorum, ac exponit eam fabulam pluribus: Chryſippus philoſophus Stoicus apud Galenum libro 3, de Platonis & Hippocratis dogmatibus, mox circa finem. Meminit quoque eiuſdem Homerus hymno 1. tametſi Pauſanias in Atticis, Herodotus etiam libro quarto Neptuni eam facit filiam: ideoque glaucoculam nominari, quemadmodum glaucum mare dicimus.

Minerua quibuſdã Neptuni filia.

ἱππείην ὁλκάδα.) id eſt, ad equum ligneum, qui ad modum uaſtæ & amplæ nauis fuerat extructus, quemadmodum ſuprà dixit, γαστέρα κοιλήνας ὁπόσην νέος ἀμφιελίσσης. ſeu etiã, quòd traheretur rotis innixus, quemadmodum nauis remis impellitur.

Ambroſia deorũ cibus, nectar potus.

ἀμβροσίη.) Ambroſia deorum cibus, ab α καὶ βροτός: quòd dij mortales non ſint, ſeu mortali cibo non indigeant. unde & ἄμβροτοι ipſi, nos uerò βροτοὶ nominamur: à βιβρώσκω fortè facto nomine, quòd & cibo opus habeamus, ac deinde moriamur. νέκταρ autem ipſorum potus eſt, quo ipſorum immortalitas

ſimiliter

ſimiliter indicata eſt, à *νιν ἀείειν* facto nomine. Ideoq; *μάκαρες, καὶ ῥεῖα ζώοντες, καὶ αἰὲν ἐόντες* nuncupantur ab Homero, ipſi *ἄτρωτοι θεῶν παῖδες*, ut de iiſdem ſcripſit Pindarus. De nobis uerò, *ὅτι θνατὰ περιστέλλομεν μέλη, καὶ τελευτὰ ἁπάντων γᾶ ἐπιεσσόμενοι*, 11. Nemeorum:

εἴπερ (γάρ) φύλλων γενεὴ, τοίηδε καὶ ἀνδρῶν. Cæterùm de deorum cibo potuq́;, in uerſu Martialis dicitur:

Iupiter Ambroſia ſatur eſt, & Nectare uiuit. Significat autem poeta, Deum approbaſſe conatum Græcorum, ac ipſorum cœpta adiuuaſſe, quòd pro bona cauſa præliarentur.

ὡς δ' ὅποτε.) Simili declarat ſtudium ac impetum Græcorũ, quo properabundi ac præcipites in equum pro cõmuni Græciæ ſalute deſcenderunt.

νιφάδα παχνώεσσα.) Eſt enim nix nihil aliud, quàm uapor infrà mediam regionem aeris à frigore reſolutus, & mox inde ad inſtar lanæ carminatæ molliter, conglobatus & congelatus. Plinius ſcribit libro ſecundo Hiſtoriç mũdi, cap. 40, grandinem conglaciato imbre gigni: & niuem eodem humore, mollius coacto. *Nix quid.*

ὀρεστρεφέες ποταμοῖο.) id eſt, niuis liquefactæ, & cum impetu inſtar torrentis ex monte, ubi morabantur feræ, delatæ.

ἐγκύμονες.) grauidi, uterum geſtantis, occulẽtis Gręcos qui in eum deſcenderant.

αὐτὸς δ' ἐν κεφαλῇσι.) Vlyſſem coniungit Poeta cæteris, qui in equo ſe abdiderant: eumq́ue, ut ſapientiorem, adminiſtratorem & gubernatorem omnium conſtituit, copulans hac ratione conſilium & auxilium, mentem & manum, animum & gladium: quemadmodum id in hanc ſententiam non inſcitè interpretatur Apuleius in libro de Socratis dæmonio. Ac in ueteri ſapienteq́; Publij Mimo dicitur: Ducis in conſilio poſita eſt uirtus militum. cum, ut Euripides ſcripſit, *τὸ νικᾶν πᾶν* ſit *εὐβουλία*.

ἐξιλάχανον.) id eſt, Græci reliquerunt nudum equum, non tectum ſeu circundatum uallo, ut à Troianis conſpici poſſet. quod quidem ut ita facerent, iuſſerunt Atridæ (hoc eſt, Agamemnon & Menelaus, fratres, Atrei filij, ſeu potius Pliſthenis, & ab Atreo educati) Vlyſsis ſententiam ut potiorem approbantes. Seu fecerunt id ita Græci mandato regis, Vlyſsis ſcilicet, qui rex erat Ithacæ inſulæ: quę quãuis *τρηχεῖα* eſſet, tamen uidebatur ipſi *ἀγαθὴ κουροτρόφος*, ita ut etiam mori cupiat deinde, ſi ſaltem prius ſibi liceat fumum eius aſpicere: *Ithaca patria Vlyſsi, quam fecit maximi.*

—— αὐτὰρ ὀδυσσεὺς
ἱέμενος καὶ καπνὸν ἀποθρώσκοντα νοῆσαι
ἧς γαίης, θανέειν ἱμείρεται.—— Quos uerſus Ouidius expreſsit his uerbis:

Non dubia eſt Ithaci prudentia: ſed tamen optat
Fumum de patrijs poſſe uidere focis.
Neſcio (enim) qua natale ſolum dulcedine cunctos
Ducit, & immemores non ſinit eſſe ſui.

λαῶν.) Per exercitum Græcorum, ut ad reditum ſimulatum accingerentur.

ἀπὸ ῥοιτιάδος ἀκτῆς.) Rhœteum, ſiue Rhœtus, promõtorium fuit Troiæ: à quo Rhœtæum, id eſt Troianũ littus, & Aeneas ductor Rhœteus, libro 12 Aeneidos nuncupantur. Meminit eius littoris ac promontorij bis Lycophron in Caſſandra ſua. In eo littore ſepeliuerunt Græci Aiacem Telamonium, quum ſeipſum præ dolore interemiſſet: quemadmodum id ſcribit Dictys libro 5.

Aiax Telamonius ad Troiam ſepultus in littore Rhœteo.

ἀθαμαντίδος ἅλμης.) hoc eſt, Helleſponti. Tenedos enim inſula contra Troiam poſita, in quã nauigarunt, ſita fuit inter Mitylenem & Helleſpontum, ſic nominatum ab Helle filia Athamantis, filij Aeoli: quæ cum fratre Phrixo, in aureo ariete fugiens inſidias nouercæ, in eo mari perijt. Cæterùm ea fabula pluribus exponitur apud Apollonium Rhodium in Argonauticis.

Helleſpontus unde dicatur.

μοῦνος δὲ πληγῇσιν.) Narratio de Sinone, qui ſeipſum ultrò plagis affecerat, deformato corpore ſuo, ut eo citius perſuaderet Troianis, quo equum illum ligneum in urbem reciperent. Sic ueteres, ſeu laudis cupiditate ducti, ſeu etiam ut publicæ utilitati conſulerent, ac patriæ prodeſſent, nihil non malorum atque periculorum ſuſtinere ſunt auſi. adeò ut uxor pro marito moreretur: quemadmodum eſt in Alceſtide Euripidis, de Alceſtide Admeti coniuge. parentes etiam liberos mactarent, ſeu pro patria, ſeu pro exercitus incolumitate: ueluti Erechtheus Athenienſium rex apud eundem in Ione, & Agamemnon ibidẽ in Iphigenia. Ac ſæpe recitari ſolent quæ ſcribit de Codro Athenienſium rege Iuſtinus lib. 2. quod etiã Plato in cõuiuio meminit: de M. Curtio & C. Mutio, nobilibus & uirtute præſtantibus Romanis, Liuius Decadis 1. libro ſecundo & ſeptimo. Plutarchus etiam in Parallelis, ubi ſimilis quoque eſt hiſtoria de Anchyro Midæ Phrygiæ regis filio, qui omnes ſua morte (ad quã ſe ultrò obtulerunt) patriæ pacẽ

De Sinone ſeipſum uulnerante.

Exempla eorum qui laudis cupiditate, & patriæ gratia, nihil non ſuſtinuerunt.

ac liberationẽ à præſentib. malis pepererũt. De Bule & Sperche Lacedæmonijs, Herodotus li. 7. Plutarchus etiã in Apophthegmatis Laconicis. De Decio ſeipſum litante Saturno, pro imperio, Plutarchus in commentario, Num improbitas ſuffi ciat ad infœlicitatem. De Zopyro etiam Herodotus lib. 3. Ac de alijs alij, quæ omnia commemorare non huius eſt inſti tuti. Porrò etiam Vlyſſes apud Calabrum lib. 5, prædicat ſua uulnera, quę ultro ſibi inflixit Troiam profectus, ut hac ratione minori cum periculo conſilia Troianorum cognoſceret, quemadmodum eadem fabula apud Homerum quoq; refertur Odyſſ. Δ. Cæterùm Calaber lib. 12 ſcribit, huic narrationi prorſus contraria: id eſt, quòd Sinon ſine uulneribus, integro corpore, ad Troianos acceſſerit, conſilium Græcorum de equo expoſiturus. Mutilatũ autem fuiſſe auribus naribusq́ue non à ſe ipſo ultro ſponteq;, ſed inuitùm utiq;, ab ipſis Troianis, qui indignis prorſum modis eum acceperint, ut uerũ exculperent: quemadmodum nunc quoq; tormentis ſubijciuntur homines, ijsq́; uarijs. Aſt Virgilij de Sinone commemoratio, poetæ noſtri recitationi congruit: ut ſimile ueri ſit, præſens poema ad imitationem 2. Aeneidos à poeta eſſe conſcriptum, cum Virgilio Tryphiodorum multo poſteriorem fuiſſe credibile ſit. Nomen uerò Sinonis apparet factum eſſe à Græco σίνομαι, quod lædere ſignificat: & quod in uerſu qui apud Heſiodum, Homerum etiam bis reperitur, legitur:

Calaber hiſtoriã de Sinone aliter recitat, quàm Tryphiodorus.

Virgilius 2 Aeneidos in plerisq; cum Tryphiodori narratione de Troiæ excidio congruit.

Etymologia nominis Sinon.

αἰολὸς ἐπ' ἄνδρας μέγα σίνεται, ἠδ' ὀνίνησι: cum ueteres ſuis liberis non temerè, ut nunc ſit, nomina impoſuerint, quemadmodum id alibi à nobis eſt expoſitum. Patrem uerò habuit Aeſimum, qui filius fuit Autolyci, qui furandi arte omnes in orbe homines excellebat, unde Aeſimides dicitur. & quia ex Anticlia Autolyci filia natus eſt Vlyſſes, factum eſt, ut conſobrini eſſent, uterq; non diſsimili aſtutia præditi. Fabula eſt apud Lycophronem, eius interpretem, & Homerũ Odyſſ. λ.

Vlyſſes & Sinon conſobrini.

μητὴρ πυρὸς ἥρη.) Iuno namque mater eſt Vulcani, fabri deorum: quemadmodũ ſcribit Homerus in Iliade, quòd eum ex Ioue ſuſceperit. tametſi Heſiodus in Theogonia, Apollonius etiam lib. 1. & huius interpretes, ac Lucianus in Dialogo de ſacrificijs, eum̃ ex ſola Iunone natum aſſerant, citra uirilem cõgreſſum: quã fabulã Phurnutus de Naturã deorũ explicat.

Vulcanus ex ſola Iunone naſcitur.

ὕλη ἢ τρώεσσι.) Id eſt, & fumus ipſe ſublatus ex incendio caſtrorum, ac uerſus urbẽ à uento delatus, & fama ſub crepuſculum matutinũ, nunciabãt hoſtes arrepta fuga caſtra incẽdiſſe.

πριάμῳ βασιλῆϊ.)Id eſt,non tantū Priamus iam ſenex & confectus curis tam diuturni belli,mœroribus etiam & luctibus interfecti Hectoris, & aliorum ſuorum liberorum, qui fortiter pro patria dimicauerant, in curru propter ſenium extra urbem uectus eſt: ſed etiam alij ſenes eum comitati ſunt, tantū non obliti ſui ſenij, propter tam inſperatum hoſtium diſceſſum,ac gaudium illud *ἐπιδήμιον*, ne in ſomnijs quidem à quopiam unquam expectatum.Quæ enim præter ſpem nobis omnia accidunt, in quacunq; fortuna, mentes hominum magis percellunt,& fortius afficiunt.

ἔμελλεν.) futuri erant gaudere. Id eſt, gaudium iſtud non erat futurum perpetuum, quemadmodum aliàs etiam nulla fortuna perpetuò bona aut conſtans reperitur: *ἄλλοτε γὰρ ἀλλοῖαι πνοαὶ ὑψιπετῶν ἀνέμων, ὄλβος δ' οὐκ ἐς μακρὸν ἀνδρῶν ἔρχεται*, ſecundum Pindarum noſtrum, *γλύκιστον καὶ σεμνότατον ἀοιδὸν*, tertio Pythiorum. Et Hecubæ querela apud Euripidem nota eſt,

κἀγὼ γὰρ ἦν ποτὲ, ἀλλα νῦν οὐκ εἰμὶ ἔτι,
τὸν πάντα δ' ὄλβον ἦμαρ ἕν μ' ἀφείλετο.

Cauſa belli Troiani quæ.

Διὸς ἤλυθε βουλή.) Factum eſt id hemiſtichium ad Homericū illud,quod eſt in principio *α.* Iliad.*Διὸς δ' ἐτελείετο βουλή.* Vbi id indicatur,quod Iupiter miſeratus terram,deorum ac hominū matrem (quemadmodum Pindarus eam nominat) pertæſam tantæ hominum improbitatis, bellum Troianum excitarit, ut ad Troiam plurimis interfectis, ipſa improborum hominū onere,quo premebatur, leuaretur: ueluti id interpres Homeri ex Staſimo refert,qui res Cypriacas ſcripſit.ac meminit Euripides etiam alicubi: locus enim iam non ſuccurrit.Hoc autem loco ſignificatur adeſſe iam tēpus, quod diruendæ ac uaſtandæ Troiæ, propter peccata Iupiter iam olim decreuiſſet, qui *ἔχει ἔνδικον ὄμμα*, ut ab Homero ſcriptū eſt. Siquidem *οὐδεὶς ἀνθρώπων ἀδικῶν τίσιν οὐκ ἀποτίσει*: quemadmodum Hipparcho, Piſiſtrati Athenienſium tyranni filio, dormienti à ſpectro horrendo dicitur,apud Herodotum libro 5. *μάλα γάρ τοι κακὸν ἀνδράσιν ὕβρις.* Punit namque Deus iniuriam, ut in uerſu oraculi dicitur.

μόθου σημεῖον.) Id eſt,in æternam memoriam belli geſti inter Græcos & Troianos.

Dardanus primus Troianorum rex fuit.

Δαρδανίδη.)Id eſt, ô Priame,à Dardano oriunde. Dardanus namq; primus Troianorum rex fuit: de quo ac reliquis regibus ab eo deſcendentibus, uſq; ad ultimum Priamum (cuius

proſtra-

imperij anno 40, Troia ante omnium hominum faciem eſt proſtrata, ut ſcribit Euſebius in Chronicis) uide Homerum Iliad. lib. 2. *Troia quo anno imperij Priami capta.*

θεῶν ὄπιν.) Id eſt, ipſi impij crudeles atque tyrannici: quum uiri boni & pij neminem lædant, nemini iniuriam afferant, ſed omnia rectè faciant. *ἀεὶ γὰρ, ἢ μάλιστα πάντως πράξει καὶ θεωρήσει τὰ κατ' ἀρετὴν, καὶ τὰς τύχας οἴσει κάλλιστα, καὶ πάντη πάντως ἐμμελῶς, ὅγ' ὡς ἀληθῶς ἀγαθὸς καὶ τετράγωνος ἄνευ ψόγου*, quemadmodum Ariſtoteles libro Nicomachicorũ primo ſcripſit, de uiro uerè bono, quadrato ipſo exiſtente, ac omni uitio carente. *Vir bonus qualis eſſe debeat.*

ἀχιλλῆος.) Achillem Aeacidem uocat, ab auo Aeaco, uiro à Pindaro maximè in pleriſque hymnis celebrato. Ex huius filio Peleo natus eſt Achilles, unde & Pelides dicitur: quemadmodum ex Pelei fratre Telamone, Aiax Telamonius, ut ſuprà diximus. uide prouerbium, Primùm Aegina pueros optimos alit. *Aeacus, Achillis auus.* *Achilles, Aiax Telamonius, duorum fratrum filij*

ὕβριν ἥρπαξαν.) Ab hac iniuria facta Achilli ab Agamemnone, exorditur Homerus ſuá Iliada. Ac meminit deinde eius ſæpius etiam in eodem Opere, propterea quòd multis malis ac cladibus ea res Græcos affecerit: cum Achilles Græcorum fortiſsimus, quique ſolus Hectoris impetum ſuſtinere ac fugare poſſet, à prælio prorſus abſtineret, propter ereptam ſibi ab Agamemnone Briſeida, ſpecioſiſsima forma uirginé: quæ dum Græci uaſtant uicinas Phrygiæ urbes, in prædæ diſtributione præmium uirtutis Achilli obuenerat. Eam Dictys Hippodamiam nominat, lib. 2. *Ira Achillis multis cladibus affecit Græcos.* *Briſeis ſpecioſiſſima uirgo.*

φιλοκτήτην.) Philoctetes, laborum ac periculorum Herculi comes ac ſocius fuerat: à quo etiam moriente, arcum cum ſagittis, ſine quibus (quemadmodum & Pelopis filij Tantali oſsibus) Troiam capi non poſſe, iam olim oraculis prædictum fuerat: ueluti eſt apud Pauſaniam libro quinto, Ouid. in Metamorphoſi libro nono. Is cum fortè letaliter uulneraſſet, lætali Herculis iaculo, hydræ Lernææ felle tincto, pedem: ac Græci fœtorem eius uulneris diutius ferre nequirent, in Lemnum inſulam miſſus eſt. Vnde ab Vlyſſe tandem reducitur, ablegatus eb exercitu. Calaber libro 9 Paralipomenon, Sophocles in Philoctete, Euripides etiam & Aeſchylus in eodem. nam hi tres tragici ſimul ſinguli tragœdiam de Philoctete ſcripſerunt, quarum extat collatio apud Dionem oratione quadrageſima, quæ Philoctetes inſcribitur, *Sine quibus Troia capi non potuerit.* *De Philoctete tres Tragici ſcripſerũt tragœdias.*

quæ

quæ eius eſt Tragœdiæ paraphraſis: Ouid. Metamorph. li. 13.

Philoctetes quomodo ſit miſſus in Lemnum.

Verùm Dictys non inuitum eum in Lemnum miſſum ſcribit, neq; ad contumeliam, quod innuere uidetur Tryphiodorus: quemadmodum reliqui poetæ omnes, quotquot eam fabulã ſcripſerunt: ſed ut curaretur (quòd Græci de eius, ut uiri præſtantis, ſalute, ac in quo plurimum momenti eſſe ſcirent, eſſent ſolliciti) ibi à ſacris Vulcani antiſtitibus, qui ſoli in periculoſis huiuſmodi uulneribus curandis tum temporis peritiſſimi eſſe credebantur. lib. 2. Verùm cui tantum eſt ocij, ut omnes fabulæ poeticæ, quomodo cum ueritate congruant, poſſit oſtendere? cum pictoribus atque poetis quidlibet audendi ſemper fuerit æqua poteſtas: ut ſcribit Horatius lib. de Arte poetica.

Palamedes uir ſapientiſſimus.

παλαμήδην.) Palamedes uir fuit præſtãtiſſimus, ac qui multa ipſe primus inuenit & obſeruauit, hominum uitæ utilia: quemadmodum Plinius de ea re pluribus meminit, ſicuti & Philoſtratus in Heroicis. Nauplij fuit filius, regis Eubœæ: qui ut filij Palamedis iniuſtam cædem ulciſceretur, Gręcos abſentes, & deinde redire in patriam conantes, multis affecit damnis & malis, ut refert Lycophron, ac plurib. id exponit huius interpres.

Palamedes quomodo ſit interfectus ad Troiam.

Cæterùm de Palamedis nece perpetrata ad Troiã à Græcis, alij aliter ſentiunt. Dictys libro 2 ſcribit, interemptum ab Vlyſſe & Diomede: quòd dolerent eum ſibi anteire ſapientia, & alijs uirtutibus ſuffocatũ in puteo: à qua ſententia Pauſanias etiam non multum diſcedit, libro 10. Diſſentit uerò Dares in Troiana hiſtoria. Meminerunt interfecti Palamedis, Xenophon etiam in Hipparchico, Ouidius 13 Metamorph. Virgilius libro 2 Aeneidos. Ac Euripides cum uellet exprobrare Athenienſibus ingratitudinem & impietatẽ, qua

Verſus Euripidis de Palamede & Socrate.

Socratem innocentem ſuſtuliſſent, in Palamede ſuo hos uerſus inſeruit· ἐκτάνετ᾽ ἐκτάνετε τὰν πάνσοφον, τὰν οὐδὲν ἀλγυνοῦσαν ἀηδόνα μουσᾶν: autore Laertio in Socrate. quod præconium utriq; conuenire poeta uoluit, quòd & Palamedes eſſet ſapientiſſimus, & ipſe ut dulciſſima luſcinia poemata multa ſcripſerit:

Palamedes multa ſcripſit poemata.

quemadmodum Suidas teſtatur, quæ ſiue poſterorum Agamemnonis inuidia, ſiue (ut uerius quidã arbitrantur) ipſius Homeri, perierũt: adeò ferè ſemper inter pręclara ingenia fuit inuidia, ut in uerſibus etiam Silij indicatum eſt,

O' dirum exitium mortalibus, ô nihil unquam
Creſcere, nec magnas patiens exurgere laudes
Inuidia. —— Lib. 17 belli Punici.

μονάν,

μονάρ δ' ἐκέλευον.) hoc eſt, quia ipſorum improbabã cœpta, non honeſtum nec utile eſſe dicens, re infecta, non ſine turpi æternaq́; nominis infamia, domum redire.

νεῶν.) miniſtrorum, quibus id negocij datum fuerat.

ξείνῃ.) Troiano, apud hoſtes, ut me his necandũ obijcerent.

Διὸς ἱκεσίοιο.) Iupiter ueteribus tot propè inuocabatur ac colebatur nominibus, à quot cultoribus pro Ioue habebatur: quorum alia aliunde indita ipſi fuerunt, quemadmodum & cauſę horum tum ab alijs, tum à Pauſania etiam in Gręcia exponuntur. uocabatur *βυλαῖος, βρονταῖος, κεραύνιος, εἰλαπιναστὴς*, quòd libenter conuiuaretur, & domi rarius eſſet, quemadmodum alibi ex Homero & Ariſtophane retulimus: *ἐξακεστήριος, γαμήλιος, μοιραγέτης, νεφεληγερέτης, τερψικέραυνος*, cuculus, Meliſſæus, &c. ſecundum quæ epitheta omnia, templa, ſacella, aras, ſtatuas, in Græcia ſibi in diuerſis locis poſitas habuit: *ἱκεσίης* etiam, ſeu *ἱκέσιος*, quòd ſupplicum pater ac defenſor crederetur, ſeu ad quem ſupplices confugiebant: de quibus nõ lædendis, ſed amicè ac reuerenter habendis, multæ extant præceptiones apud Heſiod. Theognidem, Phocylidem, & Homerum, maximè uerò in Odyſſea, quæ tota propè de exulib. ſupplicibus, mendicis atque naufragis eſt conſcripta. Ac in oraculo Dodonæo Athenienſibus præcipitur, *μηδ' ἱκέτας ἀδικεῖν, ἱκέται ἱεροί τε καὶ ἁγνοί*. Pauſanias li.7. deſcriptionis Gręciæ.

Iupiter tot habuit nomina, quot cultores.

Apud quos autores plurimæ ſententia de exulib. benignè tractandu.

ἄργος.) Argos, unde Græci Argiui, nõ procul ab Athenis ſita ciuitas fuit nobiliſsima, Peloponeſi regionis Achaiæ, in qua Mycenæ etiam, Corinthus, Lacedæmon & Epidaurus, omnes illuſtres urbes, & apud ueteres celebratiſsimæ fuerunt. Fuerunt etiam aliæ hoc nomine urbes, quas cõmemorat Stephanus in *ἄργος*. Strabo etiam quarundam meminit.

Argos Peloponeſi nobiliſsima ciuitas.

εἰ μὲν γάρ ἐᾶτ'.) O Sinon, *wie leügeſt du.* contrarium namq; uerum eſt: non id quod tu fingis, tuæ cauſæ inſeruiens: cum tu optimè cognoris ex Heleno, quale oraculum iam olim Troianis de equo ligneo ſit redditum: & quòd Troiam tunc capi fatale ſit, ſi ipſi Troiani equum illum (quocunq; etiam nomine, à quocunque tandem commendatum) in urbem accerſitum, Mineruæ cõſecrauerint: quemadmodum id oraculi ab Heleno Priami filio uobis Gręcis refertur apud Dictym lib.5, ueluti ſuprà etiam monuimus. Vnde ſunt qui ſcripſerunt, non tam ab Aenea & Antenore Troiam Græcis proditam, quàm etiam ipſo Heleno: quòd Græcis indicaret omnia, ex quibus fata Troiæ pendêrent. De ea re uide quid ſcripſerint

Troia prodita ab Aenea, Antenore & Heleno.

Tzetzes in Varia ſua hiſtoria, Chiliade ſexta, cap. 65. Leonicenus etiam in Varia ſua hiſtoria, lib.3.cap.45.

In templo Mineruæ palladiũ fuit.

ἀκρόπολιν.) ubi fuit templum Mineruæ, extructum in eius honorem, ab Ilo rege Troiano: ubi etiam Palladium fuit, cœlitus in id templum delapſum. quemadmodum ſuprà ex quinto Faſtorum Ouidij, & aliquot alijs ſcriptoribus pluribus indicauimus.

ἐπιβήτορα κύκλων.) Id eſt, qui ſuper rotas fabricatus, motu rotarum ducebatur in urbem, cum magno & publico totius Troiæ gaudio, *mit tromlen vnd pfeiffen*, ut dicitur: & quemadmodum ſolet fieri in ſolenni lætitia, in conuiuijs, feſtiuitatibus, & huiuſmodi: in quibus omnibus, gentes præcipuè peractis primò ſacris, totos deinde ſe hilaritatibus dedere conſueuerunt: in quibus Muſicam et Muſicę organa adhibebant, quòd hiſce hominum mentes maximè excitari ad gaudium ſcirent: quemadmodum de ea re multa ſcribuntur apud Plutarchum & Athenæum, maximè uerò libro decimo, qui propè totus de ea eſt materia, hoc eſt Muſica ac uarijs Muſicorum inſtrumentis, quibus Græci ad ſacra, conuiuia, ſolennes conuentus, in gaudio, bello etiam utebantur, ut horum ſono ac modulatione rebus, temporibus atq; perſonis accommodata, militum animi excitati, alacrioresq; contra hoſtem agerentur.

Veterum cõuiuia.

Decimus liber Athenæi totus de Muſica ſcriptus.

Muſica uſus ueteribus.

χῆτλον ἀφραδίων.) Sentẽtia eſt, quòd homines (quia τὸ μέλλον plerunque ἄδηλον καὶ ἀόρατον, ut dicitur) multa pœnitenda & admittant & incurrant, gaudentes ubi triſtandum fuerat. Ac uerè, ut ſapiens ſcripſit Pindarus,

ἀμφὶ δ' ἀνθρώ-
πων φρεσὶν ἀμπλακίαι
ἀναρίθμητοι κρέμανται.
τοῦτο δ' ἀμάχανον εὑρεῖν,
ὅ,τι νῦν καὶ ἐν τελευ-
τᾷ φέρτατον ἀνδρὶ τυχεῖν. Et,
ἐπὶ μὰν βαίνει τι καὶ
λάθας ἀτέκμαρτον νέφος,
καὶ παρέλκει πραγμάτων ὀρ-
θὰν ὁδόν γ' ἔξω φρενῶν.

ἄτη.) noxa, caligo, ne uiderent ipſi cæci, quæ omnium maximè ipſos uidere ac conſiderare oportebat.

σιμόεντος.) demeſsis florib. qui enati erant ad ripas Simoentis fluuij, equum ornarunt, *Beſtackten es mit blůmen.* Simois autem

autem fluuius eſt, qui ex Ida monte Troiano defluens, iuxta Troiam labitur: & mari appropinquans, commiſcetur Xantho, ac in paludes cogitur: deinde exiꝛ in mare, iuxta Sigæũ promontorium. Eius, quemadmodum & Xanthi, crebra fit mentio apud Homerum, Virgilium etiam, maximè uerò primo & undecimo Aeneidos.

De Simoente flumio.

κάλων ξυνοχὴ.) ex quibus equus fuerat compactus ac fabricatus.

ἴδη.) Mons propè Troiam Ida: tametſi generali nomine Theocriti interpres omnes montes excelſos *ἴδας* uocari ſcribat, *ἀπὸ τοῦ ἰδεῖν*: quaſi inde tantum, tanquam ex edito, *κατ' ἐξοχὴν*, liceat aſpicere & uidere, quæ procul à nobis ſint diſsita. Eius quercus ideo Nymphæas ſiue Nymphales uocat, quòd Nymphæ ſyluarum, fruticum, arborum, montium, &c. deæ ſint. Nihil enim fuit rerum conditarum, cui antiquitas non numen aliquod præfecerit: quo Dei præſentiam in mundo ac rerum gubernationem conſeruationem indicare uoluit, qui Deus ſedens

De Ida monte Phrygia.

Quare antiquitas omnibus rebus numen aliquod præfecerit.

χρυσέῳ ἐνὶ θρόνῳ, γαίης ἐπὶ ποσσὶ βέβηκε,
χεῖρά τε δεξιτερὴν ἐπὶ τέρματος ὠκεανοῖο
πάντοθεν ἐκτέτακεν. περὶ γὰρ τρέμει οὔρεα μακρά,
καὶ ποταμοί, πολιῆς τε βάθος χαροποῖο θαλάσσης. quemadmodum non malè ſcripſit Orpheus in libro quẽ Teſtamenta inſcripſit, referente id Iuſtino, lib. de Monarchia.

ἰαχῇ.) præ clamore, gaudio, exultatione atque iubilo, equũ in urbem ducentium. Nemo enim tunc erat, qui non notas aliquas lætitiæ, ut in publico bono, eoq́; ſubito præter omnẽ expectationem obiecto, ederet.

ἐκ Διός.) Forte ſignificat uocem tubæ, in nubibus inter ducendum equum exauditã: qua Iupiter oſtẽdere uoluit, quòd Troiani ſibijpſis bellum & hoſtes in equo abſconditos, in urbem ducerent: ut ſolent rerum mutationes & euẽtus, ſigna, portenta et prodigia pręcedere. quemadmodum ante eiectos reges Romæ, canem locutum, & anguem latraſſe, ſcribit Plinius lib. 8. cap. 41. Herodotus etiam de equa quadam prodidit, quæ in Xerxis exercitu (qui ex decies centenis hominum millibus cõpoſitus, ex Perſia in Græcos ducebatur) leporẽ peperit: quo fuga Xerxis præſignificata eſt. quemadmodũ ſimilia multa, non tantum apud Hiſtoricos, ſed etiam Poetas inuenias, Homerũ, Apolloniũ, &c. ubi naues loquũtur: carnes etiã aſſę, & pelles excoriatorũ boũ, & parietes pœnã ſceleratis mini-

Rerum mutationes prodigia præcedere ſolent.

Exercitus Xerxis immenſus.

Naues loquũtur, ac minantur pœnam improbis.

minitantur. *φιλεῖ γάρ πως προσημαίνειν, εὖτ' ἂν μέλλει μεγάλα κακὰ ἢ πόλει ἢ ἔθνει ἔσεσθαι*: autore Herodoto lib.6. hiſtoriæ ſuæ.

ὁλός.) per quam trahebatur, antequam ad portas ciuitatis perduceretur.

βωμὸς.) aras templi Mineruæ. de eo namq; loco redditum fuerat Troianis oraculum, perituram tunc Troiam, cum ad templum Mineruæ equus adductus fuiſſet. cuius non prorſus inſcius Sinon, eo in loco, & non alibi, equum ſtatui uoluit.

Minerua quare irata fuerit Troianis.

ἀθλὼν.) Irata Troianis tum propter Paridis iudiciũ, in quo ſpreta fuerat: tum etiã, quòd iam tota aliena facta eſſet à Troianis, poſtquam Palladium per Antenorem ad Græcos eſſet translatum. nam & id fieri oportebat, quòd eo præſente Troia à Græcis capi nequiret, quemadmodum ſuprà retulimus.

Iuno quare exoſos habuerit Troianos.

ἥρη.) Iuno, ſoror & coniunx Iouis (à nullius enim mulieris nuptijs temperauit, ſalaciſsimus ipſe, ac nihil non factus propter mulieres) quę & ipſa exoſos habuit Troianos, propter Paridem. Ideoq; & deinde infinitis laboribus & periculis terra marique obiecit Aeneam, Italiam petentẽ, Troia iam euerſa: quemadmodũ id in tota Aeneide Virgilius oſtendere uoluit.

Aeneas multis periculis terra mariq; obiectus à Iunone.

ποσειδάων.) Neptunus frater Iouis, terræ mariſq; dominus, & ipſe iratus Troianis, quòd cũ pacta certa mercede unà cum Apolline Laomedonti Priami patri, muris Troiam cinxiſſet: deinde finito opere, pro eo labore, nec tum quidẽ adhuc quicquam accepiſſet. Fabula eſt apud Homerum Iliad. *θ.* & *φ.* Ouidiũ etiam libro 12. Metamorphoſ. Virgilium 2. & 5 Aeneid. De ea quid ſit ſentiendum, & ex qua uera hiſtoria ſit ſumpta, pluribus in Colutho diximus. Tridens autem, ſeu ſceptrũ ipſi additur, ut regi, ut domino: tametſi alij alias cauſas, eaſq; Phyſicas afferant.

πρόγχμοι.) deſponſatæ, promiſſę uiris, ſponſis: uerùm nondum nuptæ, nondum domum abductæ. Germani, *uerlobt, uerſagt*, nominant.

Lucina qualis dea fuerit.

ἰδμονες εἰλειθύης.) id eſt, nuptæ, & quæ iam pepererãt. Lucina namq; dea fuit, cuius Homerus, Heſiodus, Pindarus, ac Latini etiam poetæ ſæpe meminerunt, quam parturientibus præeſſe credebat antiquitas, cauſa lucis naſcentibus. quæ & *εἰλειθύια*, & *ἐλευθὼ* Græcis dicitur, *παρὰ τὸ εἰς τινὰς ἐλευθεῖν*, quòd ad parturientes accedat. Ea tum plura alia nomina apud ueteres habuit, tum Diana quoque uocata eſt: cuius alij prolixiores etiam rationes oſtendunt, in quibus quid uerſari opus eſt ſcrupúloſius? Illud ſaltem hoc loco referamus, quòd apud

apud Ciceronem & Plutarchū, Strabonem etiam ex Timæo hiſtorico repetitum legitur, quo etiam ipſe gentes ſuorum ſe deorum uanitatem uidere manifeſtè ſunt profeſsi. Timęus namq;, cum in hiſtoria ſcripſiſſet, qua nocte natus Alexander eſſet, eadem Dianæ (quæ & Lucina eſt) Epheſiæ templum deflagrauiſſe: adiunxit, idem minimè eſſe mirandum, quòd Diana, cum in partu Olympiadis matris Alexandri adeſſe uoluiſſet, domo tunc abfuiſſet, ita ut ſimul utrobiq; eſſe, & duo diuerſa ſimul curare rectè nequiuerit. O' miſeras gentes, quorum dij ſeu non domi ſunt, cum auxilio opus eſt: ſeu etiam alibi exiſtentibus opitulari nequeunt, propterea quòd ab ijs ſint remoti longius. Nôſter autem Deus ἐστὶ δὲ πάντῃ,

Ipſa etiam Gentes ſuos deos riſerunt.

Gentium dij non habent infinitam potentiam.

αὐτὸς ἐπουράνιος, καὶ ἐπὶ χθονὶ πάντα τελευτᾷ, ut in Orphei uerſibus apud Clementem lib. 5. Stromatum dicitur.

χάριν ὄμβρυ.) Id eſt, ne madeſceret pluuia, texerunt eum tapetibus.

θαλασσαίης μίτρης.) zonæ confectæ ex precioſa materia, aliunde trans mare allatę. Eas zonas ſolutas à corpore, & intextas floribus, equo circumponebant: ne quis eſſet, qui nō ſuā lætitiam, quibus poſſet rebus, publicè teſtatam omnibus faceret.

καὶ τις ἀπειρεσίοιο.) Alibi in ariditate ingenti puluis aqua macerari & conſpergi ſolet: hic, ut omnia gerantur magnificentius, & maiori cum pompa atque ſolennitate equus Mineruę adducatur, neglecta aqua, uinum effunditur: quod tamen in hos uſus hominibus à Deo nec datum nec monſtratum fuerat, ſed ad id potius, de quo Hecuba apud Homerū dicit Hectori ex prælio reuerſo & defatigato,

ἀνδρὶ δὲ κεκμηῶτι μένος μέγας οἶνος ἀέξει. Iliad. ζ.

γεράνων στίχες.) De gruibus, pluribus ſcribit Plinius lib. 10. cap. 23. ubi inter cętera hæc quoq; leguntur: Immenſus eſt tractus, quo ueniunt, ſi quis reputet à mari Eoo, &c. Eædē manſuefactæ laſciuiunt, gyroſq; quoſdam indecoro curſu uel ſingulæ peragunt. Cæterùm habitationes atq; terras tū grues, tum aliæ aues, ciconiæ, hirundines, luſciniæ, corrucæ, cuculus, & multæ aliæ cum tempore mutare ſolent. Nulla namq; harum tempore hyemis in his terris conſpicitur: quod Lucullus quoque ſe imitari dicit apud Plutarchum, ut alijs temporibus in alijs ædibus, in mitiori aere ſitis, ageret. quemadmodum de Regibus Perſicis potētiſsimis, & luxu ac delicijs perditiſsimis, id prodiderunt Xenophon & Athenæus, quòd ſci-

De gruibus.

Multa auiū mutant terras, pro ratione temporis.

Reges Perſarum mutabant ſedes pro anni ac temporum ratiõe, more gruum.

Oceanus mare magnum.

licet ſedem pro temporum anni atque aeris ratione mutare ſint ſoliti. Cæterùm Oceanus mare eſt magnum, quod terram undique cingit: ac unum cum ſit, uarias tamen appellationes à littoribus ſortitur: quemadmodũ id Dionyſius poeta in Orbis deſcriptione his uerſibus indicauit,

πάντῃ δ' ἀκαμάτῃ φορεῖται ῥόος ὠκεανοῖο εἷς μὲν ἐὼν πολλῇσιν ἐπωνυμίῃσι ἀρηρώς. quod pluribus exponitur ab eius interprete.

Caſſandra uates, filia Priami, incluſa in turri propter uaticinia ſua

Argumentum Caſſandra Lycophronis.

κούρη.) Caſſandra filia fuit Priami & Hecubæ, uates, quæ & mala ſequutura raptum Paridis prædixit, & multa alia, quæ deinde euentus ut uera demonſtrauit. Eius uaticinia cum pater ægrè ferret, fidemque ipſis nullam prorſus adhiberet, iuſſit eam abdi, & in turri concludi: quemadmodum & Dares Phrygius id meminit, & pluribus perſequitur id Lycophron in Caſſandra, ubi exponuntur uaticinia eius, quæ in turri incluſa edidit: in quibus ſumma belli Troiani, Thebani, hiſtoriæ Argonauticæ, belli Lapitharũ & Centaurorũ, reditus Græcorum in patriam uaſtata iam Troia, ac multarum aliarum antiquiſsimarum hiſtoriarum ac fabularum, quæ alibi nuſquam ſic reperies, ab ipſo Hercule ad Romana, uſq; tempora continentur. Inde ex uinculis elapſa, cum ſe tenere diutius nequiret, ſuam ſententiam de equo omnibus aperit: face etiam ardente, ad perdendum equum, omni cum ſtudio defertur: quemadmodum id pluribus exequitur Calaber lib. 12. Paralipomenon.

Oeſtrum quid.

οἴστρῳ.) Oeſtrum inſecti genus eſt, horrendo ſtrepitu, unde & nomen inditum apud Græcos: quo uaccæ & boues in furorem aguntur. Latini aſilum & tabanum nominant, cuius extat prolixior etiam deſcriptio lib. 3. Georg.

Vates furere quãdo uideantur

τοίη μαντιπόλοιο.) Vates namque, dum numine inflarentur, impetu quaſi quodam furoris agebantur, quemadmodum eſt apud Virgilium ſexto Aeneid. de Sibylla Cumana, de cuius numinis, quodcunque id etiam fuerit, conceptione, alij miranda quoque ex Origene & Chryſoſtomo retulerunt, de quibus alibi diximus. Lauream uerò coronam geſtabant, & laurũ præterea uorabant: quòd, ut ſcribit Heſiodicæ Theogoniæ interpres, laurum εὐφρυγεῖν πρὸς τοὺς ἐνθουσιασμοὺς, hoc eſt, efficere & operari numinis afflatus, putarint. Vnde de Caſſandra apud Lycophronem dicitur, δαφνηφάγων φοίβαζον ἐκ λαιμῶν ὄπα. Et Claudianus, uenturi præſciam laurum dixit. Alij etiam μαντικὸν φυτὸν, hoc eſt, uaticam plantam ſeu arborem cognominarunt,

Vates quare lauream coronam geſſerint.

gnominarunt. ſeu etiá, quòd laurus perpetuò uireat, quemadmodum id exponit Lycophronis interpres: & uatum ac eruditorum gloria ac fama ſempiterna ſit. tametſi alij etiam referant ad Daphnes fabulam, adamatæ Apollini, quæ eſt apud Ouid. in Metamorph.

Laurus uiret perpetuò.

λίπειν ἢ παρθενῶνα αὐλάς.) Siquidem uirginum eſt, domi manere, & in publico nunquam conſpici: quemadmodum apud Euripidem dicitur, εἰς ὄχλον ἕρπειν παρθένοισιν οὐ καλόν: in Oreſte. Vnde & παρθένους dictas ſunt qui exiſtimant, à παρα-θέιαν τῇ μητρὶ, quòd ipſę μονάνδροι domi cum matre manſerint, nec quòquam ante nuptias exierint, iuxta Phocylidæ etiam ſapientis præceptum,

Virgines non debent conſpici in publico.

> παρθενικὴν δὲ φύλασσε πολυκλείστοις θαλάμοισι,
> μηδέ ἄχρι γάμων πρὸ δόμων ὀφθῆναι ἐάσῃς.
> κάλλος (etenim) δυστήρητον ἔφυ παίδων τοκέεσσι.

Plura diximus huc pertinentia in horum uerſuū expoſitione, in Annotationibus noſtris in Phocylidem.

οὐχ οὕτω θρήϊσσαν.) Orpheus primum in Thracia fertur inſtituiſſe ſacra Bacchi, quæ ὄργια dicta ſunt, ἀπὸ τῆς ὀργῆς, id eſt, à furore: quòd ea ſacra facientes, diuino quaſi quodam furore corripi uiderentur. uel ἀπὸ τοῦ θύειν ἐν τοῖς ὄρεσι, quòd in montibus & per montes Bacchi feſtum cum incondito quodam ululatu & furore à Bacchis, Bacchi ſacerdotiſsis, celebraretur. Quo quid aliud ſignificatum eſt, quàm Bacchum, ſeu uinum in rabiem agere homines, immodicè hauſtum: quemadmodum id alibi ex Athenæo exemplis oſtendimus. Et adhuc hodie reperiuntur, qui furere uideantur poti plus ſatis. Solet enim uinum uariè afficere homines. Id ut ſignificaret antiquitas, comites atq; ſatellites Bacchę non quoſuis addidit, ſed Silenos, Satyros, Bacchas, Lænas, Nymphas & Tityros: quemadmodum Strabo ſcribit lib. 10. quibus Phurnutus Panas etiam & Syluanos adijcit. Atq; is Ariadnæ chorus dictus eſt, quem Dædalum ſtatuarium effinxiſſe ferunt in Cnoſo, ex albo marmore: cuius Homerus etiam alicubi in Iliade meminiſſe uidetur, his quidem: ἐν δὲ χόρον ποίκιλλεν.——

Sacra Bacchi in Thracia primùm inſtituta.

ὄργια unde dicta

Ceremoniæ Baccharum quid monuerint.

Satellitium Bacchi quid moneat.

Coronabatur autem Bacchus pampinis, hedera & ficulneis frondibus: de quo alij aliter ſentiunt. hedera fortè ideo, quòd contra ebrietatem facere putetur: de quo ſcribit Athenæus, quòd ueteres in conuiuijs corona myrtea, roſacea etiam, & ex hedera contexta, caput cinxerint, ne caput uino largius potis, uaporibus aſcendentibus læderetur:

Bacchus quare hedera fuerit coronatus.

Vis hederæ qualis.

propterea

propterea quòd eæ coronæ aſtringendi ſimul & refrigerandi poteſtatem obtinerent. Eaſque ſic monſtratas hominibus ab ipſo Baccho exiſtimat, ut illis eſſet adiutor, quibus malorum plurimorum author extiterit: libro 5. Vide apud Eraſmum prouerb. Hedera poſt Anthiſteria: item, Cares foras: itẽ, Multi thyrſigeri, pauci Bacchi. Cæterùm quare etiam tibia in Bacchi ſacris adhibita fuerit, planum id eſt. Porrò de ritu, ceremonijs atq; habitu Baccharum, uide quæ ſcribuntur apud Ouid. 6. Metamorphoſeon: Euripidem etiam in Bacchis, ac Herodotum li. 2. ubi ſcribit, quomodo Aegyptij eius feſtũ peregerint. Græci autem eò dementiæ proceſſerunt, ut in anniuerſaria celebritate Baccho uiuos homines ſacrificarent: quique ita erat immolatus, maximam inter ſuos probitatis ac religionis laudem eſt conſequutus. quod & pleriſque alijs dijs alios etiam feciſſe, tum ex Plutarcho & Pauſania, tũ alijs quoque ſcriptoribus eſt manifeſtum: quòd putarent precioſiſsimam uictimam deos ut cum maximè delectare, placareq;: ſuas opiniones, ſua ſomnia, ſine uerbo prælucente (quod ſolum eſt lucerna pedibus noſtris) ſecuti.

Ceremonia Baccharum quales.

Græci in feſto Bacchi uiuos immolant homines, & quare id fecerint.

κυανάμπυκι κισσῷ.) Hederam Germani *epheu* nominant, facto nomine ab hærendo, ut quidam putant, quòd uetuſtis parietibus inhæreat: ſeu etiam ab edendo, quaſi ederam, quòd uetuſtos parietes, ſerpendo, & latius per muros quibus adhæret diuagando, corrumpat atque exedat: uel etiam, quia edita petat, Baccho ſacra, quòd non ſecus omnia, atque ille mentes, illigat. Eius plures ſunt ſpecies, de quibus uide Dioſcoridem lib. 2. cap. 175, Plinium lib. 16. cap. 34, Theophraſtum libro 3. cap. 18. candida, quæ femella uocatur: & nigra, mas nominata.

Etymologia hederæ.

ὠδῖνες ὀνείρων.) Id eſt, nunc complebuntur, quæ ſomnijs Hecubæ præſignificata ſunt, cum grauida ſomniaret, ſe Paridem facem ardentem párere, qua omnis Phrygia conflagraret: ideoq; uatibus monentibus, ut patriæ commune malum, in Ida exponi iuſsit, ubi à paſtoribus altus eſt: Dictys lib. 2. Eurip. in Andromache, Lycophron in Caſſandra.

Somniũ Hecubæ, putantis párere ſe Paridem facẽ ardentem.

λήγει.) Id eſt, finietur tandem bellum, quod hactenus dilatum eſt: quòd tempus excidij Troiani nondum adueniſſet, quod nunc adeſt, completis nunc oraculis, equo in urbem recepto.

τελειότατοι πολεμισταί.) Habuit namq; Græcia ab initio, ſi qua gens in orbe alia, multos præſtantiſsimos atq; excellentiſsimos

Græcia quare multos habuerit uiros præſtantes.

mos uiros, quòd ea natio præ reliquis nationibus omnibus, mox à prima ætate iuuentutem ad uirtutis, gloriæ atque laudis ſtudium aſſuefaceret atque excitaret, eoq́ue quicquid haberet induſtriæ præcipuè conferret. Cæterùm multorum heroum Græciæ memoranda facta celebrat Homerus in utroque opere, Pindarus in Hymnis ſuis, Plutarchus in Vitis ſeu παραλλήλοις, ac Philoſtratus in Heroicis.

Qui autores ſcripſerint laudes heroum Græciæ.

ὁ γὰρ ὑπ' ὠδίνεσι.) id eſt, pariet ac edet equus ſuum fœtum, Græcos abſconditos: non quemadmodum mulieres mortales párere ſolent, alijs mulieribus præſentibus ac obſtetricantibus: ſed habebit obſtetricem ac Lucinam, Mineruam, cuius etiam conſilijs equus ille primitùs eſt fabricatus, ac abſolutus trium dierũ[m] ſpacio: quemadmodum eſt apud Calabrũ lib.12 Paralipomenon. Ideoq́ue nunquam deſeret Minerua equum laborantem, ac parturientem, ſuum opificium.

Equus Troianus trium dierum ſpacio exædificatus.

πτολίπορθος.) Minerua namque dea artium eſt, bellorum etiam: quo ſignificatur, bella geri non tam robore ac uiribus, quàm etiã prudentia & cõſilio, μῆτί τοι δρυτόμος μέγ' ἀμείνων, ἠὲ βίηφι: Homer. Iliad. lib. ν. Ac, ῥώμη δὲ μετὰ μὲν φρονήσεως ὠφέλησεν, ἄνευ δὲ ταύτης πλεῖον ἔβλαψεν τοὺς ἔχοντας. Iſocrates ad Demonic. βέλτερος (etenim) ἀλκήεντος ἔφυ σεσοφισμένος ἀνήρ. Et, ἀγροὺς καὶ πόλιας σοφίη καὶ νῆα κυβερνᾷ: quemadmodum in uerſibus ſapientiſsimis Phocylidæ ſapienter indicatum eſt.

Quare Minerua fingatur dea bellorum.

καὶ δὴ πορφύρεον.) Ipſa Caſſandra certa de uenturis malis, cædibus, captiuitatibus, uinculis, atque captiuarum mulierum abductionibus, loquitur de ijs uaticinantium more, ut de præſentibus iam & perfectis.

φλέξει πῦρ.) Id eſt, iſti quos equus aluo condit, igne uaſtabunt Troiam.

ὤ μοι ἐμῶν ἀχέων.) Sciebat namque, ſibi quoque impendere mala, uitium in templo Mineruæ offerendum ab Aiace Oileo, & abductionem in Græciam, ubi à Clytęmneſtra cum Agamemnone ſimul mactaretur. de quo poſtea.

Caſſandra ab Aiace ſtuprata, ab Agamemnone in Græciã abducta, ubi & occiſa eſt.

ὄργον ἀθανάτων.) Quòd muri Troiani à Neptuno & Apolline Laomedonti eſſent extructi, quemadmodum ſuprà etiam monuimus.

Muri Troiani à dijs extructi.

κείσεαι.) interemptus à Neoptolemo, filio Achillis.

ἑρκείου.) ad quam confugerat, tanquam ad locum tutum, ſacrumq́ue, à quo abſtrahere ſupplices nemini impunè licebat: quòd dij templorum atque ararum ſuarum uiolationem grauiter ſemper ulciſcerentur, quemadmodum apud Pauſaniam

Quare ſupplices & miſeri benignè ſint habendi.

& Plutarchum exempla ſæpe leguntur: & quòd Deus ſuppli ces, ad deorum opem confugientes, reuerenter ac honeſtè haberi uellet, quòd πάντες δὲ θεῶν χατέουσ' ἄνθρωποι, ſecundum Homericum illud celebratiſsimũ, Odyſ.γ. Ac omnes miſeri poſſimus fieri, cum πάντα προσδοκᾶν πάντας ἀνθρώπους præcipiat Xenophon.

Nomina uaria Iouis unde ſint impoſita.

Suprà autem diximus, quòd uetuſtas Ioui multa cognomina tribuerit, quorum alij ab officijs eius facta fuere: ſic etiam eundem Hercæum dixere (quemadmodum Pollux etiam meminit lib.8. de nouẽ urbibus principib. agens) cuius ara in medio ædium, pręſertim optimatũ, erigebatur, ut ædiũ ac totius familiæ columen ac munimentũ exiſteret, facto nomine ἀπὸ τοῦ ἕρκειν, id eſt, à ſepiẽdo & circũdando. unde & ἕρκος, hoc eſt ſeptũ, factũ eſt. Meminit eius aræ Virg. etiã 2 Aeneid.

ἀριστοτόκεια.) Id eſt, quæ mater es præſtantiſsimorum liberorum, Hectoris, Deiphobi, Creuſæ, Polyxenæ, Caſſandræ, &c. Ac apud Virgil.2. Aeneidos ait Aeneas, uidiſſe ſe Hecubã, centumque nurus. Et apud Homerum Odyſſ.ω. Priamus ſenex

Quinquaginta filij Priami.

flens queritur apud Achillem, quòd 50 habuerit filios, pleroſque præſtantes uiros, cum Græci primùm Troiam appuliſſent, quos in eo bello omnes amiſiſſet, paucis admodũ exceptis, his quidem uerbis·

αὐτὰρ ἐγὼ πανάποτμος, ἐπεὶ τέκον υἷας ἀρίστους
τροίῃ ἐν εὐρείῃ, τῶν δ' οὔ τινα φημὶ λελεῖφθαι.
πεντήκοντά μοι ἦσαν, ὅτ' ἤλυθον υἷες ἀχαιῶν.
ἐννεακαίδεκα μέν μοι ἰῆς ἐκ νηδύος ἦσαν
τοὺς δ' ἄλλους μοι ἔτικτον ἐνὶ μεγάροισι γυναῖκες,
τῶν μὲν πολλῶν θοῦρος ἄρης ὑπὸ γούνατ' ἔλυσεν.
ὃς δέ μοι οἶος ἔην, εἴρυτο δὲ ἄστυ καὶ αὐτοὺς,
τὸν σὺ πρώην κτεῖνας ἀμυνόμενον περὶ πάτρης,
ἕκτορα, τοῦ νῦν εἵνεχ' ἱκάνω νῆας ἀχαιῶν,
λυσόμενος παρὰ σεῖο, φέρω δ' ἀπερείσι' ἄποινα.

Hecuba deſtructa Troia lapidibus obruitur.

λυσσαλέην κύνα.) De eo ſcribit Dictys libro 5. quòd Troia deſtructa, in prædæ diuiſione obtigerit Hecuba Vlyſsi. ubi cum ipſa paulo antè regina Phrygiæ potentiſsima, impatientius ſeruitutem ferret, ac multa maledicta in milites Græcorum ingereret, ab ijſdem lapidibus obruta, uitam finiuit.

Fabula de Hecuba in canẽ mutata unde ſit facta.

Ex qua narratione cõfinxerunt poetæ, quòd in canem ſit mutata, tũ quòd proteruius lingua in Græcos eſſet inuecta, tum etiam quòd canes lapidibus petamus. Eius Hecubæ metamorphoſeos meminerunt Calaber lib.14. Ouid.13. lib. Metamor.

δῖα πολυξείνη.) Polyxena filia fuit Hecubæ, quam diruta urbe Græci

be Græci mactarunt ad tumulum Achillis, humana hoſtia Achillem Græcorum præſtantiſsimum, ac inter deos iam relatum, placantes ac honorantes. Dictys libro 5. Calaber lib. 14. Ouid. 13. Metamorphoſ. Euripides in Hecuba tragœdia, ὡς ὅτι τραγικωτάτῃ, ubi duo natorum funera, Polyxenæ & Polydori, miſeræ Hecubæ & ſeruæ & captiuæ, ſimul offeruntur, triſtiſſimè ſe habenti, & tantum non ſubitò præ dolorum magnitudine, quibus longo rempore fuerat confecta, cõcidenti.

Polyxena macta ad tumulum Achillis. Hecuba Euripidis tragœdia τραγικωτάτη.

ξείνα δέ μι γαῖα.) Caſſandra namq; in prædę diuiſione cõtigit Agamemnoni, quemadmodum Dictys ſcribit lib. 5. & 6. Calaber item lib. 14. Clyręmneſtra autem, cum abſente Agamemnone ad Troiam, inrerim conſueuiſſet cum Aegyſtho, auxilio eiuſdem reducem ſimul etiam Caſſandram interfecit, cum præbuiſſet Agamemnoni balneum exeunti induſium, quod manicis carebat: quodq́ue ipſi interea dum ad Troiam abeſt, redituro ad cædis occaſionem parauerat: idq́ue hoc loco dona exitioſa nominat. Eius rei meminit Homerus Odyſſ. λ. item ω. Aeſchylus in Agamemnone & Eumenidibus, Euripides bis in Oreſte, Pindarus item cum Lycophrone. Vide etiã prouer. Pro beneficentia Agamemnonem ulti ſunt Achiui.

Caſſandra ab Agamemnone abducitur in Græciam.

Agamẽnon quomodo ab uxore Clytæmneſtra interfectus.

μεγάλῃ πυρῇ.) Hoc eſt, perdantur igni Græci, in equo incluſi, ſimul tanquam in uno rogo igni rraditi: fiat is equus ipſis *πολυάνδριον* (quemadmodum Srrabo loquitur, de trecentis interfectis cum Leonida ad Thermopylas) hoc eſt, commune ſepulchrum.

κρατῆρας ἐλευθέριους.) hoc eſt, cum uerè à bello, ab hoſtibus, à periculis liberi facti fueritis, tunc propoſiris poculis inuitate uos largius, ueluti in libertate gaudentes. nunc uerò adſunt adhuc hoſtes, ijq́ue uobis ſunt propiores quàm antea, in ipſa utique penetralia à uobis recepri: qui hoc moliuntur, ut uobis exirium ſtruanr, ac ſuperſtitibus inde æternã ſeruitutem afferanr. Niſi fortè alludit ad crateras ueterum uarios, quorum alio tempore alius uſus fuerat: de quibus Athenæus etiam in ſuis Dipnoſophiſtis meminit.

Crateres ueterum uarij.

ἀμφότερον μάντιν ἀγχθόν.) Apollo namque uatem eam fecerat ea cum lege, ur ipſi ſuas nuptias polliceretur: quod cum deinde recuſaſſer, ſuſpecta omnia eius uaricinia reddidit: hoc eſt, ut uera quidẽ prædiceret, cæterũ nemo dictis eius fidẽ haberer: qđ ipſa quoq; apud Lycophronẽ quæritur. Fabula refertur à Lycophronis interprete, tum in Caſſandræ argumẽto mox ab initio, tum alibi quoq; in eius poematis expoſitione.

Quare omnia uaticinia Caſſãdra ſuſpecta fuerint.

μάτην ἢ χεῖς.)Id eſt, nunquam efficies ut dictis tuis, tanquã ueris, quiſquam animum adhibeat.

Gentiũ dij quare moriantur.

κρονίδης.) Id eſt, Iupiter Saturni filius, poſt cuius obitum imperium cœli ceſsit Ioui. Veterum enim dij, ipſi cœli domini etiam moriebantur: quòd multo magis ſe, quàm homines, omnibus ſcelerum ac libidinum generibus polluerent, propter quæ mors uenit in mundum, cui ipſi meritò quoque ſubijciuntur. *εἰ θεοί τι γὰρ δρῶσι φαῦλον, οὐκ εἰσὶ θεοί*, ſed impuri, ſcelerati, parricidæ, atque libidinoſi: quemadmodũ de pleriſq; gentium dijs, omne turpitudinis genus ipſa prodidit antiquitas.

ἐσκίδνασι.) Putat enim Priamus uerè abijſſe Græcos, cum nõ procul à Troia in Tenedo reditum ac fugam confingentes, abditi deliteſcerent: ſignum inuadendæ urbis ſomno uinoq; ſepultæ à Sinone prolatum præſtolantes.

νίον δακρύσατο χήρη.) Ipſius uitæ atque ſaluti timens, quemadmodum eſt apud Homerum Iliad. χ, ubi parentes Hectoris de ipſius ſalute ſolliciti, ante ultimũ congreſſum cum Achille, ubi & perijt, eum obſecrant, miſerabili geſtu, à propoſito auertere conantes: ſenex Priamus euulſis ſibi capillis, mater Hecuba nudatis mammis, quas ſuxerat, ut in urbem redeat. Verba Homeri ſic habent:

Senex Priamus euulſis ſibi capillis, mater Hecuba prolatis mammis, Hectorem orant, ne cum Achille congrediatur.

ἦ ῥ' ὁ γέρων, πολιὰς δ' ἄρ' ἀνὰ τρίχας ἕλκετο χερσὶ
τίλλων ἐκ κεφαλῆς, οὐδ' Ἕκτορι θυμὸν ἔπειθε.
μήτηρ δ' αὖθ' ἑτέρωθεν ὀδύρετο δάκρυ χέουσα,
κόλπον ἀνιεμένη, ἑτέρηφι δὲ μαζὸν ἀνέσχε.
καί μιν δάκρυ χέουσ' ἔπεα πτερόεντα προσηύδα·
Ἕκτορ τέκνον ἐμὸν, τάδε τ' αἴδεο, καί μ' ἐλέησον
αὐτὴν, εἴ ποτέ τοι λαθικηδέα μαζὸν ἐπέσχον,
τῶν μνῆσαι φίλον τέκνον, ἄμυνε δὲ δήϊον ἄνδρα
τείχεος ἐντὸς ἐὼν, μηδὲ πρόμος ἵστασο τούτῳ.

πολιοῦχος.)Fouerat illa quidem hactenus aliquantulum partes Troianorum, tametſi grauiter læſa eſſet à Paride, à quo neglecta erat in dearum iudicio: uerùm quia & Palladium iam ad Græcos erat translatum, à Troianis prorſus animum alienum gerebat. Ideoq; multum fallitur Priamus.

ἔῤῥ' οὕτως.)In Harcinia hæc uerba hoc ſenſu exprimunt, *Daß dir nimmer gůts geſchehe*: qua imprecatione, quæ ipſis eſt familiariſsima (quòd planè leuis atque mitis illa putetur uulgo) non uideo quid poſsit dici uehementius, aut atrocius, aut triſtius etiam.

ὢν

ἰὸν μόρον.) quòd abducẽda eſſet in Græciam (ſtuprata prius in templo Mineruæ ab Aiace Oilei) ibique mactanda cum Agamemnone à Clytemneſtra, Helenæ ſorore, quemadmodũ paulo antè monuimus.

ἔβλεπεν ἤδη.) Quæ enim à Troianis riſui habebãtur, ac uix unquam futura credebantur, ipſi certa atque præſentia eſſe uiſa ſunt.

ἔφλεγον.) ut in publica lætitia ac ſolenni feſtiuitate, quam peragebant introducto equo, quaſi recuperata iam libertate, belloq; profligato. quare etiã hecatombas immolãt, hoc eſt, centum boum ſacrificia: quæ uox ſæpe eſt apud Homerum, quòd uſitatum fuerit gentibus tam magnificè deis ſuis ſacrificare: quemadmodum apud Plutarchum, Suidam, ac Latinos etiam hiſtoriæ Romanæ ſcriptores tam ſumptuoſorum ſacrificiorum multa extant exempla. Faceſſant à nobis dij huiuſmodi, quos, infinitos quamuis ſumptus facias, tamen nunquam ita placabis, ut in malis ac neceſsitatibus eos præſentes habeas. Ac piè admodum dictum eſt, undecunque id etiam à Plutarcho in Moralibus referatur, *εὐσεβεῖν τοὺς θεοὺς ῥᾴδιον*. hoc eſt, Recte Deum colere, ſecundum uerbum ipſius, facile eſt: quòd id tam permiſſum ſit inopi, quàm opulento.

Centum boum ſacrificia.

Gentium dij multu ſumptibus, ſed temerè colebãtur.

Deos rectè colere facile.

ἀνένευον.) non probabant, non accipiebant: quòd auerſentur improborum munera, & bonorum tantũ ſint amici. *οὐ γάρ τοί γε κλύουσιν, ἀποπτύουσι δέ τ' ἀράς*, ut in Heſiodi uerſu dicitur: ipſi *ἀγαθῶν αἴτιοι, κακῶν δ' ἀναίτιοι*, quemadmodũ Plato de dijs loquitur. Et quòd iam adeſſet tempus, quo Troiam funditus uolebant euertere.

εἰλαπινή.) Peractis enim ſacris, deinde conuiuabantur, ac ſe inuitabant hilarius. unde & *μεθύειν* factum putat Ariſtoteles, referente Athenæo: quòd *μετὰ τὸ θύειν*, hoc eſt, poſtquam ſacrificaſſent, deinde hilaritati ſe traderent. Ac apud Homerum cibum nunquam capiunt. nec cubitũ ſe conferunt, niſi prius dijs libaſſent. quod & Heſiodus ſic facere præcipit, his quidem uerbis:

μεθύειν unde factum.

Veteres ante omnia deos prius placabant.

μηδ' ἀπὸ χυτροπόδων ἀνεπιῤῥέκτων ἀνελόντα ἔσθειν.——

uide prouer. Principium, medium, finis. Item, Prora puppis.

λυσιγύιος.) uiros ſoluente, robur proſternente, ac uires eneruante, cum immodicè ſumitur, quemadmodum de ea re multæ ſunt admonitiones ac ſententię apud Theognidem. Virg. 2. Aeneidos ſic:

Inuadunt urbem ſomno uinoq; ſepultam,

Cæduntur uigiles, portisq́; patentibus omnes
Accipiunt ſocios, atq; agmina conſcia iungunt.

Gentilium deorũ multitudo quare innumerabilis fuerit.

δαιμονίη.) Veteres namque, ſine luce uerbi huc illuc uagantes, quò cæca rapiebat quemque opinio, quòd quicquid uel in ſomnis uiſum ſemel fuit, id pro deo ſtatim coluerint, hactenus ſæpius à nobis dictum eſt. Ignotos etiam deos coluerũt, ac adorarunt. quo quidem quid poteſt eſſe ſtultius? cum uulgò etiam dicatur, quòd ignoti nulla ſit cupido. Sic etiá deos fecerunt tempora, ut hoc loco Noctem.

Quare Venus magis fouerit res Troianorũ, quàm dij reliqui.

ἀφροδίτη.) Id ideo facit Venus, ut hac ratione Troianis prodat dolum Græcorum: hoc eſt, Græcos in equo abſconditos eſſe, Troianis cõmonſtret: quòd pro horum ſalute magis laboraret, quàm deæ dijque cæteri: quòd & Aeneas in monte Ida ex ſuo cum Anchiſa concubitu ſibi dilectus eſſet natus filius, quemadmodum eſt bis apud Homerum in Hymno Veneris, 2 Aeneid. etiam: & quòd etiam Troianis faueret, quòd Paris pro ſe ſententiam tuliſſet, ac de ſuo præcepto Helenam raptá abduxiſſet, propter quam bellum illud motũ utrinq; fuerat.

μνηστῆρες.) Id eſt, qui propter te certamen illud ſubierunt, ſeu qui olim tuas nuptias ambierunt: propter quas, quia illegitimè poſsidentur ab alio, nunc bellum eſt.

Δηϊφόβοιο.) filij Priami, cum quo iam nupta es, interempto Paride à Philoctete.

μενελάῳ.) priori marito, qui multa propter te ſuſtinuit hoc decennio, & à quo Paris te abduxit.

ἔμνωσεν.) mentione quiſque uxoris ſuæ, à qua abfuerat hactenus.

τυνδαρεώνης.) Tyndareonem, hoc eſt Helenam, Tyndarei regis Oebaliæ & Ledæ filiam.

Diomedes Tydei filius.

τυδείδης.) Id eſt, Diomedes, Tydei filius: cuius fortitudinẽ Homerus hoc uerſu prædicat,

τυδεύς τοι μικρὸς μὲν ἔην δέμας, ἀλλὰ μαχητής: Iliad. ε. De eo pluribus meminit Homer. Iliad. δ.

Diomedes reuerſus domo pellitur ab uxore.

αἰγιαλείης.) uxoris ſuæ, à qua tamen domo pulſus eſt, reuerſus: quòd interea dum ipſe abeſt diutius, ipſa cum alio conſuetudinem habuerit. Dictys lib. 6. Lycophron in Caſſandra.

Penelope uxor Vlyſſis ab Homero celebrata ut idea honeſtæ coniugis.

πηνελοπείης.) Penelopem uxorem Vlyſsis, qui ab ea abfuerat annis uiginti, in tota Odyſſea celebrat Homerus, à pudicitia, fide coniugali, & alijs uirtutibus, honeſta matrona dignis. Vide etiam apud Ouidium epiſtolam Penelopes ad Vlyſſem. Voluit autem Homerus, celebrans Penelopen, propo

nere

nere ſimul ideam honeſtæ coniugis: quam cogitari uidebat poſſe facilius, quàm talem, qualem ipſe pingit, alicubi ita reperiri. Tametſi ſint qui ſcribant, nihil horum de Penelope ab Homero rectè & uerè dici: cum in fide coniugali, abſente diutius Vlyſſe, minimè perſtiterit: quemadmodum pleræq; aliæ Græcorum uxores, maritis abſentibus, id facere, & quidem ſedulò ſtuduerunt: ueluti id patet ex Homero, Calabro, Euripide, Aeſchylo, Lycophrone, Dicty, & multis autorib. alijs.

Quæ de pudicitia ac caſtitate Penelopes ſcribit Homerus, ab alijs aliter ſunt tradita.

Pleraq; Græcorũ uxores abſentibus maritis impudicè uixerunt.

ἄντικλος.) Is, quicunque etiam Græcorum fuerit, dum reſpondere parat Helenæ (qua re & ſe prodidiſſet Troianis, & cæteros qui ſecum in equo incluſi tenebantur, ac Græcorũ conatus fuiſſet remoratus) ab Vlyſſe in equo interficitur: ac à Græcis ſimul ibi concluſis ibidem ſepelitur. Homer. Odyſ. δ. Calaber lib. 12.

Anticlus interficitur ab Vlyſſe in equo Troiano.

λίσματα σιωπῆς.) Id eſt, propulſurus uim illam ſibi illatam, ideo maximè ut taceret, cum uitæ etiam diſcrimine, ſuiq; occiſione, ſi aliter id fieri nequiret.

ἴθελγε.) Scilicet, ut reſponderet Helenæ nominanti & Græcos in equo incluſos, & horum uxores: à quibus quia abfuerant diutius, meritò ad ipſorum nomina commouebantur.

πάλλας.) Non amplius fauens Troianis, propterea quòd ad Græcos palladio ſuo translato, ipſa quoque eò ſuum tranſtuliſſet animum.

πόθος ἀλλοτρίων.) Id enim, quòd potius cuperet perpetuò uiuere cum Deiphobo, quàm Menelao, uidebatur Helena indicare, quòd aſsiſtens equo uocabat ſigillatim Græcorum optimos: quo tandem Græcorum dolum prodidiſſet, de Veneris inſtinctu, niſi Minerua ab hoc cœpto eam auertiſſet.

κυνώπιδος ἄτη.) quæ ſcilicet deſerto Menelao, Paridem ſecuta es, & commouiſti bellum illud lachrymoſum inter Græcos & Barbaros.

ἑρμιόνην.) Eam ſuſcepit ex Menelao, quemadmodũ id ſcribit Euripides, ſicuti etiam ex alijs alias: ut ex Theſeo, à quo primitùs ſeptennis adhuc rapta eſt, Iphigeniam, referente id Pauſania.

Iphigenia Helenæ filia.

πυρὶ μειλιχίῳ.) Id eſt, protenſa face (Sinonem ſecuta) oſtende te fauere, ac conſultum optimè cupere Græcorũ rebus, ac exoſas nunc habere res Troianas: ſic quidem proderis ipſis Græcis, ac tibi quoq; rectè conſules.

αὐτομάτως ῥέουσι.) Id eſt, largius poti, dum adhuc manib. tenent pocula, obdormiunt: quæ deinde dormientibus de manibus effluunt, profuſo in terram uino.

τάλαν-

τάλαντον.) iam tẽpus aderat, quo decreuerant perdere Troiam dij. Alludit autem ad id, quòd Iupiter fata Græcorum & Troianorum in lance examinat, apud Homerum lib. Iliad. θ. quemadmopum etiam Turni & Aeneæ, Aeneid. lib. 12. Ac ſcripſit Aeſchylus ψυχοστασίαν, in qua agit de lancibus Homericis, quemadmodum id refertur à Plutarcho in Moralibus alicubi. τάλαντον autem trutinam libramq; ſignificat, παρὰ τὸ τλῆναι τὸ βάρος: pondus etiam, in qua ſignificatione apud Homerum quoq; legimus, δέκα δ᾽ χρυσοῖο τάλαντα.

Iupiter fata hominum in lance examinat.

ψυχοστασία Aeſchyli.

Etymologia talenti.

ἐλέλιξεν.) excuſsit à trutina Græcos. id eſt, uix tandem decreuit Iupiter, quòd uellet perdere Troianos, conceſſa uictoria Græcis. diſputauerat namque ſecum, an Troiam euertere conueniret.

λυκίους νηόν.) Apollo, qui cum Neptuno Troiana mœnia extruxerat, quamuis Laomedõ pro eo officio ingratus admodũ extitiſſet, tamen miſeratus Troianorum ſortem, diſcedit in Lyciam, minoris Aſiæ regionem, ubi templum habebat: ne cogeretur ſpectator eſſe Troiani excidij, ac deſtructionis eius operis, cuius ipſe autor fuerat. De Lycijs, Lyciæ colonis, atque horum laudibus, uide Strabonem lib. 14.

Apollo miſeratur Troiam perituram.

ἀχιλλῆος παρὰ τύμβον.) Fuerat enim Achilles ſepultus à Græcis in Sigæo, quod erat promontorium Troiæ, cum ex inſidijs ante Troiam, dolo ac proditione in templo Apollinis eſſet interfectus à Paride, homine mollißimo: quæ præconia, nec alia, ab ipſo quoq; Hectore apud Homerum ipſi tribuuntur. Dictys lib. 4. Calaber lib. 4. ubi tamen non à Paride, ſed ipſo Apolline ſublatus Achilles refertur. Cæterùm Dictys lib. quinto cum his conſona ſcribit, Sinoné extra Troianæ urbis mœnia Troianorum luxum & ſecuritatem obſeruanté, propter quæ eò miſſus à Græcis fuerat, ex loco edito inuadendi ſignum, facem ardentem Græcis porrexiſſe.

Achilles ſepultus in Sigæo.

Paris homo molliſsimus.

Sinon unde ſignũ inuadendi urbem porrexerit Græcis

ὡς δ᾽ ὁπότε.) Simili declarat formam Helenæ, ſumpto à plenilunio.

πλήθουσα.) cum ſcilicet eſt in oppoſitione, quod tempus πανσέληνον Græci nominant: Germani, Den vollen monat.

κορωνωθεῖσα.) Id eſt, dum prodit à coniunctione cum ſole, cum lumen eius minutum adhuc eſt, ipſaque nondum ſemiplena, μηνοειδὴς, corniculans falcataq; apparet: hoc eſt, in nouilunio. Germani nominant, Den neüwen monat.

ἀντιτόνους ἀφίλαστα.) id eſt, in oppoſitione, in plenilunio, cũ pars lunę opaca ſoli oppoſita, etiam iluſtratur. Luna namque

lumen

lumen ſuum à ſole mutuatur & abſtrahit, ut ipſa quoq; habeat unde luceat, ut tota totoq; circulo fulgens lucidaq; appareat: quo etiam tempore, terra opaco denſoq; corpore interpoſito inter aſpectum ſolis & lunæ, eclipſes lunæ fieri ſolent. Senſus autem eſt: Quemadmodum fulget luna plena, ita fulgebat quoq; forma Helenæ, facē de thalamo proferens. *Luna mutuatur ſuum lumē à ſole.* *Eclipſes lunæ quo modo fiant.*

θεραπναίη.) à Therapne oppido Laconiæ, patria Helenæ. Pauſan. lib. 3. Mela lib. 2. *Therapne patria Helenæ.*

ἀνέπορτο.) ſcilicet ex Tenedo inſula, ubi Græci ſe abdiderant, reditum ſimulantes.

ποσειδάωνος.) dei, qui maris terræque tenebat imperium, ac infenſi Troianis, quòd pro extructis à ſe muris pactam mercedem non accepiſſet.

ἱππῆες.) Id eſt, exercitum equeſtrem poſt ſe reliquerũt Græci: quòd metuerent, ne ſi equi Troiani ſuorum equorum hinnitu ad rehinniendum prouocarentur, Troiani hoc pacto à ſomno excitati, Græcorum conatibus doloſis reſiſterent.

οἱ δ' ἴτοροι.) Simili ab apibus ſumpto declarat ſtudium Græcorum, ex equo Troiano ad cædem ſtragemq; Troianorum proruentium.

φωλάδι τέχνη.) De apum ingenio, ſtudijs, politia atque induſtria, uide 4 Georg. Virgilij, qui totus de ea materia eſt ſcriptus: Plinium etiam in mundi hiſtoria, tum alibi, tum maximè lib. 11. per aliquot capita: Aelianum etiam in ſua animaliũ hiſtoria, præcipuè lib. 5. Meminerunt etiam Ariſtoteles, Columella, Palladius, ac plurimi alij. *De apibus qui ſcripſerint.*

χαλκείν θανάτοιο.) Hoc eſt, tradiderunt eos æternæ, ſeu rigidæ, ſeu inexorabili morti, quæ nemini parcit, ſed ſuo tempore rapit ſingulos: quemadmodum id multis poetarum ſententijs docetur, quæ adoleſcentibus notę ſunt. Ipſa enim *θάνατος* uocatur, quòd ſit *τανὰος ἐπὶ πάντας*, quod in omnes ſe extendat, ac in cunctos ſuum ius exerceat. *θανάτου etymologia.*

νήχετο αἵματι.) præ multitudine cæſorum.

αὐχένας εἰς θάνατον.) Id eſt, mori potius uolebãt ſuorum manibus, quàm hoſtib. turpiter ſeruire. qua calamitate quid poteſt excogitari triſtius? & tamen eius rei plurima ſimilia, aut etiam triſtiora, in Gentium hiſtoria reperias. Sic Cato, ſic Demoſthenes, ſic Hannibal, proprijs armis concidunt, ne hoſti ſeruiant, aut etiam triſtius quid ſeruitute patiantur: quemadmodum eſt apud Plutarchum in Catone Vticenſe, Demoſthene & Hannibale, apud quem multa eius generis reperies alia: *Cato, Demoſthenes, Hannibal, quare ſeipſos interemerint.*

Cymbrorum uxores ſuos interficiũt ipſæ, ne in Romanorum manus ueniant. *Mulier Cymbrica ſe interimens, pedib. ſuis appendit liberos, ut unà ſecũ moriantur.* *Marij filius ſeipſum interimit.* *Fuit ſolenne ueteribus, ac glorioſum, ſibipſi manus afferre.* *Sorores Mithridatis, Cleopatra etiã Aegypti regina, ſeipſas interimũt.* *Lycij incenſa urbe ſeipſos in ignẽ omnes conijciunt.*

ut in Mario, ubi Cymbrorũ uxores (fuſis iam Cymbris à Romanis, cum eſſet deſperata ſalus & uictoria) liberos, parentes, fratres, maritosque ſuffocant, ne in poteſtatem Marij uiui ueniant. Fuit etiam reperta inter eaſdem mulier, quę ſuſpendio uitam finiuerat, ac infantes liberos pedibus ſuis appenderat, ut uno mortis genere cum ipſa matre perirent. Quemadmodum poſtea etiam Marij filius à Sylla obſeſſus, eodem modo libertati ſuæ, nec aliter, conſulit. Fuit id namq; ſolenne ueteribus, magnificum etiam ac glorioſum, ſpontanea morte dedecus, turpitudinem, aduerſa, ſeruitutem ac huiuſmodi alia declinare. Quare nec Mithridatis regis Pontici ſorores, fratre ſuperato & fuſo, diutius ſibi in uita manendum eſſe exiſtimarunt: eodem authore in Lucullo. quemadmodum nec Cleopatra Aegypti regina id expedire ſibi putauit, quòd uictum uideret eſſe Antonium ab Auguſto: Plutarchus in Antonio. Quę etiam in Bruto ab eodẽ autore ſcribuntur, de Lycijs (qui populi fuerunt minoris Aſiæ) obſeſsis, omnem ſuperant calamitatem. ij namque, ne in hoſtium manus uenirent, cum ſe dedere nollẽt, incenſa urbe uiri ac mulieres, pueri paruuliq;, cum clamore atque ululatu in ignem omnes ſe coniecerunt. quidam etiam ab excelſis muris ſe præcipitarunt, alij etiam ſuorum patrum enſibus iugulum nudũ porrexerunt. poſtea

Mulier quædam ſtrangulata, altera manu infante, altera incenſis ædibus, ſeipſam ſuſpendit.

conſumpta ciuitate, inuenta eſt mulier, quæ laqueo ſe appenderat, quæ paruum infantem manibus ſtrangulauerat, quę incenſis præterea ardens lampadibus domum combuſſerat. Ac plura alia tum à Plutarcho, tum Pauſania etiam, id genus triſtia memorantur, quæ animus cogitare etiam cohorreſcit. Sunt uerò ea indicia furoris diaboli, quem exercet pro ſuo arbitratu, apud eos præſertim homines, qui luce ueritatis non reguntur.

Impotẽtis amoris exemplum.

ἠΐθεον.) quem amabat, ac cui iam erat deſponſa à parentibus, paulo pòſt domũ ducenda. Atque huc pertinent, quæ de Chorœbo ſcribit 2. Aeneid. Virgil. cum uideret Caſſandram Priami filiam, ſibi deſponſam uirginem, trahi è templo Mineruæ crinibus,

Non tulit hanc ſpeciem furiata mente Chorœbus,
Et ſeſe medium iniecit moriturus in agmen,

ἐχόλωσε.) ad iram laceſſebat, ut ira percitus, etiamſi nollet, ſe quoq; interimeret.

ὀφειλομένῳ παρακοίτῃ.) cum ſponſo, cui ſe debebat, cui erat promiſſa à parentibus, ab amicis.

πολλαὶ δ' ἀμβλώσκουσι.) Id eſt, multæ abortiunt terrore, atq; periculorum magnitudine perculſæ, atque in ipſo abortu unà quoque pereunt.

ἐνυώ.) Bellona, quæ & Duellona ueteribus, ſoror Martis, uxor etiam, ut refert Suidas, dea fuit belli, quæ Marti in bella eunti currum & equos parabat: ut à Statio poeta in Thebaide canitur.

Bellona dea belli.

ἔρις.) Etiam Contentionem deam facit, quemadmodum in Colutho pluribus diximus. Quibus namque ſomnijs ſuperſtitioſa antiquitas non diuinos honores tribuit, non modò uirtutibus, ſed uitijs etiam, affectibus, ſomnijs (ueluti apud Homerũ) & id genus alijs? quæ execranda potius ſunt, quàm ſeu ſæpe recitanda, ſeu etiam cuiquã ſano unquam imitanda.

Antiquitas ſuperſtitioſiſſima fuit in dijs innumeris cõfingendis

φοίνιος ἄρης.) Mars deus belli eſt: cuius fratres comitesque ſunt indiuidui, ἔρις κακόχαρτος (ut Heſiodus etiam nominat) luctus, cædes, uictoria incerta, anceps & dubia. Ideoque eam ἑτεραλκέα, & Martem ſeu auxiliũ ἀλλοπρόσαλλον nominat, Homerum poetarum principem ſequutus, quòd nunc his nunc alijs adſit:

Fratres ac comites Martis qui.

ξυνὸς (γὰρ) ἐνυάλιος, καί τε κτανέοντα κατέκτα, ut apud Homerum de Marte dicitur. ubi νίκη etiam δ' ἀπομείβεται ἄνδρας. Per alternantem autem uictoriam innuere uult, nunc Græcos, nunc Troianos, (etiam capta iam Troia) in conflictibus ſuperiores fuiſſe, quemadmodum 2 Aeneid. Virgil. his uerbis declarat:

Quondam etiam uictis redit in præcordia uirtus,
Victoresq; cadunt Danai. ——

αἰγίδα) Aegida Iouis clypeum facit, quo etiam utitur filia Iouis Minerua, ex capite ipſius progenita. Ipſe uerò Iupiter inde Aegiuchus nominatur: quòd de pelle capræ, quæ eum expoſitum in Ida Cretæ aluerat, clypeum ſibi pararit, ipſa mactata, cum eius miniſterio nõ amplius indigeret: pulchra me hercule θρεπτήρια matri perſoluens, ut puer etiamnum declararet ſcilicet, qua pietate etiam poſtea in uita uſurus eſſet, dũ cædibus, adulterijs, atque alijs nefandis & incæſtis libidinib. tartara (non dicam cœlum, cuius ipſe nunquam ſeu dominus ſeu hæres extitit, nec futurus etiam eſt poſtea) polluere non deſijt. Fabulam narrat Lactantius libro primo Diuinarum inſtitutionum, apud quem etiam in Creta ſepelitur, cum hac monumenti inſcriptione, ὁ ζεὺς τοῦ κρόνου: id eſt, Iupiter Saturni filius hoc tumulo iacet conditus.

Iupiter mactauit capram, à qua nutritus fuerat.

Iupiter in Creta ſepelitur.

Neptuno quare ſceptrũ tribuatur

ποσειδάωνος.) terræ mariſque domini: unde & ſceptrum, ut regi, ipſi tribuitur. cuius tamen alij alias cauſas, easque plures etiam afferunt, quas nos hoc loco ſinimus: quòd res planè ſit infinita, ac diligentiæ ſuperuacuæ & ſuperſtitioſæ, ſemper oſtendere conari, quid fabulis ſinguli poetæ indicatũ uoluerint: cum & alterius mentem aſſequi non ſemper ſit procliue, aliæque fabulæ ex hiſtorijs, aliæ ex phyſicis quibuſdam rationibus ſint deſumptæ atque confictæ: quemadmodum id demonſtrant Macrobius, Lactantius, ipſorum etiam poetarum (ut Homeri, Calabri, Pindari, Apollonij, Lycophronis, Theocriti) narrationes, ac horum interpretum expoſitiones. Verùm id in uniuerſum poetæ ferè omnes ſuis fabuloſis ſcriptionibus conati ſunt efficere, quod in uerſibus Horatij indicatum eſt:

Fabulæ pleraque unde ſint facta.

Et prodeſſe uolunt, & delectare poetæ. Item,
Omne tulit punctum, qui miſcuit utile dulci.

Cæterùm ea pluribus diſputantur à Strabone lib. 1. Geographiæ, Plutarcho etiam in uita Homeri.

ἱφθιμός τ' ἀΐδης.) frater Iouis & Neptuni, Saturni filius, inferorum dominus.

Mercurio uaria officia attributa.

ψυχοπομπὸς ἑρμῆς.) Mercurius Iouis fuit ac Maiæ filius, cui uaria attribuit officia antiquitas. Fecit namq; eum deorum nuncium, ſermonis, mercium, furum etiam deum, quemadmodũ eſt apud Homerum in Hymno in Mercurium ſcripto. unde poetis ſæpiſsimè dicitur ἄγγελος οὐρανιώνων, διὸς ἄγγελος, εὐάγγελος, διάκτορος, ἐμπολαῖος, κερδῷος, κλέπτης. κλῶπα quoque Suidas uocari aſſerit. Eidem uirgam quoq; attribuit uetuſtas, cuius Apuleius etiam meminit in aureo, ſeu potius plumbeo atque monſtroſo ſuo Aſino (ubi propter affectatam barbaramq; ſermonis nouitatem, non loqui, ſed rudere potius uideri poſſet) De eius uirgæ potentia ſic meminit Homerus,

Varia nomina Mercurij.

Apuleij aureus aſinus quo genere ſermonis ſit ſcriptus.

εἵλετο δὲ ῥάβδον, τῇ τ' ἀνδρῶν ὄμματα θέλγει,
ὧν ἐθέλει, τοὺς δ' αὖτε καὶ ὑπνώοντας ἐγείρει. Odyſſ. ε. Et Virg. 4 Aeneidos:

Virga Mercurij, eiuſdemq; poteſtas.

Tum uirgam capit: hac animas ille euocat orco
Pallentes, alias ſub triſtia tartara mittit,
Dat ſomnos, adimitq;, & lumina morte reſignat.
Illa fretus agit uentos, & turbida tranat
Nubila.— Ab his non diuerſa de ea uirga Homerus quoq; ſcribit in Odyſſ. hinc ταμίαν ψυχῶν, id eſt, quæſtorẽ animarum, Mercuriũ dicere ſolebat Pythagoras, πομπαῖον, πυλαῖον,

Mercurij aliquot epitheta.

λαῖον, & χθόνιον etiam: hoc eſt, ductorem, ianitorẽ, ac terrenũ: quòd is ex corporibus, eq́; terra ac mari animas immittat, & puras quidem atq; purgatas in excelſum ducat: impuras uerò illis ne appropinquare quidem, neq; inuicem ſibijpſis, cęterùm uinciri à furijs infractis nexibus curet: quemadmodum eſt apud Diogenem Laertium in Pythagora.

Scea porta unde dicta.

σκαιῇσι πύλῃσι.) Scæas portas dictas fuiſſe, ſcribit Heſychus, quòd in ſiniſtra parte urbis Troiæ fuerint, à σκαιὸς, uel à Scęo opifice, uel quòd Troianis ſiniſtræ fuerint. per eas namq; receptus equus ligneus, exitium eis attulit. Dares etiam Phrygius in hiſtoria belli Troiani, cui ipſe interfuit, ſcribit, quòd per eas portas Græci ſint intromiſsi ab Aenea & Antenore in urbem. Fuiſſe autem in ijs portis pictam imaginem equi: unde fortè nata etiam eſſe poſſunt quę de equo Troiano poetæ prodiderunt, Homerus, Calaber, Tryphiodorus, Virgilius & alij.

Equus pictus in fronte portarum Scaarum.

Fabula de equo Troiano unde facta.

Vſitatum fuit ueteribus, dare xenia hoſpitibus.

ξείνια ἐχθρά.) Fuit namque uſitatum ueteribus, & hoſpites liberaliter ac humaniter excipere: ac eoſdem deinde non ſine xenijs, hoc eſt, muneribus hoſpitalibus dimittere: quemadmodum id patet ex multis locis Homeri, Pindari, Virgilij, & Orphei etiam.

πόλις δ' ὁ χαύδανε λύθρον.) Quemadmodum ſimilia multa paſsim apud ueteres leguntur. Apud Plutarchum in Sylla, Athenæ inundant ſanguine. in Mario item, apud eundem, tanta ſtrages hoſtium editur, ut oſsibus interfectorum uineas etiam ſepſerint, & flumina cadaueribus oppleta fuerint. De Hannibale Carthaginenſium duce, quique longo tempore grauiſsimè afflixit Romanos, ſcribit Seneca lib. 2. de ira, quòd cum foſſam humano ſanguine plenam uidiſſet, lætus exclamarit, O formoſum ſpectaculum. Ac quæ ex ἁλώσεως lib. Ioſephi referuntur de capta à Tito Veſpaſianoq́; Hieruſalẽ, quòd ſanguine cæſorum abundarint omnia, ut ignem etiam extinguerent in focis, nota ſunt. Cæterùm cum poſtea iterum rebellarent Iudæi Romanis, ſub duce Bencozba, ſeu Barcozba (utroque namq; modo legitur in) Bitter, ſeu Beryto urbe Syriæ, & à Salomone rege Iſrael olim extructa (cuius urbis Ioſephus Græcus, Hebræus etiam, & Ioſippus ſimiliter Hebręus, meminerunt) à Romanis ingẽti cæde ſunt cæſi: ubi nec quieuerunt ab occiſione milites, quouſque equi uſque ad os per ſanguinem effuſum incederent: ſanguiſque tantus funderetur, ut lapides etiam maximos uoluens duceret, ac deinde ui-

Oſsibus hoſtium interfectorum ſepiuntur uinea.

Vox Hannibalis intuentis foſſam ſanguine plenam

Quãta clade ſint affecti Iudæi, ſub Hadriano Cæſare.

Quantum ſanguinis effuſum ſit à Romanis in Bitter, Syriæ oppido.

Oſsibus cæſorum ſepiuntur uineæ, & ſtercorantur eadem ſolo cruore interemptorum, toto ſeptennio.

neæ oſsibus interfectorum ſepirentur, eædemque per annos ſeptem ſolo ſimo ex ſanguine cæſorum ſtercorarentur: quemadmodum eam hiſtoriam pluribus perſequitur ex Hebræorum Commentarijs Galatinus libro quarto Catholicæ ueritatis. Ac de ea Troianorum cæde, de qua hoc loco ſcribit Tryphiodorus, Virgilius his uerbis meminit libro ſecundo Aeneid.

Quis cladem illius noctis, quis funera fando
Explicet, aut poſsit lachrymis æquare labores?

Maxima calamitas, ſenes trucidari.

οἰκτρότατοι γέροντες.) Quam calamitatem multo ſcribit eſſe maximam Homerus, ubi Priamum Hectori ſic loquentem introducit:

—νέῳ δέ τε πάντ' ἐπέοικεν
ἄρηϊ κταμένῳ, δεδαϊγμένῳ ὀξέϊ χαλκῷ
κεῖσθαι, πάντα δὲ καλὰ θανόντι περ, ὅττι φανείη.
ἀλλ' ὅτε δὴ πολιόν τε κάρη, πολιόν τε γένειον,
αἰδῶ τ' αἰσχύνωσι κύνες κταμένοιο γέροντος,
τοῦτο δὴ οἴκτιστον πέλεται δειλοῖσι βροτοῖσιν. Iliad. lib. χ.

Vſurpatur quoque idem locus à Lycurgo in oratione contra Leocratem, deſertorem patriæ.

τοκήων ἀμπλακίας ἀπέτινον.) iuxta Homericum illud,

ἐπεί γάρ τε καὶ αὐτίκ' ὀλύμπιος οὐκ ἐτέλεσσεν,
ἔκ τε καὶ ὀψὲ τελεῖ, σύν τε μεγάλῳ ἀπέτισαν.
σὺν σφῇσιν κεφαλῇς γυναιξί τε καὶ τεκέεσσιν. Iliad. 4.

Ac in Mimo Publij dicitur: Inferior horret quicquid peccat ſuperior. Vide prouerbium, Quicquid delirant reges, plectuntur Achiui.

οἰωνοί τε.) Vbi enim eſt cadauer, ibi ſolent congregari aquilæ, & aliæ aues rapaces, quæ ex cadaueribus ac laniatu animalium uiuere ſolent, & à remotiſsimis etiam terris ad id aduolare: quòd ſicciſsimo ipſæ præditæ cerebro, ex aere ſuper plura etiam milliaria, quàm quidem credi poſſe uidetur, facile odoratu intelligant, quò ſibi tanquam ad eſcam paratam ſit properandum: quemadmodum eſt apud Plinium libro decimo, capite duodecimo. à quo non diſſentit Apuleius in libro de Magia, ubi uulturum odorandi ſagacitatem prædicat his uerbis: Vincit idem ſagacitate odorandi canes, & uulturios. cui enim cani, cui uulturio, Alexandrini cœli quicquam ab uſque Actenſium finibus oboleat? Alij etiam, dum cauſas huius rei ueſtigare conantur, ex Thoma Aquinatenſe repetunt, per quingenta millia paſſuum à

uulturi-

Aquilæ, corui, uultures, ſupra plurima miliaria præſentiunt cadauerum putorem.

Aues rapaces futuram ſtragem præſentire poſſūt.

Vultures quare Marti ſacrati.

Aues exercitum ſequentes, futuri mali præſagium.

Albertus M. epiſcopus Ratiſponenſis.

Veteres accuratè obſeruabant, in quam belli partē ſpectarent uulturei.

uulturibus præſentiri cadaueris putorem. Ab aquilis autem perlongè plura: quod ex D. Hieronymo afferunt. Sunt & qui futuram ſtragem præſenſione quadam mirè percipere tradant: de quibus ſunt Plinius libro decimo, capite ſeptimo. Baſilius etiam Magnus in Hexamero: triduoque aut biduo antè ibi uolare, ubi cadauera futura ſunt. Eoque nomine Marti ſacratos cenſuit uultures ueterum auctoritate Phurnutus, quoniam plurimi uiſentur, ubi ſunt *πτώματα πολλὰ ἀρηίφατα*. Quin & ingentis mali certiſsimum haberi præſagium, ubi exercitum aues inſequantur eiuſmodi: cuius rationem ſcrutari difficilimum cenſuit Albertus Ratiſponenſium ille epiſcopus, ac propter eruditionem (qualis illa tum tēporis eſſe potuit) Magnus cognominatus: niſi ſtellarum poteſtate occultiore fieri collibeat credere. Ac Horus ſcribit, ueteres imperatores accuratè ſolitos explorare, in quam belli partem ſpectarent uultures, inde uictoriam coniectantes, uel profligationem.

Canum fidorum exempla.

Canis Pyrrhi regis Epirotarum, abiicit ſe in pyrā Pyrrhi.

Heſiodi canes produnt interfectores Heſiodi.

Iulij Cæſ. equus pedes fiſſos habebat.

ἐπ' ἀνδράσιν ἀλέγοντο.) quemadmodum paſsim apud authores uaria canum fidorum fida exempla leguntur, quæ etiam quis ſine ſtupore ac admiratione uix conſiderauerit, præcipuè autem apud Plutarchum, in Commentario, ſeu Dialogo, ubi terreſtria animalia cum marinis conferuntur: Pollucem etiam libro quinto de rerum uocabulis: ac Plinium libro octauo, capite quadrageſimo. ut de cane Pyrrhi Epirotarum regis, qui, eo mortuo, & cadauere incenſo, in pyram ipſe quoque inſilijt: canibus etiam Heſiodi, qui iuxta eum occiſum manentes, occiſores eius latratu prodidere. & plura ſimilia alia apud eundem leguntur, quæ hic commemorare nimis longum eſſet. quemadmodum ea etiam quæ de Bucephalo Alexandri, elephanto Pori Indorum regis, à Plutarcho: equo quoque Iulij Cæſaris, qui pedes fiſſos habebat ad modum digitorum hominis, à Suetonio ſimiliter referuntur. Vide apud Eraſmum prouerbium, Canis uindictam.

δώματα Δηϊφόβοιο.) filij Priami, cum quo nuptam fuiſſe poſt interfectum Paridem ſuprà diximus Helenam.

Somnia uariè afficiunt homines.

ὡς ἐν ὀνείρῳ.) Variè namque afficiunt homines ſomnia, pro obiectorum ratione ac uarietate, quæ nobis uidenda cogitandaque offerunt: ita ut triſtentur, doleant, rideant, lætentur, loquantur, exclament, in fletum conuertantur, ac ingemiſcāt homines. quod hoc loco poeta ſignificare uoluit, alludēs

nimirum

nimirum ad id quod Simætha amore Delphidis Myndij prorſus perdita, Theſtylidi famulę ſuę queritur, his quidē uerbis:

ὐδέ τι φωνῆσαι δυνάμαν, ὐδ' ὅσσον ἐν ὕπνῳ
κνυζῶνται φωνεῦντα φίλαν ποτὶ ματέρα τέκνα. Idyll. β. ubi

κνυζᾶσθαι quid ſignificet.

κνυζᾶσθαι propriè inarticulata et incerta loqui ſignificat, quales ferè ſunt ſomniantium ſermones.

Sententia Herodoti de raptibus mulierum.

φίλης πάτρης.) Græcię, ſeu Spartæ, à qua non inuita Paridē ſecuta fuerat. ut non malè prorſus ſcribat Herodotus tum de hoc, tum alijs ſimilib. raptibus: *τὸ μὲν ἁρπάζειν γυναῖκας ἀνδρῶν ἀδίκων ἔργον, τὸ δὲ ἁρπασθεισέων σπουδὴν ποιήσασθαι τιμωρέειν ἀνοήτων, τὸ δὲ μηδεμίαν ὤρην ἔχειν ἁρπασθεισέων σωφρόνων. δῆλα γὰρ δή, ὅτι εἰ μὴ αὐταὶ ἐβουλέατο, ὐκ ἂν ἡρπάζοντο.* id eſt: Iniuriorū uirorū factū eſſe, rapere fœminas: amentium uerò, raptis ulciſcendis operam dare: prudentium autem, pro nulla habere raptarū pulchritudinem: quippe quæ niſi uoluiſſent, haud dubiè raptę non fuiſſent.

Aeaci tres filij: Aeacida à quibus potiſſimū autoribus celebrentur.

αἰακίδης.) Id eſt, ab Aeaco Aeginæ inſulæ rege, uiro celebratiſsimo, oriundus. Eius namque Aeaci filij fuerunt, Telamon pater Aeaci Telamonij, Phocus, & Peleus pater Achillis: ex quo Neoptolemus, qui & Pyrrhus: quos poetæ Aeacidas nominant. In horum uirtutibus celebrandis plurimi ſunt Homerus, Pindarus, Apollonius & Lycophron, Ouidius etiam in aliquot Metamorphoſeon libris. uide prouerb. Primū Aegina pueros optimos alit: item, Aeginenſes neque tertij neque quarti.

Officium Iouis Hercæi quale fuerit.

ἑρκείῳ βωμῷ.) De Hercæo Ioue ſuprà diximus. Id eſt, apud eam aram quę in medio domus poſita fuerat, Ioui tutelari, cuius curæ ac fidei, tanquam ſepto & munimini, ædium, ac denique totius familiæ cuſtodiam antiquitas committere ſolebat, religioſa & ſuperſtitioſa admodum circa deorum cultū: ſi non à uero Deo tam longè aberraſſet, de quo ſcire certi nihil potuit ſine patefactione. *ἕρκος* autem ſeptum Græcis dicitur, quæ appellatio ſæpe apud Homerum reperitur. Sunt itaque

Hercæi dij quales.

Hercæi dij ueteribus, quos Latini penetrales, ſeu penates nominant.

Achilles interficitur à Paride.

οἶτον πατρῷϊον.) Erat namque Achilles à Paride interfectus dolo malo ante Troiā, in templo Apollinis, ac ſepultus in Sigæo ibidem: quemadmodum ſuprà ex Darete, Dicty atq; Calabro retulimus.

ὡς ἀπὸ θυμόν.) Id eſt, non cogitauit, quòd Priamus in ea ætate, in ea canicie conſtitutus eſſet, in qua Peleus, pater Achil-

lis,

lis, auus ſuus: qui & ipſe adhuc ſimilibus malis, quibus Priamus, poſſet implicari: quæ cogitatio eum à cæde ſenis ac cani Priami abſtrahere debebat, ne ab ea Priami canicie uitã auferret. qua ſententia ſi quis habet meliorem, per me tutò ea uti poterit. Nollem ego quenquam de me id affirmare, quòd in tanta exemplaris corruptione mentem poetę in omnibus fuerim aſſequutus: quod quia conatus ſum maximè, non dubito boni omnes ſtudium & honeſtam uoluntatẽ interim commendabũt. ἀρκεῖ γὰρ ἐν μεγάλοις καὶ αὐτὸ θέλημα δίκαιον, ut dicitur. Ac quædam ignorare, à Fabio inter uirtutes Grammatici numerari, nouerunt ſtudioſi adoleſcentes. τυχεῖν γὰρ ἕνα εὐδαιμονίαν ἅπασαν, ἀδύνατον, ut uerè dixit Pindarus, pectus illud caſtũ ac ſapiens.

Nemo in omnib. ſemper ſapit.

ἐφείσατο τὸ πρὶν ἀχιλλεύς.) cum ſcilicet ad ſe profectus in caſtra ueniſſet, redempturus ad ſepulturam corpus Hectoris, filij ſui præſtantiſsimi, ab Achille crudeliter interempti. ubi nõ modò humaniter ab eo acceptus eſt: ſed etiam Achillem, ſe ſenem ac confectum multis curis & doloribus conſolantem audiuit, ac inculcantem doctrinam eam quæ à multis ueterũ eſt repetita, dę fortunæ inconſtãtia, ac quòd hominẽ exiſtẽtem omnia oporteat expectare, καὶ τάγε καὶ τὰ φέρειν, his quidẽ uerſibus, quos adſcribere placuit, quòd & eruditè ſcripti ſint, & à plurimis non ſpernendæ notæ ſcriptoribus uſurpati, Platone & alijs:

Priamus redempturus corpus Hectoris, ab Achille, tametſi hoſtis, humaniter accipitur.

Achilles quibus uerbis ſit conſolatus lugentem Priamum.

——ἄλγεα δ' ἔμπης
ἐν θυμῷ κατακεῖσθαι ἐάσομεν, ἀχνύμενοί περ.
οὐ γάρ τις πρῆξις πέλεται κρυεροῖο γόοιο.
ὡς γὰρ ἐπεκλώσαντο θεοὶ δειλοῖσι βροτοῖσι,
ζώειν ἀχνυμένους, αὐτοὶ δέ τ' ἀκηδέες εἰσί.
δοιοὶ γάρ τε πίθοι κατακείαται ἐν Διὸς οὔδει
δώρων, οἷα δίδωσι κακῶν, ἕτερος δὲ ἑάων,
ᾧ μὲν καμμίξας δώῃ Ζεὺς τερπικέραυνος,
ἄλλοτε μέν τε κακῷ ὅ γε κύρεται, ἄλλοτε δ' ἐσθλῷ.
ᾧ δέ κε τῶν λυγρῶν δώῃ λωβητὸν ἔθηκε,
καί ἑ κακὴ βούβρωστις ἐπὶ χθόνα δῖαν ἐλαύνει,
φοιτᾷ δ' οὔτε θεοῖσι τετιμένος, οὔτε βροτοῖσιν. Iliad. ω. Vide proverb. Dolia duo: item, Dolia Iouis.

αὐτόποτμος ἔσεαι.) Neoptolemus namq; Achillis filius, domum reuerſus, cum ad templum Delphicum eſſet profectus, placaturus Apollinem, quem cædis paternæ in templo Apollinis ad Troiam à Paride peractæ poſtulauerat, de inſtinctu

Neoptolemus interficitur in templo Delphico.

Rr Oreſtis

Oreſtis filij Agamemnonis, à Delphicis in templo Apollinis eſt interemptus: quòd crederetur ueniſſe ut hoſtis, ad id templum, quod theſauris atq; donarijs egregiè erat inſtructũ atq; exornatum, diripiendum. quæ tamen ab alijs aliter referuntur. Meminit autem eius Dictys lib. 6. Pauſanias lib. 2. 4 & 10. Euripides in Andromacha, in Oreſte etiam, ubi hic uerſus ſub perſona Apollinis de Neoptolemo reperitur:

Amplisſimi theſauri in tẽplo Delphico cõdebantur

θανεῖν γὰρ αὐτῷ μοῖρα Δελφικῷ ξίφει. Virgilius etiã 3. Aeneid. his quidem uerbis:

——Et ſcelerum furijs agitatus Oreſtes
Excipit incautum, patriaſq; obtruncat ad aras.

Vide etiam prouerbium, Neoptolemi uindicta: item, Delphicus gladius.

ἀνδρομάχη.) Vxor fuit Hectoris, quã Troia uaſtata Pyrrhus ſecum domum abduxit: quemadmodum & Helenum, Priami filium, qui deinde eius connubio, quemadmodum & regno, potitus eſt, interfecto Pyrrho in templo Delphico: ut eſt apud Virgilium 3. Aeneid. Aſtyanax autem, Hectoris & Andromachæ filius fuit, quem Græci de altiſsima turri præcipitem dederunt: ueluti eſt apud Euripidẽ in Andromache, Calabrum lib. 13 Paralipomenon, Ouid. 13 Metamorph. & Pauſaniam lib. 10 deſcriptionis Græciæ.

Andromache cũ Heleno à Pyrrho in Græciã abducitur.

Helenus potitur regno Pyrrhi, & cõnubio Andromachæ.

Aſtyanax Hectoris filius præcipitatur de turri.

κασσάνδρην ᾔσχυνεν.) Duo fuerunt Aiaces, quemadmodum ſuprà etiam monuimus: alter Telamonius, Telamonis filius, Achillis cognatus, qui ſeipſum ad Troiam interemit, ut eſt apud Sophoclem in Aiace μαστιγοφόρῳ: alter uerò Aiax Oilei, Locrenſium regis, filius. Is capta Troia Caſſandrã, quæ ad aram Mineruæ ſupplex confugerat, ſtuprare in Mineruę templo non eſt ueritus. tametſi Dictys libro quinto planè contrarium affirmet. Ideoque Minerua Græcis irata, pleroſq; in reditu excitata tempeſtate malè perdidit: ipſum quoque Aiacem in mari ſubmerſit, ſuperbiloquentia etiam ipſius non parum exaſperata.

Aiax Oilei ſtuprauit Caſſandrã in tẽplo Mineruæ

Græci pereunt in reditu, propter peccatũ Aiacis.

Superbiloquẽtia Aiacis Oilei.

καί νύ κεν ἔκφυγε κῆρα καὶ ἐχθόμενός περ ἀθήνῃ,
εἰ μὴ ὑπερφίαλον ἔπος ἔκβαλε καὶ μέγ' ἀάσθη,
φῆ ῥ' ἀέκητι θεῶν φυγέειν μέγα λαῖτμα θαλάσσης. Odyſſ. δ. Ac, ut Calaber ſcribit,

φῆ δ', καὶ εἰ μάλα πάντες ὀλύμπιοι εἰς ἓν ἵκωνται,
χωόμενοι, καὶ πᾶσαν ἀναστήσωσι θάλασσαν,
ἐκφυγέειν, ἀλλ' οὔτι θεῶν ὑπάλυξεν ὁμοκλήν. libro 14 Paralipomenon. Impetrauit namque Minerua apud Iouem, ut liceret

ſibi

ſibi eum ſuperbum & inceſtum punire, propter exemplum, ne pij & boni de prouidentia dubitarent, ſi uiderent improbis quiduis impunè licere: et alij admoniti, deos timere diſcerent. Sic namq; Ioui ipſa loquitur apud Calabrum, eodem libro:

Minerua ad Iouē, quare Aiax ſit puniendus.

Ζεῦ πάτερ, οὐκ ἔτ' ἀνεκτὰ θεοῖς ἐπιμηχανόωνται
ἀνέρες, οὐκ ἀλέγοντες κατὰ φρένας, οὔτε σεῦ αὐτοῦ,
οὔτ' ἄλλων μακάρων, ἐπεὶ τίσις οὐκ ἔτ' ὀπηδεῖ
ἀνδράσι λευγαλέοισι, κακοῦ δ' ἄρα πολλάκις ἐσθλὸς
συμφορῇ τ' ἄλγεσι μᾶλλον, ἔχει δ' ἄληκτον ὀϊζύν.
τοὔνεκ' ἄρ' οὔτε δίκην τις ἔθ' ἅζεται, οὐδέ τις αἰδὼς
ἔστι παρ' ἀνθρώποισιν, ἔγωγε μὲν οὔτ' ἐν Ὀλύμπῳ
ἔσσομαι, οὔτ' ἔτι σεῖο κεκλήσομαι, εἰ μὴ Ἀχαιῶν
τίσομ' ἀτασθαλίην, ἐπεὶ νύ μοι ἔνδοθεν ἦτορ
υἱὸς Ὀϊλῆος μέγ' ἐνήλιτεν, οὐδ' ἐλέαιρεν
Κασσάνδρην ὀρέγουσαν ἀκηδέας εἰς ἐμὲ χεῖρας
πολλάκις, οὐδ' ἔδδεισεν ἐμὸν γόνος, οὐδέ τι θυμῷ
ᾐδέσατ' ἀθανάτην, ἀλλ' ἄσχετον ἔργον ἔρεξεν.
τῷ νύ μοι ἀμβροσίῃσι περὶ φρεσὶ μή τι μεγήρῃς
ῥέξαι, ὅπως μοι θυμὸς ἐέλδεται, ὄφρα καὶ ἄλλοι
ἀζηοὶ τρομέωσι θεῶν ἀρίδηλον ὁμοκλήν.

Meminit quoque Aiacis interitus Virgilius libro primo Aeneidos. Dictys libro ſexto naufragium tantum eius commemorat, quemadmodum aliorum etiam Græcorum, nulla facta mētione Caſſandræ ab eo ſtupratæ, de qua Virgilius 2 Aeneidos hæc ſcribit:

Heu nihil inuitis fas quenquam fidere diuis:
Ecce trahebatur paſsis Priameia uirgo
Crinibus à templo Caſſandra, adytisq; Mineruæ,
Ad cœlum tendens ardentia lumina fruſtra:
Lumina, nam teneras arcebant uincula palmas. quę conueniunt cum ijs quę à Dicty referuntur lib. 5, quòd ab Aiace de templo Mineruæ fuerit quidem abſtracta, ſed non ſtuprata: eam tamen etiam abſtractionem dea indigniſsimè tulit, quòd ſuis uideret non parci ſupplicibus, quos à templis auellere non ſine ſcelere & piaculo cuipiam licebat: quemadmodum id docent exempla apud Pauſaniam, Plutarchum, & alios plurima. *ἱκέται γὰρ ἱεροί τε καὶ ἁγνοί*, ut in uerſu oraculi dicitur. Porrò quid de tota hac narratione uiolatæ Caſſandrę ab Aiace ſit ſentiendum, uide Lycophronis Caſſandram, ac huius doctiſsimum interpretem, apud quem ea omiſsis fabulis *ἱστορικώτερον* narratur.

Dictys Caſſandram ab Aiace ſtupratam non meminit.

Supplices nemo impunè uiolabat.

Fabula de ſtuprata Caſſandra ab Lycophrone ἱστορικώτερον narratur.

αὖθ' ἑνός.) πολλάκι (γὰρ) ξύμπασα πόλις κακοῦ ἀνδρὸς ἐπαυρεῖ, iuxta Heſiodi ſententiam: Phocylidæ etiam, πολλάκι καὶ συνθνῄσκουσι κακοῖς οἱ συμπαρεόντες.

Aeneas Veneris filius.

αἰνείαν.) Fuit namque Aeneas Veneris filius, cum qua conſueuerat Anchiſes pater, in monte Ida: quemadmodum eſt apud Homerum in hymno Veneris, Virg. in Aeneide locis aliquot. Meminit etiã Theocritus Idyllio.1. Ideoq; meritò pro utroq; eſt ſollicita. Cęterùm quomodo Aeneas, deſtructa Troia, cum claſſe in Italiam ſit profectus ad nouum regnum, ſcribunt Dictys Cretenſis lib.5. Liuius lib.1. Decadis 1. Dionyſius Halicarnaſſeus lib.1 ἀρχαιολογίας ῥωμαϊκῆς: Plutarchus in Romulo, Lycophron in Caſſandra: Virg. in Aeneide, maximè uerò libris ſex poſterioribus: Ouid. lib.13. Metamor.

Aeneas deſtructa Troia proficiſcitur in Italiam.

θεῶν δ' ἐτέλεστο βουλή.) Deorum decretũ ſeu βουλὴν uocat, quòd iam olim oraculis prædictum fuerat, Aeneam in Italiam uenturum, & poſteritatem eius perpetuò regnaturam: quòd quidem apud Homerum Neptunus his uerſibus prædicere commemoratur,

Oraculum Homeri de poſteritate Aeneæ, perpetuò regnatura.

> ἤδη γὰρ πριάμου γενεὴν ἤχθηρε κρονίων,
> νῦν δὲ δὴ αἰνείαο βίη τρώεσσιν ἀνάξει,
> καὶ παῖδες παίδων τοί κεν μετόπισθε γένωνται. Iliad.υ.

Quod oraculum Virg. his quidem uerſibus in Aeneide latinè ad hunc modum expreſsit:

> *Hic domus Aeneæ cunctis dominabitur oris,*
> *Et nati natorum, & qui naſcentur ab illis.* 3. Aeneid.

Ac apud Calabrum Calchas Græcorũ uates huc reſpiciens, iubet parcere Aeneæ, quòd eius poſteritatem dicat perpetuò longè lateq; in plurimas gentes imperium habiturum, ubi ſic loqui ad Græcos introducitur:

Calchas uates quare iuſſerit parcere Græcos Aeneæ.

> ἴσχεσθ' αἰνείαο κατ' ἰφθιμοῖο καρήνου
> βάλλοντες στονόεντα βέλη, καὶ λοίγια δοῦρα.
> τὸν γὰρ θέσφατόν ἐστι θεῶν ἐρικυδέϊ βουλῇ,
> θύμβριν εὐρυρέεθρον ἀπὸ ξάνθοιο μολόντα,
> τευξέμεν ἱερὸν ἄστυ, καὶ ἐσσομένοισιν ἀγητὸν
> ἀνθρώποις, αὐτὸν δὲ πολυσπερέεσσι βροτοῖσι
> κοιρανέειν, ἐκ τοῦδε γένος μετόπισθεν ἀνάξειν,
> ἄχρις ἐπ' ἀντολίην τε, καὶ ἀκάματον δύσιν ἐλθεῖν.
> καὶ γάρ οἱ θέμις ἐστὶ μεμιχθέμεναι ἀθανάτοισιν,
> οὕνεκα δὴ παῖς ἐστιν ἐϋπλοκάμου ἀφροδίτης.

Antenori quare parcatur à Græcis.

ἀντήνορος ἀντιθέοιο.) Antenori parcitur à Græcis, quòd Palamedem, Vlyſſem atq; Menelaum, mox poſt raptum ad Troiã à Græ-

à Græcis miſſos, ante belli initium, ad repetendam Helenam amicè hoſpitali menſa accepiſſet, cum à Priamo minus huma niter acciperentur: quemadmodum ſcribit Calaber lib.13. Di ctys lib.1. Quare poſtea (ueluti idem prodidit lib.5.) cum Tro ia caperetur, ab Aenea Antenoreq; prodita, (ut ab eodē ſimul & Darete explicatē proditum eſt) traditi ſunt à Græcis custo des utriſq;, qui utriuſq; ædes tutarentur. Pauſanias lib.10 ſcri bit, pardi pellem in ueſtibulo domus Antenoris ſuſpenſam, ſigno Græcis fuiſſe, ut ab eius ædibus abſtinerent. *Cuſtodes traduntur ad ib. Aeneæ atq; Antenoris. Pardi pellis ſuſpenſa in ueſtibulo ad ium Antenoris.*

θεανώ.) Vxor fuit Antenoris, & ſacrificula Mineruæ, quem admodum Dictys ſcribit li.5, & Lycophronis interpres. Qua re non difficile fuit Antenori, conſentiente uxore ſacerdotiſ ſa Mineruæ, clàm noctu Palladium de templo Mineruæ abla tum Græcis tradere, ſine quo Troia capi nequibat. Sunt ita que Antenor cum Aenea Troiæ patriæ ſuæ proditores multi pliciter, quantumcunq; etiam ſcriptores in ipſorum laudib. pietate atq; uirtutibus celebrandis laborent: ut Calaber li.13. Aelianus quoq;, Ouidius & Virgilius, dum Aeneā capta iam Troia, poſthabitis omnibus, ſolos penates atq; ſenem patrē arreptos ex incendio geſtaſſe commemorant. quo quid aliud conati ſunt efficere, quàm ut gratificati ſuis Romanis, notam proditionis à ſuis maioribus auerterent, ac Romanos à lauda tiſsimis maioribus prognatos oſtenderēt: quæ maximè ſum ma eſt librorum Aeneidos Virgilij. *Theano ſacerdos Mineruæ. Antenor et Aeneas Troiæ proditores. Scriptores Aeneam laudantes quid uoluerint. Summa Aeneidos Virgilij.*

λευκὴ λαοδίκη.) Laodice Priami filia fuit, quæ ne in hoſtium manus ueniret, rogauit deos, ut hiatu terræ abſorberetur: quod & impetrauit. Calaber li.13. Paralipomenō Homeri. Eā fabulam ad hiſtoriā referens Lycophronis interpres, ſcribit, undecunq; etiam acceptum id referat, in ſpeluncam decidiſ ſe, dum Græci eam perſequuntur, ac ſic uitam in ſpeluncā fi niiſſe. tametſi idem quoque alibi commemoret, quòd mœro re à dracone interfecti filij, quem ex Açamante Theſei filio clā ſuſceperat, mortem obierit. Verùm in tanta ſcriptorum & ſententiarū diſcrepātia, uix quod ſequaris, amplectaris'ue, re peries. Ac multa mirabiliter portentoſeque in illa antiquitate ſolebant accidere, quæ omnia, etiam quæ uera erant, fabulo ſis narrationibus ſolebat inuoluere: quæ inde iterum eruere, abſterſis illis fabularum præſtigijs, nę eſſet id futurum operæ prorſus infinitæ, miſeræ præterea, nec utilis etiam, aut neceſ ſariæ. *Laodice Priami filia hiatu terræ abſorbetur. Laodice decidit in ſpeluncam. Laodice mœrore interijt. Vetuſtas inuoluit omnia fabulis.*

θησείδης ἀκάμας.) Acamas Theſei, Athenienſium illius cele-

bratiſsimi regis, fuit filius: qui poſtquā cum Diomede à Græcis Troiam miſſus eſſet, ad repoſcendā amicè Helenam, cum Laodice, quæ eius amore exarſerat, clàm conſueuit. quę ex eo grauida, filium ſuſcepit Munippum: quemadmódum paulo antè ex Lycophrone monuimus. ubi contraria multa reperiuntur, hiſce quæ à Calabro & Tryphiodoro de Troiæ excidio ſunt prodita: ita ut non procliue ſit cuiquam, poetarum ſententias conciliare, cum ipſorum fingendi mentiendiq́; licentia in infinitum ſeſe extendat.

Acamas Laodicem grauidam reddit.

Quare poetarum fabulas conciliare difficile.

πᾶσαν δ' οὐκ αὖ.) Imitatio eſt Homerica. ſic namq; & ipſe ſcribit, Græcorum duces commemoraturus,

πληθυὸν δ' οὐκ αὖ ἐγὼ μυθήσομαι, οὐδ' ὀνομήνω,
οὐδ' εἴ μοι δέκα μὲν γλῶσσαι, δέκα δὲ στόματ' εἶεν,
φωνὴ δ' ἄρρηκτος, χάλκεον δέ μοι ἦτορ ἐνείη.
εἰ μὴ ὀλυμπιάδες, μοῦσαι Διὸς αἰγιόχοιο
θυγατέρες μνησαίαθ'. 2 Iliad.

ἀποδρίππον.) Id eſt, carmen hoc quod ſcribo de Troiæ excidio, impellam ac perducam nunc ad finem: quemadmodum equus ſolet impelli, ut properet ſeu ad ſtabulum, ſeu quocunque ire iubetur. Hoc eſt, deſinam pluribus perſequi ea mala, quibus affecti ſunt miſeri Troiani, expugnata urbe.

ἄρτι γὰρ αὐτοκλίνθον.) Id eſt, oriebatur iam aurora ipſa ἱππότης, hoc eſt equis uecta. tribuitur namq; à poetis etiam auroræ curus & equi, quemadmodum ſoli quoque & lunæ, propter motum quo mouentur.

Aurora, ſoli, lunæ, quare equi et currus tribuātur.

πανάγρῳ.) quæ tunc omnes uenabatur, ſeu quæ aliàs nemini parcit. ——τὰ γὰρ μόρσιμα πάντων,
οὔτέ τις οἰωνὸς ῥύσεται, οὐθ' ἱερά: ut in uerſu Solonis apud Stobæum dicitur. *Omnibus obſcuras inijcit illa manus*: quemadmodum à Latino quoq; poeta ſcriptum eſt.

μέγα σῆμα.) Id eſt, buſtum. Veterum namque corpora comburebantur, ac deinde cinis in urna colligebatur: quemadmodum id patet ex Homero, Calabro, Pindaro, Plutarcho etiam: apud quem Romanorum etiam mortuorum, Iulij Cæſaris & aliorum corpora cremantur. unde & τύμβον factū exiſtimant, à τύφεσθαι.

Veterum corpora cremabantur, ſepulto deinde cinere.

τύμβος uox unde.

ξάνθος ἔκλαυσε.) Id eſt, etiam inanima miſerabantur tam triſtem calamitatem Troianæ urbis. Fuit auté Xanthus fluuius Troiæ uicinus, ſic dictus, quòd ipſius aqua pota oues rufas efficeret: quemadmodum ſimilia multa de diuerſis alijs fluminibus, lacubus, fontibus atq; aquis, apud Pauſaniam aliquo-

Aliarum aquarum alij effectus.

tics

ties reperias. Eius autem fluuij crebra eſt mentio apud Homerum in Iliade,& Virg.in Aeneide.

εἰ δὲ πολυξείνης.) Polyxena filia fuit Priami,quam cum deperiret Achilles,petijt eam ſibi uxorem dari. Cum itaque in templum Apollinis,quod ante Troiam erat,ueniret,cum Priamo de Polyxenæ nuptijs acturus: à Paride, cum nihil tale tunc metueret, eſt interemptus: autore Darete, & Dicty Cretenſe lib.3. Quare poſtea expugnata Troia, ut Achillem, quem ut Deum uenerabantur Græci,ſibi propitium placatumq́; redderent,Polyxenam ad eius tumulum immolarunt: quemadmodum id factum refertur à Dicty lib.5,Euripide in Hecuba, Calabro lib.14, Ouid.13. Metamorphoſ.Philoſtrato lib.4 de uita Apollonij. ubi quoque oſtenditur, unde narratio de Polyxenæ immolatione primitùs ſit accepta.

Achilles quomodo à Paride interemptus.

Polyxena mactatur ad tumulum Achillis.

γυναῖκας ἐλάγχανον.) Helena cõceditur Menelao,utpote marito: Caſſandra Agamemnoni, Andromacha Neoptolemo, quemadmodum & Helenus uates Priami filius: Hecuba Vlyſsi,quæ impatiens ſeruitutis,à Græcis lapidib.obruitur.Sic alijs aliæ contigerunt in prædę diſtributione.Dictys lib.5.

Troianæ mulieres quæ quibus Græcis in præda diuiſione obtigerint.

ἐκ τροίης ἀνάγοντο.) domum redituri ad ſuos. Cæterùm de reditu Græcorum, quæ item mala mari terraq́; in reditu pertulerint,à quibus poſtea malis domum uix tandem reuerſi,exilijs iterum,cædibus atque ſimilibus calamitatibus multati fuerint, pluribus expoſuerunt Dictys Cretenſis lib. 6 (qui totus de reditu Græcorum ſcriptus eſt) Homerus in Odyſſ.Calaber lib.14.ac Lycophron in Caſſandra: Euripides in Oreſte, Andromache, Cyclope, Troadibus & Helena: Aeſchylus in Agamemnone.In Virgilij etiam Aeneide quædam de eo reperias,obiter alijs narrationibus inſerta.

De reditu Græcorum qui authores ſcripſerint.

ERRATA.

Pagina 54,uerſu 3,in marg.ſoluta 55.ult.Qui quidem 76.antepenult. qui unquã 93.13.πήματα: ut uerè dicitur in Phoc. 100.ult.dele proſtra. 101.34.letali 107.2.ipſe & 3.ridere 108.2.Romana uſq; 123.7.Heſychius.

RERVM ET VERBORVM IN TRYPHIODORO, & Neandri Annotationibus memorabilium INDEX.

Abrahami hiſtoria de Iſaaco F. mactato, ab Ethnicis in fabulas detorta 91
Acamas 49 Theſei F. 96.132
Acatus 3
Achilles in Scyro latitans Pyrrhum ex Deidamia gignit 84 cur Pelides & Aeacides dictus 101 Chironis diſcipulus 80
Achilles Priamum conſolatur 127
Achilles ab Apolline, nó Paride ſublatus 118 à Paride interfectus 126 & quomodo 133 in Sigæo ſepultus 118
Achillis adhuc etiá pueri robur 84
Achillis cædem ultus Pyrrhus F. 84
Achillis ira multarum cladium cauſa Græcis 101
Achillis interitus 11.80
Achilli cur mactata Polyxena 133
ἐχλύπιζα 48
ἀκμῆτις ibid.
pro Aduerbijs pleraſq; oratiõis partes uſurpari apud Græcos 54
Aeacus. Aeacides Achilles tot.126 eius filij ibid.
Aeacidæ à quibus autoribus præcipuè celebrati 126
Aegialea Diomedis uxor 65.116
Aegialeus 47.94
Aegis clypeus Iouis & Palladis 121
Aegiuchus Iupiter 121
ἄελλος. ἀελλοπόδης 48
Aeneas Anchiſæ & Veneris F. 116 130 Priamo ſanguine & affinitate coniunctus 12.37.84
Aeneas cum Autenore Troiæ proditor 37.85.131
Aeneas cũ Anchiſa Veneris ope excidio Troiano ſubtracti 73
Aneneę & Antenoris domibus cuſtodes à Græcis adhibiti 131
Aeneę infenſa Iuno, innumeris eum periculis obijcit 106
Aeneæ in Italiam profectio 130 quot malis obiecta 12
Aeneæ poſteri Romani perpetuis bellis & ſeditionibus obiecti cur 12.13
de Aeneæ poſteritate perpetuò regnatura oraculum 130
Aeneam laudantes ſcriptores quid potiſsimùm uoluerint 131
Aeſchyli de Homero laus 4
Aeſchyli ψυχοστασία 118
Aeſchyli ſcripta in publicis cógreſſibus recitari ſolita 5
Aeſimos. Aeſimides 55.99
Aethra Theſei mater à Paride unà cum Helena Troiá auecta 95.96
Agamemnon à Clytemneſtra uxore cæſus 11.113.115
Agamemnon & Menelaus cur Atridæ dicti 88
Agamemnó Iphigeniá F. mactat 91
Agamemnonis encomion 88
ἀγήνωρ 62
Ageſilai ad Pompeium collatio 14
Aglaia 95
ἀγλαομῆτις 48
ἄγομαι 69
Aiaces duo 94.128
Aiax Oileus 47 eiuſdem in Caſſandrá facinus 10.11.73 interitus ibid. 128.129
Aiax Telamonius fratruelis Achillis 101 eius interitus 11. 39.80. 128
Aiax in Rhœteo littore ſepultus 91
Albertus Magnus Ratiſponenſis epiſcopus 125
Alceſtidis in maritum pietas 98
Aldus Manutius de literis optimè meritus 15
Alexander M. Achillem in raptando Gazæ præſide imitatus 81
Alexander Magnus quanti Homerum fecerit 5
Alexander qua nocte natus, Epheſię Dianæ templum deflagraſſe 107
ἀλλοπρόσαλλος Mars 69
Amazones 39.41. 82
ἀμβεληγγορ 58
ambroſia, deorum cibus 96

ἄμβρ

ἀμεῖβοντο 96
amethyſtus 87
amoris impotentis exemplum 120
Amphidamas 49
Anchiſæ cum Venere cōgreſſus 130
Anchyri Midæ F. pietas 98.99
Andromache à Pyrrho in Græciam abducta 11.128
anguis latrans 105
Anius rex & ſacerdos 85
Antenor Priamo affinitate iunctus 37 Troiæ proditor ibid. 85 eiuſdem hoſpitalitas 73
Antenori cur in Troię excidio Gręci pepercerint 73.130
Anticlia 99
Anticlus 49.96 ab Vlyſſe in equo necatus 65.117
Antilochi interitus 80
Antiphates 49
de Apibus qui ſcripſerint 119
Apollo Troiam iam perituram deſerit 65 diſcedit in Lyciam 118
Appius Claudius cæcus 4.89
ἄκτιρες 88
Apuleij Aſinus rudere, non loqui ui detur 122
aquilarum cadauera odorandi ſagacitas 124
aræ deorum, ſupplicum aſyla 111
ἀργίζαι 52
Argiuorum inſidiæ, locus 86
Argos. Argiui 103
Ariadnæ chorus 109
ἀριστοτέλεια 60.112
Ariſtoteles flumen aureum Ciceroni dictus 90
Artemiſia 4
ἀσχάλλω 40
aſilus 56.108
ἀστοιχείωτον ſcriptum 6
Aſtyanactis interitus 10.73.128
Athenæi Dipnoſophiſtæ, multiſciū opus 4
Athenienſis populi in optimè de repub. meritos ingratitudo 14
Atreus 88 Atridæ 97 cur ita dicti Agamemnon & Menelaus 88
aues clamore hominū cōſternatæ 81
aues pro ratione temporis locū mutantes quæ 105
aues rapaces futuram ſtragem præſentire multo antè 125 exercitum ſequentes, futuræ cladis præſagium ibid.
Aulis Bœotiæ ciuitas unde dicta 90.91
Auroræ equi & currus 132 luctus cæſo Memnone filio 82
Autolycus 99

B

Bacchæ, earumq́; ceremoniæ & furor 109.110
Bacchus quibus coronari ſolitus, & cur 109
Bacchi ſacra ubi primùm inſtituta 109
Bacchi ſatellitio ita uario quid uetuſtas innuere uoluerit 109
Baccho etiā uiui homines immolati 110
Barcozba, qui & Bencozba 77.123
bella geri non tam armis quàm conſilio 111. uide Victoria.
bellorum dea cur fingatur Minerua 89
in Bellis magna peccandi licētia & ſcelerum impunitas 12
Bellona belli dea 121 eius tripudium capta Troia 69
Bencozba 123
beryllus 87
Berytus. Bitter 77.123
Betis Gazæ præſes ab Alexandro M. raptatus 81
Bitter 77.123
Briſeis Achilli erepta 101
Bulis & Sperchis pietas 99

C

Cadauer etiā lōgiſſimo remotū ſpacio olfacere aquilas 124
cadauera ueterum comburi, & cinis ſepeliri ſolitus 132
cæci acerrimis ſenſibus prædici 4
cæcorum aliquot, ſed ſummè ſapientum, exempla 89
Calchas uates 45.47.95 eius mors ibid.
Calchas Aeneæ parcere Græcos iubet 130

Calchantis uaticiniũ de Troia ſub decimum annum capienda 91
Calliſthenes 3
canis locuta 105
canum fidorum exempla 125
Caſſandra ab Aiace compreſſa 10
in Græciam abducta 11
ibiq́; cæſa ibid.73.111.113.115.128.129
Caſſandra furore percita, equo ligneo intra urbem tracto, Troiæ interitum prædicit 57.59.61
Caſſandra propter uaticinia ſua turri incluſa 108
Caſſandræ cõſilium de equo ligneo in urbem adducto 61
Caſſandræ quamlibet uera uaticinanti, fides à nemine habita. ibi.
Caſſandræ uaticinia cur ſuſpecta fuerint 113
Caſſandræ uaticinium à Priamo repreſſum 61
Cato cur ſibijpſi manus intulerit. 119
Catonis Vticenſis filius degener. 93
Cephalio 3
χρυσήνιον 54
chryſoberyllus 87
χέδροψ 69
Cicero puer etiamnũ Romæ in admiratione fuit 84
Ciceronis laus 90
Cleopatra ſeipſam occidit 120
Climene 11
Codri in patriam pietas 98
Comætho 47.93.94
Comatas paſtor ab apib. paſtus 90
comparari apud Græcos etiam uerba & participia 45
conſilium armis præualere in bello 111
Contentio dea 121 eiuſdem Troia capta, ſtimuli 69
conuiuia ſacris peractis agitari ſolita 104
conuiuia ueterum muſica condiri ſolita 104
Corinnus. Corinæus 3
Corœbus Caſsãdræ amore perit 120
coronæ quales in conuiuijs adhibe-
ri ſolitæ 109
crateres ueterum uarij 113
Creuſa Aeneæ coniunx 12.37
Priami F. 84
Cyanippus 47.94
Cymbricæ mulieres ſeipſam & liberos unà interimẽtis exemplũ. 120
Cymbrorũ uxores ſuos interficiunt ipſæ, ue in Rom. manus ueniant. ibid.
ad Cynaræ inceſtum cum filia, etiã aſtra expalluiſſe 81
D
Daphnes fabula 109
Dardanus. Dardania 47.100
Decij in Rom. pietas 99
Deidamia 84
Deiphobi interitus 10.73
Deiphobo nupta Helena poſt Paridis mortem 83.94
Delphici templi theſauri 128
Demetrius Scepſius 3
Democritum ſibi oculos eruiſſe, cur 89
Demophoon Theſei F. 49.96
Demoſthenes cur ſeipſum interfecerit 119
Dares Phrygius 3
Darij copiæ ab Alexandro cæſæ 77
Dei præſentia & rerum omnium gubernatio quomodo à ueteribus ſignificata 105
Deum peccata odiſſe, ſuoq́; tempore punire, exempla 78
dij etiã ignoti Gentilibus culti 116
dij gentium miſeri 83 ridiculi 107 cur etiam moriantur 114 omnis generis ſceleribus polluti. ibid. magnis ſumptib. celebrantur, ſed incaſſum 115
deorum apud Gentiles multitudo unde 116 ex ſuperſtitione 121
deorum cibus & potus 96.97
de Deorum cultu ſuperſtitio ueterum 116
deorum epitheta 97
deos ante omnia placandos ueteres putarunt 115
deos munera improborum auerſari ibid.

deos rectè colere facile ibid.
deos ſuos etiam Gentes ipſi riſerũt 107
diaboli furor homines exagitans. 120
Diana, eadem quæ Lucina 106.107
Dianæ Epheſiæ templum eadẽ, qua Alexander natus, nocte deflagraſſe 107
Dictys Cretenſis 3
ſub Idomeneo duce militauit ad Troiam 94
Diomedes Tydides 47
reuerſus domo pellitur ab uxore 116
Diomedis in Troiano bello egregia facta 92
Dionis oratio Philoctetes, cuiuſmodi 101.102
Dioſcuri 33
δοιὰ 48
δορὶ. δουρὶ 38
draconis paſſerem cum octo pullis deuorantis in Aulide portentum 91
Duellona 121
δούρατα 38
Durateus equus 96
Durius equus 86

E

ἦε 52
εἰλείθυια. ἐλευθὼ 106
ἐλέλικτο 44
elephas pro ebore 43
elephantis ingenium mirabile. ibid.
ἐλπόμενα 69
eloquentia rerum domina 90
ἠνιοχῆος 38
Epeus equi lignei faber. 35.41.79.86
eundem etiam ingreſſum cum alijs 49
Epheſiæ Dianæ templũ eadem qua Alexander natus eſt nocte, deflagraſſe 107
ἐχευμος 68
equa leporem enixa 105
equus in Scæa porta pictus 123
equus ligneus Mineruæ conſilio fabricatus 111 trium dierum ſpacio. ibid. & 88 Idem etiam Heleni conſilio fabricatus 79.85. 91 eiuſdem deſcriptio 41 inde eum qui potiſsimum ex Græcis ingreſſi 35.45. inde
de equo ligneo à Græcis relicto diuerſa Troianorum conſilia 53
eum Troiani in urbem trahunt. 55
equus Troianus, qui & Durateus 96 machina ad proſternendos muros facta 86
equi Troiani fabula unde conficta 123 de eodem diuerſæ multorũ ſententiæ 85.86
Erecbthei in patriam pietas 98
ἠρύγω 69
Ethnicorum perfidia Biblicæ hiſtoriæ in fabulas relatæ 91
Ethnicorum ſuperſtitio prodigijs nutrita 91
ἐϋκνήμις 42
Eumelus 47.95
εὔορμος 46
εὐπάρθενος 40
Euripidis Hecuba τραγικωτάτη tragœdia 113
Euripidis ſcripta in publicis congreſsibus recitari ſolita 5
Eurydamas 49
εὔζωνοι 66
de Exulibus benignè tractandis qui autores potiſs. ſcripſerint 103

F

Fabulę pleræq; unde factę 122
fabulis omnia inuoluere ſoliti ueteres 89.131 hiſtorijs etiam eas admiſcere, nimis receptum apud ueteres 86
fabulas poetarum ita uariè mentientium cõciliare, nec facile, nec utile 131.132 omnes explicare uelle, infinitæ operæ & ſuperuacaneæ 122
fluminum epitheta 42
fortunæ inconſtantia 100

G

γαμέκλοπος 40
gaudio nimio quidam mortui 95
gentes quomodo affecti in aduerſis 8

glaucocula cur dicta Minerua 96
γλαυκῶπις 48
glaucum mare 96
Gorlicenſis reſpublica optimè inſtituta 16 ſchola 18
grando quid 97
Græciæ heroum laudes quibus autoribus deſcriptæ 111
Græciam præ alijs gentibus multos præſtantes uiros habuiſſe 110.111
Græci incenſis caſtris diſceſſum ſimulant 51
Græci in reditu periclitati, ob Aiacis inceſtum 11.12.128 reuerſi malè à ſuis uxoribus accepti 12
Græcorum qui equum ligneũ conſcenderunt catalogus 92
Gręcorum ad Troiam expeditio, & decennalis obſidio 33
de Græcorum reditu qui authores ſcripſerint 133
Græcorum ſcribendi libido 7
gruum migrandi ratio 107
γοῦνα 70

H

Hannibal cur ſeipſum interfecerit 119 eiuſdẽ uox foſſam ſanguine plenam intuentis 123
Harciniæ recepta imprecatio qualis 114
hecatombe 115
ἑκηβόλος 46
Hector ab Achille cęſus, & indignè raptatus 81
Hector iuſtè malis afflictus 9
Hectoris cadauer Priamus ab Achille redimit 9.10
Hectoris cæde quantus Troiæ luctus excitatus 81
Hectoris epitheta 8 laus 81 & miſerabilis interitus, & cadauer indignè tractatum ibid
Hectorẽ Priamus & Hecuba parentes à pugna reducere in urbem precibus conati 114
Hecuba lapidibus obruta, & in canẽ uerſa 11.112.113
Hecubę interitum prædicit Caſſandra 61
Hecubæ ſomnium, facem ſe parere putantis 110
hedera coronari ſolitus Bacchus cur 109
hedera unde dicta 110 eiuſdẽ ſpecies. ibid. uis 109
Hegeſionax 3
ἑλκεχίτωνες 62
Helena à Paride rapta, in Aegypto retenta 33 Deiphobo poſt Paridis mortem nupta 83.94
Helena equum ligneum contemplatur, Græcorumq́; eo incluſorum colloquiũ prouocat. 63.65 à Pallade minis abigitur ibid.
Helena Græcis Troiam uaſtaturis face prælucet 67
Helena quinq; maritis nupta 94 Theſeo etiam rapta 94.95 eidẽ rurſum per Caſtorem & Pollucẽ erepta 95
Helenæ forma, & raptus 33.118
de Helenæ raptu diuerſæ ſcriptorũ ſententiæ 33
Helenus uates Græcis fata Troiæ aperit 33.41 in Græciam etiam abductus 11.128 Pyrrhi regno & Andromacha uxore potitus 128
Helenus Troiæ proditor 103 eiuſdem ad Gręcos fuga 83 de Troiæ excidio oracula 91
Heleni etiam conſilio fabricatus equus Troianus 79.91.85
ἕλιξ 55
Helle. Helleſpontus 98
Herceus Iupiter 112.126
Hercei dij, qui & penates 126
ἕρκος 112.126
Herculis letale telum Philocteti relictum 101
Herculi capta Troia 95
heroum filij apud ueteres plerunq; docti, uates, ſacerdotes 83
Hermione Menelai F. 117
Herodotus hiſtoriæ parens 76
Heſiodi canes 125
Heſiodi locus 58
Heſione 95
ἑτεράλκης 69
οἱ pro αὐτῷ 48
ἤπιος 103

Hieroſolymitana clades quid moneat 78
Hipparchus 4
ἱππηλάτα 38
Hippodamia, quæ & Briſeis 101
ἱππότης 75
hiſtorijs ueterum multæ fabulæ admixtæ 86
Homerica poeſis duplicata 6
Homerus à Quinto Calabro completus 6
Homerus cæcus 4 cur 89
Homerus ex mœrore mortuus 95
Homeri encomia 3.7
Homeri Ilias in Elegiacum carmen redacta 4 item heroico aucta 6 de Homeri patria contentio 5
Homeri poemata in publicis congreſsibus recitari ſolita 5
Homeri ſcripta, & epitheta eiuſdē 3.7
Homerum quanti fecerit Alexāder Magnus 5
Homeri ſcripta quanti fecerint ueteres, etiam principes 4.5
hominum futuri neſciorum miſeria 55
hominum omnis generis malis in hac uita ſubiectorū epitheta apud poetas 93
hominum uictimę apud ueteres prę cioſiſsimæ habitæ 110
ἱρμὸς 46
hoſpitalitas ueterum 123

I

ἴμμι 46
Icarius 33
Ida generale omnium montium nomen 105 Troiæ mons ibid. & 87 fontibus & feris ſcatens ibid.
Idæus Rhodius 5.6
Idomeneus 47.49
ignorare quædā inter uirtutes Grāmatici numerari 127
Ilias parua 4
Iliados diuerſi ſcriptores 3.4.6
Ilioperſis 8
Ilium. Ilus 47
ἰάονας 39
de Imperij ſumma quanta contentione inter ſe graſſati principes Romani 13
iniuriam certò puniri à Deo 100
inuidia inter præclara ſemper ingenia 102
Ioſippus & Ioſephus, uterque Hebræus, hiſtorici, an ijdem 73
Iphigenia in Aulide mactata 91
Iphigeniæ immolatio ex Biblica hiſtoria deſumpta 91
Iphigenia Theſeo ex Helena nata 94.117
Iſaaci immolatio ab Ethnicis in fabulas detorta 91
Ithaca Vlyſsis regnum & patria 97
Iudæorum clades 123 in Beryto 77 quot millia in bello Hieroſolymitano interierint 77
Iulij Cæſ. equus fiſsis pedibus 125
Iulij Cæſaris res geſtæ, & indignus interitus 14
Iuno Troianis infenſa cur 106
Iupiter à capra nutritus, eaudē mactat 121
Iupiter conuiuiorum amans 103
Iupiter fata hominum lance examinat 118
Iupiter in Creta ſepultus 121 Saturni F. & ſucceſſor. 114
Iupiter tot habuit cognomina quot cultores 103
Iouis Hercei officium 126
Iouis cognomina diuerſa explicantur 103.112
Iouis libidines 106 alia etiā ſcelera 121

K

κάδδε 50
κακοκλέες 44
κάλον. καλόν 54
κάρη 58
καρχαρόδοντε 71
κεκορυθμένος 49

καριμίνορ 38
κυνόφρωρ 44
κλυτοπῶλοι 42
κυνζᾶσθαι 126
κυανάμπυξ 58
κυνομυῖα 60
κῦμος 58

L

Laodamia Anticli uxor 65
Laodice Priami F. hiatu terræ abſorpta 131 mœrore interijſſe ibid. & 10.73.132
Lariſſa 6
lauream coronam geſtare, & laurum uorare ſoliti uates cur 108
laurum numinis afflatus operari 108
laurum perpetuò uirere 109
λιπογράμματορ ſcriptum cuiuſmodi 60 31
λήθω 42
λήθομαι 44
λήσκ 41
Leſches 4
liberi rarò imitantur parentum uirtutes 93
Locri propter Aiacem afflicti 11
Locrinus mons 94
Lucina 106
eadem cum Diana 107
Luculli dictum 107
luna lumen ſuum à ſole mutuatur 119
lunæ eclipſes quomodo fiant 119
lunæ equi & currus 75.132
Λυκάβας 39
Lycaonis, Priami F. interitus 8
Lycij 118 obſeſsi incenſa urbe ſeipſos in ignem conijciunt 120
Lycomedes Scyri rex 84
Lycophronis Caſſandræ argumentum 108

M

Macri Paralipomena 6
magiſtratus apud Rom. ui occupandi contentio 13
maiorum peccata ſæpe etiam in poſteris multari 15
marinum pro precioſo 56
Marij filius ſibijpſi manus infert 120
Mars à Diomede uulneratus 92
Mars ἀλλοπρόσαλλος 69.121
belli deus. ibid.
Martis comites & fratres qui 121
Meges 49
μιλισάγης 44
Memnon 81 eius interitus 39.81
Menelaus qualis fuerit 94
Mercurius animarum deductor 69
eiuſdemq́ue uaria & nomina & officia 122.123
Mercurij uirga 122
μνασιπόλιορ 46
μιτύλυδις 45
μιθύορ 115
μίγομαι 68.70
μίρ 42
Minerua artium & ſapientiæ dea.86
Iouis filia ibidem
item bellorum dea 89.111
item artium ibidem
è Iouis capite nata 96
Neptuni filia ibid.121
Minerua Græcis à Troia reuertentibus aduerſa 11
ob Aiacem 73.128
quare Troianis infenſa, Græcis fauerit 79.106.114
quare ſemper Vlyſsi addatur 89
μινυνθάδιοι 71
miſeri benignè tractandi 112
Mithridatis ſorores ſibijpſis manus inferunt 120
mœrore quidam mortui 95
Mopſus uates 95
morientium ſollicitudo, ut honeſtè cadant, exempla aliquot 82
mors cur θάνατος dicta 119
mors, fati neceſsitas 90
mors πάνατρος, nemini parcit 132
mors, peccati pœna 114
mortem qui ſeruituti prætulerint. 119
morte ſpontanea ſe liberare, glorioſum apud ueteres 120

mortuorũ præ gaudio, riſu aut mœrore, exempla 95
mulieres in Tenedo pulcherrimæ. 91
de Mulierũ raptibus Herodoti ſententia 126
Munippus 132
Muſæ nouem literarum præſides 79
muſicæ uſus ueteribus quis 104
Mycenæ 88
μηνοειδὴς luna 118
μύωπος 56
μύσαξ 64

N

Naues locutæ 105
Nauplius, eiuſdemque de Græcis ob necatum Palamedem F. ultio. 102
nectar deorum potus 96.97
Neoptolemus 47.126
eiuſdem interitus 127.128
νεόζυγὴς 46
Neptunus Troianis infenſus cur. 106.119
Neptuni tridens 106
ſceptrum 122
Neſtoris eloquentia & longæuitas 80
Neſtus Lycius 6 qui & Neſtor. ibidem eiuſdem Ilias λιποyράμματος 31
Nicephori captiuitatis Hieroſolymæ ſynopſis 77
nix quid 97
nomina apud ueteres non temerè pueris impoſita 99
Nox dea 116
nymphæ, nymphales ſiue nymphæę quercus 105

O

Oceanus, & uaria eius cognomina. 108
oculi cur à profundius aliquid cogitantibus, deijci in terram ſoliti 89
ὠκύμορος 44
ὠδῖνες ibid.
Oedipi cæcitas 89
imprecatio 13
οἰκτρὰ 38
οἴφειν 56
œſtrum 108
ὄμφαξ 40
ὀπτίλετον ibidem
oratio hominis ſapiẽtis & eloquentis, rerum domina 90
oratio uiri eloquentis fontibus & fluminibus comparari ſolita 89
ὀρειμανὴς 58
ὀρυκλανὴς 50
ὀρειτροφὴς 48
Orgia unde dicta 109
Orpheus Bacchi ſacrorum autor in Thracia 109
Orphei de Deo teſtimonium 105. 107
oſsibus hoſtiũ uineæ ſeptæ 123.124
Othomannus Gorlicenſis 18
Ouidij locus 98

P

Palamedes, & indignus eiuſdem interitus 6.11.102
Palamedis poemata ſuppreſſa 102
παλίῤῥοον 40
Palladium quid, & quomodo Troię fatale fuerit 85 quomodo Troianis ereptum ibidẽ ab Antenore Græcis traditum. 131
Pallas. uide Minerua
Pallas Helenen ab equo ligneo minis abigit 65
παναίολα 52
πανσέληνον 118
pardi pellis ſuſpenſa Græcis ſignũ Antenoris domus 131
parentum uirtutes rarò imitari liberos 93
Paris homo molliſs. Achillẽ interficit 118
Paris in Ida expoſitus, inque eadem paſtor & dearum iudex 87.110
Paris Helenam rapit 33
Paridis ex Helena liberorum interitus 10.94
Paridis interitus 10 & ſepultura 83
παρθένοι unde dictæ 109

patriæ amore nihil non periculorũ ferentium, exempla 98
Patrocli interitus 11. 80
peccata Deo exoſa, ſuo tempore puniri, exempla 78
Peleus. Pelides 101. 126
Pelias Argonauticæ profectionis autor 96
Pelopis oſſa Troiæ fatalia 101
penates & penetrales dij, Hercei. 126
Peneleos 49
Penelope 33
Vlyſsis uxor 65
pudicitiæ exemplar 116
Penelopen abſente in bello Vlyſſe, fidem coniugalem non ſeruaſſe. 117
Pentheſileæ interitus 41. 82
Periclis eloquentia 90
Perſicorum regum luxus & deliciæ 107. 108
φθισίμβροτος 50
phaleræ, φάλαρ 46
Phereclus 87 nauium Paridis faber 41
φίρηοι 42
Philoctetes 101 eius ſagittæ fatales Troiæ ibid.
quomodo in Lemnũ miſſus 102
quomodo inde ad Troiam adductus 101
φλοῖσβος 68
Phocionis filius degener 93
Phocus 126
φοιτᾶς 50
φονάω 70
Phrixi & Helles fuga 98
Pigres Carius 4
Pindarus lyricorum princeps 80
Pindari Ode aſigma 31
Pliſthenes 88
Pluto ἀίδης 122
poetarum fingendi licentia infinita 102. 131
πολυάνδριον 113
πολύκμητος 38
πολυκτέανος 52
Polydorus lapidibus obrutus 8
πολύγλωσσος 39
πολιοῦχος 60
πολύφλοισβος 68
Polyxena ad Achillis tumulum mactata 11. 75. 112. 113. 133
Polyxenę interitus à Caſſandra prędictus 61
πολύζυγος 41
Pompeius, Magni cognomen, impubes etiam adhuc, adeptus. 84
Pompeij gloria & potentia quanta, & quàm miſerabilis eiuſdem interitus 14
Pompeium, puerum etiamnum, admirationi fuiſſe multis Romæ 84
populus πολύτροπος 14
populi inconſtantia & ingratitudo. ibidem
πορφυρόπεζα 40
poſteros ſępe maiorum ſuorum peccata luere 15
ποτί 46
Priamus Achilli ſupplex factus 9
Priamus Caſſandram Troiæ fata uaticinantem increpat, & reprimit 61
Priamus Hectoris corpus redempturus, ab Achille, quanquam hoſte, humaniter exceptus. 127
Priamus iuſtè malis afflictus 9
Priami facilitas in recipiẽdo Sinone proditore 53. inde
Priami filiorum in conſpectu eiuſdem interitus 8
Priami interitus 10. 73
à Caſſandra prædictus 61
Priamo quinquaginta filij nati. 112
prodigia rerum mutationes præcedere ſolita 105
prodigiorum apud ethnicos plena omnia cur 91
πρόγαμοι 106
προφερὴς 45
προφερέστερος ibidem

Proteus

Proteus Aegypti rex 33
prudentia in periculis robore præſtantior 89
πρύμνη.πρύμνατα 47
ψυχοσόλος 68
Pterelæ fabula ex Samſonis hiſtoria facta 93
πτολίπορθος 58
pugna porcorum, poema 31
πυρσαίων apud ueteres uſus 92
Pyrrhus 41.126 Achilli in Scyro latitanti ex Deidamia genitus 84 Achillis patris cędem ulturus ad Troiam uenit 84
Pyrrhus Priamum obtruncat 73 eiuſdem alacritas 85
Pyrrhi regis canis 125 eiuſdē dictum 13 interitus 73

Q

Qninti Calabri Paralipomena 6.79

R

de Raptibus mulierū Herodoti ſententia 126
reges Romæ eiectos quæ prodigia præceſſerint 105
reges ueteribus plerunq; etiam ſacerdotes 83
rerum mutationes prodigia præcedere ſolita 105
rebus omnibus numen aliquod à ueteribus præfectum ibidem
Rheſi equi à Diomede capti 92
Rheſi interitus 39.81.92
Rhœteum littus 51 item Rhœteum & Rhœtus promont. 98
riſu nimio quidam mortui 95
Romani populi in optimè de Rep. meritos ingratitudo 14
Romani à Troianis oriundi, perpetuis bellis afflicti 12.15
Romanis principib. quæ fuerit perpetuò inter ſe mutuò graſſandi cauſa 13.14

S

Sacerdotalis dignitas regiæ par habita ueteribus 83
ſacrificiorum apud Gentiles ſumptuoſitas 115
Samſonis hiſtoria in fabulam relata 93
ſanguinis cæſorum omnia inundantis exempla 123
ſanguine cæſorum ſtercoratæ uineę 124
Sarpedon Lyciæ rex, eiuſq; interitus 81.39
Scææ portæ inſigne, pictus equus. 86.123
Scyrus 41 inſula 84
ſedes mutandi, gruum more, exempla 107.108
Senecæ laus 9
ſenes trucidari, maxima calamitas 124
Sigæum promontorium 118
Simæthę querela 126
Simois fl. 105
Sinon proditor 35 Troiæ à Græcis captæ autor ibid. inde 85.86
Sinō ſolus à Græcis diſceſſum ſimulantibus relictus 51
Sinon face ſignum dat Græcis 65. 67.118
Sinonis ad Priamum oratio 53.55
Sinonis etymon 99 fraudulentia 51.53
de Sinone diuerſa ab alijs Calabri narratio 99
Socratis cū Palamede collatio, nec diſsimilis interitus 102
ſol & luna expalleſcunt ad inceſtas nuptias 82
ſolis equi & currus 132
Solonis dictum 15
ſomnia uariè afficiunt homines 125
Sophoclis ſcripta in publicis congreſsibus recitari ſolita 5
Staſimus 100
Statij locus 92
ſuperbiloquentia Aiacis punita 128
ſupplices ad aras deorum confugere ſoliti 111
ſupplices benignè tractandi 112
ſupplices nemini impunè læſi 129
ſupplicum defenſor Iupiter 103
Syagrius 3

T.

Tabanum 56.108
τάλαντον 118
Telamon 126 Aeaci F. 80

temporis lapſus tacitus 39
tempora etiam pro dijs culta ueteribus 116
tenebrę horrorē incutere ſolitæ 92
Tenedos inſ. 35.91.98
terra deorū ac hominum mater 100
ut Terra malorum hominum onere leuaretur, bellum Troianum à Ioue excitatum 110
Teucer 47 Aiacis Telamonij frater 95
Theano Antenoris coniunx 37.73 Mineruæ ſacerdos 131
Thebanum excidium quid moneat 78
Theocriti locus 90
Therapne 119
Thermodoon fl. 82
Theſeus Helenam rapit 95
Theſeus Herculem imitatus 96
Theſei filij 96
Theſei mater à Caſtore & Polluce abducta 95 itē cum Helena Troiam à Paride auecta ibid.
Theſeo rapta Helena 94
Theſtor. Theſtorides Calchas 95
Thraſymedes 47.94
Thucydidis exilium 14
tibia cur Bacchi ſacris adhibita 110
Timolaus Lariſſæus 6
Tithonus 81
tridens Neptuni 106
Troia ab Aenea & Antenore Græcis prodita 37.103.131 item ab Heleno 103 quando ab Hercule capta 95 quamdiu à Gręcis obſeſſa 10 quomodo equo capta 87 quo anno imperij Priami capta 101 quo tempore euerſa 37.76
Troia nunquam à Gręcis capta 33
Troia ſine quibus capi non potuerit 101
Troiæ à Græcis captæ miſerabilis calamitas 67.69.71 inde
Troiæ excidium à Caſſandra prædictum, attracto in urbem equo 59
Troiæ interitus æternum exemplū iræ diuinæ in peccatores 10.11
ad Troiam quanto tempore pugnatum 37.76
Troianæ res à quibus potiſſ. autoribus deſcriptæ 37
Troianæ mulieres quæ quibus Gręcis in prędę diuiſione obtigerint 133
Troianarum mulierum ſtudium in ornando equo ligneo 57
Troiani equum ligneū Gręcis refertum in urbem trahunt, à Sinone perſuaſi 55
Troianis infenſæ Iuno & Minerua cur 106 item Neptunus. ibid.
Troianorum breuis lætitia, Græcos diſceſſiſſe putantium 51
Troianorum conuiuia ſub urbis interitum 63 ſecura ebrietas 65 cædes 124
Troianorum decennalis obſidio 33
Troianos uino ac ſomno obrutos Græci inuadunt 67
Troianos pœnæ etiam poſt excidiū ſecutæ 12
in Troiana hiſtoria ſcribenda cur plures elaborarint 7
Troiani belli hiſtoria ampliſsima ſcribendi materia 7.15 eiuſdem ſcriptores 3.6.7. cauſæ quę 100
Troiani belli tempore toto quot ex Græcis pariter & Troianis occubuerint 37.76
Troianum excidium quid moneat 78
Troiani muri ab Apolline & Neptuno extructi 83.111
Troili, Priami F. interitus 8
Tros. Troia 47
Tryphiodorus quāto ſtudio à Neādro explicatus 15.16.37
Tryphiodorus Virgilio poſterior 99
Tryphiodori argumentum 33
Tryphiodori exemplar corruptum 127
Tryphiodori Odyſſea 6
Tryphiodori ſcriptum de Troię excidio 15
Tryphiodori uita 31
Tydides. Tydeus 116
Tyndareone 116